RT
H
Hus, Jan

MISTRA JANA HUSI

SEBRANÉ SPISY ČESKÉ.

Z NEJSTARŠÍCH ZNÁMÝCH PRAMENŮ

K VYDÁNÍ UPRAVIL

KAREL JAROMÍR ERBEN,
ředitel archivu i jiných úřadů pomocných Pražského magistrátu.

DÍL I.

513764
9. 11. 50

V PRAZE, 1865.
NÁKLADEM BEDŘICHA TEMPSKÉHO

Tisk Jindř. Mercy-ho v Praze.

Kritického vydání spisů Husových, aby z nich poznáno bylo pravé snažení a smýšlení, pravý duch tohoto v dějinách evropských nad jiné znamenitého muže, vidí se tím více býti potřeba, čím rozličněji strany rozličné o něm a o působení jeho náboženském vůbec soudí, a čím více za časů našich jistá třída lidí pravdu zastříti a křivým výkladům svým vůbec průchod zjednati se vysnažuje, dílem i na tom spoléhajíc, že nikoho není, kdo by pravdu z pramene samého znaje, mohl je ve lži stíhati.

Sebrané latinské spisy Husovy vydány byly z části v Norimberce 1715, z části ve Vídni 1856; ale některé jich potud ještě zůstávají v rukopisích, jiné pak, zvláště ze sbírky Vídenské, potřebují nového, správnějšího vydání.

Nám však záleží nyní přede vším na spisích, listech i jiných ostatních plodech ducha Husova, ježto sepsány jsou v jazyku českém, aby tuto poprvé v úplnější sbírce vyšly na světlo. Bylyť sice jich některé, ze jmena při Postille v Norimberce léta 1563 a 1592, i také jinde po různu vytištěny; ale tato stará vydání jsou nyní již nad míru vzácná a při tom z veliké části nesprávná, obsahujíce v jazyku k času svému přispůsobeném mnohé odchýlky od textu prvotního, ano jsou mezi nimi i věci cizí, ježto se neprávě připisují Husovi.

Mimo nadřečenou stránku historickou mají české spisy Husovy také nemalou filologickou důležitost. Byltť totiž Hus nejen oprávcem českého pravopisu, ale i českého jazyka, ano jím počíná se ve starší literatuře naší nová doba.

Při tomto vydání měli sme k obojí té stránce, historické i filologické, bedlivé zření. Za první příčinou pojaty jsou do

sbírky této jen věci takové, o nichž dostatečně zjištěno jest, že pocházejí z péra Husova. Mezi prameny dána starším rukopisům přednost před pozdějšími, a nejstarších tiskův jen tehdáž užito, když nebylo žádných nad ně starších rukopisů.

Co se pak dotýče stránky druhé, šetřino věrně i bedlivě v jazyku i ve slohu všech zvláštností spisovatelových, pokud je zachoval pramen, jehož užito bylo k vydání. Protož shledá-li kdo, čta, někde psáno k. př. tělesný podlé Husova tělestný, dím podlé diem, křesťan podlé křěsťan atd., nedomnívej se, že toto ušlo vydavatelově pozornosti, nébrž věz, že sme se nechtěli ani v této nedůslednosti odchýliti od pramene, jejž v čele jmenujeme. Zjevné chyby starého přepisovatele, zvláště takové, ježto smyslu vadí, vytkli sme, text opravivše, dole pod sloupcem, a kde bylo třeba čeho v textu doložiti, učinili sme to v závorkách.

Ve sbírce této přinášíme napřed nejvěčší a spolu i nejdůležitější spisy upáleného mistra, totiž Výklad na Věřím atd., potom traktát o Svatokupectví, a v druhém dílu Postillu; ostatní pak menší spisky, listy a písně následovati budou v díle třetím.

Obšírnější zprávu o spisích Husových, v kterém pořádku jedno po druhém bylo psáno, i o pramenech vydání tohoto podáme na konci dílu třetího.

V Praze, dne 30 dubna 1865.

K. J. E.

Obsah.

Strana

Výklad viery 1
Menší výklad na vieru 44
Výklad desatera božieho přikázanie 52
Kratší výklad na desatero přikázanie 285
Výklad na páteř t. na modlitbu páně 288
Výklad menší na páteř 357
Zpravidlo k výkladu 358
O svatokupectví 389
Ukazadlo ke svatokupectví 474

VÝKLAD VIERY, DESATĚRA BOŽIEHO PŘIKÁZANIE A MODLITBY PÁNĚ.

Z rukopisu pergaménového ve fol., z první polovice věku XV, v bibliotéce Gersdorfské v Budišíně.

Výklad viery.

Kapitola I.

Každý křesťan, jenž rozuměnie má, chce-li býti spasen, musí věřiti, přikázanie božie plniti, a bohu sě modliti. O prvém die spasitel: Ktož uvěří, spasen bude, a ktož neuvěří, zatracen bude. O druhém die: Chceš-li v život vjíti, zachovaj přikázanie. O třetiem die: Musí modleno býti. Poňavadž ty tři věci jsú tak člowěku potřěbny k wěčnému životu, hodné jest, aby ty tři věci poznal, poznaje uměl, a uměje skutkem plnil. A že bez viery nelzě sě bohu líbiti, die svatý Pavel: Srdcem se věří k spravedlnosti, a ústy bývá vyznánie k spasení; a věřiti člověk nebude bohu a v boha, když ho neuslyší; a kterak jeho uslyší, když nižádný nenaučí?

Mt. ult. Mt. 19. Luc 18. Heb 11.

Protož že jsem knězem, v naději od boha poslaným, abych učil lid věřiti, přikázanie božie plniti a bohu sě právě modliti, chci krátce ty tři věci sprostným lidičkóm vyložiti. A že chtějiciemu k bohu přistúpiti viery najprvé jest potřeba, jako najprvého v bohu založenie, druhé, přikázanie zachovánie, a tak třětie, hodné modlenie: protož dvořeninu krále velikého chci najprvé krále u vieře oznámiti, druhé jeho přikázanie a potom modlenie, aby znaje pána a drže jeho přikázanie, hodně pána směl prositi, a on jeho ráčil uslyšeti. Protož ktož chceš dvořiti u krále najvyššieho, pána boha, máš takto jeho srdcem znáti, to jest věřiti, a ústy, bude-li potřebie, před lidmi do smrti vyznati:

Kapitola II.

Viera.

A. Věři v buoh otcě všemohúcieho, stvořitele nebe i země, i v Jezu Krista, syna jeho jediného, pána našeho, jenž počal (sě) jest z ducha svatého, narodil sě z Marie panny, trpěl pod Pontským Pilátem, ukřižován, umřěl i pohřeben, sstúpil do pekel, třěti den vstal z mrtvých, vstúpil na nebesa, sedí na pravici boha otcě všemohúcieho; ottud přijde súdit živých i mrtvých. Věři v ducha svatého, svatú cierkev obecnú, svatých obcovánie, odpuštěnie hřiechóv, těla vzkřiešenie a věčný život. Amen.

Tato viera slove složenie skutkóv viery, neb máme za to, že dvanadste apoštolóv inhed po Kristově na nebe vstúpení složili sú ji. A tak jakož jest dvanadst apoštolóv prvních kromě Pavla a Barnabáše, jenž sú po na nebe vstúpení povoláni od pána Ježíše, tak obecným domněním dvanadst kusóv jeden vždy ot jednoho apoštola položen jest. Ale věziž, žeť sě učitelé nesjednávají praviec, který apoštol který kus položil.

B. Ale chceme-li znamenati, které věci kořenně věřeny mají býti, tehdy čtrnadst jest kusóv, z nichž sedm slušie k božství, a sedm (k) Kristovu člověčenství. Prvý kus, jenž slušie k božství, jest, v jednoho boha věřiti; ten sě mieni, když dieš: věři v buoh. Druhý, že otec jest buoh, onde: otcě všemohúcieho. Třěti, že syn jest buoh, ten onde: i v Jezu Krista, syna jeho jediného, pána našeho. Čtvrtý, že duch svatý jest buoh, ten onde: věři v ducha svatého. A tito čtyří kusové jsú o jednotě božstvie a o trojici osob, tak že jsú tři osoby: otec, syn, svatý duch, jeden buoh. Pátý kus jest, věřiti odpuštěnie hřiechóv těm, kteříž jsú v zboru svatém, jenž slove cierkev svatá; ten sě mieni onde: svatú cierkev obecnú, svatých obcovanie, odpuštěnie hřiechóv. Šestý kus jest, věřiti vstánie z mrtvých, onde: těla vzkřiešenie. Sedmý jest, věřiti dobrých odplacenie, onde: a život věčný.

Sedm kusóv přislušejicich k člověčenství Kristovu: Prvý jest, věřiti že syn boží vedlé člověčenstvie počat jest z ducha svatého; ten onde sě klade: jenž počat jest z ducha svatého. Druhý, že syn boží urozen jest z Marie panny; onde: urodi

sě z Marie panny. Třetí, že syn boží umřěl jest za ny na kříži, onde: trpěl jest pod Pontským Pilátem. Čtvrtý, věřiti že syn boží sstúpil jest duší do pekel, onde: sstúpil do pekel. Pátý, že syn boží vstal z mrtvých, onde: třetí den vstal z mrtvých. Šestý, že vstúpil jest na pravici boha otcě, onde: vstúpil na nebesa, sedí na pravici boha otcě všemohúcieho. Sedmý, že bude súditi živé i mrtvé, onde: odtud přijde súdit živých i mrtvých.

A této kusové tak sě mohú sebrati, že prvý a druhý kus C.
o božstvi položil jest Petr, třetí Ondřěj, čtvrtý Bartoloměj, pátý Šimon, šestý Judas, sedmý Matěj. Opět prvý kus o člowěctví Kristově položil Jakub větčí, druhý a třetí Jan, čtvrtý Tomáš, pátý Matúš, šestý Jakub menší, sedmý Filip. Ale podlé počtu dwanadste kusóv takto pokládají, že Petr položil prvý tento:

Kapitola III.

Petr.

„Věři v buoh otcě všemohúcieho, stwořitele nebe i země.“ V těch slowách dotýká Petr apoštol prvé jednoty boha, když die: věři v buoh neb věřím v boha; druhé dotýká všemohúcnosti, řka: otcě všemohúcieho; třétie skutku stwořenie, řka: stwořitele nebe i země. Pro lepší rozum tuto má býti wědieno, co jest věřiti, co jest buoh, a proč slowe bóh všemohúcí.

Wěziž že věřiti jest, mysl k pravdě, neb jako k pravdě A
bez čitedlného znánie přichýliti. Diem: k pravdě; neb wěřenie neomylné nicí *) lpí neb stojí w pravdě; jako když věříš, že buoh jest všemohúcí, twé wěřenie nicí lpí neb stojí w té pravdě, že buoh jest všemohúcí. Druhé diem: jako k pravdě. ač nenie pravda. U příkladě: pohan neb žid newěří, by otec, syn a duch swatý byl jeden bóh, a věří jako za pravdu, že nenie otec, syn a swatý duch jeden buoh; a tak mysli přichýlen jest jako k pravdě, a že nenie to pravda, protož klama sě w wieře, a ták jeho wěřenie jest marné, bludné i omylné. Třétie diem: bez čitedlného znánie, to jest: přichýlil's wěřě

*) Rkp. nyniči.

mysl k pravdě neb věci, jiež okem tělestným nevidíš, tělestně netýkáš, neslyšíš, ani chutnáš. A tak řkú svatý Augustin a svatý Řehoř, že věřiti jest, co nevidíš; to jest řečeno, že to věříš, nebo o tom, nebo v to, čehož tělestně nečiješ; a tak věříš všechny kusy položené v viefě. Neb věříš (v) jednoho boha a svatú trojici, i v Jezu Krista, a nevidíš, ani kterým čichem tělestným boha čiješ, též ani trojice svaté, ani Jezu Krista. Protož Tomáš apoštol, že viďal Krista a rány jeho, v tom tělestném vidění viery neměl; ale že vida tělestně člowěka, boha věrú vyznal, ač jest božstvie (okem) tělestným neviďal, protož
Joh. 20. řekl jest jemu Ježíš: Blažený jsi, Tomáši, že si viděl, to vězmě člowěka tělestně, a uvěřil si myslí, že jsem pán tvój a buoh tvój. Blaženi, jenž sú neviděli a uvěřili.

Již má(š), že věřenie, jenž jest myslí k pravdě přichýlenie, záleží na té věci neb pravdě, jiež tělestně nevidíš neb nečiješ; z toho máš, že což vidíš, to nevěříš ale znáš; a tak dále máš, že kdy pána Ježíše v súdný den budeš okem tělestným viděti, žeť to viděnie nebude věřenie, ale jisté očité poznánie. Dóvod toho
B. jest řeč svatého Pavla, jenž die: Viera jest založenie věcí
Heb 11. nadějných neviděných. Dóvod, když die: viera jest založenie, ukazuje, že viera jest prvá ctnosť v duši, bez niež nemóž býti jiná která ctnosť stvoření púhému zde, to jest v člowěku, jenž bohem nenie; a když (die): věcí nadějných, to jest věcí, k nimž naději máme, jako jest radosť věčná, oslavenie dušě i těla, a tak o jiných věcech po smrti budúcích; a když die dóvod, rozuměj z písma: věcí neviděných, rozuměj, nynie tělestně, kteréž vidíme, že v tom viera vidění nenie. A tak že nebe vidíš, to viera nenie; ale že nebe stvořeno jest, té pravdy tělestným
Gen. 1 okem nevidíš, ale věříš, neb písmo die, že buoh jest stvořil nebe. Z té řeči dále máš, že viera jest způsob, jímž rozum hotov jest věřiti pravdě boží, jenž jest nad dóvod lidský.

Kapitola IV.

Viera.

A. Ještě pro lepší rozum věz, že viera v písmě trojně sě béře: Najprvé, jako již řečeno jest, viera jest způsob, jímž

člověk hotov jest věřiti, a jehož dosáhl jest z písma neb z nějakého pravenie; a ta viera móž býti i ve zlém stvoření i v dobrém, neb i zlý člověk, i dobrý, i čert má takú vieru; a ta viera jest viera, jíž věříme bez ctnosti. Druhé viera jest, jíž věříme a ctnostni jsme; to jest viera, jíž z lásky dobře činíme, skrzě niž Kristus přébývá v našich srdcích, a ta viera nedá zahynúti; ale prvá k spasení bez této neplatna jest. Protož die svatý Augustin: Viera bez milovánie marna jest, viera s milováním křesťanova jest; ale jiná ďáblova jest, neb i ďáblové věřie i třěsú sě. Třětie viera jest ta věc, v niž neb o níž sě věří, jenž jiná jest než ta, jíž sě věří.

A tak každý kus písma svatého, to vez každá pravda jenž má býti věřena a jíž věříme, jest viera tak nazvaná, a tiem obyčejem celé „Věři v buoh" slove viera naše, a každý kus té viery. A tak buoh, trojice svatá, pán Ježiš, jeho rozenie od otce i od matky, i všichni kusové, kteréž o něm věříme a máme věřiti, jsú viera naše. Prvá viera a druhá v duši jsú, ale tato třětie zevnitř duše jest, neb prvé jest buoh, též Ježíš člověk, též stvořenie světa, nežli tvá neb má duše jest, a také cierkev svatá obecná, jenž jest zbor všech vyvolených; též všech z mrtvých vstánie a oslavenie ještě nejsú.(?)

A tak viera naše, jenž jest v dušech našich, jíž věříme, jest i o minulých na ní věcech; jako teď, že věříme, že buoh svět stvořil, a že syn boží z panny sě urodil, že umřěl, a tak o jiných věcech minulých. Druhé jest o věcech přítomných, to jest, jenž nynie jsú; jakož věříme, že buoh jest jediný a že ten jest trojice svatá nestvořená, a že pán Ježíš sedí na pravici otcě boha, a že panna Maria a světí apoštolé jsú v radosti nebeské, a tak o jiných mnohých pravdách v písmě okázaných. Třětie také viera naše jest o pravdách budúcích, jíž, věrú, věříme, že syn boží přijde súdit živých i mrtvých, že všichni vstanú z mrtvých, kteříž sú nevstali, a že dobří všichni pojdú u věčný život, a zlí u věčný oheň.

Kapitola V.

Viery založenie.

A. Hodné jest také znáti, v které věci viera založenie má; a nemóž býti jiné založenie viery než buoh, neb die svatý Pavel:
1. Cor. 3. Založenie jiného nižádný nemóž položiti, než jenž jest položeno, jenž jest Kristus Ježíš. Protož ty tři ctnosti, dané v rozumu od boha, viera, naděje a láska, mají člověka najprvé a najviece k bohu, a tak ku pánu Ježíšovi táhnúti, aby bohu a v boha najviece věřil, najviece jemu ufal, a najviece jeho miloval.

Diem: aby bohu najviece věřil. Tu věz, že věřenie má tři
B. stupně: Prvý jest, s pochybováním mysl přichýliti k některému pravení. Druhý stupeň věřenie jest, bez pochybování, ale toliko (z) domnievánie mysl přichýliti k pravení. Třetí stupeň jest, mysl přichýliti jakžto k pravení neb k pravdě, již buoh, jenž jest prvá pravda, praví neb ukazuje, bez dóvodu od člověka nalezeného. Prvním stupněm věřím tovařiši neb jinému člověku, když mi co praví kromě písma. Druhým stupněm věřím hamfeštóm a papežským listóm, kteříž nemají založenie v písmě. Třetím stupněm věřím písmu svatému, neb to ukazuje jistě pravdu, za niž každý křesťan má na smrť vydati hotově život svój. A ten třetí stupeň viery slove jedna viera obecná, neb všechna obec křesťanská jest k ní zavázána pod zatracením;
Mt. ult. neb o té vieře die spasitel: Ktož neuvěří, zatracen bude. A
Eph. 4. k tomu die svatý Pavel: Jeden pán, jeden buoh, jedna viera, jeden křest. Neb všichni křesťané mají jednoho pána, jednoho boha, v něhož věřie, a jednu vieru obecnú, již věřie, a jeden křest ve jmě otcě, syna, i svatého ducha, jímž sě krstie.

C. K té vieře viece jsú zavázáni kněžie, než obecní lidé, a tak aby ji sami prvé uměli a drželi, a sprostné učili. Tú věrú najmenė každý jest zavázán, aby všechno věřil, což Kristus chce, aby bylo věřeno, a nic nevěřil, co Kristus chce, aby nebylo věřeno. Protož světí prorokové, chtiec lid k vieře přivesti a v ní zachovati, řekali sú: Toto die pán buoh. A potom apoštolové dávali vždy Krista na příklad, a pravili jeho vóli lidu, aby tak věřili jako on chce; protož apoštolé neučili jiného, než což Kristus učil a jim, aby učili, přikázal. Též i křesťané všichni

mají věřiti, což jest buoh přikázal, aby bylo věřeno; ač nekaždý vie neb zná všeho, co má býti věřeno, ale hotov jest a má býti hotov, když jemu bude pravda z písma svatého ukázána, aby ji míle přijal, a držel-li by co proti písmu, aby pravdu poznaje, ihned ustúpil. A hodné jest každému člověku, aby nic všetečné nedržél, ale poznaje pravdu boží, pevně sě jie držél až do smrti, neb pravda konečně vysvobodí; neb die pán Ježíš: Ostanete-li v mé řeči, věru moji učedlníci budete, a vy poznáte pravdu a pravda vysvobodí vás. Joh. 8. D.

Protož věrný křesťane! hledaj pravdy, slyš pravdu, uč sě pravdě, miluj pravdu, prav pravdu, drž pravdu, braň pravdy až do smrti; neb pravda tě vysvobodí od hřiecha, od ďábla, od smrti dušě, a konečně od smrti věčné, jenž jest odlúčenie věčné od milosti božie, i od blahoslavené všie radosti, kteréžto radosti dojde, ktož kolivěk věří v boha i v Jezu Krista, jenž jest pravý buoh a pravý člověk.

Kapitola VI.

Co jest věřiti.

Tuto znamenaj, že jakož pravie svatý Augustin a svatý Beda, že jiné jest věřiti v buoh neb v boha, jiné věřiti bohu, jiné věřiti boha. Věřiti bohu jest, věřiti, že pravda jest, což die buoh; to i zlí činie; i my věřímy člověku, ale ne v člověka. Věřiti boha jest, věřiti že buoh jest; to i zlí činie. Věřiti v boha jest, věře milovati, věře v něho jíti, věře jeho sě držeti a jeho údóm sě vtěliti; túto věrú spravedliv sě činí nevěřící. Tak ti světí pravie. Protož jich řeč znamenajíc, jenž má v písmě založenie, máme věděti, že v nižádnú věc, jenž bohem nenie, nemáme věřiti. Protož řečeno jest: i my věřímy člověku, ale ne v člověka, rozuměj, který bohem nenie; a to diem pro pána Ježíše, jenž jest bohem pravým i člověkem, v něhož, jemuž a jehož věřiti mají všichni lidé, jeho nade všechna stvořenie milovati, jeho sě milováním držeti, a jeho údóm sě vtěliti, to jest, býti jedniem svatým mezi svatými, jenž jsú údové pána Jezu Krista. A. B.

Dále věz, že nemáš věřiti v papežě, ani v svatého Petra, ani

v pannu Mariji; ale věř, že panna Maria syna božieho, člověka Jezu Krista, porodila, a věř jie, že což jest mluvila, to jest pravda, a tak budeš věřiti jie, o nie, ale ne v ni. Též o svatém Petru věř, že jest apoštol boží svatý, a že po přijetí daru ducha svatého písmo svaté nám ostavil. Též věř, ale ne tak pevně, aby byl zavázán pod věčným zatracením věřiti, že ten člověk, jenž sedí na miestě svatého Petra, jest pravým biskupem; neb' móž v tom omylně býti, jako je bylo, když jest jedna žena byla, již sú měli všichni za papeže dvě létě a několiko měsiecóv, jenž
C. jest slula Johannes. Protož nižší jest stupeň věřiti, že ten člověk, jenž miesto drží svatého Petra, jest biskupem neb papežem, než věřiti, že svatý Petr jest Kristovým apoštolem. Věř také papeži, když' pravdu praví, a věř o papežovi, že drží-li zákon boží a skutky apoštolské, následuje-li Krista a apoštoly, žeť jest svatý; pak-li sé protiví život jeho životu Jezu Krista, žeť jest protivník Kristóv,' ačť drží miesto a úřad Kristóv. A proto milostivý spasitel, abychom ne ihned měli za svatého, ktož úřad svatý neb miesto drží, ukázal na Jidáši a také že i zlí mohú úřad
D. boží vésti. A v tom má chválen býti pán bóh, že skrzě zlé sluhy a nečisté on móž veliký prospěch svým věrným sluhám učiniti. Protož nenie viera křesťanská, by každý, jakž bude Řim-
Joh. 6. ským biskupem nazván, aby ihned byl svatý, jakož i o Jidášovi, jenž jest byl od Krista vzvolen k biskupství, ač ne k spasení: a také příklad jest na ženě, jenž slula jest Johannes, a o mnohých papežích, jenž sú byli kacieři a pro zlosti zjevné s papežstvie ssazeni.

E. A věrně divné jest, proč, jakž kto bude biskupem Římským volen, ihned jeho nazývají otcem svatým, a ciesařé ne tak, ano královstvie jest úřad svatý jako i biskupstvie, ač kněžstvie jest některým kusem dóstojnějšie než královstvie; a nezdá mi sé bližšie přičina, než chytrosť žákovstva, jenž chce tudy stav svój v moci k světu vzvelebiti, nad laiky sě v moci, v svatosti, v zboží vznésti, a tak je pod sě hrózú
F. podkasati. Protož kněžie obecně strašie lidi neučené otcem svatým, jako by on vším světem vládl a mohl učiniti, což by kolivěk chtěl; a zvláště ti, kteříž učie sě ustavenie papežská a chtie mnoho obrokóv mieti, jenž musějí pochlebovati, řkúc, že papež nemóž blúditi, papeže nema nižádný tre-

sktati, jemu nižádný nemá řéci: proč to činíš? poňavadž on jest otec najsvětějši. Ale věrný křesťan hledi na skutky, vedlé Kristova slova, jenž die: Po skutciech poznáte je; a opět: Skutkóm věřte; a drží sě písma, jenž die: Každý člowék lhář. A tak že i papež jest člowék hřiešný najméně všedně, a že móž hřěšiti i smrtedlně; a že bude-li dobřě živ konečně, tehdy bude spasen, pakli zle, tehdy zatracen; neb viera die: Ktož sú dobré věci činili, pojdú u věčný život, a kto zlé, pojdú do ohně věčného. Mt. 7. Joh. 1.

Kapitola VII.

Aby dověřil plně, že jiné jest věřiti v boha, jiné bohu, a jiné boha, a tak že jiné jest věřiti v věc, jiné věc, a jiné o věci, dóvod máš z řeči pána Jezu Krista, v něhož, ani jeho, ani jemuž chtěli sú židé věřiti; neb ani sú chtěli milovati jeho jako boha, ani sú chtěli jeho mieti za boha, ani sú jemu věřili jako bohu. Protož že sú nevěřili, by bohem byl, řekl jim: Aniž mne znáte, aniž otce mého znáte, tociž věrú. A proto také řekl jim: Neuvěříte-li, že já jsem, umřěte v hřiechu svém. A tak ktož umřě, maje rozum k věření, a nevěře, že Kristus jest bohem, umřě v hřiešě nevěry. Také že nevěřili sú jemu, řekl jest jim: Pravím-li vám pravdu, nevěříte mi. A že sú nevěřili v něho, chtě jich k tomu popuditi, když sú reptali, řekl jest jim: Věru praví vám, ktož věří v mě, má život věčný. Aj již slyšíš Krista, že chce, aby jeho, jemu a v něho věřili, a tak v otce i ducha svatého, a v nižádnú věc jinú; a tak „Věři v buoh“ znamenitě ukazuje, že toliko v trojici má býti věřeno; ale artikuly, to jest kusy jiné, že nejsú božstvie, máme věřiti, ale ne v ně věřiti. Protož k některému kusu nenie přidáno „v,“ tak že nenie viera: věři v početie Kristovo, v narozenie, v trpenie, v mučenie, v ukřižování, a tak o jiných kusiech. A. Joh. 8. Joh. 8. Joh 11.

Ale die viera: Věřím v boha otcě, i v Jezu Krista, věřím v ducha svatého. Aj žeť každé osobě božské přidává viera „v“. A k tomu podobně řekl jest pán Ježíš Martě: Kto věří v mě, ač umřě, bude živ. Aj toť die: věří v mě; a dále die: A každý, ktož živ jest a věří v mě, neumřě na věky. A že ta pravda nenie

buoh: „každý, ktož živ jest a věří v mě, neumře na věky,“ chtě Martu i nás naučiti, abychom v tu pravdu nevěřili, ale věřili
B. tu pravdu, ihned jest řekl: Věříš-li to? A neřekl: Věříš-li v to? A Marta ihned řekla je: Ovšem, pane, já sem věřila, že ty jsi Kristus, syn boha živého, jenž si na tento svět přišel. Aj kterak-tě Marta řádně odpověděla! daj buoh, aby nyní nynějšie staré křesťanky uměly tak v své vieře odpovědieti, ale i kněžie, jenž mnějíce, by najlépe vieru uměli, neumějí rozděliti, več lidé mají věřiti a več nemají; protož hlásají a hněvivě lid pudie, aby v papeže věřili a v kohož oni káží, a nemajíc ve všem v svatém písmě, by kde velelo věřiti v kterú věc, jedno v boha. I chtěl bych, aby také nedouky aspoň židé i pohané nynější naučili, jenž nevěřie než v jednoho boha, ač v tom blúdie, že nevěřie v svatú trojici, ani by pán Ježiš byl
C. pravý bóh. Ale že druzí dřieve řečení věřie v jinú věc než v boha, protož pravie, že papež jest buoh zemský, a tak mají dva bohy; ale věrným křesťanóm jest jediný buoh. Protož druhé „Věři v buoh,“ ješto na mši zpievají, die: Věři v jednoho boha. A o tom bohu a o jednotě poviem něco krátce.

Kapitola VIII.

O úžitku.

A. Již o úžitku viery slyš, proč chce buoh, aby lidé věřili
Joh. 6. v boha otce i syna jeho; a ukazuje pán Ježiš a řka: Tať jest vóle otce mého, jenž mě jest poslal, aby každý, jenž vidí syna a věří v něho, měl věčný život, a já vzkřiesím jeho v najposledni den. Aj teď spasitel klade úžitek viery věčný život; a
Joh. 20. velmě často jmenuje po vieře věčný život, an die: Ktož věří v syna, má věčný život: ale kto nevěřící jest synu, nebude
Joh. 3. viděti života, ale hněv boží ostane nad nim. Opět die: Věru pravi vám! ktož slovo mé slyší, a věří jemu, jenž mě jest poslal, má život věčný a v súd, to vez zatracenie, nejde, ale jede
Joh. 5. od smrti v život. A svatý Jan ve čtení die: Koliko jich přijeli sú jeho, dal jest jim moc syny božiemi býti, tém kteříž
B. věřie ve jmeno jeho.

Věrně, veliká odplata viery živé, moci býti synem božím!

Ta moc jest lepšie a dóstojnějšie než moc, již by byl papežem neb králem všěho světa; neb co by bylo platno království, papežstvie, a všeho tohoto světa panovanie, když by té moci neměl konečně, již by byl syn boží, vyvolený k ži- C.
votu věčnému? Protož věrný křesťánku boží! stój najviece o tu moc, již by mohl konečně býti syn boží, a netbaj mocí mnoho jiných, kak by po nich stál, jakož stojie synové tohoto světa: onen stoji aby byl mocným biskupem v zboží, onen králem, onen pánem nad jinými, onen mnohoobročníkem, onen krásným, onen silným, a málo jich pohřiechu o to stojí, aby mohl býti synem božím!

Jest jiných úžitkóv mnoho viery živé, jenž milováním božím živa jest, a ty by bylo dlúho jmenovati, jakož svatý Pavel je jmenuje; ale tyto krátcě čtyři věci věz, že viera Heb. 11.
láskú obživená, již člověk věří v boha, řiedí člověka, aby miloval boha, činil dobřě, trpěl protivnosti míle, a miloval bližnieho jako sám sě. A tyto věci znamenají sě v položení napřěd v tom, co jest věřiti v boha; neb když řečeno jest, věřiti v boha, jest věřiec milovati boha, aj toť prvé; a když řečeno jest, věře v něho jíti, aj toť druhé, to věz dobřě činiti; a když řečeno jest, věře jeho sě přídržeti, aj toť třétie, to věz trpěti protivnosti míle, jakož Kristus trpěl, i dnes trpí; a když řečeno jest, věřiec jeho to věz Kristovým údóm sě vtěliti, aj toť čtvrté, to věz bližnieho miloványie; neb údové Kristovi jsú, kteříž sě v Kristu milují. Již pomni, co jest viera, kterak sě dělí viera, več máš neb nemáš věřiti, a kteří úžitkové viery, jichž dojdeš, budeš-li věřiti, jakž si slyšal.

Kapitola IX.

Tuto sě ukazuje, žě od viery sě učenie počíná.

Napřěd řečeno jest, že svatý Petr v prvém kusu najprvé dotýká jednoty boha, řka: Věři v buoh neb věřím v boha. A.
Věziž, že musí každý člověk býti neb žákem božím neb ďáblovým; a počátek neb abeceda, od niež v školách boží a ďáblovi musie počieti se učiti, jest viera neb nevěra; a najprvnie litera neb čtena v srdci jest, věřiti, že trojicě nestvořena jest,

jenž jest otec i syn i duch svatý, jeden buoh, jeden byt, jedna podstata, tři osoby věčné, všemohúcie, nesmierné, rovné v múdrosti, v moci i v dobrotě: avšak ne třie bohové, ani třie věční, ani třie bytové; ač tři osoby, však jediný buoh, jakož
Deut. 4. die sám buoh: Věz a pomni v srdci v svém, že pán buoh on jest buoh v nebi nahoře, v zemi v dole, a nenie jiného. V tom blúdili sú pohané, židé i kacieři, pokládajíce sobě viece
B. bohóv; protož v druhém „Věří v buoh" položili sú svéti: Věří v jednoha boha. A věz, že buoh jest dobré, nadeňž lepšie pomyšleno nemóž býti; a tak jest svrchované dobré, od něhož, což jest, všechno jest dobré. Protož on jest prvá dobrota, prvá pravda, jiež sě má každé rozumné stvořenie najviece držeti a ji milovati, a vše, což miluje, má pro tu svrchovanú dobrotu milovati.

Druhé řečeno jest, že svatý Petr dotýká sě všie mocnosti, řka: všemohúcieho. Tu věz, že buoh slove i jest všemohúcí, že co ráčí a kdy ráčí, móž učiniti, a jeho moci nemohú jiné věci ani která přěmoci. A ač bóh jest všemohúcí, však nemohú jemu přidáni býti skutkové viny hodni, jako lháti a zlé chtieti, ani skutkové trpenie, jako báti sě a boleti, ani skutkové tělestní, jako jiesti, choditi, spáti; a nalezl-li by kde v písmě, že ti skutkové tělestní bohu jeli-
C. kožto bohu sě připisují, rozuměti máš duchovně v podobenství; neb buoh v sobě jest netělestný, ač osoba syna božieho, Ježiš, jest tělestný, neb jest člověk. Protož buoh neb božstvie nemá
Joh. 4. tělestných úduov, neb jest duch, jakož die Kristus: Buoh jest duch. A toho ducha boha tělestným okem nižádný neviděl,
Joh. 1. aniž móž viděti, jako die svatý Jan; protož také jest nesmrtedlný, neosažený, bezkonečný, všudy jsa plný, neproměnný. Protož když uslyšíš v písmě údy božie jmenovati, vymieniec Ježíše člověka, jako: hlavu, vlasy, oči, uši, ústa, rty, jazyk, srdce, ruce, pravici, levici, prsty, nohy, ramě, pleci, zadek, a také jiné údy, máš duchovně vzieti. Neb hlava slove božstvie, proto že božství všechny věci jsú podrżany a od něho všechny pocházejí; vlasy boží angely neb všechny svaté znamenají; oči boží, znánie božské, jimiž všecky věci vidí; a někdy slove milostivé vzezřenie, někdy hrozné, a tak o jiných údech, o nichž dlúho bylo by psáti.

Ale navrátím sě a diem, že ač buoh nemóž učiniti lepšieho nad sě, ani móž zkaziti sebe, ani móž lstivě sklamati, ani lháti, ani co neznati, ani počátka a koncě mieti, ani budúcích věcí nepředvěděti, ani nám minulých zapomněti, ani móž učiniti, aby on byl i nebyl, neb jiná věc aby spolu byla i nebyla, ani móž hřěšiti; neb moc jeho jest, jenž nemóž mieti nedostatku, a moci lháti neb hřěšiti jest, viece mieti nedostatečnosť než moc. Protož my, že móžemy hřěšiti, máme slúti z toho viece nemocní: a buoh že nemóž hřěšiti, má z toho slúti všemohúci. Přijma jiné napřěd řečené věci, a tak seznáš všemohúcnosť boží, že proto slove všemohúci, že což móž býti učiněno, to móž učiniti, kdy ráčí. Věř v boha všemohúcieho, jakoť praví viera.

Třětie řečeno, že svatý Petr dotýká skutku stvořenie, řka: stvořitele nebe i země. Tu věz, že skrzě nebe a zemi E.
rozumie sě všechno stvořenie, jenž jest vešken svět stvořený; a svět stvořený jsú všechny věci, jenž sú počaly býti. Také věz, že stvořiti jest, z ničehož, jenž bóh nenie, něco učiniti. Z toho máš, že stvořitel jest, jenž z ničehož kromě sebe móž něco učiniti; a tak stvořiti sám ten a jedinký ten móž, jenž nižádné věci nepotřěbuje ku pomoci. A také dále z toho máš, že jedné sám buoh móž co stvořiti; a dále, že něco stvořiti moci, jediné slušie na nesmiernú moc. A že jedné buoh jest, jenž má nesmiernú moc, protož jedné buoh móž co stvořiti; a že jediný jest buoh, protož jediný jest stvořitel, v něhož věříme, a ten jest stvořitel nebe i země, a tak všechny věci. Protož i die prvý kus našie viery: Věři v buoh otcé všemohúcieho, stvořitele nebe i země. A ač i syn i duch svatý jest stvořitel, ale však přidává sě tuto stvořenie otci, proto že jest osoba prvá, od niež syn jest i duch svatý.

Dále máš z této řeči, (že) kněz, jenž jest púhé stvořenie, ne- F.
móž nic stvořiti; protož nenie pravda, by kněz tělo božie neb svého stvořitele stvořil; neb jedinú tělo božie jest stvořeno, v životě panny sě počalo, a potom nikdy nezhynulo, ani sě počalo, aniž sě počne. Této řeči sú svědkové: svatý Augustin, řka: Nenie hodné stvořitele jedné boha řéci neb věřiti. Takés Aug. gen. die: Ani dobří ani zlí angelé mohú býti stvořitelé které věci. l. b. 3 de Trinit.
Druhý svědek jest svatý Jan Damastský, jenž die: Kteří řkú, že

Lib. 2. cap. 2. angelé jsú stvořitelé, ti jsú ústa otcě svého ďábla. Třětí svědek jest s. Bernard, jenž die: Tělo božie, to věz na mši, nerodí sě ani stvořuje sě. Čtvrtý svědek jest svatý Hugo, jenž die: Z ničehož něco učiniti a něco v nic obrátiti sám buoh móž, to věz kdy by ráčil. Pátý svědek jest svatý Anzelmus, jenž die: Sama bytnosť božie stvořiti móž. Šestý svědek jest svatý Tomáš z Akvině, jenž die: Stvořiti co na samého boha slušie. Z těchto svědectví máš, že bláznivě a bludně mluvie kněžie, řkúc: My móžeme, kdy chceme, stvořiti boha neb božie tělo. Jako by byli stvořitelé svého stvořitele, a nemohúce všickni spolu jedné múchy stvořiti! A tak mluviece vyjí jako vlcie, chtiece sami sě nad laiky vznésti a lakomstvie rozšířiti. A tomu na znamenie káží na nových mšech, že kněz jest dóstojnější než matka božie, a že stvoří tělo božie; a dovodie tak: matka božie jednú jeho urodila, ale kněz častokrát a když chce jeho stvoří; a tak jedniem bludem druhého dovodie. Ale kněz pokorný nevznese sě nad pannu Maří, ani die, by byl stvořitel Krista syna božieho, ale že pán Kristus svú mocí a svým slovem skrzě něho to, což jest chlebem, učiní, aby bylo tělo jeho: ne by v tu dobu počalo jeho býti, ale že počne tu na oltáři posvátně býti v zpósobu chleba, jenž prvé tu a v tom nebylo.

Ep. ad Petrum papam. Desner. pte 6. cap ult

Kapitola X.

Jan, druhý článek.

Druhý kus neb článek položil svatý Jan tento: „I v Jezu Krista, syna jeho jediného, pána našeho.“ Má věřiti každý v Ježíše Krista, miluje jeho nade všechny věci jako boha, a věřě pevně, že on jest pravý buoh a pravý člověk, věřiti má jemu, že všechno, co jest pravil, to jest pravda. Ktož tak věří a setrvá do koncě, ten nezahyne; neb on sám die: Tak jest buoh miloval svět, že syna svého jednorozeného dal, to věz ukřižovati, aby nižádný, jenž v něho věří, nezahynul, to věz věčně na duši i na těle, ale aby měl věčný život.

Joh. 3.

A. A proto slove Jezus, to věz spasitel, neb jest proto přišel tělestně na svět, aby spasil lidi; proto jsa bohem

věčným, netrpědlivým, nesmrtedlným, chtěl býti člowěkem časným, trpědlivým a smrtedlným, tak aby vedlé člověčenstvie, úsilně pracuje pro naše hřiechy tří a třidcěti let, smrtí ukrutnú nás vykúpil. Protož slove Jezus latině, česky spasitel, a dobřě česky slove Ježiš, neb jeho v spasení po smrti v radosti světí budú žiti, jehož nynie žijí v milosti. A také slove Kristus, česky mazaný neb mazanec, neb jest nade všechny jiné svaté zmazán dary ducha svatého, tak že všechno jich mazánie od něho pocházie. Protož my po něm sloveme kristiani, křesťané česky, neb jsmy od něho zmazáni duchem svatým, ač jeho v božiem přikázaní následujeme. Pak-li jmeno od něho máme a jeho nenásledujeme, tehdy jsmy falešní Kristové a věrně mnozí, neb jest on řekl: Rozmnoží Mt. 24.
sě zlosť, neb zstydne láska mnohých. Věrně zstydla jest láska v lidech světských, neb sě zlosť rozmnožila v duchovních, o nichž die pán Ježiš: Vstanú falešní prorokové, to jest lhaví Mt. 24.
neb lživí kazatelé a pokrytí zákonníci, a syedú mnohé, to věz od následováníe pána Ježiše, v něhož věřiti mají, jenž jest jediný syn boží, od otcě boha rozený od věčnosti, a jest pán náš mocný jako otec.

Kapitola XI.

Jakub, třetí článek.

Třetí článek položil svatý Jakub větší tento: „Jenž počal sě neb počat jest z ducha svatého, narodil (sě) z Marie panny.“ A.
Počal sě vedlé člověčenstvie v životě panny Marie, a to z ducha svatého; neb počal sě pro věčnú lásku, kterúž má k člověku, kterážto láska duchu svatému zvláště sě připisuje neb přidává; a tak ač mocí otcě i syna počat jest jelikožto člověk, však zvláště duchu svatému to početie, že z lásky věčné pošlo jest, přislušie. A počat jest od panny Marie ihned, když jest řekla angelu: Staň mi sě vedlé slova tvého. Tehdy ihned Luk. 1.
mocí všie trojice svaté plný byl člověk i buoh, že dušě s tělem a obé to s božstvím bylo jest i bude na věky pravý buoh a pravý člověk, a tak múdrý v tu dobu jako dnes, ostav tiem, jenž byl od věčnosti, vzal na sě, co jest nebyl; byv tolik bo-

hem, ostav bohem, vzal co jest nebyl, vzal člověčenstvie, i jest pravým člověkem. Že nemohl slúžiti božstvím, vzal způsob sluhy na sě člověctvie, aby tak jsa menší než otec jeho, po-
B. slúchal a nám hřiešným věrně poslúžil. Protož on die skrze
Is. 43. Izaiáše proroka: Slúžiti mě učinil si v hřiešiech tvých, to jest, hřiechy svými učinil's, aby slúžil; dal si mi úsilé v zlostech svých. Já jsem ten, jenž shlazuji zlosti tvé pro mě, a na hřiechy tvé nevzpomenu. Navrať v paměť, abychme sě súdili spolu; prav, ač co máš, aby spravedliv byl učiněn.

Aj kterakť praví tvój spasitel člověku hřiešnému, že poddal jest svými hřiechy a porobil pána Ježíše jelikožto člověka v službu a v práci, tak že věrně jest slúžil a pracoval pro jeho hřiechy. A věrně, když znamená člověk jeho službu a práci, spatří, že tak jest věrně pán Ježíš hřiešnému slúžil, že nižádný nikdy tak věrně neslúžil jest aniž bude slúžiti, jako on jest slúžil; neb nejsa dlužen, ani vinen, ani čakaje od tebe hřiešného hodné úplně odplaty, jsa bohem i králem všeho světa, i kněžem najvyšším, až do smrti ukrutné a ohavné tobě i mně věrně, jakož slyšíš, slúžil.

C. Protož věř v něho jako v boha, syna božieho, spasitele svého, miluj jeho člověctvie po božství jakožto stvořenie nade všechna jiná stvořenie; nebo on jest hlava, a všichni vyvolení konečně budú jeho údové; neb on jest kořen pravý a oni ratolesti. A proto narodil sě časně, z Marie panny vzem bez mužského sěmene sňatku, to věz tu věc, z niež ihned, když jest pokorně přivolila, učiněn jest člověkem se všemi údy plným; a tak prvé urodil sě v životě, a potom řádným obyčejem času urodil sě z života panny Marie, aby panenstvie nad manželstvie vzvelebil, jakož jest vzvelebeno. A tiem jest všechny panny Maria přésáhla, že jsúci pannú boha porodila.

Kapitola XII.

Ondřéj, čtvrtý článek.

Čtvrtý kus položil svatý Ondřéj tento: „Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřižován, umřěl i pohřében.“ Trpěv mnohé strasti let viec než třidcěti, přistúpil dobrovolně k utrpěm pod

Pilátem, křivým súdcem, jenž jest z Pontu té vlasti; ukřižován u veliké hanbě i v bolesti, i umřel, aby dosti za naši rozkoš, i za hanbu, i za smrt dosti učinil; oblúpen do nahoty, že poslednie rucho dobrovolně rytieřóm dal, aby za naše lakomstvie svú chudobú dosti učinil; smrtí ohavnú mezi známými a od svých a v miestě ohavném umřel, aby pýchu naši shladil; a na všech údech trpěl, aby za chlipnosť tělestnú, jenž všechny údy zachvacuje, dosti učinil. A tak on chudý, pokorný, bolestivý, lakomstvie, pýchu a smilstvie potupil, a nás od smrti věčné svú smrtí vykúpil, a to na dřěvě, aby ten had ďabel, jenž jest dřevem přémohl, dřevem byl přémožen od pána našeho Ježíše Krista. Pak umřěv právě na těle, když duše byla odlúčena těla, pohřěben jest tělestně; jehož tělo nehnilo jest, netoliko pro masť, jíž bylo zmazáno, ale že tak od svaté trojice bylo jest ustaveno.

Kapitola XIII.

Tomáš, pátý kus.

Pátý tento kus položil Tomáš: „Sstúpil do pekla neb do pekel.“ Věz, že božstvím jest nesstúpil ani tělem; neb v svatý čas tří dnóv, v něž tělo ležalo v hrobu, duchem sstúpil a své vyvolené z moci ďábelské vysvobodil, a kdež jest ráčil, tu jest jim oslavný život až do na nebe vstúpenie dal. Slušie tuto znamenati, že die viera: sstúpil do pekel. Čtyři pekla byla sú A. před Kristovým sstúpením: Jedno zatracencóv, jenž sú skutečně hřěšili; a v tom jsú temnosti i k nevidění boha i k nejmění milosti, a v tom jsú čitedlné muky; a to peklo slove najhlubšie, to věz, že muky v něm jsú najukrutnějšie. Druhé peklo jest, v němž jsú temnosti i k nevidění boha i k nejmění milosti božie, ale v tom nejsú čitedlné muky; a to jest miesto dietek nekrstěných, a v starém zákoně neobřezaných. Třétie peklo jest, v němž jsú temnosti k nevidění boha, ale nejsú k nejmění milosti, a to slove očistec; v tom trpie dušě těchto svatých, kteříž mrú, nedosti učiniece za hřiechy; a slove proto očistec, neb dušě, která byla jest hřiechem zprzněna, tu má býti od viny utrpením vyčištěna. Čtvrté peklo jest, v němž

jest temnosť k nevidění boha, ale ne k nejmění milosti božie, a v němž nebyla čitedlná muka; a to peklo slulo limbus, to jest zavrženie svatých otcóv. A v to Kristus vstúpil a všechny z něho svaté vyvedl; a věz, že potom nižádný do toho pekla nestúpil.

B. A že řečeno jest: sstúpil do pekel, mají za to druzí světi, ač nejistie, že z očistcě mnohé pojal, buďto že by již byli dosti sami utrpěli, aneb že on dosti za ně učinil z milosti; protož nejistie, všechny-li z třětieho pekla vyvedl, čili jedné ty.

C. kteříž by do toho Kristova sstúpenie dosti byli utrpěli. Toho ani chci jistiti, ani všetečně praviti, než poručiti tajemství božiemu, věřé, že jest sstúpil do pekla a svaté vyvedl, a že ještě ostavil pekla zatracencóm věčná, a nedosti zde kajicím také, aby jako ohněm byli k spasení vyčištěni, kteří tak sě čistie. A kterak a co jim najviece móž pomoci, potom v jiných knižkách, dá-li pán buoh dočakati, bude psáno.

Kapitola XIV.

Bartoš, šestý článek.

Šestý tento kus: „Třětí den vstal z mrtvých," položil svatý Bartoloměj. Věziž, že Kristus třěti den vstal z mrtvých, tak že duši tělo navrátiv obžil, a tak živým jsa člověkem, moci svaté trojice z hrobu vyšel; a tak byv mrtvý mezi mrtvými,

A. již živ jest mezi živými. A vstal třětí den: rozuměj, že prvého dne, to jest pátka, měl jest šest hodin od pohřébu svého až do puol noci; druhý den, to věz svatú sobotu, měl jest cělý, a třěti den, v neděli, měl jest jednak šest hodin, a tak

Mat. 12. šest a třidcěti hodin ležal v hrobě mrtev. Protož když zpievás: Ležal tři dni v hrobě, rozuměj, že dvú dni zasáhl a třěti plný ležal. Tak také rozuměj slovu Kristovu tomuto: Jakož jest byl Jonáš v břiše velryba tři dni a tři noci, tak bude

B. syn člověka v srdci země tři dni a tři noci. A věz, že Kristus prvý den měl veliké utrpenie a pohaněnie, z bolesti telestně, a z toho, že nevšem prospěje k spasení jeho utrpenie; druhý deň měl odpočinutie; a třěti deň měl jest duše i těla osla-

venie, vstav z mrtvých: na znamenie svým budúcím, aby zde na světě jeho příkladem mile pro něho trpěli, jako prvý deň, po smrti leželi mrtví do božie vole, druhý deň, a potom z mrtvých vstanúce, v oslavnosti duše i těla na věky s nim sě radovali, jako třetí deň.

Kapitola XV.

Filip, sedmý článek.

Sedmý kus tento položil svatý Filip: „Vstúpil na nebesa, sedí na pravici boha otcě všemohúcieho.“ Věřiž, že po čtyřidcěti dnech po svém vzkřiešeni, ukázav sě svým apoštolóm a jiným věrným v mnohých dóvodech, že právě z mrtvých vstal, a v mnohých tresktánich, že sú nevěřili těm, jimž sě ukázal, a naučiv je a moc jim dav, kterak mají býti živi, vstúpil mocně tělestně v nebe neb na nebesa, až do pokojného miesta, tu kdež sě jeho milosti zalíbilo. A tak sedí, to věz odpočívá neb vesele přébývá na pravici, to jest v najvětčí radosti boha otcě všemohúcieho. Na ten kus mluví svatý Jan zlatoústý, takto řka: Když slyšíte: sedí, neroďte věřiti sedénie tělestného: obecné jest mluvenie, že seděti jest bydliti neb přébývati, neb řiekáme: onen sedí tři léta v onom miestě, to věz přebývá. Protož Ježiš přébývá na pravici otcě. Též když slyšíte: otcovu pravici, neroďte mnieti, by buoh tělestný byl, aneb údy člověckými položeného, ale vězte, že buoh tak chtěl jest, aby bylo o něm mluveno, abychom mohli rozuměti, ne by on tak byl; neb má-li pravici tělestnú, máť i levici; a má-li ruku, jest kdež nedotýká; a má-li oči, jest kdež nevidí, a má-li uši, v dalece neslyší. Protož neroďte věřiti, když slyšíte: sedí na pravici boha otcě; pravicě jeho jest moc jeho, rámě jeho jest velikosť jeho, neb buoh náš duch jest všudy vešken: vešken v nebi, vešken v zemi, vešken v srdcich svatých, stydlivých, sprostných, střiezvých, nepoškvrněných; protož sedí na pravici otcě. Tak plně mluví ten svatý. A.

Kapitola XVI.

Matúš, osmý článek.

Osmý kus tento: „Odtud přijde súdit živých i mrtvých,“ položil svatý Matúš. Věřiž, že v deň súdný poslední přijde
A. tělestně, jakož vzstúpil jest na nebe. A přijde v tu stranu povětřie i země, kteráž sě jemu bude líbiti, a bude súditi i spasence i zatracence, tak jakož jest sám pravil ve čtení svatého
Mat. 27. Matúše:*) že postaví ovce, tociž čisté, pokorné, jenž sú jeho následovaly, na pravici, to věz v moci jeho spasenie, a kozly smrduté, to věz nečisté hřiešníky, na levici, to věz na stranu zatracenie: a vydá súd na stranu spravedlivých, řka: Poďte blahoslavení otce mého, přijměte královstvie. A na zlé vydá súd řka: Děte zlořečení do ohně věčného, jenž jest připraven ďáblu a angelóm jeho. Ďáblu, jenž jest najvyšším kniežetem, a angelóm, tociž sluhám a poslóm jeho.

B. Jsú také jiní rozumové dost podobní: Prvý, že přijde súdit živých, tociž těch, jenž od této chvíle živi budú do súdného dne, a mrtvých, tociž zemřélých před túto chvílí. Druhý rozumí, že přijde súdit živých, tociž těch, kteří budú živi v ten časek, v který on přijde, a mrtvých, jenž sú před těmi zemřěli; ale všichni před súdem zemrú a z mrtvých vstanú. Najprvnější rozum jest jistý, že přijde súdit živých, tociž vyvolených, jenž budú živi v tu dobu i na těle i na duši, a mrtvých, tociž zatracencóv, jenž budú živi na těle, ale mrtvi na duši, poňavadž duše jich nebudú živy milostí boží, jako tělo bude živo duší. A o těch mrtvých die toto slovo: Nevstanú mrtvi v súd! tociž ti umrtvení hřiechem nevstanú k oslavnosti; neb die pán Ježiš: Přijde
Joh. 5. hodina, v niž všichni, jenž v hrobiech jsú, uslyšie hlas syna božieho, a pojdú, kteříž sú dobře činili, v vzkřiešenie života, tociž v blahoslavenstvie, ale kteříž zle činili, v vzkřiešenie súdu, tociž v otsúzenie k zatracení. O tom svém příchodu často napomínal učedlníky své i nás spasitel, abychom vždy
Mat. 24. hotovi byli, řka: Buďte hotovi; neb kterú hodinu nemníte, syn člověka přijde. A opět: Bděte, neb neviete dne ani ho-

*) Rkp. Matiege.

diny, tociž v niž přijde. A chtěl spasitel náš skrýti před námi C.
den súdný a smrti hodinu, ač jistě vieme, že bude súdný den,
a že každý z nás umře, abychom každú hodinu hotovi byli,
jako bychom v tu hodinu umřieti měli a jíti k hroznému súdu.
A třetí věc také skryl před námi, jenž jest vědénie zatracenie
neb spasenie: neb nižádný z nás nevie, bude-li spasen neb
zatracen, bez zvláštnieho zjevenie; jakož také nižádný z nás D.
nevie, jest-li v milosti božie čili v hřiechu smrtedlném. A to
proto, abychom vždy lekajíce sě odlúčenie radosti věčné a bo-
jiece sě věčného zatracenie, hřiechu sě varovali velmi snažně.

A nedarmo spasitel milostivý tak často napomínal jest i
jeho apoštolové o súdném dni, kterak bude hrozný; neb nad
námi bude súdce hrozný, hněviv zlým: pod námi hrozné peklo,
hořície ohněm věčným: na pravici všichni hřiechové žalujíce,
na levici ďábluov množstvie do pekla táhnúce; z zadu svět
hořící, s předu angelé do pekla pudiece, vnitř svědomie pře-
hrozné kúsavé. Tu vstanú všichni světí, súdu spravedlivého
vynešenie potvrzujíce, a všichni zlí i dobří mé hřiechy i všech
jiných všechny znajíce. Tu sě všichni postavíme, tu všechna E.
myšlenie všemu stvoření rozumnému oznámíme; tu sě chytrý
nevymluví, mocný neodtepe a bohatý neodkúpí. Neb bude súditi
súdce spravedlivý vedlé skutkóv, jenž nemóž býti oklamán,
ani přemožen, ani dary porušen, neb osoby nebéře; nebude
hleděti na papežstvie, královstvie, múdrosť, krásu neb bohat-
stvie, ale na věrné svého přikázanie zachovánie, aby každému
odměřil vedlé jeho zaslúženie. Protož die svatý Jeronym: Ko-
likkrát ten deň znamenám, svým srdcem sě třasu; piem-li,
jiem-li neb co jiného činím-li, vždy mi sě zdá, by mi ta trúba
vzněla v mú uši: Vstaňte mrtví, poďte k súdu! Znamenal tento
svatý hroznosť súda tohoto a dne, o němž die svatý Petr:
Přijde den boží jako zloděj, v kterýžto nebesa velikým během 2.Pet.3.
neb brzkostí pohnú sě, a živlové, to věz povětřie, voda, hor-
kostí sě rozpustí, a země a které věci v ní jsú, páleny budú.
A pro větší hrózu die dále svatý Petr: Poňavadž tyto všechny
věci rozplynúti sě mají, kterací my musíme býti v svatých oby-
čejích a dobrotách, čekajíc a chvátajíc v deň súdu pána našeho
Jezu Krista, od něhož nebesa hořiece planúti budú, a živlové,
to věz: země, voda, povětřie, oheň, hrozením ohně vadnúti budú!

Toto pamatujíce, o věrní křesťané! varujme se snažně hříchu, trpme mile protivenstvie pro Krista, nemilujme biedného světa, plňme přikázanie božie a milosrdenstvie. Věrně
F. hrozné súdu jest na zlé vydánie, když král die: Jděte zlořečení do věčného ohně, jenž způsoben jest ďáblu a angelóm jeho. To hrozné súdu vydánie sedm má svazkóv: Prvý jest, hrozné odehnánie, neb die: otejděte. Druhý svazek, od boha odlúčenie, neb die: ote mne. Třéti zlořečenstvie, neb die: zlořečení. Čtvrtý trpké mučenie, neb die: v oheň. Pátý zufánie k vysvobození, neb die: v věčný. Šestý muky přihotovánie, neb die: přihotován jest. Sedmý svazek, ďablóm věčné přitovařišenie, neb die: ďáblu i angelóm jeho. O přehrozné odsúzenie, konce nemáš! By veškeu svět, od země až do nebe, byl mákem naplněn, a v tisíc tisíciech let jedno zrno položeno, a když by poslednie bylo položeno, ještě by měli zatracení v tu dobu spaseni neb od muk vysvobozeni býti, vesele by čakali, neb by vždy konec přišel; ale tuto že věčný oheň bude páliti i v duši i v těle! Kterak nebáznivé jest srdce, kterež na to nepomní? a blažená duše a zčastna, kteráž tak jest své svědomie připravila, že mile čaká svého choti a spasitele, jenž
G. přijde súdit živých i mrtvých, a die věrným: Poďte požehnaní otcé mého, přijměte královstvie, jenž vám způsobeno jest od počátka světa. V tom přisúzení jest také sedm svazkóv: Prvý jest, milostivé povolenie, tu: poďte. Druhý, božie požehnánie, tu: požehnaní. Třéti milovánie, tu: otcé mého. Čtvrtý odplacenie, tu: vezměte. Pátý královstvie dánie, tu: královstvie. Šestý oslavnosti připravenie, tu: jenž vám připraveno jest. Sedmý věčné vyvolenie, když die: od počátka světa, to jest od boha, jenž jest počátek všeho světa. Tyto věci pamatuj, a budeš pomněti, že Ježiš přijde súdit živých i mrtvých.

Kapitola XVII.

Jakub menší.

Devatý tento kus: „Věří v ducha svatého," položil svatý Jakub
A. menší, syn Alfei. Věř, že duch svatý jest třetie osoba, nestvořená, rovna ve všem otci i synu, tak aby věřil, že věčný jest duch

svatý, tak mocný, tak múdrý, tak dobrý nesmiernĕ jako otec i syn, týž pán; neb ačť jsú tři osoby, však nejsú tři bohové, tři stvořitelé, tři páni, tři věční, ale jediný pán, stvořitel, buoh věčný. A věz, že ač otec jest duch, syn jest duch, však zvláště duch svatý slove duch proto, že dýcháním pochodí od otcě i od syna. A tak B.
otieželi tebe, co jest duch svatý, řci: Duch svatý jest buoh. Ale zvláště takto řci: Duch svatý věčný jest, třetie osoba v božstvi, jenž pochodí od otcě i od syna. A nedomnievaj sě, byť pochodil tak, že by sě kam hnul, neb opět by tak dýcháním byl, jakož od člowĕka větrnie dýchánie pochodí; nebť jinaké v této řeči jest dýchánie a pochozenie, o němž by bylo dlúho a tvrdo mluviti. Také věz, že holúbek, jenž nad Kristem sě Mat. 3.
ukázal, nebyl jest svatý duch, ani chuknutie Kristovo na apoštoly, ani jazykové, jenž sú sě na den svatého ducha nad nimi Act. 1.
ukázali, ale ty věci byly sú znamenie ducha svatého; neb ta znamenie byla sú stvořenie, ale duch svatý jest stvořitel, ne stvořenie. Protož die viera: Věři v ducha svatého. Co jest D.
věřiti, prvé na počátku jest řečeno. Než toto věz, že duch svatý nepřébývá v člowĕku, když jest v smrtedlném hřiechu, ač jest v tu dobu v člowĕku; neb jiné jest, býti duchu svatému v člowĕku, a jiné přébývati v člowĕku. Neb přébývati jest, milostí, jenž smrtedlného hřiechu s sebú v duši netrpí, v člowĕku býti; ale býti v člowĕku duchu svatému, to móž býti bez milosti té, jakož řečeno jest. I že svatý duch jest buoh nesmierný, jenž jest v duši, jako na počátku sem položil, nemóž v pravdě býti řečeno, by duch svatý v které věci nebyl.

Ale v pravdě tak jest, že duch svatý v smrtedlném hřiešníku nepřébývá, to věz, že milosti jeho dušě neživí; neb jakož dušě, jsúc v tělu, živí tělo, též duch svatý, přébývaje milostí v duši, E.
živi duši, a jakož tělo umřé, když duch svatý milostí od dušě odstúpí pro zlú vóli. Ale věz, žeť lehký hřiech, to věz všední, nevypudí ducha svatého, když smrtedlný nebude; neb kdyby všední každý ducha svatého vypudil, nižádný zde na světě ducha by svatého neměl; neb nižádný z nás zde na světě, dokavad putujeme k blahoslavenstvi, nenie bez všednieho hřiecha. A
pro ten hřiech die svatý Jan evangelista: Diemy-li, že hřiechu 1. Joh
nemáme, sami sě svodíme a pravda v nás nenie. A proto dobřě slove: všední hřiech, že v deň každý jsme v tom hřiechu;

neb kto jest ten z nás, aby naplnil dokoncé to přikázanie: Miluj pána boha svého ze všého srdcé svého, a ze vše mysli své, a ze všech sil svých? V radosti nebeské tu naplní, ale ne zde, neb mysl jinam myšlenie rozpúští než na pána boha. A pro ty hřiechy řiekáme každý deň: Odpust nám naše hřiechy, dluhy nebo viny. O tom jinde bude k naučení viece psáno.

Kapitola XVIII.

Šimon, desátý článek.

Desátý kus tento: „Svatú cierkev obecnú," položil svatý Šimon. Každý křesťan má věřiti cierkev svatú obecnú: dóvod jest, že každý má milovati Krista, choté té cierkve, i cierkev jeho choť. A že nemiluje matky duchovnie, jedné ač ji věrú zná, protož má ji věrú poznati; neb z přikázanie z prvého druhé deky zavázáni jsme pod zaslúžením blahoslavenstvie*), otcé a matku, ale zvláště Krista a jeho choť, cierkev svatú, ctiti; neb Kristus jest otec náš, a cierkev svatá jest najvyššie matka naše. A toho otcé a tu matku najprvé máme ctiti, neb v núzi musíme a máme toho otcé a matky té naučení a pomoci volati, a tresktánie od nich mile přijieti. A když pravé a plné ty rodiče uctíme, tehdy plné zákon křesťanský zachováme, a kterak daleko jich neuctíme, tak daleko přikázanie božieho nezachováme; neb nelzě jest křesťanu shřešiti, jedne ač tomu otci a té mateři chvály neb poctivosti umenši. A že nebrzo kto bude ctíti matky své, jedné až ji některak pozná, protož veliké jest potřébie, cierkev svatú z viery některak již poznati; neb neznánie cierkvi svaté činí v lidu mnoho bludóv. Protož věz, že prvý Čech, který jest najprvé vyložil to slovo řecské: ecclesia, zle jest rozuměl tomu slovu; protož zavedl jest hlupé tiem slovem: kostel neb cierkev, že mnéji, by choť pána Jezu Krista byl kostel kamenem, a cierkev dřévem ustavený. Ale by byl to slovo: ecclesia, takto vyložil, že eklesia jest zbor, i byli by ne tak zabludili. Jim pak blúdie, řkúc, že

*) Rkp. bohoslovenstvie

papež jest cierkev svatá, a jiní že kardinálove s papežem, a jiní, že všichni kněžie spolkem, a jiní, že všichni křesťané.

Protož věz, že všech lidí, od Adama až do posledniecho, kterýž bude, jest jeden zbor, a ten od boha na dvé jest rozdělen: neb jedna strana jsú od věčnosti vyvolení, druhá strana od věčnosti zavržení; a buoh zná, kteří jsú jeho. Prvá strana slove zbor svatý obecný, druhá strana zbor zlořečený obecný; neb nemóž býti větčie obec podlé božieho volenie, než prvá strana, všichni dobří, a druhá všichni zlí, a té obé jedna obec a jeden zbor, jako z ovcí a kozlóv jedno stádo, ač vždy ovce jsú svým způsobem oddéleny od kozlóv, a zasě též. Protož ačť A. cierkev někdy slove kamenný neb dřevený kostel, někdy papež s kardinály, někdy všechno kněžstvo, někdy každý zbor křesťanóv, jako kostel Pražský slovú všichni Čechové, někdy každý zbor dobrých křesťanóv: však cierkev svatá obecná jest zbor všech vyvolených, jenž slove choť Kristova, o niež v piesniech Šalomúnových jest psáno písmo, a onaž die: I zda já Proverb. jsem jako choť, okrásil mé korunú. Ta také choť, silná žena, Isai. 61. o niež v přísloviech Šalomúnových, také slove chrám, dóm, město, královstvie božie, Jerusalém, matka naše, a tělo skryté Kristovo, vinice vyvolená a jedinká holubičě. Tato cierkev že jest choť Kristova, die v kantikách: Levice jeho pod mú hlavú, Cant. 2. a pravice jeho obejme mě. Tať jest cierkev svatá obecná, jíž B. křesťané vyznávají ihned po vieře v ducha svatého, pro tři věci: Prvé, že vedlé svatého Augustina jest najvyššie stvořenie: protož ihned jest položena u vieře po trojici svaté nestvořené. Druhé, že milostí ducha svatého Kristovi v manželství věčném jest oddána. A třetie, proto že trojicě svatá v ní jako v domu neb v chrámu svém přébývá.

Ta také cierkev svatá dělí sě na tři strany: Jedna strana, C. cierkev svitězilá, jenž jsú světí v nebeském království. Druhá strana neb částka jest nebo slove cierkev rytěřící, a ta jest všichni vyvolem zde bydlící. Třetie stránka slove cierkev spajících, a ta jest všichni vyvolení, v očistci trpějící. Prvá strana svitězila, druhá vitězí, ale třetie již nevitězí; ale v čem sě zmeškala, když jest rytěřila, od prvnie strany pomoci čaká. Ty tři strany nynie jsú, ale v súdný deň ze vších tří stran bude jedna choť Kristova, krásná, bez poškvrny a bez vrásky; neb nebude mieti ani smr-

D. tedlného hřiechu ani všednieho. Ta cierkev ještě nenie všechna úplné; neb mnozí sě ještě urodie tělestné od otcě a matky tělestné, ale od Krista a od cierkvi svaté duchovně, duchem svatým. Té cierkvi svaté hlava jest Kristus, neb jest najdóstojnější člověk; a všichni vyvolení jsú tělo, a každý jest údem, a každý ten úd jest láskú své mateři i každému bratru jako živú žilú přivázán, kterážto žíla sě nepřetrhne, jakož die
1Cor 13. svatý Pavel, že láska nevypadne. Protož bylo by proti rozumu, aby ženich, neb kto jiný z jeho přepuštěnie, roztrhl věčné neb od něho odlúčil jeho choť, za niž jest tak ukrutnú smrť trpěl,
Jer. 3. a o níž die: V láscě věčné miloval sem tě. Protož tato cierkev jest matka naše v světě, vyznávajíc věrú i láskú choti a hlavu svú Krista. Věřiti tehdy máme, že ne kamenie, ani dřievie krásné ztesané, ani toliko papež s kardinály neb všechno žákovstvo, ale všichni vyvolení nynější, dřievní i budúci jsú cierkev svatá obecná; aby jakož jest jeden pán, jedna viera, jeden křést, také byla jedna choť, jedno královstvie, jeden zákon, jedna čeleď, jeden pokrm, Kristovo tělo, jeden nápoj, jeho krev, jedno rúcho, láska, jeden otec, jedna matka, již máme věrú znáti a láskú milovati a jie poslušni býti, o nie
E. právě věřiti, ale ne v ni; neb jedno v boha máme věřiti, jakož prvé jest řečeno, a cierkev tato nenie buoh. Protož die svatý Augustin v kázaní na „Věři v buoh," die na ten kus: svatú cierkev obecnú: Věděti máme, že cierkev věřiti, ale ne v cierkev věřiti máme; neb cierkev nenie buoh, ale dóm bozí jest. Tak die svatý Augustin. Protož řiekáme: věřím cierkev svatú, ale ne v cierkev svatú. Pak potom, až tomuto bude srozumieno, viece o cierkvi, dá-li buoh, napíši.

Kapitola XIX.

Judáš, jedenadstý článek.

Jedenadstý kus tento: „Svatých obcovánie, odpuštěnie hřiechóv," položil jest svatý Judáš. Věziž, že svatých obcovánie
A jest všech svatých zaslúženie požívánie, tak že všichni světi najprvé požívají zaslúženie Kristova, potom cierkvi svaté, a potom každý svatý každého požívá; tak že což jest Kristus

člověk zaslúžil a všechen zbor svatých, toho každý požívá svatý, a to slove obcovati, to jest, všém spolu vóbec dobrého požívati. Jako když která ves má drahy, ty drahy slovú obec, to jest proto, že každý z obcé má právo, aby těch drah bez přiekazu řádně požíval: a tak Kristovo utrpenie všichni svéti mají jako krásné drahy spolu, na němž pasú sé svéti v nebesiech, svéti zde, svéti v očistci. Též spéje-li páteř který věrný člověk, neb což kolivěk dobrého učiní, to všichni svéti mají spolu: neb svéti v nebesiech mají toho radosť, svéti zde mají pomoc, aby silnějie stáli proti ďáblu, a svéti v očistci mají pomoc, aby spieše byli prosti. Protož má býti každý pilen, aby byl bez hřiechu smrtedlného; neb tak, jest-li vyvolený, bude účasten všeho dobrého, co sě děje po všem světě. A za to prosil jest David prorok, řka: Účastna B.
mé učiň všěch bojících tebe, a ostřiehajících přikázaní tvých. Toho obcovánie kto znamená, bude pilen viery, naděje i lásky, a nebude doufati v kupovánie mší, modliteb, neb odpustkóv, jsa zle živ. Neb smrtedlný hřiech mrtví v člověku účastnosť toho svatého obcovánie, neb odlučuje od té svaté obcě, tak že vyobcován bývá ode všeho dobrého a jest v tu dobu v kletbě boží; neb die David prorok: Zlořečení, kteří odstupují od přikázaní tvých. A tak již móžeš rozuměti, že cierkev svatá vedlé těch tří svých stránek, tociž vedlé stránky vítězné, rytéřície a spajície, má obcovánie pomoci a milovánie, že sobě pomáhají a sě spolu milují.

Druhý kus tohoto článku jest věřiti, že zaslúžením C.
Ježíše Krista všichni hřiechové cierkve svaté, jenž jest v nebesiech, jsú odpuštěni, a že v súdný den budú všie cierkvi svaté odpuštěni, a že nynie údóm Kristus hřiechy odpúštie, kteříž sě věrné kají; a ti sě věrné kají, kteříž srdečně jich želejí, a pilně sě aby neshřěšili varují. A že kněžie bláznivi, nerozumějíce písmu, chlubie sě, že oni kdy chtie odpúštějí hřiechy člověku, a kdy nechtie neodpustie, a tak že pošlú koho chtie do nebes, a koho chtie pošlí do pekla, jakožto klěmci mocní nebes i pekla, proti takým mluví svatý Jeronym na to slovo: Tobě dám klíče královstvie nebeského, Mat. 16.
a což kolivěk svieżeš na zemi, bude svázáno i v nebi. A die takto: Tohoto miesta písma nerozumějíce někteří, něco berú D.

sobě pýchy farizeóv, to věz zákonníkóv, že potupiti nevinné neb rozvázati mnějí vinné: ano před bohem ne súd kněžský, Levit. ale jich život má spatřien býti. V knihách kněžských přikázáno, aby sě ukázali kněžím; kterýchžto málomocných oni kněžie nečinie málomocných ani čistých, ale spatřují, tociž rozeznávají, kteří čistí neb nečistí jsú; též i tuto. Tak die svatý Jeronym, a miení, že jakož v starém zákoně kněžie málomocných sú nečinili, ani uzdravovali, též v novém zákoně ani mají moci, by koho vinna učinili, když sám nenie vinen, ani by ho od hřiechóv učistili; ale jakož oni ohledali sú, jest-li ten, jenž jest málomocný, byl od boha uzdraven, tehdy řekli sú, že móž v obci bydleti, pak-li nenie, tehdy nemóž: též v novém zákoně kněz múdrý má člověka ohledati v hřiechu a povědieti, kdy hřiech bude v naději odpuštěn, aby bydlil v svaté obci milosti, a kdy nebydlí, že když jest v hřieše smrtedlném.

A že lidé klamají sě, mniece, by kněz, když chce a kterak chce, móž hřiechy odpustiti, protož hodné jest věděti, že nemóž kněz rozvázati neb hřiechóv odpustiti, když jich Isa. 43 pán buoh neodpustí, jenž die: Já jsem, jenž sám shlazuji Lib. 5 de bapt. contra Donatistas zlosti a hřiechy lidu mého. A svatý Ambrož die: Ten sám hřiechy odpúštie, jenž sám za hřiechy našě umřěl jest. A svatý Augustin die: Nižádný nesnímá hřiechóv, jedné sám Kristus, jenž jest beránek snímající hřiechy světa. A snímá, odpušťuje, kteříž učiněni sú, a pomáhaje, aby nebyli, a dovodie k životu, kdež nikoli nemohú býti. Opět Augustin na ono slovo: Odpúštějí sě jí hřiechové mnozí, v kázani o svété Magdaleně dovodě, že púhý člověk, to jest člověk, jenž bohem nenie, nemóž odpustiti hřiechóv, a že licoměrník neb zákonník mně zlý byl, domnievaje sě, že Kristus, púhý člověk, nemóž hřiechov odpustiti, než kacieř řka, že hřiechy člověku odpúštie, i mluví takto: Licoměrník lepší, totiž mně zlý; neb když jest mněl, že Kristus člověk, tolik nevěřil jest, by od člověka mohli odpuštěni býti hřiechové. Protož lepší židóm než kacieřóm zdál sě rozum. Židé řekli sú: Kto jest tento, jenž také hřiechy odpúštie? smie sobě to člověk nezřiezené vzieti neb sobiti? Což zasě kacieř: Já odpúštiem, já vyčišťuji, já svata činim! Odpoviedaj tomu člověku: Ne já, ale Kristus. O člověče! když

já od žídóv mněn sem byl člowékem toliko a ne bohem, odpuštěnie hřiechóv ote mne býti nedomnievali sú sě. Ne já, ale odpowiedá tobě Kristus: O kacieři! ty jsa člowékem púhým, dieš: Poď ženo, já tě spasím. Já když sem mněn byl člowékem púhým, řekl sem: Jdi ženo, viera tvá ta tě uzdravila, totiž na duši. Odpowiedají, newědúce, jakož die apoštol, co mluwie, ani o kterých wěcech jistie, odpowiedají a řkú: Neodpúštějí-li lidé hřiechóv, leż jest, což die Kristus: Kteréž wěci rozwiežete na zemi, rozwázány budú i na nebi. Newiete proč to řečeno jest? Dáti chtěl pán lidem ducha swatého, a od něho, ducha swatého, wěrným jeho swým, aby byli hřiesi odpuštěni, ne zaslúžením lidským, chtěl jest rozuměti, aby odpuštěni byli hřiesi. Neb co jsi člowéče? jedné neduživý, jenž uzdraven máš býti. Chceš mým býti lékařem? se mnú hledaj lékařstwie Neb aby zjewnéjé ukázal pán Ježíš, že duch swatý odpúštie hřiechy, kteréhož jest dal učedlníkóm nezaslúžením lidským, w jednom miestě takto die: Wezméte ducha swatého. A ihned řekl jest: Ač komu odpustíte hřiechy, odpúštějí sě jemu, to jest: duch swatý odpúštie, ne wy.

Tak plně bez přietrži mluwí swatý Augustin, w jehož řeči máš, že náš spasitel nikdy nechtěl řéci: Odpúštiem tobě hřiechy, aby newzal kněz wšetečný příkladu, chtě též řékati jako on: Odpúštiem tobě hřiechy twé, ale řiekal jest: Odpuštějí sě tobě hřiechowé, odpúštějí, to wěz, od boha.

Kapitola XX

Ale že spasitel die: Wezměte ducha swatého: kterýmž Joh. 20.
odpustíte hřiechy, odpúštějí sě jim, a kterýmž zdržíte, zdrženi
budú jim; a Petru řekl jest: Tobě dám klíče králewstwie ne- Mat. 16.
beského: což kolíwěk swiežeš na zemi, bude swázáno i na nebi,
a což kolíwěk rozwiežeš na zemi, bude rozwázáno i na nebi;
a wšem spolu řekl jest: Wěru praw wám! kteréž kolíwěk, to Mat. 18.
wěz hřiechy, zawiežete na zemi, budú swázáni i w nebi, a A.
kteréž kolíwěk rozwiežete na zemi, budú rozwázáni i na nebi;
protož, žeť nemóž Kristus selhati, wěř, že buoh odpúštie hřiechy,
a Kristus jelikožto člowěk, a jeho umučenie, a kněz: buoh najprwé swú mocí, Kristus jelikožto člowěk jako biskup najwyšší,

umučenie jeho jakožto přístroj, a kněz jakožto sluha boží, Kristóv, pamětník jeho umučenie. U příkladě, když člověk rubá dřevo, tehdy dieme: člověk rubá, ruka rubá a sekyra rubá; člověk, od něhož jest najprvé rubánie, druhé ruka, neb jest v člověku, a třétie, jako najposlednie, rubá sekyra. Též myje-li člověk hrnec, myje ruka a myje voda. Tak podobné něco buoh hřiechy najprvé odpúštie a obmývá duši; a Kristus, že jest pravicě božie, a člověctvie jeho jest s božstvím jedna osoba, protož jelikožto člověk ihned po božství hřiechy odpúštie, a pak jeho umučenie a zaslúženie, a kněz pak najpo-
B. sléze ten rozvieže. Příklad toho jest na Lazaru; jeho buoh svú mocí a Kristus svým zaslúžením vzkřiesil, neb die svatý
Joh. 11. Jan: Vzdvih Ježíš oči svoji, řekl jest: Otče! dieky činím tobě, že si mě uslyšel, a já věděl sem, že vždy mě slyšíš, avšak pro lid, jenž okolo stojí, řekl sem, aby věřili, že si ty mě poslal. To když jest řekl hlasem velikým, křikl jest a řekl: Lazaře, poď ven! A inhed vyšel jest, svázány maje ruce i nohy, jenž jest byl umřél, a tvář jeho byla rúchú zavázána. A řekl jest jim Ježíš: Rozvěžte jeho a nechte jeho odjíti.

V tom skutku máš, že buoh otec, a Kristus, a Kristovo volánie Lazara vzkřiesilo, a učedlníci ti sú k hotovu přihledali, a
Mar. 4 dist. 18 pak z přikázanie, živého sú rozvázali. Též jest v odpuštění hřiechóv smrtedlných, kdež má duše mrtvá obžíti: sám buoh svú mocí ji vyčistí od vnitřnie poškvrny, hřiech jí odpustí a od dluhu věčné smrti odvieže Kristovým zaslúžením; ale kněz toho nemóž učiniti, totiž duše tak učistiti a obživiti, než má moc rozvázati a svázati, to jest ukázati lidi svázány a rozvázány. Pro-
Luc. 17. toż Kristus prvé Lazara obživil a oni potom rozvázali, aby prozřél a svobodně chodil; a také prvé málomocne uzdravil sám, a potom (k) kněži poslal, aby oni Kristovi svědectvie vydali, že on jest je uzdravil, a jim také pověděli, že mohu bez škody obcé v obci bydliti. A tak máš, že nelzě jest knězi, by hřiechy komu odpustil, neodpustí-li prvé buoh, a Kristus ten kněz, a jeho zaslúženie. Protož die mistr hlubokých smyslov, že nenásleduje buoh kněžského súdu, jenž skrzě podtrženie a neuměnie *) častokrat súdie, ale buoh vždy súdí vedle pravdy.

*) Rkp. anevinnie.

A že kněžie často řkú, že obživují, ano buoh neživí, a často mrtvie, ano buoh živí, protož die buoh: Běda tém, kteříž živy činie duše, kteréž živy nejsú, a mrtvie duše, kteréž mrtvy nejsú. Tehdy kněžie živy činie duše, kteréž jsú mrtvy, když řkú, že jsú rozhřěšeny, jichž buoh nerozhřěšil; a tehdy mrtvy činie, když svázány nazývají, ano je buoh rozvázal. Též jest i o zlořečství neb o kletbách; neb die pán buoh: Zlořečiti budu vašě žehnánie. To jest, jakož vyložil jest mistr hlubokých smyslóv: Což od vás bude požehnáno, ode mne bude zlořečeno. A to mienil jest pán Ježiš, řka: Blahoslaveni budete, když zlořečiti budú vás lidé a puditi vás, a řkú všechno zlé proti vám, lžice pro mě. Radujte sě a veselte sě, nebť odplata vašě veliká jest v nebesiech. A z této řeči vezmi, že by všichni lidé zde v světě zlořečili koho, a pán buoh jeho dobrořečil, tehdy ten člověk neměl by tbáti lidského zlořečenie neb kletie a hanénie; neb to všechno jest jeho blaženie, totiž že z toho bude mieti, setrvá-li, milé blahoslavenstvie. A toto znamenav svatý Augustin, die: Co škodí člověku, že z té dcky chce ho shladiti lidské nepoznánie, poňavadž z knih živých neshladí zlé svědomie? Také die svatý Augustin: Domnievaj sě o Augustinovi, což koli sě líbí, jedné svědomie před očima božíma na mě nežaluj. A opět svatý Augustin die: A ač odsúdíš za čas člověkem, to véz neškodí, a vydal's odsúzenie od knieżete na Cypriana toho mučedlníka. Jiné jest stolicě zemská, t. moc súdu zemského, a jiné stolicě nebeská, t. moc súdu nebeského; od nižšieho vezme odsúzenie, a od vyššieho korunu, bude-li míle trpěti. Také die: Počal si mieti bratra jako zjevného hřieśníka, viežeš jeho v zemi: ale aby spravedlivé svázal, viz, neb nespravedlivé svazky roztrhuje spravedlivosť. Kohož, die spasitel, rozviežeš právě v zemi, rozvázán jest i v nebi. Tak mluví svatý Augustin.

Ezech. 13. C. Malach. 2. Math. 5. Ad cler. Ipunens. Ad 2 Manich. De verb. dom. D.

Aj z těch řeči máš, kterak buoh a kterak kněz hřiechy odpúštie, a že ne vždy buoh svieže neb odvieže, když kněz die, žeť svázal neb odvázal. Protož k prvému dóvodu, že Kristus řekl: Vezměte ducha svatého! kterýmž odpustíte hřiechy, budú odpuštěni, a komu zdržíte, budú zdrženi, to svatý Augustin vykládá, řka: Aj die: vezměte ducha svatého, to jest, duch svatý odpúštie, ne vy. A když die: kterýmž odpustíte, to

jest odpuštěny ukážete, budú odpuštěni, a kterým zdržíte, budú zdrženi, to jest, kterým ohlásíte, že jsú zdrženi, tém jsú zdrženi. Též i druhému slovu rozuměj Kristovu, když die: Tobě dám klíče královstvie nebeského, to jest, učiním tě vrátným královstvie nebeského, a dám tobě klíče, to jest moc svazo-
E. vánie a rozvazovánie hřiechóv, to jest, moc ukázanie lidí, jsú-li svázáni neb rozvázáni. Kliči ti jsú umění rozeznati hřiech, a moc toho rozeznánie. A když dále die: Což kolivěk sviežeš *) na zemi, to věz, sjednaje sě s bohem, bude svázáno i v nebi, to jest, že toho buoh v nebi i všichni světí potvrdie; a což kolivěk rozviežeš na zemi, to jest, dieš: rozvázáno jest, sjednávaje sě s bohem, bude rozvázáno i v nebi, neb buoh i všichni světí toho potvrdie. A tímž smyslem býti má rozumieno třětie, když řečeno jest: Věru pravím vám! kteréž kolivěk sviežete na zemi, to jest svázány ukážete, budú zavázáni i v nebi, to jest, buoh i všichni světí nebeští potvrdie; a kteréž rozviežete, tak rozuměj jako i prvé. A k tomuto rozumu mluví na ta slova mistr hlubokých smyslóv, řka: Kterak pravda jest,
In 4. dist. 19. cap. penult. což sě die: což kolivěk rozviežete na zemi, bude rozvázáno i
F. v nebi, a což kolivěk sviežete na zemi, bude svázáno i v nebi? Aj někdy ukazuje, to věz kněz, svázány neb rozvázány, jenž nejsú před bohem svázáni a rozvázáni; a pokutu dosti učiněnie neb vyobcování častokrát nehodně svazují neb rozvazují, a nedóstojně svátosti dopúštějí a dóstojné odpuzejí. Ale má rozumieno býti to na těch, jichž zaslúženie svázati neb rozvázati žádají; neb tehdy súzenie kněžie súdem božím a všie říšě potvrzeno bývá, když tak z rozumu pochází, aby vinných zaslúženie sě neprotivila. Protož kteréž kolivěk rozvazují neb svazují, přičiniec klíč rozeznánie vinných zaslúžením, rozvázáni bývají neb svázáni v nebesiech, to jest před bohem; neb božským súdem súzenie kněžie tak posle potvrzeno bývá. Tak mluví mistr bez přietrži řeči.

G. Protož třeba jest knězi, aby byl živ svatě, a aby měl kliče dva: jeden jest moc, a ten má zbor křesťanský a každý kněz věrný; druhý klič jest umění rozeznanie hřiecha, jímž má znáti kněz hřiechu zlosť a velikosť, jest-li smrtedlný vedle písma.

*) Rkp. človiek sviežě.

Protož spasitel náš řekl jest Petrovi, to jest cierkvi svaté, v jeho osobě, jakož pravie světi Augustin, Beda, a také Origenes: Tobě dam kluče kralevstvie nebeskeho, to jest moc duchovní a rozeznánie, aby takto otevřěl člowěku kralevstvie, to jest, otevřieno že bude, oznámil: Milý bratře neb milá sestro! Želeš-li hřiechu pevnu voli, že nechceš viece hřěšiti, a doufáš-li panu bohu a zaslúženi Jezu Krista, tehdy odpuštěni sú boží mocí hřiechove tvoji, a kralevstvie nebeské jest tobě otevřieno, tak že setrwáš-li v tom, ze pojdeš do něho. A takto aby zavřěl: Ktož kolivěk neželé hřiechóv a nechce jich ostati, tomu jich buoh neodpustí, a zavřieno jest jemu kralevstvie nebeské, že zahyne na věky, umřě-li tak.

Toť jest kněžské odvieránie a zavieránie, svázánie a otvázánie, rozhřěšenie a nerozhřěšenie, hřiechóv odpuštěnie a zdržení: a k tomu rozvázání a hřiechóv odpuštění dal jest moc pán Ježíš kněžím. A k tomu rozvázání dal příklad pán bóh, řka: Ač neb když hřiešný učiní pokánie ze všěch hřiechov svých, kteréž učinil jest, a ostřiehati bude mých přikázaní, neb zachová-li má přikázanie všechna, a učiní-li súd a spravedlivosť, i životem bude živ a neumřě, na všechny jeho zlosti nevzpomenu, kteréž jest učinil. Aj die buoh najprvé: Učiní-li hřiešný pokánie, to jest, bude-li želeti minulých všech spolu hřiechóv a nebude chtieti viece hřěšiti, a bude-li potom všechna má přikázanie plniti, tehdy na všechny hřiechy jeho nevzpomenu, to věz k hanbě a k zatracení. Též pokánie daval jest pán Ježíš, řka: Doufaj synu! odpuštějí sě hřiechové tvoji. A jednomu uzdraviv ho řekl: Aj uzdraven jsi, již nerod viece hřěšiti, ať sě hóře nepřihodí. A cizoložnici, již sú chtěli odsúditi, řekl jest: Nižádný tebe neodsúdil, ženo? A ona vece: Nižádný, pane. A on vece: Aniž já tě odsuzuji; jdi, již viece neroď hřěšiti.

Ezech. 18.

Mat. 9. Joh. 5. Joh. 8.

Již konečně pomni, že odpuštěnie hřiechóv jest najprvé od boha, druhé od Krista jelikožto člověka, třětie od jeho zaslúženie, čtvrte od kněze neb od cierkvi svate: ale ani od boha, ani od kněze, neodbude-li hřiešný zlé vóle. Protož die pán buoh: Učiní-li hřiešný pokánie ze všech hřiechóv svých, nižádného nepoostavuje v své vóli, a bude jich želeti, tehdy na všechny

jeho hřiechy nevzpomenu. A k té řeči vzní slovo toto Augustina svatého: Ten, jenž tě stvořil bez tebe, nespasí tebe bez tebe, to jest bez tvé vóle; neb musíš hřiech odvoliti a dobrosť přivoliti, a bez toho na odpustky a s hřiechy domóv. Pomniž, prosím tebe pro tvé spasenie, že buoh dává všech hřiechóv odpuštěnie a muk věčných zbavenie, když hřiešný činí pravé pokánie, a jinak nic; neb jakož ty zaslúžíš, tak tobě zaplatí, a kterúž měrú měřiti budeš, táž odměří, Kristus die, jenž nelže. Protož běda, ktož nevěří. O odpustciech bude potom jiné písmo.

Kapitola XXI.

Matěj.

Dvanadstý kus tento: „Těla vzkřiešenie a věčný život, Amen," položil svatý Matěj; a ten artikul neb článek dva kusy má: Prvý: těla vzkřiešenie, to jest, že máme věřiti, že všichni spasenci i zatracenci vstanú v těle s duší v své osobě sjednaném, a vezmú odplatu, jakož sú zde konečně na smrti zaslúžili. Druhý kus jest, věřiti věčný život, tak že spasenci na věky potom živi budú v blahoslavenství s trojicí svatú, s Kristovým člověčenstvím, s angely blaženými, v radosti nesmierné.

A. Pro prvý kus věz, že těla vzkřiešenie jest těla druhé obživenie, aneb těla z mrtvých neb od smrti vysvobozenie; z toho máš, že nižádný z mrtvých nevstal jest ani vstane, ktož prvé neumřél jest ani umře. Druhé věz, že ti v súdný den nevstanú z mrtvých, kteříž již sú vstali, jako pán Ježiš, a jakož dobrotivě věříme o jeho milé matce, že z mrtvých jest vstala. Protož rozuměj právě tomu, že die
Jan. 5. pán Ježiš: Přijde hodina, v kterúžto všickni, jenž v hrobiech jsú, uslyšie hlas syna božieho; a kteříž uslyšie, živi
1 Cor. 15. budú. Též tomuto rozuměj, jako die svatý Pavel: Jistě všichni vstaneme z mrtvých, ale ne všichni sě proměníme, totiž z biedy v blahoslavenstvie. A že jest písmo jisté o z mrtvých vstání, protož nechci dóvodóv jiných přivesti, jediný tento: Poňavadž buoh jest spravedlivý sudcě a pán, protož neučiní

křivdy nižádnému, ale dá každému vedlé jeho zaslúženie; a že dobří lidé zde mají utrpenie až do smrti, a zlí mají utěšenie v své vóli, protož hodné jest, aby dobří vstanúc z mrtvých v témž těle, měli v něm utěšenie, a zlí zamúcenie.

A v tom buoh milostivý povýšil jest člowěka nad hovado, neb jest věčný i na těle i na duši; protož má ctnostně živ býti nad hovado, aby požíval věčnosti nad hovado; protož spravedlivě zde položena sú nám bojovánie a po smrti odplacenie. Protož zde zachováváme božie přikázanie, abychom po smrti měli věčné radovánie; neb tiem sě dělíme od pohanóv, jenž nepokládajíce budúcieho života, jsú živi jako hovada; ale my ne tak, vidúce vedlé řeči svatého Pavla, že všichni musíme 2 Cor. 5
ukázati sě před stolicí súda Kristova, aby každý vzal, jakož jest byl živ, dobřě-li nebo zle. Tu poznáme svá i jiných svě- B.
domie, poznáme, kto nynie jest ovcě a kto kozel; neb veškeň svět, to věz všichni lidé, angelé i ďáblové, zvědie mé i každého člowěka hřiechy, neb die spasitel: Nic nenie přikryto, by ne- Mt. 10.
bylo zjeveno, a tajno, by nebylo zvědieno; neb které věci v temnostech řekli ste, na světle budú povědieny; a co v ucho Luc. 12
mluvili ste na ložech, hlásáno bude na střěchách. Jako by řekl: velmě zjevně, tak že nebude moci býti zjevnějie; neb každý plně pozná každého hřiechy i dobré skutky. Protož die svatý Pavel: Mně za najmenší jest, abych od vás byl súzen, totiž 1 Cor. 4.
posuzován, aneb ode dne člowěka, to jest za času, v němž člowěk súdí člowěka, ale ani sám sebe súdím; neb nic do sebe neviem t. hodného k zatracení. Avšak proto nejsem spravedlivým učiněn, ale ten, jenž mě súdí, pán jest. Protož neroďte před časem súditi, dokovadž nepřijde pán, jenž osvietí skryté věci temnosti a zjeví rady srdcí.

O by nynější pokrytci a všetečtí sudiči tuto řeč svatú držěli! zdá mi sě, že by sě hřiechóv varovali viece než sě varují; také nekryli by hrubých hřiechóv na zpovědi, vědúc, že když z mrtvých vstaneme, budú bez jich vóle, ostanú-li zlí, všemu světu oznámeni. Tu bude ukázáno, kto jest právě byl živ a kto křivě, a že někteří budú odsúzeni, jenž sú jiné odsuzovali, a ti, kteříž byli sú odsuzováni na zatracenie, Sap. 5.
budú jiné súditi. A zlí sami sě budú súditi, řkúc u veli-

kém utrpení, a pro súženie ducha lkajíce: Títo jsú, kteréž nékdy měli sme v posměchu a v podobenství pohanénie: my zbláznění! život jich mnéli sme bláznovstvie a konec jich beze cti. Aj kterak počteni sú mezi syny božími, a mezi svatými diel jich jest! Aj poblúdili sme od césty pravdy a spravedlivosti, světlo nesvietilo nám, a sluncé rozuma nevzešlo nám; ztrudili sme sé na césté zlosti a zatracenie, a chodili sme céstami těžkými, a césty božie smy neznali. Co nám prospela pýcha, a co hojnosť zbožie dala nám? minuly sú všechny véci ty jako stien! — Aj kterak Šalomún, jenž jest byl velmi bohatým a télestný, duchem svatým položil plné vyznánie, jímž zli dadie dobrým svědectvie k spasení a sobé k zatracení.

Kapitola XXII.

Ještě věz, že proto pán náš Ježiš umřél jest a z mrtvých
A. vstal, aby ty o z mrtvých vstání nepochyboval. I kterak móž křésťan pochybovati, že z mrtvých máme vstáti, poňavadž to slibuje buoh, jenž nikdy neumie selhati, jenž také móž učiniti, což ráčí, neb všemohúcí jest, a naplňuje vše, což slibuje, neb pravdy mluvce jest a lži v něm nenie. A dal jest nám milostivý a milosrdný pán moci své v zástavě základ, a velikým svědectvím naději nám z mrtvých vstánie ukázal, že jednorozeného syna svého, za ny člowékem učiněného a mrtvého, z mrtvých vzkřiesil; neb proto pán náš Ježiš narodití sé ráčil z člověka, to jest z Marie panny, a od židóv ukřižován býti a třétí den z mrtvých vzstáti, abychom my tiem příkladem jsúce posilněni, pro něho umřieti sé neliknovali, a z mrtvych vstánie pevné a jisté věřili; kteréhož kteří nevěřie budúcieho, jisté takéť nevěřie, by Kristus z mrtvých vstal. Ale ktož vyznává, že pán Ježiš z mrtvých vstal, nemóž pochybovati o svém
1 Cor 15 z mrtvých vstání. Protož svatý Pavel, dovodě Korintským z mrtvých vstánie, dic: Nevstávají-li z mrtvých, ani Kristus jest z mrtvých vstal: a nevstal-li jest z mrtvých Kristus, marná jest viera naše. Tehdy kteří sú zemřéli v Kristu, zahynuli sú: a jest-li že toliko v tomto životě v Krista úfáme, biednější jsme všech lidí. Ale již jest Kristus vzkřiešen z mrtvých,

v prvovstánie spících jistě; neb skrzě člověka smrť, a skrzě člověka vzkřiešenie mrtvých; a jakož v Adamu všichni mrú, též v Kristu všichni obživú, ale každý v svém řádu: prvovstánie Kristus, potom ti, kteříž jsú Kristovi, kteříž příchod jeho věřili sú. Aj tento jest dóvod svatého Pavla vzkřiešenie našeho; neb poňavadž Kristus jest člověk a hlava, to jest najduostojnější člověk, a jest hlava těla skrytého, to jest všech vyvolených, jenž jsú údové každý z nich a spolu tělo, a hlava nevstane bez údóv, tehdy také údové vstanú. A to mieni svatý Pavel, když die: v Kristu všichni obživú, to jest mocí jeho živi budú, každý v svém řádu, prvovstánie Kristus.

Tu věz, že Kristus slove prvovstánie, proto že on najprvé B.
vstal z mrtvých v oslaveném těle a že najdóstojnější, od něhož všichni vyvolení, vstanúc z mrtvých, budú oslavení každý v svém řádu, to jest každý vedlé zaslúženie. Protož die svatý Pavel: Jiná 1Cor 15.
světlosť neb stkvostnosť slunce, jiná měsiece a jiná stkvostnosť hvězd; neb hvězda jedna od druhé hvězdy dělí sě v stkvostnosti: též i (v) vzkřiešení z mrtvých. Miení svatý Pavel, že jako sluncě jest světlejšie než měsiec, a měsiec nežli hvězda, a jedna hvězda jest světlejšie než druhá: též jeden člověk bude v těle v oslavnosti nad druhého; a tak Kristus slove sluncě, neb nad Mat. 13.
jiné má světlosť a jiné osvěcuje, jako sluncě osvěcuje jiné hvězdy. Protož sám die, že v skonání světa pošle syn člověčí angely své, a vyberú z královstvie jeho všechna horšenie, a ty, jenž činie zlosť, upustě je v pec ohnivú; tu bude pláč a škřipenie zubóv. Tehdy spravedliví stkvieti sě budú jako sluncě v království otcě jich. Aj teď slyšiš, že sám spasitel přirovnává stkvěnie spravedlivých k stkvění sluncě. A o něm die svatý Matúš *), že když sě jest proměnil na hoře Tabor předMat. 17.
učedlníky, že stkvěla sě jest tvář jeho jako sluncě. A tak již móžeš rozuměti, kterak Kristus jest prvovstánie, to jest prvovstánek v oslavnosti, a pak jiní po něm každý v svém řádu; jako sluncě v světlosti prvé, měsiec druhý, dennicě třetie, tak Kristus prvý, Maria druhá, Jan Krstitel třeti. To řku v příkladě, ne **) bych chtěl sahnúti všetečně v boží řád, ale podlé písma, jenž Krista nazývá sluncem, Mariji měsiecem a Jana

*) Rkp. Matieg. **) neb.

Krstitele dennicí; to pak shledáme, a že z mrtvých vstaneme, každý vedlé zaslúženie.

Kapitola XXIII.

Také dobré jest znamenati, že viera vzkřiešenie s pa-
A. mětí k mnohé věci jest úžitečná: Prvé, že krotí přielišnú žalosť pro přátely, již lidé mievají. Protož die svatý Pavel:
1Thes.4. Nechceme vás nezrozuměti o těch, jenž spie, aby netesklili. jako jiní, jenž naděje nemají, to věz vzkřiešenie. Miení apoštol, abychom rozuměli o mrtvých, majíce vieru a naději, že z mrtvých vstanú, a tak abychom nemnoho tesklivi byli, když nám přietelé mrú. Neb dále die apoštol: Neb poňavadž věříme, že Ježíš umřěl jest a vzkřiešen jest, též také buoh ty, kteříž zesnuli sú skrzě Ježíše, přivede s ním, to věz k súdu všechny a dobré k spasení.

Druhé, viera z mrtvých vstánie přémáhá hrózu smrti.
2Mach.7 Dóvod jest na sedmi bratřiech, syniech vdovy, jenž sú nechtěli svinicho masa jiesti k přikázaní krále Antiocha, aby božicho přikázanie nepřěstúpili, a radějšie sú sě dali dřěti a po kusu řězati, majíc naději z mrtvých vstánie. Protož die svatý Pa-
Heb.11. vel: Jiní světí roztaženi sú, nepřijímajíc vysvobozenie, to věz od smrti, a mohúc, aby lepšie nalezli z mrtvých vstánie. Těch svatých příkladem my, pamatujíc vzkřiešenie, máme sě smrti
B. nestrachovati, tak abychom od přikázanie božieho ustúpili, ale směle státi do smrti, majíc žádosť vyjíti z světa, jako plavci z lodie, jenž tone, a pútník z cizie země, a přěbyvač z domu padúcieho, a vězeň z vězenie ukrutného; neb jsme na moři, na púti v zemi cizie, v padúciem světu a u vězení těla, jenž jest těžký žalář.

Třětie, viera vzkřiešenie nás k dobrým skutkóm popúzie;
Apok.4 neb die svatý Jan: Skutkové jich jdú za nimi. To jest řečeno:
Athanas. Qui ua- que Odplata skutkóv jim bude dána. A v třětie vieře die sě: Kteří sú dobré skutky činili, pojdú do věčného života, a kteří zlé,
Apok. ult. do věčného ohně. A pán Ježíš die: Aj přijduť brzo a odplata má se mnú jest, dáti každému podlé skutkóv jeho.

Čtvrté, viera z mrtvých vstánie dává bázeň hřěšenie;

neb jakož bázeň tiehne k dobrému, též tiehne od zlého. Protož pán Ježiš často hrozil jest ohněm věčným a temnostmi, a zvláště když die: I pojdú tito, to vez zlí na levici stojící, Mt. 25 u věčnú muku. A prvé die, že die král tém, kteříž na levici jeho budú: Jděte ote mne zlořečení v oheň věčný, jenž připraven jest ďáblu *) a angelóm jeho. A pro tyto věci die Šalomún: Synu, pomni na poslednie věci, a nikdy nebudeš hřešiti. Neb by člověk pomněl na smrť, a po smrti na věčný oheň, věrně jako zloděj nesměl by krásti, vida ano jemu hotov; též nesměl by hřešiti, klada před sebú člověk věčný oheň.

Páté, viera vzkřiešenie odpuzuje mnohé bludy: Prvý blud C.
jest těch, jenž řkú, že nenie z mrtvých vstánie, a že tělo s duší zahyne jako v hovadu. Druhý blud těch, jenž řkú, že tělo z mrtvých nevstane, a že duše z jednoho těla jde v druhé, a tak dále. Třetí blud jest těch, jenž řkú, že též tělo nevstane. Čtvrtý blud jest těch, jenž řkú, že zlí nevstanú z mrtvých. Prvý blud Saducei držěli, jenž sú otázali Ježíše, chtiece jeho Mt. 22. pohaněti, o z mrtvých vstání; i otázali sú o ženě, jenž jest měla sedm mužóv jednoho po druhém, řkúce: Poňavadž jest z mrtvých vstánie, čie ta bude žena? Odpověděl jim pán Ježíš, řka: Blúdíte, neumějíc písma, aniž moci božie; neb v z mrtvých vstání, to jest po z mrtvých vstání, nepojímají sě, ale budú jako angelé boží. Druhý blud držie Paterinové, jenž jsú v Bosně té zemi; a také držé i druhý, neb řkú, že tělo buoh zlý stvořil a duši dobrý, a že duše ta, když pokaje sě, bude spasena. Čtvrtý také sě zavierá v bludu Saducejských. A jest ještě jeden blud Saracenských, jenž věřie, že z mrtvých vstanú ale že budú jiesti tělestně u veliké rozkoši; a v tom bludu také byli sú někteří židé.

Ale my věříme, že z mrtvých vstaneme v témž těle po- D.
tom nesmrtedlném, a že nebudem tělestně jiesti, ani píti, jako angelé. A řku: v témž těle, neb Kristus vstal jest v témž těle, jakož jest dokázal svým učedlníkóm; neb poňavadž člověk má vzéti odplatu, hodné jest, aby to tělo, jenž sě zde drželo v dobrém aneb ve zlém, odplatu vzalo s tú duší. A to

*) Rkp. diablom.

Job. 19. jest mienil svatý Job, řka: Opět okličen budu koži svú, a v těle svém viděti budu boha spasitele svého, jehož uzřím já ten, a oči moji uzřie ho a ne jiny. A jest dóvod lehký tento, že též tělo každý bude mieti, které nynie má: neb by jiné měl potom, tehdy by nebylo z mrtvých vstánie, ale bylo by nového těla vzetie. Aniž měj pochybenie, kterak spálené tělo neb od mrch snědené vstane; než pójč toho moci boží a věz, žeť jest menšie věc, zasě tělo z jiné věci navrátiti, než je, jako vešken svět, z ničehož stvořiti; a poňavadž buoh všemohúci je stvořil, takéť móž je zhynulé zasě dáti. Protož každý bude mieti též tělo, ale jinaké svatí a jinaké zatracení: protož die svatý Pavel: Jistě všichni z mrtvých vstaneme, ale ne všichni sě proměníme. Rozuměj: neb svatých těla budú bez nedostatku, nesmrtedlná, neporušená, netrpědlná, nehrubá, netěžka, jasná, křěpká, a tak z nedostatku, z smrtedlnosti, porušenie, trpnosti, hrubosti, těžkosti, temnosti, neohbitosti sě proměnie; ale zatracených těla úplně zpět budú, jedné že také budu nesmrtedlná.

1Cor. 15. Neb die svatý Pavel, že vztrúbí trúba, a mrtví vstanú neporušeni.

E. to jest: s cělými tělý; a my sě proměníme, to věz my spravedliví; neb musie toto porušedlné obléci sě v neporušenie, a toto smrtedlné obléci sě v nesmrtedlnosť.

Mt. 13. Ale kdy to bude, die Kristus, že o tom dni a té hodiné nevie

F. nižádný, ani angelové boží; opět kdy a kde bude, a kterak staří neb velicí budú lidé, a kterak pojdú neb stanú, to bohu poručme, majíc na tom dosti, což jisté písmo ukazuje, a kto kterakú trúbú

1 Thes. 4. bude trubiti; neb die svatý Pavel, že die pán Ježiš: V přikázaní a v hlasu archangela a v trúbě boží sstúpí s nebe, a mrtví, kteříž v Kristu jsú, vstanú první. Aj die svatý Pavel, že pán v přikázaní to jest přide, a přikáže v trúbě a v hlasě archangela. Archangel jest knieže angelský. I snad miem svatý Pavel, že on sám, jenž jest knieżetem nad angely, zatrúbí, to jest hrozne a mocně súd ohlasí a z mrtvých vzkřiesí; neb die svatý Řehoř, že trubú trúbiti nemie jiné, než světu, to jest všem rozumným věcem, jich súdci ukazati. A tak ne měděná, ani rohová neb dřevená bude truba, ani by Michal jako pastýř trúbil; neb Kristus buoh v člowěčenstvi sstúpí a hlas dá, aby z mrtvých vstali. A k tomu přileží jeho slovo, jenž die, že

Joh. 5. otec dal jest moc synu súd učiniti, že syn člowěčí jest: Ne-

rodte sé diviti tomu, neb jde hodina, v niž všichni, kteříž v hrobiech jsú, uslyšie hlas syna božieho: i pojdú, kteří sú dobře činili, v zmrtvých vstánie života, to jest u věčný život, ale kteří sú zle činili, pojdú (v) zmrtvých vstánie sudu, to jest k věčnému odsúzení.

Kapitola XXIV.

Druhý kus toho artikula jest, věřiti věčný život. Rozumějž, že každý člověk bude věčný, a tak bude mieti život věčný; ale zlý nebude mieti toho života věčného, o němž die pán Ježiš: Tento jest věčný život, aby poznali tě samého pravého boha, a kteréhož's poslal, pána Jezu Krista. Z té řeči máš, že znáti otce, syna i svatého ducha v nebeském království jest věčný život, to jest věčně býti v bohu živu, jeho znáti i v něm sě kochati. A že svatý Pavel, přivodě písmo svatého Isaiáše, die: že ani oko vidělo, ani ucho slyšalo, ani na srdce člověka vstúpilo, které věci připravil buoh milovníkóm svým; protož neumiem mnoho mluviti o životu věčném, to jest o radosti věčné. A proto die svatý Augustin: Lehčéjé můžeme praviti o onom životu věčném, co tam nenie, než co tam jest: nenie tam smrť, nenie tam lkánie, nenie tam pracné ustánie, nenie nemoc, nenie hlad, nižádné vedro, nižádná žiezeň, nižádné porušenie, nižádná nuzná potřeba, nižádné zamúcenie, nižádná bolesť, nižádná práce, nižádná bázeň, nižádná zlosť, nižádná psota, aniž které pokušenie nepřietele, aniž moc hřešenie, ani moc pro služenie; ale tam bude odpočinutie od prácě, pokoj od nepřátel, jistota od zamúcení a násilí; tam budú lidé jako angelé boží, tam stkvieti sě budú spravedliví jako sluncě v královstvi božiem, tam vždy bude živosť bez smrti, den bez noci, jistosť bez chyby, veselé bez bolesti, bezpečnosť bez bázni, tichosť bez prácě, uměnie bez bludu, pokoj bez konce, síla bez mdloby, upřiemnosť bez převrácenie, krása bez škaředosti, zdravie bez nemoci, pravda bez chytrosti, láska bez zlobivosti, štěstie bez neštěstie, blaženie bez psoty, pravá zbožie bez neupřiemnosti, česť bez nedóstojnosti, slovútnosť slavnosti, milovánie všech bez zprznénie a bez neči-

A. Isai. 69. 1 Cor. 2. De simbolo lib. 3. Joh. 17.

stoty, paměť bez zapomenutie, rozum bez bludu, vóle bez zamúcenie, přiezeň s čistotú, svornosť všech a radosť bez
In eu- koncě. A opět jinde die svatý Augustin: Bychom znamenali,
cherid. B. které věci a kterak veliké jsú, kteréž svatým dány budú v den súdný, které a kterak veliké jsú, jenž nám zaslíbeny sú, mrzely by nás všechny věci zemské; neb zemské zbožie, nebeskému blahoslavenství přimieněno, břiemě jest ale ne pomoc; časný život, přimieněn k věčnému, smrť má viece nazván býti než život. Který rozum móž stihnúti, kterak veliké jsú radosti nebeské? býti mezi zbory angelskými, a s nimi v oslavě státi před stvořitelem, boha vždy viděti, nic sě nebáti!

Aj teď sem přivedl krátcě svatého Augustina; a nechcíť mnoho psáti o životu věčném, neb psal sem v knížkách, jenž slovú „Provázek," na konci píše o blahoslavenství. Avšak aby rozuměl slova pána Ježíše napřed řečená tato: Tento jest život věčný, aby poznali tě samého pravého boha, a kteréhož's poslal, Jezu Krista, tu znamenaj, že život věčný záleží v poznání, v milování a v ukojení, tak že každý svatý v nebeském králevství boha pozná, jakož jest, poznaje bude milovati, a miluje sě bude kochati, a v tom kochání sě ukojí.
C. A že jest dvoje poznánie, jedno duchovnie rozumem, a druhé tělestnie čichem, protož řekl jest pán Ježíš: aby poznali tě boha, poznali rozumem tě boha, to jest božstvie, a tak trojici svatú, otce, syna i ducha svatého, jenž jsú tři osoby a jeden buoh a jedno božstvie. A když jest řekl: a kteréhož's poslal, Jezu Krista, to jest, aby poznali tělestně Jezu Krista čichem, jako: viděním, slyšením; a tak poznají blahoslavení rozumem boha, trojici svatú, a viděním tělestným Jezu Krista v těle, a všechny lidi svaté, a poznajíc budú milovati, tak že z obého poznánie bude milovánie. Pozná rozum trojici svatú, v niž jako v zrcadle pozná všechny věci; a že pozná božstvie, jenž jest najlepšie věc, nad nímž nemóž pomyšlena býti lepšie, a rozum tehdy sě nezklamá, aniž bude moci zklamán býti; protož najviece bude boha milovati. A tu naplní tepruv to při-
D. kázanie: Milovati budeš pána boha svého ze všého srdcě svého, ze všie duše své, a ze všie mysli své; a jakož die svatý Lukáš: ze všěch sil neb mocí svých. Neb tu rozum, vóle i paměť ustrne, že nikam nebude moci hnúti sě, aby roz-

um i vóle s čím jiným sě kochala v menších kocháních svrchované dobroty, aneb paměť aby pozapomenula, jakož zde v biedném těle jednak pozapomene boha, a tak i rozum i vóle bude sě obierati s jinými věcmi, jsúc za chvilku od božstvie omeškána. A tak každý z nás zde hřěší všedně tiem, že ne vždy rozumem, pamětí i vólí nelpí v svrchované dobrotě; protož vedlé řeči svatého Augustina nižádný zde toho přikázanie nenaplní bez nedostatka.

Také v tu mieru naplní druhé přikázanie o blížniem; neb již každého v nebesiech bude milovati jako sám sě, neb bude sě radovati z jeho radosti, jako by ta radosť jeho byla. A tak máš, že poznáš boha, milovati budeš, a miluje kochati sě budeš, a kochajě sě již ukojiš rozum i vóli, tak že již nikam nevytrhne ani vóle ani rozum, jakož nynie vytrhuje a labuzí neustavičně v stvoření, kteréž nemóž vóle nasytiti. Protož blahoslavenstvie nebeské slove plné nasycenie bez nedostatku; neb božstvie svrchovaná i nesmierná dobrota, ta rozum, vóli i paměť nasytí, tak že blahoslavený bude mieti, což kolivěk bude chtieti, a nic zlého nebude chtieti. Protož die svatý Augustin: i pohan Seneka že blahoslavený jest, jenž má co chce a nic zlého nechce. A že člověk jedné věci sě najviece bojí, to jest smrti, a najviece žádá živosti, a tak smrti sě bojí a života žádá, protož často pán Ježíš slibuje život věčný, řka: Ktož věří v mě, má život věčný. A jinde die: Pojdú spravedliví u věčný život. Protož die svatý Augustin: Co žádáš živ býti? budeš mieti život; a co sě bojíš umřieti? budeš mieti věčný. Protož milý člověče věř, že budeš mieti život věčný, setrváš-li v milosti pána boha. Neboj sě umřieti pro Krista na těle, jenž tě obživí na věky, dada tobě život věčný; neboj sě ztratiti života časného, tesklivého, a dojdeš věčného utěšeného, neb pán buoh dá svým život věčný. Amen. E. Joh. 6. Mat. 25.

Kapitola XXV.

Také vez, že Amen jest slovo řeči židovské; a někdy jest jmeno božie, jakož v zjevení svatého Jana jest položeno, když die: To praví Amen, svědek věrný a pravý, jenž jest A. Apok

počátek stvořenie božieho. Druhé, to slovo Amen tolik vzní, jako tato slova: věru, věrně, právě, jistě, nepochybně; jakož spasitel náš často jest řekal ve čtení: Věru pravi vám, a to na potvrzenie té pravdy, kterúž jest pověděl. A někdy, jako Joh 10. ve čtení svatého Jana, dvakrát jest řekl: Amen, amen, jako teď: Věru věru pravi vám, že já jsem dvéře ovčie. Třétie, to slovo Amen tolik vzní neb znamená, jako to slovo: staň sě. A tak vzní Amen na modlitbách božích neb na chvále boži, a zvláště na páteři, jenž jest od Krista nám dána. A tak na konci „Věřiv buoh" to slovo Amen tolik vzní, jako věru neb věrné neb jistě, neb také jako staň sě, aby byl tento rozum: Věru, věrně a jistě tak věřím všechny ty kusy; druhé, aby byl tento rozum: Amen, to jest staň sě boží mocí, aby každý člověk na světě tu vieru svatú srdcem věřil, a ústy směle před lidmi vyznal.

A že sprostnému těžko jest dlúhú řeč spamatovati, protož aby ty, ktož budeš mieti knížky, jiného rozuměti vieře naučil kratičce takto:

Kapitola XXVI.

Menší výklad na vieru.

Věři v buoh neb věřím v boha otce všemohúcieho, tak že buoh otec jest všemohúcí, tak že stvořil jest nebe i zemi, a tak všechny věci nebeské i zemské. I v Jezu Krista syna jeho jediného, pána našeho, to jest: věřím, že Ježíš Kristus jest jediný syn boží a pán náš, neb jest pravý buoh a pravý člověk; jenž počat jest, neb jenž sě počal z duchu svatého, neb duchem svatým, to jest: věřím, že počat jest mocí ducha svatého pro lásku věčnú, kterúž má k člověku, kteraž láska zvláště přísluší svatému duchu, k dokonaní člověctvie Ježíse Krista. Narodil sě z Marie panny, rozuměj časně jelikožto člověk, prvé sě počav v životě, a byv plný člověk po slovách panny Marie, když jest řekla angelu: Staň mi sě vedlé slova tvého. Trpěl pod Pontským Pilátem, bydliv v núzi a v zstrasti viece nez dvě a třidceti let; potom ukřižován, a tak bolesti velikú vedlé těla a smrti ohavnú umřél jest, a byl jest mrtev do

třétieho dne, neb duše jeho byla jest kromě těla po smrti; pohřében byl vedle těla, jenž jest nehnilo ani smrdělo, netoliko pro mast, jíž bylo zmazáno, ale že bylo jest tak od svaté trojice usúzeno. Pak v ten čas, než jest z mrtvých vstal, sstúpil do pekel duši svú, a své vyvolené z moci ďábelské mocné vyňal, a kdež jest ráčil, tu jim přiebytek blažený dal. Pak třéti deň z mrtvých vstal, duši v tělo navrátiv, tak že prvý deň šest hodin od pohřébu až do puolnoci ležal, druhý den svatú sobotu celý, a třéti den vstal ležev šest hodin, a tak šest a třidcéti hodin jednak v hrobu ležal; ale tu pomni, aby počítal den přirozený, jenž drží hodin čtřmezicietma. Potom po čtyřidceti dnech, ukázav sé často učedlníkóm, a učiv je a tresktav z nevéry, vstúpil v nebe neb na nebesa tělestné, i sedí na pravici boha otcě, to jest, nade všechna jiná stvořenie blahoslaví sé v najlepších dařiech božích. Protož nedomnievaj sě, byť otec měl pravici tělestnú; neb ani otec ani duch svatý má způsob tělestný, poňavadž jediné syn vtělil sé, kterýmž tělesenstvím menší jest všie trojice svaté. Potom odtud přijde tělestně v deň súdný, aby súdil živé, to jest svaté k věčnému životu, i mrtvé, to jest zlořečené k věčnému zatracení; neb odtud přijde súdit živých, to jest těch, jenž nynie jsú živi, i mrtvých, to jest těch, jenž sú již zemřéli.

Pak dále: věří v ducha svatého, tak že věřím, že duch svatý jest třétie osoba, rovná otci i synu úplně. A to pomni, žeť viera tato praví, aby věřil v boha otce, i v syna, i v ducha svatého, ale nepraví, aby věřil v početie Kristovo neb v umučenie, ale že máš věřiti, že otec stvořil nebe i zemi, a že syn boží vtělil sé; a tak věř ty kusy, ale ne v ty. Cierkev svatú obecnú: věříž, že jest jedna cierkev svatá obecná, to jest jeden zbor neb hluk všech vyvolených, a že ten zbor jest choť Kristova, kterúž jest z věčné lásky trojice svatá Kristu otdala. Svatých obcovánie, to jest obecné požívánie pomoci a lásky, tak že všichni světí, jenž zde putují k věčnému blahoslavenství, mají všichni spolu všechny skutky dobré, i s onémi v nebesiech, i s těmi, jenž jsú v očistci, tak že světí nebešti pomáhají zdejším, i tito sobě spolu, i oném u předpekli, a všichni sé spolu milují. Odpuštěnie hřiechóv: věř, že mocí zaslúženie Kristova té cierkvi svaté konečně budú hřiešy odpuštěni, a že svatým,

jenž jsú v nebeském království, již jsú všichni odpuštěni. Těla vzkřiešenie: věř, že všichni, kteříž sú ještě z mrtvých nevstali, že vstanú a vezmú odplatu, každý vedlé svého zaslúženie. A věčný život: věříž, že všichni světí věčně budú živi v blahoslavenství s trojicí svatú a s angely svatými v radosti nesmierné.

Jiných vtipóv a těžkostí člověk sprostný nemóž-li stihnúti, měj na těchto kusiech dosti, polože sobě, že bez viery nelzě sě líbiti bohu, ani lzě shřěšiti bez nevéry, a že musí každý člověk neb spasen býti neb zatracen; protož musí každý člověk býti neb žákem božím, aneb ďáblovým. A ten jest žák boží, kterýž slyší slovo božie a skutkem plní; a ten jest žák ďáblóv, kterýž neslyší slova božieho, pak-li slyší, ale skutkem neplní a tak nevěří. A o tom jest řečeno na počátcě, a bude řečeno v knížkách o božiem přikázaní, že viera, kterúž na mši zpievají, již sú složili na svolání obecném v městě, jenž slove Nicea, na kterémžto svolání svatý Mikuláš byl; a všěch duchovních otcóv bylo tři sta a osmnadste, jichžť složenie věříme jako svaté čtenie, neb každý kus má založenie v písmě.

Kapitola XXVII.

Druhé Věří v buoh.

A. Věřím v jednoho boha otce všemohúcieho, učinitele nebe i země, viděditelných všech věcí i neviděditelných, i v jednoho pána našeho, Jezu Krista, syna božieho jednorozeného, i z otce urozeného přěde všemi věky, boha z boha, světlo z světla, boha pravého z boha pravého, urozeného, neučiněného, spolu podstatného s otcem, skrze něho všechny věci učiněny sú, jenž pro ny lidi a pro naše spasenie sstúpil jest s nebes, i vtělil sě jest z ducha svatého, z Marie panny i člověk učiněn jest; ukřižován také pro ny, pod Pontským Pilátem trpěl i pohřěben jest; a vstal z mrtvých třetí deň vedlé písma, i vstúpil jest na nebe, sedí na pravici otce, a opět přijde s oslavností súdit živých i mrtvých, jehož kralovstvie nebude konce. I v ducha svatého, pána i živiecieho, jenž z otce i z syna pochodí, jenž s otcem i s synem spolu modlný jest i spolu slavný, jenž

mluvil jest skrzě proroky. I jednu svatú obecnú a apoštolskú cierkev. Vyznávám jeden křest k odpuštění hřiechóm, a čekám vzkřiešenie mrtvých a života příštieho věka. Amen.

Kapitola XXVIII.

Toto věřenie v boha jest výklad prvého „Věři v bóh," aby rozuměl, že někteří sú byli kacieři, jako Manichei, i jsú v Bosně Paterini, jenž věřie, že jsta dva bohy; protož die sě: věři v jednoho neb jediného boha, tak že jest jediný buoh. A že někteří byli sú, jenž sú drželi, že nebe i země a tak svět nenie stvořen a učiněn, jakož Aristotileš a jeho následovníci v tom drželi sú, řkúc, že nebe i země a tak vešken svět jest od věčnosti, že nepočal býti, protož die viera: stvořitele neb učinitele nebe i země. A že oni, jenž dva bohy pokládají, jednoho dobrého a druhého zlého, pravie, že dobrý buoh stvořil nebeské věci nevidědlné, to jest ty, jenž nemohú tělestným okem viděny býti, a druhý bóh zlý že stvořil všechny tělestné zemské věci, a tak že dobrý bóh stvořil ducha a zlý tělo v člověku, protož dějí, že duše chce poslúchati v dobrém boha svého dobrého, a tělo ve zlém boha svého zlého. Protož aby ten blud byl vyražen, die viera: vidědlných všech věcí i nevidědlných; neb všechny věci od dobrého boha stvořeny sú, jakož die písmo: Viděl jest buoh všechny věci, kteréž jest učinil, a byly sú velmi dobré. A opět die písmo: Všechny věci skrzě něho učiněny sú, a bez něho nenie nic učiněno. Gen. 1. Joh. 1.

A že opět bludně domnievají sě někteří, že by dva pány byla, jeden otec a druhý syn, a tak třetí pán duch svatý, protož ne tři pánové jsú tři osoby, ale jeden pán jako jeden buoh, i protož die viera: i v jednoho pána, Jezu Krista. A že mnozí, jako všichni pohané, a všichni nynější židé, a někteří kacieři drželi sú a držie, že Kristus nenie syn boží, jakož sú ho proto ukřižovali, že jest řekl: Syn jsem boží; protož aby ten blud široký byl potupen, die viera: syna božieho. A že Manichei řekli sú, že mnozí jsú synové v božství, protož die viera: jednorozeného. A že židé a jiní bludní řkú, by pán Ježíš nebyl věčný, poňavadž sě urodil, majíce tento dó-

vod: což sě urodilo neb rodí, to jest počalo býti neb počíná býti: protož die viera: i z otce urozeného přěde všemi věky. A jich dóvod nenie pravý; neb nenie syna božieho rozenie od otce časné, ale věčné, neb od věčnosti rodí otec syna. Protož
A jiné jest rozenie pána Ježíše od otce a jiné od Marie panny; neb prvé jest věčné bez mateře, a druhé jest časné z mateře bez tělestného otce. Protož die dále viera: boha z boha: rozuměj boha syna z boha otce, ne jiného boha v bytu, neb v podstatě, neb v božství, ale jiného, to jest osobu jiú z jiné osoby; neb jiná jest osoba otec a jiná syn, ale týž buoh otec i syn. A že syn jest světlo, jenž osvěcuje svět, a též právě i otec osvěcuje, a syn jest od otce, protož die viera: světlo z světla. A by rozuměl, že by slunce bylo od věčnosti, tehdy by i paprslek byl od věčnosti, a blesk od paprslka: tak příkladem někakým rozuměj, že světlo syn jest věčně z světla otce, jako paprslek z slunce.

Dále die viera: boha pravého z boha pravého, neomylného, jakož kacieři sú pravili. Dále die: urozeného, rozuměj od otce; nenučiněného, rozuměj vedlé božstvie. Dále die: spolu podstatného s otcem; to jest: otec i syn, ač jsta dvě osobě, však jsta jedna podstata, jakož jsta jedno božstvie a jeden byt i jeden bóh. Dále die: skrzě něhož, totiž syna, všechny věci učiněny sú. Tiem ukazuje viera, že syn jest tak mocný stvořitel jako otec; neb což jest stvořil otec, to i syn i duch svatý, aniž móž co učiniti otec bez syna, ani syn bez otce, ani bez ducha svatého. Protož die svatý Augustin, že skutkové trojice svaté zevnitř jsú nerozdielní; tak rozuměj, že což sě stane časně neb móž sě státi, to všechno od každé osoby stane sě, neb móž sě státi. Dále die viera: jenž pro ny lidi a pro naše spasenie sstúpil jest s nebes. Rozuměj ne tak jako Paterinové, aby duch jeho neb duše prvé byla v nebi, a pak sstúpila dolóv; ani rozuměj, by prve byl člověkem, a pak vstúpil v život panny; ani také rozuměj, aby božstvie s nebe sstúpilo, nebť božstvie nikam nemóž sě hnúti, nebť jest všudy: ale rozuměj, že s nebes sstúpenie jest jeho poníženie, tak že ponížil sebe, vzem na sě způsob sluhy, to jest člověctvie; neb božstvie ani buoh nemohl by (s sebe složiti a) služiti nám biednym, kdyby člověkem nebyl, poňavadž by jiného stvořenie

na sě nevzal. Protož die ihned dále viera: i vtělil sě jest, to jest, jsa bohem, tělestným člowékem učinil sě jest. Protož die dale viera: z duchu svatého, ne z semene mužského, z Marie panny člowékem učiněn jest, a tak jsa člowékem, ukřižován jest; a tak dále až do onoho slova: přijde s oslavností. To die viera, žeť již nepříde, aby biedný opět jsa trpěl; neb odsúdě živé i mrtvé, bude slavně kralovati na věky. Protož die sě dále: jehož králevstvie nebude koncě. Tiem kusem potupeni sú Luciferiani, jenž řkú, že Kristovo králevstvie zahyne.

Dále die: i v ducha svatého, pána. Die: pána, pro Macedonie kacieře, jenž die, by duch svatý byl sluha otce, a tak menší než otec; a to jest řekl Macedonius proto, že die Kristus: Prositi budu otce, a pošle vám utěšitele, to jest ducha svatého. Protož ty věz, že duch svatý nenie sluha, jakož otec bóh nenie sluha; ale tak mocný pán jest duch svatý, jako i otec i syn. Ale Kristus, proto že jest člowékem, jenž jest věrný sluha, jest menší tiem než otec a duch svatý, jakož také menšie jeho člověctvie než jeho božstvie; protož sám die: Otec větší mne jest. Dále die sě: živícieho neb živitele: Joh. 14
neb duch svatý zvláště svaté živí milostí. Dále die: jenž z otce i z syna pochodí. Rozuměj ne pochozením noh neb tělestným, neb ducha svatého pochozenie jest bytie od otce i syna; a ten kus pravie pro Řeky, neb tak pravie, že by Řekové drželi, by duch svatý nepochodil od syna, jedné od otce. A že někteří svatí, jako Jan zlatoústý a Damastský Jan, i jiní velicí jich světi právě sú vieru drželi, protož což jistě neviem, toho na ně nechci cpáti, a zvláště u vieře; neb mluvil sem s nimi a oni sú řekli, že pochodí duch svatý od syna, ale jiným pravie obyčejem, než my pravíme. A kdyby pilni byli lidé viery, i s našie strany i s jich, a neměli by pýchy, brzy by sě sjednali v úmyslu, ač sě málo v slovách dělé.

Dále die sě: jenž s otcem i s synem spolu modlný i spolu slavný jest. To jest, že jakož jedné osobě přísluší od nás modlenie, to jest najvyšší poctěnie, takéž slušie na každú osobu, a to tak, že nemóž kto jedné osoby právě ctíti, ani sě jí modliti, by každé sě nemodlil a každé nectil. Dóvod jest slovo Kristovo, jenž die, že otec každý súd dal jest synu, Joh. 5.
aby všichni ctili syna, jakož ctie otce. Ktož nectí syna, nectí

otce, jenž jest poslal jeho. Aj teď máš, že kto ctí otce, ten ctí syna, a zasě ktož cti syna, cti otce; a opět ktož nectí syna, nectí otce, a zasě též. A že duch svatý jest týž bóh, protož ktož cti otce neb syna, cti i svatého ducha; a tak dobře sě má v modlení zbor svatý, řka: Otče náš! ke všem třem osobám; též i v chvále dobře sě má, když die: Sláva otci i synu i svatému duchu! A ač kdy jmenuje sě jedna osoba v modlení neb v chvále, však sě neodlučuje jiná osoba božská; a tak duch svatý jest spolu modlný a spolu slavný s otcem i s synem.

Dále die viera: jenž mluvil jest skrzě proroky, to jest proti těm, jenž sú mněli, by proroci svá proroctvie z svého domněnie, aneb jako hádajíc, neb jako ze snu, aneb že by mluvili, nerozumějíce co mluvie; a tací slovú Porfirianové, neb tak sě domnieval Porfirianus. A k tomu kusu viery die
2 Pet. 1. svatý Petr: Máme pevnú prorocskú řeč, kteréž poslúchajíc pilně, dobře činíte, jako světlu, jenž svietí v temném miestě, až den i posvietí a dennice vzejde v našich srdcích; tomu najprvé rozumějíc, že každé proroctvie písma svým výkladem nebývá: neb ne vólí člověcskú přineseno jest kdy prorocstvie, ale duchem svatým vdechnuti jsúce, mluvili sú svatí boží lidé. Aj máš teď od Petra dóvod, kterak sú mluvili prorokové, že božím naučením. Protož řekali sú proroci: To die pán buoh. Dále die viera: i jednu svatú, obecnú, apoštolskú cierkev. Že jedna jest svatá obecná cierkev, to v prvé viere řečeno jest; než tuto sě přidává: apoštolskú, to jest tu, kterúž sú věřili apoštolové, jiež Kristus jest hlava, ne Petr ani Pavel.
Eph. 1. Protož die (svatý) Pavel, že bóh otec dal jest Krista hlavu nade všechnu cierkev, kteráž jest tělo jeho; věz skryte, ne to, jenž leželo jest v hrobě a třetí den vstalo, ale tělo, jenž jest všichni světí údové, počnúce od prvého svatého až do posledního budúcieho.

Dále die viera: vyznávám jeden křest k odpuštění hřiechóm, tak že jakož jest jeden pán, v něhož věříme, a jedna viera,
Eph. 4. též jeden křest a jeden bóh; a ten křest jest k odpuštěm hřiechóv, tak že snímá všechny hřiechy, dietkám a starým, když jich želejí. A věz, ač tuto sě die: jeden křest, to věz obecný, však věz, žeť jest trój křest: prvý ducha svatého,

druhý vody, a třetí krve; bez prvého druhý a třetí a poslední neprospějí, ale prvý bez dvú poslední móž prospěti, neb móž duch svatý obmyti duši od hřiechóv bez vody tělestné i bez krve vylitie. Protož na krstu vodném duch svatý duši čisti, ale voda tělo; a tak světi mnozí sú spaseni, nejsúc v vodu tělestně omáčeni. Ale věz, aby rozuměl tomuto slovu Kristovu: Věru pravi vám! neurodí-li sě kto z vody a z duchu Joh. 3
svatého, nemóž vjíti v králevstvie božie. Z vody, rozuměj mudrosti, to jest z vody syna božieho, jenž jest tekla jemu z boka, o niž zpievámе: Viděl sem vodu jdúci z chrámu, z boku Ezech.
pravého, a všichni, (k) kterým došla voda ta, to jest, že je obmyla, spaseni sú. Protož bez té vody obmytie *) a bez ducha svatého nelzě spasenu býti: ale bez vody této tělestné řiečné neb studničné, jenž z boka Kristova netekla, móž člověk spasen býti. Dále die viera: a čekám vzkřiešenie mrtvých, a života příštieho věka. Toho máš rozum z prvé viery, neb řečeno jest i o z mrtvých vstání i o věčném životu, jenž jest život budúcieho věka, to jest věčný všudy potom bez konce. Ti kusové svaté viery popudili by lidi k milování boha, k nenávidění hřiecha, a k doufání věčné radosti; neb bez pochybenie, ktož kolivěk ty kusy váží srdečně, ten miluje boha, hřiechu sě varuje, odplaty věčného života čaká.

Ale jest tuto otázka, kterak mnoho musie křesťan zjevně věřiti, aby byl spasen? A rozlični rozličně pravie; a móž řečeno býti, že sprostnému dosti jest věřiti v boha a v Ježiše Krista. A k tomu svatý Jan die: Každý, jenž věří, že Ježiš Joh. 5
jest Kristus, z boha urozen jest. A dále die: Toto jest vítězstvie, jenž přemáhá svět, viera naše. A kto jest, jenž přemáhá svět? jedně ten, jenž věří, že Ježiš jest syn boží. A tak apoštolové boží vždy táhli sú lid na to, aby věřili v otce, syna i ducha svatého i v Jezu Krista; a někteří světí jedně uvěřiec v pána Ježiše, ihned sú byli umučeni. A v skutciech apoštol- Act. 19.
ských píše sě, že ti, jenž sú řekli: Ještě sme neslyšeli, jest-li duch svatý, když k vóli svatého Pavla krstěni sú ve jmeno Jezu Krista, a Pavel položil na ně ruku, ihned přijeli sú ducha svatého a mluvili sú jazyky a prorokovali sú. Ale však věz,

*) Rkp. obmyte.

že kterým jest dal buoh přístupu, aby viece věřili a zjevnějie, dlužni jsú viece věřiti; tak že člowěk rozum maje, má věřiti v boha otce, i syna, i svatého ducha, a všechno, což chce Kristus, aby bylo věřeno. A ti, kterýmž jest dal buoh slyšenie viery, a oni netbají, ti jsú viece vinni; jako jsú faleśní křesťané, a zvláště žákovstvo, jenž písmo umie, a ti, jenž mnoho slyšie kázanie.

Výklad desatera božieho přikázanie.

Kapitola XXXI.

Již po viery oznámení slušie božie přikázanie oznámiti, jenž jsú cěsta k životu věčnému, a bez nichž nenie člověku
A. spasenie. Protož když otázal jest jeden pána Ježíše, řka:
Mat. 19. Mistře dobrý, co čině budu mieti život věčný? odpověděl jest jemu, řka: Chceš-li v život vjíti, drž přikázanie. Ta odpověď každému člověku jest položena, neb každý člověk k tomu jest
Eccl. 12. stvořen, aby božie přikázanie držel, jakož die Šalomún: Boj sě boha a přikázanie jeho drž, to jest každý člověk. A poňavadž k tomu stvořen jest každý člověk, aby přikázanie božie plnil a život věčný proto měl, protož má býti každý pilen, aby uměl božie přikázanie, a uměje aby držel.

Protož popuzenie prvé, aby člověk přikázanie božie plnil, jest to, že k tomu jest stvořen, jakož řečeno jest již.

Druhé popuzenie jest život věčný, jakož řečeno jest mládci.
Joh. 12. A také die pán Ježíš: Viem, že přikázanie jeho, totiž otce mého, život věčný jest.

Třétie popuzenie jest, že zachovánie přikázanie jest oběť
2Reg. 15. bohu najvzácnějšie; neb psáno jest: I zdalíť chce pán buoh oběti, a ne radějie, aby sě poslúchalo hlasu božieho? Neb lepšie jest poslušenstvie než oběti, a pilně poslúchati viece, než obětovati najlepšie skopce; neb jako hřiech čarovánie jest pro-

tiviti sě, a jako hřiech modloslúženie, nechtěti přivoliti, to věz božiemu přikázaní.

Čtvrté popuzenie, že zachovánie přikázaní jest veliké znamenie přietelstva Kristova; protož die: Vy přietelé moji jste, Joh. 15.
ač učiníte, které věci já přikazuji vám.

Páté popuzenie, že přikázanie božie jsú lehká. Protož Mt. 11.
die spasitel: Jho mé sladké jest, a břiemě mé lehké. Tak B.
lehké jest božie přikázanie, že i chudý, i nemocný, i bohatý, i zdravý, i svobodný, i vězeň, i v žaláři i všudy móž je člověk, když chce, naplniti; neb by nic neměl, aniž kterým údem hnúti mohl, vždy má vóli svobodnú, jíž móž boha nade všechny věci milovati; protož nižádný nemóž mieti výmluvy, by nemohl přikázanie božieho naplniti.

Šesté popuzenie, že buoh kázal pilně držeti přikázanie. Protož die David prorok: Ty si přikázal přikázaní svých ostřiehati Psal.
velmě. Jako pán bóh die: Slyš Israeli! pán bóh tvój jeden Deutr. 6.
jest. Miluj pána boha svého ze všeho srdce svého, a ze všie duše své, a ze všie síly své! I budú slova tato, ještо já přikazuji dnes, v srdci tvém, a vypravíš je synóm svým. A pamatovati budeš sedě v domu svém i chodě po cěstě, léhaje i vstávaje, a přivieżeš je na znamenie na ruce své; a budeť beze všeho hnutie před očima tvýma, a napíšeš je na praze dveří domu svého. A jinde opět takto die pán bóh: Vložte Deut. 11.
tato slova má v srdce svá, a povéste je k znamení na rukách svých, a mezi očima svýma postavte. Učte syny své, ať je C.
pamatují; když sedneš v domu svém, a choditi budeš na cestě, leżeš nebo vstaneš, napíšeš je na véřejích a na dveřích domu svého. Také jinde die: Ostřichaj sě i duše své pilně, a ne- Deut. 4
zapomínaj slov, ještо viděli sta oči tvoji, a ať nevypadnú z srdce tvého po vše dni života tvého; naučíš jimi syny své i vnuky své. A Šalomún duchem božím die každému: Zachovávaj, synu můj, přikázanie otce svého, a neopúštěj zákona Prov. 1.
matky své. Přivéž je v srdci svém ustavičně a obkliť jimi hrdlo své; když choditi budeš, ať jdú s tebú; když spáti budeš, ostřichati tebe budú, a procité mluv s nimi; neb přikázanie lucerna jsú, a zákon světlo a cesta života. — Aj kterak pilně přikazuje pán buoh svá přikázanie chovati, psáti i učiti; protož máme je rádi slyšeti, učiti, psáti i držeti, a zvlášté kněžie,

Mat. 28. jímž řekl pán Ježíš, vstav z mrtvých: Dána mi jest každá moc i v nebi i v zemi; protož jdúce učtež všecky lidi, krstiece je ve jmeno otce, i syna, i svatého ducha, učiece je zachovati všecky věci, kteréž kolivěk přikázal sem vám. Aj co jest bóh přikázal v starém zakoně učiti lidi, též přikázal i v novém. Z této řeči máš, že dobrý obyčej mají, kteříž učie a píši božie přikazanie v kostelích a v svých domiech; neb činie jako jest bóh přikazal, a že to písmo móž i vnúčatóm sě dostati. A tiemto písmem svrchu psaným jsú pohanéni kněžie, kteříž netoliko sami neumějí, nekážĺ, neučie, nepíši božích přikazaní, ani držie, ale bránie jiným i psáti i praviti, a nazývají ty bludné Viklefisty, kteříž je káží a píší v kostelích a v domiech: ale kteří píši oplzlé věci a ohavné, jenž k hřiechu mysl popúzejí, ty nazývají dobré lidi; neb i sami též píši, aby libosť tělestnú měli; a v tom málo na božie přikázanie pomněli!

Sedmé popuzenie, že pán buoh ne pro svój úžitek, jako pán zemský, ale pro úžitky svého sluhy, přikázal jest plniti svá přikazanie; neb on nic nepotřebuje. Protož die David: Dobrých věcí mých nepotřebuješ.

Osmé popuzenie, že zachováníe přikázaní vysvobozuje od věčného zatracenie; jakož die pán Ježíš: Ktož neuvěří a tak přikazanie nenaplní, zatracen bude. A zasě: Ktož věří v mě a činí přikázanie otce mého, ten neumře na věky.

Deváté popuzenie k zachování přikázanie božieho jest Deut. 6. tělestných věcí zaslíbenie; neb psáno jest: Boj sě pána boha D. svého a ostřiehaj všech přikázaní jeho, kteraž já přikazuji tobě, i synóm tvým, i vnúčatóm tvým, po všechny dni tvé, aby prodleni byli dnové tvoji. Slyš Israheli a zachovaj, aby činil, ať dobře bude tobě, a rozmnožiš sě viece, jakož slíbil jest pán buoh otcov tvých, dati tobě zemi mlekem a strdi te- Deut. 28. kucí. A jinde die takto: Budeš-li poslúchati hlásu pána boha svého, aby činil i choval všechna přikazanie jeho, kteraž ja přikazuji tobě dnes, učiní tě pán buoh tvój vyššieho všech národóv, jenž přebývají v zemi; a přijdu všecka požehnanie tato a chopie sě tebe, ač přikazanie jeho budeš poslúchati: Blahoslavený ty v městě a blahoslavený na poli. Blahoslavený plod břicha tvého, i plod země tvé, i plod hovad tvých, stáda bravóv tvých, i chlévy ovec tvých: blahoslavené stodoly tvé-

i všechny jiné věci tvé blahoslavené. Blahoslavený budeš vejda i ven (j)da: dáť pán nepřátely tvé, jenž povstávají proti tobě, padúcie před viděním tvým; jednú cestú přijdú proti tobě, a sedmi pobělmú před tvým obličejem. Vypustí pán požehnánie na tvé pivnice i všecko úsilé tvú rukú, i požehná tebe na zemi, jižto přijmeš. Vzbudí tě pán za svatý lid sobě, jakž je přísahl tobě, ač budeš ostřiehati přikázanie pána boha svého, a choditi budeš po jeho cestách; i uzří lid ze všech zemí, že jmě božie nazváno jest nad tebú, i bude sě tebe báti. Hojna tě učiní pán všech dobrých věcí: plodu břicha tvého, i plodu hovad tvých, i plodu země tvé, kteréž přísáhl jest pán otcóm tvým, aby dal tobě. Otevře pán poklad svój najlepší, nebe aby déšť dalo zemi tvé časem svým, i požehná všeho úsilé rukú tvú: i budeš pójčeti národóm mnohým, a sám nižádného zájmu nevezmeš. Postaví tě pán bóh tvój hlavú a ne ocasem, i budeš vždy svrchu ale ne vezpod: ač poslúchati budeš přikázaní pána boha svého, kteráž já přikazuji tobě dnes, a budeš-li ostřiehati a činiti, a ač neodchýlíš sě od nich, ani na pravici ani na levici. — Aj teď slyšíš mnohá zaslíbenie, pro která má člověk plniti božie přikázanie.

Desáté popuzenie k zachování přikázanie jest výstraha zlořečenství božích, o nichž takto psáno jest ihned po dřievniem požehnání: Nebudeš-li chtieti slyšeti hlasu pána boha svého, aby ostřiehal a činil všecka přikázanie jeho, i duchovnie obyčeje, ješto já přikazuji dnes, spadnú na tě všecky kletby tyto a chopie sě tebe: Prokletý budeš v městě, prokletý budeš na poli; prokletá stodola tvá, a prokleté všecky jiné věci tvé. Prokletý plod břicha tvého, i plod země tvé, stáda volóv tvých a stáda ovec tvých; prokletý budeš vycházeje a vcházeje. Pustí na tě pán hlad a lačnosť i tresktánie, na vše úsilé tvé, kteréž ty činíš, doňavadž nepotře tebe a nezatratí rychle, pro tvá vymyšlenie psotná, v kterýchž opustil si jeho. Přičiň tobě pán šelmu, až tě i zatratí s země, do niežto přijdeš k držení. Raň tě pán biedú, zimnicí, i zimú, i horkem, i vedrem, i povětřím porušeným i rzí, i protiv sě, poňadž nezhyneš. Buď nebe, jenž nad tebú jest, méděné, a země, jíž tlačíš, železna; daj pán zemi tvé přieval prašný, a s nebe spadni na tě popel, až i budeš potřien. Podá tě pán pada-

5. Mos. 28.

jícieho před nepřátely tvými; jednú cestú vyjdeš proti nim, a po sedmi poběhneš, rozprášen jsa po všech královstvích země. A buď mrcha tvá v pokrm všemu ptactvu nebeskému i zvířatóm zemským, a nebuď, kto by otehnal. Raní tě pán vředem Egyptským na straně tvého těla, kterúž lajna vycházejí; také i krástami i svrabem, tak aby uzdraven nemohl býti. Raň tě pán omámením i slepotú i rydáním mysli tvé, a smakaj v poledne, jako smakati obykl jest slepý ve tmách, a nezřeď tvých cest. A v každý čas biedu trp a tlačen buď na silím, a neměj by kto vysvobodil tě. Ženu pojmi, a jiný spi s ní. Dóm udělaj, a nepřebývaj v něm. Vinici nasaď, a nezbieraj jie. Vól tvój buď obětován před tebú, a nejez jeho. Osel tvój buď vzat před tvú tváří, a nebuď navrácen tobě. Ovce tvé buďte dány nepřátelóm tvým, a nebuď kto by tobě pomohl. Synové tvoji i dcery tvé dáni buďte jinému lidu, ano vidíta oči tvoji, a hyneta před tváří jich celý den, a nebuď síla v ruce tvé. Úžitek země tvé i všechno úsilé tvé jez lid, jehož neznáš, a buď vždy biedu trpějící, a utlačen po všechny dni, a lekavý pro hrózu těch věcí, jež budeta viděti oči tvoji. Raň tě pán nežitem psotným na kolenú i na lýtkách, a aby uzdraven nemohl býti od paty nohy až do vrchu tvého. Zavede tě pán i krále, kteréhož ustavíš nad sebú, v lid, jehož neznáš ty i otcové tvoji, i budeš tam slúžiti bohóm cizím, dřevu a kamenu, i budeš zatracený v příslovie, i v pověsť všem lidem, k nimž tě přivede pán. Semene mnoho vržeš v zemi a maličko nažneš, neb kobylky všecko slepcí. Vinici nasadíš a zkopáš, a vína nebudeš píti, ani co z nie vezmeš, neb bude zkažena črvy. Olivie budeš mieti na všech mezích tvých, a nebudeš sě mazati olejem, neb skapí a zhynú. Synóv narodíš a dcer, a nepoživeš jich, neb budú vedeni u vězenie. Všecky štěpy tvé a obilé země tvé rez zahubí. Přichozí, jenž s tebú bydlí v zemi, vzvyš sě nad tě a buď vyšší nad tě, a ty poniž sě a buď nižší; on bude tobě pójčeti, ale ne ty jemu; on bude hlavú a ty ocasem. A přijdú na tě tyto všecky kletby, a protiviece sě chopie sě tebe, až i zhyneš; neb's neslyšal hlasu pána boha svého, aniž's zachoval přikázaní jeho a duchovních obyčejóv, jež jest přikázal. A budú na tobě znamenie i divové a na pokolení tvém až na věky, proto

že's neslúžil pánu bohu svému v radosti srdce svého i u veselí, pro všech věcí obižnosť. Protož budeš slúžiti nepřieteli svému, jehož pošle pán tobě, v hladu a v žízni, v nahotě i ve všem hubenství, a vloží železné jho na tvé hrdlo, až tě i potře. I přivede na tě pán lid z daleké vlasti, z posledních krajin země, v podobenství orlice létajície s prudkosti, jehož jazyku nebudeš moci rozuměti, lid nestudatý, jenž neodpustí starci, aniž sě slituje nad robátkem, a shlta plémě dobytka tvého i obilé země tvé, dokad nezhyneš; a neostaví pšenicě tobě, ani vína, ani oleje, ani stád volóv, ani stád ovcí, dokadž tebe nerozptýlí a nepotře ve všech tvých městech. A zkaženy budte zdi tvé pevné a vysoké po všie zemi tvé, v nichžto si naději měl. Obležen budeš mezi dveřmi tvými ve vší zemi tvé, jižto dá pán bóh tvój tobě; a budeš jiesti plod břicha svého, a maso synóv svých i dcer svých, v núzi a v poplenění, jímž tě obtiežší nepřietel tvój. Člověk rozkošný mezi vámi i chlipný velmě záviděti bude bratru tvému a ženě, ješto zpoléhá na jeho lóno, aby jim neudala masa synóv svých, ješto sama jiesti bude, proto že nic jiného nemá v obležení i v chudobě, jímžto zpustili sú tě nepřietelé tvoji mezi všemi vraty tvými. Tenká ženka a rozkošná, jenžto nemohla choditi po zemi, ani své nohy stopy na zemi postaviti, pro měkkosť svých noh i tenkosť přielišnú, záviděti bude muži svému, jenž zpoléhá na jejie lóno, nad syna i dcery masem, i nad mateřníkem, jenž vycházie z třiesl jejie, i nad mládenci, jenž té hodiny sě zrodili; neb je budú jiesti tajně, pro nedostatek všech věcí v obležení i poplenění, jímžto tě zdáví nepřietel tvój mezi vraty tvými, nebudeš-li ostřiehati a plniti všech slov zákona tohoto, ješto jsú popsána v těchto knihách; a nebudeš-li sě báti jmena jeho slavného i hrozného, to jest pána boha svého, přispoří pán ran tvých a ran plemene tvého, ran velikých i ústavných neduhóv psotných i věčných, i obráti na tě všecky núze Egyptské, kterýchž's sě bál, a budú sě tebe přidržeti; a nad to všecky strasti i rány, ješto nejsú popsány v knihách zákona tohoto, vzvede pán na tě, až tě i potře; i ostanete nemnozí v počtu, ješto ste dřieve byli jako hvězdy nebeské pro množstvie, že's neuposlúchal hlasu pana boha svého. A jakož prvé sě veselil pán nad vámi, dobře vám čině a vás rozmnožuje, takéž sě veseliti bude rozptyluje vás a pod-

vracuje, abyste zhynuli s země, do nežto vejdeš ke jmění. Rozptýlé tě pán po všech lidech od svrchka země až do krajin jejie, a budeš tam slúžiti bohóm cizím, jichž ty neznal ani otcové tvoji, dřieví a kamení; a v národiech těch neodpočineš, ani bude odpočinutie stopě nohy tvé. Neb dá tobě pán srdce strašivé a zhynutie očí, a duši žalosti zhynutú, a bude život tvój jako visúcí vršě před tebú. Lekati sě budeš ve dne i v noci, a nevěřiti budeš životu svému; z jitra dieš: Kto mi dá večer? a s večera: Kto mi dá jitro? pro zstrašenie srdce tvého, jímžto strašen budeš, a pro ty věci, kteréž viděti budeš očima svýma. Navrátí tě pán na lodech do Egypta po cestě, o nížto řekl tobě, aby jie viec neohlédal; tu budeš zaprodán nepřátelóm tvým v robotězy i v robotnice, a nebude, kto by kúpil.

Aj tyto pomsty položeny jsú slovo od slova v knihách Deutronomí, v osmezcietmé kapitole, lidu židovskému, a také napřed i dobroděnstvie, aby pilně drželi božie přikazanie; a já napsal sem je pro lidi hrubé, jenž malo važie dobroděnstvie Kristova a málo sě liknují věčného zatracenie, jakož málo pilni jsú věčného spasenie, zda by aspoň bojiece sě těch příhod, a žadajíce těch dobroděnství tělestných, přichýlili sě k božiemu přikázaní, aby je naučili sě a učili své děti, a umějíce aby skutkem plnili, jako bóh přikázal.

Kapitola XXX.

Již položeno jest desět příčin neb popuzení, pro néž má člověk přikazanie božieho pilen býti. A poňavadž sluha
A. pána zemského přikazanie jest pilen, an ani jeho stvořil, ani jemu móž co dáti, nedá-li pán nebeský; pak-li jemu co dá, tehdy proto dá, že jeho potřebuje, a dá málo; věc tu již móž ztratiti, a od bolesti a od smrti konečné nemóž jeho zachovati, a ovšem nemóž jeho vysvoboditi svú mocí od věčného zatracenie, ani života věčného dáti. Ej biedný člověk poslucha biedného člověka pro malé vzetičko, a nechce Boha oslavného, pro věčné zbožie, věčné utěšenie a také i pro časné v lehkem přikazaní poslúchati! Aj ještě viz: pan zemský nechce, aby vždy byl tu sluha jeho, kdež on jest, ale pan ne-

beský die: Kde jsem já, tu bude sluha mój. Pan zemský ne- Job. 12
rad by byl urážen málo pro svého sluhu věrného a dobrého, a pán nebeský viděv svého nevěrného a zlého sluhu, an již stoji pod šibenicí věčného ohně oběšenie, s nebe sstúpiv, i dal sě za něho oběsiti a prvé umučiti, a tak smrtí najukrutnějšú a najohavnějšú umrtviti. O by to dobroděnstvie a tu vieru lidé znamenali, pilnějé by přikazanie pána tak milostivého, a tak věrného, a tak odplativého drželi, než přikazanie světských pánóv!

Také by znamenali z těch deseti příčin napřed popsa- B
nych, že mají najprv pána boha poslúchati; a což by proti jemu pan světský, neb prelat, neb otec tělestný přikázal, toho by nikoli neučinil, poslúchaje pána najvyššieho, jenž pro svú nesmiernú dobrotu nemóž nic zlého přikazati, ani pro svú nesmiernú múdrosť u přikázaní poblúditi. Protož aby lid najpilnějé jeho držel přikázanie, die takto: Já jsem pán buoh Exo. 20
tvój! nebudeš mieti jiných bohóv přede mnú. Die: pán, aby sě ho bál, a die: buoh, aby jeho miloval, a die: tvój, aby nade všechny jiné pány sobě ho vážil. I chce pán bóh dvéma přikázaníma všechna jiná přikázanie zavřieti, to věz bázní a milovaním; neb že jest pán, máš sě ho báti, a že jest buoh, máš jeho milovati. Protož die skrzě Malachiáše: Jsem-li já pán, Mal. 1.
kde bázeň má? a jsem-li otec, kde milovánie mé? Jako by řekl: Maš mě za pána, kéž sě mne bojíš, a máš-li mě za otce, kéž mě miluješ.

Ale že snad dieš: Já sě boha bojím, tu znamenaj, aby C.
sě nezklamal, že dvoje jest bázeň: přirozená a živostná. Přirozená bázeň jest, jíž sě kto bojí ztratiti dobré věci přirozené, bez přestúpenie vóle od ctnosti; neb přirozená jest každému živočichu, to jest živé věci, jenž čije, jako: člověku, hovadu, myšce, psíku, a tak i jiným živočichóm, aby sě každý bál smrti, neb hynutie k smrti, když přihará; neb jinak nežádal by dobrého přirozeného, an by miloval toho. A když die: boha, mieni boha syna, a kdy die: svého, miení boha ducha svatého. A že člověk duši svú jest podoben k bohu, tak že jakož jeden buoh, jenž jest duch, jest tři osoby: též duše, jenž jest duch, jest tři věci, to věz rozum, vóle a paměť. Tak jakož svatý Augustin die, že když spasitel die: Milovati budeš ze

všeho srdce svého, že srdcem miení rozum; a když die: ze vše duše své, že duší miení vóli; a když die: i ve vše mysli své, mysli miení paměť. Aby byl tento rozum, máš boha milovati najprvé nade všechny věci rozumen, a tak bez bludu, a vóli, a tak bez odpory, a třetie pamětí, a tak bez zapomenutie.

Protož milovati budeš ze všeho srdce svého, to jest vším rozumem, a ze vše duši své, to jest vší vóli, a ve vší mysli své, to jest ve vší paměti, tak aby i rozum, i vóle, i paměť najviece tahla ku pánu bohu tvému. A hnúti má člowékem, aby tak miloval bazeň
Mal. 1. a milowánie: bázeň, že die: pána boha svého. Neb die skrze Ma-
D. lachiáše: Jsem-li já pán, kdež jest bázeň má? Protož že pán má moc mstíti a že jest bóh, zná všechno zlé; a že jest pán tvój, má moc všudy i vždy nad tebú; a poňavadž tak jest, mějž za to, žeť nemóž to býti, byť nepomstil nad tebú, když
1 shřéšíš. A tak že jest pán, máš sě ho bati, a že jest pán dobrý, máš ho milovati. Jest věrně dobrý pán, neb nic nežádá od sluhy svého, jedné což jemu jest úžitečno; neb pro velikosť svého panstvie, ne k své potřebě, ale k potřebě svého sluhy, má ho za sluhu. A proto že nemóž ten pán přikázati neúžitečné věci, protož sám on jest ten pán, jemuž nemóžeme slúžiti, prostředek přesáhajíc ctnostný. Druhé, jest pán dobrý, že nemóž neřádně meškati odplatú; ale předcházie sluhy své, dávaje jim věci, a prvé než by mohli hodně sami od sebe zaslúžiti. Třetí, jest dobrý pán, že proti všem nepřátelóm stojí se svými sluhami, a jich brání a zpravuje je, a silní, dávaje všechnu potřebu. Čtvrté, jest dobrý pán, že chce, aby jeho věrný sluha byl tu na věky, kdež on jest, a aby měl jeho královstvie plné věčně, v němž bude mieti, což bude chtieti. A jest, páté, dobrý pán, že velmě sobě váží svého sluhu, a že od něho nikdy nepoběhne. A ač kdy dá trpěti sluze na těle od nepřátel, to učiní pro lepšie svého sluhy; a ma v tom velikú libosť, když sluha pevně stojí pro něho v těžkém boji, neb čím strpí těžší boj, tiem bude krašší bez stracenie údu; protož biedný by byl člověk, který by sě nepřidržel toho pána.

Ale snad die hrubý člověk: Kterak mohu milovati boha,
1 Joh. 1. a ja ho nevizi, aniž sem kdy viděl? Jakož i svatý Jan die, že boha nikdy neviděl nižadný. A také die: Ktož nemiluje bratra, jehož vidí, boha, jehož nevidí, kterak móž milovati?

Tu znamenaj, že trojím obyčejem móž býti viděn bóh, totiž: E.
zřejmě, tak ho vidie světí v nebesiech; druhé, dóvodné, tak
ho vidie mudrci zde na světě; a třetie, věrú, tak ho vidie
sprostní křesťané; a po těchto viděních tahne milovánie. A
že dvoje poslednie viděnie jest nedokonalé, jenž vidie boha
jako skrzě zrcadlo a v podobenství; protož lidé majíce tak malé
poznánie boha, jehož mají milovati, některak v duši nedužie,
že sě jim nezdá, by buoh byl, nebyl-li by hmotný a čitedlný,
tak že mnějí, by bóh měl tělestné údy, ač by i syn boží ne-
byl vtělen, majíc domnénie z písma, jenž die, že řekl jest
bóh tří osob úmyslem: Učiňme člowěka k sobě podobného; a Genes. 2.
nechtějí tomu rozuměti, že podobenstvie to nenie vedlé těla, F.
ale vedlé duše, tak že jakož bóh jest jeden duch a tří osoby:
otec, syn, svatý duch, též člowěk jest jeden duch, vnitřní čle-
věk rozuměj, a ten duch jest: rozum, vóle a paměť. A že
lidé tak sú byli přichylni, aby čitedlně boha viděli; protož
z vóle otce, i syna, i svatého ducha, syn boží vtělil sě, aby
hrubí lidé jiných bohóv hmotných neb tělestných nehledali,
majíce syna božieho tělestného, jenž jest s otcem i duchem
svatým jeden bóh.

Z této řeči odpověď k tomu, jako jest řečeno, hotova jest,
když die: Kterak mohu milovati boha, a já ho nikdy neviděl G.
aniž vidím? To jest pravda, že ho člowěk zde, jsa smrtedlen,
nevidí, aniž uzří okem tělestným v božství, ani tak jako vidie
světí v nebesiech, ale vidí třetím viděním, to jest věrú, neb
druhým, jako mudrci; a někteří, jako apoštolé, viděli sú v těle
tělestným okem boha Krista, ale božstvie neviděli sú, ale vě-
řili; jako nynie v způsobě chleba vídáme věrú tělo Kristovo,
ale okem tělestným vidame způsob chleba. Protož když Moj- Exo. 33
žieš žádal jest viděti boha, a řekl: Ukaž mi slávu svú, řekl
jemu bóh: Nebudeš moci viděti tváři mé, neb' neviděti mne
bude člowěk a bude živ, totiž bude člowěk živ tělem smrtedl-
ným, v němž mne neuzří. A k tomu vzní to slovo: Boha
nikdy nižádný neviděl. I druhé, jenž die: Boha, jehož nevidí,
kterak miluje?

Protož hrubý jest člowěk i nevěrný, kterýž neumie po-
vzdvihnúti rozumu, aby poznal, že božstvie nenie stvořenie,
ani hmotné, okem tělestným viděditné, ale že jest nade všechny H.

jiné věci, a tak že bóh jest věc, nad niž lepšie nemóž pomyšlena býti; a tak musí věřící povzdvihnúti rozumu přése všechny věci stvořené, aby poznal a miloval boha svého. A také věděl by, že to znánie a milovánie, nebude-li bez přietrži, nebude dokonalé, neb musie pilným myšlením ve dne i v noci přidan býti dobrý skutek. Protož jakož mudřec v čas svého smilněnie poražen a přemožen býva v svém znaní tak daleko, že v tu dobu slove nerozumný a bláznivý: též každý křesťan, vypadna od paměti božie a jeho věčného zákona, a obrátě sě k časným věcem, k nimž jeho žádosť nezřiezeně jest přichýlena, smilní a cizoloží, odstúpiv od Krista boha, jenž jest choť svaté cierkve, a tak smilně jest blázen.

I. Protož velmě potřebie jest člowěku mysliti, že bóh jest najlepšie dobré, a že z své všemohúcnosti jediné jest najužitečnějšie dobré, a z své múdrosti vševědúcie jest najlepšie dobré, a že z své vševolné dobrotivosti jest najdobrot(iv)ějšie dobré. Protož najlepšie učenie bylo by mně i mým rovněm, nestřepěti k časným věcem myšlením neb žádostí, jakož tělestní lidé střepie; neb jisto jest, že najmenší časek v těch věcech časných, když k duchovenství nevedú, i v rozumu i v žádosti překážie člověku v náboženství, a tak v božiem milovaní. Protož prorokové starého zákona, jakož Kristus i jeho apoštolé a potom světí, učili sú slovem i skutkem v časných věcech a běžných nemnoho sě kochati, ale v bohu a k němu sě silně tahnúti, o něm múdře mysliti, a v něm ustavičně radosť mieti. A tak když otieže mne mój tělestný člověk, když miluji boha, co miluješ? odpovie člověk vnitřní, jenž rozsuzuje všechny věci, že miluje jedno dobré, jenž jest všelikake dobré, neb jest nesmierné dobré.

K. Protož má buoh býti milován, jakožto najmocnější, ze všeho srdce, přěde všemi věcmi; neb bláznivé milovati co přednějé jeho, neb proti jemu. Druhé má býti milovan bóh, jakož najmúdřejší, ze všie duše, a tak nade všecky věci: neb bláznivé jest milovati co nad něho. Třétie milovan ma byti, jakožto bóh tvój najdobrotivější, ve vší mysli tvé, a tak ve všech věcech. A tak jakož všechny skutky naše máme činiti
61 a ve jmeno božie, jakož die svatý Pavel, tak kteréž kolivěk stvořenie milujeme, máme v bohu milovati, tú příčinú, že od věč-

nosti jest v jeho znání, a tak že potom jest jeho stvořenie, jež jest mocně stvořil, a múdře je zachovává, a líbezné je zpravuje; a ktož tak každé stvořenie miluje, ten je právě miluje, a kto jinak, ten falešně. Z této řeči jisto jest, že bóh svrchované má býti milován, netolik proto, že jest dobré najúžitečnějšie a najkrašše, ale také že jest najutěšenějšie a najpoctivějšie, a tak jenž najlépe sytí a kojí všechny věci v duši; neb kterak rozum, vóle i paměť duše, chopiec sě jakž najviece 1.
móž, nebyla by svrchovaně nasycena a ukojena, majíci to dobré, kteréžto móž ji najlépe nasyti(ti) i ukojiti, jež kromě toho dobrého nic nemóž nasytiti a ukojiti? Protož zjevno jest, že každé naše tělestné kochánie v tomto smrtedlném zde životě jest smiešeno s utrpením a s bolestí, jakož vědomo jest v jedení, v dotýkaní, i v smilných skutciech. Aj v jedení jeden úd sě kocha, a druhý bolesť trpí, a tak i o jiných skutciech a utěšenich tělestných, v životě rozuměj smrtedlném; neb v blahoslavenství ne tak bude, v němž všechny moci duše, i všichni údové těla budú v plném utěšení, bez bolesti i beze vše tesklivosti.

Kapitola XXXII.

Dvě dstě byle sta kamenně, na nichž byla sú napsána Deut 4.
přikázanie, jakož psáno jest, že řekl jest Mojžieš lidu: Ukázal A.
vam pán slíbenie své, jenž je ustavil, aby činili, a desět slov, jež jest napsal na dvú dskú kamennú. Aj teď jmenuje písmo dvě dstě, a desět slov, to jest desět přikázaní. Prvá dska drží tři přikázanie, jenž učie, kterak má pán bóh nade všechny věci milován býti. Druhá dska drží sedm přikázaní, jenž učie, kterak skutečně má bližní milován býti. A tak v milování boha a bližnieho záležie všechna přikázanie, a tak naplnénie všech prorokóv i zákona, jakož sám spasitel ukázal jest, řka: Milovati budeš Mt. 22.
pána boha svého ze všeho srdce svého, ve vší duši své, a ze všie mysli své, a svého bližnieho jako sám sě; na tú dvú visí veškeu zákon i proroci. Neb zavřenie konečné, pro néž všechny věci v svatém písmě psány jsú, jest milovánie božie a bližnieho, poňavadž vedlé Pavla apoštola plnosť zákona jest Rom. 13.
milovánie.

Protož věz, že všechna přikázanie jsú mnohá a jedno: mnohá v rozdělení, ale všechna jedno v kořenu, jenž jest milovánie. A tak die-li kto: Desět jest přikázaní na dskách
B. dáno, a dvě Kristus ukázal ve čtení, a tak jest jich dvanadst, pravdu die; neb věz, že tolik jest přikázaní, kolik jest dobrých věcí; neb každú dobrú věc má člowěk z božieho přikázanie milowati, aby v tom s bohem sě sjednal, jenž miluje všechny věci, které jest učinil. A tak v tom přikázaní: Miluj svého bližnieho, jest tolik přikázaní, kolik bude člowěkóv, ot Adama až do poslednieho; neb každého mám z přikázanie milowati, poňavadž každý jest a bude božie stvořenie a mój bližní. A nejedné toliko jest přikázani(e) v tom slovu zavřieno: miluj svého bližnieho, koliko jest člowěkóv, ale tolik, kolik jest dobrých věcí těch člowěkóv; neb každú tu věc mám milowati, ač mi nikdy zvlášté na mysl nepřijde, jakož ani každý člowěk; ale až budu s bohem v radosti, ráčí-li mi toho popřieti, tehdy poznám každého člowěka i každé dobré, a tak budu, znaje pilně, milowati pilně. Řekl by také někto: Dřéve si řekl, že milowati bližnieho jest, jemu dobře dobré chtieti, a mój bližní jest každý člowěk; kterakž mám každému dobře dobré chtieti k blahoslavenství, věda že bóh chce jinak? Tu diem, že každému bližniemu, jenž jest živ zde a potom bude, mám chtieti jemu blahoslavenstvie, s túto příčinú: jest-li vóle božie; a každému zatracenému mám chtieti zatracenie k prospěchu svatých; a tak v obém v tom mám řéci: Buď vóle tvá jakéž na nebi, takéž i na zemi. A tu příčinu my hlúpí máme vždy předložiti v těch prosbách, v nichž nevieme, jest-li k tomu vóle božie čili nenie. Protož učil nas spasitel, abychom řekali: Buď vóle tvá; a sám dal nám příklad, řka v své modlitbě: Buď vóle tvá! O tom posléz bude řeč.

Kapitola XXXIII.

A. Prvé přikázanie jest toto: Nebudeš mieti bohóv jiných. Tiem přikázaním brání pán bóh a zapovieda modlosluženie; a
Exo. 20. aby rozuměl právě, aj takto die bóh: Nebudeš mieti bohuov jiných přéde mnú. Neučiníš sobě obrazu ani kterého podobenstvie, jenž jest na nebi nahoře, ani které jest na zemi

v dole, ani těch věcí, jenž jsú u vodě pod zemí! nebudeš sě jim modliti ani klaněti: neb já jsem pán bóh tvój, silný horlivec, navštěvuje zlosť otcóv na syny do třetieho a do čtvrtého národu těch, kteříž nenávidie mne, a čině milosrdenstvie v tisíce tém, kteříž milují mě a zachovávají přikázanie má.

Aj v té řeči najprvé bóh zapoviedá modloslúženie, najprvé k stvořeným duchóm nečitedlným, když die: Nebudeš mieti bohóv jiných přěde mnú. A die: přěde mnú; neb ač člověk myslí kterak kolivěk skrytě, modlí sě neb klanie sě ďáblu, však to vždy známo pánu bohu, jenž všechny věci zná a ná ně hledí; protož velmi znamenitě die: přěde mnú.

A věz, že bóh jediný jest, jakož napřěd jest řečeno: ale B.
slovú ďábli neb modly bohové, proto že lidé nazývali sú je a měli za bohy, a že pravie budúcie věci a velmě znají: a slovú bohové cizí neb jiní, neb sú sě odlúčili od pravého boha svú pýchú. Protož ti lidé, kteříž pro časné věci, pro vědénie budúcích věcí, neb vzvědění tajných věcí, neb pro jinú příčinu mají duchy zavržené, neb s nimiž mluvie, tací mají bohy jiné neb cizie, ne toliko přěd tváří boží, jenž všechny věci vidí, ale že ty bohy předkládají před boha pravého. A ač kdy sě jmenuje v písmě pán neb bóh, má ihned rozum chýliti sě ku pánu bohu, jenž jest bóh nad bohy pán. Avšak když kaká přístrěka sě přidá, jenž jest jako újma, a znamená kteréž kolivěk dobré, jež člověk najviece miluje, a tak mnozí jsú bohové, jakož píše svatý Pavel Korintským. A tak ďábel slove bóh 1Cor. 8.
tohoto světa, břicho lakotných slove bóh jich, takéž lakomstvie 2Cor. 4.
slove modloslúženie, a krátce, což kolivěk člověk najviece mi- Phil. 3
luje, to za boha sobě ustavuje. Dóvod jest tento: bóh jest Eph. 5.
najlepšie dobré; protož každé rozumné stvořenie má najviece C.
to dobré milovati, a tak najviece myslí, vólí, rozumem i žádostí k němu táhnúti. A poňavadž k jiné věci svú žádosť viece obrátí než k tomu najlepšiemu dobrému, tehdy tu věc klade sobě za milejší nežli boha, ač ústy die, že bóh jest najlepšie dobré; neb tak řka lžě, poňavadž skutek milovný jiné ukazuje.

A k tomu die svatý Pavel, že vyznají sě znáti boha, ale Ad Tit. 1.
skutky odpierají neb odřiekají. A tak hanebné sú lidé v tom poraženi a zklamáni, že hřiech mají za boha, jakož dřéve dovedeno jest svatým Pavlem, že lakomstvie jest modloslúženie.

A svatý Jeronym na ono slovo v žalmě osmdesátém: Nebude v tobě bóh nový, die: Komu bóh břicho jest, tomu buoh nový jest; kteréž kolivěk hřiechy, neb kolik kolivěk hřiechóv máme, tolik nových bohóv máme: hněviv jsem, hněv mi bóh jest; žádal sem ženy, chlípnosť mi bóh jest; neb každý, což žádá a cti, tó jemu bóh jest. Tak mluví ten svatý; ale rozuměj řeči právě, o hřiešiech smrtedlných, a o žádosti přielišné i o
In serm. de loc. Judae ctění. A že takých modloslužníkóv mnoho jest, protož die svatý Bernard: Běda, běda! v domu božiem hroznú věc vidíme; co jedné modlosluhy, slúžiece lži? nenie-li model slúženie lakomstvie? nenie-li také břicho jich některým bóh učiněn jich? neb což kto koli najviece miluje, to sobě boha že ustavil dovodí. Kterak jistě mnohé vidíme, jenž milují dary, následujú odplaty? kterak mnohé, jenž pánu Kristovi neslúžie, ale svému břichu? Tak die ten svatý. A zdá mi sě, že tě dvě svatého ducha píštěle: Jeronym a Bernard, drahně dotýkata
9. et 8 cap. modloslužníkóv v kněži, jenž zvláště břichu slúžie a lakomství, jakož die svatý Jeremiáš, že od najmenšieho až do najvětčieho všichni lakomstvie následují, od proroka až do kněze všickni činie lež, a uzdravovali sú potřenie dcerky lidu mého, kuohavnosti řkúce: Pokoj, pokoj! když jest nebyl pokoj. Pohaněni sú, neb sú ohavnosť učinili.

Aj již móžeš znamenati, kterak každý člověk, což najviece miluje, to za boha má; protož i die pán bóh: Nebudeš mieti bohóv jiných přěde mnú. Pak druhá stránka přikazanie jest tato: Neučiníš sobě obrazu. A ta brání modloslúženie, jímž kto marně vymýšlé sobě v obrazě boha, když činí obraz, jenž nemá nižádné věci stvořené podobenstvie; jako obraz: puol člověka a puol koně, neb jinak vymyšlený. Protož die
1 Cor 8 svatý Pavel: Vieme, že nic nenie modla. A to die proto, že každý modlosluha blúdí i v rozumu i v žádosti; neb mni, by to, což najviece miluje, bylo svrchované dobré. Pak třetie stránka brání modloslúženie, jež činie obrazu neb podobenstvi k stvoření, když die: Neučiníš podobenstvie, jenž jest na nebi svrchu, ani které jest na zemi v dole, ani těch věcí, jenž jsú u vodě pod zemí. A tato třetie stránka přikazanie dělí sě v tři přikázanie: Prvé přikázanie, aby nebyli obrazi neb podobenstvie, jímž by sě modlil člověk, nebeských podobenstvi, jakož jsú

hvězdy, planety, jenž slovú bludné hvězdy; jako jest slunce, měsiec, venus, a jiné čtyři.

Druhé přikázanie té třétie stránky, aby nebyla podobenstvie zemských věcí; a třétie, aby nebyla podobenstvie vodních věcí, jakož sú měli ti a činili, o nichž die svatý Pavel, že proměnili sú slávu neporušedlného boha v podobenstvie obraza porušedlného, člověka a ptáka, a čtvernohých hovad, a zemiplazóv neb hadóv. Neb někteří modlé sě obrazdni člověka, jako někteří modlili sú sě obrazu Herkuleše, někteří obrazu Bele; a někteří modlili sě netopýřóm a krtóm, jakož piše Izaiáš. A praví hajmo, že Římené modlili sú sě huseru, Egyptští jestřábu a krávě bielé, a Babylonští drakovi, jakož psáno jest v knihách Daniele; a byli sú zklamáni tiem, že mněli sú, by duchové, jež sú za bohy měli, by v těch věcech přěbývali a pomoc svým služebníkóm dávali. A tak jakož die svatý Pavel, proměnili sú pravdu boží v leż, a modlili sú sě a slúžili a klaněli stvoření radějše než stvořiteli, jenž jest bóh požehnaný na věky. A z této řeči svatého Pavla mnoho sě shledá modlosložebníkóv, jenž radějše slúžie stvoření nežli stvořiteli; neb některý raděje slúží ženě než bohu, a žena frejieři viec než bohu, a to slúženie má ukázati žádosť jeho i jejie; neb kam sě viece chýlé, viece sě tam váže, a to ne pro jiné než proto, že tu věc žádosť viece váží.

D. Rom. 1

Is. 13. Dan. 14. Rom. 1.

A tak v pravdě shledáme, že někteří mají jestřáby, rarohy, sokoly, krahujce, psy, koně za bohy, jako lovci; někteří voly, krávy, ovce, svině, jako měšťěné a sedláci; někteří zlato, střiebro, jako všichni lakomci; někteří ženy biedné, jako všichni smilnici, a zvláště kněžie smilní, jenž kráše odievají své ženy kubény, než Kristovy živé a svaté obrazy. A tak nazvaní křesťané mnozí jsú v pravdě modlosluhy, jako pohané; neb jakož řečeno jest vedlé řeči svatého Jeronyma a jiných svatých, což kolivěk kto najviece miluje, to má za boha svého. A tak pyšný, neb cti světské žádostivý, modlí sě podobenstvím věcí, jenž nebeské jsú, a spadne doluov; neb s luciperem nade všechny miluje povýšenie neb nehodně jiného duostojenstvie. Modlí sě lakomý podobenstvím těch věcí, jenž jsú zemské; protož die svatý Pavel, že lakomstvie jest modloslúženie. Smilný a hovadný modlí sě podobenství těch věcí, jenž jsú

E. Col. 3.

u vodách, to jest v rozkošech smilných a obžerných; protož
Phil 3 die svatý Pavel, že buoh jich břicho jest, a sláva v pohanění.
A že tiem trojím obyčejem lidé velmě hřěšie, tak milujíce nad
1 Joh. 2 boha ty hřiechy, protož die svatý Jan: Neroďte milovati
světa, ani těch věcí, jenž na světě jsú! Ač kto miluje svět, nenie láska otce v něm; neb všechno, což v světě jest, aneb jest žádosť těla, aneb žádosť očí, aneb pýcha života. A mieníť svatý Jan o milování najvětčiem, aby světa i jiných věcí v světě křesťané nemilovali viece než boha, jakož milují smilnici, lakomci a pyšníci; neb skrzě žádosť těla miení smilstvie, skrzě žádosť očí miení lakomstvie, a třetie pýcha sama sě miení. A z těch tří hřiechóv, jako z tří kořenóv neb studnic, vešken hluk neb zbor zlých lidí naplněn jest jinými hřiechy.

F A jistě když právě sami sě vnitř spatřime, shledame v pravdě, že větčie strana z nás křesťanóv modloslúžením jest zprznéna; neb vizme, zdali nepilnějě klanieme sě, modlíme i klekáme bohatcóm tohoto světa, nežli pánu bohu, a to pro tělestný, časný malý vzatek viece, než pro jich šlechetnosť, neb pro prospěch duchovní? Vizme my kněžie, neviece-li pilni jsme služby kněžské neb jiného panstva, nežli služby pána boha? též i světští. A netoliko ti tak sě mají jako modlosluhy, ale i ti, jenž taká klekánie od jiných přijímají s žádostí, a zvlaště duchovní, nepamatujíce, že apoštolé a jiní světi branili sú před sebú klekati. Také v tom modloslúžení jsú mnohé ženy, jenž jako modla Diana nastrojieci sě, da před sebú klekati a žáda toho, a má v tom zvlaští libosť.

G. Také v tom hřěšie, jenž z sebe dělají obrazy; jako ten, jenž kabatu vlny přidává, aby mněli, by byl prsatý, a tak silný a smělý. Též žena, jenž sě líči, neb vlasy sobě cizie strojí, neb jest jich pilna viece, aby sě jimi viece lidu než bohu líbila. A o takových mluví svatý Jan zlatoústý, řka: že činie křivdu svaté trojici; že tak činiece, obraz ujímajíc neb přidávajíc, v skutku ukazují, jako by buoh otec nemohl, a buoh syn neuměl, a duch svatý nedobrovolně chtěl toho člověka tak stvořiti. A tak ač ústy neřkú, však skutkem to ukazují, že chtie lepší tvořitele, neřku stvořitele, nežli pán bóh býti; ne snad některým padne v mysl, že by oni, by na jich vóli bylo, lepe stvořili; a snad nikdy nepřijdú k sobě, aby toho

bláznovstvie želeli, a za modloslúženie pánu bohu sě vinni dali.

Kapitola XXXIV.

Že přikázanie toto: „Nebudeš mieti bohóv jiných," přestupovali sú židé, činiece sobě bohy tělestné, jako i pohané, a něco k tomu jest podobné, že křesťané dělají a mají obrazy, pro něž židé i pohané mají křesťany za modloslužníky a za křivověrce, a tak za přěstupníky prvého přikázanie; protož buď tato otázka: Slušie-li sě obrazóm modliti? A zdá sě že nic, neb die buoh: Neučiníš sobě obrazu, ani kterého podobenstvie. A poňavadž bóh braní obrazy činiti, ovšem braní sě jim modliti. Druhé takto dovodím: Z ničehož v písmě netupí bóh modlosluh, jedné proto, že sú sě modlili věcem, jež sú sami udělali; a křesťané modlili by sě obrazóm, tehdy by sě modlili týmž neb takýmž věcem jako oni, neb obrazy jsú diela ruk jich, a tak by byli modlosluhy; protož neslušie sě obrazóm modliti. Třětie takto: Nižádné věci neslušie sě modliti nežli bohu, a každý obraz rukú od člověka udělaný jest nebóh; protož nižádnému takému obrazu neslušie sě modliti. Pak zasě k dóvodu té otázky jest obyčej mezi křesťany uvedený, a křik kněží některých, jenž velé sě obrazóm modliti. A

A že lidé najviece blúdie, když nerozuměji, co slovo neb řeč znamená, protož věz, že modliti sě v jednom rozumu tolik zní, jako některé věci za něco prositi, a tak když kto boha prosí za něco, tehdy sě modlí: a proto „Otče náš," ta prosba, slove modlitba, neb tú modlitbú prosím za každú věc nám hodnú. A tak vezmúce modliti sě, jisté jest, že nemají sě lidé obrazóm modliti; neb obrazy jsú věci udělané, jenž nerozumějí modlení, ani slyšie modlenie, neb nejsú živy. Protož bláznivý přieliš byl by člověk, který modlil by sě, řka: Ty milý bratře, odpusť mi hřiechy, neb uslyš mě, neb pros za mě, neb daj mi zčestie! jako modlili sě pohané i židé mnozí, jichž bláznovstvie popsal múdrý Šalomún, řka: Nezčastní jsú a mezi mrtvými naděje jich jest, kteří nazývali sú bohy diela rukú

A

Exo. 20

B.

Sap. 13.

lidskú, zlato i stříebro, řemesla, nálezek a podobenstvie živočichóv, aneb kámen neúžitečný, dielo ruky staré. Aneb když některý tesař z lesa dřévo rovné ufal by, a s toho múdře ostrúhal by každú kóru, a uméníe svého požívaje, pilné udělal by orudie neúžitečné v obcování života, a ostatky diela k připravení krmě obrátí; a jiné z těch, jenž k nižádnému pózitku neučiní, dřevo křivé a sukóv plné, vyryje pilné skrzě prázdnosť jeho, a svým uměním způsobí je a připodobní obrazu člověka, aneb některému z živočichóv přirovná, zmaže červenú barvú a zčrvenie líčidlem barvu jeho, a každú poškvrnu, kteráž v něm jest, zamaže, i učiní jemu hodné stánie, na stěné postavé je a přitvrdě železem, aby snad neupadlo, opatře jemu, věda že nemóž sobě pomoci, neb obraz jest a potřebie jest jemu pomoci: a o zboží svém, a o dětech svých, a o svatbě své, slib učiné, tieže, nestydí sě mluviti s tiem, jenž bez duše jest; a za zdravie jistě nemocného prosí, a za život mrtvého prosí a k pomoci neúžitečného volá; a za cestu od toho prosí, jenž choditi nemóž, a za zisk, a za dělánie, a za každých věcí příhodu prosí toho, jenž ve všech věcech neúžitečný jest!

Aj teď máš položeno bláznovstvie v písmě svatém lidí, jenž s obrazy mluvie, jim sě poručejí, od nich pomoci žádají, ani pomoci nic nemohú. A činie to snad někteří, jako pohané činili sú, mnějíce by něco božstvie bylo v obrazě; a tak k jednomu obrazu jsú viece přichýleni než k druhému v žádání pomoci, ano jeden tak právě jest bezdušný, neživý, nemožný neb nemocný, ku pomoci neúžitečný, jako i druhý. Protož věz, že obraz, špalek neb jiné od člověka rukú udělánie nečiní divóv, ale čert, někdy dávaje odpovědi, někdy přestaná trápenie těch, kteréž jest trápil; a tak pro nevěru mnohé zklamal jest, i klamá lidi oslepené, jenž jako plémě cizoložné divóv hledá. Protož mají kněžie kázati lidu, aby nedali sě klamati těm, jenž obrazy v diviech pro své lakomstvie velebie.

Ale die někto: Čemuž tehdy jsú obrazy? Odpoviem, že proto, aby na nich sě sprostní učili, a tak vzpomínali na boha a na svaté, k nábožeńství popuzeni, hotovi a zapáleni byli, a tak bohu a svatým horlivějie slúžili. A když tak obrazi lidi vedú, tehdy úžitečni jsú jako knihy; pak-li od viery, od pravdy tahli by a vedli, aby s nimi lidé mluvili, od nich pomoci ža-

dali, jako dřéve řečeno jest, tehdy by škodni lidu byli. A tak máš, že obrazy mohú i prospěti i uškoditi, a tak dobré*) i zlé býti. Také máš, že tiem modlením neslušie sě obrazóm modliti, poňavadž neslušie jich za nic prositi.

Také věz, že ač obrazi nalezeni sú vymyšlením, a uve- D.
deni mezi křesťany po stvrzení prvé viery, aby byli kniehy a znamenie ku paměti všem křesťanóm, aby právě modlili sě bohu a svatým; avšak v starém zakoné neslušelo to pro trojí věc: Najprvé, že lid židovský, nejsa tak naučený u vieře jako křesťanský, byl jest hotov k modloslužení, jakož písmo starého zákona ukazuje. Druhé proto, že buoh v tu dobu nebyl jest tělestný, jako nynie jest po vtělení, aniž světí byli sú v nebe vstúpili, jakož již vstúpili sú po Kristovu vstúpení. Třetie proto, že svadba choti Krista v sjednání člowěctvie a božstvie v břiše panny Marie ještě nebyla dokonána, ani svadba Kristova k cierkvi svaté na kříži učiněna; ale když jest choť neb ženich cierkvi svaté umřěl, a čeládka jeho najpilnějšie, apoštolé s pannú Marijí, matkú jeho, zemřela, tehdy v rozmaření paměti lidské k svému pánu a otci uvedeni sú obrazi, aby vidúce lidé, kterak jest pán bóh tělestně obcoval, trpěl a umřel, a jeho čeledině kterak sú jeho následovali, aby v takémž následování a utrpení zapáleni v srdci byli. Protož prvni světí po Kristovi nemnožili sú obrazóv, neb sú bez nich v srdci Krista a jeho svaté velmě milovali; ale nynější lidé že málo v srdci pamatují Kristovo obcovánie i umučenie, protož potřebie jest pro napomenutie, lidem tělestným popsati jeho život, a zvláště jeho utrpenie malevati.

Ale ihned i tu chopí sě lidí poblúzenie, tak že co by mělo jimi hnúti k myšlení o nebeských věcech, to jim bude k zapomenutí; neb když bude krásný obraz neb malovánie, tehdy všichnu mysl obrátie k té pěknosti, a v té sě obierajíce myslí a kochánim, chválé maléře, že krásně maloval neb vyřezal, a zapomenú, že Kristus ohavně potupen a ukrutně umučen; též i o jiných svatých. A někteří mužie, vidúce pěkné obrazy svatých panen, jež kráše malují, než sú byly tělestně zpósobeny, mají zlá myšlenie i hnutie, a vpadují v pokušenie.

*) Rkp. dobře.

Avšak proto nemají obrazi zavrženi býti, aneb by proto neměli býti, ani také by nemohl bóh skrzě obrazy divóv činiti; neb poňavadž čert móž lidi miezditi, také móž bóh jimi hrózu lidem učiniti a jiné divy, kteréž ráčí. A tak obrazové jsú jedněm ke zlému a druhým k dobrému, jakož i tělo Kristovo přijato dobrým jest život a zlým jest smrť, a tak jedněm*) k životu věčnému a druhým k zatracení: jako tém, kteříž z pýchy neb z jiného hřiechu obrazy strojie, a ne upřiemo jedné proto, aby k nebeským věcem povzdviženi byli.

F. Též diem i o knihách, jenž mají lid v paměť nebeských věcí uvesti a v myšlenie svaté. Protož ktož knihy zlatem neb střiebrem okovává, ten okování miluje viece než písmo; dóvod tóho: že knih, jenž též písmo mají, netbá, a okování vezma, okování pilně ohledává a na písmo netbá: a jest v tom nemúdřejší než opice, jenž vezmúc ořech, nekochá sě v škořepině, ale ihned jádra dobývá. I zdá mi sě, že kněz viece hřéší, že knihy okovává, než rytieř, jenž kóň okovává aneb sedlo; neb konieř nesúdí koně po okování, ale knihy obecně súdie, a rádi kradú, a méně v nich čtú, než by nebyly okovány.

Kapitola XXXV.

A. Že ještě nenie plně odpovědieno té otázce: Slušie-li sě obrazóm modliti? protož věz, že klaněti, modliti, ctíti**) neuplně
Exo 20 ovšem rovně běží: neb neřekl by bóh darmo: Nepokloniš sě jim, ani pomodliš; ale tiem ukazuje, že něco jiné jest sě pokloniti, a jiné pomodliti. Protož na to slovo: Nepokloniš sě jim, totiž jiným bohóm, obrazóm a podobenstvím, v nebi, v zemi, i u vodě, mluví Origenes, řka: že pomodlenie přislušie k žádosti mysli, ale poklonénie k poctivosti tělestné; tak že modliti sě jest, všie mysli a pilnosti té věci, jíž sě modli, poddati; ale pokloniti neb klaněti sě móž někto nerad neb mylně, čině znamenie zjevná bez mysli přivolenie. A móž klanénie to býti rozličně, i skutkem i řečí: skutkem, hlavu sklonije, život schyluje, kolenem klekaje, ramenú pozdvihuje, ruce spí-

*) Rkp. jednom. **) V rkp. dole připsáno: adorare klaněti, colere modliti, honorare ctíti.

naje neb vzdvihuje, všechno tělo položuje, kuklu snímaje, kadě, obětuje neb jinú věc čině, jakož obyčej lidský rozličně jest nalezl; ale ústy bývá klanění, jenž slove obecně modlenie, jednak hřiechóv zpoviedáním, jednak modlením, jednak dicky vzdávaním, a jednak chvalením. Prvé slušie k zlosti odstrčení, druhé k budúciemu dobrému dobytí, třetie za dobré kuodplacení, a čtvrté k dobré věci od boha zachování.

A nižádné klanění z těchto řečených neslušie na obrazy; B.
neb ani sě má člověk obrazu zpoviedati, ani jeho zač prositi, ani jemu děkovati, ani jeho, jako by on hřiechy odpustil neb uzdravil, chváliti. Ale dieš: Však slušie sě stvoření klaněti, jako psano jest, že řekl Izák svému synu Jakob: Služte tobě Gen. 27
lidé, a klanějte sě tobě národové! buď pán bratří svých, a
klanějte sě před tebú synové matky tvé. Též Abraham klanél Gen. 23.
sě lidu země Kanaan. Jozue také klaněl sě angelu. Bratřie Joz. 5
Josefovi klaněli sú sě jemu. Také my klanieme sě prelátóm Gen. 42.
a pánóm, jakož písmo i nového i starého zakona odpúštie. Též klanieme sě, jakož čteme i zpievámě před křížem, na němž Kristus trpěl, i před šlojiečem panny Marije, i před jinými svatými.

Pro lepšie poznánie tuto má býti vědomo, že modlenie, klanění, ctění, lidé někdy mají vše za jedno; protož věz, že podlé úmysla svatých učitelóv troje jest klanění, a takéž C.
i ctění: Najprvnie, jenž na samého boha slušie; a že toho ďabel
žádal na sě od Krista, řekl jest jemu: Jdi, šatane! neb panu Mt. 4.
bohu svému klaněti sě budeš, a jemu samému slúžiti. Aj teď
maš, že Kristus sám přivedl jest písmo, že klanénie jedno a slú- Deut. 60.
ženie slušie na samého boha. Ďabel řekl jemu, ukázav oslavu světa: Tyto všechny věci dám tobě, ač padna modliti sě mi budeš. V padení žádal klanění, a v prosbě modlenie, tak žádal i najvyššieho poctění. Druhé klanénie, modlenie i poctění slušie na púhá stvořenie; o tom sú dřievnie písma přivedena. Třetie klanění, modlenie i poctění slušie na pana Krista, jenž vedlé dvú podstatú, to věz vedlé božstvie a člověčenstvie, jest i stvořitel i stvořenie: stvořitel že jest buoh, stvořenie že jest člověk. Neb jako některé věci jsú v bohu, jenž v nižádném jiném nejsú, tak aby je měl rovné s bohem, jako jest všemohúcnosť, vševnámosť, všedobrovolnosť, všudybytnosť: též jsú některá modlenie, klanění i cti, jenž na sa-

mého boha slušějí. A že také jsú některé věci, jenž na boha slušejí, a také v podobenství i stvořením příslušejí, jako moc, dóstojenstvie, panovánie: též právě jsta dva obyčeje modlenie, klanénie neb ctěnie, jenž osobám, kteréž mají býti ctěny, příslušieta. Prvý obyčej samému bohu příslušie, druhý příslušie stvořením, proto že v nich jest podobenstvie božie, ale zvlaště příslušie bohu, k jehož podobenství ty věci stvořeny jsú, jako angel a člověk: a to ctěnie hodně*) slove nízké. Ale ctěnie, klaněnie neb modlenie, jenž slušie na Kristovo člověcstvie, slove ctěnie, vyššie; neb jeho člověctvie proto, že s božstvím jest v jedné osobě sjednáno, jest stvořenie najdóstojnějšie. A že každé ctěnie, dané stvoření, příslušie jemu, jelikožto k obrazu a podobenství božiemu jest učiněno, zjevno jest, že tiem ctěním najprvé má býti bóh ctěn, a potom rozumná stvořenie, proto že ctnosť neb dóstojenstvie účastně od boha mají. A tak angelé, biskupové, králi a páni i jiní lidé mají ctěni býti, a zvláště ctnostní, **) neb ctěnie jest odplata ctnosti.

D. Dále z tohoto máš, že dvojím obyčejem modloslúženie bývá: Prvým, když kto modlenie, klekánie neb ctěnie, jenž na samého boha slušie, stvoření přichyluje; aneb když ctěnie menšie viece stvoření než bohu vzdává, jako činie lakomci, jenž pilnéjé, snažnéjé a poctivéjé klekají před svými pány a paniemi, nežli před tělem božím, neb když sě modlé, a frejieři před svými bohyněmi, a kněžie a žáci před papeži, biskupy a přěde pány.

Druhým obyčejem modloslúženie bývá, když kto cti, jenž na samého boha slušie, sě chápá, jako ďábel, když jest chtěl,
Mt. 4. aby pán Ježiš před ním padl a jemu sě modlil. A v tom modloslúžení jsú duchovní i páni světští, kteříž před sebú z pýchy klekati dávají a žádají, jako papežové a biskupové: ale ne tak Kristovi apoštolové, jenž sú bránili před sebú klekati, aby cti, jenž na boha slušie zvláště, k sobě nepřichýlili. A také dobrý a svatý žid Mardocheus, boje sě, aby cti božské k člověku nepřichýlil, nechtěl jest sě klaněti Amanovi, knieżeti po králi prvému; protož řekl jest v své modlitbě Mardocheus:
Hest. 13. Všechny věci znal si, i viež, že ne pro pýchu a pro potupenie,

*) Rkp. hodne. **) ctnosti.

ani pro které chluby žádosť to sem učinil, abych neklaněl sě Amanovi najpyšnějšiemu, neb rád bych pro spasenie lidu Izrahelského i šlapěje noh jeho hbati hotov byl: ale bál sem se, abych cti boha mého nepřenesl k člowěku, a abych nižádnému neklaněl sě kromě boha mého. — Hleď okem wnitřním, kterak tento žid múdře uměl jest wážiti modlenie. O by to nynější křesťané uměli a drželi, tehdy by s swatými apoštoly modlenie, klanénie, ctěnie lidského sě nechapali; a také s Mardochem pyšným by sě ne tak klaněli, jako sě klanějí lakomí, chtějíc sobě obroky neb dary biedné wyklekati, wyklaněti, wymodliti a wyctiti!

Wiece máš z této řeči, že každý pyšný, a tak i každý E.
hřiešnik smrtedlný, jest modlosluha, proto že w milowání předkládá některé stwořenie před stwořitele, přestupuje prwé přikázanie a přikázanie Kristowo, jenž die: Ktož miluje otce neb Mt. 10.
máteř wiece než mé, nenie mne hoden: a ktož miluje syna neb dceru nad mé, nenie mne hoden. A tak i o jiných wěcech rozuměj. Také proto jest každý smrtedlný hřiešnik modlosluha, že pýchaje nechtěl by nad sebú jiného mieti, a také že boha zamietá pýchú, zamietaje jeho přikázanie; neb ktož pýchá přikázaním, pýchá i tiem, jenž přikazuje. Protož wéz, že nelzě jest, by kto shřěšil smrtedlně a neshřěšil pýchú; neb wždy pohrzie přikázaním pána boha. Protož die písmo, Ecc. 10.
že každého hřiechu počátek jest pýcha; to jest, každý hřiech počíná sě od pýchy, jenž sě w nebi počala, w ráji člowěka porazila, a nynie sě w světě rozmnožila, a má mnoho synów, jenž jsú pyšníci, nad nimiž luciper kraluje, jakož die swatý Job: Job. 40.
On jest král nade wšemi syny pýchy. Aj již máš, které modlenie, klanénie neb ctěnie slušie na boha samého, které na stwořenie rozumné; již wéz, které slušie na obrazy.

Znamenajž, že jiné jest sě před obrazem klaněti, modliti, F.
a jiné jest to obrazu učiniti; neb člowěk newěří w obraz, aniž má wěřiti, awšak stoje, kleče, sedě neb leže před obrazem, má w boha wěřiti, jehož jest obraz. Též před obrazem sě klanie, modlí, kleká, pláče, kuklu snímá, swiečku dává, hřiechów zpowiedá, ne obrazu, ale bohu před obrazem, aneb tomu swatému, jehož jest obraz. Protož dobře česky slowe obraz: aby nestál modlením, klaněním i myšlením w něm, ale aby mysl swú obrazě oň wzdwihl ji, a přichýlil k té wěci, již obraz

ten znamená; jakož čta knihy o umučení spasitele, ne v knihách stojí myslí, náboženstvím a pamětí, ale v pánu Ježišovi neb v jiném svatém; neb i knihy i obrazy jsú jedné znamenie, jenž nás vedú k těm věcem, jež ukazují a znamenají. Protož dobře staří mudrci psali sú nad Kristovým obrazem takto: Krista ne tohoto, ale skrzě tohoto věř; a ne tomuto, ale jemu, jehož věříš skrzě tohoto, vždy sě modl aneb klaněj. A tiem nápisem lidé byli sú odstrčeni od bludu pohanského a uvedeni v pravú vieru; neb často chtěli sú modliti sě znamení, jako té věci, již znamená. A tak ještě bláznivá řeč ostala mezi hlúpými, že vidúce obraz boží, řkú: Hyn bóh! neb obraz matky božie vidúce, řkú: Hyn jest matka božie! A tak o jiných obraziech neb o znameních.

Protož veliké jest potřěbie lidu pravíti, kterak sě mají k obrazóm mieti, proč sú vymyšleni, a kterak majíce založenie v písmě svatém, jsú lidu pro naučenie a pro památku ustaveni, ale ne proto, aby sě jim jako bohu neb těm svatým, jež znamenají, modlili. A svědek této řeči jest veliký svatý Řehoř, píše takto k jednomu biskupovi: Dávno k nám došlo, že ty, bratřě, některé obrazóv modliče uzřěv, ty obrazy si zlámal a z kostelóv vymetal; kteréžto horlivosť jistě že's měl chválime, aby nic rukú udělané nemohlo modleno býti, ale že's neměl obrazóv zlámati, pravíme. Neb proto malovánie v kostelích bývají, aby kteříž písma neumějí, aspoň na stěnách vidúce čtli, kteříž na knihách čísti nemohú. A v epištole k Serenovi biskupu píše takto: Ač kto obrazy bude chtieti učiniti, ovšem nebraň; ale modliti sě obrazóm, ovšem braň. Ale k tomu ty, bratřě, pilně napomínaj, ať z viděnie z toho, co sě stalo, horlivosť skrúšenie vezmú, a v modlení samé trojice svaté klekají neb padají.

In reg. lib. 9. ep. 2 ad quend episc.

lib. 10.

Aj teď slyšíš velikého svatého slavné naučenie, proč obrazy jsú, a kterak sě lidé k nim mají mieti. Také píše svatý Jeronym v jedné epištole, že Epifanus, biskup Cyprský, psal jest k Janovi, biskupu Konstantinopolskému, takto: Nalezl sem oponu visúcí na dveřích kostelních, omočenú a zmalovanú obrazem umučeného; protož když sem viděl v kostele Kristově proti položení písma člověčí viseti obraz, rozedřěl sem oponu, a pilnéjě dal sem radu strážným toho města, aby

Ep. 15.

mrtvého chudého tu oponú oděli a vynesli. A potom die: Přikázal sem, v kostele Kristově takých opon, jenž proti zákonu našemu jsú neb vznikají, nevěšeti. Aj teď opět máš, kterak tento biskup pilen byl, aby lid nevpadl v modloslúženie.

Též i my máme pilně lid vystříhati hlúpý a hovadný, G. jenž opustě vieru a žádosť duchovních věcí, přieliš pasě čichy své: viděnie v dívání obrazóv, ornátóv, kalichóv a jiných divných příprav; sluch pasě v zvuku zvonóv, varhan, v zvoncích, v zpievání neslušném, jenž viece popúzie k tanci než k náboženství; pak myšlenie lid pasě, mysle, kterak kněžie nenábožně sě modlé, chodiece, mluviece a smějiece sě v kostele, kterak v krásných sukniech, kápiech, čepiciech, s uzly perlovými, s třapci hedvábnými, s kuklami rozličných myší, s berlami a s holmi a s kříži střiebrnými, ampulami a s kropáči pozlacenými; a tak člověk sprostný veškeň čas v kostele zmaří, a ještě přijda domóv, celý den bude mluviti o tom a o bohu nic. Ale múdrý člověk ne tak pásá čichóv, jenž boha srdečné miluje; přivra druhdy očima i ušima, myslí o věčných věcech: o božství, jehož nemohú namalovati, o múdrosti, o moci i o dobroté nesmierné, o radosti věčné, potom o Kristovu vtělení, narození, obcování, umučení, a tak až o jeho budúciem tělestném vidění; také o apoštolích, o mučedlníciech, kterak sú dobře byli živi a míle pro věčný život trpěli. Protož první světí, že sú byli dobří a nábožní, Krista v srdci měli, nehledali sú zevnitřních obrazóv a podobenství; ale nynější lidé, že viece pasú čich než rozum, a málo paměti o pánu bohu mají, protož hodné jest, aby znamenie Kristova umučenie jim před očima bylo, zdali by sě rozpomenuli na ukrutné utrpenie a na ohavnú smrť, již jest z převeliké milosti onen nevinný, ne z dluhu ale z milosrdenstvie, za vinného zlého nepřietele trpěl, aby ho s bohem i s angely smieřil.

Ale pohřiechu! již lidé miesto Kristova umučenie malují H. Trojanské bojovánie; a miesto apoštolóv namažú kolcóv, a miesto obcovánie Krista malují život Najtharta, a miesto svatých panen umučenie malují bláznivých panen frejovanie, a naháčóv nepoctivých, a mužóv divné a potvorné způsobilých. A zvláště u duchovních selhal bych, bych nevídal u kněží i u mnichóv před stolem k očima na jelenich malovaných roziech

obrazu panny krásné, s nadutými prsmi. Ej ty milý Kriste! ty sám znáš srdce, povéz jim, proč ty věci tak vedú. Svatý
In apol. Bernarte! rci něco k tomu; ty's vídal, ty takto si psal v klášteřiech před bratřími: Co činí ta posměšná potvornosť, divná škaredá pěknosť a krásná nepěknosť? co nečisté opice, co ukrutní lvové, co potvorní centaurové, co polomužie, co škaredí zubrové, co rytieři bojovní, co lovci s trubami? Vidíš pod jednú hlavú mnoho těl, na jednom těle mnoho hlav; uzříš také u čtveronoha ocas hadí, opět na rybě hlavu čtveronoha; onde šelma napřed kóň, kozy táhnúc z zadu puol; hyn potom rohota mrcha, kóň nesě z zadu. Potom tak mnohá, tak divna rozličnosť ukáže sě všudy rozličnosť, tak aby viece čisti sě líbilo na mramořiech, než na knihách, a veškeu den zaneprázdniti, těm všem věcem divě sě viece, než v božiem zákoně. Mysl pro bóh, nenie-li stud pro škaredosti, proč aspoň nevzdržie sě nákladové?

Tak psal jest sprostný Bernášek, mníšek, o mnišiech. A pak dotýkaje u mnichóv i nás kněží obecného Kristova zákona
I. takto píše: Opúštiem modlitebné miesto nesmierné vysokosti, neskrovné dlúhosti, daremné širokosti, nákladné připravy, divna malevánie, jenž když svú okrasu v sobě ukazují, vidění překážejí i žádosti, a mně někakým obyčejem ukazují starý obyčej židovský. A ale buď to, že ty věci jsú k chvále boží: tieži
Persius mnich mnichóv, co mezi pohany? Pohan jest tresktal, řka: Povézte, biskupové, na svatém co činí zlato? Ale já diem: Povézte, chudí, na svatém co činí zlato? A dále die: Prosim, kterých lidí náboženstvie tiem vzbuditi mienime? kterého pózitku hledáme? zdali bláznóv divenie, čili sprostných obětovánie? čili snad smiešeni jsme s pohany? snad smy sě naučili skutkóm jich a slúžime ještě modlám jich? A ať zjevně mluvím, zdali to všechno lakomstvie činí, jenž jest modloslúženie? a nehledáme prospěchu, ale vzatku? Zda otiežeš, kterým obyčejem? Divným řku obyčejem, takým: takým's řemeslem skropí sě méď, aby sě rozmnožila, a naloží sě, aby sě převeličila, a vylitie hojnosť rodí. Jistě, viděním nákladných a velmě divných marnosti zapalují sě lidé viece k oferovaní než k modlení; tak bohatstvie sě dobývají, tak penieze penězi táhnú, že neviem proč. Kdež viece bohatstvie sě vidí, tu oferuje

sě radějie zlato, krytými svátostmi blýská sě mezi oči, a otvierají sě měšci, ukazuje sě krásný svatého neb některé svaté obraz, a tiem věří sě světější, že zbarvenější! běžie lidé k líbání, ano je volají k dávání, a viece divie sě pěknosti, nežli ctie svatosti. Potom ustaveny bývají v kostele dvénásob netoliko koruny, ale kola osazená lampami, ne méně sě stkviece než lampy. Také uzříš miesto sviecnóv stromy kakés vysoké velikým nákladem, divným řemeslníka dielem udělané, aniž viece stkvi(e)ce od vstavených lucern, než od svých drahých kamenóv. Cožť sě zda, ve všech těchto věcech co sě hledá? kajících skrúšenie, či dávajících divenie? O marnosti nad marnostěmi! ale ne marnější nežli bláznivější stkvie sě kostel na stěnách, a nuzna jest na chudých; své kamenie obláčí zlatem, a svých synóv netbá nahých, a z nákladóv lidí nuzných slúží sě očima bohatých; nalézají diváčkové, čím by sě kochali, a nenalézají nuzní, čím by sobě pomohli!

Aj tato řeč všechna bez přetržky, a ne má jest, ale svatého Bernarta, v níž sě lakomstvie a marnosť, a lúpež chudých ukazuje; chtěl-li si, srozuměl si. Také že kosti svatých na vnadu vystavují, die svatý Bernart: O kterak veliká ohavnosť! kterak veliké přěvrácenie, že kosti svatých vykládají k zisku! že kteříž všechno zbožie zavrhli sú živi, pudie je, aby žebrali mrtvi! O svatý Bernarte! snad by ty nevystavil kostí pozlacených, aby je líbali a peniezě kladli; snad by nepodával monstrancie, to jest ukazky, jíž ukazují, kdy jdú k oféře, aby ji líbali? neb vieš ty, že nenie rovna směna dáti zlato neb střiebro neb měď políbiti, a zasě zlato neb střiebro vzieti, ba kto jest tu chytrú směnu nalezl? Snad také neřekl by ty, svatý Bernarte: Pomáhajte svatému Václavu, svatému Vítu, postavě hlavu neb ruku střiebrnú; neb snad to mienil si, že by tak ti světí, jenž jsúce živi peněz netbali, byli puzeni, aby žebrali? Milý Bernášku! máš-li kakého tovařiše k té řeči, abych lépe věřil dvěma než jednomu? Mám! Koho? Velikého patriarchu svatého Jana zlatoústého. Kde? V kazaní. Kterak svědčí? Takto: Věrně nejsú ostatkové penězmi ctění, když penězmi ctie a chudí pláčí. Kaká jest to spravedlnosť, zbohatiti mrtvé a lúpiti živé? krev nuzných vzieti a bohu obětovati? Toť nenie obětovati, ale svého násilé tovařiše

Bern. in flor.

K.

Cris. om. 42.

boha činiti, aby obětované penieze z hřiechu rád vzal a hřiechu přivolil! Aj teď slyšíš mého Jana tovařiše, jenž jest*) pro také řeči a pro jiné, že*) jest lakomstvie a hřiechy jiné naše tupil, od biskupóv dvakrát za kacieře potupen, a sedm let od nich klet. Protož já, Bernart, pravi tobě, ty jenž toto píšeš, aby téhož na sě míle čakal. — O milý Bernarte! co's mi to trpkého navrže! protož já nestatečný prosím tebe i tvého Jana tovařiše stále následovati, učiti tak, jak vy. Buoh ať mi da pomoc, abych sě nelekal, ale směle psal i kázal tu pravdu, kterúž vy ste psali; neb bez pomoci božie mnozí protivníci velicí a ostří brzce by mě odhrozili od té pravdy.

Avšakť mají psáno v svých ustaveních, že někteří o-
3decret. statky, to jest svatosti svatých, vystavují na prodaj, aby vždy
Inoc. 3. zjevně ukazovali, a křesťanskému zákonu přikázáno jest častokrát, aby potom nebyli roztrháni: Tiemto přikazaním ustavujeme, aby staří ostatkové viece potom z kapsy nikoli nebyli ukazováni, ani vyloženi prodajní; a nalezených znova nižádný aby nesměl ctíti, jeliž by prvé Římského biskupa mocí byli potvrzeni; a preláti aby nepřepustili těch, kteříž do jich kostelóv pro modlenie přichodie, rozličnými omyly aneb tělesnými učeními zklamati, jakož ve mnohých městech pro požitek obyčejno jest. — Aj toť drahné Inocencie třetieho ustavenie! ale že jest měšci neb tobolce kněžské něco protivné, protož také jest nelibé; ale kdyby je drželi, snad by méně zubóv svaté Barbory, i jiných nazvaných od nich svátostí ukazovali. A věř m(n)é, že tak zjevně(jé) kněžie lúdie lid k obětování, jenž méně jim dávají, než prvé. A již mají přísloviе i sedláci: Ale ten kněz konec střiebrný dobře přivede! slyšiece an praví, aby přistúpili k té svátosti a poručili sě jí, a sva srdce, totiž měšce otevřeli. Né slyšal sem jednú na kazaní, buoh jest mi svědek, že kázal jest jeden u svatého Jindřicha na Novém městě v Praze: Vězte, dietky, že tři čertie šli sú na posvicenie: jeden, aby srdce zavieral, aby hřiechóv neželeli, a dietky, to zlý čert; druhý, aby ústa zavieral, aby sě nemodlili a boha nechválili, a dietky to horší; a třetí, aby měšce zavieral, haha dietky, to najhorší! Protož, milé dietky,

*) Rkp gehož su. **) genž.

nedajte tomu najhoršiemu ďáblu sobě měšcóv zavierati; přistupte k svátosti, otevrúce své měšce a tobolky!

Znamenaj leż velikú a lakomstvie. Leż die: Otevřete svá srdce a želejte hřiechóv a zpoviedajte sě, a vězte, žeť to jest najhoršie, hřiechóv neželeti. A tak ďábel ten jest najhorší, jenž srdce zavierá, ale ne ten, jenž měšce zavierá; nebť ďabel nemnoho na měšec dbá, když srdce, to jest vóli srdečnú, po své vóli má. Protož ať tvé vóle sobě L. neosobi, modl sě pánu bohu, cti svátosti i obrazy řádem. Ctiš knihy, jenž tobě Krista i jeho pravdu ukazují, klanieš sě před čtením svatým, kuklu snímáš i klekáš: též učiň bohu i jeho svatým před obrazy; ctiš knihy, když jich pěkně chováš, prach s nich otieráš: též cti obrazy; bráníš, aby knih múchy nezcídily, aby jich neoblily: též čiň i obrazóm; nebť jest škoda drahý obraz zkaziti, jako drahé knihy. A jakož dieš, že jsú svaté knihy, proto že pána boha a jeho svatú pravdu ukazují: též když uslyšíš, že kde obrazi svatí slovú, máš rozuměti, že proto svatí slovú, že Krista svatého neb jiného svatého znamenají, ale v sobě nejsú svatí. A jakož ctíš list pána svého, krále neb papeže: též cti a ovšem viece knihy, v nichž jest božie přikázanie. Též také cti Kristovo znamenie pro Krista. A věz, že to cténie slove náměstné, a to proto, že nemaje Krista neb jiného svatého před sebú tělestně neb čitedlně, i učiníš poctivosť klaněnie neb modlenie před obrazem Kristovi neb jinému svatému; a že čich tvój, viděnie neb dotknutie tu nepočije jeho, protož rozum tvój nestane cténím, modlením i klaněním v obrazu, ale vzdvihne sě k té věci, jíž obraz znamená a miesto nie jest ustaven. A tak rozuměj i o kříži, na němž Kristus jest umřel, i o kopí, i o hřebích, i o jiných svátostech, jenž, kdež jsú, ostaveny jsú na památku pána našeho Jezu Krista.

Tuto sem něco prodlil, neb jest potřebie, aby ďábel chytrý pod svátosti neuvedl v zlořečenstvie, a aby lidé chvály, jenž na samého boha slušie, k púhému stvoření nepřichýlili, jakož napřed již jest řečeno; neb proto jest řekl pán buoh: Nebudeš mieti bohóv jiných přěde mnú! Neučiníš sobě obrazu ani kterého podobenstvie, kteréž jest v nebi nahoře, a kteréž jest v zemi v dole, aniž těch věcí, kteréž jsú u vodách pod

zemí, nebudeš sě jim klaněti ani modliti. Nato die svatý Beda: Ač pilně slova zákona znamenáme, nebránie nám činiti obrazóv věcí, ale bránie činiti k modloslúžení. A tomu na znamenie die napřed: Nebudeš jmieti bohóv jiných přede mnú. A po zabránění rylóv a obrazóv die: Nebudeš sě jim klaněti ani modliti. Jako by zjevně řekl: Neučiníš takých věcí k modlení. Tak mluví Beda. A tak již pomni, že nižádné věci kromě boha nemáš viece vážiti, ani tak velmi jako boha, ani tak modliti sě jako bohu, neb nižádná nenie lepšie ani tak dobrá jako bóh; neb bóh jest jediná věc najlepšie, nad něhož aniž s ním nelzě býti lepší neb tak dobré. Protož jeho najviece miluj, a tak jemu sě najviece modl, klaněj a najviece cti, neb naplníš jeho prvé přikázanie.

Kapitola XXXVI.

Druhé božie přikázanie.

A. Druhé přikázanie jest toto: „Nevezmeš jmena boha svého nadarmo.“ Tu věz, že to bývá nadarmo, což bývá neúžitečně k tomu konci, k němuž právě mělo by přijíti. U příkladě, když kto rozsievá, mieně aby žal, a pak nebude mieti co žieti, když zrno zhyne, tehdy sětie stalo sě nadarmo. Z toho ihned máš, že každý smrtedlný hřiešník béře nadarmo jmeno božie; neb vzal jest jmeno božie, jenž jest vzal jmeno podobenstvie k bohu, a to podobenstvie prvni hřiechem. Též každý křesťan, že vzal jest na krstu jmeno Kristovo, a přisáhl, aby jeho následoval v dobrém, nenásleduje-li jeho, tehdy nadarmo jest jmeno křesťanské od Krista vzal, jakož pravie světí Augustin a mučedlník Cyprian, řkúc: Nadarmo ten jmeno křesťanské béře, ktož Krista nenásleduje; zvláště pak jmeno božie nadarmo béře, ktož kolivěk bez hodné příčiny jmeno božie k přísaze béře. Také máš z toho, že tohoto přikázanie přestúpenie jest všech jiných přikázaní přestúpenie; a také tohoto zachovanie jest jiných přikázaní zachovánie. Ještě výše rozuměj, že ač věříme, že buoh jest trój v osobách, nevěřili-li bychom, že jest všemohúcí, vševědúcí a všedobrovolící, tehdy bychom nadarmo jmeno vzeli trojice.

A tak hřěšie kacieři, kteříž věřie s Manichem, že jest buoh nestvořil škodlivých šelm, nebo žížal a tělestných věcí, aneb věřiec, že bóh učinil jest néco bez úžitka, a tak nadarmo. Protož mnějí kacieři, a také sprostní lidé s hlúpostí, že ukrutné zvěři jedovaté, žížely, múchy, blchy, a tak i jiné škodlivé živočichy nadarmo jest bóh stvořil: ano zjevno jest, B. že ty věci jsú dobré a úžitečné. Najprvé proto, že nestvořenú trojici ukazujíc, jsú řebříkové neb zrcadla, jimiž rozum člověka móž v boha sě vzdvihnúti a nazřieti; neb móžeme z velikosti a moci stvořenie mysliti a spatřiti stvořitele moc a způsobu; neb (z) krásy stvořenie móžem poznati stvořitele múdrosť, a z řádu a z úžitka stvořenie móžem poznati stvořitele dobrosť a dobrovolnosť, a tak otcovu moc, synovu múdrosť, ducha svatého dobrovolnosť. A dále z toho móžem poznati, že což kolivék stvořil jest otec buoh, též i syn i duch svatý. A tak najmenšie stvořeníčko a najbiednějšie, kterýmž tak člověk v poznánie svaté trojice vstupuje, jenž jest nade všechna nebesa, to stvořeníčko tak člověku vstupujícímu jest úžitečnějšie, nežli ryzie zlato a stkvúcie střiebro a než drahé kamenie; ani požitkóv zemských hojnosť, jako: obilé, ryb, a jiných věcí, ani než která moc světská. Protož bude-li múcha neb mravenec takého vstúpenie řebří, jistě bude tobě úžitečnějšie ta múcha, nežli oř neb hynšt, na němž by vybojoval a dobyl všie oslavy a všech království tohoto světa; neb vstúpíš-li po múše myslí svú v trojici svatú a tu ostaneš kochaje sě, budeš na věky králem slavným všeho světa; ale vybojuješ-li chválu tohoto světa i všechna královstvie, vždy jest jíti (a) neostati na světě. A konečně máš-li býti spasen, musíš znamenati ten řebří, jímž by po stvoření mohl myslí a poznáním v boha vstúpiti. A toto poznánie miení svatý Pavel, když die, Rom. 1. že neviděné božské věci (sě vidie) od stvořenie božieho, řka: Ty věci, kteréž jsú stvořeny, srozuměné sě vidie. To jest řečeno, že neviděné věci, rozuměj okem tělestným, jako: moc, múdrosť a dobrovolnosť božie, od božieho stvořenie, jakožto od člověka neb od jeho rozumu, rozumem sě ohledují skrzě stvořené věci, jako jsú všechna stvořenie, a tak skrzě múchy, jako jest již řečeno.

Druhý úžitek jest těch věcí, že všechny i jedovaté jsú C.

člověku k lékařství a pro moci své přirozené od boha úžitečně stvořeny, a tak mají k plnosti světa mnohé pomoci. Třetí úžitek jest, že ty jedovaté věci, jako miešek žlučný, zbierají v sě jed a smrad země, vody i povětřie, aby ten jed i smrad neporušil nám povětřie, a tak nepřidal příčiny k hlízám a k jiným nemocem; a tak nákakým obyčejem ty věci jsú prodlenie našich životóv. Čtvrtý úžitek jest, že ty věci jsú orudie božie a přístrojové, jimiž buoh treskce hřiešníky, a tak jsú i zlým i dobrým úžitečny; neb když koho uštnú, neb nehty udrú, neb ukúsie, že každá pokuta, neb muka, neb bolesť jest spravedlivá od boha, protož pro hřiechy spravedlivé tisknú lidi, a jiné od pótky vystřiehají, a některé k trpědlivosti vedú, a druhých pro jich křehkosť popúzejí a pro všetečnú pýchu je nuzie, a některých z dokonánie božské múdrosti k jeho chvále povzdvihují. Neb co podobnějé potupilo by všetečnú pýchu, než znamenaje, že ten, jenž na počátce světa měl jest nade všemi živočichy, to jest nade všemi věcmi, jenž jsú živé a čiji, jako všechna zvieřata, ryby i žížaly, nade všemi těmi měl jest člověk moc a panovánie, a z neposlušenstvie, že přestúpil božie přikázanie, a pro všední hřiech jest tak nemohlý, neb biedný a nemocný k přemožení a vystřežení od násilé a bezděčného popuzenie jedné blchy. Nuž milý reku! dokad jsi v hřiešě, jenž chceš jiné potlačiti, obraň sě blše aneb hnidě; věrně ty maličké věci tlačie tvú pýchu. Také pátý úžitek jest těch věcí, že nás jako boží poslové napomínají, že sme přikázanie jeho přestúpili a že máme utrpěti, a tak jsú nám za pokánie. Protož světí míle sú trpěli od takých věcí. Šestý úžitek, že ty věci nás napomínají, abychom pomněli na věčné muky a nehřěšili; protož když nemóžeš spáti pro blchy,
Isa. 51 vzpomeň na ono písmo: Pod tě prostřien bude mol, a přikrytie
tvé budú črvie. A že utrpenie bude věčné, vzpomeň na ono
Isa. 66 písmo: Črv jich neumře a oheň jich neuhasne. Milý, prosím tebe, když budeš leżeti na rozkošné posteli, vzpomeň srdečně na to písmo; neb proto jest položeno, aby tě od rozkoši táhlo, k dobrému vedlo a konečně spasilo.

D. A že ty věci jsú tak úžitečné, protož žehnají a chválé boha, to věz, že skrzě ty věci rozumné stvořenie chválé boha. A tak temnosti žehnají, i chválé boha drakové, hadové, i

všechny věci stvořené; neb ukazují sebú moc, múdrosť a dobrotivosť nesmiernú pána boha, a jsú nám jako knihy, abychom skrzě ně poznali, že od věčnosti z své múdrosti umienil jest, aby ty věci tak byly; a také že ty věci činie právě, konajíce z božieho přikázanie svú službu, jako múcha, blcha, žába, štír, had i jiné, a tak věci ty nečinie jiného, než což jim buoh přikázal; neb psáno jest: Viděl jest buoh všechny věci, a Gen. 1. byly sú velmi dobré. Protož nerepceme proti bohu, když nás ty věci nutie, ani sě domnievajme, by co darmo neb nehodně učinil; neb kolikkrát to činíme, nadarmo jmeno božie béřeme jakož také činíme, když jeho stvoření nadarmo požíváme neb o nich myslíme, a k stvořitele chvále sě nepozdvihujeme. Neb věz, že proto dáno jest tobě poznánie jmena svaté trojice, aby z toho chválil stvořitele, zdržitele a zachovatele: stvořitele, že mocně stvořil, zdržitele, že múdře všechny věci drží, a zachovatele, že všechny věci v řádu dobrém dobrotivě chová. Protož položíš-li svým úmyslem na který skutek z těchto poškvrnu k svému pohoršení, vezmeš všemohúcie jmeno jeho a tak nadarmo. Protož věz, že zvláště ti hřěšie proti synu, kteříž řkú, že ne všech věcí múdře stvořil; a ti proti otci, kteříž řkú, že ne vše, co chce býti, móž dokonati; neb jmeno božské moci, jenž by chýlilo k konci, k němuž by nemohlo dosáhnúti, bylo by nadarmo. A tak řka kto, že by moc božská byla nedostatečná, nadarmo by měl znánie otce boha.

Ten také béře nadarmo ducha svatého jmeno, kteryž mní, by ne za každé utrpenie svatým dal odplatu, aneb by jim i hřiechové nebyli ku pomoci a k chvále, ano jim všechno bude obráceno ku pózitku; jakož die svatý Pavel, že bojícím sě Rom. 8 boha vše pomáhá k dobrému. Neb věz to, že svatý Petr, Pavel, Magdalena, a tak i jiní světí, proto že sú hřěšili, přišedše k sobě, snažnějé sú sě káli, a budú mieti z toho velikú chválu, že sú sě z tak velikých hřiechóv a z moci ďábelské vybojovali.

Již si slyšal, kterak v myšlení vedlé viery nadarmo jmeno božie berú lidé. Pak v naději nadarmo jmeno božie E. béřeme, když znajíce, že on jest všech věrných obrance, spasitel a odplatce, avšak prázdníme hřěšiece, že nejsme účastni těch tří jmen, totiž že by náš byl obrance, spasitel a odplatce.

Neb jakož béřeme jmeno božie, jenž neb kteréž jest byt, tak že my máme s ním a od něho byt, tak že on jest i my jsme, též máme vzieti ta tři jmena božie: obrance, abychom byli obránění od zlého; spasitel, abychom byli zachováni v dobrém, i zde i po smrti; odplatce, aby nám odplatil za dobré činy, a tak abychom vždy dobře byli; neb lépe jest dobře býti, než toliko býti. A že toho v nás nenie pro naši lenosť, protož jmeno božie vedlé naděje béřem nadarmo, jakož i každý, jenž blúdí u vieře o těch věcech, jenž slušejí k naději, béře jmeno božie nadarmo; neb marně pohan, žid i zlý křesťan ufá a naději jmá, by ho buoh spasil, neostane-li každý z nich bludóv.

Sap. 3. A o tom psáno jest, že zlí řkú v súdný den, že jich naděje zmařena jest; protož nemařme naděje zlými skutky, jako marně přieliš ufajíce, a řkúc tej: Však jest buoh kozám královstvie nebeského nestvořil, ani sviniem. Pravdu řkú, neb kozy ty mlsné a svině smilné tam sě nehodie, a tak sami sě odsúdiec, mienie svým ufáním bláznivým tam přijíti. Haha, kozy, svině! nechte mlsenie, smilstvie a marné naděje, poňavadž diete, že kozám a sviniem nenie stvořeno nebeské královstvie.

F. Pak vedlé lásky nadarmo béře člověk jmeno milosti neb daru božieho, když v dobrých činiech netrvá až do konce; jako činí každý křesťan, kterýž z daru krstu svatého vzal jest jmeno rytieřské Krista krále, a potom na biřmování, jenž slove potvrzenie, béře oděnie a mnohé kořisti duchovnie; a pak v čas boje, po tak velikých dařiech, nesmie sě postaviti o při neb o pravdu boží a pána Jezu Krista, svého krále. Taký za čas bojuje, ale hanebně vzpět postupuje, dávaje ďablu, tělu, světu a hřiechu, nepřátelóm Kristovým, jeho miesto. A někteří Kristovi rytieři jako zrádce, tajiece jmena Kristova, směšují sě s nepřátely; jakož všichni činie křesťané, kteříž v ctnostech nenásledují krále Krista; protož nadarmo jmeno rytieřské su vzeli.

Pak v řeči jmeno božie nadarmo béřeme trojím obyčejem: prvé, prázdně mluviece, druhé, neužitečně sě modléce, třetie, neopatrně věrujíce. Prvé, prázdně mluviece hřešíme, když kolivěk o bohu neb o jeho stvoření neužitečné mluvíme, a tak jmeno božie nadarmo béřeme; neb všechna slova naše mají býti k boží chvale a k našemu zaslúžení. A to my zmařime,

když co prázdného mluvíme, neb tak nelíbíme sě bohu, majíce sě líbiti; neb on všechny věci položil jest v mieře, v počtu u váze, a my toho netbáme neúžitečně mluviece, protož pózitka G.
sě sami zbavíme. Protož spasitel svědče tomuto smyslu, die: Mat. 12.
Z každého slova prázdného, kteréž promluvie lidé, dadie počet v den súdný. Jistě z slov tvých odsúzen budeš, rozuměj budú li prázdna; a z slov tvých spravedliv budeš, rozuměj, ač budú dobře zřiezena. O lháři, utrhači, hánce, smilnomluvci, chlubníci, prázdnozpěvci, lajce, básníci, křivoradí neb zlorádce, pochlebníci, šeptáci, dvornomluvní a němečtí šprecheři! kterak vydáte dobrý počet z každého slova před svým králem?

Druhé, nadarmo jmeno božie béřeme v řeči, neúžitečně sě modléce, a to když sě modlíme, jsúc od boha odvráceni myslí, neb jsúc vědomě v hřieše smrtedlném. Protož že to modlenie jest daremné, die spasitel 'milý: Lid tento rty mě Mat. 15.
cti, ale srdce jich daleko jest ote mne; nadarmo mi sě modlé, učiece učenie a přikázanie lidská. Aj vidíš, že předkládaje přikázanie lidská před přikázanie božie, nadarmo sě modlí; neb dielo, práce, úsilé, lékařstvie slove daremné, marné, neúžitečné, když konec umieněný nebude, jako úžitek neb zdravie, pro něž sě usilovalo.

O by toto znamenali žáci, kněžie i laici, jenž jsú hotovějšie, aby sě líbili pánóm, plniec jich přikázanie, než přikázanie božie! Také znamenali by to ti, kteříž obierají sě s lidskými ustaveními, nechajíc zákona božieho, jenž k spasení vede, a ovšem ti, kteříž váží viece ustavenie svá nežli božie, jako sú byli ti zákonníci, jimž jest řekl spasitel: Proč vy přestu- Mt. 15.
pujete přikázanie božie pro svá ustavenie? A v té láji jsú nynější preláti, kněžie i laici, ale zvláště duchovní, jenž sú sobě ustavili blud za zákon, řkúc, že což kolivěk přikáže prelát, to má jeho poddací učiniti z poslušenstvie; přivodiec, že Kristus H.
die: Ktož vás slyší, mě slyší. A svatý Petr: Sluhy, poddáni Luc. 1.
buďte ve vší bázni pánóm, netoliko dobrým a zřiezeným, ale 1Pet. 2.
i poběhlým. A svatý Pavel die: Poslúchajte vyšších svých a Heb 13.
poddáni buďte jim. A také že Kristus die: Na stolici Moj- Mt. 23.
žiešové seděli sú mistři a zákonníci; kteréž koli věci řkú, čiňte. Aj tato písma berú k dóvodu bludu svého. Ale požehnán jest bóh, že dal jest sprostným lidem i ženám, že

pakli zlé, odpověz: Musí býti poslušno boha viece než lidí. K té-
In lib. de v. d. Omne 6. muž právě die svatý Augustin: Ač přikazuje-li to moc, což nemáš učiniti, tu chutně pohrzej mocí, boje sě větčie moci; a lidská dóstojenstvie znamenaj: přikázal-li by co posel, i zdali má učiněno býti, přikazuje-li proti najvyššiemu konšelu? opět přikazuje-li co najprvní konšel, a jiné přikazuje ciesař, i zdali z pochybenie hrzieno má býti ciesařem a konšela poslušno? Protož když jiné ciesař a jiné bóh přikazuje, s pohrzením ciesaře má býti boha poslušno. Protož moci ďábelské neb lidské tehdy sě protivme, když co proti bohu přikáže; neb v tom božiemu řádu sě neprotivíme, ale jeho poslúcháme, neb tak buoh přikázal jest, abychme ve zlém nižádné moci neposlúchali.

Aj toť jsú všechna slova svatého Augustina. Pak svatý
Ult. mor. Řehoř takto die: Vědieno má býti, že nikdy skrzě poslušen-
In past. stvie nemá zlé učiněno býti. A opět die: Mají napomínáni býti poddaní, aby viece než slušie lidem poddáni nebyli; aby nejsúc viece pilni, než slušie lidem poddáni býti, puzeni by byli i hřiechy ctíti. V tom mieni ten svatý, že lidé, kteříž lidí v hřiechu poslúchají, ty hřiechy ctie. Pak svatý Jan
Sup. ad. Hebr. zlatoústý die na to slovo svatého Pavla: Poslúchajte vyšších svých: Což tehdy, die někto, když vyšší zlý bude, i zdali poslúchati budeme zlého? kterak mluvíš? Odpoviedá řka: Jistě, když u vieře jest, utiekaj sě od něho a varuj, netoliko jest-li člověk, ale také by angel s nebe sstúpil. Pak svatý Bernart
In ep. die: Učiniti zlé kteréž kolivěk ač kto přikazuje, svědomé jest, že nenie poslušenstvie, ale radějé neposlušenstvie. Pak svatý
De laps. veliký biskup a mučedlník Cyprian die: Mučedlníci některé věci přikazují; ale nejsú-li psány v zákonu božiem, což přikazují, hodné jest, abychom věděli, uprosili-li sú to u boha, což velé učiniti; neb ne ihned jest z božie vóle pójčeno, což lidským slíbením jest slíbeno. Však Mojžieš za hřiechy lidu prosil, avšak hřěšícím milosti když jest prosil, neobdržěl. O by tuto řeč svatú vážili nynější modlochluby a svých přiká-
In ep. cont. her. zaní velebníci! Týž svatý die: Ne ihned má býti přijato, což ve jmeno Kristovo bude před tě vrženo, ale což bude učiné(no) v Kristově pravdě; neb kterak dokonati, což činie, aneb uprositi co mohú od boha, kteříž proti Bohu, co jim neslušie, velé

aneb mienie? To ten svatý. Pak svatý Isidorus: Když ten, jenž nad jinými jest, činil by co kolivěk aneb činiti přikázal by, neb což psáno jest, opustil by, aneb opustiti přikázal by, svatého Pavla písmo buď jemu vydáno, jenž die: A ač bychom my, neb angel s nebe sstúpil, a kázal vám, kromě což sme kázali, prokletý buď. A dále die: Ač kto brání vám, což od boha přikázáno jest, neb také přikazuje, aby bylo, což pán brání, aby nebylo, prokletý buď všem, kteříž milují boha. Dále die: Ten jenž vládne, přikazuje-li proti vóli boží, neb což v písmě svatém zjevně sě nepřikazuje, die co neb velí, jako falešný svědek boží a svatokrádce jmá jmien býti. To ten svatý. Ne. 11. q. 3.

Tyto svaté a Krista boha položiv před oči, nechtěl sem poslúchati papeže Alexandra a kněžě Sbynka arcibiskupa, abych nekázal slova božieho; a věrní lidé, kteříž nedali sě odstrčiti od slova božieho, jimž jest bylo sladčě chutnějšé nežli protivné slovu božiemu přikázanie! Slovo božie die: Kažte čtenie po všem světě. A jich přikázanie die opak: Nekažte čtenie po všem světě. Již móžeš rozuměti, že jedné v dobrém máš poslúchati svého vyššieho, a ještě ne ve všem dobrém jsi zavázán; neb přikázal-li by tobě biskup tvój, otec, neb mátě, aby v panenství ostal neb ostala, a ty si neslíbila, tehdy nejsi zavázána poslúchati. Též přikazoval-li by biskup, papež, otec neb mátě, aby muže pojala, neb ty, pachole, aby ženu pojal, nejsi zavázán k poslušenství. Protož věz, že nejsi zavázán než v těch věcech, v kterých jsi bohu zavázán v poslušenství, a v těch i zlého i dobrého máš poslúchati pána neb staršieho: ne jako by jeho poslúchal, ale jako boha, jehož všechna stvořenie poslúchají. A tak pán Ježíš poslúchal jest Pilata v utrpeních, neb jest tak byl poslušen svého otcě. Tak také my máme poslúchati zlých prelátóv neb vladařóv v těch skutciech a utrpeních, jenž nejsú hřiech, jako jsú všechna utrpenie, kteráž věrní pro Krista trpie, ale ne v skutciech křivých, jenž jsú proti přikázaní a radě Jezu Krista. Protož vidie světí okem vnitřním, že utrpenie pro neposlušenstvie ve zlém jest poklad najjistější křesťanu; neb die, jenž jest trpěl, nechtě ve zlém poslúchati biskupóv: V utrpení zachováte duše své. Luc. 21.

Také věz, že troje jest poslušenstvie člowěcské: duchov- K.

nie, světské a kněžské. Duchovnie poslušenstvie jest poslušenstvie, plně vedlé zákona božieho zachované. Pod tiem poslušenstvím živ byl Kristus a apoštolé, a mají živi býti všichni křesťané. Poslušenstvie světské jest poslušenstvie vedlé práv městských řádných. Poslušenstvie kněžské jest poslušenstvie vedlé nalezení kněžských, bez písma zjevného ustavené. I má věrný člověk pilen býti až do smrti poslušenstvie prvého; ale druhú dvú ne tak, jedné kterak daleko sjednáta sě s prvým přikázaním. A že poslední dvě přikázaní lidé viece váže než prvnie, protož jako napřed řečeno, nadarmo jmeno božie berú.

Pak aby uměl odpovědieti ku písmu, kteréž přivodie, vezmi
Deut. 24. v starém zákoně ono božie přikázanie: Učiníš, což kolivěk naučie tě kněžie vedlé toho, což přikázal sem jim. Aj teď die bóh, aby vše činil, ne což by oni od sebe naleznúc kázali, ale což bóh přikázal jim, aby naučili. Pak v novém zákoně vezmi Kristovo přikázanie, jenž die: Vedlé skutkóv jich nečiňte.
Mt. 23. Prvé řekl: Což kolivěk řkú, čiňte. A ihned přidal řka: Vedlé jich činóv neb skutkóv neroďte činiti. Jich činové co jsú, než jich přikázanie a nálezkové, od nich, ale ne od boha dáni? Protož světí vykládajíc to Kristovo slovo, řkú: Což koli pravie, to věz, co k stolici zákona božieho slušie, to čiňte, ale vedlé jich činóv neroďte činiti, to věz, kdež blúdie, neroďte po nich blúditi.

A tak srdnatý křesťan pilně patřiti má k zákonu božiemu a k životu spasitele; neb život Kristóv jest dokázanie zákona, a ten spatřě uzří, sjednávají-li sě preláti a kněžie s životem Kristovým činy svými a přikázanimi, tehdy má jich poslúchati; pakli jinak přikazují, tehdy nemá; pakli jinak jsú živi, ale tak přikazují, tehdy má poslúchati. A k tomu vzní svatého Pavla slovo: Poslúchajte vyšších svých, a poddáni buďte jim, totiž v dobrém. Též i svatého Petra slovo, když die: Poddáni buďte ve vší bázni, to věz zřiezené, netoliko dobrým a zřiezeným, ale i poběhlým neb zlým; rozuměj: ale ne v poběhlosti od boha, ani v zlosti. A to mienĕ, řekl jest svatý Petr jinde:
1P et. 2. Poddáni buďte každému člověku pro boha. Aj řka: pro boha. zamietá, aby nebyli poddaní v hřiechu pro ďábla; neb jinak učiniece, již by činili proti tomu slovu Kristovu: Vedle neb po jich činiech neroďte činiti.

Již máš, kterak jmeno božie nadarmo berú, kteříž viece poslúchají ustavení lidských než božích, a kteří poslúchají vyšších ve zlém. A nebuď teskliv, že dlúho sem tuto psal, nebť vizi, že antikrist velmi jest podtrhl lidi duchovnie i světské chytrostí poslušenstvie svého; ale ufám milému Kristovi, žeť da rozuměti svým vyvoleným, ať by uměli znáti, v čem a kdy mají poslúchati.

Kapitola XXXVII.

O přísazě.

Třetie béřeme jmeno božie nadarmo v řeči, když neopatrně přisaháme; a že přikázanie toto chýlí sě zvláště k tomu smyslu, protož o přísazě dobré jest něco psáti. Najprvé věz, že přisahati jest boha neb stvořenie jeho na svědectvie vzieti; a to bývá zjevně, neb vnitř hlasem, neb jinými znameními čitedlnými. Najprvnie přísaha jest, jíž bóh sám sě béře za svědka; jakož die svatý Pavel: Proto že bóh nižádného neměl, skrzě něhož by přisáhl, přisáhl jest skrzě sám sě. A dále die, že lidé skrzě větčieho nad sebú přisahají, a každého jich sváru konec k potvrzení jest přísaha; a die proto, neb kdyby právě přisahaje kto nevzal jednoho svědectvie lepšieho, než jest slovo jeho, darmo by přisahal. Protož přisahači, že jich slovu nevěřie, berú na svědectvie boha, umučenie božie, všechny svaté, tělo božie, matku boží, duši svú, spasenie své, a tak jiné věci, jež mají za lepšie než slovo své; protož že bóh jest najlepšie věc a svědek najlepší, přisaha skrzě něho jest najvyšší. Protož die bóh: Skrzě kteréžto jmeno jeho, to věz božie, přisáhneš, co bóh položil na potupenie modl, aby nepřisahali lidé, jako pohané, skrzě modly. A tak jakož dovodí svatý Augustin, svatý Pavel přisáhl jest, řka Galatóm v prvé kapitole: Což vám piši, aj před bohem žeť nelži. A opět Korintóm die: Bóh a otec pána našeho Ježíše Krista, jenž jest požehnaný na věky, vie, že nelži. A opět k Římenóm die: Bóh mi svědek, jemuž slúžím. Také spasitel náš přisahal jest často, řka: Věru věru, neb věrně věrně, neb jistě jistě pravi vám! A dvojí

A.

Heb. 6.
Gen. 22.

Deut. 6.

In serm. de monte lib. 1.

2 Cor. 11.
Rom. 1.

slovo přísahy proto, že jest bohem i člowěkem; jako by takto řekl: Na mé božstvie a na mé člowěctvie pravi vám.

A wěděti máš, že když kolivěk kto, kromě slova toho, jenž znamená tu pravdu, kterúž jistí, přidá slovo nebo znamenie, jenž znamená požádánie swědectvie božieho, tehdyť přisahá. U příkladě někto die: Král tě volá. A ty dieš: Nevěřím tomu. A on ukáže prstem na nebe, mieně, aby bóh nebeský jeho pravdy poswědčil, ten již přisáhl jest; též udělá-li kříž, přelože prst přes druhý prst, již jest přisáhl, bera na swědectvie Krista boha ukřižowaného. Protož die swatý Augustin, že nesměšná wěc jest mieti za to, aby nižádný nepřisáhl hlasitě, jedné ač by řekl: Skrzě boha přisahám! neb: Toho mi buoh pomáhaj! Neb to wěz, že když kolivěk znamenie přivezmeš, jenž k oswědčení duše sě chýlí, wždy jest přisaha. A tak přisahali sú w starém zákoně, řkúc: Živ jest bóh a živa jest duše tvá! A we čas řiekají: Na mú duši! Tak mi bóh pomáhaj! Přisahám na božiem tělе! Beru to na svú duši, na své swědomie! Wěrně jistě tak jest! Na mú wieru! K mé wieře! Na mé spasenie! Neodpúštěj mi bóh hřiechóv! Nedaj mi buoh živu býti! Bóh daj, abych zdechl! A kdy bych wypsal ta znamenie přísah, jimiž lidé přisahají a nechtie jmieti za přísahu?

B. Protož wěděti mají přisahači, že přisahati skrzě které kolivěk stwořenie jest wždy bráti stwořitele na swědomie; proto ktož lež swědčí na kameni neb skrzě kamen, ten jest křivý přisežník. Druhé wěděti mají, že w každé přísaze neb buoh sě za swědka béře, neb stwořenie bohu sě w základ položuje. Příklad ku prwému jest, když diem: Tak mi buoh pomáhaj! neb: Buoh mi jest swědek! Příklad k druhému jest, když diem: Na mé spasenie! Tu již základ dal sem své spasenie bohu, tak že diem-li pravdu, tehdy buoh má mi wrátiti duši; pakli lež, tehdy ma zatratiti mú duši, ač sě nepokají, neb sem již prosadil své spasenie. Též jest, když diem: Bóh daj, bych sužen byl! Bóh daj, bych zdechl! Bóh daj mě črtie wzěli! Také wěděti mají přisahači, že kterýmiž kolivěk obyčeji kto přisahá, bóh, jenž jest swědek swědomie, tak to přijma, jakož ten, jemuž přisahají, béře; a tak ktož přisahá k swemu úmyslu, a ne k úmyslu toho, jemuž přisahá, dwa hřiechy učiní: jeden,

In 3 sum. done 39.

že jmeno božie nadarmo béře, a druhý, že lstí bližnieho zklamává. Také věděti mají, že ktož skrzě jiné bohy přisahá, neb skrzě ďábla, řka: Tak mi ďábel pomoz! ten dva hřiechy má: jeden, že přisahá, skrzě koho přisahati nemá, a druhé, že proti vieře činí. Také věděti mají, že ktož přisahy žádá od druhého, nevěda přisiehne-li křivě, tehdy hřiechu nemá; ale tu musějí příčiny zachovány býti. Pakli pudí ho, aby přisáhl a věda, že křivě přisiehne, tehdy přemóže vražedlníka; neb vražedlník tělo zabíjie, ale tento dvě duši, svú a toho, jehož jest k přisazě připudil. Tak die svatý Augustin.

Také věz, že ten křivě přisahá, kterýž lež přisahá, úmyslem zklamati chtě; také ten křivě přisahá, kterýž mně lež, pravdu přisahá. Prvý die lež a lžě, druhý nedie lži a lžě. Pak třétie, kterýž mnie pravdu, ano křivda jest, přisahaje křivě přisaha; a ten ani lže, ani die lži, ale toliko křivdu die. Z tohoto máš, že křivé přiseženie jest, přisahajíc mluviti křivdu s úmyslem zklamánie, neb přisahajíc mluviti křivdu bez úmysla zklamánie. Příklad prvého, když pacholek die dievče: Slibuji bohu, že tě mám za svú manželku, jedné přivol mi k skutku. A v srdci má, že jie nikoli nechce pojieti: aj ten křivdu praví smyslem zklamánie. Příklad druhého: slíbí někto odplatiti sě druhému v týden pod přísahú, a má ten plný úmysl, a pak nezaplatí zapomena: aj ten bez úmysla zklamánie křivdu jest přisáhl.

A tak máš, že přisahati křivě jest lháti s přidáním přísahy; a to trojně: neb přisahajíc mluviti křivdu s úmyslem zklamánie, neb přisahajíc mluviti křivdu bez úmysla zklamánie, neb pravdu s úmyslem zklamánie. Protož chceš-li vybří(e)sti z těchto povodní, drž sě Kristova slova, jenž die: Buď řeč vaše: jest jest; nenie nenie! To miení spasitel, abychom, když vieme, že pravda jest, řekli: jest; pakli vieme, že nenie, abychom řekli: nenie; neb bychom tak vypluli z nesnází a hřiechu přísahy křivé. A k této řeči mluví svatý Augustin takto: Poňavadž pán buoh přisahal jest, proč pán Kristus svým přisahati zapověděl jest? pravím proč: nenie hřiech právě přisahati, ale veliký jest hřiech křivě přisahati. Daleko jest od hřiecha křivé přísahy, ktož nikdy nepři-

C.

Mt. 5.

Sup. Mr. 6 sup. 1 vol.

saha. Na břehu aby ty chodil, chtěl Kristus, aby noha tvá v úzkosť nepadla, aby ty nepadl.

Ale dieš: Pán buoh přisahal; bezpečen přisahá ten, jenž lháti neumie. Nehýbaj tebú, že pán přisahal, neb snad nižádný nemá přisahati než bóh. Neb ty, jenž přisaháš, co činiš? boha svědka přidaváš, ty jeho a on sám sě! ale ty člowék že v mnohých wěcech sě klamáš, častokrát přijímáš svědka pravdu k své křivdě. A někdy i nechtě křivdu přisahá, mné pravdu, což přisahá; jistě nenieť tak weliký hřiech, jakož weliký jest toho, jenž znaje křivdu awšak přisahá. O čím wiece lepší a od toho hřiechu těžkého owšem další bývá, kterýž poslúcha pána Jezu Krista a nepřisahá. Wiem, že jest těžko obyčeji wašemu, né i těžko bylo obyčeji mému; boje sě boha, odwrhl sem přisahánie z swých úst. Aj s wámi jsem živ, ktož mě slyšal někdy a já přisahám? i zdaliť sem nebyl obykl každý den přisahati? A když sem četl a bál sě, bojoval sem proti obyčeji mému: w tom boji wolal sem ku pánu pomocníku, dal mi pán pomoc, nepřisahal sem: nic mi lehčějšieho nenie než nepřisahati. Aj proto napomenul sem wás, aby neřekli: Kto móž nepřisahati? O by sě boha bali, o by sě zatracenie báli, jazyk by sě skrotil, pravda by držiena byla a přisaha by zahynula.

Dale die Augustin: Protož najprwé pracowati mate a bojowati proti obyčeji wašemu zlému, zlému, zlému a welmi zlému, a zawrci přisahánie od slow swých. A pakli kto popudí tebe k přisaze, aby tudy snad mněl sobě dosti učiniti, a ty snad jemu dosti učinil, aby w něm neostalo křivé domněnie, přisáhneš-li o té wěci, o ni(e)ž mni, by ty ji učinil, a ty si snad neučinil, aby neostalo w něm křivé domněnie, přisáhneš-li, ty ne tak hřěšíš jako on, jenž tě pudil; neb řekl jest pán Ježiš: Buď w ústech wašich: jest jest, nenie nenie: ač co wiec jest, od zlého jest. A mluwil jest o přisahani, chtě tu, abychom rozuměli, že přisahánie od zlého jest; budeš-li od jiného připuzen, od jeho zlého jest, že přisahaš, ne od twého. A to jest zwláště od zlého obecného pokolenie aneb národu lidského, neb srdci swých, to jest jeden druhého wóle, widěti nemóžeme; neb bychom srdce swá, to jest wóle a úmysl, widěli, komu bychme ukazowali, kdyby od nas žádana byla přisaha, kdyby očima bližnieho widieno bylo myšlenie? Pište w swých srdciech, což

praví: A ten kterýž člowěka pudí k přísaze, a vie že křivdu přisiehne, přemóž vraha; neb vrah tělo zabíjie a ten duši, né brž dvé duši: i toho, jehož jest k přísazě povolal, i svú. Vieš, že pravda jest, co ty dieš, a křivda, což on die, a přisahati pudíš. Aj přisahá křivě, přisahá a hyne; ty nalezl si, jistě i ty zahynul si, jenž jeho smrtí duchovní chtěl si sě nasytiti. Potom die Augustin svatý: Ale ovšem těžší hřiech učiní, ktož po této mé řeči přísahy dopustí neb přisiehne, a po tomto mém napomenutí co takého učiní. Varuj sě od křivé přísahy! varujte sě od všetečné přísahy! Od toho dvého zlého jiste sě ostřežete, když obyčej přísahánie od sebe odvržete.

Tato řeč jest svatého Augustina plná bez přetrženie. Pak svatý Jan zlatoústý, ten velmě dobře ale tvrdě dovodie, de op. imperf že lidé mají sě varovati křivé přísahy. Die mezi jinú řečí, že ktož přísahačóm podává kříže neb čtenie, jest jako ten, jenž podává bláznu pochodně: tento aby duom neb stodolu, a onen duši zapálil. Protož velmě ten svatý radí, aby lidé ani přisahali, ani jiných pudili k přísaze.

Kapitola XXXVIII.

Slušé-li přísahati?

Pro lepšie naučenie buď tato otázka: Slušie-li přisahati? A zdá sě, že nic, neb die spasitel: Slyšeli ste, že řečeno jest Mat. 5 starým: Nepřisiehneš křivě a naplníš pánu přísahy své. Ale ja pravi vám nepřisahati ovšem. A svatý Jakub apoštol die: Najprvé, bratřie moji! neroďte přisahati. A ihned dává příčinu Jac. 5. proč, řka: aby pod súd neupadli. Pak zasě máš, že buoh A. přísahal, Kristus přisahal, apoštol Pavel přisahal, a Kristus teď řekl: Naplníš bohu přísahy své! A nenaplnil by jich, když by nebyly. A David v žalmě die: Pane! kto přebývati bude v stanovišti tvém? A odpovieda, řka: Ktož přísaha bližniemu svému a neoklamává.

Tuto věz vedlé řeči svatého Augustina a svatého Jana zlatoústeho a jiných svatých, že máme sě varovati od obyčeje přísahy; druhé, od lehkého přísahánie; třetie, od návodu

přísahy a připuzenie, tak abychom z obyčeje nepřísahali ani z lehkosti, ani jiných navodili neb pudili ku přísaze; a pak s dobrými příčinami abychom sě přísaženie v potřebu nelikovali. Protož kdy jest otazáno: slušie-li přisahati? má býti to pójčeno. A tak otieže-li, dobré-li jest přisahati čili zlé? dieme, že někdy zlé a někdy dobré: zle z obyčeje, z lehkosti, bez núzě, bez potřeby, a pak křivdu přísáhnúti, veliký hřiech jest; ale z potřeby přísáhnúti, k potvrzení nevinnosti, neb k potvrzení pokoje, neb k potvrzení posluchačóv, toho co jim jest úžitečné, neb ku potvrzení, aby držel, což dobrého slibil, jako manželstvie. Protož die svatý Augustin: Přísaha má býti v potřebných věcech, když lení jsú věřiti lidé, to což jim jest úžitečné. Přísaha nenie dobrá, avšak nenie zlá, když jest potřebná; totiž nemá býti žádána jako dobrá, avšak nemá býti zavržena jako zlá, když jest potřebná, neb nenie proti božiemu přikázaní*) přísaha. Protož die Kristus ve čtení: Já pravi vám nepřísahati ovšem; neb nikoli takto rozum jest, že přikázal, aby nižádný jako dobré věci nežádal přísahy, (ale) aby ustavičně přisahaje neupadl v křivú přísahu. Tak die Augustin svatý.

(A)le aby rozuměl, že Kristus (die) řka: Já pravi vám nepřísahati nikoli, totiž z obyčeje, z lehkosti, bez núze, bez potřeby; neb tak mnozí přikázanie Kristova nedrziec, přísahu v ústech mají jako něco sladkého. Též mieni svatý Jakub apoštol, řka: Najprvé, bratřie moji! neroďte přisahati všetečně, lehce, marně, beznuzně a křivě. Pak když dále Kristus die: Buď vaše řeč: jest jest, nenie nenie! co jest dobré, toho máme žádati, abychom pravdě svědčili, řkúc: tak jest, když vieme; a když vieme, že tak nenie, abychom řekli: nenie; neb což viece jest, die Kristus, to od zlého jest; od zlého, totiž od nedověřenie toho člověka, jenž tě pudí k přísaze, kterézto nedověřenie zlé jest. Protož neřekl jest Kristus: Co viece jest, zlé jest. Neb když ty jsa připuzen přisiehneš, pravé pravdu, ty nečiníš zlého, jenž dobře požíváš přísahy; ale od zlého jest, totiž od nedostatka, jenž někdy utrpenie jest, a někdy utrpenie i vina. Protož řka Kristus: Já pravi vam nikoli nepřisahati:

*) Rkp. přisahani.

ale buď vaše řeč: jest jest, nenie nenie! zapověděl jest zlé, přikázal dobré a dopustil potřebné. Zapověděl zlu přísahu, řka: Pravi vám nepřísahati ovšem. Přikázal pravdu vyznati, řka: Buď řeč vaše: jest jest, nenie nenie. A dopustil jest potřebné přísahy, když die: Což viece jest, totiž nad vyznanie toto jest jest, nenie nenie! jako jest přísaha, to od zlého jest, neb jest od nedostatka v člověku, jenž nedověří.

Pak dále věz, že aby přísaha byla hodná, musie mieti B.
tři podpory, tak aby byla přísaha v pravdě, v súdu a v spravedlnosti, jakož die buoh Jeremiášovi: Přisahati budeš: Živ jest Jer. 4.
pán! v pravdě, v súdu a v spravedlnosti. V pravdě, aby byl jist ten, jenž přisahá, že pravda jest, což přisahá. V súdě, to jest aby rozsúdil v rozumu, aby nepřisahal i pravdy, jediné pro připuzenie a pro úžitečné. V spravedlnosti, aby bylo poctivé a hodné to, což by přisáhl: neb ne pro každú pravdu má člověk přisahati. Protož když sě nedostane které z těch tří věcí, ihned nadarmo přísaha sě stala křivá, jako: přisaha-li kto lež, to proti pravdě; druhé, z obyčeje, bez rozmyšlenie bez úžitka, to proti súdu, že rozumem nerozsúdil, má-li přisahati; třetie, nepoctivě neb škaredě proti prvé spravedlnosti, jenž jest bóh, to proti pravdě. A tak pravda, úžitečnosť a poctivosť v přísaze zpravují přísahu.

Dále věz, že některá jest přísaha dobrá jistoty, jíž přisahá kto pravdu jistú minulú neb přítomnú, to jest, že ve čas jest; a jiná přísaha jest slibovánie, jíž kto přisahá pravdu budúcí, to jest, jenž má býti, ač ve čas nenie; ta přísaha jest v slibovníciech, jako v manželství a k jiným věcem, kteréž bývají budúcie.

Opět věz, že přísaha bývá spravedlivá, s jedné strany pro dobré, aby sě stalo, a s druhé strany, aby zlé sě nestalo; pro dobré čtvero: pro pravdu, pro pokoj, pro přiezeň a pro poslušenstvie. A tak Kristus a jeho apoštol Pavel přisahali sú pro potvrzenie pravdy duchovnie k spasení. Kristus, řka Nikodemovi: Věru věru pravi tobě, jedné ač kto sě urodí z vody Joh. 3.
a duchu svatého, nemóž vjíti v kralevstvie nebeské. A v též při přisahal Pavel, jakož prvé řečeno jest. Ale v súdech lidských přisahají svědkové pro pravdy v súdu ohlašenie, neb psáno jest: V ústech dvú neb tří svědkóv stojí každé slovo Deut. 19.

Gen.21. Pro pokoj, aby byl stvrzen, přisahají, jako přisahal Abraham
Gen.31. Abimelechovi, aby jemu neškodil, ani jeho budúcím, a Jakub Labanovi, jako psáno jest v prvních knihách Mojžiešových. Pro přiezeň přisahají, aby jie potvrdili aneb aby v ni vstúpili; a
Gen 47. tak jest přisáhl Jozef Jakubovi, otci svému, aby z synovské přiezni po smrti nepochoval ho v Egyptu, ale aby ho do jeho země donesl. Pak čtvrté přisahají pro poslušenstvie, a to trojně: Najprvé pro věrnosť, jako přisahají knieżata, páni, rytieři svému králi, a král obci; jako v druhých knihách krá-
2Reg.5. lových psáno jest, že přišla sú pokolenie Izrahelská k Davidovi do Ebron, řkúc: Aj my kosť tvá a tělo tvé jsme. A dále sě píše, přišli sú také i starší Izrahelští k králi do Ebron. A tiemto obyčejem měla by pokolenie německá, jenž jsú v Čechách, jíti před krále a přisáhnúti, aby jemu i zemi byli věrni: ale to sě stane, až had na ledu sě shřěje! Druhé přisahají pro poddánie, jako všichni nižší přisahají svým vyšším; jako
Jud. 11. knieżata z Galád, poddaní Jeptovi, řekli sú: Pán buoh, jenž slyší tyto věci, on smierce i svědek jest, žeť své sliby učiníme. Třetie přisahají lidé v obci, aby obyčej hodný, ctný neb šle-
Exo 19. chetný zachovali; a tak řekli sú lidé Mojžiešovi: Vše, což jest mluvil pán, učiníme.

Pak pro zlé dvojím obyčejem přísaha bývá: Prvé, pro výstrahu zlého; jako přisahá každý na křtu skrzě duchovnieho otce neb matku, a manželé při oddávání, a kněžie při svěcení A v duchovniem súdu přisahata obě straně, než počneta sě súditi, že ma každá spravedlivú při. Druhé bývá přisaha k vyčištění od zlého, to jest, aby ukázal sě ten čist, na něhož kladú
Deut.21 vinu; jako psáno jest, že v hřiechu tajemném, jako v zabití člověka, osoby, na něž jest domněnie, přisahnú, že sú nevylili krve té ani sú viděli. Aj těmito obyčeji a s takými příčinami hodné jest člověku přisahati.

C. Dále maš, že i ti hřěšie, kteříž přisahati nikoli nechtie, i ti, jenž hotové ku přísaze pudie, jako jsú úředníci duchovní i světští, a zvlaště duchovní, jako oficialové a kacieřští mistři, ti jenž z kacieřstvie pokúšejí; ti jakž jim ihned dobrý člověk, lekaje sě, aby proti Kristovu přikázaní neučinil, nepřisiehne, tak ihned za kacieře majť, a jsúc bližšě k kacieřství sami tiem kusem, že tak lehce a všetečně pudie ku přísaze. Nechtie tací

znamenati, že die svatý Jan zlatoústý: Přisaha nikdy dobrého konce nemá, neb nižádný nemóž sebe přisahaje hodně obrániti. A dále die: Aj ještě napominám tě, aby člowéka ku přísaze nepudil, buď že máš za to, že právě přisiehne, neb buď že maš za to, že křivě přisiehne; ale radějie jdi od něho. O nemúdrý, jenž jiného, aby přisahal, pudíš! nevieš co činiš; neb přisiehne-li křivě, aspoň s ziskem přisiehne, ale ty bez zjisku křivé jeho přísahy účasten budeš; neb on vie, že lže a křivě sě přisahnúti neleká. Opět die ten svatý, že die Kristus: Nepřisiehneš křivě: daj to pohanóm, ať sě učie nepřisahati křivě, ale ty poď po mně, aby ani přisahal. To ten svatý. Cris. om 24

Ale snad dieš: Kterak mám učiniti, když mi pří, a já viem, že mi jest vinen? Slyšal's již svaté Augustina a Jana zlatoústého, aby ho nechal, své duše a jeho nezabil, a odplatu za tu ztratu tělestnú od boha vzal. Ale v tomto kusu dieš: D. Však úřednici duchovní, jako oficial, korektor a jiní, nejednú vědie, že křiv bude člowék, avšak ku přísaze dopustie; kterak ti jsú bez hřiechu? Milý brachu! jáť jich neumiem vymluviti od hřiechu; jdi k pravoučcóm neb k juristám, ať oni někaký koblúček na ně vsadie, jímž by před bohem ten hřiech přikryli. A věz, žeť mají tento koblúček, že každý z nich ne jako člowék jeden aneb zvlášťní ku přísaze pudí, ale jakožto súdcé obecný. Ale v ten koblúček tak bóh udeří: O ty obecný súdce! proč si křivé přísahy dopustil vědomě? však najprvé měl si ke mně patřiti, aby proti mně sě křivda nestala; a ty věda, že béře mě na svědka, neb chce vzieti křivě, nestavíš-li toho, i kterak ty byl's v tu dobu pravý súdce? Pak co dále s nimi pomluví, to jeho poručím svaté milosti.

Ještě pak tobě pravím, věrníče Kristóv! aby ani sám brzce přisahal, ani jiného ku přísaze pudil, a ovšem aby ani sám křivě přisahl, ani k přísaze křivé jiného pudil, ani dopustil, což na tobě záleží; neb věz to, že dobrý člowék, Kristóv následovník, tak věrně pravdu povie bez přísahy, jako s přísahú, a zlý člowék tak brzo leží s přísahú, jako bez přísahy. Protož ktoť komu nevěří bez přísahy, takéť jemu nevěří i s přísahú obecně; máš toho dóvod, že dokad nepřisiehne jemu, má jeho za lháře, a když ho připudí ku přísaze, tehdy má ho za kři-

vého přísežníka, a již méně jemu bude věřiti. Protož u přísaze mnoho s obú stranú běží zlého.

E. Ale přísežníci toho neznamenají, a mají jednu výmluvu tuto, a zvlaště trhovci neb kupci, že přisahajíce pravdě svědčie, a že by jim jinak nevěřili. Ale tací měli by znamenati, že pro obecné jich přisahánie mají je lidé viece za lháře, a méně jim věřie; neb kterak ten bude věren bližniemu, kterýž jest nevěren bohu svému, neb jest neposlušen v tom, což zaslíbil? Druhé, že v marných a lehkých věcech věrují, jakož nenie hodno věřiti. A třetie, že by následovali v skutciech Krista, a jeho přikázanie drželi, řkúc pokorně pravdu: takť jest, tehdy by viece věřili lidé jich skutkóm, než jich řeči neb věrování.

Druhú výmluvu mají, řkúc, že přisahač má v tom utěšenie, že jmenuje jméno božie a tak vzpomíná na boha, a tak jménem božím bude lepší. Ale tak řkúc mají věděti, že k svému zatracení tak božie jméno nadarmo berú: neb tiem kusem jsú horší než ďábel, jenž slyše jméno božie, poklekne, totiž moci své poníží; jakož kdy ho božím jménem na křtu pudie, když poslušen bývá zakletie; jakož také tiem jménem pomoc sě od duchóv žádá nebeských. A ti pak přísežníci nepoctivě, nevažně, a tak posměšně a rúhavě berú v svá ústa božie jméno! Takéť tací mají věděti, že najlepšie věc, v hřiechu smrtedlném přijata, k toho člověka zatracení jest přijata: ja-
1 Cor. 11 kož jest dóvod na božiem těle, kteréžto kdy s smrtedlným hřiechem kto přijímá, súd sobě a smrť přijíma: neb jakož najlepšie krmě nemocnému velmě obrátie sě jemu k smrti, též najlepšie věc, jenž jest bóh, jsa s ďáblem v pekle, jest jemu k svědectví jeho spravedlivého zatracenie. Protož mieti svatú věc, jsúce v hřiechu vědomě, jest člověku shromážditi sobě súd věčného zatracenie. A chtěl bych, aby to pomněli ti, kteříž vědomé tělo božie v hřiechu smrtedlnem přijímají, majíc úmysl k hřešení, a ti, jenž nosie u sebe svatosť. Protož komu Ježíš v ústech vznie a hřiech v úmysle leží, jako kněžím zlým, a snad ženám pokrytým, tém sě zvlaště muky pekelnie množie.

Třetí výmluvu křivú mají všetečni přisahači, že ne ze zlosti, ale z obyčeje lehkého, bez škody svého bližniého tak přisahají. O by tu výmluvu znamenali, srozuměli by, že kolik-

krát tak darmo přisahají, tolikokrát hlúbě v jámu ďáblovu padají; protož ten obyčej jich dokazuje, že přisahajíc mají v sobě kořen přísahy.

Také otázka jest, slušie-li přisahati na stvoření? A zdá F.
sě, že slušie; neb přisahají lidé na kříži, na čtení, na slunci a
jiných věcech. A pak zasě přikazuje Kristus nepřisahati ovšem, Mt. 5.
ani na nebe, neb stolice božie jest; ani na zemi, neb podnože
noh jeho jest; ani na Jerusalémě, neb město krále velikého
jest. Ani na hlavě své přisahati budeš, neb nemóžeš jednoho
vláska bieleho učiniti ani černého. Ale buď řeč vaše: jest
jest, nenie nenie; neb což viece jest, od zlého jest. A též
veh svatý Jakub, řka: Najprvé, bratřie moji! neroďte přisahati, Jac. 5.
ani na nebe, ani na zemi, ani skrzě kterú kolivěk jinú příčinu;
ale buď řeč vaše: jest jest, nenie nenie, aby pod súd neupadli.

Tuto znamenaj, že týž buoh člověk, jenž jest Adamovi a Evě jésti s dřěva jablko zapověděl, přikazuje na stvoření nepřisahati; protož ten nedokonané boha miluje, kterýž tak lehce sobě váží jeho přikázanie. Protož kterak by to bylo, že by po tak veliké nevděčnosti přestupníkóv netresktal? Druhé znamenaj, že brání Kristus přisahati marně na stvoření rozumném, duchovniem i tělestném; a tak že ani údové, ani věci které rukú udělané mají býti brány na svědectvie. A přikázal jest Kristus tak proto, aby lidé nemněli, by co božné v tech stvořeních bylo; a také proto, aby lidé, přisáhnúc na stvoření, nevážili sobě lehce přísahy, aneb nemněli, by ku přísaze zavázáni nebyli. Protož světí Augustin, Jan zlato- Aug. ad Publ Cris. de op. imp. Jer. sup Mat.
ústý, Jeronym, pravie, že přisahati na stvořeních neb skrzě stvořenie neslušie. Protož die ustavenie v práviech: Když by kto na vlas boží, neb na hlavu boží přísáhl, neb jiným obyčejem, rúhánie by proti bohu učinil; jest-li kněžského řádu, buď ssazen, pakli světského, to věz laik, buď klet. A pakli kto na stvořeních by přisahal, od hřiechu buď tresktán; a zdali kto takého člověka by nezjevil, nenie pochybenie, by božím zatracením nebyl tresktán. A pakli biskup zmeška toho popraviti, od (hřiechu) neb pro hřiech buď tresktán. Tak die ustavenie, a sjednává sě svatý Augustin. Také die mistr hlubokých smyslóv: Židóm, jako maličkým, pójčeno jest 3 Sum. dne 39.
přisahati skrzě boha. A přikázáno bylo, když by sě přihodilo

přisahati, aby jedné skrzě stvořitele přisahali, a ne skrzé stvořenie. A věz, že ač by svatému a múdrému slušelo přisáhnúti skrzě stvořenie, však neslušie tak přisahati, jedné právě úžitečně a poctivě; a ještě taká přisaha jest od zlého, to jest od nedostatka, v kterýž sme upadli skrzě hřiech; neb by byl Adam s Evú neshřěšil, tehdy by každý v stavu nevinnosti věřil každému, jako hovado věří hovadu.

3 Sam. dne 9. Mt. 23. Věz ještě, že v každé přísaze boha k svědectví přiseźník volá, a když na stvoření přisahá, tehdy to stvořenie bohu zastavuje a skrze ně na svědectvie boha volá; neb pán Ježíš die: Ktož přisahá na chrámu božiem, přisahá na něm i na tom, jenž přebývá v něm; a ktož přisahá na nebe, přisahá na trón boží a na tom, jenž sedí na něm. Aj teď máš dóvod Kristóv, že ktož přisahá na stvoření, přisahá i na stvořiteli. Toho sú nemněli mistři a zákonníci, řkúc, že kto by přisáhl na chrám boží, nic nenie, ale kto by přisáhl na zlato chrámu, vinen jest; protož řekl jim Kristus: Běda vám, vódce slepí, bláznivi a slepí! co jest větčie, zlato či chrám, jenž svato činí zlato? A potom řekl: Ktož přisahá na chrám boží, přisahá i na boha. A ač tak jest, že ktož přisahá na stvořenie, ten přisahá na boha, proto že zastavuje stvořenie bohu a boha volá na svědectvie; však vyššie jest přisaha, když zejmena zvláště na boha neb skrzě boha přisahá kto, než kdy přisahá na stvořenie.

Protož najvyššie jest přisaha, když diem: Svědek mi jest bóh, neb stvořitel, neb Ježíš, neb Kristus! Protož die svatý Jan zlatoústý: Bude-li která příčina neb pře, zdať sě, by malo učinil, ktož přisahá na boha, a ktož na čtení, že viece něco učinil? Tiem vědieno ma býti: Blázni! pismo pro boha učiněno jest, ne buoh pro pismo; též i stvořenie učiněna sú pro boha. Aj tak řkú ta zlata ústa, a mieni, že jakož bóh jest najlepšie věc a najlepší svědek, tak přisaha na něho vzvedená jest najvyššie. Protož i veli ten svatý, aby ti byli blázni nazváni, kteříž nechtiec dosti mieti na přísaze zjevně na bohu, chtie aby na čtení jim přisahali neb na kříži: právě jako by kto krale, jenž by nikdy neselhal aniž mohl selhati, v svědectví zavrhl, a panošku hubeného lživého přijal! Protož

kto mi die: Buoh mi svědek, neb tak mi buoh pomáhaj, neb Ježíš neb Kristus! již výše mi nemóz přísáhnúti. Protož die mistr hlubokých smyslóv, že ktož přísahá na boha, viece zavázán jest, než kto přísahá na čtení neb na jiném stvoření. A že dřieve řečeno, že ktož přísahá na stvořenie, tak zastavuje bohu stvořenie, a boha na svědectvie béře, a tak že nelzě býti přísaze od křesťana, že musie vždy přísaha ta býti na boha; protož zdá sě, že vždy jest rovná přísaha, to jest jedna tak veliká jako druhá, buď to na bohu neb na stvoření. Tu máš řeci, že proto, že jmenovité boha přimieni přisežník, proto jest viece zavázán, vedlé úmysla mistrova hlubokých smyslóv. 3. Sent. dist. 39. G.

Ještě buď tato otázka: každa-li přísaha má býti držena? neb přisiehne-li kto co proti viefe neb proti lásce, zdrží-li přísahu, hóřě bude, než by nedržel. Jako dává příklad svatý Augustin, že přísáhl Herodes král, aby uslyšal dievku, své ženimy dceru, pro tanec, že zač prositi bude, chce ji uslyšeti, tieže jest shřěšil naplniv bláznivú přísahu, dav jí k prosbě svatého Jana hlavu, než přísáh tak bláznivě. Protož k té otázce odpověď máš z té řeči, že nekaždá přísaha má držena býti; neb nižádná ve zlém nemá plněna býti. Protož die svatý Isidorus: Ve zlých slibeních odřeš věrnosť, v mrzkém slibu proměň úmysl, co's neopatrně slíbil, nečiň; zlé slíbenie jest, kteréž hřiechem sě plní. Protož nemá býti zachována přísaha, již co zlého jest zaslíbeno; jako kdy kto cizoložnici přisiehne, aby jie do smrti neopustil; neb menšie zlé jest nenaplniti té přísahy, než v cizoložství přébývati. Také svatý Beda die: Přihodí-li sě nám neopatrně co přísáhnúti, že, zachováme-li, k horšiemu pojde konci, svobodně tu (v) lepší radu máme proměniti, a ovšem křiví přísežníci ostati, než varujíce sě křivé přísahy v těžší hřiech upadnúti. Aj přísáhl David skrzě boha, Nabal muže zabiti bláznivého, a pro prvú prosbu Abigail, ženy múdré, pustil hrózu a navrátil meč v nožnice, a neželel, by tú křivú přísahú co zhřěšil. To Beda. Pak Augustin: Že David přísahy krve prolitím nenaplnil, veliká dobrota byla; přísahl David všetečně, ale nenaplnil přísahy větší dobrotú. H. Sup. Mar. 1 vol.

Aj z řeči těchto máš, že nižádná přísaha ve zlém nemá býti plněna; a ktož tak přísahá, velmě hřěší, a když promění,

dobře činí; a ktož plní, dvojně hřeší, neb zlé jest přisáhl a zlé činí, co nemá činiti.

I. Ještě tieži, každá-li křivá přísaha jest hřiech smrtedlný? A zdá sě že nic; neb mnozí z lehkosti přisahají křivé velmě často, a by každá taká přísaha křivá byla smrtedlný hřiech, tehdy by tací přisahači mnoho měli hřiechóv smrtedlných.

Lev. 19. Pak zasě die buoh: Nepřisiehneš křivé ve jmeno mé. A přikázanie die: Nevezmeš jmena pána boha svého nadarmo. A

Mt. 5. Kristus die: Já pravi vám nepřisahati nikoli. A svatý Jakub

Jac. 5. die: Najprvé, bratřie, neroďte přisahati. K této otázce odpoviedá svatý Tomáš z Akvině, řka, že každá křivá přísaha jest hřiech smrtedlný; neb každý hřiech, kterýž jest přěstúpenie božieho přikázanie, ten jest smrtedlný hřiech. A že každá křivá přísaha jest božieho přikázanie přestúpenie, protož každá ta přísaha jest smrtedlný hřiech; a že jest přestúpenie božieho přikázanie, jest vědomé, neb jest přestúpenie toho přikázanie, jakož teď jest přivedeno z písma. Protož die svatý

Sup. Mar. 1 vol. Augustin na ono slovo: zamútil sě jest král pro přísahu: Napomíná nás, najmilejší! toto slovo, abych pro život vaš a pro obyčeje vaše něco vám o přísaze pověděl. Křivá přísaha nenie lehký hřiech; né ovšem tak veliký jest hřiech přisahati, že pro vinu křivé přísahy pán zabránil jest každú přísahu,

Lev. 19. neb die: Řečeno jest starým: Nepřisiehneš křivě, ale naplníš

Mt. 5. přísahu svú. Ale já pravi vám nepřisahati nikoli, ani na nebe, neb trón boží jest, a tak dále. Aj teď máš, že dovodi ten veliký svatý z řeči Kristovy, že každá křivá přísaha jest veliký hřiech a ne (le)hký; ten svatý nazývá všední hřiech lehký, a každý smrtedlný nazývá těžký.

Protož pomni, milý křesťanku! aby křivě nepřisahl, a zvlaště s rozmyslem, neb tak jistě smrtedlně by zhřěšil: pakli bez rozmysla událo by sě shřěšiti křivú přísahú, snad by neshřěšil smrtedlně; a diem snad, neb neviem nikdež písma, by to jistilo, aniž mam dóvodu pevného. Pak odpověď k dóvodu, že nekažda křivá přísaha jest smrtedlný hřiech, když řečeno jest: mnozí z lehkosti přisahají křivé velmě často, toho pójčiem. A dale pojičiem, že tací přisežníci mají mnoho smrtedlných hřiechóv; neb jich lehkosť jich nevymlúvá, jakož lehkosť přivolení(e) k smilství jich nevymlúvá,

by smrtedlně nehřešili. Neb vieme to, že lehčejšie jest přivoliti než promluviti; neb promluvenie z vóle, to vždy musí mieti přivolenie, ale vóle ne tak zasě promluvenie. A poňavadž Luciper s angely svými pro velmé kratké zlé přivolenie spadl jest s nebe, ztratil radosť věčnú a upadl v muku v zatracení převeliků, kterúž tehdy z lehkosti své mohú mieti výmluvu hřiešnici? Poňavadž lehcě váže sobě pána boha, jeho jmeno, jeho přikazanie a své spasenie, také lehce bude on vážiti jich muky a zatracenie. Biedni lidé! kdyby měli panka tohoto světa rozhněvati, tak lehce vážiec jeho jmeno a přikazanie, o kak by sě pilně varovali! a kdy by přikázal, aby nižádný nepromluvil pod hrdlem neb pod penězi, jako přikazuji u sědanie, ale by necekl nižádný: a pán bóh přikázal pod zatracením všeho utěšeného a pod věčným ohněm, aby jmena jeho nebrali nadarmo, avšak velmě lehce to váže! jakož sami na sě žalují. Ale ty ne tak, verniče boží! ty váž viece boha, pána, krale, najviece i jeho jmeno i přikázanie, a nebeř jeho nadarmo, neb to velí.

Ještě tieži, zavazuje-li bezdéčna přísaha? jako kdy jsa K.
člověk od nepřatel popaden, a by nuzen, aby neb dal pod přísahú desět kop, nejsa vinen, aneb ho zabijí. Tu diem o sobě, že chtěl bych jim tu přísahu držeti, kdybych přisáhl, a diem, že každý tak slibě nepřatelóm neb lúpežnikóm, má držeti přísahu. A tak každá taka přísaha, jenž sě stane, aby člověk života neztratil, slove bezdéčná. Ale protiv tomu dieš: Abych ja mu dal, nejsa vinen? Tu diem, že ač jemu z práva nejsi vinen, ale že's slíbil bohu, protož aby bohem nesklamal a křivým svědkem neučinil, máš plniti. Ale snad opět dieš: Budu jim příčina ke zlému, že budú cizieho zle požívati. Tu diem, že ty budeš příčina, ale bez viny; jako pán Ježíš dav rúcho své dobrovolně rytieřóm, o něž sú sě losovali, byl jest příčina, ale bez své viny a s velikým zaslúžením. Pakli třetie dieš: Přisáhl sem jim, ale nemienil sem plniti. Tak řka, sám na sě žaluješ, že jsi křivý přísežník. Ale dieš: Kterak sem měl učiniti, ani mě chtěli zahubiti? Diem, že's měl ukrutnú smrt raději trpěti, než přikázanie božie přestúpiti. Tak sú zemřeli světí apoštolé, mučedlnici, a děvice: Kateřina, Margareta, Dorotea, Lucia, Cecilia.

Ale nynie herci světa styděli by sě zapřieti svého v boji světském hesla, ale nestydie sé v boji duchovniem zapřieti svého boha! O daj milý bóh, aby marně nepřisahali, a to přikázanie zachovali: „Nevezmeš jmena pána boha svého nadarmo," majíce věděti, že to přikázanie jest veliký hřiech přestúpiti; neb ihned po tom přikázaní psano jest, že buoh nebude mieti za nevinného toho, kterýž tak vezme jmeno božie nadarmo. Neb snad by řekl všetečný bludně, že ač nadarmo přisahá, však nenie vinen; neb ani uškodí bohu přisahaje, neb bóh nemóž trpěti, ani uškodí bližniemu, neb nic jemu nebéře bezděky tělestného. Protož proti té bludné řeči neb takému myšlení die duch svatý, že buoh, jenž jest súdce jistý, nebude
L. mieti tak nadarmo berúcieho jmeno za nevinného; neb poňavadž v jedení jablka zapovědéného nebyl by tak veliký hřiech, jedné proto, že jest bylo zapovědieno, znamenal by člověk, kterak veliké jest neposlušenstvie proti božiemu přikázaní, již po tak mnohých výstrahách, napomenutích, a tak mnohých dobroděnstvích nadarmo bráti jmeno božie. I měl by sě nynie člověk Adamem a Evú kázati, kterak oni, neměvše před sebú výstrah jiných než božie zapovědénie pod smrtí, těžce shřešili sú, a těžce sě káli zde i po smrti mnoho tisícóv let: co pak nynie člověk, již maje právě túž výstrahu, věda již na nich takú pomstu, maje již mnohá naučenie a pána Ježíše dobroděnstvie, má-li ten ovšem viece trpěti čili nemá, že božieho přikázanie nedrží?

Protož die písmo: Nebude mieti pán buoh za nevinného, kterýž běře božie jmeno nadarmo. Protož že marnú přisahú upadá člověk v neposlušenstvie a v nepočestnosť božieho přikázanie, zjevné jest, že pro nižádnú věc nemá tak marně přisahati. Protož nevažme sobě lehce těch hřiechóv, neb jsú tak velicí, že vešken svět sám od sebe nemohl by za ně dosti učiEcc. 29. niti; ale znamenajme písmo múdrého, jenž die: Ktož netbá
Ecc. 23. na malé věci, pomalu spadne. A také že die múdrý: Přisahání nepřivykajte ústa tvá, neb mnozí pádové neb přihody v něm; a jmenováníe božie nebuď ustavičné v ústech tvých, a jmenóm svatých nepřiměšuj sě, neb nebudeš bez viny od nich. A potom die ihned: Muž mnoho přisahaje naplněn bude zlosti, a nevyjde ot domu jeho rána. A proč to? jedné že hřiech

jazyka uvodí sváry, rozstrky, boje, jimiž království sě kazie; také poňavadž nadarmo volaje svědka boha, činí bohu neposlušenstvie i hanbu, jenž jest nesmierné větči hřiech, než prositi krále zemského na svědectvie zjevné křivdy.

Protož což sě zdá, kterak hřešie, jenž prvú a věčnú pravdu volají na svědectvie zjevné křivdy? neb tak, co na nich jest, falešníka činie boha svého, žádajíce, aby on potvrdil jich lži marné; neb když řka: Tak mi buoh pomáhaj! a věda, že lež die, neb nevie, jest-li pravda, boha béře na pomoc, co jiného chce, než aby jemu buoh pomohl lháti? O kak by nesměl řéci před lidmi: Králi neb králová, pomoz mi lháti! A pak dieš: Buoh mi pomoz! Kristus Ježíš mi buď svědek! O kterak my lehcě vážíme to jmeno, jenž jest naše spasenie, nad něž nenie Act. 4. jiné jmeno pod nebem, v němž bychom mohli spaseni býti, a před nímž má každá moc pochýlena býti; neb die svatý Pavel: A dal jest jemu jmeno, jenž jest nad každé jmeno, aby pro Ad Phil. 2 jmeno Ježiše každé koleno sě poklonilo, nebeské, zemské i pekelnie; to jest, aby každá moc před jeho jmenem (pochýlena byla), to jest angelská v nebi, zemská, to lidská na zemi, a pekelnie, to ďábelská v pekle. O kterak tehdy my neposlušní, tak nepoctivě a tak hanebně a sobě zátratně berúce to jmeno najdóstojnějšie, můžeme mieti útočiště ku pánu Ježíšovi, a kterak chceme mieti jeho za štít, a jako své spasenie? né spieše tak budeme mieti ho hrozného súdci z našeho vyznánie, jenž nás odsúdí a odtrhna od nás obranu, nás potupí; neb v přísloví die Šalomún: Věže najprvnějšie jmeno božie. Od té věže Prov. 18. my křesťané padáme, a utiekáme před nepřátely, když koli to jmeno nadarmo béřeme.

A jakož napřed jest řečeno, že v myšlení i v mluvení M. jmeno božie béře sě nadarmo, též věz, že i v skutciech sě béře; protož každý, ktož smrtedlně hřeší, béře božie jmeno nadarmo. A že to přikázanie jest zvláště k synu božiemu, jenž všechny věci múdře řiedí a zpravuje, protož přisahači křiví, marní, hřěšie zvláště proti synu božiemu. A že otec buoh dal jest moc člověku, aby mohl nadarmo jmena božieho nevzieti a nehřěšiti, a buoh syn dal múdrosť, aby uměl sě hřiechu vystřieci, a duch svatý dal vóli k dobrému spósobnú, aby dobré líbila a zlé zamietala: protož člověk, vezma jmeno

božie nadarmo, tupí moc boha otcě, múdrosť syna božieho, a dobrovolnosť ducha svatého. A popuzenie k marné přísaze co jest než pýcha smělosti, žádosť zbožie a žádosť vzácnosti, a biedná dvornosť? a která odplata, než hřiech, marnosť a zatracenie? Jehož pán buoh rač zbaviti, i marného přisahanie!

Kapitola XXXIX.

Přikázanie třetie, jenž zvláště svatému duchu příslušie,
A. jest toto: „Pomni, aby den sváteční světil.“ Pro lepší rozum věz, že den sváteční neb svátek slove každý den ustavený od boha neb od lidí, aby v ten den diela tělestného nedělali: a
Gen. 2. tak slove židovsky sobota, to jest odpočinutie. A že pan bóh, stvořiv nebe i zemi i všechny věci jiné, dokonal sedmý den dielo své, kteréž jest byl učinil, i odpočinul sedmý den od každého diela, to jest stvořenie, kteréž jest stvořil, a požehnal sedmého dne a svat jej učinil, protož dobře slove i odpočinutie i svátek. A že ten sedmý den sám pán buoh osvětil a jeho požehnal, protož jest i má býti od lidí najviece veleben. Ale dieš: Tehdy lidé křesťanšti zle činie, že s židy sedmého dne nesvětie, jako buoh ustavil; neb neděle jest osmý deň od stvořenie. Tak rozuměj, že v šesti dnech buoh stvořil věci, v sedmý odpočinul, a pak osmý neděle. Proč sú tehdy křesťané den, v kterýžto má buoh býti najviece ctěn z pisma, proměnili v jiný den, sedmý v osmý, sobotu v neděli, již latiníci den boží nazývají? Zdá sě, že židé dobře drzie, světiece sobotu, a my zle, světiece neděli, a proměňujice božie ustavenie, zvláště v jeho mravném přikázaní, v tom: Pomni, aby den soboty světil?

Tuto věz, že v starém zákoně něco buoh přikázal jedné v podobenství, a něco zjevně k súdóm, a něco úplně k ctnostem; podobenstvie ta sú minula, súdové ti sú polehčeni, a přikázanie v ctnostech ta sú ostala. Aby rozuměl: v podobenství sú byla přikázána, tele, beránka, a tak jiné věci obětovati, jenž sú jinú věc znamenaly ty věci, jako beránek Krista. A tak že již ta věc znamenaná přišla, již jest minula figura, česky podobenstvie; neb již Krista živého obětujem, jenž má

s beránkem něco v podobenství společného, jako že Kristus obětovaný a beránek také, beránek odřien a Kristus oblúpen; beránek mlčí, když ho k smrti vedú, a Kristus také neotevřél Isa. 53. úst svých k protivnému slovu, když jest na smrť veden; a tak o jiných podobenstvích. Pak súdové ti v něčem sú ostali, a v něčem proměněni, neb Kristus řekl jest: Řečeno jest sta- Mt. 5. rým: oko za oko; ale já pravi vám: milujte své nepřátely! Neb poňavadž syn boží utrpěl jest za hřiešné na svém těle, a on jako milostivý kral nechtěl jest na smrť vedlé zákona starého odsúditi cizoložnicě, ukazal jest po sobě budúcím, aby Joh. 8. súdili milosrdně.

Pak přikázanie, jenž ovšem jsú k ctnostem, ta plně stojie, B. a maji v lidu pevnéjé státi než v starém zakoně, v lidu křesťanském. Protož die Kristus: Neroďte sě domnie(va)ti, bych Mt. 5. přišel, abych rušil zákon neb proroctvie; věrně nepřišel sem, abych rušil, ale abych plnil. A ihned málo potom die: Věru pravi vám! nebude-li hojnějšie spravedlnosť vaše než mistrov a zákonníkov, to věz starého zákona, nevejdete v králevstvie nebeské. A dává mnohé kusy Kristus, tudiež ve čtení svatého Matúše, jimiž křesťané maji židy starého zákona převýšiti. Protož věz z této řeči, že v tomto přikázaní: Pomni, aby svátečni den, to jest sobotu prvé a již neděli, světil, že něco jest ovšem mravné, to jest že mravy neb nravy, neb ctnosti přikazuje, jako jest upřiemo času svěcenie; a něco jest ovšem figura, to jest podobenstvie, jako jest sedmého dne zachovánie. Prvé, to věz času svěcenie, to má i v starém i v novém zákoně zachováno býti bez přestánie a proměny, a to tak, aby člověk v některý čas zvláště ctil svého pána boha. A že sedmého dne zachovánie, vedle položenie prostého v písmě, znamenává skrytě k rozumu k ctnostnému zachovanie člověka od hřiecha, a vedlé rozumu druhého znamená odpočinutie těla Kristova v hrobě, a vedlé rozumu k nebeským věcem znamená odpočinutie věčné v nebi: protož hodné jest, aby jakož figury, cerimonie, to věz podobenstvie, a náboženstvie v podobenstvich starého zákona ustavená již sú pominula, aby také sedmého dne zachovánie již přestalo; neb jinak nejsúc jisti, kolebali bychom sě s židy nevěrnými, jenž jsú živi, že by Mesiaš, to jest Kristus, a jeho smrť ještě byla by budúcie.

C. Protož vedlé smysla k ctnostem a vedlé smysla k nebeským věcem máme my křesťané, jako i židé, den sváteční soboty ustavičně zachovati, to jest, že máme od hřiechu přestati neb odpočinúti, a věřiece držeti, že máme na věky v nebesiech odpočívati; ale nemáme sě v sedmém*) dni ku prázdnění ot diela s židy sjednati, neb Kristus vstav z mrtvých již neumře.

A jest několiko příčin, proč sabatum, to jest den sedmý, v svěcení na osmý deň přeložen. Prvá příčina: neb ten den, jenž jest nynie naše neděle, světlo stvořeno jest mocí boha
Gen. 1 otcě, jakož u prvých knihách Mojžiešových stojí; protož hodné jest, abychom my jako světlo sě stkviece, v ten den ctili, chválili a velebili boha svého.

Druhá příčina, že slovo božie, jímž je otec, řka: Buď světlo, a stalo sě světlo! to slovo, jenž jest Kristus, ten den osmý vstal jest z mrtvých; protož my ten den z hřiechóv vstanúc, máme ctíti i chváliti vesele Jezu Krista; neb Kristovo z mrtvých vstánie znamená i činí naše duchovnie vstánie od smrti hřiecha k životu milosti, a naše konečné z mrtvých vstánie od smrti biedy v život radosti i oslavnosti. Protož v ten den zvláště máme s Kristem povstati, nebeských věcí hledati, a nechajíc pečlivostí světských, s nebeskými sě obierati; neb die
Col. 3 svatý Pavel: Povstali-li ste s Kristem, věcí, jenž nahoře jsú, hledajte, kdež Kristus na pravici boží sedí; věci, kteréž nahoře jsú, myslete, ne které na zemi. O bože Kriste! ty vieš, tak-li lidé tebe v neděli hledají, o tobě myslé, nechajíc zemských věcí!

Třetie příčina, že den osmý neděli světíme: neb v ten deň duch svatý srdce učedlníkóv Kristových navštieviv, od
Act. 2 zemských věcí je odlúčil, poznánim písma naplnil, smělosti potvrdil, a láskú k bohu a k bližniemu zapálil. Protož ten člověk hřěší proti otci bohu, i synu, i proti svatému duchu, kterýž mocné, múdře a dobrovolně nesvětie neděle; neb nenie vděčen paměti, že bóh otec svět stvořil, a že syn boží jie múdře způsobil, a že duch svatý ten den lid v světě pravdě boží naučil.

---

*) Rkp. všedniem.

Čtvrtá příčina, že osmý den Kristus obřezán pro naše hřiechy, a dal jest závdavek své krve za naše spasenie; protož kto svaté neděle nesvětí, ten ukazuje, že nenie vděčen Kristovy krve zavdánie a prolitie.

Pátá příčina, že všech lidí súd po z mrtvých vstání bude, jakož mnozí světí sě domnievají, v ten osmý deň. Protož kto neděle nábožně nesvětí, ten nepamatuje svého i obecného lidí jiných z mrtvých vstánie a súdu hrozného, a tak hřeší, činí proti vší svaté cierkvi, to jest proti všem svatým, jenž ten den v radosť pojdú. A ten den bude bez konce, neb v ten osmý den bude plné blahoslavenstvie, a dielo v ten deň bude věčné božie chválenie. Protož die svatý Augustin: Čti Genesim, prvé knihy Mojžiešovy, a nalezneš sedmý den bez večera, na znamenie odpočinutie blahoslaveného bez koncě. A tak den osmý, po sedmém věčný, má odpočinutie věčné; a tak život tělestný starého zákona má neděli za odpočinutie nedokonalé. Ad inqs. Januar.

Ale naše neděle po Kristově z mrtvých vstání, jenž D
znamená života duchovnieho konec, znamená blíže věčné odpočinutie nežli den sedmý, kterýž židé světie. A poňavadž tak jest, že osmý den, jenž latině slove: dies dominica, česky: deň boží, a neděle jest deň zvláště boží, neb jest deň našeho stvořenie, deň Kristova narozenie, deň jeho obřezánie, deň jeho z mrtvých vstánie, deň našeho ot ducha svatého naučenie, deň uslyšenie súdu vydánie od Krista, deň všech svatých spolu oslavenie, deň věčného v bohu kochánie a jeho požívánie, a tak deň v chvále boží bez skonánie; protož co máme činiti v nedělách neb v svátciech, jenž pominú, jedné činy k vzkřiešení od smrti hřiecha k životu milosti? abychom bezpečni jsúc, čakali z mrtvých vstánie v životě oslavnosti, a abychme nebáli sě slyšenie zlého hlasa hrozného: Jděte zlořečení v oheň věčný! ale abychme s doufánim čakali slyšenie hlasu najsladšieho: Poďte požehnaní otce mého, přijměte královstvie! a tak abychme vešli v osmý den najposlednější, v němž mieti budeme bezpracné ale velmě úžitečné dielo, jenž jest věčné božie chválenie a věčné oslavy požívánie.

Z těchto věcí máš, kterak jsme zavázáni k zachování E.
neděle neb svátku; neb jest troje zachovánie svátka a zvláště

neděle: prvé zachovánie jest všem lidem obecné, abychom sě zachovali od hřiecha; druhé zachovánie zvláštnie, abychom sě zachovali od skutkóv služebných, jenž táhnú od náboženstvie; a třetie zachovánie jest najzvláštnějšie, abychom sě zachovali od světských pečování. Prvé zachovánie svátka všechny a vždy ale časem svým zavazuje, neb všichni a vždy máme sě od hřiecha každého aspoň smrtedlného zachovati. Druhé zachovánie svátka všechny a vždy ale časem svým zavazuje, to jest, aby každý člowěk, zde živ jsa, neděli, když přijde, světil, diela nechaje služebného, jenž od náboženstvie tiehne. Třetie zachovánie zvláště zavazuje kněži, jenž nábožni jsúce, mají vždy i každého času všichnu svú pilnosť v bohu a k bohu položiti. Pro prvé zachovánie slove dobřě česky svátek; neb každý deň a zvláště v neděli má člověk býti svatý, od hřiecha sě zachovaje. Pro druhé zachovánie slove neděle, neb nemá ten deň člověk dělati činóv, jenž by od náboženstvie odvedli; a tak sě ukoje měl by sabatum, to jest odpočinutie od hřiecha, ot diela přiekazného k myšlení o nebeských věcech, a otevřěl
F. by myšlenie svá k bohu, zavra oči od světských věcí. Oči, řku, jenž jsú okna, jimiž smrť jest vešla v člowěka, smrť i duše i těla. Neb Eva najprvé viděla, potom požadala, potom přivolila hadu ďáblu, a tak smrť v sě i v nás vpustila: smrť těla, na němž umřieti muséla, a smrť duše, že přikázanie božie přestúpivši, smrtedlné shřěšila a nás v hřiech poddala. Protož
Jer. 9. die svatý Jeremiáš: Smrť vstúpila jest okny. A tak svatý
Cont. Jov. Jeronym die, že skrzě pět čichóv, neb pět tělestných smyslóv, jako skrzě někaká okna, hřiechóm vchodiště v duši jest. A proto i bohomyslní lidé často mají přiekazu, v nichž jest viděnie pokoje božieho, jenž přemáhá všechny čichy.

A ta okna neb brány mají zavřieny býti v městě Jerusalémě, to jest v člověku, jenž žádá viděnie božieho pokoje, a zvláště v neděli neb v svátek, aby k marnosti nebyly ty brány
Jer. 17. otevřieny; neb die Jeremiáš: Ostřiehajte duší svých, a nerodte břemen nositi v neděli, aniž vnoste skrzě brány Jerusalémské. Tu zapovieda břiemě hřiecha, jenž slove hřivna
Zach. 5. neb centnéř olověný, jakož die svatý Zachariáš prorok: neb
G. hřiech ihned Lucipera těžkosti svú stahl jest s miesta najvyššieho do najnižšieho pekla. A proto slove hriech těžký, neb

jakož těžká věc vždy tiehne dolóv, což móž najníže, jako kámen, olovo, a jiná věc těžká: též hřiech tiehne duši doluov, ale té těžkosti nečije ani znamená, jeliž vystúpí z těla. Neb jakož pes na lodi, maje kámen veliký na hrdle zavěšen, nečije té těžkosti, jeliž z lodě bude vyvržen a potopen: též duše nečije té těžkosti, dokud jest v těle; ale až z těla vystúpí, tehdy počije, když v hlubokosť pekla padne.

Protož kto by to znamenal, ten by vážil těžkosť hřiecha a věděl by, že jeden hřiech smrtedlný jest tak těžký, že všechny ctnosti, což jich člověk má, před hřiechem tak převáží, že by v tu dobu umřel, když je učiní, ihned by buchl do pekla. A zasě ctnosť jest tak lehká, že kdyby člověk neměl nižádného hřiecha ani viny, po vstúpení pána Jezu Krista ihned by jeho v radosť nebeskú vzdvihla, jako oheň veliký silný nesě nahoru malé jiskry. Protož komu dá buoh poznánie, ten váží tu těžkosť hřiecha; jako král David, když byl kající, řekl jest v žalmě: Nenie zdravie v těle mém před tváří hněvu tvého, Ps. 37. H. nenie pokoje kostem mým před tváří hřiechóv mých. A proč to? ihned ukazuje, řka: Neb zlosti mé přešly sú hlavu mú, neb vešly sú na hlavu mú, a jako břiemě těžké obtiežily sú mě.

Aj tatoť jsú břemena, jichž nemáme nikdy a zvláště v svátek nositi, chceme-li věčnú sobotu, to jest odpočinutie mieti, o niež sobotě die Isaiáš: Sobota rozkošná, k té máme přijíti, Isa. 25. zachovajíce dřieve řečené soboty, to jest odpočinutie od hřiecha, a od tělestného diela v neděli. Neb die Isaiáš: Bude sobota Isa. ult. po sobotě. To jest, z odpočinutie v svátek neb v neděli bude odpočinutie v duši, a po odpočinutí mysli bude odpočinutie u věčnosti; neb die pán Ježíš: Poďte ke mně všickni, kteříž Mt. 11. pracujete, a já nakrmím vás! v odpočinutí rozuměj, nebt tam bude sytosť, po níž nikam myslí nehneš, aby jiného žádal nasycenie.

Aj tohoto odpočinutie žádaje člověk, má sě v neděli ukojiti od hřiecha a od přiekazného diela; neb jakož v neděli nepřipravujeme země, ale tělo i pokrmem, i rúchem, i okrasú viece než jiný deň, pamatujíce, že Kristus již sytý i oslavný ten den vstal, a že my také syti, bielým rúchem oblečeni a krásní ten den vstaneme: též ten den máme zvláště cúti pána I.

boha, krmiec a okrašlujíc duši ctnostmi; neb jinak neděle nesvětíme, jedné najprvé ctiece boha, druhé připravujíc duši, a třetie a najposlé tělo. A jest hodné v neděli s tú památkú, zvláště knieżatóm, v rúše lepšiem sě ukázati, že král nebeský ten deň vstal jest slavný, a přijde ten den súdit všech lidí.

K. A proto také angelé ukázali sú sě u hrobu ženám v ten deň v bielém rúše. A že v ten deň pán Ježíš jedl jest s svými učedlníky, na znamenie, že s ním oslavným budú sě na věky sytiti; protož také hodné jest, aby ten deň lépe lidé bez přielišnosti pojedli. A tomu na příklad světí i starého zákona i nového jiné dni sú sě postili, ale v neděli nic; a tak jest již od svatých křesťanóv uloženo, aby nižádný puost v neděli nebyl ustaven. Tiem také obyčejem na pána na Ježíšovu hodu narozenie jedie maso křesťané, ač bude i v pátek. A to všechno činiti máme v naději k věčnému odpočinutí; neb jinak nelzě přijíti ku odpočinutí, jedné pěkným, múdrým a opatrným chozením. A jakož šest jest dnóv, v kteréž děláme na tělo, tak den sedmý máme žádostivě, laskavé a nábožnějé o bohu, o nebeských věcech a o svém spasení mysliti, odlúčiece, jakož najdále možeme, pečlivosti a myšlenie světská, pamatujíce, kterak po šesti věcech, jako po šesti dnech, vezmeme odplatu vedlé state-

Cor. 9. čnosti našie prácě, vedlé slova svatého Pavla: Ktož málo sěje, málo bude žieti; a ktož rozsievá v požehnáních, z požehnaní bude také žieti.

I. A věz, že jest prvý věk člověčí od jeho narozenie až do zubóv vzrostu a do řeči, a slove nemluvnosť, proto že dotud člověk obecným během nemluví. Potom druhý věk, až do znamenie chlupóv brady a prsí, a slove mladosť. Potom třetí věk, odtud až do stavu rostu, a slove dorostlosť; neb dotud roste člověk u výsosť, a dále nic. Čtvrtý věk, již prostředek života, slove mocnosť; neb v tom věku jest stav moci člověka k čitedlnému znaní, že v ten věk člověk znamenitě jest najmocnějí. A pak potom, když zemdlejí moci znamenitě, ale však ne tak, by nemohl skutkóv činiti člověčich, přileze věk pátý, starosť. A pak když zemdlejí moci tak, že již znamenitě hynú skutkové pěti čichóv a údóv, že již ruce sě třesieta, oči blikáta neb tekú, přileze šestý věk, jenž slove šietnosť. Týmž také obyčejem, jakož roste věk těla, rósti má moc mysli

v duši, vedlé svatého Pavla slova, jenž die: Ač ten, jenž jest zevnitř nás člowěk, boří sě neb hyne, však ten, jenž vnitř jest, obnovuje sě den ote dne. To jest řečeno: ač tělo hyne v sobě, však vždy obnovuje sě duše. Protož ten nestará sě v bohu, kterýž netieží sě na duši v ctnostech, jakož sě tieží na svých údech. A snad naleznem šieta děda neb babu na těle sešlé, ani v duši jsú usrané dietě; neb die Izaiáš: Zlořečené dietě ve stu letech, neb stoletné. Protož jedné ta starosť jest počestná před bohem, o niež Šalomún die: počestná starosť. A zdá mi sě, že kdy pán buoh řekl jest: Před šedivú hlavú povstaň, a osobu starého vždy cti! že miení šedivého a starého, v dobrých obyčejích dokonalého; jinak by buoh nezlořečil dietěte stoletého, řka: Zlořečené dietě stoleté to jest, starý na letech člowěk a nestatečný v skutciech. 2 Cor. 5. Sap. 4. Lev. 19.

Protož nevizi, by člowěk, maje rozum, tak jda k věku sedmému, byl věřící právě, nenie-li pilen, aby pospiešil ku poznání boha a prospěl v ctnostech, aby, jako tělo roste v věku, též aby duše rostla v ctnosti. Neb jakož mudrci pravie, že přirozené hnutie, jako hnutie těžké věci dolóv a lehké jako ohně vzhóru, vždy pospěšnějšie jest, čím jest bliže ta véc k svému cíli: též hnutie k bohu, poňavadž jest přirozené, proto že každá věc z přirozenie žádá toho svrchovaného dobrého dojiti, má býti vóle*) člowěka pospěšnějšie, tak že jest-li člowěk obyčejem**) svatých miluje boha svého, čím sě viece bliží k tomu dobrému, tiem jest veselejy. Neb dobré, z daleka poznalé, svým přiblížením člowěka veselí, a netoliko člowěka ale i hovado; neb i pes, i vól, i kóň, k té věci, jemuž jest utěšena, čím bliže bude k ní, tiem spieše poběhne a nedá sebe otehnati, a pacholek k dievce a dievka ku pacholku. M.

A z tohoto máš dóvod, že dobří lidé žádají umřieti a vesele smrti čakají, neb již sě k tomu dobrému, jež milují, bliží; ale s hřiechy zastaralí ne tak, ti sě smrti bojie, neb boha nemilují. Také která věc sě co bojí, ta od toho utieká, a čím sě viece bojí, tiem hnutím viece pospiechá; a že bázní zahynutie a súdného dne bojí sě, ktož sě bojí boha, protož taký k bohu pospiechá a od zahynutie utieká, a to utiekánie záleží

*) Rkp. vale. **) obyčeiom.

na setrvání v božiem poslušenství. Protož chodícím zde k vlasti nebeské najpotřebnějšie jest ctnosť setrvánie, bez nież nižádný nebude korunován; protož počínající dóstojné na počátce, a dále jdúc, přestanú-li před skonáním, netrvajíc v milosti boží,
Mt. 7. budú zatraceni. Protož die spasitel: Ne každý, kterýž mi die: pane, pane! vejde v králevstvie nebeské. Jednú die: pane, když dobře počíná; druhé die: pane, ktož dobře prospievá, a třetie die: pane, ktož dobře skonává. Protož ktož nedobře skonává a dobře počíná a prospievá, ten die dvakrát: pane, pane; a
Mt. 25. těm, kteříž tak řkú, die spasitel: Neznám vás! když potlukú, řkúc: Pane, pane, otevři nám! Die: Neznám vás k spasení, neb sě vám nedostává třetieho znamenie, jenž jest ten nedostatek, hřiech konečnieho nekánie, proti duchu svatému.

Aj tyto příčiny máme v hromadu sebrati a v neděli spasenie svého pilně hledati; neb nedostává sě tomu člověku lásky zřiezené, kterýž po šesti dnech, v nichž tělu a světu slúži, neslúží duchu den sedmý.

Kapitola XL.

Po někakém poznání neděle již má býti vědieno, na
A. kterých věcech záleží svěcenie neděle aneb svátku; neb vidomé jest, že ani čas ani miesto slove svaté, jedné pro účinky svaté, neb pro život svatý. I ukazuje sě obyčej svěcenie neděle, když po slovách třetieho přikázanie die duch svatý: V šesti dnech budeš dělati, a činiti budeš všechna diela svá; ale v sedmý deň odpočinutie pána boha tvého jest. Neučiníš nižádného diela v ten deň, ty i syn tvój, i dcera tvá, i sluha tvój, i děvka tvá, i hovado tvé, i host, kterýž v tvých vratech jest. Aj z těchto božích slov máš, že člověku neděli neb svátek světiti, jest sě jemu od služebného diela zachovati. Protož v knihách Levitici zapoviedá sě každé
Lev. 23. také dielo, když die buoh: Nižádného diela služebného nebudete činiti v neděli. A poňavadž zákon boží nezapoviedá diela chvály božie nikdy, protož nenie jiného diela, které by bylo zapovědieno, jedné dielo, jímž sě stvoření slúží, jako jsú
Sup. Joh. Omne 38. diela rolná a řemeslná; neb ač vedlé řeči svatého Augustina,

jedné dielo hřiešné jest služebné, však to dielo, jenž jest nájemné, jakož jest dielo rolné a řemeslné, zapovědieno jest v neděli. Protož čině to dielo člowék v neděli, hřeší přestúpením B. přikázanie, a tak mnohými smrtedlnými hřiechy; neb jakož ctnosti svázány jsú, tak že kto má jednu, má jich mnoho, též i hřiechové.

O ctnostech praví svatý Augustin i Aristotileš pohan, 6 Ethic. že ktož má jednu ctnosť, ten má všechny. Toho dóvod jest tento: Jest-li Petr neb Jan opatrný, tehdy má opatrnosť, jenž jest ctnosť, zpravujíc ho, aby všechny věci činil opatrně; a že čině opatrné, pilen jest, aby vše, co má učiniti, učinil spravedlivě, a tak plně sě způsobí k spravedlnosti; a plně sě způsobě k spravedlnosti dá každému, co od něho na koho slušie, a tak jest spravedlivý. A že nemóž býti tak plné spravedlivý bez statečnosti, jíž až do smrti hotov jest státi o pravdu, protož jest statečný; neb statečnosť jest ctnosť, jíž kto ustavičně a vesele postaví sě o dobré. A že nemóž býti tak statečný, nenie-li střiezvý a v jedení skrovný, neb jinak by zblúdil, protož má skrovnosť, jenž jest ctnosť, jíž člowék má sě právě netoliko v jedení a v pití, ale v každém skutku, jenž slušie k statečnosti. A tak máš, že ty čtyři ctnosti veřenie: opatrnosť, spravedlnosť, statečnosť a skrovnosť, jsú spolu svázány, tak že ktož jednu dokonale má, ten i druhé má, a ktož z nich jedné nemá, ten nižádné z nich nemá. A ty ctnosti jsú veřenie, že jako u veřejí dvéře sě obracují, též život ctnostného člowéka v nich sě obracie a na nich stojí; a ty táhnú po sobě jiné ctnosti, jako jsú: štědrosť, svobodnosť, ochotnosť, pravdymluvnosť, a tak pokora, trpělivosť, ustavičnosť, a tak jiné ctnosti.

Též také hřiechové svázáni jsú, že kto má jeden, má jich mnoho, jakož sem řekl: ktož hřeší přestúpením přikázanie božieho, nesvětě neděle, ten mnohými smrtedlnými hřiechy hřeší. Neb že dělá lakomě, jest lakomec; a že tak lacino svú duši a králevstvie nebeské tratí, jest marnotratce. A že od choti Krista k ďáblu odstúpil jest, protož duchovně cizoloží a smilní. A že božieho přikázanie nedrží, jest pyšný; a že jest pyšný, bohu závidí, že jemu přikázal světiti, a tak jemu cti ujímá, a tak jest zloděj. A že nečiní, co má v svatek činiti,

protož lení jest; a že své duši zle činí, protož jest hněvivý, neb sám své duše nenávidí a ji zabíjie; neb die David: Ktož miluje zlosť, nenávidí duše své. A že sebe nenávidí, tehdy i
Prov. 11. bližnieho nenávidí; neb die písmo: Kto sobě zlý, kterak jinému jest dobrý? A že boha neposlúchá, tehdy ho nemiluje; neb die svatý Jan: Kto die: miluji boha, a přikázanie jeho neostříchá, lhář jest a pravdy v něm nenie. A že boha nemiluje, tehdy nadarmo jmeno božie jest vzal, a darmo slove křesťan. A poňavadž darmo slove křesťan, tehdy otcě pána Krista nectí, a nectí matky své, jenž jest zbor všech svatých; neb kto nectí krále, ten nectí i králové, jeho choti, i všie jeho čeledi. A tak přestúpiv jedno přikázanie, jest všemi vinen, jako die svatý
Jac. 2. Jakub, apoštol a bratr pána Ježíše Krista. Protož ty věrný člověče, to znamenaje pilně, v neděli nedělaj diela služebného.

C. A znamenaj, že dielo služebné jest dielo, jímž člověk bez núzě neb bez potřeby slúží některému pánu neb paní, kromě boha; jakož jest dielo řemeslné, rolné, a jiné dielo pro hřiech uvedené, k němuž lidé jsú nájemni; neb slúžiti bohu a modliti sě jemu a jeho chváliti, nenie dielo služebné. A též dávati posvátné věci, jako tělo božie, kázanie, křest, rozhřešovánie, olej svatý, manželóv otdávánie, též dáti almužnu, slúžiti chudému, připraviti tělestnú potřebu, bez niež nemóž člověk podobně živ býti, nejsú diela služebná, od boha zapověděná.

Z této řeči máš, že každé dielo hřiecha neb hřiech jest dielo služebné, od boha zapověděné; a jest převelmi služebné, neb pán, jemuž tiem dielem sě slúží, jest najbiednější. Protož
Joh. 8. die spasitel náš: Každý, jenž hřiech činí, jest sluha hřiechu. Ale jiná diela služebná, jako jest orati, žieti, víno zbierati, hrušky neb jiné ovoce třiesti, neb zbožie vésti a tržiti, a k nim podobná diela mohú někdy dobře býti s hodnými příčinami, k poslúžení a prospěchu svaté obcě; ale jsú ta diela v neděli neb v svatek zapověděna, že jsú služebná a nepotřebna, ani velmě nuzná tak, by bez nich nemohl člověk na taký deň býti. Protož člověk maje zbožie dřieve řečená, zvláště ač by slúžil obci, pracuje v neděli, tak jako řečeno jest, již by činil skutek nehodný; neb v ten čas, v kteréž má samému bohu slúžiti, stvoření slúží. A tak diela, kteráž pro zisk časný neb

pro utěšenie tělestné všední deň byla by hodná, v svátek byla by služebná; a ta diela zvlaště slovú služebná.

Druhé z této řeči máš, že židé pána Ježíše nerozumně a neprávě sú tresktali z porušenie neděle aneb svátku, proto že kazal, divy činil, a nezdravé uzdravoval, aneb že jiné věci, jenž k boži chvále slušeji, činil; neb poňavadž oni vedlé zákona hodně vola neb osla z studnicě v svátek vytáhli sú, čím viece člowěk z ďáblowy studnicě v neděli móž bez porušenie svátka vytažen býti? jakož jest jim dowedl milostivý spasitel ve čtení. A protož dáwaje nám příklad dobroděnstwie, abychom w svátek dobře činili, a k boži chvále deň boži obrátili a naložili, obecně činil jest skutky diwné a milostivé v svátek, jakož swědčí čtenie svatého Jana. Mt. 12. 5 et 9. cap.

Třetie máš z tétoi, řeči že hřěšiece kterak kolivěk v svátek neb v neděli, najviece rušie neděli; neb dielo najslužebnějšie páchají v neděli, jimž najviece buoh sě tupí a od nich trpí. Neb poňavadž má člowěk wždy něco činiti, a opět že což kolivěk v smrtedlném hřieše činí, wždy znowu hřěší, wědomé jest, že každý hřěše v svátek neb v neděli, čině dielo najslužebnějšie, ruší deň sváteční. Protož nezdajť sě, by prázdníci neb lenochowé neděli světili, neb die svatý Ezechiel: Ktož odpočíwá, odpočíwaj. To wěz, kto odpočíwá tělem, odpočíwaj i duchem; kteréžto odpočíwánie nebude, jedné když z lásky hřmot světských hřmotów a hlukóv bude wyhnán. Ez. 3

Protož biedně a ohawné hřěšie, mnějíce by w svátek světili, kteříž opustiec diela tělestná, obžerstwím, opilstwím, mrzkomluwením, marnomluwením, oplzlým hraním, turnowáním, kolbú, kostkú, šachowáním, frejowáním, tancowáním, lakomým tržením, a jinými péčemi sě toho světa zaneprázdnie; neb neděle zachowánie odpočinutím od diela služebného jest podobenstwie odpočinutie minulého po šesti dnech diela, jako jest buoh odpočinul; a také jest znamenie neb podobenstwie odpočinutie budúcieho swatých w radosti; a třetie k odpočinutí nynějšiemu, jímž wěrní w swatek w bohu odpočíwají. Neb jakož světník neděle swléká wšednie ruby, šaty neb rúcho, móž-li mieti swátečnie lepšie, obleče sě w ně: též má swléci s sebe to, co znamenají šaty; to wěz, aby swleka s duše a s mysli své myšlenie a pečliwosti světské a služebné tělu, oblekl sě w rúcho

světlejšie, a tak modlil sě a slúžil pánu bohu v světlé láscé; neb ctnosti jsú rúcho duše a rúcho světlé, jako zasě hřiechové jsú rúcho temnosti. A pro toto podobenstvie slušie hodné, aby křesťané, majíce lásku, v neděli krmili sě štědřéjie. Protož
Tob 2. psáno jest v knihách Tobiáše, že když bieše den sváteční boží, a byl sě připravil oběd dobrý v domu Tobiáše, řekl jest synu svému: Jdi a přiveď některé z našeho rodu, bojície boha, ať hodují s námi. Též také jest psáno v knihách Neemiáše:
Neem 8. Jděte a jezte tučné věci a píte sladké, a pošlete těm, kteří sú sobě nepřipravili; neb̊t den svatý boží jest, a nerodte smutni
E. býti. Neb neděle naše, jenž jest odpočinutie, znamená naše nasycenie svatých v nebeské vlasti.

Protož veškeu den nedělný má naložen býti a ztráven v duši, v slovu a v skutku v někakém povýšení chvály božie. V duši: myšlením o zákonu božiem, o nebeské radosti, a o těch věcech, jenž jsú k prospěchu svaté obci, a k naplnění božích přikázaní způsobuje. Pak v slovu: nábožně sě modle, slovo božie káže, a dobrú řečí jiné napomínaje neb uče, neb tresktaje, neb mieře a smlúvuje hněvivé, s láskú za jiné sě přimlúvaje, hřiechóv sě zpoviedaje, neb bohu na chválu zpievaje. Pak v skutku: ráno vstávaje, do kostela chodě, milosrdné skutky ukazuje, k svatému kázaní běže, aby neb kázal neb slyšal, a jinak rozličně bližniemu pomáhaje k spasení, a tak jsa živ způsobně, aby v nižádnú hodinku ďábel nenalezl tebe prázdna; neb ďábel v svátek pilnějé láká lidi, neb vie, že ten deň mohli by sobě najviece prospěti; a závisť jeho múti ho, aby rmútil lidi, když mní, že viece uškodí.

Protož pro opuštěnie tohoto přikázanie strach jest, že dnové naši obráceni sú ve lkánie, jakož židóm sě stalo vedlé
Ecc. 10. písma; neb psáno jest: Královstvie jde ot lidí k lidu, pro nespravedlnosti, pro křivdy a pro násilé, a pro rozličné lsti, a pro
F. časy hněvivé. Neb v deň sváteční, ďáblovým popuzením tělestným a světským, pilni jsú lidé činóv hřiecha, jenž jsú najslužebnějšie dielo, protože najbiednějšiemu jimi lidé slúžie, ztratiece svobodu krále Krista. A slúžie někteří ďáblu, jenž slove Mamon, pro lakomstvie zbožie, že opustiece kostel a nábožensťvie, pilni jsú trhóv, robot na poli a jiných činóv, jimiž zbohatěti žádají; a ti nevykupují času, ale viece vážiec zbožie světa než

své spasenie, pánu bohu svému miesto hodovních dnóv činie dny zlé. Proto nemilují boha vší myslí, jimž milejšé jest zaneprázdnénie vedlé tělestných věcí v deň od boha zápovědný, než vedlé božie služby. Protož tak hřěšiece smrtedlné, připravují sobě žalobu ku pádu v deň božieho hnévu.

Jiní pak v svátek slúžie ďáblu, jenž slove Luciper, jako všichni pyšníci, jenž svú pýchu ukazují s žádostí na rúše, na pyšném chodu, a zvlášté že z pýchy ten deň neposlúchají pána boha, jakož i Luciper, jenž jest nad pyšníky králem. Pak smilníci sváteční, ti slúžie ďáblu, jenž slove Azmodeus; ten má moc, aby je dávil, jakoj' měl moc, aby zdávil šest mužóv Sary, již sú pojímali pro krásu, a prvú noc každý z nich chtěl smilniti. O pane bože! ty vieš, že by málo ostalo manželóv, kteří tak sě pojímají, a pak ovšem jiných smilníkóv nešlechetných, jako cizoložníkóv, kněží i laikóv, žen i mužóv! Veliká dobrota tvá, že sě nepropadnú, že světa nepotopíš, že jich Azmodeus na těle nezdáví. Snad je chováš k věčnému ohni? ty vieš, kam kteří slušie; hovieš některému ku pokání, a některému čas dáváš v rozkoši dlúhý, aby měl biedu u věčném zatracení. Joh 10.

Pak lakotníci sváteční slúžie ďáblu Bél, jemuž sú dávali za den čtyřidcěti ovcí, žemlí po dvanadsti korciech, a vína šest kádi: ale to všechno kněžie s ženami svými a s dětmi tajemné sú zjiedali a spíjeli, jako psáno jest v Danieli. Snad to znamená, že kněžie nynější jsú obžerní a nestřiezví, s ženami neřku tajemné, ale zjevně bohu danú almužnu žerú, ale a kaks klamajíce lid, řkú: Dajte bohu! a chtiec sobě a ženám, jako oni kněžie; a lid dává, mně, by bóh požíval v chudých, nalit bélité a bélkyně požívají s bélenci. O Danieli, muži svatých žádostí! zamkni nynie Béle, a potrus prachem, ať král pozná, kto to žéře. Ale dieš, Danieli svatý! že netřeba trúsiti; neb netoliko ty, jenž jsi muž žádostí božích, rozsuzuješ ty hanebné věci, ale již Hodek, Klimeš. Pabeš uměji to znáti i jich děti, a však i ti obžerstvie nenechají, ani sě pro obžerstvie na posviecenie, na svatby i do krčem svolávají. Dan. 14.

A bych měl dále psáti, neměl bych měšťěnínóv pominúti. Tiť proto mají břicha veliká, neb žerú, nesvětiece svátka. A pak co mistři v svátek činie, jenž veliké přieliš hody strojie,

Mezi těmi, pohřiechu! hus jest v ctnostech od Béle oškubená; neb jest také často sě na těch hodech přielišně krmila a chudých robotu žrala.

Pak hněviví svátečníci, ti slúžie Vehemot, jenž slove krvavý; neb tací opustiec lásku srdečnú, zarmútie sě v krvi. [Pastor. Neb die Aristotileš, že hněv jest zahorčenie krve u srdcě, to jest, od zahorčenie srdečného pocházie hněv. A pověz mi, kdy krvavý Vehemot viece zakrvaví lid, než v svátek? kdy viece mordu obecně a svárov způsobě, lidi mrtví? Pak závistiví slúžie v svátek ďáblu Astaroth, jenž jest knieže zvláštnie nad závistníky. Protož záviděl jest Bartoloměji, apoštolu Kristovu, jakož čteme, ač ne v písmě svatém, vědomě vypisuje jeho krásu na těle a oděv na rúchu, a tudy pronesl svatého Bartoloměje. Též kdy viece lidé padají v závisť, než v svátek? onen neb ona uzřiec jiného neb krásnú jinú na vlasech, na tváři, závidí jí; uzřiec u nie rúcho krásné, závidí jí. Přijdúc domóv, s jedné strany kvielí na muže, žalujíc: Ona má rúcho kraššie! a s druhé strany hanějíc onu, že jest pyšná, škaredá, frejovná; vidúci rúcho krásné, chce mieti též. A takéž i kněžie, i mistři, studenti, panoše i žáci, i chudí řemeslníci závidie jiným. A kto móž plně psáti, co té závisti i chudí žebráci svému bohu Astaroth pilně snesú? protož, kterak ti Kristóv svátek světie?

A pak lenochové sváteční, dlúho ležiec, mše i kázanie, neřku jitřnie a rané vstánie, chtiece zameškávajíc, a jiní lěně sě modléc, slúžie ďáblu, jenž slove Šathan; neb protivie sě tací lenochové bystrému životu pána Ježíše, jenž hotově za hřiešné, nejsa dlužen, a za své nepřátely šel jest na smrť, vstávav prvé hotově i na modlitby i na kázanie, a chodiv pěš pro naše spasenie. Protož kdy šel do Jerusaléma, řekl jest učedlníkóm svým, že musie jíti do Jerusaléma, a mnoho trpěti od starcóv, od kněží a od mistróv, a od biskupóv kněžských, [Mt. 16. a že má zabit býti. A Petr, že lení byl ještě k utrpení a k boží službě, odved ho na stranu, radil řka: Odstup od tebe, pane! nestane sě tobě to. A ihned pán Ježíš, obrativ sě, řekl [G. jest jemu: Jdi po mně, Šathane! neb nesmýšliš božských věcí, ale lidské smýšliš, a tak pohoršenie mně jsi. To jest, horšiš sě nade mnú, žádaje, abych já hotově nešel na smrť,

jako sám nechceš pro lenosť jíti. Protož chtě spasitel všechny od také lenosti odvesti, jakož píše svatý Marek, zavolav zástupa i učedlníkóv svých, řekl jest jim: Ač kto chce přijíti po mně, to vez do radosti věčné, vezmi kříž svój a poď po mně, to jest, maje utrpenie, buď hotov k smrti pro mě. A to mieni, když ihned die, že ktož bude chtieti zachovati život svój, to vez zde netrpě, ztratí jej; neb musí vždy umřieti, a tak i na věky duši i tělo ztratí. Neb poňavadž Ježíš milosrdný, buoh věčný, člověk nevinný, musil jest trpěti, jakož sám die, a tak oslaven býti, kterak tehdy člověk hřiešný, hřiechóv plný, chce s lenosti, nic netrpě pro Krista, z dluhu převelikého spasen býti? A tento ďábel Šathan v lenosti často člověka porážie v oheň a často u vodu; neb lení člověk jednak upadne v oheň, to jest v zapálenie smilstva, jednak u vodu, to jest v skutek nečistého smilstvie. A o tom ďáblu die svatý Matúš, že člověk jeden přistúpil k Ježíšovi, a padl jest na koleně před ním, řka: Pane! milostiv buď synu mému, neb náměsiečný jest a trpí zle, neb často padá v oheň, a často u vodu. Člověk ten znamená lénieho, jehož syn, to jest vóle, jednak padá v zapálenie smilné, jednak u vodu, to jest v skutek smilný. A kto pád ten činí? věru duch zlý, Šathan. Neb die svatý Marek, že řekl jest ten člověk Kristovi: Mistře! přinesl sem k tobě syna svého, jenžť má ducha němého, a ten kdež kolivěk jeho chopí, tepe jím a pění, a skřípí zuby a schne.

Mr. 8. Luc. ult Mt. 17. Mr. 9.

Aj slyšíš teď, člověče! že ďábel, duch němý, jako jest lenosť ďábelstvie tajné, kdež kolivěk, buďto v kostele, buď na loži, tepe člověkem, že pění. Pěna jest nečistota, jenž z lenosti v smilství pochází; Šathan to jedná, i skřípěnie zubóv mezi smilníky a schnutie. A to ďábelstvie nebude vyhnáno i od učedlníkóv Kristových, jako sám Kristus die, jedné modlením a postem; neb když sú učedlníci otázali, řkúc: Proč sme nemohli vyhnati toho ďábla? odpověděl jim Kristus, řka: Pro nevěru vaši. Neb ten ďábel nebude vyvržen, jedné modlitbú a postem. Neb lenosť, jiež kto sě varuje, statečně trpěti musí, utrpením vyvržena má býti, modlitbú nábožnú, postem, a k smrti života nasazením. Protož potřebie jest léniemu člověku, aby padl na kolenú nábožně před Ježíšem, a prosil, řka:

Mt. 17.

Milostiv buď, pane, synu mému! to jest vóli mé, již v lenosti duch zlý jednak mece v oheň, to jest v zapálenie smilstva, jednak u vodu, to jest v skutky smilstvie. A milosrdný spasitel vyžene ducha zlého Šathana, a uzdraví v tu hodinu. A
II. že, vedlé řeči svatého Augustina, člowék, kolik má hřiechóv smrtedlných, tolik má pánóv čertóv nad sebú, a hřiechové spolu sě vlekú; protož někto v den sváteční, maje bohu slúžiti i všem svatým, slúží Luciperu i svým všem čertóm pánóm, a tak den svatý obrátí sobě v deň zlořečený a prokletý, a den veselé budúcieho v deň kvielenie a truchlosti; neb deň, jenž jest k boží chvále svat uložen, k pilnosti světa, těla, ďábla a hřiecha zle obrátí.

Protož běda nám, že v svátek neobieráme sě s zákonem božím, ale s tělestným zbožím! Nehledáme přikázanie spasitele, ani držíme lásky věčného krále, majíce v svátek mysliti o stvoření světa, o jeho opravení od boha, o jeho naučení, o súdném dni, o věčném spasení; neb ty věci, jakož řečeno jest, buoh v neděli některé učinil jest, a druhé učiní: my pak zpět obrátiec sě myslíme, kterak bychme zbožie světa dobyli, zle dobytého jako dobřě dobytého chovali, pod lstivým přikrytím kterak bychme chytrostí protivníka svého oklamali, chválu světa kterak bychme uhonili, a v tělestné rozkoši kterak bychme sě okojili. A tak také mysléce myšlenie marná, svárlivá, nepokojná, majíce mysliti o pokoji obecném, a zvláště abychom měli všichni spolu pokoj v bohu, pak to opustiec, zaneprázdníme i rozum, i vóli, i paměť vnitřnieho člověka, chopiece sě lajen tohoto světa. A že duše tiem bude zmalevána, což najviece miluje, vidomě rozum móž poznati, že obraz, jenž má býti trojici svaté podoben v milování, v potvoru přehroznú jest obrácen. A opět majíce v neděli všěcky naše smysly ku pánu bohu, k jeho věčné moci, múdrosti, dobrotě, a ku pravdám věčným obrátiti a v těch kochánim odpočinuti, a pečlivostí tělestných věcí, jenž hynú, jakož najdále móžeme, odvrátiti, aby rozum, i myšlenie, i smyslové sě nerozblúdili: neb rúcenie a zaneprázdnénie v mnohých věcech zaneprázdňuje paprslek prvého světla, to jest boha, a slunce Krista, že neosvietí vnitř člověka; jako dřěvo neb štěp křivý, rozložený a hustý listím zastierá, že nemóž světlo slunečné paprslkov

pustiti k tomu stromu. A že z hojnosti srdce ústa mluvie, Mt. 12.
zjevno jest, že nemodléce sě, ani kážíce, ani jiných učiece, ani
úžitečných řeči mluviece, ale vadiece sě, hanějíce, jiné zpósobujíce, lajíce, nekázaně mluviece, a zpievajíce piesně nenábožné, mluviece řeči, básně neužitečně, a ovšem biedné frejovnie, jiné lidi horšiece, den sváteční zmařime: kterakž tehdy obdržíme, co od boha žádáme a prosíme, tak posměšně jsúce živi, a mluviece oplzlosti nehodné a pohádky, jenž chýlé mysl ke zlému? Kterakž tehdy vydáme počet z každého slova prázdného v poslední neděli, rozsievajíce slova, ne k dobrému*) napomínajíce, ale popúzejíce ke zlému; ne svatého písma čtúc ani slyšiec, ale těm, jenž čtú a slyšíc, utrhajíc a jim sě posmievajíc, o vieře, o ctnostech, o spasení netbajíc, ale piesní, básní, píšťeb, hudeb, kolby, tancóv pilni jsúc, pasúc neřku od oběda, ale od jitra mlsné oči nestudatým hledáním, plesáním, tancováním? Jakož nám die bóh skrzě Izaiáše: Kobos, húsle Isa. 5.
a buben, a víno na hodech vašich; a na dielo božie nehledite, ani skutkóv svých ruk znamenáte. Neb kostečníci, šachovníci, vrhcábníci, tanečníci a pipláči s piplavicemi nehledie na božie dielo; neb v tu dobu ani hledie na nebe, že jim jest uděláno; ani hledie na jiná stvořenie, jenž všechna sú pro ně stvořena, aby pamatujíce dobroděnstvie, bohu v svátek slúžili pilnějé; ani také skutkóv svých ruk znamenají, co jimi proti bohu Job 21.
páší. Nepomníc, že die svatý Job: Tepú buben, skržie na húsle**), radují sě pro hlas varhaní, vedú v rozkoši dny své, a okamženě sstúpili sú do pekla.

Ne tak, ne tak, o věrní křesťánkové! činme, ale znamenajíce, že dnové zlí jsú, choďme opatrně, vykupujíce čas, tak že což sme prvé zameškali, to již pokáním svatým sobě navraťme; choďme ne jako blázni, ale jako múdří, vědúce, která Eph. 5
jest vóle božie, že vóle božie jest, abychme v svátek nehřešili, ale modlili sě. Neb die Kristus bóh: Musie sě vždy mo- Luc. 18.
dliti. A jeho apoštol Pavel die, že máme sě bez přietrži mo- 1 Thes. 5.
dliti, to jest, mysli, slovem neb skutkem prospievati. A to mieni Šalomún, řka: Což koli móž ruka tvá, bez přětrži dě- Eccl. 9
laj; neb ani múdrosť ani umění jest v pekle, kamž ty po-

*) Rkp. nesloua k dobremu. **) skrzie buben. tepu na husle

spiecháš. A tak v svátek neb mysl dobřě, neb mluv dobřě, neb slyš, neb čiň, neb choď dobřě, to věz ctnostně. Ale toho my pohřiechu nečiníme; neb radějše jdem na pole, než bychme modlili sě v kostele; radějše jdem k tanci, než na hřiechy k pláči; radějše na sniedanie, než na kázanie; radějše jsme v krčmě, než v božiem chrámě; radějše běžíme do pivnicě, než do kaplicě; radějše marnú řeč v kostele mluvíme, nežli svatú slyšíme. A druzí jako hadové, jenž nemohú slyšeti zaklínánie, utiekají před božím slovem z kostela, a jdú na sniedanie, a nechtie věděti, že jest dávné ustavenie, že když laik, to věz z potupenie slova božieho, jde ven z kostela, ano kněz káže, že má od biskupa klet býti; také v neděli sniedá-li lakotně přede mší, tehdy těžce hřěší.

De consecr. dist. 1.

I. Také v svátek ne bychme byli pilni, abychme almužny s milostí dávali, ale radějše abychme sě s svými rotníky ožrali a tučně pásli; kurvám, pištcóm, pochlebníkóm, polizačóm zbožie Kristovo dáváme, jeho protivníkóm, a zapomenúc dobroděnstvie božského i svých bližních, sami sě i jiné horšíme. Protož tak činiece, jakož die svatý Augustin, svátek rušíme skutkem neb dielem hřiecha, jenž jest dielo najviece služebné, jímž my tak svatý čas nám pójčený v takých a tak mnohých nehodách zmařime. Milý! pověz mi, kterak učiniece sobě oběd k pýše světa, jedúce, lejíce v sě přielišně, mluviece nehodné věci v svátek, jenž nás nevedú k věčnému odpočinuti, kterak nečiníme proti přikázaní diela služebného, poňavadž každý hřiech jest dielo najviec služebné, jako jest řečeno prvé? Jistě menšie zlé, a mnoho menšie bylo by nám, dělati diela rolná, neb nájemná a řemeslná; neb aspoň bychme dělali diela v sobě úžitečná obci boží, a zachovali bychme sě od těžšího hřiecha. Protož die svatý Augustin, mluvě o svátku svěcení židovském, řka: Prázdniti sú chtěli k marnému mluvení a k smilství; lépe by žid v svátek na poli svém něco úžitečného činil, než na besedě sě vadil; lépe by v svátek ženy jich vlnu zbieraly, nežli celý deň v nových svých rúchách nestydlivě skákaly. A též bez pochybenie jest i o nás křěsťanech, jenž z větčieho dobroděnstvie božieho, zpomínajíc na svého spasitele, máme lépe neděli než židé světiti. Neb poňavadž vedlé svatých učitelóv všichni hřiechové jsú v tomto přikázaní zapovědieni, však

De 10 cordis.

De 10 cordis.

zvlaště tělestní, jakož v prvém přikázaní zapovědieni sú duchovní.

Protož zachovanie od hřiecha jest najužitečnějšie, najpo- K.
třebnějšie a najdokonalejšie svátka svěcenie: neb jiné svěcenie sě nehodí bez tohoto, aniž který skutek neb dielo uškodí tomu, jenž světí, když hřiech prvé diela nezprzní. Protož jakož die svatý Bernart, před svátky položena jest vigilia, to jest bděnie, abychme bděli v pokání, patřiece, zdali sme v hřiechu neb v zmeškaní spali prvé; a tak abychme boha a svatého, jehož svátek bude, předešli v zpovědi a v chvále, abychme v deň druhý svatečný chválili hodně boha v svatých, a jich přímluvením měli boha milosrdna. Protož znamenaj každý svój stav s Adamem, jemuž, kdy shřěšil, řečeno jest: Adame, kde jsi? A tak Gen 3.
vedlě své núzě a potřeby připrav sobě řečníka v nebesiech, aby tak slavné dědictvie nebylo ztraceno. Neb die svatý Bernart: Poňavadž svatý byl jest mocný, múdrý a dobrotivý na zemi k modlení za svú bratří nuznú, čím viece v nebi, jsa plně mocen své vóle a vševědúcí, jelikožto ku potřebě stavu našeho, a dobrovolný pro dosáhnutie čisté lásky! Neb vlasť nebeského kralovstvie neujímá lásky, ale přispářie, tak že svatý hojnějé jest v smilování, proto že u studnicě milosrdenstvie stojí; a tiem pilnějé sě přímluví, že zná, že počet svatých a blaženie bez božie pomoci a jeho neskoná.

Ale znamenajme, že světí za ny sě nepřímluvie, aniž bóh L.
jich uslyší, jedně ač my hřiechóv budeme chtieti ostatí, dopuštěných budeme želeti, a diela ctnostného budeme pilní. Ale kdy to učiníme v svátky? a my lakoty, smilstvie, sváróv, her, vražd, opilstvie, tancóv, frejóv a jiných hřiechóv nevidíme, by lid viece páchal, nežli v svátek, a tak že křesťanský lid s po- Ps. 73.
hany v skutku die ono slovo v žalmě: Přestaň kažme všem dnóm svátečnim božím v zemi! Neb čas, jenž jest boží službě zvlaště ustaven, jest zpět zvlaště k ďáblově službě obrácen; tak že buoh die křesťanóm zvlaště, což jest řekl někdy židóm skrzě Isaiáše: Neobětujte viece obětí darmo zapálené; ohaven- Isa. 1.
stvieť jest mně nového hodu neděle, t. ohavna jest přede mnú, a jiných svátkóv nepřijmu; nešlechetní jsú zborové vaši. Neb jistě M.
jest, jakož prvé řečeno jest, že kněz, jsa v smrtedlném hřiešě, a lid hřiešný, čině skutek, jenž v sobě jest dobrý, hřiechóv

spiecháš. A tak v svátek neb mysl dobřě, neb mluv dobřě, neb slyš, neb čiň, neb choď dobřé, to věz ctnostné. Ale toho my pohřiechu nečiníme; neb radějše jdem na pole, než bychme modlili sě v kostele; radějše jdem k tanci, než na hřiechy k pláči; radějše na sniedanie, než na kázanie; radějše jsme v krčmě, než v božiem chrámě; radějše běžíme do pivnicě, než do kaplicě; radějše marnú řeč v kostele mluvíme, nežli svatú slyšíme. A druzí jako hadové, jenž nemohú slyšeti zaklínánie, utiekají před božím slovem z kostela, a jdú na sniedanie, a nechtie věděti, že jest dávné ustavenie, že když laik, to věz z potupenie slova božieho, jde ven z kostela, ano kněz káže, že má od biskupa klet býti; také v neděli sniedá-li lakotně přede mší, tehdy těžce hřěší.

De consecr. dist. 1.

I. Také v svátek ne bychme byli pilni, abychme almužny s milostí dávali, ale radějše abychme sě s svými rotníky ožrali a tučně pásli; kurvám, pištcóm, pochlebníkóm, polizačóm zbožie Kristovo dáváme, jeho protivníkóm, a zapomenúc dobroděnstvie božského i svých bližních, sami sě i jiné horšíme. Protož tak činiece, jakož die svatý Augustin, svatek rušíme skutkem neb dielem hřiecha, jenž jest dielo najviece služebné, jímž my tak svatý čas nám pójčený v takých a tak mnohých nehodách zmařime. Milý! pověz mi, kterak učiniece sobě oběd k pýše světa, jedúce, lejíce v sě přielišně, mluviece nehodné věci v svátek, jenž nás nevedú k věčnému odpočinutí, kterak nečiníme proti přikázaní diela služebného, poňavadž každý hřiech jest dielo najviec služebné, jako jest řečeno prvé? Jistě menšie zlé, a mnoho menšie bylo by nám, dělati diela rolná, neb nájemná a řemeslná; neb aspoň bychme dělali diela v sobě úžitečná obci boží, a zachovali bychme sě od těžšieho hřiecha. Protož die svatý Augustin, mluvě o svátku svěcení židovském, řka: Prázdniti sú chtěli k marnému mluvení a k smilství: lépe by žid v svátek na poli svém něco úžitečného činil, než na besedě sě vadil; lépe by v svátek ženy jich vlnu zbieraly, nežli celý deň v nových svých rúchách nestydlivě skákaly. A též bez pochybenie jest i o nás křesťanech, jenž z větčieho dobroděnstvie božieho, zpomínajíc na svého spasitele, máme lépe neděli než židé světiti. Neb poňavadž vedlé svatých učitelov všichni hřiechové jsú v tomto přikázaní zapovědieni, však

De 10 cordis.

De 10 cordis.

zvláště tělestní, jakož v prvém přikázaní zapovědieni sú duchovní.

Protož zachovanie od hřiecha jest najužitečnějšie, najpo- K.
třebnějšie a najdokonalejšie svátka svěcenie; neb jiné svěcenie sě nehodi bez tohoto, aniž který skutek neb dielo uškodi tomu, jenž sváti, když hřiech prvé diela nezprzní. Protož jakož die svatý Bernart, před svátky položena jest vigilia, to jest bděnie, abychme bděli v pokání, patřiece, zdali sme v hřiechu neb v zmeškaní spali prvé; a tak abychme boha a svatého, jehož svátek bude, předešli v zpovědi a v chvále, abychme v deň druhý svatečný chválili hodně boha v svatých, a jich přimluvením měli boha milosrdna. Protož znamenaj každý svój stav s Adamem, jemuž, kdy shřěšil, řečeno jest: Adame, kde jsi? A tak Gen 3.
vedlě své núzě a potřeby připrav sobě řečníka v nebesiech, aby tak slavné dědictvie nebylo ztraceno. Neb die svatý Bernart: Poňavadž svatý byl jest mocný, múdrý a dobrotivý na zemi k modlení za svú bratři nuznú, čím viece v nebi, jsa plně mocen své vóle a vševědúcí, jelikožto ku potřebě stavu našeho, a dobrovolný pro dosáhnutie čisté lásky! Neb vlasť nebeského království neujímá lásky, ale přispářie, tak že svatý hojnějě jest v smilování, proto že u studnicě milosrdenstvie stoji; a tiem pilnějě sě přimluví, že zná, že počet svatých a blaženie bez božie pomoci a jeho neskoná.

Ale znamenajme, že světi za ny sě nepřimluvie, aniž bóh L.
jich uslyši, jedně ač my hřiechóv budeme chtieti ostati, dopuštěných budeme želeti, a diela ctnostného budeme pilni. Ale kdy to učiníme v svátky? a my lakoty, smilstvie, sváróv, her, vražd, opilstvie, tancóv, frejóv a jiných hřiechóv nevidíme, by lid viece páchal, nežli v svátek, a tak že křěsťanský lid s pohany v skutku die ono slovo v žalmě: Přestati kažme všem Ps. 73.
dnóm svátečnim božim v zemi! Neb čas, jenž jest boži službě zvláště ustaven, jest zpět zvláště k ďáblově službě obrácen; tak že buoh die křěsťanóm zvláště, což jest řekl někdy židóm skrzě Isaiaše: Neobětujte viece oběti darmo zapálené; ohaven- Isa 1
stvieť jest mně nového hodu neděle, t. ohavna jest přede mnú, a jiných svátkóv nepřijmu; nešlechetni jsú zborové vaši. Neb jistě M
jest, jakož prvé řečeno jest, že kněz, jsa v smrtedlném hřiešě, a lid hřiešný, čině skutek, jenž v sobě jest dobrý, hřiechóv

přidává a s tiem viece hřeší. U příkladě: kněz jsa v smilství, slúže mši, řiekaje hodiny neb zpoviedaje, křtě, činí skutky, jenž v sobě jsú dobří; ale že činí je v hřiešе a tak nedóstojně, zvláště hřeší. Též i lid nectě svátkóv, modlí sě, jde na kázanie, dává oběti, almužny činí, dobré činí, ale zle, neb činí v hřiešě. Protož die i kněži i lidu bóh: Neobětujte viece oběti darmo: neb jsú mi ohavny nového hodu neděle, a jiných svátkóv nepřijmu. A ihned die, proč: že nešlechetni jsú zborové vaši. Zborové jsú nešlechetni, kdež sě zberú lidé nešlechetní; a tak že kněžie i obecní lidé, v hřiešiech zberúce sě spolu, v svátek i obětují, a buoh die: Neobětujte viece nadarmo, neb ohavnosť jest přede mnú vašě v hřiešе obětovánie! A tak ohavnosť ta jest lidu známa, že o lidu křesťanském již móž řečeno býti
Tren. 1. v pláči svatého Jeremiáše: Viděli sú ji, to věz cierkev křesťanskú, nepřietelé jejie, a posmievali sú sě svátkóm jejie. Neb jistě židé a pohané posmievají sě velmě obyčeji křesťanskému, kterýž mají v svátek v přípravě ruch, jedenie i pitie, a hřešenie zjevného, pasúce zvláště tělo ve zlé vóli. Protož
Mal. 2. skrzě Malachiáše proroka o kněžích die buoh: Rozespu na tvář vaši hovno svátkóv vašich. A proč to? než že břicha
N. jsúce pilnějšé než boha, světie hovnam, majíce břicho za boha,
Phil. 3. jakož die svatý Pavel. A také že opustiece náboženstvie, hledie k lakomství, nahánějíc k oběře, slúžiece lakomství, jenž
Eph. 5. jest modloslúženie, jakož die svatý Pavel, a nepamatují, že
Mat. 6. Kristus die: Nemóžete slúžiti bohu a mamonu. Neb kněz slúže mši pro penieze, neslúží hodně Kristovi bohu, ale Mamonu ďáblu, jenž jest pán a buoh nad lakomci. A také proto váží sobě buoh kněžské svátky za hovno, že opúštějí nábožnú modlitbu; pakli sě modlé, ale rty hýbají a mysli sě jinudy túlají; v kostele šepcí, a by nebylo holubic prodávati, to jest za dary duchovnie lakomě peněz brátí, nešli by do kostela: neb by sě neměli oč dělíti a šeptati, a o něco rokovati.

A světští také jdú, aby sě v pyšném rúše ukázali, aby sě shledali v freji: také smějí sě v kostele, jiné pak ženy vadie sě a haněji, postrkajíc jedna druhé s stolice. Panoše hledie, kde jest pěkná; kam sě obrátí, tam oni za ní, a prvé sě jí poklonie než tělu božiemu na oltáři; jakož sem to vidal, an zadek obrátil k oltáři a k ní tvář, a mluví s ní, chechce sě s ní.

Pak sedláci ti nemodlé sě, než stojie jako kolúchové a střěpie, kam sě kto obrati. A měštěné, ti tesklivi jsú, bojiece sě, aby nezmeškali lakomého trhu. Všichni tito nepamatují, kterak pán Ježíš učiniv bičík z provázkóv, vyhnal jest a vymrskal z chrámu prodavače a kupcě, řka: Dóm mój dóm modlitebný jest, a vy učinili ste jeskyni lotrovú! Protož nepokají-li sě tací, uslyšie hlas a bičík švihavý, když jim die, pudě je z svaté obcě: Jděte, zlořečení, u věčný oheň. Neb die Isaiáš: Zlořečený, kterýž činí skutek svój zmeškavě neb nestatečně. Protož také, že lidé meškají svým dielem své spasenie, nestatečně pomniece na boha a na své spasenie, zapověděl jest jim ta diela v neděli, která hodně mohú dělati v den jiný; a tak pilně zapověděl, že ten člověk, jenž jest třiesky zbieral v neděli, jest ukamenován z božieho přikázanie, jakož psáno jest. Aniž slušelo jest v neděli manu zbierati, jako také psáno jest v zákoně. Ani také chce bóh, aby kto tisíc kročejí šel kam v neděli. Protož my křěsťané zbieráme drva neb třiesky v svátek, neb zbieráme hřiechy, abychme hořeli u věčném ohni. Protož maličko ti tbají božie radosti nebeské, kteříž opustiec božie přikázanie o odpočinuti v neděli, o zboží úsilně prácují. O biedné tohoto světa zbožie! Biední lidé! nechtie dáti pánu bohu sedmého dne: on jim dal šest dní k dielu hodnému, aby slúžili tělu dielem tak daleko, jakož k věčnému odpočinutí jest pomocno, tak aby ani od lénich bylo umenšeno, ani v lakomých upřielišeno.

A že veškeu čas jest vigilia, to jest bděnie k poslední neděli, to jest k věčnému odpočívání; neb přes veškeu čas má každý k tomu bdieti, jako pán Ježíš die častokrát: Bděte! protož móž rozumný prelát z příčiny hodné odpustiti svým poddaným podělati. Ale musieť pilně patřiti, aby to dielo bylo potřebné a k věčnému odpočinuti pomocné: jako obiličko neb jiné zbožice aby nezahynulo, aneb obci neuškodilo; a tak aby prelát z lásky ne pro vzatek odpustil, a poddací z lásky a z potřeby nuzné ne pro lakomstvie dělal. Ale to tvrdo jest rozeznati; a také z toho odpuštěnie pomalu a znenáhla lidé padají v úplné svátka přestúpenie.

A aby lidé neklamali bohem, řkúc: Já svátky světím, když sám nedělám! sedmeře věci brání v neděli nedělati; neb ktož

hřěší a kto k hřiechu přivolí, spolu trpěti maji. Protož pokládá šestero, jenž má od člowěka v neděli od diela býti zdržieno, to wěz: syna, dceru, pacholka, děwku, hosti, a howado. 2 Esdr 13. Protož psáno jest, že Neemiáš bránil jest, netoliko zawieraje brány a osazuje, aby na trh v neděli nenesli, ale i před městem nedal jest prodáwati. Protož takto die ten swatý Neemiáš: Widěl sem mezi židy, ani tlačie lisicé v neděli, a nosie břemena, a obtěžujice osly winem a jahodami winnými, a fiky a wšelikaké břiemé, ani nosie do Jerusaléma v deň nedělni, a zaklel sem je, aby v den, v kteryž prodáwati slušie, prodáwali. A Tyřští, ti pohané, přěbýwali sú v Jerusalémě, nosiece ryby a wšechny prodajné wěci, a prodáwali sú v swátky synóm Juda a Jerusalémským; a tresktal sem staršie wladařé Juda, a řekl sem jim: Kaká jest to wěc zlá, kterúž wy činite, a škwrnite den swátečný? zdaliť sú téhož nečinili otcowé naši, a přiwedl jest buoh náš na nás toto zlé a na toto město? A wy přidáwáte hněwu na Israhel, rušiece neděli! A stalo sě, když staly sú brány Jerusalémské v neděli, řekl sem: Zawřěte brány! A zawřěli sú brány, i přikázal sem, aby jich neotewřeli jeliž po swátku. A z sluh mých mnohé ustawil sem nad branami, aby nižádný newnesl břěmene v deň swátečni. I nechali sú trhowci wšech wěcí tržných před Jerusalémem jednú i druhé. A zaklel sem je, a řekl sem jim: Proč jste přěde zdi? učiníte-li to v druhé, pustím ruku na wás. Protož od toho času nepřišli sú v swátek. I řekl sem kněžím, aby wyčistili sě, a přišli k ostražení bran a k swěcení swátka. I proto wzpomeň na mě, bože můj! a odpusť mi wedlé milosrdenstwie slitowání twých.

Aj teď máš dobré naučenie od dobrého kniežete Neemiáše, jenž jsa u wězení u pohanského krále, wyprosil jest na bohu postem, modlením, i jinými činy dobrými, že pohanský kral dal jemu swobodu, aby jel do své wlasti, a dal jemu i prówod i penieze, aby Jerusalem zasě ustawil, jenž jest byl i s chramem wypálen; a když je ustawil, tehdy kraloval v něm. A teď slyšíš, kterak že nedal tržiti v swátek, hnal z města i od města, a tresktal staršie a zwláště kněži, že sú trhów v swátek dopustili. A že to dobré učinil, prosil jest pána boha, aby na něho sě rozpomenul. O by též nynie kniežata a páni učinili aspoň neděli, již jest sám buoh ustawil, prawé swému lidu

světiti kázali, a nedali, neřku tržiti, jenž móž kromě neděle dobře býti, ale aby nedali v kostky hráti, tanecóv strojiti, a jiných zlostí vésti, jakožto smilstvie a cizoložstvie, jakož jest bránil ten dobrý Neemiáš. Neb tudiež psáno jest, že die: Viděl [2] Esd 14. sem židy, ano pojímají ženy Azoditské, Amonitidské a Moabitidské; a jich děti odpolu mluviechu azoditsky a neumiechu mluviti židovsky, a nemluviechu vedlé jazyka lida a lida. A tresktal sem je a lál sem, a bil sem z nich muže a stínal sem je. Zaklel sem je v bohu, aby nedávali dcer svých synóm jich, a nebrali dcer jich synóm svým a sobě, řka: I zdali týmž obyčejem nehřěšil jest Šalomún král Izrahelský? a jistě v lidech mnohých nebyl jest král rovný jemu; a míl bieše bohu svému, a posadil jest ho buoh jeho nade vším Izrahelem: i jeho uvedli sú v hřiech ženy cizozemské! Zdali i my neposlušní učiníme každý hřiech hrubý tento, abychme přestúpili v bohu pánu našem, abychme pojímali cizie ženy?

Aj teď máš, že toto dobré knieže bránilo, aby nepojímali židé žen pohanských, ač by i vieru chtěly přijieti, a to pro dvé: najprvé, aby ženy neodvedly jich od boha k modlám, jako sú odvedly Šalomúna krále, bohu milého a múdrého; druhé proto, aby jazyk židovský nezahynul: jakož die, že slyšal jest děti, ani židovsky neumějí, a mluvie odpoly pohanskými řečmi. Aj pro to dvé zlé bil je, mrskal, a muže stínal! Též by knieżata, páni, rytieři, vládyky, měšťané měli bráníti, R. aby lidé jich nesmilnili, a zvláště necizoložili; pakli by nechtěli nechati, ale mrskati, bíti, ale nesmiem řéci zabiti, ač tento svatý stínal jest; neb potom Kristus, král milostivý, nechtél jest cizoložnicě ihned na smrť odsúditi. Také mají sě postaviti, aby česká řeč nehynula; pojme-li Čech Němkyni, aby děti ihned sě česky učily a nedvojily řeči; neb řeči dvojenie jest hotové záviděnie, roztrženie, popuzenie a svár. Protož svaté paměti Karel ciesař, král Český, přikázal jest byl Pražanóm, aby své děti česky učili, a na radném domu, jemuž německy řiekají rothaus, aby česky mluvili a žalovali. A věrně, jakož Neemiáš, slyšav ano dietky židovské mluvie odpolu azotsky a neumějí židovsky, a proto je mrskal a bil: též nynie hodni by byli mrskánie Pražené i jiní Čechové, jenž mluvie odpoly česky a odpoly německy, řiekajíc: tobolka za

tobołka, liko za lyko, hantuch za ubrusec, šorc za zástěrku, knedlík za šišku, renlík za trérožku, pancieř za krunéř, hunškop za konský náhlavek, marštale za konnici, mazhaus za svrchní sień, trepky za chódy, mantlík za pláštiek, hauzsknecht za domovní pacholek, forman za vozataj. A kto by mohl vše vypsati, co sú řeč českú již změtli? tak že kdy pravý Čech slyší, ani tak mluvie, nerozumie jim, co mluvie; a odtud pocházie hněv, závisť, rozbroj, svárové a české potupenie.

S. Také ten Neemiáš v též kapitole, česky: v též hlavizně, die, že zahnal od sebe kněžě, jenž jest z těch žen ženu pojal. Protož die tu: A z synóv Jojada, syna Eliazib kněžě velikého, svak bieše Sanabalat Heronites, toho sem zahnal od sebe. Rozpomeň sě, pane božé mój! proti tém, kteříž poškvrnili kněžstvie, a řád kněžský a jahenský. Protož vyčistil sem je ode všech žen cizozemských, a ustavil sem kněžské řády, a jahnóv každého v službě jeho, a oběť dřěv v časy ustavené a v prvých obětech. Vzpomeň na mě, bože mój! v dobré. — Nu krali, knieže, pane, rytieři i obec! naučte sě od toho svatého knieżete kněžím netrpěti smilstvie a cizoložstvie zjevného; neviňte jich k sobě, ale jakožto tento jest zahnal pryč od sebe kněze smilného, též i vy! Teď máte příklad, a pak
1 Cor. 5. svatého Pavla přikázanie, jenž die: Když ten, jenž bratr slove, mezi vámi jest smilník neb lakomec, s takými aniž jezte. Aj svatý tento netoliko zahnal, ale prosil pomsty od boha na tu kněži, jenž kněžstvie hřiechy svými škvrnie! Druhé naučte sě kněži říditi, aby v svém řádu stáli, a každý, čím má v duchovenství slúžiti, ať slúží, jako ten Neemiáš učinil. Protož i řekl jest: Rozpomeň sě na mě, pane bože! k dobrému. I uslyšal ho pán buoh, že svátky přikázal světiti, a kto nesvětil, nad tiem pomstil, a kněži zlú tresktal, od sebe hnal, a jinú kněži zřiedil.

T. Ale nynější kněži smilnú k sobě vinú, a od služby duchovnie odvedúc, porúčie jim úřad světský; a tak ten, jenž by měl býti pilen duše, bude, nechaje duše, pilen počtu, kuchyně a koně! A ktož chce pravě prozřieti, spatří, že světští jsú velmě kněžským neřádem vinni; takéž sě jim i vede, ani mněje, by skrzě úřad kněžský, jenž slove neřád, zbohatili, ani ovšem hynú a psejí. Protož pravie to věrni, a já s nimi, že nelzě

jest, by sě křesťanstvo v boží vóli upokojilo, dokadž nebude v svój řád navedeno kněžstvo, jenž zvláště svátkóv nesvětie: poňavadž v stavu svém bez božieho přikázanie drženíe stojie, nechtiec znamenati, že písmo, proč máme světiti neděli, die: V šesti dnech učinil bóh nebe i zemi, moře, i všecky věci, kteréž v nich jsú, a odpočinul v den sedmý; a požehnal dne sedmého a osvětil jej. A mezi jinými přičinami řádu diela šesti dnóv ráčil jest nám pán buoh dáti ten příklad, kterak, kdy a proč máme jemu sě modliti, klaněti, nábožné slúžiece: neb jakož buoh odpočívá od věčnosti, to věz, že nikam sě nehýbá, ale v sobě přebývá, tak my máme varovati sě hřiecha, dokad budeme živi; a jakož buoh třmi řády učinil tři strany světa, to věz nebe, zemi, moře, a jiné věci v nich, též chtél U.
jest od trojích lidí v neděli tak ctěn býti, to věz: od bohomyslných, jenž mysli v nebesiech přebývají, od pracovitých, jenž zemské věci dóstojně řiedie, od počínajících pokánie, jenž jsú v skrušení a v bolesti.*) Ale že ti v horkosti věci světské opúštějí, protož často jsúc chlipností přemoženi, v hřiechy zasě padají, jakož moře často sě z břěhu vypúštie.

Pak přestal sedmý den pán buoh od tvořenie, tak věz, že již nic nového nestvořuje, by z ničehož činil, jako najprvé svět stvořil; ale stvořuje ve čas lidi, hovada a jiné věci (v) zvláštniem bytu, kteréž jest v jich počátciech stvořil prvé; jako mě i tě stvořil v zemi, že jsem já z země, ty též. Také stvořil nás v Adamu a v Evě; neb jinak, by to ne tak bylo, země nebyla by náš počátek, ani Adam otec, ani Eva mátě, a to jest proti písmu. A tak buoh, jenž jest trojice svatá, činí ještě dielo, stvořuje, zachovávaje a způsobuje všechna stvořenie. A tak když die písmo: Odpočinul bóh v sedmý den po šesti dnech, učí nás, kterak my po diele šesti dnóv v neděli máme jemu čisté a pilně slúžiti; a tak, jakož die svatý Augustin: Odpočinul, že nám odpočinúti kázal. Neb jakož řiekáme: duom 11 de
veselý a kniehy utěšené, proto že lidé v tom domu jsú veseli, civ. dei cap 10.
a v knihách utěšenie mají: též bóh jest dóm, v němž světi přebývají, a knihy života, v něhož, kdy hledie, utěšeni jsú. Pro-

---

*) Po straně připsáno touž rukou: Contemplativi bohomyslní, activi pracovití, incipientes pokánie počínajíci.

tož pro toto odpočívánie máme všichni našě činy řiediti; protož die David: Odpočívajte, a vizte, že sladký jest pán.

X. A že lidé jsúc zapáleni v smilství, v lakotě a v lakomství, v svátek najviece onoho věčného odpočívánie zapomínají; protož pro ty hřiechy, že paměť porážejí, die pán buoh: Pomni, aby den sváteční světil. Neb pyšní, lakomí, a zvláště smilní, zapomenúc věčného pokoje, nevedú skutkóv svých v duchu svatém, ale k práci ohavné s ďáblem, kterýžto jako ukrutný pán pudí, nuzí a tieží svými ohavnými břemeny, jako osly. Ale buoh požehnav dne sedmého, je osvietil; neb odpočinutie věčného a požívánie svého božstvie nás blahoslavené, požehnané a svaté v ten čas znamenal. A že nám hrubým těžko jest, boha, co jest, poznati, protož znamenitě žádosť lida hrubého ve dvú prvú přikázaní napomenuta jest, od čeho má sě varovati, milujíc pána boha svého: že nemá mieti bohóv jiných, a že nemá bráti nadarmo jmena pána boha svého, a v třětiem přikázaní pod někakým podobenstvím, kterak, kdy a proč milovati má pána boha svého. Protož dvě prvé přikázaní, tě máta tak býti zachováně, jakož slova vznějí, ale třetie to v skrytém smyslu.

Y. Protož my křesťané, znajíce rozum tohoto přikázanie, ne tak ovšem úzce varujeme sě ot děl tělestných v neděli, jako židé hrubí sě varují v svú sobotu; neb jakož prvé jest řečeno, slušie nám dělati v neděli, což koli radí neb ukazuje dobrotivosť, hýbá úžitečnosť, a pudí potřeba neb núze, jedné vždy
Sup. Lev. 28. s výstrahú hřiecha. Protož znamenitě die Origenes: Opustiece židovskú sobotu, kteraké býti má křěsťanu neděle zachovanie, vizme: když v neděli nic světského nečiníš, duchovními věcmi sě zaneprázdníš, do kostela přijda, slovu božiemu ucho připravíš, o nebeských věcech myslíš, o věčném blahoslavenství pilnosť máš, budúcí súd před oči kladeš: toť jest zachovánie neděle křěsťanovo. Protož kto by v těch věcech netuchl dielem, hledě dobrotivě k úžitku, ku potřebě a k núzi bližnieho, dělaje v neděli tělestné dielo, dobře by světil. A tak múdrému křěsťanu slušie v neděli tiem obyčejem něco časem dělati, neb umie v diele náboženstvie ostři(e)ci a o bohu mysliti; ale sprostný má sě ot diela vzdáliti, pro nedostatek té múdrosti. A toto dobřě jest ukázano v starém zákoně, neb Josue sedm dní okolo

zdi Jericho chodil jest hodně, a Machabejští bojovali sú v svá- Jos. 6.
tek hodně. Taká diela světi starého zákona činili sú, jako sú 1. Mach. 2.
také dieté obřězovali v svátek. Protož pán Ježíš, že uzdravoval v svátky bez hřiechu, dovedl jest židóm, řka: Jeden skutek učinil sem, a všichni sě divíte! Proto dal vám Mojžieš Joh. 7.
zákon, ne by od Mojžieše byl, ale od otcóv, a v neděli obřězujete člowěka; poňawadž obřězánie béře člowěk v neděli a neruší sě zákon Mojžiešóv: (proč) na mě sě hněváte, že všeho člowěka uzdravil sem v neděli? Neroďte súditi wedlé tváři, ale spraweďlivý súd sudte. — Aj teď máš dówod, že obřězowali sú dieté v neděli, když jest osmý den připadl v neděli, a měli sú za to, že obřězánim nerušili sú neděle. Neb světí otcowé zákona starého poznali sú tajemstwie, kteréž znamená počet osmý; protož znali sú w duchu, že jich wykupitel má býti obřézán w osmý deň. A že dokawad Mesiáš nedokonal soboty, to Luc 2.
jest odpočinutie w hrobě, otcowé swatí sstupujice u wězenie temnosti, neměli sú plného odpočinutie, jakož mají po z mrtwých wstání pána Krista, jenž otewřéw wrata nebeská, uwedl jest s sebú wšechny wězně, kteříž sú byli hodni, aby již plně odpočiwali. A že my již wieme, že podobenstwie té wěci, která sě měla státi, jest již naplněno, protož nejsme zawázáni, abychme tak twrdé swátek jako židé drželi; ale abychme způsobujíce skutky své, k wěčnému odpočiwání chwátali, warujíce sě šachty, abychme w ni neupadli, wážiece sobě lehcé swátky, ale zwláště wždy neděli, jenž má wždy welmě zachowána býti, a zwláště od hřiechóv.

Kapitola XLI.

Přikázanie čtwrté jest toto: „Cti otce swého i máteř swú, aby byl dlúhowěký na zemi, kteréž pán buoh twój dá tobě.“ Wěziž, že to přikázanie jest prwé na druhé dště položeno, aby wěděl, že jakož prwé přikazanie prwé dsky jest nejwětčie k milowání boha, neb slušie k poctiwosti boha otcě: též toto přikázanie jest najprwnejšie druhé dsky, a najwětčie k milowání bližnieho, neb slušie k poctění člowěka otcě. Dále wěz, A.
že otec někdy slowe něčí proto, že jest ho tělestně urodil, jako

Adam jest otec Abelóv; někdy slove otec něčí proto, že neurodiv ho, má o něm péči jako otec. A tak Josef svatý byl
Luc. 2. jest otec pána Ježíše, jakož řekla jest jemu matka jeho: Já a otec tvój truchléc, hledali sme tebe. Někdy otec i také
Mt. 12. mátě móž slúti každý ctnostný, jakož die spasitel: Ktož kolivěk učiní vóli otcé mého, jenž v nebesiech jest, ten bratr mój i sestra i mátě jest. A že pán Ježíš ma ctnosti své ot boha a ne od člověka dané zvláště, protož nemóž mieti otce stvořeného, aby ten urodil v ctnostech Krista; ale matků každého věrného, jenž rodí jeho duchovně v svatých dušech, způsobuje ty duše, aby přijaly duchovně spasitele. Ale my máme otcě naučením, i matky duchovním rozumem v střévách milo-
1 Joh 2. srdenstvie, jenž nám v duchovenství prospievají. A tak svatý Jan ty, kteréž jest k vieře přivedl, nazývá synáčky, řka: Synáčkové moji! toť píši vám, abychme nehřěšili. Též svatý
1 Cor 4. Pavel die těm, kteréž jest duchovně v Kristu urodil: V Kristu Ježíšovi já sem vás urodil. Tiemto obyčejem slovú kněžie otcové duchovní těch lidí, o nichž péči mají, aby byli spaseni, křtie je a učie slovem božím. A tak papež slove otec svatý; neb by měl péči mieti, a duchovně jsa svatým, syny roditi, jako světí apoštolé, jenž v pravdě byli sú otcové, a jich pravi náměstkové také. Ale kteříž ani péče mají, ani v slovu božiem a v svátostech pracují, ti držiec křivě apoštolské miesto, křivě sě otcové nazývají; jakož také slove křivé svatý, kterýž nenie živ svatě. Také rodie-li syny zlým příkladem a zlým
B. přikázaním, a pokrytstvím v zlosti, tehdy také jsú otcové, rodiece je v ďáblu, jenž jest jich otec i jich synóv. A to die
Joh. 8. pán Ježíš kněžím a biskupóm, když sú řekli: Otec náš Abraham jest. A opět: Jednoho otcě máme boha. A on jim: Vy z otcě ďábla jste. A dovedl jim z toho, že sú skutky ďáblovy činili, řka: Vy což jste viděli u svého otcě, to činíte. Druhé z toho, že sú jeho nemilovali, řka: By buoh otec váš byl, jistě milovali byste mě. Třětie z toho, že sú řeči jeho nepřijeli, řka: Nemóžete slyšeti řeči mé. A opět řka: Kto z boha jest, ten slova božie slyší; protož vy neslyšíte, neb z boha nejste.

A tak z té řeči máš, že ktož činy, kteréž ďábel velí, činí, a Krista nemiluje, a jeho slova nerad slyší, ten má otcě ďábla.

ne stvořením, ale zlostí; a nemá Krista otcě v milosti časné v tu dobu, ač druhý, tak jsa zlý, jest boží syn od věčnosti vyvolený. Jako svatý Petr, když jest křivě přisáhl, že nezná Krista, v tu dobu byl jest bez milosti; ale však jest byl syn boží vyvolením věčným, ač jest byl v ten čas syn ďáblóv hřiechem smrtedlným. Týmž během mnozí jsú nynie hřiešní synové ďáblovi, a také boží: ďáblovi hřiechem za čas, ale boží vyvolením od věčnosti; a když sě pokají jako Petr, tehdy svrhú s sebe ďábelstvie, i budú toliko synové boží, jako ve čas jest svatý Petr. Ale kteříž jsú v hřiešiech smrtedlných a v nich ostanú, ti jsú synové ďáblovi zlostí, a synové boží stvořením, zachováním, krmením, ale ne synové milostí k spasení. Toto ty slyše, buď pilen, aby byl synem božím, bratrem Kristovým, sestrú i matkú, naplně vóli otcě jeho nebeského, a tak seznáš, že toto přikázanie: Cti otcě svého i máteř svú! netoliko chýlí sě k tělestným rodičóm, jenž jsú otec a matě, ale i ku duchovním otcóm.

A věz, žeť neškodí, aby bohatí ctili chudé; neb zákon Kristóv die, aby všichni křesťané ctěním sě předcházeli, to jest, aby sě spolu mile ctili. A spasitel náš dal nám příklad, cté matku a Josefa otcě, to jest pilného stráži a chovače, a od židóv křivé domněleho; ctil také, buoh, král i biskup, své apoštoly, myje jim nohy, dávaje nám v témž příklad, jakož sám die: Příklad dal sem vám, aby i vy též činili. A tak ač toto přikázanie chýlí sě k každému bližniemu, jakož milování, však zvláště tiehne k bližním ctnostným*), a ne k zlým, na něž česť neslušie, že ctností nemají, pro něž by měli ctěni býti. A že netoliko toto přikázanie slušie na tělestného otce a máteř, jež děti**) z přirozenie ctie a milují, a jich sě bojie, ale také slušie na jiné, die Aristotiles, že děti každému, koho uzřie, řiekají: Tata! mama! Protož prostým smyslem tohoto přikázanie máme ctíti otce a máteř tělestné, i blízké v rodu, i daleké s námi živé, a potom mrtvé; a pak mravným smyslem máme ctuti rodiče duchovnie, to jest naše vyšší; neb die svatý Pavel: Kteříž dobřě vládnú kněžie, dvojí cti buďte ctěni. Máme také ctíti Krista a cierkev svatú, jenž jest zbor

C. Joh. 13. 1 Ph. 1 Thes. 5.

*) Rkp. ctnostem. **) dietie.

svatých všech; neb on jest otec náš a ten zbor matka naše, on hlava naše a my jeho údové.

D. Pak pro lepší rozum patři, že troje jest poctivosť, jíž máme rodiče ctíti, to věz: skutkem, a srdcem, a řečí. Neb
Eccl. 3. psáno jest: Ktož sě bojí boha, rodiče ctí, a jako pánóm slúžiti bude těm, jenž sú ho urodili, skutkem, řečí, ve vši trpělivosti. Aj teď máš, že v trojie věci záleží ctěnie otcě a mateře. Najprvé v skutku, a to trojně: prvé, dávajíc jim potřebu tělestnú, jako pokrm a oděv; druhé, slúžiece jim v skutciech milosrdných; třetie, bráníece jich od násilé, od haněnie a tupenie. Neb poňavadž každý, ktož móž, má nuznému činiti skutky milosrdné, ovšem viece otci a mateři z větčieho zavá-
Mt. 25. zánie; neb spasitel náš učí, kterak v súdný deň vyčte šest skutkóv milosrdných, za něž vyvolení přijmú kralevstvie nebeské, a zatracenci, že sú jich netbali, budú na věky zatraceni.
Thob. 1. Pak sedmý skutek, o pohřěbu mrtvých, položil jest Tobiáš svatý.

E. Milosrdní skutkové jsú tito: Navštieviti nemocného — Kristus die: žalářného, nakrmiti lačného, napojiti žíznivého, vykúpiti zavázaného, odieti nahého, přijieti v duom pocestného, pohrabati mrtvého. Aj pro ty skutky dobří vezmú kralevstvie
Mt. 25. nebeské, neb die Kristus: V tu dobu die král těm, kteříz na pravici jeho budú: Poďte požehnaní otce mého, vladněte kralevstvím vam připraveným od ustavenie světa; neb lačen sem byl a dali ste mi jiesti, žíznil sem a dali ste mi píti, hostem sem byl a přijeli ste mě, nah sem byl a oděli ste mě, nemocen sem byl a navštievili ste mě, v žalaři sem byl a přišli ste ke mně, to věz pomohúc vykúpením neb jinak spravedlivé. Pak zpět die také zlým: Děte ote mne prokletí neb zlořečení v oheň věčný, jenž připraven jest ďablu a angelóm jeho; neb byl sem lačen a nedali ste mi jiesti, a tak dále. Aj teď slyšíš odplatu z milosrdných skutkóv, jimiž jsi dlužen nuzným, móžeš-li dostati, a zvláště jsi dlužen otci a mateři; a neměl-li by, ale máš úsilně pracovati, aby vydělaje neb věrně dobuda,
Thob. 2. živil je a pomohl jim z núzě; neb tak Anna, žena svatého Tobiáše, živila ho svým tkaním, když jest byl oslnul. Pakli mají potřebu otec a mátě a jsú staří, tehdy máme jim slúžiti, podadúc jiesti, píti, oblačiec, vodiec, a jest-li potřebie i kakat

nosiec, jakož sú i oni nás vodili; neb poňavadž z lásky bratrské máme tak každému nuznému učiniti, když móžeme, a otcé a mateř máme viece milovati, protož ovšem viece dlužni jsme jim to učiniti; neb jinak dieme-li, že je milujeme, a v skutku jim nuzným mohúce neučiníme, tehdy řeči ale ne skutkem lživě je milujeme, jakož die svatý Jakub. Jac. 2.

Druhý dóvod jest tento: Nižadný nemiluje bližnieho jako sám sě, kterýž viece váží zbožie než bližnieho, jako činie lakomci. A tak činí každý, ktož moha učiniti skutek milosrdný nuznému, a neučiní; protož nižádný taký nemiluje svého bližnieho jako sam sě, a tak nema lásky bratrské. A že boha milovati a jeho přikázanie plniti spolu běží, tak že jedno nemóž býti bez druheho, a buoh přikazuje milovati bližnieho jako sě, jisté jest, že taký každý hřěše nemiluje boha ani bližnieho. Protož die svatý Jan: Ktož by měl statek tohoto 1Joh. 3. světa, a viděl by bratra svého, an núzi trpí, a zavřěl by střěva svá od něho, kterak láska božie v něm přebývá?

Třetí dóvod jest tento: Buoh nižádnému nebude milosrden, jedně tomu, ktož bude milosrdný. Ale že lidé, jenž skutkóv nemají milosrdných a mohúce, protož takým nebude buoh milosrden; dóvod jest Kristóv, jenž die: Lačen sem byl, Mt. 25. nedali ste mi jiesti, žiezniv, nedali ste píti; děte do věčného ohně. Neb musie člověk mieti slitovánie nad spolusluhú, jakož Mt. 18. pán nesmierné dóstojenstvie větčieho slitoval sě nad ním; neb kterak by ten byl hoden vzieti milosrdenstvie, kterýž by nemiloval milosrdenstvie? Protož spolu běží to dvé: býti milosrdnu, a přijieti od boha milosrdenstvie. A to spolu běženie miení Kristus, řka: Blahoslaveni milosrdní, neb oni milosr- Mt. 5 denstvie vezmú. A svatý Jakub die: Súd bez milosrdenstvie bude jemu, jenž neučiní milosrdenstvie. Protož zvláště v súdný deň zlí budú odsúzeni z nemilosrdenstvie, aby všem oznámeno bylo jich zatracenie.

Protož ač bóh milostivě muči zatracence, ale však milo- F. srdně nic. Neb milosrdenstvie jest vóle, pomoci biednému z biedy; a že buoh nebude mieti té vóle, protož milostivě je bude mučiti na věky, ale to nebude milosrdně. Protož dobřě die svatý Jakub: Súd bude jemu bez milosrdenstvie, ktož nečiní milosrdenstvie; v němž jsme viece zavázáni otci a ma-

teři, nežli jiným. Neb dobroděnstvie zavazuje k odplatě, a rodiči naši dali sú nám tělo, potom krmenie, vychovánie a na-
Eccl. 7. učenie s velikú prací. Protož die Sirach: Cti otcě svého, a
lkánie matky své nezapomínaj; pomni, že bez nich nebyl by, a
8. Feb. odplať jim, jakož sú oni tobě, to věz činili. A to znamenav Aristotileš, pokládá dobroděnstvie tři, jichž nemóžem odplatiti, to věz: božie, rodičóv a mistra. Bohu kto odplatí, že dal jest duši? rodičóm kto odplatí, jenž sú dali bytnosť těla? a mistru kto odplatí, jenž jest dal uměnie? Protož rodiči, otec a máté, jenž sú nás urodili, mají býti od nás ctěni, neb sú nás učinili, krmili a učili; a my také zasě, jest-li potřebie, máme je krmiti, odievati i učiti, a tak naplníme v skutku ctěnie otcě a mateře. Druhé, rodiči těla mají řečí ctěni býti, a to trojim obyčejem; neb to v řeči ctěnie záleží v poctivosti, v poslušen-
Jer. sup. Mat. ství a v shovění neb v strpení. Neb die svatý Jeronym: Ctěnie v písmě ne v pozdraveních, to věz řečí, tak velmě jako v almužnách a v dařiech obětných ukazuje sě. Protož tenť otcě a máteř statečně ctí, kterýž úplně pokládá, že což kolivěk má, že to vše jest jeho otcě a mateře. A tak ctěnie otcě a mateře záleží na žádosti a na skutku: na žádosti bázní, aby otec a mátě nebyli uraženi, ani čím nezřiezeně zamúceni; a miloványm, aby sě nebáli. A tak bázeň a milovánie ve ctění otcě a matky spolu běží.

(7. Pak poslušenstvie k otci a matce *) to chce, aby synové a dcerky v každém hodném přikázaní jich poslúchali, a jako
Eph. 6. sluhy jim poddáni byli. Protož die svatý Pavel: Synové neb děti, poslúchajte rodičóv! Neb poňavadž rodič má nad dietě jako nad kus svého těla přirozené panstvie, má dietě držěti poslušenstvie i v skutku i v řeči, nerovnaje sě, ani přikazuje, ani laje otci a mateři, ale slúže, jakož ruka neb noha, neb jiný ud nepřikazuje célému člověku, ale poslúchá, což káže. Protož die
Lev. 21. zákon boží: Ktož láti bude otci neb mateři, smrtí umři. A opět:
Deut. 21. Urodí-li člověk syna neposlušného aneb protivného, jenž by neposlúchal otcova neb mateřina přikázanie, a tresktán nebude chtieti poslúchati, popadnu ho a přivedu k starším města toho, a k bráně súda, a řku k nim: Syn tento váš protivný a nepo-

*) Rkp. matky.

slušný jest, a napomínání vašich slyšeti hrzie, hodováním sé zaneprázdnil a smilstvím a spolukvašeními; ukamenuje ho lid města a umřé, aby bylo odjato zlé z prostřed vás, a veškeren lid Izrahelský ať sé bojí.

Z tohoto božieho přikázanie jest naučenie, kterak otcové a matky tělestné, a ovšem otcové duchovní, dlužni jsú v hoží při protiviti sé božím synóm, a puditi je druhdy až do smrti; neb viece jsú bohu dlužni než synóm, a tiem puzením viece sobé i jim prospievají. Protož die Šalomún: Ktož miluje syna, hotovi k němu biče. A svatý Pavel die: Kohož miluje buoh, treskce a mrská každého syna, kteréhož přijímá. Druhé naučenie, že lid vida nehodného syna, má sé sjíti k tresktání, buď syn čiž kolivěk. Třetie máš naučenie, proč to má sě státi, že aby odtud pošlo dobré, a bázeň vší obci aby prospěla i budúcím. O by to přikázanie božie bylo držieno dnes, kterak by slavně stalo křesťanstvo, jenž má pilnějé zachovati to přikázanie, nežli židovstvo v starém zákoně! Jakož svatý Pavel ukázal jest, přikazuje Korintóm, aby smilníka vyvrhli jako starý kvas, a dali ho šatanóm k zahubení těla, aby duše byla spasena.

Aź Heb 12.

1 Cor 5

Z této řeči dále máš, že synové mají pokorně otcóm a materám hověti, jich poslúchati, a od nich míle trpěti. Ale že syn nemá od otcě, ani od matky tělestné ducha svého, jenž jest duše, ale ot boha, protož nema jeho poslúchati v nižádném hřiechu.*) ani v těch věcech, jenž by meškaly v boží službě, neb to by již bylo otcě a máteř tupiti. Protož že bóh jest najvyšší pán a otec, a zapoviedá každý hřiech, nemá člověk nižádného poslúchati proti bohu; neb by to již poslušenstvie sahlo nad boha, a výše by položilo stvořenie než stvořitele, a bylo by viece v pravdě neposlušenstvie nežli poslušenstvie. Protož die svatý Bernart: Učiniti zlé které kolivěk z přikázanie, jest viece neposlušenstvie nežli poslušenstvie. Také svatý Řehoř die: Vědieno má býti, že nikdy skrzě poslušenstvie nemá zlé učiněno býti. A svatý Isidorus: Když kto, jenž vyšší jest, což kolivěk přikázal by, což ot boha zapovědieno jest, aneb opustiti, což přikázáno jest, svatého Pavla řeč ma jemu povědiena býti, jenž

II.

In quam. epla.

Greg 11 q. 3

*) Rkp. nepochati wnižadnem hřiechem.

die: Jistě ač angel s nebe sstúpě, jiné přikazovati bude, než sme my apoštolé přikazovali, buď prokletý.

A z těchto řečí zdá sě, že ani otcóm tělestným, ani duchovním, když jsú protivníci zjevní boží, dlužni jsú synové, aby je tak ctili, jako kdyby byli šlechetní; neb již by zrádci božiemu dávali čest, jenž na něho neslušie. Neb každý zákon, jenž zavazuje sluhu vyššiemu stvoření, vždy v tom tajně mieni, aby služba ta nebyla protivna úhlavnému neb najvyššiemu pánu. Máme však poslúchati i zlých rodičóv i pánóv, ale ne ve zlém, než v těch skutciech, jenž sjednávají sě s zákonem pána Krista. Také máme trpěti od otcóv a mater i nevinné bitie a protivenstvie, a kdyby byli nuzni a chtěli hřiechu ostati, jim míle pomáhati; ale když by zjevně sě Kristovi a jeho zákonu protivili, mají pomoci tělestné, i obcovánie i po-
Mat. 18 zdravovánie zbaveni býti, jakož pán Ježíš die: Buď tobě jako pohan a zjevný hřiešník. Neb jinak jakž by jim ve zlém obcovánie držel, tak by nebyl Krista hoden; neb die Kristus Ktož miluje viece otcě neb mateř než mě, nenie mne hoden. Né poňavadž syn dlužen jest, vedlé své moci z každé biedy otci a mateři pomoci, a všichnu núzi a nedostatek od nich oddpuditi, jisté jest, že nesmierné viece dlužen jest jim duchovním milosrdenstvím než tělestným; neb tělestné milosrdenstvie slušie na ně tak daleko, jakož jim k duchovním pomáhá, a tak k blahoslavenství. A poňavadž tak jest, tehdy dlužni jsme
I. i duchovniemu i tělestnému otci, abychom jim milosrdenstvie v núzi i duchovnie i tělestné ukázali, jakožto: lačné z nedostatka slova božieho slovem božím nakrmiti, žiezniné nápojem sladkým, to jest utěšením lehkým, a druhdy vtipným výkladem napojiti, nemocné hřiechem na duši duchovné utěšiti, mrtvé hřiechem právem kostelním pohrabati, to jest z obce jako mrtvého vyvrci, žalářné ďáblovy modlitbú, naučením a trestánim vysvoboditi, nevěrné v dóm matky cierkvi svaté přijmati, a nahé v ctnostech ctnostmi odievati.

Aj těmito milosrdnými skutky všickni křesťané mají sobě
K. pomáhati, poňavadž jsú mezi sobú otcové a synové. A nemá nižádné v světě dóstojenstvie koho ot té pomoci vyníeti, tak aby nechtěl jakožto od menšieho přijíceti takého milosrdenstvie; neb dal jest jemu buoh moc, aby přijal také milosrdenstvie.

Neb poňavadž papež, biskup, farář neb jiný kněz, jsa chud tělestné neb nemocen, rád by vzal pomoc tělestnú od svého menšieho: ovšem viece, duchovně jsa nuzen, potřeben neb nemocen, má míle přijieti a vděčněji býti, než by mu tělestné milosrdenstvie jeho menší ukázal, a zvláště proto, že pán bóh dal jest moc menšiemu, aby mohl větčiemu tak pomoci. A z toho přikazanie dlužni jsme k bratrskému tresktaní, pomáhajíc údu cierkvi, svaté matky, a ovšem viece, než dávajíc matce tělestné potřebu tělestnú.

Dále z tohoto máš, že ten hřěší proti čtvrtému přikázaní, nectě otce Krista a matky, cierkve svaté, kteryž vida matku svú v údech hřiechem zprznčnú, netoliko neutře psoty, ale přidá neb rozmaže: přidá pochlebuje, neb viece k hřiechu dostrkuje, a rozmaže utrhaje a mezi jiné vynošuje, aby též činili, aneb také posmievá sě, že úd ten jest hřiechem tak zmazán. Ale kterým dal jest buoh moc, aby synové boží byli, jenž ho maji za otce, ti mocně postavie sě proti synóm ďáblovým, aby odlúčili zlé od matky své, choti pána Ježíše Krista. Protož jako strážný, vida, ano bratru jeho spiciemu zahynutie sě bliží, z něhož mohl by procíte ujíti, nevystřiehl(-li) by ho, těžce by shřešil: ovšem viece, ktož vida zahynutie bratra ve snu hřiecha, neubudí-li ho, hřěší. Protož Kristus a jeho apoštolé často bdivé a horlivě napomínali sú, abychom bděli, a zvláště pán Ježíš, jenž die: Což vám diem, to všem diem: bděte! A to pro trojí věc, jenž jest před námi skryta, to jest: súdný den poslední, hodina smrti, a spasenie. Protož die: Věru bděte, neb neviete dne ani hodiny. To o dvém; a o třetiem die Šalomún: Nevie nižádný, hněvu-li či milosti hoden jest. Rozuměj: bez vzjevenie; neb apoštolé ti sú věděli, že mají býti spaseni, neb jim Kristus pověděl, řka: Radujte sě a veselte sě, že jmena vaše napsána sú v nebesiech! to jest, že v božiem vyvolení ste položeni, aby byli měštěné nebeského králevstvie. A tak apoštolé, jsúc synové boží, byli sú pilni spasenie údóv cierkvi svaté, a ukázali sú, že z přirozenie údóv cierkvi svaté má to býti, aby každý úd zdravý a mocný, to jest, jakž móž, pomáhal jiným údóm vedlé svého řádu, jakož učí svatý Pavel; a úd mrtvý, jedem hřiecha odtatý, po třětiem napomenutí již mieti za umrlý, a k němu

Mat. 13.

Eccl. 9.

Luc. 10

Rom. 12.

1 Cor. 12

mieti mrzkosť a ohavnosť, jako má k údu těla odňatému. A to
Mat. 18. velí spasitel, řka: Neuposlúchá-liť obcě, buď tobě jako pekelník, pohan, neb zjevný hřiešník.

Kapitola XLII.

A. Již slyš odplatu pro zachovánie tohoto přikázanie; neb die pán bóh: „aby byl dlúhověký na zemi, kterúž pán bóh tvój dá tobě.“ Neb co viece žádáme nežli živosti, i zde i po smrti, abychom byli věčně v radosti; neb život věčný tak jest dobrý, že každý jeho žádá z přirozenie, a jehož, jakož die svatý Augustin, nemóž nižádný nežádati. Protož dlúhověčnosť, jenž jest dlúhé bytie života, i zdejšieho i budúcieho, jest každému člověku z přirozenie v žádosti; protož die bóh: aby byl dlúhověký. A skrzě to, že die: na zemi, znamená sě života ctnostného slíbenie; neb lakomý a jiným hřiechem obklíčený jest země, né jest i pod zemské věci ponížený. A
Jer. 23. na tohoto volá Jeremiáš: Země, země, země! slyš slovo božie. Ale kdeť uslyší, poňavadž die David: Uši mají, ale neuslyšie? Pak dá-li pán bóh dlúhověčnosť zde nad zemí, to jest nad tělem, jež rozumem tlačíme, a nad zemí, na niž tělestně chodíme, tehdy čakáme v naději dlúhověčnosti života věčného,
Psal. 28. jehož v zemi živých čakáme; jakož die David: Věřím, že uzřím zbožie pána v zemi živých, jenž jsú živi plně a čistě, bez při-
Apok. 21. miešenie smrti. Neb die svatý Jan, že smrť viece nebude v městě nebeském. Ale zde všechna živosť naše jest smrti kakés ztieženie, neb ustavičně nám živosti ubývá, a údové v moci hynú; ale ne tak v nebesiech. Protož nebe slove znamenitě země živých, a jest příčina, pro niž dlúhověčnosť dána jest za naplnénie toho přikázanie. Prvá příčina: že dlúhověčnosti mezi jinými věcmi zevnitřními najviece žádáme, protož hodné jest bylo, aby za odplatu toho přikázanie byla dána dlúhověčnosť. Druhá příčina: že bóh dává odplatu vedlé zaslúženie a vedlé úsilé, protož msti nad lidmi na tom, čím hřěšie; a že synové plniece toto přikázanie, prodluhují života otci a mateři, protož hodné jest, aby měli za odplatu život delší; a že ten dává trojice svatá, protož ihned jest přidáno:

kterúž pán bóh tvój dá tobě. Neb bóh z své milosti veliké dáva život věčný, pro milostivé krátké prodlúženie života otcé. Třetie příčina: že bóh zřiedil jest, aby otcové byli první a dali byt synóm, protož mají otcové a matky jakožto dóstojnější ctěni býti: a tak aby jim synové, hlediec na řád od boha ustavený, čest dali, a života, jakož mohú, k prodlení pochovali.

Jsú ještě jiné odplaty pro zachovánie tohoto přikázanie. Prvá jest: na dětech utěšenie; neb die Sirach prorok: Ktož ctí Eccl 3. otcě, utěšen bude na dětech. Neb hodné jest, aby ten měl na svých dietkach utěšenie, ktož jest činil svému otci utěšenie; pak-li by neměl dietek tělestných, aby měl v duchovních, jenž by ho v dobrých skutcech následovali, utěšenie. Druhá odplata jest: božie požehnánie; neb psáno jest: Cti otce svého, a Eccl. 3 přijdeť požehnánie od boha, a požehnánie jeho v poslední deň ostane. Miení písmo ono požehnánie: Poďte požehnaní otcě Mat. 25. mého, vládněte připraveným sobě králevstvím. Třetie odplata jest: požehnánie otcé časného; neb na ně slušie, aby synóm za odplatu věrné služby a ctěnie dali požehnánie. Protož psáno jest po přikázaní tomto čtvrtém, že požehnánie otcovo Eccl. 3 tvrdí domy synóv. Čtvrtá odplata jest: že ctěnie otce jest chvála synovská. Protož die Sirach: Chvála člověka jest Eccl. 3. v cténí otcě jeho. Pátá odplata jest: od zamúcenie vysvobození. Protož die Sirach: Sláva otcova nebude v zapomenutí. Eccl. 3. A potom die: V den zamúcenie vzpomene na tě. Deň tento, mním den súdný, v kterýžto skutci milosrdní vezmú odplatu, a v kterýžto, kto sě Kristem styděl a jeho slovem, bude od Krista zavržen před angely božími; neb přede vším světem bude tresktán sluha z nevěry, rytieř z marné bázni, vladař z prorady, a každý služebník z všelikaké křivdy. A v tom bude hanba zjevná, převeliká a přehrozná; neb bude přede všemi angely, i přede všemi svatými i zlými, a že bude z hřiechu najtěžšieho, jehož hanba přemáhá všechny ohavnosti přirozené. Protož znamenaje, kterak ohavná věc a biedná hanba móž býti z slova nebo z skutku před pánem světa tohoto, buďto aby před papežem neb ciesařem což kolivěk móžeš vymysliti mrzkého učinil, že by nemohl ohavnějšieho vymysliti: ještě nesmiernė ohavnějšie jest hanba každý hřiech před pánem bohem! A proto, že tak velika jest ohavnosť, protož

slušie pro ni pomsta najukrutnějšie, jenž jest věčné zatracenie. A že přikázaní zachovánie a také jich odplata spolu sě držíta, tak že bez jich zachovánie nenie člowěku spasenie, zahyne-li v něm to zachovánie, tehdy zahyne jeho vše dobré; neb přestupníku nic k spasení v tu dobu nenie úžitečno; a též zasě k zachování přikázaní příslušie všechno dobré; protož šestá odplata naplněnie tohoto přikázanie jest: rozvázánie od hřie-
Eccl. 3. chóv. Protož die Sirach eklesiastik: Ktož sě bojí boha, cti rodiče, a potom jako v jasno led, rozplovú sě hřiechové tvoji. Neb jakož ztvrdlé věci studeností, horkem rozplývají: též srdcě tvrdé a zstydlé, horlivým milováním boha a bližnieho bude obměkčeno, kteréžto milováníe po bohu a po sobě má sě počieti od otcě a od matky.

A tak k zachování tohoto přikázanie má hnúti vzaté na-
B. před dobroděnstvie, mnohé přikázanie, a konečná odplata. Protož svatý Jeronym, radě ctíti máteř, die: Ona té nosila dlúho u břiše, dlúho krmila, a najtěžšie obyčeje mladosti sladkú dobrotú trpěla jest; prala usrané plénky, a často nečistým hovnem sě mrzkú učinila; seděla u nemocného, a pro tě mrzkosti trpieci, tvé biedy byla účastna a k letóm přivedla, a by Krista
Thob. 4. miloval, učila. Také svatý Tobiáš radil takto synu svému: Když bóh vezme duši mú, tělo mé pochovaj. A ve cti budeš mieti matku svú po všechny dny života svého; pamatovati máš, které a kterak veliké nehody trpěla jest pro tě v břiše
Eccl. 7. svém. Protož die Sirach: Lkánie matky své nezapomínaj, neb nevděčnosť jest hřiech přeohavný, po tak mnohém dobroděnství milostivém matky zapomenúti. Neb zákon vděčnosti jest, aby ten, jemuž sě dobře činilo, móž-li, tak mnoho aneb viece zasě odčinil. Protož pro dobroděnstvie veliké jsme zavázáni rodičóm, abychom jim milostivě odplatili; pak z přikázanie dlužni jsme, neb i božie přikázanie, i přirozené, i přikladné nám to velí. Protož pán Ježíš přivedl na židy, že nedržie přikázanie božieho tohoto: Cti otcě svého i matku svú. Neb
Mat. 15 byli sú naučili lid kněžie a zákonníci, aby radějše jim dávali než otci a mateři, takýmto dóvodem: Otče! obět kterú já dám bohu, budeť i tobě i mně platna: protož lépeť jest, ať dám bohu, než bych tobě dal, neb bóh jest mój prvni otec než ty. Aj tiemto chytrým ale nepravým dóvodem svedli sú lid

od božieho přikázanie. Protož když sú řekli pánu Kristovi: Proč tvoji učedlnici nedržie ustavenie starších, neb jedie neumývajíce rukú? A milý Kristus řekl jim: Proč vy přestupujete přikázanie božie pro svá ustavenie? A oni řekli sú: Která? A Ježíš řekl: Buoh přikázal: Cti otcě svého a máteř Mat. 15.
svú, a vy diete, to věz učiece lid: Obět, která ote mne jest, to věz dána bohu, tobě, to věz otcě! a tobě, matko! prospěšna bude. I die spasitel: A tak nectí otcě a matky. Pokrytci! dobřě o vás prorokoval Izaiáš: Lid tento rty mě ctí, ale srdce jich daleko jest ote mne. To jest: chválé mě ústy modlitbami, ale nemilují mne, neb přikázanie nedržie mého, nectiec otcě a mateře, a vážiece viece svá ustavenie, nežli má přikázanie.

A jistě v té židovské kapitole jest mnoho nynějších kněží C.
jenž táhnú, aby jim radějše dávali, než otcóm, materám, dietkám a chudým přátelóm, a jenž vážie své nálezky viece než božie přikázanie; jako zvláště jsú práv učedlníci, biskupové, mistři, zákonníci, jenž chtie, aby jich nálezkové byli pilnějie zachováni, než božie přikázanie. Protož když věrní Kristovi učedlníci přestúpie jich přikázanie druhdy zlé, tehdy prospú sě kletbami, póhony, kacéřováním; ale když zlí božieho přikázanie netbají, a činie, co chtie, proto jim nemnoho učinie práce, neb sami božieho přikázanie nedržie. Též také páni světští mstie velmě pro přestúpenie svých ustavení neb svých pohanění; jako u desk kto zameška primu, ten vše ztratí: ale nedaj bohu dobrého jitra, ani jdi do kostela do roka, nic jemu neřkú! A chyb u desk v přísaze jednoho slova, ztratí při, buď jistě spravedlivý: a pak lži jakož chce, laj jako chce, a neuměj páteřě, nic jemu neřkú ku pomstě! A die-li slovo proti panskému nalezení, tehdy ztratí hrdlo, že hanie pány: a páni sudte, jakož chtie, tehdy nic neztratie! Ale jinak pán Ježíš, súdce spravedlivý, jenž die v súdný deň všem takým, jakoj řekl židóm: Proč ste vy nedrželi mého přikázanie pro svá ustavenie? A oni řkú: Kterého? A on jim odpovie: Tohoto: Dajte, co na koho slušie! mně ste nedali chvály, bližniemu lásky, a sobě hřiechu varovánie. Vy kněžie lúpili ste s zákonníky chudinu pokrytstvím, lstí a svatoprodávánim; a vy světští lichvú, súdy křivými, násilím, vymyšlenými vinami, nálezky a

odúmrti. Jistě přivede pán Ježíš toto přestúpenie na také, jako přivedl na židy, mistry, kněží a zákonníky, že otcé a matěře nectie pro svá ustavenie, ano to buoh přikázal.

D. Pak prirozenie také nám ukazuje ctíti otcě a máteř; neb poňavadž hovada a ptaci, nerozumné věci, odplacují sě svým rodičóm, ovšem má to učiniti člověk, jenž rozum má. Neb praví In exam. svatý Ambrož, že čáp mladý, když otec jeho peřie starosti zbude a nemóž létati, nosí jemu jiesti, a svým nosem povzdvihuje jemu křídl i jeho všeho; protož Římené nazývají čápa ptáka litostivého neb milostivého, pro tak znamenitú a velikú dobrotu. O čím viece my, majíce rozum a majíce pravú ctností býti oděni, máme nuznému otci a nuzné matěři milostivi a pomocni býti, jimž z větčieho dobroděnstvie než čáp svému otci neb matěři, a z božieho přikázanie jsme velicě zavazáni!

E. Neb i Kristus, jehož každý skutek jest naše naučenie, témuž Luc. 2. nas učí skutkem; neb píše svatý Lukáš, že když jest byl dvanadstiletý, když sú (ho) hledali v Jerusalémě, pro pilnosť matky své a otcě, to jest chovače Josefa, vrátil sě s nimi a byl jim poddán. Druhé učí témuž o matcě své, jenž jest židovstvo, z něhož sě urodil; a to židovstvo najprvé a najzvláštějé kázaním, divy a jinými činy navštievil, jakož sám die, že tak Mat. 15. nebyl poslán, jedné k ovciem domu Izrahelského. A třetie učí témuž, že na konci života svého, mra na kříži, matku svú, pannu, panici učedlníku svému poručil, řka: Aj ženo, tvój Joh. 19 syn! Potom učedlníku: Aj matka tvá! Na to slovo mluví Omne sup. Joh. svatý Augustin, řka: Nravný neb přikladný ukazuje sě skutek: činí, co aby bylo činěno, napomíná; a příkladem svým nas učí přikazač dobrý, aby synové měli péči o otci a o matěři, jako by kříž, na němž byl přibit mra, byl stolicě dobrého učicieho mistra. A tiem jsa naučen svatý Pavel apoštol, dic: 1 Tim. 5. Jest-li kto, jenž o svých a najviece domácích pěče nemá, viery jest zapřél a jest nevěřicieho horší. A kto viec domáci jest než otec a mátě dětem, a děti zasě jim?

Protož to jest učil Kristus, když mra. (matce) z niež sě uro- I. dil, jiného některým obyčejem syna dal, a přese všechny učedlníky, jimž jest obroky ctnosti dal, milému učedlníku někaku zvlaští milosti matku svú dal. Věrně veliký dar! neb ona u velikú sobotu, jsúc zdržením viery našie, stála jest za všechny

kostely prelátské, i k požitkóm, i k zaslúžení spasenie, i k duchovnímu utěšení, i k spasedlnému naučení. Věrně, Janúšku, drahný tě byl Kristus poklad poručil!

Pak odplata milovánie otcě a matky jest sedmera: ži- G.
vota prodlenie, v dětech utěšenie, božie požehnánie z otcového požehnánie, v dobrém potvrzenie, česť a slava na otci a mateři, vysvobozenie z těžkých příhod a vysvobozenie od hřiechóv. Jakož zasě pomsta jest nad těmi, jenž otcě a matky nectie: života ukrácenie, nad dětmi netěšenie, zlořečenstvím od otcě daným z domu vyděděnie, od boha prokletie, od něho zapomenutie, zbláznění, hanby trpěnie, tesklivosti až do smrti trpěnie, a potom kamenovánie. Všecky jistě pomsty tyto bývají těm, kteříž jsú rodičóm nemilostivi; pakli druhdy těchto pomst zde zniknú, ale potkají je po smrti jiné. O sedmi pomstách svrchu dovedeno jest, a o kamenování a o zbláznění jest v písmě napřed přivedeném; neb jakož k zachování přikázanie božieho vše dobré přileží, též k přestupníkóm všechno zlé přileží.

Kapitola XLIII.

Z těchto řečí móž býti vybráno, kteří rodiči mají býti A.
viece ctěni nežli jiní; neb poňavadž nesmierné lépe činí otec nebeský člověku, než které stvořenie, proto že on jest počátek i konec všeho dobroděnstvie, kteréž kolivěk jiné stvořenie člověku učiní, zevná věc jest, že člověk nesmierně viece dlužen jest otci bohu, než kterému stvoření. A tak ač jest člověk dlužen Krista milovati, proto že v tělesenství za něho trpěl; však nenie viece zavázán Krista milovati nežli boha otce, jenž jest tak netrpěl, neb to trpenie také otec jest učinil. A tak to dobroděnstvie, jenž člověku sě stalo od člověčenstvie Kristova, má býti přidáno viece božství, a tak každé osobě božské viece než člověčenství; protož což kolivěk jest dlužen Kristovi pro člověčenstvie, jest jemu dlužen prvé pro božstvie.

Také z tohoto máš, že Kristus pro člověčenstvie, jenž jest osobně složeno neb sjednáno s božstvím v Kristovi, má ctěn býti viece, než který otec na světě stvořený. A že otec du-

chovní, jako papež, biskup, neb jiný kněz, jenž dává v milosti boží dary duchovnie, prospievaje v lepších věcech a dávaje lepšie nežli otec tělestný, protož pro taký řád svatý má něco viece ctěn býti, než otec tělestný; též i mátě duchovnie, jenž jest cierkev svatá, zbor všech svatých, má býti viece milována i ctěna, než mátě tělestná. Pak otec tělestný má býti viece ctěn než mátě: prvé proto, že mož z přirozenie jest dóstojnější než žena; druhé proto, že otec viece dá svého k urození dietěte než mátě, a to přesahá všecky prácě mateřiny, kteréž má s dietětem. Pak mrtvého otcě a máteř máme z dluhu ctíti, prosiec za ně boha, jsú-li v očistci, aby ráčil je vysvoboditi; také dáti almužnu a postiti sě za né, neb oni druhdy ostavili sú zbožie, a druhdy pro nás byli sú lačni. A že otec i mátě mají býti ctěni pro pána boha, protož jest-li mátě před bohem vzácnějšie, nežli otec, pro svú dobrotu, tehdy má viece ctěna býti než otec, a tak i milejšie; a zasě též, byl-li by otec lepší. Neb milovánie božské má měřiti milovánie, jímž stvořenie milujeme, neb každé stvořenie máme pro boha milovati.

B. A že bez vzjevenie nevieme, kto jest jemu vzácnější zde, a tak kto jest větčí, protož dal jest nám pán buoh tento dóvod, jenž nás pobádá k práci v svatém zboru: že čím kto jest pokornější, pracovitější z větčie lásky, ten jest větčí i lepší. Protož móž býti, že otec bude viece zavázán synu, než syn otci, a zasě též; a tak že otec bude nad synem, jelikož jest jeho urodil, a syn nad otcem, jelikož jest bohu viece vzácen. A pak když poznáme v nebesiech česť a vzácnosť, kterúž ctí a vzácností král Kristus koho ctíti bude, tehdy úplně vzvieme, kto jest ovšem druhého dóstojnější; a z tohoto shledáme, že mnohá zde jsú dóstojenstvie mylná, jimiž mněji lidé, by byli dóstojní nad jiné, bez slúženie laskavého cierkvi svaté.

C. Také z toho máme, že rodiči, to věz otec a mátě, dlužni jsú dobřě činiti dětem; neb poňavadž buoh ty věci miluje a dobře jim činí, zachovávaje ty věci, neb jinak by zahynuly, také otec a mátě příkladem božím mají děti milovati a chovati, aby nezahynuly. A jakož buoh, kteréž miluje, ty treskce,
Apok. 3. jakož sám die: Já kteréž miluji, treskci a mrskám, též rodiči, milujíli své děti, mají je tresktati a mrskati, když provinie. Protož die Šalomún: Ktož miluje syna, připravuje jemu

mrskánie. Protož milí a věrní křesťané! buďme následovníci boží, abychom jeho jsúc následovníci, měli vóli k vyplození synóv v dobrých skutciech viece, než synóv tělestných; neb jinak budem bohu nepodobni, jeho nepřátel zjevné zbraňujíce; neb dle svatý Augustin: Hříech synóv poznalý, který sě tobě nestudí, ten sě tobě líbí. Protož znamenitě die Pavel svatý: Ktož svých a najviece domacích péče nemá, viery zapiera, a jest nevěřícieho horší. Viery zapiera, že nechce bohu slúžiti v bázni, viece sě boje rozhněvati syna nežli boha, a viece sě bojí zatratiti dietěte utěšenie, nežli božieho slúženie. Sup. P. 58. 1 Tim 5.

Protož kto tak ruší vieru bohu svému, bez pochybenie viery sě jemu nedostáva, a také i pravého k synóm milováníe. Protož die Šalomún: Ktož lituje metly, nenávidí syna svého; ale ktož ho miluje, ustavičně učí ho. Neb nemiluje vzteklého, ktož jemu meče podává, ani nemocného, ktož mu co podává k zdraví protivného, ani slepého, když dá mu padnúti v jámu bez úžitku. A jest taký člověk horší než nevěřící pro trojí věc: prvé, že po službě, jíž sě přikázal bohu v křesťanstvu, vzdvíhá sě proti jemu; druhé, že po mnohých dařiech nevděčností tieže hřěší; třetie, že proti přirození hřěší, neb nad svými domácími. Protož die svatý Augustin, že převrácená a falešná jest nevinnosť, dáti odpuštěnie a svobodu k hřešení; neb velmé neúžitečně syn čije takú hladkosť otcě, jsa rozpuštěn ke zlému. Protož taký otec hoden jest pohaněnie, jenž tak klamá své dietě; i bylo by hodné, aby syn taký, když by ho na smrť vedli, za políbenie ukusil svému otci nos, jako jeden, o němž píše Boecius, jenž prosiv, aby před smrtí políbil otcě svého, ukusil mu nos, řka: že otcovo netresktánie dovedlo ho obéšenie. Protož otec byl jest pohaněn, syna i nos svój ztratil, a bóh daj i pekla nezaslúžil! Prov. 13. De disc. scolarium.

Kapitola XLIV.

Páté přikázanie brání křivdy činiti bližniemu na těle, když die: „Nezabiješ!“ to věz bezpravné nižádného. A toto přikázanie jest dáno každému rozumnému stvoření. Protož přestúpenie tohoto přikázanie zatracuje ďábla s jeho údy; neb A.

čert zabíjie duši, když ji zbavuje života duchovnieho, to jest svatého v milosti boží. A to jest nesmierně horšie zabitie, než zabitie tělestné; neb zabitie tělestné člověku nenie zlé, jedné pro zabitie duše, pro zkaženie ctnosti a dopuštěnie hřie-
Joh. 8. cha smrtedlnieho, jenž jest smrť duše. Protož die spasitel, že ďábel byl jest vrah neb mordéř od počátka, neb zabil jest Adama, prvého člověka.

B. Věziž, že toto přikázanie brání zabiti bližnieho, to jest člověka, ač i jiné věci nemá kto zabiti nespravedlivě. A jest člověka zabitie troje: myslí, slovem a skutkem. Myslí; neb
1 Joh. 3. die svatý Jan: Každý, ktož nenávidí bratra svého, vrah neb vražedlník jest. A věz, že nenávisť a hněv někdy jest dobrá
Ps. 35. neb dobrý, jako když die David: Nenáviděl sem zboru zlost-
Ps. 4. ných. A opět: Hněvajte sě a neroďte hřešiti. Protož uměj sě hněvati na zlosť, ale ne na člověka, jako sě hněvá lékař na neduh, ale miluje člověka; tak bóh činí. Avšak také hněvá sě bóh na člověka a nenávidí jeho pro hřiech, a veliký hněv boží jest, když zde nad zlým člověkem nemstí; a to kdyby člověk znamenal, rád by pomstu pro své hřiechy zde přijímal. Také poznal by právě, že ten jest jeho pravý přietel, kterýž ho z hřiechu treskce, a ten pravý nepřietel, kterýž pochlebuje v hřiechu, aneb netreskce moha. Protož dobře die svatý Řehoř: Jediné ten jest mój pravý přietel, který z duše mé hřiechy neb poškvrny vytierá. A svatý Jeronym die, že pochlebník jest sladký nepřietel, proto že ušima sladkú řeč praví a duši kazí. A který větčí nepřietel než ten, jenž duši škodí? Z té řeči máš, že jest svatý hněv, jímž sě člověk na zlosť, a tak na zlého člověka pro zlosť hněvá.

C. A věz, že spolu i hněvá sě dobrý na zlého, i miluje ho: hněvá sě jako na hřiešníka, a miluje jelikožto božie stvořenie a boží obraz. Protož die svatý Augustin: Když diem: člověk zlý, dvé diem: člověk a zlý; to co diem „člověk," miluj, a to co diem „zlý," nenáviď neb nemiluj; neb člověk jest božie stvořenie, ale zlosť nenie. Protož věz, že ktož koli miluje bližnieho svého neb jiné stvořenie, ne proto viece, že jest božie stvořenie, ale proto viece, že jemu jest ten bližní úžitečný k tělu neb utěšený, neb opět jiné stvořenie, že jemu jest libé neb úžitečné, tehdy to jeho milovanie jest neřádné,

proto že ve všech věcech má buoh najviece býti ctěn, milován, chválen a znán. Protož ten, kterýž opustě milovati boha i miluje viece stvořenie, nectí boha, ani právě zná; neb by právě znal, tehdy věda, že bóh jest lepšie dobré než které stvořenie, viece by ho ctil i miloval, a tento rozum uhasil by milování těla, zbožie, i chvaly světa. Neb jakož bóh má nade všecky věci milován býti, tak že nic jiné nemá milovano býti jedné pro něho a k němu: též hřiech jest, jenž najviece vzdálen od boha má nenáviděn neb nemilován býti, tak že nižádné stvořenie nemá býti nenáviděno, jedné pro hřiech, jenž jest v tom stvoření, jako dřieve řečeno jest.

Z této zprávy máš, že ktož kolivěk jiného miluje viece pro tělestné utěšenie neb pro zisk tělestný, než pro pána boha a pro ctnosť, tak miluje ho zle; neb milování to nemá založenie na Kristu Ježíšovi, v němž má každé ctnostné milování pochop vzieti. Protož znamenie jest, že lid zle miloval Krista, chtě ho králem udělati, proto že je nakrmil; a tak Kristus ušel před jich volením na horu, jakož píše svatý Jan ve čtení. A toto mělo by hnúti lidmi, jenž pohřiechu! nerádně sě milují, aby to milování opustili, a v bohu sě milovali. Joh. 6.

Druhé máš z tohoto, že kterýž kolivěk kněz miluje pána D.
kterého, proto že jemu dal obrok pro službu tělestnú, neb pro přiezeň, neb pro dar, ten tak miluje jeho, neprávě ho miluje; neb obě straně jsta tak hřiechem svatokupectvie zprznění, kteréžto svatokupectvie jest a má býti nemilováno, a příčina člověka nemilování. A také milování mezi knězem a pánem spolu svědčí, že jsú oni sebe účastni hřiechóv z přivolenie. Protož pán Ježiš přikazuje, aby jeho učedlník měl Luc. 14.
v nenávisti pro hřiech i najbližšie přátely, dic: Ač kto jde ke mně, a (ne)nenávidí otcě svého a mateře, i ženy, i dětí, i bratří, i sestr, a ještě i života svého, nemóž mój býti učedlník. Z toho máš, že otcě neb matky nenáviděti pro hřiech, jest je v bohu milovati; protož chce-li otec, matě, žena, děti, bratr, sestra, ještě i tělo tvé, Kristovi sě protiviti, musíš nenáviděti jich, aby svú i jich duši spasil. Z toho opět dále máš, že ktož kolivěk miluje svého bližnieho viece proto, že ho ctí, neb daří, neb velebí, než proto, že jest ctnostný, a že

jest božie stvořenie, ten ho v pravdě řkúc nenávidí; neb předkládá menšie dobré před větčie, a tak v milování blúdí. A dale máš z toho, že každý, jenž má pána nebo sluhu, o němž vie jistě, že jest neslechetný pro hřiech smrtedlný, nemá ho pro požitek tělestný milovati, ale brž v nenávisti mieti, neb jinak miloval by opět neřádně.

E. A toto nepřěkáží, ale dopúští, že člowěk zřiezeně viece móž milovati žádostí duchovní otcě, máteř, bratra, manželku svú, neb známého, než miluje bližnieho jiného, jehož buoh viece miluje, ač ho s bohem miluje vóbec; neb nenie v naší moci zde, tak plně poznati, kto jest ctnostnější, a tak bohu milejší. Než toto mám já i každý mieti v srdci, že by znal, kto jest nad jiného ctnostnější a tak bohu milejší, že by ho nad jiné s bohem miloval. Protož diem to k svému svědomí, že bych znal cizozemcě odkud kolivěk v jeho ctnosti, an viece boha miluje a o dobré stojí než mój vlastní bratr, byl by mi milejí než bratr. A proto kněžie dobří Engliši jsú mi milejší než nestateční kněžie čeští, a Němec dobrý milejší než bratr zlý; neb dobrota ta má milovánie táhnúti k sobě, a čiem větčie, tiem viece, a největčie dobrota najviece. Protož řekl jest pohan Plato: Bychom svrchované dobré očima opatřili neb viděli, mocí té dobroty bezděky bychme k té dobrotě přitaženi byli. A že lidé blúdie, předkládajice neřku toliko menšie dobré před lepšie v milování, ale také i zlé před dobré, protož vešken řád v milování sú převrátili, tak že těch nenavidie, jenž jsú dobří a chtie z nich dobrých nadělati učením božím, a ty milují, kteříž s nimi hřěšie, zlosti jim pomáhají a z hřiechóv jich nekáží; a obojí tací jsú jedni druhých vražedlnici.

Kapitola XLV.

Proč má pilen člowěk býti, aby bez viny a neřádně bližA. nieho nezabil, jest tento dóvod: Všechna přikázanie druhé dsky ukazují, kterak máme bližnieho milovati; a že nic nenie tak protivné tomu milování, jakožto bližnieho zabitie bez viny, protož máme sě pilně zabitie ostřiehati. Protož mezi jinými hřiechy vražda jest najnepřirozenější, neb jakož die písmo: Každé

zvieřátko neb každý živočich miluje sobě podobné, a tak z při- Eccl. 13.
rozenie svinka, psík, slepička, brání svého plodu. Protož za-
bíjenie lidí vedlé nálezkóv lidských jest velmé nebezpečné a
nejisté; neb musejí to vyznati, že jich práva zabíjejí mnohé
ne vedlé sjednánie s zákonem božím. Protož že založenie viery
Kristovy jest, že v každém činu člowěčiem, kdež nenie sjedná-
nie s wóli boží, tu jest hřiech, protož wědomo jest, že nižádný
neměl by smieti svého bližnieho zabiti, jedné z lásky, a kdyby Mt. 18.
jemu bylo zjeveno. Neb čtenie Kristovo učí, kterak hřiešníkóv, Luc. 9
kteréž mame pro hřiech nenáwiděti jakožto nejwětčie nepřátely,
nemáme zamordovati, ale po třetiem napomenutí jich obcowánie
sě warowati, a zwláště že newieme, jest-li jim a cierkwi swaté
úžitečnějie, aby byli zbiti, než abychom sě jich warowali, a že
newieme, jest-li wóle božie k tomu, a zákon boží tak zabiti ne-
ukazuje. Protož máme wěděti, že w takém zabíjení tají sě ve-
liké nebezpečenstwie; neb jedné bóh móž duši stwořiti, a sám
ji zpósobiti a s tělem spojiti, a pro hřiech od těla odlúčiti.
Protož mordéř neb zabiječ člowěčí chápá sě pomsty a známé
winy k smrti, jenž na boha zwláště slušie. Protož mezi čtřmi
hřiechy, kteříž k bohu wolají, wražda jest prwý a zwláštní; neb
řekl jest bóh Kainowi: Aj krew bratra twého wolá ke mně Gen. 4.
z země! A že tak weliký hřiech jest wražda, radil jest Aristo- In sect
tiles Alexandru, welikému králi, aby waroval sě od wylitie krwi
člowěčie, řka, že když kto zabije člowěka sobě podobného, že
moci nebeské wolati budú k bohu, řkúc: Pane! sluha twój chce
býti tobě roweň.

A wěz, že troje jest wražda: myslí, jazykem a rukú, jakož B.
píše sě takto: že jakož swatý Petr wraždu trojí pokládá, a po-
mstu těch wražd rownú nazýwá; neb jakož mordéře bratří, též
utrhače jich a nenáwistníky wražedlníky nazýwá, i toho jenž
zabíjie, i toho jenž nenáwidí bratra, i jenž jemu utrhá, rowné
pomsty hodni jsú. Protož die swatý Augustin: Hynutné*)
klamají sě, kteříž mnie, že jedné ti jsú wražedlníci, kteříž ru-
kama zabíjejí, a ne owšem ti, skrze jichž radu, lesť, ponúkánie
a napomínánie lidé zabiti bywají. Neb židé nikoli nezabili sú
boha rukama swýma, jakož psáno jest: Nám neslušie zabiti Joh. 1.

*) Nad tímto slovem připsáno v rkp. periculose.

nižádného! avšak jim smrť Kristova jest u vinu položena; neb oni sú zabili ho jazykem, řkúce: Ukřižuj jeho! Protož
Mar. 15. Luc. 23. jeden evangelista die, že ukřižovali sú ho v třetí hodinu, a druhý v šestú hodinu, tak že židé ukřižovali sú ho v hodinu třetí jazykem, a rytieři v hodinu šestú rukama. A prvnie ukři-
Joh. 19. žovánie jest větčí hřiech, neb die pán Ježíš: Větčí hřiech má, ktoj' mě dal tobě.

Aj teď máš, že troje jest vražda; neb jakož živosť tělestná jest spojenie duše s tělem, též živosť duše jest sjednánie duše s bohem, a jest mnoho dražšie, dóstojnějšie a vzácnějšie než
D. prvnie. Protož kto kolivěk tu živosť komu otejme, zabije ho tieže, než by ho na těle zabil bez té živosti, buďto radú, návodem, popuzením, utrháním, pohoršením, zlým příkladem neb netresktáním a nedáváním pomoci, a kterýmž kolivěk obyčejem, jímž milosť božie bude v člověku uhašena, a tak živosť duše. A této vraždy měli by sě varovati kněžie a báti velmě, kteříž radie k válkám a nekáží ku pokoji, jakož písmo velí, a kteříž ujímají lidu slova božieho, a zvláště že nikdy nekáží a duchovnie pomoci nedávají. A poňavadž vražda činí nehodnosť kněžstvie, móž znamenáno býti, kterak mnozí kněžie a preláti jsú nehodni kněžstvie; neb mnozí těmi obyčeji, jakož nynie řečeno jest, zabíjejí své bližnie. Neb to zabíjenie duchovnie živosti činí před bohem nehodnosť kněžstvie viece ohavnú, nežli zabitie tělestné; neb tělestné móž býti dobré a s velikým
Joh. 8. zaslúžením, ale duchovnie nemóž býti dobré, pro něž ďábel slove vražedlník od počátka.

E. A každý, ktož smrtedlně shřěší, milosť boží v sobě uhasě, jest sám svój vražedlník. Ale pohřiechu! té vraždy lidé neznamenají, a vážie těžce a strachují sě velmě zabitie tělestného, ale málo tbají duchovnieho; protož ty, kteří sě na těle zabíjejí, mají za velmě zlé a strašie sě jimi, a pak ty, jenž sě i jiné na duši mordují, milují, a jich sě nestrachují. Ano móž býti, že člověk sám by sě na těle zabil, a vzal by od boha odplatu, jako svatý Samson, jenž sám sě s nepřátely svými zabil vdechnutím ducha svatého, jako mluví o něm svatý Augu-
23 q. 5. Non est stin. Né zdá sě, že pro zachovánie nesmilnosti slušie sě panně, vdově neb manželce zabiti, když by věděla, že jí vždy chtie bezděky násilím porušiti. Ale aby neupadl nerozumně v osidlo.

slyš, žeť die svatý Augustin: Ani sě ani jiného slušie dobrovolně zabiti, kromě těch, kteréž bóh velí zabiti vydaným zákonem neb vzjevením, v němž má boha poslúchati. Aniž jinak Samson vymluven jest, že sám sě s nepřátely dóm obořiv zabil, jedné že duch svatý tajně přikázal, jenž jest skrzě Samsona divy činil. Protož kromě těch, kteréž zákon spravedlivý, neb bóh, jenž jest spravedlnosti studnice, zvláště velí zabiti, ktož koli sě neb jiného kakéhož kolivěk člověka zabil by, hřiech vraždy na sě vezme. To pravíme, to jistíme, toho potvrzujeme, aby nižádný dobrovolně sobě smrti neučinil, chtě uteci před tesknostmi časnými, aby neupadl u věčné. To Augustin svatý. Lib 2 de civit. de. Zl q. 5. Si non.

Také věz, že hodné zabitie bývá trojím obyčejem: zákonně, nepřiezně, a nevědomě. Zákonně, když súdce, svědek, neb sluha pravdy zabie spravedlivě odsúzeného. Nepřiezně, když panoše neb rytieř, obžalován křivě, musí své pravdy do smrti brániti; aneb když naň bez viny udeřie, an nemoha zniknúti, i bráně sě, zabie. Nevědomě, když nerad, maje sě opatrně, z příhody zabie. A ve všech takých zabíjeních nebrzy bez hřiecha bude zabitie; neb súdce měl by s velikú opatrností, s žalostí a z lásky, maje naučenie z písma neb zjevenie božie, člověka zlého zabiti. A panoše, rytieř neb jiný měl by radějie hanbu všeho světa trpěti, než z nařknutie sě bíti a zabiti; a měl by smlúvy hledati, a když by nelze bylo zniknúti, tehdy milému pánu bohu sě poručiti, a tak v pokoře pravdy božie hájiti, a dá-li bóh, onoho v lásce zabiti. Též i kdy lúpie koho, nemá ihned bíti a ovšem zabiti, ale vidí-li sílu, dáti co má, a prositi, aby živili; pakli nechtie, ale poručiti sě milému bohu, a míle smrť trpěti a řéci: Pane bože! odpusť jim, neb́ nevědie, co činie. A tak byl by vítězem jako pán jeho Ježíš a svatý Štěpán, a naplnil by ono slovo svatého Pavla: Nebraňte sami sebe, najmilejší! A ono Kristovo slovo: Ktož tebe udeří v líce pravé, drž jemu i levé. Tak jest on učinil u veliký čtvrtek, když sě poličkovati dal, a moha sě obraniti a je poraziti jedniem slovem; toho dokázal, když jest otázal oděncóv, řka: Koho hledáte? A oni: Ježíše Nazaretského. A on jim: Já́ť jsem! A oni ihned v znak padnú; a to dvakrát sě stalo. V tom ukázal jest moc, múdrosť, dobro- F. Rom 12. Mat. 5. Joh. 18.

tivosť, pokoru i trpělivosť velikú, uče nás, abychom sě ne ihned mstili, když móžeme, ale jeho příkladem míle násilé trpěli, a tak násilé trpělivostí přemohli, vědúce, že on lépe než my pomstí a nám dobře odplatí. Ale pohřiechu! že ne-
Deut. 32 tbáme jeho slibu, jenž die: Má jest pomsta a já odplatím; protož sami sě mstíme nezřiezeně, boha hněváme a odplatu tratíme.

Kapitola XLVI.

Proti této řeči mnozí jsú, řkúc, že by neslušalo křesťanu bojovati, by to mělo tak býti. Druhé, že by zahynulo království a úřad rytieřský, a tak všechno panovánie, a to jest proti písmu. A třetie, že by nadarmo bóh dal moc člověku, jíž sě móž brániti svému nepřieteli, když by té moci nepožíval. A čtvrté, že poňavadž had, myš, a jiné nerozumné stvořenie brání sě, proč by člověk sebe také nebránil? A páté, že práva řkú: Moc mocí slušie otehnati. A šesté, že poňavadž v starém zákoně slušelo starým bojovati, proč by i v novém též nebylo?

A. Tuto zdá mi sě, že slušie stavu světskému brániti sě, a tak bojovati; ale bojovánie to jest velmě nejisté a těžké, neb musie v tom bojovník pilně patřiti, pro kterú příčinu, kterým řádem a pro který konec chce bojovati. Pro příčinu: aby bylo pro obranu viery a pravdy, a ne pro zbožie tohoto světa, pro chválu a pro pyšnú pomstu. Kterým řádem: aby z lásky a z skrovnosti pokorně najprvé táhl k míru nepřietele, móž-li býti; a když sezná, že nikoli nemóž ho navesti, tehdy má hleděti, móž-li kterým zbožím, bez krve lidské prolitie, uložiti, aby z milosti uložil. Pakli i tak nemóž, tehdy má láskú zmieřiti, aby sám nejsa nepřítelem božím pro hřiech smrtedlný, v lásce bojuje miloval ty lidi neb toho člověka, s nimiž neb s nímž bojuje, a aby vždy hotov byl boje nechati, když by nepřietel chtěl k pravdě přistúpiti. Avšak jistějšie cesta byla by, bojovati duchovně, ne mečem železným vietr bíti, ale bohu sě modliti a nepřátely k smlúvě napomínati, a bylo-li by potřebie, samému, aby jiní nezhynuli, smrť trpěti.

Tak jest učinil král náš, pán Ježíš, řka nepřátelóm: Hledá- Jan 18.
te-li mne, nechte těchto odjíti. A k tomu vzní ono slovo svatého Pavla: Nebraňte sami sebe, najmilejší!

Již mážeš v této řeči rozuměti, co slušie k bojování spra- B.
vedlivému. A také srozumieš, že obecně bojové jsú nespravedliví, bohu nemilí, a že obecně obé straně boje bývata křivé; neb ač jedna strana bude mieti připravu, že na ni bez viny sáhnú, ale bude jinak křiva z hřiechu svého: neb že pyšně sě postaví, neb horlivě přieliš, neb lakomě žádajíc cizieho, neb ukrutně tepúc, lúpiec, neb nechtiec hledati míru, neb ufajíc své moci přieliš, neb v nepokoře jsúc k bohu, neb hřiechy některé trpiec neb přepustiec, nechtiec pamatovati, že pro jeden hřiech jednoho člověka lid boží, maje přikázanie od boha, aby bojoval, býval je hrubě od pohanóv a od křivých nepřátel poražen.

Dále máš z té řeči, že obecné ti, jenž z peněz na vojnu C.
jezdie, těžce hřěšie, nepatřiece, proč a kterak mají bojovati; majíce věděti, že každý skutek má v lásce a z lásky býti učiněn, kterúžto lásku má mieti bojovník k tomu člověku neb k tomu lidu, proti kterému bojuje. Neb má každý křesťan to věděti, že má každý milovati i svého nepřietele, a že všichni skutkové naši mají býti v lásce činěni, a že láska, to jest člověk láskú trpěliv jest, neoplacuje sě zlým za zlé a zlořečenstvím za zlořečenstvie, ale zpět dobřě činí těm, jenž jemu zle činie. A toho prveho kusu lásky bojovníci nebrzy držie; neb kdyby mile strpěli a pokorně křivdy a protivnosti, jenž jsú nesmiernė lehčejší boj než ten, jež budú trpěti v předpeklí neb v pekle, tehdy by nikdy jiných k boji nepopúzeli. A že láska, druhé, jest dobrotivá, zjevno jest, že obecné v bojovníciech dobrotivosť, jenž jest ducha svatého zapalenie, v duši jich jest uhasla; neb sobě jako za spravedlnosť bojovníci kladú, že mají, kterak kolivěk mohú, svým protivníkóm uškoditi, a to nenie pravda. A třetie, láska nezávidí: a kde závisť veličejšie než mezi bojovníky, jenž proti sobě jsú? A čtvrté, láska nečiní zle neb převráceně: a kdy viece zle činie než bojovníci u boji? neb své bližnie lúpie, domky jich pálé, nemilostivě je tepú, mučie, mordují; a kto móž řéci, by to vše bylo dobřě? A že páté, láska nedme sě pýchú: a kde veličejšie pýcha, než

mezi bojovníky, ani pyšně odpoviedají, hrozie, k bití popúzejí, chlubie sě, a když svítězie, bohu nábožné chvaly nevzdávají?

D. Ano, pán buoh na Ezechiáš krále přepustil, ač jest svatý byl,
4 Reg. 19. velikú pomstu, proto že po zbití Asyrských, jichž jest angel boží zabil v staniech sto tisícóv, osmdesát tisícóv a pět tisícóv, bohu piesně nezpieval, a také že své poklady poslóm krále
4 Reg. 20. Babylonského ukázal. Protož řekl jemu prorok Isaiáš: Slyš řeč boží: Aj bóh die: Přijdú dnové, a budú otebrány od tebe všechny věci, jenž jsú v domu tvém, a což sú zachovali otcové tvoji až do tohoto dne, do Babylona. Neostaneť nic, die Hopodin, né i z tvých synóv, kteříž vyjdú z tebe, jež urodíš, vzěti budú, a budú kleštěnci na sieni krále Babylonského.

Nu bojovníci pyšní a nevděční! by toto znamenali, tento král svatý co zaslúžil, že poklady pýchal a po zbití nepřátel bohu
4 Reg. 18. piesně nezpieval! O němž die písmo, že činil jest, což bylo dobré před Hospodinem, vedlé všech věcí, kteréž jest činil David, otec jeho: on jest rozptýlel modly na horách, zetřel slúpy, porubal luhy a zlámal hada měděného, kteréhož byl udělal Mojžieš; neb až do toho času synové Izrahelští obětovali sú jemu zapálenú oběť. A potom die: Jistě po něm nebyl jest rovný jemu ze všech králev Juda, né ani z těch, kteříž sú před ním byli; a držěl sě boha a neodstupoval jest od šlápějí jeho, a činil jest přikázanie ta, kteraž přikázal buoh Mojžiešovi. Protož byl jest buoh s ním, a ve všech věcech múdře sobě činil. Aj slyšíš teď chválu Ezechiaše, avšak nezby té pomsty, že po boji neměl sě tak, jako by měl sě mieti k bohu.

E. Šesté, láska nenie cti žádostna: a bojovníci jsú obecně cti žádostivi, ani pro tu jezdie na daleka pobitie, pro tu penieze marné tratie, pro tu sě pasují na rytierstvie, aby sě nad jiné zlatem blyštěli; kterakž tehdy mají lásku boží v sobě, hledajíce své chvály a cti v světě? neb co blaznivějšieho, než té cti dobývati, jenž škodí, a tak nuzné pracovitě a náramně o ni státi, jenž brzce zhyne, a lásky a jiných ctnosti, jenž vedú do věčné radosti a jsú nesmierně lepšie i dražšie, opustiti? Věrně veliké bláznovstvie: neb to jest věčnú radosť zamietati, a věčné psoty sobě dobývati! Sedmé, láska nehleda svých zjiskóv, ale Kristových a cierkve svaté: a bojovníci

hledají svých úžitkóv a své cti, a ziskóv Kristových a cti jeho málo tbají. Osmé, láska nenie popudná: a bojovníci, a zvlaště knieżata, pro lehké slovo, jenž vzní proti jich cti světské, tak bývají popuzeni, že mnoho tisícóv svého lidu i sami sě na těle, na zboží, i na duši zahubují. Deváté, láska nemyslí zlého, to věz, nemyslí zlým úmyslem nižádnému zle učiniti: a bojovníkóv veškeu úmysl jest a pilnosť, že myslé i v noci i ve dne buď dobré neb zlé, aby potupili nepřátely. Protož kterak ti prospěšni jsú cierkvi svaté, jichž pilnosť jest tak zle zapalena, že opustivše myšlenie o bohu a o jeho cti, a o prospěchu cierkvi svaté, jsú pilni pohaněnie svých nepřátel? Věrně neviem, kterak jsú pracovníci u vinici boží.

Desáté, láska neraduje sě nad zlostí: a bojovníci mají velikú radosť, když zle učinie a kterak kolivěk protivníky potupie; kterakž jsú laskaví? Jedennadsté, láska radosť má z pravdy: a bojovníci mnohými lžmi chtie získati, a své protivníky potupiti. A když božím súdem spravedlivým budú od nepřátel poníženi a nestane sě po jich vóli, tehdy jsú žalostivi a mnějí, by buoh zle s nimi učinił; protož hněvají sě na boha, a druzí někdy jemu i lají. Kterakž tehdy lásku mají? jistě tací nemodlé sě dóstojně: Buď vóle tvá! A že dvanadsté, láska vše strpí: a kterak bojovníci míle strpie maličké poníženie marné chvaly, aby chvalu věčnú a blahoslavenstvie za to vzěli? A že třinadsté, láska vše věří, to věz vedlé písma: a bojovníci nevěřie, by pán buoh mohl a uměl lépe pomstiti a jim lépe odplatiti, a věřie, že když oni potlačie protivníky, že veliký požitek z toho vezmú; kterakž tehdy lásky nerusie? Čtvrténadsté, láska všechny věci doufá, to věz, že jí prospějí k blahoslavenství: a bojovníci nedoufají, že pokoj lépe by jim k blahoslavenství prospěl než boj, aniž doufají, by zlosť jich protivníkóv jim prospěla, kdyby míle ji strpěli. Páténadsté, láska všeho sčakáva: a bojovníci nechtějí pokorně sčakati, aby spravedlivý súdce, pán Ježíš, pomstil jich, jako by oni sami lépe sě pomstili, neznamenajíce, že on najmúdřejie, najmocnějie a tak najlépe pomstí. Šestnadsté, láska nikdy nevypada pro F.
kteréž kolivěk protivnosti: a bojovníci, jenž pro zbožie biedné, a pro chvalu marnú, a pro slovo protivné bojují, z lásky bratrské vypadují, že svého bližnieho jako sebe nemilují. A tak

kříví bojovníci ani viery pravé, ani lásky, ani naděje nemají. Protož potřebie jest tomu, jenž chce právě bojovati, aby všecky ty řečené kusy neb zvláštnosti lásky na sobě měl, a tak jsa v lásce, pro vieru a pro spravedlivosť, jakož dřieve řečeno jest, bojoval; a pro spravedlnosť jistú, ne domnénú, aby pomstil, maje moc od boha, křivdy té, jenž sě bohu nelíbí. A že každý hřiech a zvláště smrtedlný jest křivda, jenž sě bohu nelíbí, protož pán, knieže, rytieř neb panoše, chce-li právě bojovati, musie najprvé ďábla, svět a tělo své přebojovati, a nad sebú pokáním mstíti křivdy, již jest učinil proti bohu.

Kapitola XLVII.

A. Již k dóvodóm dřievním navráti sě. Prvý byl jest tento: že by neslušalo křesťanu bojovati, by to mělo tak býti*), totiž kdyby sě nebránil a zlým za zlé sě neodplatil. Tu věz, že to nenie pravda, rozumějíc tak, aby nižádnému křesťanu neslušelo bojovati; neb již řečeno jest, že slušie člowěku světskému řádem dobrým.

Druhý dóvod jest, že by zahynulo královstvie a úřad rytieřský, a všechno panowánie. Přím toho; ale pójčím toho, že by vyšlo z toho, aby králové, knieżata, páni, rytieři a panoše, jenž obecně bojují zle, proti lásce, z lakomstvie, z pýchy, z pravé příčiny bojovali, by, z rozumu, proti hřiechu, ďáblu, světu a tělu, a proti domácím škódcém cierkvi svaté. Neb boží ukazuje zákon, aby láska od sebe počala, a tak od domácích nepřátelóv prvé, než by v cizie královstvie sáhla; a tak stálo by lépe královstvie i úřad rytieřský, kdyby v své zemi a v svých poddacích**) hřiechy vypleli. Ale toho oni netbají, aby cizoložníky, kněží smilnú, kostečníky, a jiné hřiešníky zjevné zákonem božím vybojovali: než kdy cizozemec krávu vezme neb vola na žold, tehdy hotovi jsú, aby jich lid nevinný též lúpili, zapomanúce a nechajíce doma u pokoji větších nepřatelóv božích i svých. A mnie druzi, by nebyl úřad rytieřský než mečem železným bojovati, jehož buoh uchovaj; neb by to

*) Rkp. bylo. **) paddacich.

bylo, tehdy by stav rytieřský a panošský velmě byl nejistý a velmě nedokonalý v cierkvi svaté. Však králi, kniežata, páni, rytieři i panoše mají, jako i jiní lidé, přikázanie desatero božie plniti, a milosrdenstvie sedmero duchovnie a sedmero tělestné, jakož bóh pójči, bližním ukázati a činiti. A to držiece jsú praví boži rytieři: ale bojovati jest velmě nejistý skutek rytieřský. Protož když svatý Jan krstitel kázal, jakož píše B.
svatý Lukáš, že přišli sú k němu rytieři, tiežíce, kterak by Luc. 3.
činili, aby královstvie nebeského zaslúžili? odpovědél jim řka: Nižádného neutiskujte, ani ho hanějte, a dosti mějte na svých platech neb mzdách. — Aj teď rytieři mají ot ducha svatého ustaven svój zvláští zákon, v němž najprvé brání jim duch boží utisknutie a ohromenie, neb sáhnutie proti lásce, kterémužto utisknutí jsú páni, rytieři a panoše hotovější. Druhé brání jim hanění, a tak popúzenie k válkám aneb k boji; neb ač hanění jest velmě zlé, však páni, rytieři a panoše jsú k němu hotovi, jakož ukazují to svými listy. Třétie přikazuje jim, aby pokorni v lásce nereptali pro mnohosť zbožie tělestného, chtiec býti nad jiné oděni a okrášeni. A tak zjevné ukazuje jim duch svatý, že jich úřad stojí zvláště na službě božie, bez boje tělestného; a když který člověk nekněz naplní tento zákon, ten jest rytieř krále velikého, pána Krista, jehož ač setrvá do koncě tak, proti hřiechu, ďáblu, světu a tělu bojuje, bude ho pasovati, to věz, opáše ho láskú, jenž jest nade všechno zlato, a da jemu ostrohy zlaté na nohy, to jest žádosť dobrú na vóli, a rozumnosť plnú na rozum, a dá jemu královstvie, ne České hubené, ale nebeské věčné, v němž bude mieti, což koli bude chtieti, bez nedostatka.

Pak třetí dóvod bieše tento: že by nadarmo buoh dal moc člověku, jíž móž brániti sě nepřieteli, když by té moci nepožival. Tu diem, že ktož má moc, aby sě bránil, a příkladem krále svého Ježíše nebrání sě, ale radějie míle trpí, ten té moci lépe požívá, než by sě bránil, neb v pokoře v lepšie tu moc obracie. A tak desět tisíc rytieřóv míle sú trpěli smrť bez obrany, než by sě byli bránili.

Čtvrtý dóvod bieše tento: poňavadž had, myš, a jiné nerozumné stvořenie brání sě, proč by sě člověk tak nebránil? Odpoviedam, že proto, neb člověk má rozum, jímž povzdvižen

má býti nad hovado, že vezme od boha odplatu za utrpenie, jież hovado nevezme. Protož die pán Ježíš svým rytieřóm:
Mat. 10. Ej já posielám vas jako ovce mezi vlky; protož buďte opatrni jako hadové, a tiši neb sprostni jako holubice, to jest: hlavy chovajte a jedu nenalévajte, ani strpte. Jako by řekl: had v tom múdr jest, že hlavy vždy před bitím chová, aby jemu nebyla o(t)ťata: též vy mne, jenž jsem hlava vaše, chovajte, ale neštipte od sebe, jako holubice neštípe, jenž žluči nemá, ale radějše sebe na smrť nasaďte. A že to jest mienil, ihned potom die: Neroďte sě báti těch, jenž tělo zabíjejí. A to přikázanie drželi sú všickni rytieři Kristovi, kteříž sú dobrovolně zemřěli pro jeho zákon.

Patý dóvod bieše tento: práva řkú: Moc mocí slušie otehnati. Pravda jest; ale přidávají práva: s skrovností nevinné obrany; to jest řečeno, že móž-li zniknúti člověk smrti aneb
C. lúpeže, aby móž-li otehnal nepřietele, smrti a škody jeho nežádaje, tak by sě snad obránil bez hřiechu smrtedlného: neb pohřiechu nebrzy móž býti, by i bez všednieho sě obránil člověk hřiešný. Ale chceš-li vedlé Krista státi úplné, tehdy takto vyłož: Moc mocí slušie otehnati; to věz, moc jenž jest násilé, slušie otehnati mocí pokory a trpělivosti svaté. Tak jest otehnal milý Ježíš, král náš, moc ďábelskú, kněžskú i rytieřskú, dav sě jímati, lúpiti, poličkovati, plvati, mordovati i zabiti; a v tom jest dal příklad svým milovníkóm, jimž jest
Luc. 21. řekl: V trpení zachovajte své duše. Protož přísloviе jest mezi jeho bojovníky: Ten vítězí, kterýž zabit bývá. Ale světských rytieřóv přísloviе jest opak. Protož o našem králi zpievame, že smrti svú smrť naši jest zrušil; smrti, to věz na kříži tělestnú, zrušil naši smrť, to věz duchovní, časnú i věčnú: časnú, že od hřiechu vérné vyčistil, a věčnú, že od nie vykúpil, jenž jest věčné zatracenie.

Pak šestý dóvod: že poňavadž v starém zákoně s'ušelo starým bojovati, proč by neslušelo i v novém? Tu diem, že slušelo by dobře, aby bojovali též o vieru z božieho přikázanie v novém zákoně jako v starém, ale tišejie; neb v starém zákoně byli sú ještě svéti jako bykové rohatí, ale v novem již mají býti jako ptáci tiší domací, o nichž tichý a krotký pán
Mt. 22. Ježíš die: Býkové moji a ptáci domací zbiti su, poďte na

svatbu. Tak jest chtél okrotiti pán Ježíš své bojovníky, když jim řekl: Učte sě ote mne, neb ja tichý jsem a pokorný Mt. 11
srdcem. To jest: slovem dobrý mistr učil a skutkem dokázal, aby učedlnici jeho, a zvláště biskupové a kněžie, tak jiné učili, a na sobě skutkem dokázali. Již dokázáno jest, kterak slušie bojovati a kterak neslušie ruce panské: že slušie se všemi dobrými příčinami, a neslušie bez těch příčin. A který jest ten bojovník, bez božieho vzjevenie aby věděl, že má všecky dobré příčiny k bojování? a zvláště aby sě zle nehněval na své protivníky, ale dal miesto hněvu, jakož die svatý Pavel Římenínóm: Nebrániece sě, najmilejší! dajte miesto hněvu; Rom. 12
neb psáno jest: Mně pomsta, to věz, buď poručena, a já pomstím. Ten dává miesto hněvu, kterýž pro křivdu, jenž sě bohu děje, v lásce sě hněvá; ale pro čest svú a křivdu svú, aby jie pomstil, nehněvá sě, ale vyhoní taký hněv z sebe a pudí od sebe jako jed; a ten dává miesto hněvu božiemu, a odpúzie hněv ďáblóv. Neb jakož buoh, Mojžieš a Fines, a jiní sluhy božie hněvali sú sě dobře, též tento má sě hněvati pro hřiech na protivníka, ale ne pro svú chlúbu, neb zbožie, neb pomstu.

Protož ten rytieř neb jiný světský, to věz neknéz, jdi D.
v boj tělestný, kterýž umie v skutku tak hněv rozcediti, hněv dobrý od hněvu zlého; ale ten, který neumie tak rozcediti, ale brž miesí jeden s druhým, ten ovšem zdrž sě od boje tělestného. A ještě má věděti pravý cedič hněvu, aby nikakéž nebyl v duši zamúcen hněvem, jedné plné a čisté k pomstě božie křivdy, a k úžitku té osoby, jenž křiva jest, a k úžitku obcé; a také aby nemienil v tom chvály své, aneb úžitka tělestného svého, jakož mienie pohřiechu obecně bojovníci. Protož dřéve řečeno, že svatý Pavel přivodí písmo, že die bóh: Mně pomsta a já odplatím. A to die bóh proto, že těžko jest Deut. 32.
přieliš v boji nehněvati sě pro svú pomstu; neb těžko jest trpěti rány, jimiž krev z hlavy skače, a v ten čas nepožádati své pomsty. Pán Ježíš, ten rytieř, jest míle strpěl, a pomsty nežádal, ale milosti svým mordéřóm, řka: Otče, odpusť jim, Luc. 23.
neb nevědie, což činie! A také svatý Štěpán, jeho prvý po Act. 7.
smrti rytieř, řekl jest v svém kamenování: Pane, nepostavuj jim toho za hřiech! Ale již nebrzy sě nalezne taký bojovník.

a zvláště těch bojovníkóv, jenž bojují nynie obecně: pro panstvie, pro zbožie, pro svú chválu, ale ne pro vieru, a pro spasenie své i svých nepřátel.

E. A tuto měli by znamenati ti, jenž pohanóv nenechají u pokoji, ani jim nepřekážejí. Ti mnie, by bohu a cierkvi svaté slúžili, a slúžiece své pýše a svému lakomství: pýše, aby své jmeno v světě rozšířili, jako by oni byli obrance viery, a jsúce sami bohu nevěrni; a lakomství, aby své panstvie rozšířili. A tak pod jmenem Kristovým, jsúce zlosynové přikrytí, hledají zisku svého, ale ne zisku Jezu Kristova; neb by hledali zisku jeho, tehdy by sami napřéd jemu slúžili, držiece všechna jeho přikázanie, jenž na ně slušejí; a tak byli by nelakomí, nechlubní, nesmilní, pokorní, litostiví, dobrotiví, a všech ctností jako dobří křesťané plní. A jsúce tak zpósobní, teprva o vieru, ač by ji kto chtél kaziti, a o jistú pravdu řádem dřéve řečeným mohli by sě
F. postaviti. A že málo jest takých bojovníkóv, protož málo bývá pravých bojóv; neb obě straně nynie býváta křivé, ač jedna móž mieti pravdu. Jako v starém zákoně, ač sú bojovali s pohany o vieru a z božieho přikázanie, avšak když sú zhřešili přestúpením božieho přikázanie, však zle sú ten boj vedli; a proto bývali sú božím přepuštěním od pohan obecně poraženi, a někdy pro hřiech jednoho člověka. Kterakž tehdy křesťané právě bojují, hřešiece zjevně, a vezúce s sebú hřiechóm mnohé věci, jako pyšné rúcho, pasy, přielbice, věnce, kostky, kurvy? I chtie tací pohany pobiti, a jedúce na boj proti Kristovi, nechtie věděti, že pán bóh, když sú židé na boj jeli proti pohanóm a smilnili, dal moc nad nimi, a přikázal Mojžiešovi, řka:
Num. 25. Zjímaj všechna knieżata lidu, a zvěš je na šibenicech proti slunci. O by měli knieżata, pány, rytieře a póvody, jimž po německu řiekají haupmany, zvěšeti na šibenici, kto by je zvěsil, ano Mojžieše čistého nenie? neb pohřiechu obecně jsú smilníci. Jest-li který čistý, potvrď ho pán buoh!

Kapitola XLVIII.

Ještě že biskupové a kněžie nynějších časóv bojují, dobré jest věděti, slušie-li jim bojovati, a tak své bližnie zabíjeti?

A zdá sě, že slušie, najprv s tiemto dóvodem: Že poňavadž A.
kněžie starého zákona bojovali sú hodně z božieho přikázanie,
proč by také kněžie nového zákona nebojovali, jenž mají viery
brániti jako i oni, a ještě viece? Druhé s tiemto dóvodem:
Papež bojuje, a dává moc jiným biskupóm, aby bojovali, a
proti tomu mluviti jest kacieřstvie; a tak kto bude to mluviti,
bude kacieřem, drže to neůstupně. Třetí dóvod jest tento:
Svatý Petr apoštol ten jest tělestné bojoval, když jest Mal-
chovi ucho ufal u veliký čtvrtek, již jsa knězem. Čtvrtý tento
dóvod: Kněžie, a zvláště papež má dva meče, to věz duchovní Luc. 22.
i světský, jakož sú měli apoštolé, řkúc Kristovi: Pane! aj
toť dva meče teď. A on řekl: Dostiť jest. Pátý dóvod jest
tento: Kněžie mnozí jsú silni, a darmo by byla jim ta síla
dána, by jie nepožívali k boji; proč by pak nebojovali? Šestý
tento dóvod: By biskupové mečem tělestným nebojovali, tehdy
by cierkev svatá zle stála; neb laikové by sahali na kněži,
brali by jim a bili by je; ktož by pak chtěl knězem býti?

A že spasitel náš Ježíš, král i biskup spolu, jest prvé a B.
najlepšie zrcadlo, v němž máme rozumem hleděti, neb každý
jeho skutek jest naše naučenie, jakož die svatý Augustin;
protož vedlé řeči velikého svatého mučedlníka, Cypriana bi-
skupa, máme samého Krista poslúchati; neb die: Poňavadž Dist. 8.
samého Krista poslúchati máme, nemáme tbáti, co kto před
námi činil jest, neb aby bylo učiněno, domněl sě jest, ale co,
jenž přede všemi jest, Kristus prvý činil jest; neb nemusieme
obyčeje člověka následovati, ale boží pravdu. Neb skrzě
Isaiáše proroka mluví pán bóh a die: Nadarmo mi sě modlé,
přikázanie lidská a učenie učiece. — Aj v této řeči toho ve-
likého svatého máme, že samého Krista poslúchati máme, to
jest, což velí a radí plniti; a což proti jeho přikázaní a proti
radě jest, toho neposlúchati. Druhé máme, že najprvé Krista
následovati máme nade všecky jiné svaté. A že Kristus, spa-
sitel náš, král i biskup najvyšší, nebojoval jest, ale míle trpěl
hanění, lúpež, bitie, i smrť, v tom nám kněžím dav příklad,
abychom též činili, protož jeho příklad jest naše naučenie,
abychom nebojovali. Z této řeči máš odpověď ku otázce dřievní,
slušie-li kněžím bojovati? že neslušie, jedné ač by měli od
boha přikázanie neb zjevenie.

Pak k prvému dóvodu, jenž die: Poňavadž kněžie starého zákona bojovali sú hodně, proč by z božieho přikázanie též kněžie nového zákona nebojovali? Tu diem, že kdyby buoh kněžím nového zákona přikázal bojovati, tehdy by jim slušalo jako i oném. Tak bych já chtěl bojovati, by mi spasitel přikázal; ale toho přikázanie počekáme, až angel boží k súdu potrúbí. A chtěl bych, aby kněžie, jenž sě k boji tělestnému strojie, věděli, že v starém zákoně kněžie v boji sú
Deut. 20. kázali a trúbili; neb die pán bóh v starém zákoně: Když sě již přiblíží boj, stane kněz před čelem boje, a takto bude mluviti k lidu: Slyš Israheli! vy dnes proti nepřátelóm svým boj činíte: nelekaj sě srdce vaše; neroďte sě báti, neroďte ustúpiti, aniž sě jich strachujte; neb pán bóh váš mezi vámi jest, za vás proti protivníkóm vašim bude bojovati, aby vytrhl vás z hynutie.

C. Aj toto přikázanie božie, že jest podobenstvie bylo boje našeho duchovnieho proti ďáblu, světu a tělu, protož knězi přikázáno, aby čelil v tom boji, a jiných popúzel a je těšil, aby statečně bojovali, majíce již boha s sebú v člověčenství na
Mt. 28. pomoc, jenž die: S vámi jsem až do skonánie světa. A tomu na znamenie, že kněžie mají čeliti proti ďáblóm, proti světu a tělu, stojie v kostele napřed, když mají boj vésti duchovní, aby jiní na ně hleděli jako na póvody, a též činili jako oni, v klekaní, v modlení, a v jiném náboženství. A že v boji tělestném, když přední padají, tehdy rušie způsob bojovníkóm jiným po sobě, že také hřmotně na ně padají, a tak boj ztracují a škodu velikú berú: též v duchovniem boji, že kněžie, jenž jsú póvodové, padají poražením ot ďábla, protož hřmotně lid obecný pada v tom boji duchovniem.

Druhé, kněžie v starém zákoně trúbili sú k boji. To trúbenie jest slova božieho veliké hlášenie, aby lidé byli hotovi k boji duchovniemu, jenž vždy jest a bude proti rytieřóm nebeského krále až do súdného dne, v němž král přijde, aby boj dokonal proti nepřátelóm, poraze je do věčneho ohně. A divim sě, že kněžie chtie bojovati tělestně, ale nechtie trúbiti v boji ani duchovně ani tělestně. Také berú na sě oděnie tělestné, ale duchovnieho nic, neposlúchajic svatého Pavla, jenž die: V těle
2 Cor. 10. chodiece netělestně rytěřime; neb oděnie rytierstva naše-

nejsú tělestná, ale moc v bohu. Pomněl to svatý Ambrož biskup, protož die: Oděnie biskupova jsú slzy a modlitby. Pomněl ten svatý, že pan Ježiš, biskup, maje sě potkati s oděnci biskupskými, modlil sě jest, a Petru rukotržnému, že mečem tělestným bojoval, hrozně řekl: Obrať meč svój v nožnice; neb každý, jenž béře meč, od meče sejde! Aj teď bránil jest prvému po sobě biskupu mečem bojovati, a to v spravedlivé při a v najlepší, a v své; neb kde spravedlivější přě a pilnějšie, než nevinného biskupa a spasitele svého brániti od zlých v jeho osobě, aby ho bez viny hanebně nezamordovali? Pak ukázal mu, že má sě brániti Petr modlitbú, když jemu die: Zda mniš, bych nemohl prositi otcě svého, a dá mi ihned viece než dvanadct tem angelóv? Mt 26

A tak milý spasitel i učil apoštoly, kněži svú prvú, aby proti boji sě modlili, kdy jim řekl: Modlte sě a nevpadnete sě v pokušenie. A sám sě modle, jim skutkem ukázal, a Petru zvláště řekl, aby sě nebránil mečem, neb bráněnie jeho nehodí sě; neb by chtěl Kristus, jelikožto člověk, modlil by sě otci, a dal by jemu viece než dvanadct tem angelóv. Tma činí šest tisíc, šest set, šestdesát a šest, a tak dvanadct tem činí sedmdesát tisícóv a devět tisícóv, devět set, devatdesát a dvě. Aj co pomocníkóv móž mieti Kristóv následovník k své obraně! a ještě die Kristus: viece než dvanadct tem. Neb s kým jest bóh, s tiem všichni angelé i všichni v nebesiech světí; a jeden angel móž viece než sto tisícóv lidí, neb die písmo, že jednú zabil jest angel sto a sedmdesát a pět tisícóv lida Asyrského krale. A tak jest Mojžieš přemáhal modlitbú Amalechity, tak že když Mojžieš sě modlil a rukú vzhóru nedržel, tehdy lid jeho padal; a že nemohl rukú držeti vzhóru sám, muséli sú jiní držeti, a tak lid jeho jest vítězil. Také kdy králi Ezechiási odpověděl král Asyrský, tehdy rozedřel jest rácho své a oblekl sě v pytel, i šel jest do chrámu božieho, a poslal jest Eliachim vladaře domu, a Sobnu písaře, a staršie z kněží oblečené v pytle, k Isaiášovi proroku, aby sě modlil. A vzem listy z rukú poslóv, přečetl je, a šel jest do domu božieho a otevřel je před bohem a modlil sě před tvaří jeho. Potom poslal Isaiáš k němu, řka: Totoť die pán bóh tvój Izrahelský: Co's prosil mne nad krále Sennacherib Asyrského, uslyšal sem. 2 Reg. 19.

A tak v tu noc přišel angel boží, a zbil jest v staniech Asyrských sto tisícov, osmdesát tisícov a pět tisícov. — O by sě naučili od těchto lidí naši bojovati viece nábožnú modlitbú než hrdostí svú, a viece v bohu doufáním než lidu množstvím, vědúce, že bohu též jest přemoci jedniem, jako mnohými tisíci! Prvé král David shřěšil, a měl pomstu, že lid zčetl pyšným snad domněním: i kterak nynie nehřěšie, jenž kladú naději v pokladech, v odění, v hradiech a v množství, a zvlášté duchovní?

1 Paral. 21.

Druhý dóvod bieše, že papež bojuje, a dává jiným biskupóm moc, aby bojovali mečem tělestným. Toho pójčiem, že jest to tak; ale kto dovede, že to jest dobře? A kdy dále die: Proti tomu mluviti jest kacieřstvie! toho přím; neb kdy bych toho dopustil, pánu Ježíšovi křivdu bych učinil, jenž jest bránil Petrovi mečem tělestným bojovati; také svatému Pavlu, jenž die Titovi, svatému biskupu, že musie biskup býti bez hřiechu smrtedlného, jakožto boží vladař: nepyšný, nehněvivý, neopilý, nebijce. Aj teď die, že musí biskup býti nebijce; kterak tehdy tepe v boji, aneb velí sám biti? Také učinil bych křivdu příkladu spasitele našeho i příkladu jeho apoštolóv, jenž sú nebojovali mečem tělestným, ale je směle až do smrti, bojujíc mečem duchovním, podstúpili. A poňavadž biskupové držie miesto apoštolské, a tak majíc býti v svatosti dokonáni nad jiné, kterakž bojovati tělestně směji? Nebyl z těch svatý Ambrož, jenž die: Oděnie biskupova jsú slzy a modlitby. A svatý Řehoř papež píše Janovi biskupovi takto: Co o biskupiech, kteříž chtie, aby sě jich pro bitie báli, písmo praví, dobře, bratře, vieš; jistě pastýři učiněni sme, nebijce. Slavný kazatel die: Treskci, pros, laj, s všelikakým utrpením a učením. Protož nové a neslýchané jest toto kázanie, kteréž bitím viery žádá. To svatý Řehoř.

Ad Tit. 1.

In can. dist. 45

2 Tim. 4.

23 q. 4 c. 1.

Také ustavenie takto psáno jest o biskupiech, neb o jiných kněží(ch) neb žáciech, že ani svú mocí, ani Římského biskupa mocí, odénie chápati sě mohú. Lehce dovedeno móž býti, že když Petr, jenž prvý z apoštolóv byl jest vyvolen, tělestným mečem bojoval jest, aby mistra od židovské křivdy obránil, slyšel jest: Obrať meč svój v nožnice; neb všichni, kteříž vezmú meč, od meče sejdú. Jako by zjevně jemu bylo

řečeno: Prvé tobě a tvým předkóm nepřátely božie tělestným mečem slušelo puditi, ale již na příklad trpělivosti meč svój, totiž nynie tobě pójčený, v nožnice obrať, a duchovní toliko meč, jenž jest slovo božie, v zabití života starého vytrhaj; neb každý, kterýž bez přikázanie božieho meče sě chopí, aby jím bil, od meče, jenž jest slovo božie, sejde. O! ostrý meč, jímž porazí král Ježíš zatracencě, řka: Jděte, zlořečení, do věčného ohně! Také tudiež psána jest řeč svatého Ambrože: Oděnie biskupova slzy jsú a modlitby. Také ona řeč svatého Pavla: Nebrániece sě sami, najmilejší! ač všem jest řečeno vóbec, avšak zvláště prelatóm má rozumieno býti. Také tu psáno, že takto ustaveno jest: Který kolivěk žák, to jest kněz, neb biskup, neb jáhen, neb podjahnie, v boji neb v sváru, aneb v pohanských hrách umřel by, ani na oběti, ani v modlitbě za něho buď prošieno. Opět psáno jest: Žáci neb kněžie, v kterém koli skutku oděnie chtiece na sě vezmú, nalezeni tak, ztratiec stav svého řádu, do kláštera ku pokání dáni buďte. Opět psáno jest: Jest-li bijce biskup, neb kněz, neb jáhen sám tepá, neb jinému přikazuje, tuhdy chtě, aby sě ho báli, buď ssazen. Opět psáno jest: Svárliví aby nebyli svěceni, ustavujeme, jakož ani lichevní, ani svých křivd mstiví. Opět psáno jest, že Mojžieš tiem, že nemiesil sě s bojovníky, ale modlil sě, dal jest příklad prelátóm, že nemají bojovati, ani při bojích býti.

Concil. Trib. 23 q. 4. Rom. 12. 23 q. 8. cap. 1 Quest. 7. Dist. 46. Dist. 36. 16 q. 3.

Nu kaceru(j)ž nepřietel pravdy toto písmo řečené již, a vyveď, že poňavadž ten, jenž zlého člověka súdem právě odsúdí na smrť, nenie hoden kněžstvie, neb ten, jenž ponukne, aby zlý byl zabit: kterak ovšem nenie hoden kněžstvie, jenž jsa knězem, lidi morduje a bojuje? Pán buoh zapověděl Davidovi králi, aby jemu chráma tělestného neudělal, proto že krví rytieře svého vinen byl: a pak krvavý kněz chce chrám duchovní bohu dělati, mši slúže? Ale snad někto učiní, jako Nátan, prorok svatý, k němuž řekl David král, chtě sě bohu slíbiti, že chce bohu chrám učiniti, a on Nátan řekl jemu: Vše což v tvém srdci jest, jdi a učiň, neb Hospodin s tebú jest. A stalo sě jest v tu noc, a aj slovo božie k Nátan: Jdi a mluv k služe mému Davidovi: Toto die pán buoh: I zdali ty dělati budeš mně dóm k přébývání?

D. 2 Reg. 7.

Aj teď máš, že Nátan, jsa svatý prorok, chybil jest sě vóle božie, vele Davidovi ustaviti chrám bohu, an nebyl hoden, proto že byl jest bojovník. Protož pán bóh kázal jemu jinak řéci k Davidovi, že odvolal a řekl, že božie vóle jest, aby nedělal. Tak mnozí mnie, by dobré bylo papežóm, biskupóm neb jiným kněžím bojovati, a potom mše slúžiti, ani nehodni jsú. A vyznal jest sám David král, proč jest nebyl hoden
1 Paral. 22. chrámu dělati; neb psáno jest, že povolal David Šalomúna, syna svého, a přikázal jest jemu, aby udělal dóm pánu bohu Izrahelskému, a řekl jest jemu: Synu mój! vóliť sem měl, abych ustavil dóm jmenu pána boha mého, ale stalať sě jest řeč ke mně, řkúc: Mnohú's krev vylil, a mnoho bojóv bojoval si; nebudeš moci udělati domu jmenu mému, vyliv tak mnohú krev přede mnú. Syn, jenž urodí sě tobě, bude muž najpokojnější, neb učiním, aby odpočíval přede všemi nepřátely vókol, a proto pokojný slúti bude; a pokoj a odpočinutie dám v Izraheli po všechny dny jeho. Oní ustaví dóm jmenu mému, a on bude mi synem a já jemu otcem; a stvrdím stolici králevstvie jeho nad Izrahelem na věky. — Šalomún tento, jakož
Ad Heb. 1. dovodí svatý Pavel, v podobenství jest náš spasitel Ježíš, neválečný, ne krvavě mstivý, pokojný, jehož stolice nad lidem svatým na věky stvrzena jest; on jest syn boží milostivý, jenž jest ustavil svú krví chrám, cierkev svatú, kterážto jest zbor všech vyvolených, v níž přebývá a bude přebývati na věky otec, syn i duch svatý. Protož učedlníku Kristóv! nauč sě od svého krále, a zvláště ty kněže, aby byl nebojovný, ale pokojný.

Třetí dóvod bieše tento: Svatý Petr apoštol, jsa knězem, tělesně jest bojoval. Toho pójčiem; ale co jest obdržal, a dobře-li učinil? Kdy sem byl mládencem, mněl sem tak, ale
Lib. 22 c. Faustum již jinak; neb viem, že hrozné tresktánie obdržal od Krista, jakož die svatý Augustin, neb hrozně řekl jemu Kristus: Obrať meč v nožnicě. Také zle učinil, že bráně Krista, Malchovi ucho ufal; dóvod toho: neb Kristus ihned jeho uzdravil. Vol, co chceš: neb že Petr dobře učinil a Kristus zle, neb Petr zle, proto že Kristus ihned polepšil, jako by řekl: O Petře! kak to nemilostivě činíš a zle, jať lepe učinim. O nezdá mi sě, by kněžie o Krista tak sě postavili, ale o zbožie, pro něž

pohřiechu! Krista nenásledují, ale tupie, války strojiece a svatokupectvie.

Čtvrtý dóvod bieše tento: Kněžie, a zvlaště papež, mají F.
neb má dva meče: duchovní i světský, jakož sú měli apoštolé. Tu znamenaj, že má-li sě papež tako mezi biskupy, jako Kristus měl sě mezi apoštoly, tehdy nenaleznem v písmě, by Kristus tělestným mečem tělestně sám bojoval, ani by apoštolóm bojovati kázal; nébrž branil Petrovi, jenž z jiných byl sě rukotržné k brani mečem železným postavil. Tak papež, die-li, že jest náměstek pravý Kristóv, nemá sám bojovati, ani jiným biskupóm veleti neb odpúštěti mečem tělestným bojovati; ale ač by který bojoval, má ho tresktati, jako spasitel Petra tresktal. Druhé znamenaj, že apoštolé dva sú měli meče, a nevieme, kto z nich druhý měl. Zdá mi sě, že Petr obú neměl, neb nehodí sě jednomu dvěma mečoma železnýma spolu bojovati; a také nebyl jest Petr rynéřem Kristovým, meč za ním nosě, neb jest Kristus jím bojovati nechtěl. To jest znamenalo s lehka, že nynější čas vidíme, že s Petrem papeži a biskupové chápají sě meče železného; ale kto mezi nimi má meč duchovní, jenž jest slovo božie, ne- Eph. 6.
vidíme. Neb kde jsú nynější papežové a biskupi, jenž káží? zdeť jich nenie. Jdi na Rýn, tu nalezneš na biskupiech jaky prsně, plechy, meče, kopie, terče i oděnie; věrně železem sú sě ohradili, aby jako Kristus v ruce, v bok i v nohy nebyli zakláni! Kristus na kříži vysokém, oni na hynstě velikém; Kristus trnovú korunu má na hlavě, oni s drahým kamením perlovú; Kristus za ny kopie dal v bocě svém pohřižiti, a oni chtie pro lajna tohoto světa bližnieho zahubiti! Paklić pravie, že o vieru bojují, jistě tohoť ve čtení ani v Kristově životě nemají.

Ale ať již konečně k tomu dóvodu odpoviem: pójčiem G
toho, že cierkev svatá, jenž jest zbor všech svatých, má dva meče, jakož sú měli apoštolé Kristovi, jenž sú s Kristem, s svú hlavú, v tu dobu jakožto údové cierkvi svaté byli. Ale jakož nekázal apoštolóm Kristus železným mečem sě brániti, ač jest kázal jim nésti, jakož die svatý Augustin, řka: Jistě Li. 22 c. Faust.
pán byl jest kázal, aby železo nesli jeho učedlnici, ale nepřikázal, aby bili; též cierkev svatá, jenž jest zbor z panstva,

z žákovstva a z těžarov ustavený, má dva meče, dokavad zde rytěří proti ďáblu, tělu a světu: duchovní, jenž jest slovo božie, a druhý tělestný. Prvý ten kněžím příslušie, aby jím zjevné, mocně a slavně proti ďáblu, světu, tělu a proti hřiechu zvláště bojovali; tělestný meč ten panstvu příslušie, aby jím viery a pravdy božie bránili. A jakož nemá sě panstvo chápati meče duchovnieho týmže řádem jako kněžstvo, též kněžstvo nemá sě chápati meče tělestného týmž řádem jako panstvo. A skrzě meč rozuměj každú braň, jíž tepe rytieř, jako jest: kopie, děka, samostřiel, lučiště, řemdih, pažléř, teslík až do nože, kyj, palice do pěsti.

Z této řeči již máš, že má cierkev svatá dva meče, ale nekaždému dvú připásala; neb kněžím Kristus sám připásal
Luc. 21. duchovní, řka: Já dám vám ústa, to jest výmluvnosť úst a múdrosť, jíž nebudú moci odpovědieti a protiviti sě všichni pro-
II. tivníci vaši. Pak panstvu připásal meč skrzě svatého Pavla,
Rom. 13. jenž píše k Římenínóm, že knieže, a tak i každý pán, má moc boha, jíž sě nemá člověk protiviti. Protož die: Každa duše mocem vyšším poddána buď, neb nenie moc jedné od boha. A které věci od boha jsú, od boha zřiezeny sú; protož ktož protiví sě moci, božiemu způsobu sě protiví, a kteřiž protivi(e) sě, zatracenie dobývají neb nalezují; neb knieżata nejsú k bázni dobrého skutka, ale zlého. Ale chceš-li nebáti sě moci, dobře čiň, a budeš mieti chvalu z toho; neb boží sluha jest tobě pro dobré. Neb učiníš-li zlé, boj sě, nebť nedarmo meče nesě; nebť boží sluha jest mstivý pro hněv boží, jenž zlé činíš. A protož z potřebnosti, aneb potřebnému řádu poddáni buďte, netoliko pro hněv, ale i pro svědomie; neb proto i dani dávate, že sluhy božie jsú v tom služiece.

Aj v té řeči svatého Pavla máš, proč ruka panská meč nese cierkvi svaté: že aby zlí sě bali, nad nimiž má mstiti,
I. a dobří aby pokoj měli. A tak meč železný jest každého v cierkvi svaté, ale nekaždý má jím bojovati; jakož mše svatá jest každého v cierkvi svaté, ale nekaždý má mše služiti. A svatý Petr jest každého, ale nekaždý má (sě) Petrem, jakož by chtěl, dělati. A že to jest pravda, die svatý Pavel:
1 Cor. 3. Nižádný sě lidmi nechlub, nebť všecky věci vaše jsú: buď Pavel, buď Apollo, buď to Cefas, to věz Petr, buď to svět, buď to život, buď to smrť, buď to přítomné věci, buď to bu

dúcie, věru všecky věci vaše jsú, a vy Kristovi a Kristus boží. — Aj teď máš zjevně, že všecky věci jsú spolu všech svatých, ale ne každému každá všelikak příslušie. Jakož slúžie sobě spolu všickni údove, též ty raduj sě s tiem, jemuž jest bóh dal zvlášti dar, a položil v něm něco, jehož v tobě nepoložil. V onom položil panenstvie neb panictvo: miluj ho, nebť i tvé jest. Onen móž mnoho bdieti; nezávidiš-li ty, máš snad větči trpělivosti, nechť tě miluje, takéť i jeho jest. On sě pilně k prospěchu učí, a ty snad viece sě postiš; učenie jeho i tvé i jeho jest, a pósť tvój i jeho jest, ač tě miluje, a to proto, že ty v něm jsi ne osobú, ale láskú, jakož hospodin die: Co ste jednomu z bratří mých učinili, mně ste učinili. Tak mluví svatý Augustin. A svatý Jan zlatoústý: Každý k obecnému úžitku požívati má těch věcí, kteréž má: i múdrosti, i knieżetstvie, i zbožie, ne k škodě spolusluh; neb to řečeno jest, totiž: Blažený sluha, kteréhož, kdy přijde pán jeho, nalezne ho, an tak činí, to véz, že jiným káže, ctnostmi prospievá, penieze rozdává. Aj to řečeno jest, die ten svatý, o každém vladařství, jenž komu kolivěk jest poručeno. A tak miení svatý Bernart, píše papežovi, jenž slul Eugenius, řka: Ktož při, by tělestný meč tvój byl, zdá mi sě, že nedosti pilen jest slova hospodina řkúcieho: Obraf meč svój v nožnicě. Protož tvój a ten tvým snad ponuknutím, ač ne tvú rukú, totiž vytržen z nožnic má býti, jinak by nikterak k tobě neslušel. Když sú řekli apoštolé: Aj dva meče teď! neodpověděl by byl pán: Dosti jest; ale: Přieliš jest obój cierkvi svaté! Jest i duchovní, i tělestný meč: onen kněžóv, a ten rytieřóv; onen o cierkvi, a tento za cierkev má vytržen býti, ale k ponuknutí kněžskému.

Aug. in serm. de dilect ad invicem.

Sup. Mat. 24.

Sup. Joh. 13 lib. 1

Aj teď máš z řeči svatého Bernarda, že cierkev svatá má dva meče, duchovní a tělestný, a oba papež má, jako i každý věrný křesťan, ač onen jinak a onen jinak: duchovní, jenž jest slovo božie, bohdaj měl každý kněz, a opásal sě jím, jakož velí svatý Pavel, řka: Vezměte oděnie božie, aby mohli sstáti v deň zlý, a ve všech věcech dokonale státi. Protož stójte podpásáni na bedrách svých v pravdě, a oblecte sě v pancieř spravedlnosti, a obujte nohy v připravení čtenie pokoje ve všech věcech, vezmúc štít viery, jímž by mohli všechny šípy najzlostnějšieho

Eph. 6

ohně*) uhasiti; a přielbici spasenie přijměte, a meč ducha, jenž jest slovo božie.

K. O kněže! teď máš výpis od apoštola, svého oděnie a meče; oděnie: nesmilnosť, spravedlnosť, umění čtenie k pokoji, štít viery, jenž jest věřiti, že otec, syn a duch svatý jsú tři osoby a jeden buoh, něco podobné jako štít tréhranatý, a štít že pán Ježíš jest, spolkem tři věci, to věz: božstvie, duše a tělo, a ty tři věci jeden Kristus, pravý buoh a pravý člověk. Ktož ten štít na srdci nesé, maje nesmilnosť, spravedlnosť, a přípravu čtenie pokoje, obuje své nohy duchovnie, jenž jsú žádosti: noha pravá žádosť blahoslavenstvie, levá potřeby tělestné; ty nohy aby vždy byly čisty od bláta a prachu hřiecha. Jisté tak jsa oděn a tak štít nesa Kristóv, móžeš uhasiti ohnivé šípy najhoršieho ďábla. Ohniví šípi jsú: zapálenie k smilství, k hněvu, k žádosti chlúby, ku pomstě, k lakomství, k svatokupectví, a tak k jiným hřiechóm, jimiž vešken svět jest zapá-
2 Job. 5. len. Pak vezmi, kněže, přielbici spasenie, to věz naději, jenž táhne vzhóru k spasení; neb ktožť té nemá, velměť brzy ho ďábel raní. Protož jako by bláznivý bojovník byl, který by přielbice nechtěl vzieti na sě v hrozném boji, aneb otevřěl nánošek bez potřeby, ano všudy šípi letie: tak a viece bláznivý jest bojovník v duchovniem boji, kterýž od naděje odpadá, neb ji snímá u vóli, aneb otvierá, když na všechny strany pevné nemá: neb má mieti tu přielbici nazad, ufaje že sú mu hřieši odpuštěni; napřěd na čele, ufaje že radosti na věky požívati bude; na levém uše, že věčného zatracenie zbude; a na pravém, ufaje že ve čas jest u milosti boží, ač vědomě nenie v hřiešě smrtedlném; pakli jest, ale ufaje že jest syn boží vyvolený, jemuž dá pomoc, aby z hřiechu vyšel. Jistě dobré jest toto oděnie s přielbici!

A že nenie dosti bojovníkovi býti oděnu, a nemieti braní, jíž by bil nepřietele, protož svatý Pavel die: Vezměte meč
1. ducha, jenž jest slovo božie. Nu kněže! vezmi ten meč, a sec jím ďábla, bráně cierkve svaté; rubaj hřiechy, séc na obě straně: i na levo, pravě věčné zatracenie, i na pravo, pravě věčné spasenie; a braň sě i ďáblu, i tělu, i světu tiem

*) Rkp. ohnive.

mečem! Takť sě bránil ďáblu, i kněžím pan Ježíš; ďáblu kdy naň udeřil lakotú, řka: Řci ať tito kameni chleby budú. On Mt. 4.
odrazil, řka: Psáno jest: Netoliko člowék živ jest chlebem, Deut. 8.
ale každým slowem, jenž pocházie z úst božich. A kdy udeřil
pýchú, řka: Spusť sě dolóv, totiž ukaž sě pyšně, odrazil jeho,
řka: Psáno jest, to věz každému za přikázanie: Nebudeš po-
kúšeti pána boha svého. A kdy naň udeřil lakomstwím, řka:
Tyto všechny wěci tobě dám, ač padna modliti mi sě budeš,
odrazil ho, řka: Psáno jest: Pánu bohu svému modliti sě bu-
deš, a jemu samému slúžiti budeš. Též ty braň a zamietaj sé
pismem, kněže! Pokúšie-li ďabel smilstwím, udeř naň mečem,
řka: Psáno jest: Nesesmilníš! Udeří-li na tě lakomstwím, a
tak i jinými střělami neb meči, udeř naň wždy mečem slowa
božieho; neb proti každému hřiechu wždy jest zwlášti meč M.
slowa božieho, a ktož toho meče nepožívá a jím netepe, zlo-
řečený jest. Protož die pán buoh skrzě Jeremiáše: Zlořečený Jer. 48.
člowék, kterýž činí skutek boží lstivě, a zlořečený, kterýž zdr-
žuje meč svój, neb braní meči svému od krwe. V tom zlo-
řečenství mnozí jsú, a zwláště kněžie, kteříž lstivě pro penieze,
a neupřiemo, a najprwé skutków kněžských pro pána boha
newedú, neb jsúce w hřieše smrtedlném wědomě; neb tak
lstivě úřad kněžský činie, a meč svój, jenž jest slowo božie,
zdržují od krwe hřiecha, nebrániece sě pismem ďáblu. A také
bránie meči tomu, aby proti hřiechu nebyl wytržen, když
bránie prawdy mluwiti a kázati slowa božieho, jímž sě jich
krwawí hřiechowé sékají. Již máš, kterým mečem má duchownĕ
každý, ale zwláště kněz bojowati, a kterým rytieř.

Pak dówod pátý bieše tento: Kněžie mnozí jsú silni, a darmo by jim byla ta síla dána, by jie nepožíwali k boji. Tiemto dowodem, by měl prospěch, kněz dowedl by, že má s ženami smilniti, neb má moc přirozenú snad nad jiné světské, aby plodil. Též má moc, aby katem byl aneb zlodějem: proto-liž má býti smilníkem, katem, neb zlodějem? Nedaj bóh, ale daj bóh, aby jsa silný, tu sílu jako pán Ježíš k silnému trpění obrátil, a tak tú sílu wiece zaslúžil, než by bojowal. Neb poňawadž w kněžstwo jest wstúpil, má Krista w kněžství následowati, jenž jest mečem železným nižádného rukú swú tělestnú nebil, a Petru, jenž jest bil, hrozně braníl.

Šestý dóvod tento bieše, a toho sě velmě kněžie držie: By biskupové tělestným mečem nebojovali, tehdy by cierkev svatá zle stála. Toho přím a řku, že cierkev svatá lépe by stála než stojí; neb jinak spasitel náš nemúdře by byl zatajil, nepřikáže kněžím, aby mečem tělestným bojovali, věda že
N. by lépe tak jeho cierkev stála. Ale buď on požehnaný na věky, že z své múdrosti nesmierné přikazal jest kněžím, aby v trpení cierkev jeho množili! a svú krví ji vykúpiv, dal jim, aby také svú krví ji štěpili, jakož slavně zpievá cierkev svatá o apoštolích, že sú cierkev svatú krví svú štěpili. A divná jest věc, že bez meče železného jich dvanadcte s třětinadstým, Pavlem svatým, takměř vešken svět sú v Kristovu vieru uvedli: a ve čas neviem, by všichni biskupi, od prvnieho, jenž jest meče sě chopil po apoštolích, až do poslednieho, by jednu krajinu svým mečem a panstvím na vieru obrátili! Ale viem, že pro panstvie velikú věc sú v pohanstvie zavedli, jako jest učinil Machomet, a Sergius mnich, a Julianus poběhlec, jehož čert byl na ciesařstvie vsadil; a od těch takměř všecko pohanstvo má počátek: Saraceni, Tateři, Turci a jiní, kteříž obecně Machometovo učenie držie. A co nám vybojují dobrého biskupové, nechavše duchovnieho řádu, to na soli prodame!
O. O by páni a kniežata chtěla mše slúžiti, křtíti, kázati slavně v kostele, vzpoviedati a rozhřěšovati, řekli by kněžie, že to jest kacieřstvie, a nedali by jim sě v to plésti, neb jest kněžský úřad: též by měli páni, králi, kniežata i rytieři řéci biskupóm a kněžím, aby sě jim v jich úřad nepletli.

Ale snad řkú kněžie, že v starém zákoně kněžie sú bojovali, jako prvé již jest řečeno. A já dám, aby světští také
Lev. 8. řekli: Poňavadž Mojžieš prveho biskupa mazaného učinil z božieho přikázanie, neb jest Arona oblekl v rúcho biskupské, olejem ho světiv zmazal, chrám i oltaře světil a oběti bohu
3 Reg. 8 obětoval; a král Šalomún v chrámě božiem, kteryž jest bohu udělal, ano tu kněžie stojie, sám jej světil, a všemu lidu i kněžím požehnánie dal, a oběti najprvé obětoval: proč by tehdy nynie králi a kniežata též neučinili, poňavadž kněžie nynější chtie bojovati proto, že kněžie starého zákona sú bojovali? Jest-li kněžím dobrý dovod, také kniežatóm a králóm bude dobrý a ještě lepší; neb nikdež nový zákon Kristóv ne-

brání zjevně králóm též učiniti, jako zjevně brání Petrovi a jiným v něm kněžím bojovati. A jest-li jich dóvod dobrý, tehdy jistě králové mají vlásti biskupy, jako v starém zákoně všichni vládli sú, v tom, což jest bylo k boží chvale, přikazujíce biskupóm a kněžím. A psáno jest, že král Šalomún řekl jest biskupovi Abiatar: Jdi do Anatot k roli své! Jistě jsi muž smrti; ale dnes tebe nezabiem, neb's nesl archu neb skříni pána boha před otcem mým Davidem, a snesl's práci ote všech věcí, v nichž jest pracoval otec mój. I vyvrhl jest Šalomún Abiatara, aby nebyl knězem božím, aby naplněna byla řeč boží, kterúž mluvil jest nad domem Eli v Silo. A potom dále psáno, že král Šalomún Sadoch kněze ustavil za Abiatar. Protož chtie-li kněžie proto bojovati, že v starém zákoně kněžie sú bojovali, proč nedopustite, aby králové a knieżata zlé biskupy a faráře ssazovali, a na jich miesta dobrú kněží ustavovali? neb tak i v novém zákoně ciesařové papeže sú ssazovali pro zlosť, a jiné vsazovali, o nichž byli by dlúzí dóvodové. 3 Reg. 2

Dále když die šestý dóvod, že by laikové sahali na kněží, brali by jim a bili by je, tu jest lehká odpověď: neb nebyl by div; poňavadž laikové, jenž jsú ruka světská, sahali sú na Krista kněze, a na jeho apoštoly a jich potomníky, a jim brali, bili i mordovali, což tehdy chtie kněžie? Věrně chtie slúti kněžie Kristovi, ale nechtie trpěti s Kristem, chtie i zde hodovati i po smrti. Kdyby to Kristus přijal, já bych také hodovati uměl. Ale viem, že die Kristus: Ktož chce po mně Mt. 15
přijíti, zapři sám sebe, a vezmi kříž svój a poď po mně. A opět die: Ktož nevezme kříže svého, to věz utrpenie, a nejde po mně, nenie mne hoden. Druhá odpověď jest svatého Am- Mt. 22.
brože, na ono slovo: Dajte ciesaři, co na ciesaře slušie, jenž die: Ty ač chceš nebyti vinen ciesaři, neroď mieti světských věcí. A svatý Jan zlatoústý také die na to slovo takto: Ty svět zavrz příkladem Kristovým, a nebudeš povinen světskému knieżeti; řád slov té nauč těchto: Dajte neb vraťte ciesaři, co na ciesaře slušie, a které věci jsú božie, bohu.

Třetie odpověď jest zřejmý dóvod, že by kněžie měli dosti na tom, což by jim, jako svatý Pavel die, k nakrmení (i) k odění skrovnému stačilo, a v tom bydlili v pokoře, vedúc svój řád hodně, tehdy by světští na ně nesahali; jakož zjevně Q. 1 Thi. 6

vidíme, že kněžím dobrým a chudým nic nepřékážejí neb řiedko. A lehký jest dóvod; neb poňavadž na nich nevidie pýchy a zbožie, a také krásných žen jměnie, a vidie, ani dobře zevnitř jsú živi, nemají příčiny, pro kterú by na ně sáhli, jedné ač by ti kněžie z hřiechu je tresktali. Ale že na bohatých kněžích vidie lepšie rúcho, a vidie u nich kraššie koně, viece zbožie, a kraššie ženy, a oděnie a braň, jenž na světské věci slušejí, protož někteří jsúc hnuti závistí, sahají na ně řečí i rukú; a někteří řádem z práva, jako králi a kniežata, aby poňavadž panošské zbožie sú shmatali, miesto těch panoši i jiných k obecnému dobrému daň dávali. A třetí z lásky sahají na ně, aby jim trn z nohy vytrhli, to jest zbožie, jenž jest v nich potlačilo slovo božie i život apoštolský; neb čím viece biskupové a kněžie zbožie mají, tiem viece s ním okolo jdú, mší neslúžie, nekáží, s lidem nepracují v duchovenství. Ktož nevěří mně v tom, ten zle hledí tělestným okem, vida kněži i biskupy, ani vedú (s) zbožím divné skoky.

R. Pak poslední kus šestého dóvoda die: Kto by chtěl knězem býti, kdyby na ně sahali? Tu diem, že syn boží chtěl jest knězem býti, věda od věčnosti, že naň kněžie prvé a potom světští sáhnú, uplijí, ubičují, pohanějí, i ukrutně zamordujú. A po něm apoštolé chtěli sú kněžie býti, an jim napřed po-
Mt. 10. věděl, že posielá je jako ovcě mezi vlky, a pravil, že budú v nenávisti všem lidem pro něho, a že budú je mrskati a táhnúti
Luc. 21 před kniežata a před zbory své, a u vězenie, a že je vyobcujú
Joh. 15. a mordovati budú, a budú mnieti, by tiem bohu slúžili. Protož by měli nynie v též s Kristem a s jeho apoštoly vstúpiti, málo by kněží bylo, jakož die ten dóvod; ale že kněžie v též nevstupují, ale v zbožie, v pýchu a v rozkoš tělestnú, protož mnoho jest kněží jmenem před lidmi, ale málo jich v skutku před bohem. Protož die svatý Jan zlatoústý: Mnozí kněžie a nemnozí kněžie. To věz, mnozí jmenem před lidmi, a (ne)mnozí životem
In serm. před bohem. Též svědčí svatý Ambrož, řka: Leť jest knězem sě vyznávati, a protivné věci kněžskému řádu činiti. Též praví svatý Řehoř i svatý Remigius, oba řkúc, že pán bóh těch kněží jest zkazil kněžstvo, kteréž nalezne, ani kupčie v du-
S. chovenství. Svatý Remigius takto die: Kterýž kolivěk biskup dar ducha svatého prodává, ač před viděním lidským v rúchu

biskupském zdá sě, by sě stkvěl, již před božíma očima kněžstvie zbaven jest. A k témuž die svatý Jeronym, řka: Nevšickni biskupi jsú biskupy. Znamenaj Petra, Jidáše spatři, Štěpána přijmi, Nikolaše*) zavrz; nečiní kostelnie dóstojenstvie křesťana. Cornelius centurio, ještě pohan, darem ducha svatého zčistěn jest; kněží Daniel dieté súdí. Nenie lehké státi na miestu Petrově a Pavlově, a držeti miesto již s Kristem kralujících. Zbláznéna sól k ničemuž sě nehodí, jedné aby byla vyvržena ven a od sviní utlačena. To svatý Jeronym. Ad Evagr. 2 q. 7.

A všem těmto svatým biskupóm a kněžím, jenž tak mluviece milovali sú kněží, a chtěli je vyčistiti od hřiechóv, jest Kristus založenie, řka: Věru věru pravi vám, že já jsem dvéře; všichni, což jich kromě mne přišlo, zloději jsú a latrové. A opět, řka učedlníkóm: Vy jste suol zemská; to věz máte sě mieti k lidu, jako suol k pokrmu, jejž od hnisu a od červóv zachovává a chutna činí, a obecně každé krmi sě hodí. Též vy lid múdrostí máte zachovati od hnisu hřiecha, od červa, jenž vždy vrtá, zlá žádosť; a chuť dávajte příkladem lidu v dobrých skutciech. Pak dále die: Pakli suol sě zbláznі aneb zhyne, to věz, vy budete-li bláznivě živi, a tak zhynete-li v dobrých skutciech, že jsúc živi, před lidem k ničemuž sě nehodí, též vy, jedné aby byla potlačena od lidí, to jest, aby byli potupeni a ven vyvrženi z nich. O pane bože! by to tvé slovo plněno bylo, co by bylo kněží jako zlé soli vykydáno! Joh. 10 Mat. 5

A tak jest pán Ježíš ponížil svých učedlníkóv, by sě byli zkazili, a též i jiných kněží, že die, že sě i v sráč nehodie, řka: Vy jste suol! Dobrá jest suol; a zmisá-li suol, čím sě ozdobí? ani v zemi, ani v sráč úžitečna jest, ale ven bude vyvržena. A chtě, abychom to pomněli a vážili, ihned die: Kto má uši k slyšení, slyš! Protož kněže! věda, že kněžstvie jest velmě dóstojné, drž je právě, aby nepadl velmě nízce. Angel Lucifer z nebe vypadl; z angela nad jiné angely povýšeného pýcha učiniła nad jiné biedného; nic jeho v milosti božské neveličí jeho stvořená krása povýšená a múdrosť, již niží jeho zlosť. Adam, bez hřiecha od boha stvořen, aby pa- T. Luc. 11.

*) Dole připsano touž rukou: Nikoláš byl jest z sedmi jahnóv jeden, které byli ustavili apoštolé, a ten potom byl jest kacieřem.

noval nad jinými stvořeními, ač by božie přikázanie sdržel, a s Evú i s dětmi bez smrti v blahoslavenstvie věčné vstúpil: že boha neposlúchal, z ráje vyhnán, s Evú psotu trpěl a nás v ni porobil; po smrti mnoho tisíc let byl u vězení, a byl by na věky zatracen i s námi, by milý syn boží pokorně nás nevykúpil. Judáš od spasitele k biskupství vyvolený, pro lakomstvie kterak jest vzvelebený? Pán jeho svědčí, řka: Lépe by
Mt. 26. bylo jemu, by sě byl nenarodil. A prvé řka: Já jsem vás
Joh. 6. dvanadcte vzvolil, a jeden mezi vámi ďábel jest!

Aj milý kněže! angel s nebe, Adam z ráje, Judáš z biskupstvie vypadl, proč? pro hřiech, aby tobě bylo ukázáno, že čím stav vyšší, tiem pád hroznější, hlubší a biednější; neb čím sě kto neřadné viece výší, tiem sě před bohem mží. Lucifer chtěl býti najvyšší, spadl jest, a jest již Luciper najnižší; neb jest světlo věčné ztratil, v temnost věčnú upadl, a tak z angela světlého sám sě pýchú učinil ďábla temného. Adama, ač jest mými hřiechy vinen, ponechám, neb káv se již jest svatý; ale Judáš, ďábel zatracený, přijav kněžstvie svaté, že vedl lakomstvie prokleté, má mi v paměti býti; neb
Ps. 108. dic David v žalmě o něm: Ustav, to věz bože, nad ním hřiešníka, a ďábel stój na pravici jeho. Když súzen bude, ať vyjde odsúzen, a modlitba jeho buď k hřiechu. Buďte dnové jeho nemnozí, a biskupstvie jeho vezmi jiný!—Nu kněže! prodada spasitele svého lacinějé než Jidáš, chlub sě, a přijde na té táž modlitba ot Davida i Krista, že nad tebú ustavi hřiešníka bóh, a ďábel stane na tvé pravici; budeš súzen a odsúzen, a tvá modlitba bude tobě hřiech; dnové tvoji kratci, a jiný tvé miesto vezme. O kněže! nechaje chlúby, buď s pánem Ježíšem pokorný, neb tak budeš vedle něho vzvelebený; trp rúhánie, lúpenie, hanénie, bitie, i hotov buď k smrti pro Krista, nechaje bojovánie, jenž jest velmě nejistá k spasení cesta.

Kapitola XLIX.

A. Ale snad dieš: Co má kněz učiniti nepřieteli, když ho chce zabiti? Tu diem, že má uteci; pakli již konečně nemóž uteci, tehdy řku, že jest jedna obrana světská a nejistá od

hřiecha: brániti sě tak, aby nezabil; druhá obrana: nepřietele zhroziti, držeti neb povrci, a vždy lásku zachovati; třetie obrana najjistějšie od Krista ukázána jest: pěkně mluviti jako on mluvil, řka oděncóm: Koho hledáte? A oni: Ježiše Nazaretskeho. A on: Jať jsem! Poňavadž hledáte mne, nechte těchto odjíti. A potresktav Petra, že sě bránil, a uzdraviv Malcha, jemuž Petr ucho uťal, řekl jest zástupóm: Jako na lotra vyšli ste, s meči a s kyjmi, aby mě popadli; každý deň u vás seděl sem uče v chrámu, a nejeli ste mne. A oni postúpili su zpět a padli sú na zemi. A že v zlosti zatvrzení, a zvlaště od kněží zavedení, na pokornú řeč netbají, protož ti od biskupóv poslaní netbali sú na jeho velmě milostivú a pokornú řeč, a jeli sú ho a svázali; neb již dal sě na smrť svázati, moha všechny panoše i s jich biskupy okamženě do pekla poraziti. Potom také pokorně odpovědal, a na kříži za mordéře milostivě otcě prosil, řka: Odpusť jim, nebť nevědie, což činie!

Joh. 18 Mt. 16 Luc. 23

Týmž řádem věrný jeho následovník má bojovati, a tak v lásce pokorné smrť trpěti; neb má viece milovati duši nepřietele, než své tělo, a tak varovati sě jeho zabitie, aby nedal jemu příčiny na věčné zatracenie. A tak já kněz mám učiniti, a běda mně, neučinil-li bych, kdyby mi sě přihodilo; neb viem, že milým utrpěním zjiskal bych tělu svému mučedlniči korunu, ukrotil bych hněv nepřátel, dal bych dobrý příklad, jiných bych potvrdil v dobrém, a snad obživil bych trpením duši nepřietele, která by, jsúc mým bránéním a netrpělivostí popuzena, snad by byla zatracena. A tak já polože život svój za něho, jehož bych, tak pokorně sě postavě a trpě, učinil bych ho sobě přietelem, prospěl bych i jemu i sobě, i vší cierkvi svaté mučedlnictvem slavným. Neb nenie příčina slavnějšie k mučedlnictvu svatému, než obrana zákona Kristova, aniž zákon jest příslušnější křesťanu na světě, nežli pro Krista trpěti protivnosti i smrť; neb to jest v sobě holé dobré, životem Kristovým nám ukázané, jakož nám je ukazuje, řka: Nerodte sě báti těch, jenž tělo zabijejí. A k tomu popúzie nás svatý Pavel, řka: Složiece každé břiemě a hřiech, jenž nás obkličil, skrzě trpělivosť, běžme k boji ukázanému nám, neb jistě musime trpěti.

B. Mt. 10. Heb 12

Protož milujeme-li viece Krista než zbožie tělestné, než

přátely své, a než jich tělo i své, musieme velikú pilnosť přiložiti, abychom tak trpěli, a větčí, než abychom tělestně proti nepřátelóm bojovali; neb složiece žádosť nezřiezenú zbožie a přátel, a bázeň tělestnú, jakožto břiemě, a vyplejíce hřiechy jiné, podstúpili bychom tak, míle trpiece, slavné mučedlnictvo. Protož svatý Pavel po dřevních slovách popúzeje nás, dává směłosť k takému trpění, přikladem póvoda zástupu křesťanského, řka: Hlediece na stvořitele viery a dokonavače Ježíše, jenž předloživ sobě radosť, strpěl jest, aneb nesl jest kříž, hanbú pohrzev. A že to utrpenie nebylo bez odplaty, protož die dále, že Ježíš na pravici boží sedí. A že mohli bychom sobě smysliti a říci, že nemóžem tak velikú láskú hořeti jako Kristus, protož musieme opatrni býti a trpěti pro Krista lehčejie; protož dále ihned die Pavel svatý: Rozpomínajte sě na něho, jenž také strpěl jest od hřiešníkóv proti sobě protivenstvie, aby nezu(o)stávali úmysły svými přestávajíce; neb ještě do krve netrpěli ste. Neb sami sebe otěžme, kterak my hodni jsúce smrti pro své hřiechy, milujeme ho, jenž bez hřiechu, bez dluhu, bez našie odplaty, za ny hřiešné dobrovolně trpěl jest najohavnější a najukrutnější smrť? A my pak přikázanie jeho lehkého, nám úžitečného nedržíme, když pobiehame, nesmějíce pro něho trpěti netoliko smrti, ale hubeného pohaněnička, aneb hubené škody na biedném zbožie: a on pro ny hřiešné chud byl, pohanén, oblúpen, uplván, zbičován, ukřižován i zamordován. O rytieřové jeho! opustiec chlipnosti a utěšenie světa, podložte hrdla svá zachování jeho přikázaním, a braňte jeho zákona kázaním, opatrným hádáním, tichým a horlivým odpoviedáním, až do krve s ním prolitie, srdečně a
M. 10. srdnatě stojiece vedlé něho; neb jest řekl: Ktož dostojí až do konče, ten spasen bude.

Kapitola L.

Ještě jest jedna skúla, jíž ďabel ve mnohé uvodí vraždu,
A. a jest tato: že knieže, pán, neb jiný súdce, z narčenie člověka zabijie, neb věda, an vinen nenie, pro křivé svědectvie. A to pocházie z křivých nálezkóv lidských, a z tohoto prašiveho

dóvodu: že súdce má súditi vedlé dóvodu a svědectvie; a také z tohoto: že súditi má súdce, co vie jakožto súdce, ale ne co vie jakožto zvláštnie osoba. Ale ti dóvodové nevymluvie Piláta, jenž jest nevinného pána Ježíše na smrť křivě odsúdil, jako die svatý Petr: že dal sě jest křivé súdciemu. Aj křivé súdil Pilat, ač biskupové, starci, mistři, obec i kněžie svědčili sú, že Kristus hoden jest smrti; a tak prvý dóvod o svědciech klesl jest. A že Pilát věděl jest, že pro závisť dali sú Krista na smrť, protož druhý dóvod klesá. Protož věz, že súdcě má súditi člověka na smrť, jest-li hřiech hodný smrti, a to vedlé dóvodu a svědectvie hodného, když nevie sám, jest-li ten člověk hoden smrti, a nikoli aby neodsúdil na smrť člověka, když vie, že jest nevinen; neb učiní-li to, že odsúdí pro vzatek, neb pro bázeň, neb pro přiezeň lidskú, neb pro svědectvie mnohých, a věda že jest nevinen, tehdy učiní proti vóli boží; druhé, proti zákonu, jenž die: Nevinného a spravedlivého nezabíjej. Třetie, učiní proti svému svědomí; a kto činí proti svědomí, ten cestu sobě činí k zatracení. Čtvrté, křivé straně velmě uškodí, že jich zlú vóli naplní, a jich veličejšieho hřiechu dopraví. Páté, že z poznané lži súd lživý položí, a věda že lživý dóvod nic právě nesvědčí ani dovodí.

1 Pet. 2 Mt. 27 Exod. 23. Pan. 13

Protož súdce buď opatren, a odstup od tvého srdcě, by chtěl vědomé nevinného pro množstvie křivých svědkóv člověka odsúditi. Nebuď Pilátova pokolenie, poslúchaj boha, jenžť přikázal jest, řka: Nepřijmeš hlasu lži, ani položíš ruku svú, aby pro leż řekl křivé svědectvie; nepostúpíš po zástupu, aby učinil zlé, ani v súdu mnohých přivolíš odsúzení tak, aby od pravdy poblúdil! — Aj teď máš plné naučenie od boha a přikázanie, aby lživého nepřijímal svědčenie, věda že jest křivé; druhé, aby křivě pro nižádného nesvědčil; a třetie, aby pro nižádný hluk neb zástup křivé nesúdil; a čtvrté, aby po nižádném zástupu od poznané pravdy nepoblúdil. Proti třem kusóm Pilát učinil, neb jest vědomě křivé svědky dopustil, pro množstvie křivý súd vydal, a po zástupu biskupóv, mistróv, starcóv, kněži a obcě od pravdy poblúdil. A nevymluvie ho mnozí křivi svědkové, ani mnozí kněžie, starci a biskupové, ani také jeho bázeň, že sě bál ciesařě veličejšieho súdce, ani jeho omluva, že die: Nevinen jsem já krví této! ani jeho umy-

Exod. 23

tie rukú, neb pravda a nevina Kristova ty všechny svědky i omluvy přemáhá.

A věrný sluha pána Krista má mieti veliké v tomto utěšenie, budú-li kdy na něho svědčiti mnozí a odsúdie ho, an vie, že nenie vinen, čím ho vinie; neb by všichni lidé tohoto světa řekli, že jest hoden smrti, a on jest nevinen, tehdy pán buoh jemu svědčí, že nemá odsúzen býti. Neb ač sú všichni
Mt. 27. biskupové, mistři, starci, obec i kněžie křičeli, že Ježiš hoden jest smrti, a Pilát ho odsúdil, však vždy všechna svatá trojice svědčila jest i svědčí, že kněžie zle a neumně sú ho zabili, a Pilát křivě odsúdil. A pán Ježiš sám svědčí, že veličejší hřiech má, kto jest ho Pilátovi dal, nežli Pilát, to věz kněžie. A to měli by pamatovati ti, kteříž dávají lidi nevinné k smrti súdcem, nevědúce jistoty. A kněžie, jenž dávají také na smrť lidi, ti mají sě jako židovští biskupové, jenž zabili sú Ježiše, jakož na ně čtenie svědčí, a svatý Petr i svatý Pavel v skutciech apoštolských; a nevymluví jich to, že sú řekli: Nám neslušie zabiti nižádného! když jim podal Pilát, aby vzěli Ježiše a súdili.

A tak ani bázeň, ani které svědectvie křivé má člověka připuditi, aby vědomě odsúdil člověka nevinného; neb buoh, jenž vedlé pravdy súdí, nikdy toho súdu nepotvrdí, ale v súdný den ohlásí je všemu světu a odvolá; a křivého súdci, ač sě nepokál, odsúdí spravedlivé do věčného ohně, že nepomněl jest
Par. 13. toho přikázanie: Právě suďte synové lidští. A tohoto: Nevinného a spravedlivého nezabieš! Aniž ho vymluví ustavenie lidské, jímž sě přestupuje božie přikázanie. Protož řekl-li by kto súdci, jenž by nechtěl odsúditi nevinného vedlé jich ustavenie: Proč ty přestupuješ starších ustavenie, že nesúdíš vedlé svědkóv? má jemu odpovědieti, řka: Nechci božieho přestúpiti přikázanie pro lidské ustavenie a křivé svědectvie. A potiskne-li dále, řka: Vydaj súd vedlé svědectvie a vedlé práva! má řéci: Nevydám proti zakonu božiemu. A on die: Křivý jsi súdce, musíš od vyššieho potupen býti. A on odpovie: Pravdu znám, té neotstúpím pro nic až do smrti; a nechci křivdy pravému učiniti, aniž k hřiechu pro hrózu, hanbu, neb kterú škodu privoliti. Aj taktoť má sě mieti pravý súdce; ale ne tak, jako právě píší práv-ukové, to věz nedoučení v božiem zákoně, ale

v lidském nalezení jurisové, jenž řkú, že má súdcě súditi vedle svědkóv, ač vie, že jsú křivi.

A jiní řkú, že jest-li súdcě, jenž má menšieho pod sebú, tehdy má jemu poručiti při; pakli má vyššieho, má na něho podati. O slepí slepci! nechtějí věděti, že tak učiniti jest pravdu od sebe odstrčiti, a odplaty věčné, kteréž by vzal vysvobodě nevinného a potupě křivé, vědomé sě zbaviti, a dáti nevinného na smrť. Aj Pilát věda Krista nevinného, chtěl židóm dáti jeho, aby ho on neodsúdil; byl by nevinen, kdyby oni ho sami byli zabili? jistě nebyl by bez viny. Také by ho podal na ciesařě, a on ho zabil, opět by byl jeho smrti vinen. Protož nemohl jest Pilát bez hřiechu jinak, než řka židóm: Dali ste mi ho jako zlého, a já viny nenalézám na něm; protož nechcě, byť trpěl a vám přikazuji, aby nižádný jemu nepřekážel. Pakli by bóh byl ráčil jemu vzjeviti, tehdy by měl byl řéci: Milý synu boží! ty máš nás od smrti svú smrtí vykúpiti; protož ne pro jich zlú závistivú vóli, ani pro bázeň ciesařě, ani pro přiezeň lidskú tělestnú, ale aby vykúpil ty nás, milý pane! ráčiš-li, chci *) tě dáti ukřižovati. Aj tak by B.
sě Pilát sjednal u vóli s otcém bohem, jenž pro naše spasenie z milosti a s jeho vóli dal jest jeho na smrť, a neshřěšil jest.

A tak Pilát, kněžie, starci i biskupové naplnili sú vóli boží, davše Krista na smrť, avšak sú tiem smrtedlně shřěšili. A jiní, jako apoštole, chtiece aby nebyl zabit Kristus, vóli boží protivni sú byli, avšak sú tiem chtěním smrtedlně nehřěšili, neb sú toho z zlosti nevolili; ale židé hněvem, závisti a rúhanim k smrti ho připravili. A z toho máš, že jeden učiní, co bóh chce, a smrtedlně shřěší, a druhý chcé proti té vóli, avšak smrtedlně neshřěší. Protož múdří porúčejí svú vóli a své skutky vóli boží, majíce naučenie od Krista, jenž die: Otče! móž-li býti, zbav mé umučenie toho; pakli to věz ne- Luc.22
móž býti podobně, ale buď vóle tvá. A tak máme my, když zač prosime boha, řiekati: Otče neb Kriste! jest-li vóle tvá a nám k spasení, daj pokoj, daj déšť, daj zdravie, daj smrť. Ale kde jisté dobré jest, že nemóž ke zlému přivesti, tehdy móž

*) Rkp. chtie.

řečeno býti bez té příčiny, jako teď: Daj hřiechóm odpuštěnie, daj věčné královstvie, daj své vóle naplnénie. A bychom tak sě modlili, nebrzy bychom v prosbé pochybili, aniž by nám řekl pán Ježíš: Neviete, zač prosíte! jako jest řekl svým uče-
Mt. 20. dlníkóm, Janovi a Jakubovi, jenž sú prosili, aby seděli jeden na pravici a druhý na levici jeho.

Kapitola LI.

Šesté přikázanie jest toto: „Nesesmilníš.“ Tiemto přiká-
A. zaním ač každý hřiech jest zapovědien, však zvláště smilstvie tělestné, jenž jest neřádné ženy s mužem leženie, a každé údóv, jimiž rod móž býti, nepravé dotýkanie. A věz, že smilněnie neb smilstvie jest dvoje: Jedno duchovnie, a to jest, když kolivěk duše, přestúpiec přikázanie božie které kolivěk, od Krista sě odlúčí, jenž jest pravý ženich, muž neb choť všie cierkvi svaté, i každé duše, jenž jest úd jejie; neb tak duše, shřešiec, přichýlí sě viece světu, tělu, ďáblu, než Kri-
Jer. 3. stovi. Protož die Kristus: Ty si smilnila s mnohými milovníky; avšak navrať sě ke mně a já přijmu tě. Druhé smilstvie jest neslušná žádosť údóv k rození daných, jichž kto chce neprávě požívati; u příkladě, když muž neb žena ne vedlé zákona božieho, ale vedlé žádosti tělestné chce v rozkoši údóv libosť mieti, buďto žena s mužem, neb žena s ženú, neb muž s mužem, neb sám s sebú, neb žena sama s sebú. Ostatku dále rozuměj bez pohoršenie svého. A to smilstvie ač zaleží v dotýkání údóv rodných neb rodníkóv, však kořen ma v duši; neb
Mat. 5. die spasitel: Každý, kterýž uzří ženu ku požívání jie, již sesmilnil jest ji v srdci svém. To tak rozuměj, že každý muž, kterýž nesvú ženu uzří a přivolí, žeby s ní chtěl smilniti, již jest v duši ji sesmilnil. Nedie Kristus: s ní; neb bývá to, že ona nic nebude tiem vinna, jako svatá Zuzana. A též žena, kteráž požádá s přivolenim muže nesvého, aby s nim smilnila, již jest hřiech smrtedlný smilstvie v své duši položila. A z toho potom vyjde smilstvie ústy, kdy již o nie z žádosti mluví, aby dokonala; neb mluví, žeby ráda dokonala, ale nesmie neb nemóž; pakli skutečně dokonala, již jest plně sesmilnila. A to mieni pan Ježíš, když die, povolav zástu-

póv: Slyšte a rozumějte: ne což vcházie v ústa, poškvrnije člo- Mat. 15.
věka, ale což pochazie z úst, poškvrnije člověka. A potom
vykládaje učedlníkóm, die: Všecko, což v ústa jde, v břicho
jde a ven vyjde; ale což z úst pocházie, z srdce pocházie, a
to poškvrnije člověka; neb z srdce vycházějí myšlenie zlá,
vraždy, cizoložstva, smilstva. Aj teď máš, že v srdci, to jest
u vóli srdečné, hřiech smrtedlný najprvé jest. Protož die
spasitel, že z srdce pocházějí zlá myšlenie, to věz s přivole-
ním; potom jdú z úst v mluvení, a konečně v skutku doko-
náni. Pakli kdy bude bez mluvenie úst, ale bude skrzě jiná
znamenie, že duše jest přivolila. Protož také nelzě sě káti
smilnému neb jinému hřiešníku, jedné až odvolí. Protož řekl
jest Ježíš cizoložnici: Jdi a neroď viece hřěšiti. Joh. 8.

Z toho máš, že člověk nikdy smrtedlně nehřěší, dokud B.
k hřiechu nepřivolí, buď kterak kolivěk nečisté myšlenie v duši.
Protož die svatý Augustin, že hřiech tak jest velmi volný,
že když k němu nepřivolí, nenie hřiech, to věz tomu, jenž
jest myslil o něm, ale nepřivolil. Protož máš-li kdy myšlenie,
že bóh nenie, že Kristus nenie bóh, a bránš sě tomu, též i
myšlením jiným zlým, že nepřivolíš, nenie třeba zpovědi; neb
vítězíš, když pevné stojíš. Dále máš z toho, že nižádný ne-
móž tebe připuditi bezděky k hřiechu. Proč? Proto že ni-
žádný kromě boha nenie pan stvořitel tvé vóle, aby jie byl
mocen, tak jsi svobodný; a pán bóh ten také nemóž tvé vóle
připuditi, aby hřěšila, neb kdyby pudil, aby hřěšila, tehdy by
on hřěšil prvé než ona. A že bóh pro svú nesmiernú dobrotu
nemóž hřěšiti, protož nemóž vóle k hřěšení připuditi. A z toho
jest velmi slavný; neb kdyby mohl hřěšiti, jako my hřěšíme,
tehdy by mohl býti biedný a zlý jako my, a tak nebyl by
slavný, ani bohem.

Opět z toho máš, že nižádný nebude súzen k spasení
aneb k zatracení, jedné z dobré aneb zlé vóle. Protož die
svatý Bernart, že svá vóle jest zatracenie; to jest, pro svú
vóli zlú, jenž nenie božie, bude mieti zlý zatracenie. A tak
řiekají Čechové: Svá vóle jest i ráj i peklo. A k témuž die
pohan Aristotiles, že nižádný nenie svatý bezděky, ani kto
zlý bývá bezděky. A že řiekají mnozí: Musil sem to
učiniti! a druzí nemohú hřiecha smilstvie nechati, jako oni,

Luc. 14 jenž sú byli pozváni na večeři; protož věz, žeť jich nižádný bezděky nepřinutí, ale onoho ves, aby ji ohledal, onoho zpřeženie volóv, onoho žena: ves pýcha v panství, volóv zpřeženie v lakomství, a ženy pojetie jest smilstvie. Protož ten třetí ihned bez omluvy řekl jest: Nemohuť přijíti. A proto řekl
Mt. 18. jest pán Ježíš: Musie to býti, aby byla horšenie: ale běda bude člověku tomu, skrze něhož stane sě pohoršenie!

Kapitola LII.

Smilstvie skutečné, jenž jest neřádné požívánie údóv rod-
A. ných, takto sě dělí: že některé jest obyčejem vedlé přirozenie, jako mezi mužským pohlavím a ženským, některé obyčejem nevedlé přirozenie, člověku samému s sebú, a některé muže s mužem, aneb ženy s ženú, aneb muže s hovadem, bravem, neb s jinú věcí nečlověckého pokolenie. Těmi hřiechy byla sú Sodoma, Gomorra, Adama, Segor a Gaba poražena, a zvláště Sodoma a Gomorra, jakož často písmo svaté je při-
Gen. 19. pomíná. A ta města sú se propadla, jakož píše sě, že pán bóh pustil na Sodomu a na Gomorru síru a oheň s nebe a převrátil jest města ta a všicku okolní krajinu, a všechny lidi těch měst, a všechny věci zemské zelené. A ač Segor to město v ten čas sě nepropadlo, že byl do něho všel Loth z božieho odpuštěnie; však potom propadlo sě, jako psáno jest.

A že ti hřieši jsú ohavní, protož nechci o nich mnoho
In scolast. hist. mluviti, než což v písmě světí a bóh napřěd mluvie, aby kněžie, jenž bránie kázati o nich, byli písmem přemoženi; jenž mají tento dóvod: že ktož káže o němých hřiešiech, ten učí lidi hřěšiti; a také, že proto slovú němí, že o nich nemají mluviti. Proti prvému dóvodu jest pán bóh i Mojžieš; neb
Lev. 20. die pán bóh Mojžiešovi: Tyto věci mluv synóm Izrahelským: Kterýž, to věz muž, spáti bude s mužem ženským obyčejem, oba sta učinila nehodu, oba umřeta, krev jich buď na ně! Aj teď máš mužské pohlavie s mužským. Potom die: Kterýž s hovadem a s bravem sejde sě, smrtí umři, a hovado neb brav zabijte! Aj teď máš muže s němú tváří, buď kteráž kolivěk. Potom ihned die: Žena, kteráž podloží sě kterému

kolivěk hovadu, spolu bude zabita s ním, krev jich buď nad nimi! Potom die: Nepoškvrnijte duší svých na bravu, ani na ptaciech, ani na jiných věcech, kteréž hýbají sě na zemi! Co tu miení, rozuměj ostatku. Varuj sě psikóv!

Druhé, psáno jest, že mluvil bóh k Mojžiešovi, řka: Mluv Lev 18
k synóm Izrahelským a dieš k nim: Já jsem pán buoh váš! A potom po jiných hřiešiech, kteréž jest vypravil, o smilství die: S mužem nesmiesíš sě sjitím ženským, neb ohavnosť jest. To die každému samci člověku, pacholíkovi neb muži i starému, aby s jiným mužským pohlavím nečinil jako žena, by vezpod byl. Dále ihned die bóh: S nižádným bravem nesmiesíš sě, ani sprzníš sě s ním! Rozuměj, že prvé die: S nižádným bravem nesmiesíš sě, to věz, čině s ním skutek. A že bóh věděl, že mnozí, ač skutku tak sě nedopustie, ale jinak sě zprznie; protož die: ani zprzníš sě s ním! Važ to pro milého boha, a rozuměj ostatku. Dále die bóh: Žena nepodlehne hovadu, ani smiesí sě s ním, neb mrzkosť jest. A chtě bóh, aby lid varoval sě těch ohavností, die na konci té kapitoly: Každá duše, kteráž učiní z ohavnosti těchto co kolivěk, zahyne z prostředka lidu mého. Ostřiehajte přikázaní mých. Neroďte činiti, co sú činili tito, kteříž sú byli před vámi, a nepoškvrnijte sě jimi: já pán bóh váš! Pak v jiných knihách die Mojžieš s jinými staršími lida ke všemu lidu, dávaje kletbu pro hřiechy takto: Zlořečený, jenž spí s kterým kolivěk hovadem! A die vešken lid: Amen. Pak svatý Pavel k Římenínóm: že Rom. 1.
proto dal jest je bóh v žádosti ohavenstvie, že ženy jich proměnily sú přirozený obyčej v ten, jenž jest proti přirození; též i mužie opustivše obyčej přirozený ženy, zapálili sú sě v žádostech svých spolu, mužie na mužích ohavnosť činiece, a ženy na ženách. Aj teď máš, což jest pán bóh kázal k lidu mluviti a popsati o těch hřiešiech. A z toho máš odpověď k druhému dóvodu, jenž die: že proto slovú němí hřieši, že o nich nemají mluviti; že neproto slovú němí. Neb poňavadž bóh kázal jest lidu mluviti o nich, tehdy mají o nich mluviti; a že sú popsáni, mají je i psáti, i o nich mluviti, i jich sě zpoviedati. Deut. 18

A že třetí dóvod die: Nemají hřiechóv těch lidu praviti, neb ktož o nich káží, ti učie lidi hřešiti. By tento dóvod byl

pravý, že bóh, jenž jest pravil, kázal praviti i psáti ty hřiechy
B. a o těch hřiešnicich, učil by lidi hřešiti. Ale buď požehnaný bóh, že kázal lidu praviti a psáti ty hřiechy: ne aby je páchali, ale aby ostřiehali sě od nich. Též věrní učedlnici boží pravie lidu, pro výstrahu a pro vyznánie v zpovědi, aby v nich nezemřěli.

Ale dieš: Proč pak slovú němí hřieši? Věziž, žeť slovú v písmě sodomští, gomorrští, adamští, gerarští, segorští a gabaamští, od těch měst, v nichž tací hřiešnici sú byli, ale však ode dvú městú, od Sodomy a Gomorry, mají jmeno. Protož světi obecně, jakožto i pán Ježiš ve čtení, činí zmienku o Sodomských a Gomorrských. Ale Čechové nazývají je němé hřiechy, neproto, aby jako němici o nich nic nemluvili; neb i kněžie mají je lidu, jako bóh přikázal, praviti, i lidé, kteříž sú v ně upadli, mají sě jich zpoviedati, nechtie-li na věky zatraceni býti. A dali sú jmeno těm hřiechóm vedlé výkladu toho slova Gomorra,*) jenž sě vykládá: mlčície neb němá. A chtěl-li by kto vedlé výkladu toho slova Sodoma dáti těm hřiechóm jmeno, tehdy móž je nazvati: slepé hřiechy; neb Sodoma vykládá sě slepota, že angel Sodomské, když sú domu dobývali
Gen. 19. Loth svatého, aby s angely hřešili, mnějice by byli lidé, muže slepotú od najvyššieho až do najmenšieho porazil. A zdá mi sě, že lidé, kteříž těmi hřiechy sě prznie, mají často ďabla v sobě, jenž je němy činí, aby sě těch hřiechóv nezpoviedali; a proto mohú slúti dobře němá ďábelstvie a němí hřieši. Aniž viem, by kterých hřiechóv lidé viece tajili a tieže sě jich zpoviedali. A tak slovú také i slepí hřieši; neb slepy činie ty, v nichž jsú. Věrně veliké oslepenie tak hřěšiti! Také že Sodoma vykládá sě: odchýlenie a neplodná; protož hřieši ti mohú slúti hřiechové odchylujici a neplodní; neb ti, kteříž tak hřěšie, daleko sú sě od boha odchýlili a jsú neplodni: neb ani děti tělestných obecně taci rodie, ani v duchovenstvi dobrých skutkóv plodie.

C. A jest němý hřiech proto veliký, že řad boží převracie, a proč lidé spolu mají sě sjíti, že pro plod, ten v kořenu kazie; neb jakož siemě, když kromě země padne, jineho zrna

*) Rkp. Sodoma.

nepřinese a samo zhyne, a zlý by byl, kto by tak rozsieval: též tuto rozuměj. A tak v kořenu ti hřiešníci jsú zkazitelé plodu. Dóvod toho máš v knihách Genesis, že řekl Judas k Onan, synu svému: Vejdi k ženě bratra svého a lehni s ní, Gen. 38. aby vzplodil pokolenie bratra svého. A on věda, že by ne jemu urodili sě synové, všed k ženě bratra svého, siemě vylil jest na zemi, aby děti sě jmenem bratra neurodily. A protož porazil ho bóh, že věc ohavnú jest učinil. Aj teď máš psáno; na mé nerepci, žeť to píši, co duchem svatým jest nám napsano k naučení, abychom sě těch psot pilně varovali; a ač kteří sú v ně upadli, aby s měštěny Ninivetskými statečně sě káli, jenž slyševše Jonáše proroka, an volá, jda skrze město Ninive: že ještě Ninive stojí, ale po čtyřidcěti dnech sě převrátí, káli sú sě. Jakož jim svědčí pán Ježiš: Mužie Nini- Mt. 12. vetští vstanú v súdný den s národem tiemto, to věz s kněžským a s zákonnickým, a odsúdie je; neb sú učinili pokánie pro kázanie Jonášovo. A v tomto Kristovu slovu mají mieti odtěšenie tací hřiešníci, chtějí-li sě káti, že ještě budú ty, jenž mnějí, by byli najsvětější, k zatracení súditi.

A že kněžie nekáží proti těm hřiechóm, né brž bránie kázati, jako sú bránili Sodomští zlosynové svatému Loth, když Gen. 19. je tresktal, řka: Prosím vás, neroďte té zlosti činiti, neb mám dvě dceři, kteréž sta nepoznale muže, vyvedu je k vám, a zle jich požívajte, jakž sě vám bude líbiti: jedné těmto mužóm nic nečiňte zlého, neb sú vešli pod stien střechy mé. Ani pak řekli sú: Jdi pryč! A opět, to věz řekli sú: Všel si jako přilezlý, zdali aby súdil? protož tě viece než tyto zmrskamy. A násilé činiechu Loth přielišně. Nuž kto vinen byl, ti zlosynové čili svatý Loth? shledáno ihned, že angelové, s nimiž oni chtěli sú psotiti, porazili sú je slepotú, že majíce oči otevřené nic sú neviděli: a svatého Lotha s jeho čeládkú vyvedli, aby sě s nimi nepropadl do pekla; neb sú ihned potom sě propadli. By byli měli časté protiv těm hřiechóm kázanie, snad by sě byli káli a byli by sě nepropadli. Protož die pán Ježiš městóm, v nichž jest kázal, ani sě nekáli: Běda Mt. 11. tobě Korozaim! běda tobě Betsaida! neb by v Tyru a v Sidoně byly učiněny ty moci neb ctnosti, kteréž učiněny sú v vás, někdy by v prachu neb v popele a v žíni pokánie uči-

nili! Ale pravi vám: Tyru a Sidonu odpustnějie, to jest lehčějé bude než vám! A ty Kafarnaum! zdali až do nebes povýšiš sě? až do pekla sstúpíš! A ihned dic k dřievní řeči: Neb by v Sodomě učiněny (byly) ty moci, které sú učiněny byly v tobě, snad by ostali do dnešnieho dne. Protož věru pravi vám, že zemi Sodomské lehčějé bude v súdný den než tobě!

Aj teď máš, že Sodomští jsú zatraceni, a nic nemají výmluvy, že sú jim o těch hřiešiech nekázali. A ty, které jest Loth napomínal, tieže pán bóh zatratil, a toho dokázal, když je ihned po tresktání oslepil, a potom na ně déšť s sirú a s ohněm spustil a město s nimi převrátil. Co sě pak stane křesťanóm, jenž majíce naučenie a výstrahu těmito hřiešníky, ještě tak hřěšie! A běda vódcóm kněžím, že lidu tohoto na paměť nepřivodie, jako pán Ježíš přivodí i jeho apoštolé! Neb i města sě propadla, i potopa sě všeho lidu stala, kromě
Gen. 7. Noe a ženy jeho, a synóv jeho a jich žen; neb každý člověk
Gen. 6. byl jest porušil cestu svú na zemi, tak že vida buoh, že veliká jesť zlosť lidská v zemi, a všechno myšlenie srdcě pilně přichýleno jest k zlému každý čas, sželilo sě jemu, že člověka učinil v zemi. A že lidé po smrti pána Ježíše v takéž hřiechy padají a na to nepomnie, protož kdy sú tázali učedlníci o
Mt. 24. súdném dni, řekl jim: Jakož jest bylo za dnóv Noe, tak bude příchod syna člověčieho. Neb jakož jest bylo v ty dni před potopú, že sú lidé jedli a pili, pojímali sě a vdávali, až do toho dne, v kterýžto všel jest do archy neb v koráb Noe, a nepoznali sú, až přišla potopa a vzdvihla všechny: tak bude příchod syna člověčieho. Aj teď dal výstrahu spasitel po sobě budúcím, aby pamatujíce potopu minulú, byli tak živi jako Noe, aby u věčném zatracení neutonuli, a zvlaště pro smilstvie, v němž jest svět velmě pohřížen.

Kapitola LIII.

Pro lepšie poznanie hřiecha smilného, aby znaje uměl
sě varovati, jiným raditi a hřiechy ty tupiti, věz, že jest osmero
A. smilstvie: Prvé, mezi svobodnú a svobodným, jenž nejs(t)a zava-

zána ani manželstvím, ani přirozením přátelským, ani zákonem, ani on kněžstvím, ani slibem on nebo ona, k zdržení do smrti od smilstva. Druhé smilstvie jest, když s prázdnú ženú neřádně sě stane, buď běhlá neb tajemná, z peněz neb bez peněz za ten skutek. Třetie smilstvie, nezřiezené porušenie panny neb panicě. Čtvrté smilstvie jest nezřiezený skutek, jímž přirozený obyčej proměňují v nepřirozený, buď s ženú svú, neb s přietelnicí po krvi neb po duchovenství. Páté smilstvie jest cizoložstvie, jenž jest nezřiezený skutek, jímž manželstvie sě ruší, to jest věrnosť manžela neb manželky. A slove cizoložstvie, jako v cizie lože vstúpenie; a bývá dvojím obyčejem: prvé, když jeden neb jedna jest svoboden neb svobodna; druhé, když oba jsta manžely, a to jest těžšie. Šesté smilstvie jest posvátné osoby uraženie, a jest, když přeruší sě nesmilnosť bohu zaslíbená, jako když panna, neb vdova, neb změtenice bohu slíbí, aby nikdy s mužem skutku neměla; též kdy by manželé zaslíbili čistotu až do smrti s obú stranú. A bývá rozličně: někdy když jedna osoba jest zaslíbena a druhá nic, jako panoše s jeptiškú, neb jiný s pannú zaslíbenú neb vdovú; druhé, když obé jest zaslíbené, jako mnich neb kněz s jeptiškú, aneb kněz s jinú pannú neb vdovú zaslíbenú. Tiť jsú črtovy hromady, jenž je sválel! Sedmé smilstvie jest hřiech sodomský nemý; o tom již řečeno jest vedlé písma. Osmé smilstvie jest přieliš líbezný skutek mezi manžely (libidinosus coitus).

A móž manželský skutek hodný býti trojím obyčejem, to B.
věz: pro plod, pro dluh, a pro výstrahu smilstva. A kromě těchto tří příčin každý skutek mezi manžely slove přieliš líbezný skutek; protož potřebie veliké jest manželóm, aby sě nechlipně měli. Aniž bude brzo bez hřiechu najméně všednieho pro chlipnosť, kteréžto, jako die svatý Augustin, člověk bude v tu dobu veškeu hovadný, v rozumu poražený, a pozapomene svého boha i spasenie; kterakž tehdy bude bez hřiechu všednieho? Avšak plod, dluh a výstraha smilstvie vymlúvá manželstvie, aby nebylo k zatracení. Protož vedlé zákona přirozeného a vedlé zákona daného božieho, a vedlé zákona cierkvi svaté posvátnosť manželstvie ma býti zachována.

A věz, že manželstvie slove znamenie svaté věci; neb C.

jakož věrný manžel s manželkú svú jsú jedno u vóli, vieru sobě držiece, tak tiem věrným svolením znamenají svolenie věrné Kristovo s cierkví svatú i s každú duší věrnú a vyvolenú. A jakož duše nemá od Krista odstúpiti hřiechem smrtedlným k ďáblu, též manželka nemá odstúpiti svú vóli k jinému do své smrti. Protož manželstvie jest svolenie řádné muže a ženy, nerozdielné, v němž vedlé zákona božieho slušie jim bez hřiechu smrtedlného děti roditi. Řekl sem: svolenie; neb bez toho nemóž býti manželstvie. Protož by otec i mátě dievku komu oddali za ženu, a ona nepřivolí, buď že s ní i leže, ana by vždy ráda utekla, a hlásí, že nechce býti jeho manželka, tehdy nenie manželstvie. Opět bude-li svolenie bezděčné, tehdy nebude manželstvie. U příkladě: popadnú pacholka s některú i řkú: Nebť jest hrdlo dati, neb ji za ženu mieti! a on boje sě přivolí; to manželstvie nedrží, jedné ač potom „slíbila sě Maňkovi Hosta.“ Též i o ženě, kdyby kterého jmúc přinutila. A tak nižádný nemóž druhého k manželství bezděky přinutiti.

Také věz, že svolenie řeči neb písmem, neb jiným znamením, bez svolenie myslí nečiní manželstvie před bohem a v svědomí; ale ktož v súdu to slíbenie vyzná, toho právo k manželství přisúdí, ale bóh nic, jenž zna mysli. A by před tisíc lidmi jí přisáhl, neb ona jemu, slibujíc ústy, ale vóli nic, jedné chtiec neb on chtě s ní smilniti, tehdy vždy nenie manželstvie; ale on jest křivý přísežník, neb přisahá na lež lstivě, chtě onu pro smilstvie cti zbaviti. A tak již vieš, že manželstvie jest svolenie dobrovolné; a má býti řádné, vedlé zákona božieho, muže svobodného a ženy svobodné, jimaž nepřekážie ani slib k nepojímaní, ani slib k jinému, ani blízkosť v rodu, ani duchovnie blízkosť, ani studenosť, jenž překážie plodití; protož ty, ktož nemóžeš plodití, proč sě chceš ženiti? ani rozdiel viery; neb křesťan pohanky neb židovky nemá pojieti, jedné ač by sě prvé krstila; neb křest svatý jest prvé dvéře viery křesťanské a tak pravá svátosť. A chceš-li věděti, kterým sě zapověděl pán bóh pojímati, a kterak váží smilstvie ta zapovědná,

Lev 18 et 20, Deut 27

čti zákon boží Levitici v osmnadsté a ve dvadcaté kapitole, a v knihách Devtronomi v sedmmezcietmé kapitole.

D Také věz, že tři věci dobré jsú v manželství: věrnosť,

plod a posvátnosť. Vernosť, aby s jiným ona, ani s jinú on nehřešil; plod aby v božiem zákoně byl vychován; posvátna věc, aby jeden ot druhého v manželstvi do smrti nebyl odlúčen. Protož věrnosť ruší sě cizoložstvím; plod hyne, neb nenie v neplodných: ale svolenie manželstva vždy stojí, aniž kdy má rozlúčeno býti, když jest řádné vedlé božieho zákona, jako již řečeno jest. Aj ty tři věci zvlášť mají znamenati manželstvie, kto chce znáti. Jsú také jiné věci dobré, pro něž bývá manželstvie, jako: smieřenie lidí, vyvedenie z bludu, pomoženie chudé dievce neb vdově k chlebu, a jiné mnohé dobré přičiny. Ale úmysl plodu najprvé dobré jest v manželstvi; neb pan bóh Adamovi dav Evu, řekl jest: Rostte a množte sě a naplňte zemi. A že plodiec v manželství mají spolu bydliti, rozuměj vóli, ač kdy daleko jsú od sebe, vzal jest bóh kosť z boku Adamova a udělal z nie ženu a přivedl ji před Adama; a Adam uzřev ji, řekl jest: Tato již jest kosť z kostí mých a tělo z těla mého. Ta bude slúti mužena, že z muže vzata jest. Protož opustí člowěk otcé svého a máteř, a držeti sě bude ženy své, a budeta dva v jednom těle, to věz za jednoho člowěka v dobrém svolení a v skutku manželském. Gen. 1. Gen. 2.

Toto písmo božie mnozí rušie, když svoléce (v) manželstvie, rózno táhnú; druzí, když přielišně sě milují; třetí, když nemanželsky spolu leží. Také z toho písma máš, že žena má muži poddána býti v dobrém; neb muž jest dóstojnější, proto že Eva jest kus Adama, z jedné kosti jeho učiněna: ale z boku, aby tovařiška byla. Protož Adam vymlúvaje sě z hřiechu, kdy ho otázal bóh, proč by nah byl? odpověděl jest řka: Žena, již's mi dal tovařišku, dala mi s dřeva, a jedl sem. — O nevěrná kosti, Evo! kterak vždy k boku Adamovu sě tiehneš, kterak nynie syny Adamovy nažíš, vlekúc s nich i rúcho ctnosti i rúcho vlny! O Adamovi synové! kterak jste té kosti pilni, že jiné kosti v sobě lámáte, mohúc bez té kosti býti; dáte sě lúpiti, nažiti, biti, mrtviti a na věky zahubiti jedné kosti! O by pomněli na pána Ježiše, nového Adama, jenž jest dal sě obnažiti, aby naši nahotu přikryl; dal bok svój proklati, aby Evu novú, to věz cierkev svatú, ženu svú, od moci dábla zlého vysvobodil. Na dřevě Eva i Adam smrť snědli, nahotu vzeli, v hanbu a v núzi upadli: a na dřevě cierkev svatá i Gen. 3. E.

Adam nový svítězili, oděv ctnosti vzeli, chválu obdrželi, hanby zbyli i núze, aby had jedovatý byl dřevem přemožen, jenž jest byl dřevem přemohl. Tohoto netbají dcerky nešlechetné Eviny a synové zlí Adamovi; protož bydlé zle nemanželsky v smilství, jedni bez manželstvie, a druzí v manželství.

Kapitola LIV.

Vědúce, že manželstvie jest pro plod najprvé, druhé pro
A. výstrahu smilstvie, totiž aby nepadl člověk v smilstvie, nemaje
1 Cor 7. družce; jako die svatý Pavel: Každý měj svú ženu pro smilstvie, to věz, aby sě ho vystřiehl, a každá měj svého muže. to věz, který nenie zavázán, a která nenie zavázána, a který a která nechtie tak ostati. Také máme věděti, že paterým obyčejem hřěšie manželé proti manželství: prvý obyčej, když pro chlipnosť lísáním popuzeným s sebú manželé obcují; druhý obyčej proti přirození, to jest jiným obyčejem než bóh stvořil komu k skutku; třetí obyčej v čas zapovědný; čtvrtý v miesté zapovědném; pátý, když žena jest v nemoci krvotoké, aneb kdy skoro má porodití. A hovadným lidem těžko jest převážiti chválu boží, tak aby ten skutek učinil(i) pro chválu boží, chtiec plod mieti, viece než pro libosť tělestnú: druhé, aby spravedlnosť placenie dluha manželu viece táhl(a) k skutku než tělestná libosť aneb jiná příčina; třetie, aby výstraha družce od chlipnosti viece táhla než libosť tělestná neb jiná příčina, jenž by milovánie a česť boha vždy napřed v mysli položila.

Ale pohřiechu! řiedko v manželéch tento řád stojí, řiedko, a velmi pohřiechu řiedko! neb již najméně sě lidé pro chvalu boží pojímají, pro plod a pro výstrahu zlého, a najviece pro libosť tělestnú a pro zbožie. Protož málo jest pravých manželóv, mnoho změtencóv a změtenic. Neb málo-li jest cizoložnikóv a cizoložnic? málo-li, jenž slibiece čistotu, i pojímají sě? málo-li, jenž pro smilstvie neb pro zbožie? málo-li, co bezděky
B. panen mladic za staré muže dadie? málo-li jiných zmatkóv? kto by je vyčetl? A znamenie jiného, kromě ač bóh komu zjevil, že jsú praví manželé, neb sám je otdal, jako Adama a Evu, neb skrze angela, jako Tobiáše a Sáru, znamenie jiného

povédieti neumiem manželóm, že je bóh v manželství svolil, jedné to, když řádně bydlé vedlé božieho zákona, jakož v každém stavu; neb skutkové svědčie, kaký kto a kterého řádu jest. Protož die svatý Jan zlatoústý, že ti kněžie sú od boha ustaveni, kteříž jsú živi, jako bóh rozká(za)l; ale kteříž nejsú tak živi, ti sú od lidí, ale ne od boha, kněžie učiněni. Cris. de op. imp.

Pak který hřiech mezi hřiechy smilnými jest těžší? Zdá sě, že němý jest najtěžší, a jest dóvod z toho, že mezi smilnými hřiechy najtieže pomstil jest bóh pro ten hřiech, jakož řečeno jest o převrácení Sodomy a jiných měst. Tuto má znamenano býti, že němý hřiech pro trojí věc jest těžký před bohem: prvé proto, že jím lidé hřéšie proti bohu i proti každému stvoření; druhé proto, že ten hřiech viece zapaluje člověka a obracie ho v obyčeje hovadné; a třetie, že lúpí člověka z dobrých věcí přirozených, z dobré chvály a z zbožie. tak že člověk tiem hřiechem zprznčný milosť boží ztratí, život svój zkazí, pověsť svú před svatými i před lidmi zde ztratí, a zbožie své zmaří. Že ten hřiech jest proti bohu, máš z toho dóvod, že jest proti jeho přikázaní, a zvláště proti zákonu manželstvie, jímž jest bóh ustavil, aby manželsky lidé plodili sě k jeho chvále. A z toho máš, žeť milosť boží ten hřiech v člověku hasí; protož pro tento hřiech čte sě, že buoh řekl: Žel mi, že sem člověka učinil! a že uderen jsa vnitř bolestí srdcě, učinil jest potopu lida. A z toho máš dále, že ten hřiech jest proti všemu stvoření; neb každé stvoření(e) tiem hřiechem na člověku vzalo újmu, jež by nebylo, kdyby člověk byl neshřéšil proti řádu položenie, jímž by v celosti svět byl zachován. Gen. 19. C. Gen. 6.

Druhé řečeno, že ten hřiech zapaluje lidi a činí je hovadné. Dóvod jest, neb ten hřiech záleží v dotýkaní, kteréžto dotýkanie nad jiné čichy člověka pálí, a tak činí lidi jako hovada ukrutny. Protož die Aristotileš, že hovada v čas svého schodu jsú velmě ukrutna. Protož varuj sě jelena, vlka, psa, býka i nedvěda, když sě tekú: a co svárov, co mordóv, co křikóv mezi lidem pro hřiech smilstva! Protož die písmo, že každý člověk porušil byl cestu svú; neb cesta, jíž by v nebe šel člověk, jest nesmilnosť manželská, vdovská neb panenská; Gen. 6

A tu cěstu ruší člowěk, chopě sě cesty hovadné, a ruší sě sám svým nepřietelem, to wěz tělem, jehož sě nemóž skrýti.

Třetie řečeno, že ten hřiech lúpí z dobrých wěcí přirozeného. Jakož die svatý Pavel, že každý hřiech, kterýž učiní člowěk, kromě těla jest; ale ktož smilní, proti svému tělu hřěší, totiž že je kazí. Neb die Aristotiles, že každá wěc, kteráž často toho skutku požívá, nenie dlúho živa. 1 Cor 6

Dále řečeno, že ten hřiech dobré chwály zbawuje. Dówod jest, že lidé najwiece, jako z někakého přirozenie, toho hřiechu sě stydie, a takými hřiechy obklíčené mají za ohawné. Neb tak Adam a Eva, když sú poznali nezřiezené hnutie swých údów rodných, proto že tělo duše neuposlúchalo, styděli sú sě z přirozenie, poznawše nahotu duše z nahoty tělestné a z hnutie neřádného údów, a prwé sú hanby i hnutie nečili; protož udělali sú sobě wěníky, jakož die písmo. Protož welmě zlé, ohawné a mrzké jest znamenie, když lidé bez studu páchají smilné hřiechy. Gen. 3.

Pak dále, kterak člowěka lúpí na tělestném zbožie, wědie, ktož dary dáwají, w drahé rúcho sě připrawují, hody, tancě, kolby strojie, a kněžie, jenž wydrám dáwají almužny a chudých zbožie. Protož die Šalomún: Kto ženimu krmí, ztratie zbožie. A pán Ježíš swědčí o synu marnotratci, že utratil jest weškeu swój statek, jsa živ smilně. A toho jest zřejmý dówod každý deň našich časów. To znamenav jeden mudřec, i die w osobě smilníka, jako by on smilník byl: W smilství šest škod plači neb želém: peněz dáwám, boha hněwám, mrzkým hřiechem sě plním, wláhu dobrú života tratím, život krátím, učenie i s rozumem tratím. Těch šest škod pohlédaj na Šalomúnowi, jehož smilstwie porazilo až do modloslúženie. O Šalomúne! kam's děl múdrosť, a kde kralowstwie? Wěrně biedník byl, že ho swázalo smilstwie! I zdáť sě ten swobodný, jímž žena wládne, jemuž dala zákon? powola-li, přijde; káže-li otjíti, otejde; žádá-li, aby dal, dá; hrozí-li, tehdy sě strachuje a leká; jest-li smutna, on chlácholí; okúnie-li sě ona, on jest nemocen: takého mniš, bych měl za muže swobodného? jistě nic, ale za sluhu welmě porobeného, buď král, knieže, pán, rytieř, mistr, kněz nebo mnich. Luc. 15. E.

A též jest o ženě. Kterúž kowář ďabel w kuchyni zapálí, u té nečekaj slitowánie; tať otcě, mateř, bratra, muže, své F.

dietě, i sestru zahubí; tať s ďably pomluví; tať tě, frajieři, jedu i své nečistoty nakrmí; tať i božiemu tělu ne(o)dpustí; tať smluvenie k smilství nazove zpověď; próchod k smilství nazove púť; na trh sě pořkne a k jinému do komory přijde; ráno vstane ke mši, již úmluvu od jiného vzemši; jednak die, že sě slíbila na púť, neslíbivši, a v slíbu ne náboženstvie, ale smilstvie leží. Chce-li co muž jednati, die: Nechaj ty, jáť zjednám, a tudy zjedná smilstvie, jehož jinak zjednati nemohla. Někdy sě nemocna učiní, muž jinde lehne, a ona jiného připustí; bude stonati, aby sě zpoviedala, a když kněz přijde, aby s ním rozmluvila, bohdaj horšieho něco nepachala! Smělá jest manželka k smilství; neb ač dietě urodí, muž je ukrmí, neb mní, by jeho bylo; má-li starého, die: Milý pane! blazě nám, že aspoň v sedmi letech s tebú dietě mám! Aniž sě kto pokus, by mohl její lesť kto popsati: jednak pláče, jednak laje, jednak túží, jednak želé muže jemu v oči, a obrátiec sě k jinému, jazyk naň vyplazí! Pakli jest vdova, ta jedné aby nepočala sě bojí; G.
muže nemá, aby bránil; hledá nápoje, aby nepočala; počne-li, hledá, aby umořila v životě; pakli sě již urodí a na máteř kvieli, jíž na ni křikem žaluje, ihned leknúci sě, a zlostí jsúc popadena, nohú zadáví dietě, obratiec jinam oči. Umře dietě, a mléka jejieho neokuse! O hřieše! nevinné dietě prvé nepřietele čije, než přietele, nepřietele toho, jehož těla diel jest; prvé bude mezi zatracenými, než okusí bytie s živými; prvé smrť slušší, než života okusí; jedva sě narodí, a ihned matku hřiechem porazí!

O pannách, pravie dvořené, mluviti neslušie. Pravda, II.
že panny čisté nemá kto haněti; ale která pannú jest, kto móž věděti? Pověsť celú panna má, dokud plod aneb jazyk jie nezradí. Druhdy věnec nesě, a panenstvie již ztraceno v lesě. Chod, stroj, řeč, oko, tanec na ni svědčí; kaká vnitř jest, poznáš z jejé řeči. Běhá i sem i tam, a vždy k muži patří, obracie sě i sem i tam. Dary béře, vezme u jednoho, dá druhému a slíbuje nejednomu. Což má túhy, nevěz druhý. Pannu čistú zachovaj, Kriste milý!

Kapitola LV.

Kterak těžký jest hřiech sodomský neb němý nad jiné hřiechy. Musie člowěk wěděti, že každý hřiech má zwláštní
A. těžkosť nad jiný hřiech; ale owšem ten hřiech jest těžší, w němž jest weličejší newděčnosť a weličejší pád od weličejšie milosti neb od wětčieho daru. Protož die pán Ježíš o městách, jenž
Luc. 10. pudie slowo božie od sebe: Wěru pravi wám, že Sodomským neb Sodomě lehčějé bude než tomu městu w ten deň. Běda tobě, Korozaim! běda tobě, Betsaida! neb by w Tyru a w Sidon učiněny byly ty ctnosti, které w wás učiněny sú, někdy by w žíni a w prachu sediece káli sě. Wěru Tyru a Sidonu lehčějé bude w súdný deň než wám, až do kázanie Kristowa! Města židowská, jenž sú slowa Kristowa nepřijala wděčně a od sebe pudila, ukrutnějé budú mučena, než města pohanská, jenž sú za swého času najtiežě hřešila; neb ten, jenž maří a rozptyluje siemě duchownie, jenž jest slowo božie, jímž sě synowé boží duchowně rodie, hřešie tiežě a hroznějé, než ten, jenž maří siemě swého těla, i proto, že siemě duchownie jest dražšie, i proto, že rod neb plémě jest dóstojnějšie; neb z tělestného semene rodí sě člowěk tělestný, snad k zatracení wěčnému, syn ďáblów: ale slowem božím rodí sě syn boží, člowěk duchowní, to jest w ducha swatého milosti. A běda jim, jenž to siemě w sobě maříe a w jiných dusie! Aniž tato řeč wymluwí, by němý hřiech nebyl welmě těžký, né owšem jest těžký, jakož již do-
Gen. 13. wedeno jest. Protož die písmo: Biechu Sodomští lidé najhorší, a hřiešníci před pánem welmě. A obtiežeňie toho hřiecha ukazuje propadenie pěti měst, o nichž jest napřed řečeno, jenž sú pomstu wzala netoliko na sobě, ale i na dietkách i na jiných wěcech, jenž s ohněm sirným w miesto hrozné strčeni. A přečti i starý i nowý zákon, nenalezneš, by pro který hřiech byla kralowstwie tak zkažena, jako pro zprzněnie smilné. Neb pohanstwo, kteréž pán bóh byl wyhnal, pod každým dřewem zeleným ten hřiech ohawně sú páchali; a židé, jenž sú byli od pohanów přemoženi, né i křesťanská kralowstwie a města sú zkažena pro ten hřiech, jako: Troja.

Pak o jiných hřiešiech smilstva jisto jest, že svatoru- B.
šenie, rodičky poškvrnénie, panny porušenie, cizoložstvie, a
obecné smilstvie, že každý ten hřiech má své zvláštnie obtie-
ženie. Neb svatorušenie, jenž jest mězi knězem a mězi je- C.
ptiškú, neb s jinú ženú, manželkú neb svobodnú, má obtieženie
z toho, že súd zvláští ducha svatého má býti svatější, slib či-
stoty slavnější, a úřad kněžský najdóstojnější. Neb co hro-
znějšie a nehodnějšie, že kněz těma rukama, jimaž žehná, lámá
a dává způsob chleba lidem k věčnému životu, a tak dává tělo
božie, a těma rukama, jež klade na hlavu člověka, aby přijal
ducha svatého, dotýká sě svého údu a piple kurvu! sě bied-
ného, smrdutého a ji biednú biednici a smrdutú! a těmi ústy,
jimaž líbá nebo béře způsob chleba a v něm tělo božie, pak
líbá kurvu! Protož die svatý Bernard: O nešlechetný kněže,
jenž s Jidášem zrazuješ pána! těmi ústy líbáš kurvu, jimiž si
líbal syna člověka! to věz syna panny čisté Marie. O divná
věc a převeliké božie milosrdenstvie, že ihned na dvé sě, jako
Jidáš, taký kněz nerozpadne a že jeho duše čert nevezme!
Ale má věděti taký, že ač milostivý spasitel ihned neporazí i
na těle, však nic méně nepomstí u věčném zatracení, ač sě
statečně nepokaje. A poznaj těžkosť, kněže, toho hřiecha
takto: že Jidáš má veliký hřiech, že prodal Krista smrtedl-
ného: a tento tupí oslavného; za Jidáše nebyl ještě umučen:
za tohoto mučen; Jidáš ještě neměl plné viery: a tento plnú
vieru snad jest již měl; Jidáš neměl také výstrahy, jako tento
má na Jidášovi. I neviem, kterak sě neleká, že když Jidáš
nedóstojně božie tělo přijal, tehdy ďábel v něho vstúpil, a
potom břichem jeho duši vzlúpil! Nepohřebli toho apoštola
v nebi, aby kněžie to dobře věděli, že jich kněžstvie nespasí,
nebudú-li dobře živi! Která pomsta neb pokánie slušie na bi-
skupa neb jiného kněze, toho nynie pro ukrácenie nechám; než
zbor apoštolóv svatých byl jest ustavil, aby každý kněz, který
by sě smilstvie dopustil, byl ihned kněžstvie věčně zbaven.

Pak cizoložstvie dvoje, to má větší těžkosť nad cizoložstvo D.
jedno. Dvoje slove cizoložstvo, když žena cizoložná má svého
muže, a muž cizoložný svú ženu. Pak jedno cizoložstvo pro
nejistotu ženě plodu jest těžšie, než muži cizoložníku; neb
nevie otec, jest-li jeho dietě. A také že to dietě cizoložné vy-

dědí dědice, a bude nepravé děděnie a dělenie, bludné otcě ctěnie, lživé a mylné přirozených přátel v manželstvie vstupováníe, tak že polúbratřie pojme polúsestřie; a tak v tom běžie rozliční bludové, jenž sě svatému manželstvi protivie. Protož
Exo. 20. pán buoh ustavil v zákoně svém, aby přestupník zákona umřel. A nediv sě, neb ten hřiech jest proti zákonu přirozenému: neb cizoložník má milovati bližnieho jako sám sě, a poňavadž každý manžel má radějie ztratiti všechno tělestné zbožie, než by jeho žena byla od jiného poškvrněna. Též žena zasě o muži. A proto přikázanie o nescizoložení položeno jest mezi přikázaním „Nezabieš," a mezi přikázaním „Nepokradeš"; a pomsta, kteráž přepustí bóh, jest mord neb válka, proto že proti zákonu přietelstvie hřeší cizoložník. Protož po scizoložení Da-
2 Reg. 13. vidově die buoh: Neotejde meč ot domu tvého až na věky, proto že's pohrzěl mnú a vzal's ženu Ethei. A co jiných pomst dává na cizoložníky buoh, kto by popsal? než to viem, že mnohé cizoložníky znal sem, jenž sú hanebnými smrtmi sešli; duší jich nesúdím, než o tělestné smrti mluvím!

E. Pak panny porušenie, jest-li násilím, tehdy jest těžšie; pakli s jejie vóli, tehdy menšie. A ma toho obtieženíe, že porušitel panny jest počátek jejie nestydlivosti, a jest příčina a počátek všeho jejieho smilstvie, což ho potom učiní. Neb jakož založenie dobré jest příčina všeho dobrého, což ho odtud přijde: též načetie panenstvie jest počátek jiných hřiechóv; neb bude potom kurvú, neb zamorduje dietě. Druhá příčina obtieženíe toho hřiecha jest, že rušič panenstvie zbavi tu dievku panenstvie, jehož nemóž ji nižádný navratiti; a tak zbavi ji koruny, to jest zvlaštie odplaty panenské. Protož dievko! ztratiec panenstvie, slož vienek s hlavy, jenž znamená panenskú odplatu; neb jinak lháti budeš vienkem, jako věnec, jenž visí před pivnicí, lže, znamenaje víno, když vína u pivnici nenie. Protož málo jest věřiti na hlavě vienku, nevědúc, co ostalo v súdku. Třetie příčina obtieženíe hřiechu toho jest, (že) žena porušená jest viece nehodna k manželstvi, a jest vuostuzení lidském, jest-li zjevno porušenie. Protož synove
Gen. 34. svatého Jakuba, majíce v ohavnosti porušenie své sestry Diny, zabili sú porušitele a Sichemské. O co sě jich zklamá, jenž mnějíce, by panny pojímali, pojímají kurvy! beru skořepinu

bez jádra, plevu bez zrna, luštinu bez hrachu: červ zvrtal škořepinu, cep vyrazil zrno, a čert szobal hrachové zrno!

Pak přivuzné dievky neb ženy, a též zasě muže od ženy, F.
má obtieženie proto, že ruší přiezeň a přirozené přátelstvo. Protož pomstu pro ten hřiech položil bóh smrť, to jest, aby takého i takú zabili. A vyčítá bóh tu v zákoně mnoho při- Lev. 18 et 20
vuznosti. Druhé má obtieženie proto, že taký neb taká obyčejem ďablovým strojí neb přidavá proti zřiezení a nad zřiezenie božie chlipné a přielišné spřeženie. Protož svatý Pavel jednoho, jenž jest s macechú smilnil, dal jest v moc ďablovu. 1 Cor 5.
Třetie obtieženie, že taký přirovnává sě psu neb vepři, jenž bez rozdielu přirozenie poznává své pokolenie. Protož Amon 2 Rom. 12.
jest zabit od bratra svého, že porušil sestru svú.

Aj tak ti hřiechové mají zvláštnie obtieženie. Avšak věz, že ještě mimo tyto příčiny přihodí sě smilníkovi v těchto smilstvích rozličné viece a tieže hřešiti, tak že když v kterém z těch hřiechóv ukáže člověk velikú nevděčnosť, tehdy tieže shřeší; neb nevděčnosť velmě hřiech tieží, jako v učených lidech, a ještě sě často navracují. Ně, jakož die svatý Augustin: Manžel druhdy tieže hřeší s ženú svú, než druhý s kurvú; a to bývá z neřádných příčin. A věz, milý křesťane! že po G.
syna božieho vtělení jest mnoho těžšie každé smilstvie, než před vtelením, a to proto zvláště, že bóh jest našim bratrem, vzem na sě naše tělesenstvie a tovařistvie. Protož nedaj milý bóh, náš milý otec i bratr, pán Ježíš, abychom smilstvím tělesenstvie prznili, a to(ho) znamenie tak velikého šeredně v hnisu a v blátě smrdutém smilstvie biedného potlačili! Máme věrně veliké povýšenie nad angely, že člověctvie jest nad ně v pánu Ježišovi vzvelebeno; on rač nám pomoci, abychom je mohli bez smilstva zachovati!

Kapitola LVI.

Sedmé přikazanie jest toto: „Nepokradeš," a obecnú A.
řečí: „Nebudeš krásti." Tiem přikazaním zapoviedá pan bóh každé nezřiezené vzetie neb držení cizie věci. A tak zapoviedá bóh krádež, lúpež, násilné branie, šacovánie, dluhu zdr-

ženie, svatokupectvie, pokryté zklamánie, lichvu, kupeckú lesť a všelikaké bližnieho zadrženie. Krádež slove skryté bránie cizie věci bez vóle toho, jehož jest ta věc, a to ne k jeho prospěchu, ale k svému. Lúpež jest násilné bránie zjevné od lotra. Násilné bránie jest mocné neb zjevné bránie cizie věci bezprávně*). Šacovánie jest křivdy učiněnie na zbožičku, pod plášťkem spravedlivého pomstěnie. Tiem plášťkem odievají sě knieżata, páni, rytieři, panoše, rychtáři, biskupové, prelati, mnišie i faráři; pod rúchem ovčím jsú vlcie hltaví, jimž nevinný beránek v dole pod nimi vodu kalí.

A věz, že krádež netoliko záleží v skutku, ale v žádosti nezřiezené k vzětí neb zadržení cizie věci, jakož i smilstvie;
Mt. 15. to svědčí pán Ježíš. Protož netoliko krádež jest velikých věcí, ale i malých, jako v smilství. Ne proto nenie smilstvie, že požádá kto ženy chudé neb škaredé; ale jest smilstvie, jakož kdy požádá urozené kněžny, krásné neb bohaté, ač těžší hřiech bude jedno požádánie než druhé: též i v žádání krádeže neb lúpeže, jedno jest těžšie než druhé.

B. A že přestúpenie jednoho přikázanie božieho tiehne po sobě přikázanie jiného přestúpenie, protož každý hřiešník smrtedlný, ktercho kolivěk stavu, zloděj slove před bohem, a tiem větší, čím hřiešnější. Dóvod tento jest: že každý taký béře, v hřieše jsa, nevěrně cizie věci, bez vóle pána; neb jsa v hřieše, což koli béře, to jest božie, jenž jest pán najvyšší; a béře bez vóle jeho, neb nechce pán bóh, aby člověk to bral, jsa v hřieše smrtedlném; neb chce pán bóh, aby což činí člověk, aby vždy v jeho milosti jsa činil. A tak že pán bóh nepotvrzuje bránie hřiešného člověka, protož proti jeho vóli béře. A že bóh jest najvyšší pán všech věcí, protož komu kolivěk kázal by vzieti co jinému bez jeho vědomie, ten by neukradl. A tak synové Izraelští, židé, uprosivše nádobi mnoho zlatých i střiebrných u pohanóv Egyptských, neukradli sú, ušedše s nimi bez jich vědomie, neb jim jest rozkázáno bylo od boha; a pohané ti, že sú byli v hřieše smrtedlném, nebyli sú v pravém držení. Neb každý, jenž jest v smrtedlném hřieše, nespravedlivě má, což má, a tak jinak má než spravedlivý.

*) Rkp. mocnie . . . . bezprawne.

Ale snad bude sě zdáti někomu, že to nenie tak: protož vezmi tento dovod: že pán bóh každému člowěku dal jest duši, tělo, i wše což má, pod tú úmluwú, aby jemu wěrně slúžil, jeho plné přikázanie, a odřekl sě jeho nepřietele ďábla; a zachowá-li to, že chce jemu přidati po smrti nebeské králowstwie; pakli nezachowa toho, tehdy wšechno ztratí; a že když kolikéž božie přikázanie přestúpí, ihned od Krista krále odstúpí, od jeho wojska odběhne, a k ďáblu, jeho neprieteli, sě přikáže, a proti swému stwořiteli a králi bude: protož jest poběhlec newěrný a zrádce swého pána, jako Jidáš, jenž odšed od Krista přistúpil ke kněžím, a ďábel, pán jeho, wstúpil w něho: kterakž tehdy hodně má neb drží zbožie od pána boha, jsa jeho nepřietel? Wiem to, že kdy kto učiní tak králi, neb panu menšiemu, než jest pán bóh, tehdy ihned odsúdie, že jest ztratil i hrdlo i zbožie: a pak nechtie téhož popřieti pánu najwyššiemu, jenž milostivé ještě showie poběhlému, aby sě k němu nawrátil! Protož dobře die swatý Augustin, že hřiešník smrtedlný nenie hoden chleba, kterýž jie.

Z tohoto máš, že každý, jenž smrtedlné hřěší, krádež činí: neb béře cizie bez jeho wóle, jenž jest pán; béře proti wóli božie pokrm, zdrawie, déšť, slunečné světlo, powětřie, jako by byl wěrný sluha jeho, a jsa lživý a newěrný. Neb kto má pochybenie, když mlynář přijme obilé, aby mlel, a pak nemele a zklamá bližnie o obilé? A že každý člowěk, w rozumu stoje, má býti mlynář, jenž má z darów božich dáti pożitky spravedlnosti; protož že toho nečiní w lásce, maje hřiech smrtedlný, klamaje Kristem a cierkwí swatú, a nedada právě co má dáti, krádež činí. Neb wšichni křesťané mají býti čeleď Kristowa wěrná, pracujíce jemu a jeho ženě, cierkwi swaté, jenž jest dala pokrm dievkám swým, a domácie své oděla w dwoje rúcho: protož ktož zmaří w tom manželství a w té čeledi dary toho chotě a té ženy, činí hrubý krádež. C. Prov. 30.

Ale hrubí lidé toho neznamenají, protož neustawují pomsty pro ten krádež; ale pro krádež tělestný, zřejmý, mnoho sú nakonali prawa a ustawení ukrutných, a ta držie pewněje než boží zákon. A to ukazuje na lidech převrácenú žádosť, jíž wiece tělestného zbožie sě držie než nebeského; neb člowěk co wiece žádá, o tom wiece pracuje, protož wiece mstie krádeže D.

tělestného než duchovnieho, jenž jest těžší. Neb móž býti, že by vzal člověk něco tělestného někomu, jsa v milosti boží, a to zjevně neb skrytě, a nebyl by zlodějem, proto že v núzi všechny věci ku požitku mají býti obecny, jakož učí obecný
Mr. 12 pán Ježíš, vymlúvaje své učedlníky, že sú klasy trhali a mnúce rukama, zobali; neb sú byli lačni. A dává příklad na svatém Davidu, jenž jest jedl chléb svatý s svými lidmi, jenž jest na né neslušel, kdyby núzé nebyla. Protož kněžím a zákonníkóm, jenž sú reptali na jeho učedlníky, řekl jest: Byšte věděli, co jest: Milosrdenství chci, ale ne oběti! nikdy byšte nepotupili byli nevinných. A tak dokázal jest pán všemohúcí, že z jeho odpuštěnie móž člověk v núzi jiesti a vzieti, co bez núzě jemu vzieti neslušie. Ale však chtě tak vzieti, má sě varovati prázdněnie, a také aby z nuzné potřeby a skrovně vzal věci pána, vedlé stavu nevinnosti*). A kto by obésil, neb jinak mučil, neb trápil lidi pro také vzětie, přestúpil by zákon přirozený i zákon lásky, neb viece by miloval zbožie, než tělo a život bratra svého. A v tom lidé velmě hřešie, neumějíce změřiti, kdy by pro vzětie byl člověk smrti hoden; neb ne proto ihned jest hoden smrti, aneb muky, neb jiné pomsty, že vzal věc kterého člověka, ale proto, že nejsa nuzen, k marnému utracení bez odpuštěnie pána najvyššieho béře věc kterú; neb již tak krádež činí. Protož ktož chce mstiti nad člověkem vzetie, musie velmě vážiti příčiny. A dóvod máš napřed, že synové Izraelští, pobravše nádobie zlatá i střiebrná od Egyptských, neměli sú utrpěti, ač by je byli všichni Egyptští za zloděje odsúdili.

E. Protož krádež má vždy měřena a vážena býti božským panováním, a tiem, že bohu křivda sě děje; neb jinak by pravda ne-
Joh. 10. byla, jíž die Kristus: Všichni, což jich přede mnú přišlo, zloději jsú a latrové. Tu rozuměj onomu slovu „přede mnú“, že die
Sup. Joh. svatý Augustin: Co jest to pane! všichni, což jich přišlo, zloději jsú a lotrové? co je to? nepřišel jsi ty? Ale rozuměj: všichni, kolik jich přišlo, řekl jest, beze mne. To svatý Au-

*) Zdali dovoleno jest, v nuzné potřebě, pro zachování svého života věc nějakou jinému odcizíti, a tak krádežem zachovati život svůj, o to po tu dobu ještě trvá spor. (Pozn. redakce.)

gustin. A z té řeči a slova Kristova máš, že poňavadž buoh jest všech věcí pán, a každý pod nim pán, jako: ciesař, kral, knieže, jest a má býti sluha toho pána najvyššieho, že každý taký nevejda v dóstojenstvie vóli božie, úmyslem dobrým, k jeho chvale a prospěchu cierkve svaté, jest zloděj a lotr toho pána; též utracuje-li marně a neslúží-li jemu věrně. Též biskup, Joh 10. farář, i jiný kněz, nevejde-li dveřmi, pánem Kristem, jenž jest dvéře, jest zloděj a lotr. Svatý Augustin die: Lotr jest ten, Sup. Joh. jenž což ukradne, zabie; a zloděj jistě (ten), jenž cizie nazývá své. A svatý Bernart: Zloději a lotři jsú, ne strážní, ani vinaři, jenž Sup Cant. s vinic svých neberú jedné trnie a bodlaky, avšak u vinicě sě serm 3 božie plesti nestydie. Proč to die svatý Bernart? proto, že die pán Ježiš: Všichni, což jich přišlo kromě mne, neb beze Joh. 10. mne, zloději jsú a lotři. A proč sú přišli, die pán Ježiš: Zloděj nepřijde, jedné aby kradl a hubil a utracoval.

Taký zloděj byl Jidáš, o němž die písmo sv. Jana, že Joh. 12. zloděj bieše, a miešky neb váčky mějieše. Aj ten od Krista Joh. 6. k úřadu biskupstvie byl vzvolen, avšak dveřmi nevšel, neb jest zloděj byl. Jehož stopú jdú všichni v dóstojenstvie, jichž F. chvála božie, prospěch cierkve svaté a žádosť spasenie nevede, ale žádosť zbožie, povýšenie, rozkoši, chlipnosti a prázdnosti. A kdy sě taci pokají? Věru až krádeže a lotrovstvie ustúpie; neb die svatý Řehoř: Když kto ani svatými obyčeji, ani od In regist. l. 1. kněží a lidu jsa povolán, ani prosbú připuzen, nestydlivě Kristovo kněžstvie, jsa hřiechem kterým kolivěk poškvrněn, nepravým srdcem miluováním, neb zprznénými prosbami úst, neb hlukem, neb tělestnú službú, neb lstivým darem, biskupského neb kněžského, ne pro zisk duší, ale marné chlúby, lakomstvím odén, dóstojenstvie vzal by, a toho za zdravie svého dobrovolně neopustil by, a jeho v ukrutném pokání smrť nenalezne, bez pochybenie na věky zahyne. Aj teď máš pokánie položeno od svatého Řehoře, jenž má založenie v Kristové slově, že ktož kolivěk jinudy vejde než skrzě něho, ten jest zloděj a lotr. A že venda tak, vždy zloděj jest a lotr, dokud nesstúpí, protož nekaje sě, dokud nesstúpí, a dokud sě nekaje, dotud bóh sě jemu milosrden neukáže a hřiechóv neodpustí. Protož i die Řehoř svatý, že nesstúpí-li za živa a smrť jeho v ukrutném pokání nenalezne, bez pochybenie na věky zahyne.

Serm. 83 14 q. 6. A též die svatý Augustin, že neprávě sě kaje, ktož vzatého nevrací, když móž. Protož žáku! věda toto, nepleť sě v dó-
Stagrio epist. 1 q. 6. stojenstvie, slyše také k tomu, že die svatý Řehoř: Jakož ten, kterýž jsa volán vzdaluje sě, hledán jsa utieká, k svatým oltářóm má přijat býti, tak kterýž kvapně žádá a nestudatě sě plete, bez pochybenie má zahnán býti; neb kterýž tak mienî výše vstúpiti, co jiného činí, jedné aby rosta dolóv srostl, a vstupuje vzhóru zevnitř, vnitř v hlubokosť sstúpil?

Aj teď máš opět dobré dokázanie, a vždy z Kristova slova: Ktož jinudy vejde, ten jest zloděj a lotr. A ač kdy sě zdá lidu, by taký nebyl zloděj, a také že dobře zpravuje, však před bohem vždy jest zloděj a lotr, a vždy zle zpravuje. Pro-
G. tož die svatý Bernard: Ktož zle vejde, nemóž býti, by dobřě zpravoval. Proč? neb dokud jest zloděj a lotr, dotud lásky
1 Cor. 13. De lib. arbitr. nemá, bez niež nic nemóž býti dobře, jako svatý Pavel die a svatý Augustin. A tak ktož vejde v dóstojenstvie, kteréž móž pustiti a nepustí, všed lotrovsky, chodí v něm jako ryba u vrši, čekaje kdy ji vyvlekú, aby ji zabijíc upekli, ač o to nemyslí. A jakož ryba, kdyby túž děrú ven vyšla, jíž jest u vrš vnikla, smrti by ušla: též taký, kdyby vedlé svatého Řehoře vzdal dobrým úmyslem, jako jest zlým přijal, mohl by smrti věčné ujíti. A jakož nebrzy ryba uhodí v dieru srdcě vrši, aby ven vyšla, a brzy v ni vnikne: též taký v dóstojenství; avšak sě nahodí, ale velmě řiedko.

Ale snad dieš: Komu bych navrátil, kdybych zlým úmyslem neb neřádem jako lotr vstúpil? Tu mi sě zdá, že kdyby zlým úmyslem vstúpil, ale jsa povolán, tehdy proměně ten úmysl a vida, že by mohl prospěti, jsa sám dobře živ, tehdy by mohl ostati, pánu najvyššiemu sě Kristovi poruče. Pakli by všel skrzě peniezě a bylo to zjevno některým, neb také jiným neřádem, jakož dřeve povědieno jest od svatého Řehoře, tehdy najlépe jest, aby sstúpil ne jednomu, ale obci, vyznaje, že nejsi hoden býti na tom miestě. A věz, že mé srdce nemohlo by sě ukojiti bez božieho zjevenie, kdybych zle všel, dokavad bych nepostúpil; neb viem, že tak vejda, byl bych zloděj a lotr, jako pán boh die, a kterak bych sě ukojil, jeliž bych lotrovstvie a zlodějstvie pozbyl? Z teto řeči móž býti spatřeno vedlé slova Kristova, co jest zlodějóv a lotróv mezi

těmi, jenž mají slúti pastýři ovcí; neb nenie jich mnoho, jenž by pro spasenie ovcí, pro chválu boží, pro své spasenie a pro práci vešli, jsúc úmyslem dobrým povoláni, a jsúc života dobreho. Protož die spasitel: Kolikž koli neb což jich přišlo, zloději jsú a lotrové!

Kapitola LVII.

Troje jest krádež lidí světských: Prvá obecná, když ko- A.
livěk kto smrtedlným hřiechem ztraté všechno, že spadne na pána najvyššieho to panstvie, chce požívati, a požívaje nechce panu sě pokořiti: a dokavad nemá žalosti, že sě pánu svému protivil, dotavad vždy jest zloděj boží, živa jemu zle jeho zbožie. A tohoto zlodějstvie musějí lidé pravdu vyznati, neb písma zapřieti; neb die písmo, že Jidáš byl jest zloděj; a proč? Joh. 12.
proto že najvyššieho pána věci zle choval a zle požíval.

Druhá krádež jest nuzenie pánóv světských; a ta móž B.
býti trojím obyčejem. Prvým, když šacují přielišně chudinu. Druhým obyčejem, když zbavují mzdy pro pravú vinu, ale přielišně, proti Kristovu slovu: Shřěší-li proti tobě bratr tvój, Mt. 18.
odpusť jemu až do sedmdesátkrát sedmkrát, to věz, kolikkrát kolivěk shřeší nad tebú, ale vždy s zachováním božie spravedlnosti. Třetím obyčejem, když berú pózitky, neb poplatky, neb berné, bez otplaty obrany neb jiného dobroděnstvie; neb páni dlužni jsú vedlé božieho zakona svým poddaným, aby je učili, zpravovali a jich bránili. Neb nedarmo každý pánek drží panstvie od pána najvyššieho, ale aby slúžil jemu, zpravuje dobře ten lid, jako jeho úředník, aby jemu počet vydal. A v tomto krádeži jest hluk kněží, jenž berú berné, šacují, úroky berú, a neopravují nebožátek; zle berú, zle držie, a k boji také neslušie. Daj jim bože poznánie, aby opustili to lúpežstvie!

Jest jiný krádež obecný, jehož sě světští i duchovní C.
držie; ale zvláště mezi kupci a trhovci panuje paní lichva, jenž v pravdě móž slúti krádež; neb lichva tělestná jest z úmluvy převzětie pójčené jistiny, a tak jest krádež, neb jest křivé cizie věci vzetie, bez vóle pána najvyššieho. A má lichva po-

tupenie z tohoto, že pán bóh člowěku pójčie zbožie jedné k prospěchu jeho duše a těla, aby sě živil a milosrdné jiným pomáhal; a lichevník obé to ruší, že duši škodí, a bližniemu nepomáhá v núzi. Protož proti bohu činí, zle pójčeného zbožie požívaje, a tak činí proti božiemu přikázaní, jenž die: Když
Exo. 22. peněz chudému mému pójčíš, jenž s tebú jest, nebudeš ho puditi jako dráč, ani lichvami obtiežíš ho. A opět jinde die bóh:
Lev. 25. Peněz svých nedáš na lichvu bratru svému, a obilé přichis-
Deut. 23. nosti nepožádáš. A opět jinde die: Bratru svému toho, což potřebuje, bez lichvy pójčíš. A že všichni máme býti bratřie, a ustavenie ctnostné starého zákona má býti pevnějé zachováno v novém zákoně, jenž jest zákon milostivějši, jímž křesťané mají býti laskavější, a chudějším udielejie bratřím, protož má sě viece každý křesťan lichvy varovati, než člowěk sě měl varovati v starém zákoně. A že každý žid má býti křesťanem, protož každý žid má sě lichvy varovati.

Také jest tento dówod: Nižádný nemá zle požívati věcí dobrých, jemuž sú dány k dobrému, a zvláště aby sobě nesobil ani zvláštil, což samému bohu jest zvláštie. A že proti tomu činí každý zlý lichevník, protož zle činí; neb bóh sám a nižádný jiný móž dáti čas, jenž sám on jest pánem nad časem. Jakož jest řekl kněžím pán Ježíš ve čtení, aby věděli, že syn člowěka také jest pán soboty, to věz svátka, i řekl dnú zla-
Mr. 2. manému: Vstaň! A že sám bóh jest pán času, jest ten dówod, že on sám je stwořil, a má moc jemu dáti počátek a je konati; protož zpósobil jest bóh, aby čas byl obecen každému. Protož neslušie prodávati času; protož všichni, jenž dražě na rok neb na čakánie dávají, jsú lichevníci. Protož často vola
2 R. 4. 6. buoh, aby lidé nelichvili, jako v knize Ezdry die: Lichev od bratří svých nezádajte. A David die, že ten bude odpočívati na hoře boží, to věz v nebeském králowstwé, kterýž peněz svých nedával jest na lichvu. A opět wypisuje bóh muže spra-
Ezech. 18. dlivého, skrzě Ezechiele die, že živ bude, ač na lichvu nepojčí, ani wiece wezme. A také pán Ježíš, aby toho písma potwrdil, lichevníkóm stoly převracel a penieze rozsypal, a z chrámu je wymrskal; a o těch ještě nepraví písmo, by byli zjewně lichvili, ač sú brali požitky nad jistinu.

D. Ale proti tomuto písmu lichevníci takto mluwie: Každý

pán svých peněz neb jiného zbožie ma moc, aby rozmnožil k svému požitku své zbožie; proč by tehdy trhovec nerozmnožil, poňavadž z přirozenie hovadko, i zrno, i dřevo plod svój množí? Tu jest odpověď, že to vše jest pravda; ale z toho nedovede nižádný, by slušelo člowěku lichwiti. Ale slýchám ještě tento dówod: Petr neb Jan má sto kop, a móž do roka utěžeti kupče druhých sto, aneb buďto méně; proč by tehdy Pawlowi nepójčil z deseti kop do roka, an w tom učiní welké milosrdenstwie Pawlowi, že Pawel těmi penězi z dluhów sě wypraví a utěží, že dosti bude mieti i s dětmi do své smrti? Také mnozí mají sirotky w poručenství, a ti mají z nalezenie lidského neumenšowati, ale přispořiti sirotkóm; proč by pak ti nedali peněz na rok, aby tém sirotkóm sě zbožie rozmnožilo? Opět die prodawač: Ja bych prodada za hotowé utěžel mnoho, a když dám na dluh, zmeškam zisk, a mám praci dobýwaje; proč bych pak nemohl dati draže bez hřiechu na počekanie? Kratcě odpowiedám, že pro božie zapowědénie, jež přestúpiti nemóž nižádný dówod wywesti, by mohlo bez hřiechu býti. Protož chce-li Petr Pawlowi a poručník sirotkowi dobře učiniti, přispoř jemu bez lichwy; a chce-li prodawač zisk mieti prawý, uwěř na dluh bližniemu, tak dada, jako za peniez hotowý, nežádaje wiece wzieti, jako welí pán Ježíš, řka: Pójčejte, nic wiece Luc. 6. nežádajíce, to wěz tělestného. A neklamaj sě nižádný tiem dówodem, řka: Ja jemu učiním dobře, protož hřiechu nemám; neb tiem dówodem wymluwil by sě Jidáš i kněžie z smrti Kristowy, řkúc: My sme učinili Kristowi dobře i křesťanóm; neb sme učinili jemu smrť, již jest Ježíš wzweleben, a lid od zatracenie wykúpen. A to jest pravda; což jim tehdy uškodilo? Jistě to, že sú dobré způsobili, ale zle. Protož chce-li kto mieti odplatu, čiň dobré dobře.

Ale snad die někto: Však máme následowati boha, jakož najdále móžem, jenž nedawá komu peněz ani co jiného, jedné aby ot něho wzal to s lichwú; jakož ukazuje pán Kristus we Luc. 19. čtení o sluze, jemuž die w súdný deň: Sluho zlý! proč si nedal peněz mých na stuol mój, abych já přijda s lichwami wzal je? Aj poňavadž bóh chce bráti a béře lichwu, proč by ho w tom člowěk nenásledowal? Tu wěz, že lichwa božie jinak sě děje, a E. jinak tělestná lichwa zla; neb bóh chce, dada člowěku své

zbožie, aby člověk sobě těžel ku požitku, ale ne bohu ku požitku: ale lichevník ten chce mieti sobě požitek, a proto dává na lichvu, zišť*) dlužník neb nezišť. Ne tak bóh, jenž chce, aby člověk ke cti své, a k svému požitku a všie cierkvi svaté, bez své škody rozmnožil dary božie. A tak jest naučil bóh slunce, aby všem svietilo, kteříž hotovi jsú, aby přijeli světlo: zemi, aby všem rodila, plodila, a je nesla a krmila. Protož který člověk, dar boží vezma, v tom boha posiúchá, že dar jeho, což móž, najviece vóbec rozdává, ten na stuol boží penieze klade, a bohu duchovné lichví; a proto slove sluha věrný domu svého, jehož pán bóh ustaví potom nad mnohé věci. Ale kterýž tak nedá k jeho stolu peněz, to věz daróv jeho k stolu, toho nazývá zlosyna a lotra. A tomu na znamenie stoly trhovcóm a penieze převrátiv a rozsypav, řekl jest: Učinili ste dóm mój jeskyní lotrovú.

Protož veliké bláznovstvie jest, opustiti tu boží lichvu tak poctivú, tak úžitečnú a tak lehkú, a chopiti sě lichvy tak ne-
F. poctivé, tak škodlivé, a tak těžké. Nepoctivé řku; neb lichevník taký jest netoliko před bohem mrzutý, ale i před lidmi. A řku škodlivé; neb čím viece lichví a béře lichvy, tiem viece sobě škodí. A řku těžké; neb co ma býti těžšie než hřiech smrtedlný, a zvláště lichva, jenž tiehne všichnu mysl a pilnosť k zemské věci? Protož kdyby měl člověk najviece múdr býti, tak ho zblázni lichva, že nevie co jest, jakož sě stává lichevníkóm při jich smrti. A k tomu záleží ono slovo svatého Je-
Jer. 17. remiáše: A v najposlední svój čas bude bláznivý. Neb tak zblažňuje žádosť zemska člověka, že sám sobě život odjímá. A z této řeči, ač ji rozumieš, máš, že zavázán jsi k duchovnie lichvě, tak aby vždy z daróv božich sobě přispařel, ač pan bóh každý dobrý skutek prvé činí než ty, neb on předchazie tě svú milosti. A tak móž býti pójčen ten dóvod: Poňavadž bóh lichví, tehdy člověk ma lichviti. Ale varuj sě, aby z toho dóvodu chopil se lichvy, jíž buoh nemóž lichviti, to věz lichvy hřiešné!

*) Rkp. zzisk.

Kapitola LVIII.

Také věz, že lichva hřiešná některá jest zjevná, a některa přikryta. A móž sě nečislnými obyčeji dieti, tak že když kolivěk přes jistinu, neb přes to, zač stoji prodaná vec aneb pójčená, viece kto vezme pod kterým kolivěk chytrým přikrytim neb kterú výmluvú, dávaje neb pójčeje na rok peněz neb jiných věci, a netoliko chtě mieti viec peněz, ale buď to služba, neb dielo, neb jiedlo: sýr, hus, prasě, vino, pivo, neb slepice, kuře, neb jiný vzatek časný, z úmysla za pójčenie umienený. Neb ač slušie, aby dlužník rád sě dobrým oplatil dobrodějci, avšak úmysl vzětie časné věci přes jistinu uhasuje odplatu. Protož dobří lidé pójčeji nuzným, nežádajic jiné odplaty, než lásky božie a bližnieho. A da-li co dlužník z vděčnosti, tehdy nechtie vzieti; pakli vezmú, tehdy to učinie, aby dlužníka nezamútili, ale ovšem ještě viece jemu dali, než jest on dal. A.

Znamenajž, že na zástavách bývá lichva paterým obyčejem. Prvé, když kto zběře obilé neb jiné požitky přes jistinu. Druhé, když kto požívá zastavené věci, jako rúcha neb zbožie. Třetie, když dobytče, jako kóň neb vola, přielišné robí, viece než nájem platí. Čtvrté, když sě živí lichevník ztravú dlužníka. Páté, když pro prodlenie žádá viece nad jistinu. Paris.

Pak chytrá neb přikrytá lichva leze trojim obyčejem: Prvé, když lichevník kúpí lacinějie, než za to zač stojí, a tak aby ten, jenž jest prodal, mohl, kdy chce, vyplatiti za též. Druhé, když kupec kúpí kterú věc draže, než za hotové platí, a to pro času prodlenie. A třetie, když obilé neb jiná věc bude kúpena lacinějie než platí, proto že kupec penieze má hotové.

Pak třetie lichva jest, když dlužník zavieže sě, aby stal k obyčeji, a potom zavázání požádá ten, jenž jest pójčil, něco, jenž stojí za ty penieze, a to ze zlého obyčeje. U příkladě pójčí Petr Pavlovi kopy, a zavieže ho, aby vedlé obecného běhu dal jemu obilé tiem lacinějie, neb tak mají obyčej.

Čtvrtá lichva jest, když kto pójčí peněz na zisk, tak aby

byl účasten zisku, a ne ztráty; a k té lichvě záleží lichva, jíž kto pójčí dobytčete jinému k požitku, tak aby jemu neumřelo, ale aby on měl zjisk. V té lichvě jsú, kteří krávy najímají tak, aby škody, umřela-li by kráva, nevzeli. Také jsú v té lichvě, jenž ustavují nesmrtedlné krávy, jimiž obecné chtie boha účastna učiniti.

Pátá lichva jest, když pod jmenem pokuty mieni ten, jenž pojičil jest peněz neb co prodal, aby to dvé neb viece vzal, když by dlužník na den určený nezaplatil; neb aby, co jest zavdal, ztratil.

Šestá lichva jest, když pro zisk kto die, že nemá peněz, ale že má obilé neb jinú věc prodajnú svého přietele neb súsěda, a to obilé neb tu věc že chce prodati. A tak sám neb skrze jiného navede, že nuzný kúpi dráže, než platí obecné; a když kupec*) penieze zaručí neb ujistí, tehdy pójčí sám svých peněz skrze jiného. A v této chytrosti jsú mnozí kupci, jenž na škodu prodávají; vědúce nuzného, prodají jemu kúpi: kořenie, vosk, sukno neb jinú věc, a na témž miestě ihned několiko kop ztratí nebožec. A ten prodavač sám kúpi za hotové, neb má tovařiše, jenž jemu dohodí, od něhož opět zasě kúpí, a potom opět prodá, tak že jednu věc mnohokrát prodá a vždy zíště, že druhdy ta věc úplně jemu darmo přijde. A tato lstivá lichva lúpí velmi obec, neb jeden bohatý lichevník zasáhna i prodává, jakož chce; neb maje mnoho peněz, zadrží dokud chce kúpi. A tiem hyne Praha, že několiko lakomých bohatcóv, jakož chtie, tak v kúpi cenu posadie; neb že sami z jiných zemí vozie a nesú, prodadie, jakož chtie, řkúc, že kúpě nepřijde a že jie málo jest. A vzkáží svým tovařišóm do Benátek a jinam, aby jim psali, že draho jest v Benátkach; a když odpíší jim, tehdy ukazují jiným, aby je zstrašili a k trhu jich popudili. A kto móž vypsati jich chytrosti a lichvy, jimiž duše své tupie a lidi lúpie? A každá lichva taká má založenie v tom, že lichevník má sě nemilosrdné k tomu, jemuž na lichvu dává, pójčie neb prodává, ně i každý, jenž v kúpi prodávaje zklamává bližnieho někakým obyčejem lichvy; neb tak béře nespravedlivě viece nad to,

*) Rkp. kupic.

než ta věc stoji, neb v pravdě platí. Protož nebrzo kto bude trhovcem, by nebyl lichevníkem; a proto neslušie knězi, aby byl trhovcem.

A věz, že trhovec slove, jenž trhem hledá zisku, kupuje B.
na zisk a prodávaje; ale ten neslove trhovec, jenž svú věc
proda, aby sobě jiné potřeby dobyl, netbaje zjisku. A tak
řemeslníci, orači a jiní, prodávajíc obilé, dielo, nábytky a jiné
věci, neslovú trhovci. A již pohřiechu Čechové velmě sě od
diela tahnú k trhu, aby brzy byli bohati a nedělali, a lehce
byli živi; a tak ot dobrého obchodu, jejž bóh přikázal, dali sú
sě na nejistý.

Věz také, že kněžím neslušie s trhem okolo jíti, neb die
svatý Jeronym, že co jest na laikovi, to jest na člověku ne-
knězi, lichvenie, to jest na knězi trženie. A tak jakož neslušie
světskému lichviti, tak neslušie knězi kupčiti; hyběť kněžím li-
chevným, krčmářóm, a jinak neřádné obchodným! A tak jest P. Aug. dist. 33
lichva hanebna, že žák, byl-li by z lichvy jisté přesvědčen, et 37.
nemá kněžstvie býti hoden ani svěcen; pakli jsa knězem byl
by přesvědčen, tehdy má s kněžského dóstojenstvie býti ssa-
zen. Již máš dvanadcte ratolestí lichvy, jíž lúpie lichevníci
své bližnie proti božiemu přikázaní.

Pak krádež kněžský, poňavadž die pán Ježíš: Všichni C.
jsú zloději a lotři, což jich přišlo, to věz ne dveřmi, jenž jsú Joh. 10.
Ježíš spasitel. A prvý krádež jest svatokupectvie, jenž jest
tiem ohavnějšie krádež, čím jest těžšie: že svatá věc sě ku-
puje a prodává proti vóli boží, a od sluhy, jenž má býti věr-
nější, tak že i ta věc i sluha, že obé má býti svaté, obé jest
k obtiežení toho hřiecha. A třetie, jenž obtěžuje ten hřiech,
jest křivda, jenž sě chudým děje; neb svatokupec zle drží pe-
nieze chudým, jimiž kupči bez potřeby. Protož znamenaj,
kterak nehodná věc jest, o tak svatú věc, tak dobrú, tak
milostivé danú, tak zavázanému sluze tržiti, a z tak zavázané
almužny, chudým hodné, lakomě zbožie dobývati, a chudé tak
súžiti a tisknúti, a je mořiti. Neb die písmo: Chléb chudých ži- Ecc. 34.
vot jich jest; ktož zklamá ho, to věz chudého, muž krvavý
jest. A k témuž die David v žalmě, že snědli sú Jakuba, a
miesto jeho zpustili sú. O, co ohavnějšieho, než že ti, jenž

mají býti opatrníci chudých Kristových, již obrátili sú sě v lúpežníky!

D. Aniž měj pochybenie, byť svatokupci a prodavači nebyli lúpežníci a zloději; řekl-té bóh Ježíš, že zloději jsú a lotrové. A velmě chytří; neb což ani pán násilím, ani lapka, ani zloděj noční nevezme, toť svatoprodavač vylúdí: ono za zpověď, ono za mši, ono od svátosti, ono za odpustky, ono za úvod, ono za požehnánie, ono za pohřeb, ono za pokropenie, ono za modlitby. Né haleřík poslední, jejž jest babička v šlojieřku zavázala, aby ani lapka, ani zloděj jí ho nevzal, ten haleřík ludař a zloděj na ní vylúdí; i kterakž nenie chytřejší a ukrutnější (než) zloděj? A ktož chce oko rozuma svého otevřieti, shledá, že pod pokrytstvím zákonníci viece lúpie chudé krá-
Luc. 11. dežem než jiní; neb co by měli chudí sirotkové a vdovy, a chudí slepí, chromí, nemocní sniesti, jako die spasitel, to oni*) všechno obecně pickujíce sě sžerú. Protož pozdravuje jich
Mt. 23. pán Ježíš, otec chudých, řka: Béda vám učeným, zakonníci a pokrytci! jenž jiete domy vdov, modlitby dlúhé modléce sě; neb proto větší vezmete súd, to jest těžšie odsúzenie k zatracení. Neb tak lstivé lúpenie chudých jest veliký hřiech, proto že hrdla nenasadie, a pokrytstvím to činie a rozkošně se kr-
E. mie. Jako praví dobrý mnich, svatý Bernart, že jich špižérny jsú plny, z jedné pivnice přelévaje do druhé; a víno jich má cizí vóni: ono šalvějnú, ono omanovú, ono pelynkovú, ono vařené, a ono nevařené; a pivo ono staré, ono mladé, ono s bobkem, ono s malinami; a chléb z běli, a ryby vždy hotovy. Chce-li kto vážiti, spatří, že králové, kniežata, páni, rytieři i městěné nemají tak plnosť k rozkoši v hotově. Jich chlevy jsú lépe přikryty, než ve vsi kostelé, ani panští hradové. Snad sú sobě život přieliš ukrutný vyvolili, aby v něm núzě netrpěli? Déšť jich nezmočí, blato sě jich v ambitě, to jest v okolku nechopí, hlad a žiezeň od nich vyhnala dřéve řečená plnosť; jim sě dává, jim sě kupuje, a chudý všudy v núzi leží!

Aniž toliko jim, ale nám všem kněžím všudy rozkoš chlípí, jakož svědčí písmo a tělestného oka poznánie; neb kto lepšie rúcho nesú než my kněžie? kto sě lépe zespí a zlezí

*) Rkp. ono.

u pokoji než kněžie? kto lepšie zjedie a zpijí než kněžie? Protož die pán buoh: Zhrubělý a ztučnělý a rozšířený vzpět odstúpil, opustil jest pána stvořitele svého. Die napřed buoh mój milý, to věz, jenž by měl býti zvláštně milý: Zhruběv, ztučněv a rozšířiv sě, v hřiechy vstúpil, a mne boha svého zapomněl. Protož volá Amos prorok na kněží, řka: Krávy tučné! slyšte slovo božie: že vzdvihnú vás na tluky, a v hrncích budú vařiti maso vaše. A běda mně, zpozdím-li sě, jako sě zpozdil bohatec, jenž jest byl rozkošným zde na světě!

Deut. 32.

Amos 4.

Kapitola LIX.

Osmé přikázanie jest toto: „Nepromluviš proti bližniemu svému křivého svědectvie.“ A že troje jest mluvenie: myslí, hlasem a skutkem, jakož ukazuje pán Ježiš, řka: Nekaždý, kto mi řieká: pane, pane! vejde v královstvie nebeské; ale ktož činí vóli otce mého nebeského, ten vejde v královstvie nebeské! Aj tu pravie světí, že jednú řieká „pane“ Kristovi, ktož mysli věří, že on jest pravý buoh a pravý člověk; druhé řieká „pane,“ když to ústy vyznává; ale třetie nedořieká „pane,“ skutkem když vóle jeho neplní, a tak v pravdě nestojí, aniž věří v boha. Protož die svatý Pavel, že tací vyznávají boha a skutky přie: a tak že nedéje sě čest právě bohu od člověka, jedné ač sě právě děje čest trojici svaté. Protož nenie dosti řéci srdcem a ústy „pane!“ nebude-li v lásce skutkem třetie přidáno „pane!“

A.

Mt. 7.

Ad Tit. 1.

Avšak v tomto osmém přikázaní k řečem úst má zvláště promluvenie vzato býti; neb tak jest, že každý hřiech každého smrtedlného člověka jest proti každému člověku; a tak proti tomu, jenž hřeší, zjevno jest, že každý, hřeše smrtedlně, proti bližniemu mluví křivé svědectvie. A tak toto osmé přikázanie svázáno jest s jinými přikázaními, tak že ktož toto drží, jiná také drží, a kto tohoto nedrží, také i jiných nedrží; a zasě též. Neb jest-li tvój bližní bez milosti božie pro tvú řeč, svědomo jest, že skutkem mluviš proti němu, jako když řečí k smilství ho tiehneš. Pakli bližní jest v milosti boží a ty v tu dobu máš jemu prospievati, a ty hřešě smrtedlně nepro-

spievaš, tehdy opět proti němu skutkem mluviš. A že každá lež jest hřiech, a každý hřiech jest lež, proto že každý hřiech jest proti pravdě, a každý smrtedlný jest nestánie v pravdě, dosti zjevno jest, že každý, hřeše smrtedlně, mluví křivé svědectvie proti bližniemu svému. A že pán Ježíš jest náš bližní najlepší, neb jest bratr náš, jsme-li v milosti, jakož sám svědčí: jistě jest, že každý, jenž sě protiví jeho ustavení, jež má věrný křesťan plniti, proti jemu mluví křivé svědectvie.

Joh. 20.

B. A tak kněžie, kteříž jeho (ne)následují, a jeho slovo řečí i skutkem tupie, jsú vódcé a jako tancovod tancé ďáblova proti Kristu. Pakli řkú, že toho nenie, nechť ukáží i skutkem i řečí, že nejsú Kristu protivni; nechť ukáží ze čtenie, kterak Kristus přikázal jim činiti, a kterak jest byl živ, dávaje jim příklad, aby tak byli živi; a seznajíce v pravdě, že tak nejsú živi, ať vyznají, že falešně Kristovi sě protivie. Ale toho nebrzy zlí učinie, následujíce kněží, jenž sú Krista zabili, a Jidáše, jenž ho zradil a před ním sě nevyznal, by ho chtěl zraditi; ale kterýmž dá on, tiť vyznají, jako apoštolé jeho vyznávají na sě, že sú byli hřiešníci. Též rozuměj i o jiných, jenž kněží následují.

C. Pak zvlášte přikázanie to přestupuje člověk trojím obyčejem: slovem, skutkem, neb obým spolu. Slovem, když lživě pravie z peněz, neb z jiného daru, neb pro strach, neb ze zlosti na svého bližnieho, aby jemu bylo uškozeno na zboží, neb na cti, neb na těle. A taký bez pochybenie nemiluje svého bližnieho. Jest-li k škodě na zboží, tehdy jest hřiech těžký; jest-li na cti, tehdy těžší; a jest-li na život, tehdy jest najtěžší; neb česť jest lepšie než zbožie, a ovšem život než zbožie a česť v tomto světě. A že někto mluví proti bližniemu z závisti, protož ten tiežě hřěší, nežli ten, který mluví pro dar neb pro bázeň. Protož má člověk opatrně mluviti, mluvě o bližniem, aby jemu zvlášte na cti neutrhl, aneb ho na těle nezahubil. Toho sú neuměli kněžie, mluviece na pána Ježíše, že je žrač, opilec, blázen, svódce, ďábelník i rúhavec. Pak skutkem mluví proti bližniemu, když opustí pomoc, již by mohl táhnúti ho od zatracenie k spasení, a někdy přilože pilnosť, aby ho k hřiechu přivedl, i vzpietí sě; a to skutečné

mluvenie jest horšie bližniemu než ono prvnie, neb skutkové viece jsú vážní než slova.

A ten, jenž tiehne bližnieho svého k hřiechu, a tak k peklu, D.
neb pílen jest toho, aby v hřiech ho uvedl, jest jeho najhorší nepřietel; neb hledá smrti jeho v duši, jenž jest těžšie než tělestná, a lúpí ho z najlepšieho zbožie, z ctnosti, a tak i z věčné radosti, a lúčí ho od boha a tiehne k ďáblu, a cpá ho na věčný oheň. Nuž milá panno, vdovo neb manželko! znamenaj, kaký jest tvój přietel, který svým frejem strojí tobě tyto zlosti. Dáť snad věnček rózený, a otejme korunu věčnú panenskú; neb snad dá suknici za několiko kop, a otejme panenstvie, jehož nemóž zaplatiti všeho světa zbožie tělestné, a jehož nemóž bóh navrátiti, jakož die svatý Jeronym. To panny by pomnély, vdovy i manželky, smilstvie by sě ostřiehaly, jiným by v něm nepřivolovaly, a samy by k němu jiných netáhly.

Kapitola LX.

Pomsta křivého svědka, jenž vinen jest bohu, jímž hrzie, A.
a súdci, jehož lživé klamá, a škodí nevinnému, na něhož svědčí, jest v písmě položena; neb die bóh: Křivému svědku odpla- Deut. 19.
ceno bude, jakož on pomyslil jest proti bratru učiniti. A jinde: Křivý svědek nebude bez pomsty. Ukázáno to jest Prov. 19.
často v písmě, a zvláště na dvú kněží, jenž pro křivé svědectvie na smrť sta od svatého Daniele odsúzena, jakož sta na Dan. 13.
nevinnú dobrú Zuzanu svědčila. O, co jest křivých nynie svědkóv, i v řeči, i písmem jich, i v skutciech! By je měli kamenovati, kto by počal vedlé Kristova slova: Kto z vás bez Joh. 8.
hřiechu jest, prvý vrz na ni kamenem? bez hřiechu, řku, křivého svědectvie? Věrně snad by málo jich bylo, aby na sě kamenem lučiti neměli! A ač nynie zřejmě pán bóh nemstí, však čas přijde, žeť pomstí. A divím sě, kterak dopúštějí ustavenie lidská lehce přísah, a kterak lehce lidé křivé svědčie, a druzí nic nevédúce s jinými k jich prosbě. Nechtie B.
blázni rozuměti, že nemají nic svědčiti, než čeho jsú jisti písmem svatým, neb zjevením božím, neb čitedlným poznaním,

jako: viděním, slyšením neb dotýkáním. Tak sú světí prorokové, Kristovi apoštolé, a potom jiní světí svědčili, protož jsú praví svědci boží.

Ale nynější ne tak chtie svědčiti, ale jinak, a chtie aby jim věřili. Jako když dávají odpustky za penieze, bylo by dobré, aby lidé kázali sobě ujistiti písmem svatým, neb božím vzjevením, aneb tělestným čitedlným poznáním; a když jim sě nižádné to svědectvie neukáže, tehdy měli by lidé kazati sobě rukojmě postaviti, aby byli jisti, a peněz darmo nedali; neb jinak lehce budú zklamani. Neb byť vešken svět lidi svědčil, a tak by nebylo, tehdy všech svědectvie jest křivé, a nic nepomóž zlosti, aniž před bohem přemóž pravdy: neb pravda na věky přemáhá, ač na čas poražena bývá. Protož věrni pravdy milovníci netbají na křivé svědky, následujice svého spasitele, proti němuž sú svědčili biskupové, kněžie, i obec jimi svedená, že hoden jest smrti jako zlosyn a kacieř. Protož chtě milosrdný spasitel, aby jeho věrní též trpěli proti
Joh. 15. sobě křivé svědectvie, položil jim v paměť, řka: Pomněte na mú řeč, již sem vám mluvil: Nenieť sluha větší než pan jeho; poňavadž mně sú sě protivili, i vámť sě budú protiviti. A
Mt. 5. opět jinde die: Blažení jste, když láti budú vám lidé, a puditi vás budú, a řkú vše zlé proti vám, lžíce pro mě. Radujte sě a veselte sě, neb odplata vaše mnohá jest v nebesiech.

Kapitola LXI.

Že toto přikázanie jest o promluvení proti bližniemu, protož věz, žeť sě hřiech mluvenie troji: neb někdy člověk hřeší mluvením proti bohu, někdy proti sobě, a někdy proti bližniemu. A čtvrtý hřiech jazyka jest zlé mlčenie.

A. Mluvenie proti bohu jest hřiech, jenž slove ruhanie; a to bývá trojím obyčejem: Prvé, když kto řeči přidává bohu, což na něho neslušie: jako řka, že bóh lže, neb řka, že bóh zle činí. Druhé, když řeči otjímá bohu, co na něho slušie; jako řka: Bóh nenie všemohúci, neb bóh nevie všech věcí. Třetie, když púhému stvořeni přidává to, což na samého boha slušie; jako řka, že kněz stvoří božie telo, když chce; neb

řka, že kněz každý svú moci hřiechy, komu chce, odpustí. Prvým rúháním hřešili sú kněžie židovští, řkúc, že pán Ježíš sě rúhá, a že jest hřiešný a svódce. Druhým sú rúháním hřešili, řkúc, že pán Ježíš nemá moci odpustiti hřiechóv. Třetím obyčejem rúhají sě křesťanští kněžie, řkúc, že svú mocí hřiechy odpúštějí, a že koho chtie, do pekla šelí, a koho chtie, toho do nebes; a ti tieže hřešie, než sú hřešili židovští kněžie.

A obtěžuje sě hřiech jazyka proto, že člowěk hřeše jazykem činí tak, jako by bóh nebyl stwořitel jazyka. A ta nevděčnosť jest welké rúhánie: neb bóh dal jest člowěku jazyk a moc mluwenie, jenž jest draží wěc člowěku, než wšichni penězi wšeho světa: a pak člowěk boha nectí jazykem, jímž bóh s řeči poctil jest ho nad howado a nad jiné wěci; protož taký jest biednější, nectě boha jazykem, než ptáci, jenž jazykem chwálé boha, zpiewajíc jako jim bóh přikázal. Druhé, proto obtěžuje sě hřiech rúhawého mluwenie, že bóh jazyk s řečí ustawil jest jako úřednika, a slowa jako posla rozumu: a pak člowěk blekotný činí jazyk swój jako úřednika bláznosti, a slowo neb hlas swój činí posla netoliko žádosti tělestné, ale také posla ducha nečistého, pekelnieho, jedowatého; neb tak ďabel otrávil jest člowěka skrzě hada, jako psáno jest w prwních knihách Mojžieše. Protož swatý Jakub apoštol die: Jazyk neskrocený nepokojne zlé, plné jedu smrtedlného. Třetie, proto tieží sě rúhawé mluwenie, že bóh ustawil jest člowěka, aby byl wrátným duše, aby úplně rozumem skrownil jazyk, aby newyrazil sě, když čas nenie: a pak člowěk blekotný zradí, dáwá miesto ďablu, a dwéře jazyka činí hotowy k úřadu ďabla. Kterakž tehdy nenie rúhánie boha, tak od boha poběhnúti a ďablu sě poddati? Protož die Šalomún w přísloví: Jako miesto otewřené bez ohrady zdi, tak muž, kterýž nemóž w řeči zbrániti ducha swého. Neb hotowosť hřiecha wrážicie jest jak lój, jenž kluzkú činí záworu, aby ďablu byla otewřiena brána duše. Protož swatý Jakub apoštol die, že jazyk muže, jenž nekroti jazyka swého, marný jest zákon, totiž marný jest křesťan. B. Gen. 3. Jac. 2 Prov. 25 Jac. 1.

A wéz také, že jazykem lidé sě chlubie, a to čtwerým obyčejem, jako čtwerá jest chlúba: Prwá, když pyšný z některé wěci chlubí sě, že jí má, jako by jí sám od sebe měl, proti této řeči swatého Pawla: Nejsme statečni co pomysliti sami C. 2 Cor. 3.

od sebe jakožto od sebe. Druhá chlúba, když kto zná, že od boha má, což má; ale die, že má z svého zaslúženie,
Rom 10. proti oné řeči svatého Pavla: Poňavadž z daru božieho, to věz máš co, již ne z skutkóv, jinak dar z milosti již by nebyl dar. Třetie chlúba jest, když chlubný lživé praví, že by měl co velikého a nemaje, proti onomu písmu
Phil 2. svatého Pavla: Kristus nesobil sobě lúpeže, aby byl rovný bohu. A v tom lúpežném domnění pracuje každý pyšný lživý
D. jako rúhavec. Čtvrtá chlúba jest, když kto lživému svému povýšení hanie svého bližnieho. V té chlúbě byl jest onen zá-
Luc.18. konník, jenž jest řekl: Dékuji tobě, bože! že nejsem jako jiní lidé, lapáci, cizoložníci, nespravedliví, a jako tento zjevný hřiešník. V té také chlúbě jsú obecně nynější zákonníci, jenž sě chlubie svými zákony, modlitbami, posty a jinými obyčeji nad jiné křesťany, jenž jsú obecného Kristova zákona zákonníci, jenž jest zákon najkratčí, najlehčejší a najdokonalejší, a tak najlepší. V té také chlúbě pracují velmě kněžie světští: sami jsúce smilní a jinak zlí, a pak jiné kaceřují, aby oni sami jmieni byli jako dobří. Také chlubie sě nad laiky mocí svú, řkúc: My máme moc vás spasiti, i do pekla poslati. Také světští v té chlúbě velmě pracují, jiné v urození tupiece a sě velebiece; též i mistři i řemeslníci sě velebie, a jiné tupie. A blahoslavený buď ten i jest, kterýž nenie chlubú poražen! Již máš teď čtveru chlúbu, a napřed troje rúhanie.
E. Také věz, že reptánie, jenž jest odmlúvánie nepravé proti bohu, neb proti jinému, toť trojím obyčejem móž býti: Prvé z pýchy; jako zákonník, jenž povolav Ježíše k stolu, řekl jest
Luc. 7. v sobě: Byť tento byl prorokem, věděl by jistě, ktera a kteraká jest žena, jenž sě ho dotýká, že hřiešnice jest. Druhé
Mt.20. reptánie bývá z závisti; jako reptali sú dělnici vinice na hospodáře, že jiným tolikéž dal. Třetie bývá reptánie z lakom-
Joh.12. stvie; jako reptal Judáš, řka: Proč ta mast nenie prodána viece než za tři sta peněz? A ku potupení a ohavnosti toho reptánie ma hnúti člověkem nesmierná velikosť božie: druhé, obtiežením zlosti, již sobě škodí reptavý; a třetie jest blud, proňž reptavý hoden jest muky veliké. Neb co móž býti bludnějšie, než když stvořenie repce proti stvořiteli, proti takému pánu, jenž ani umie, ani chce, ani móž zle co učiniti? neb

což činí, to dobře a dobré a spravedlivě činí, prospievaje stvoření. Ktož tehdy jsi, že smieš kdy reptati proti tomu pánu? i zdaliť mu neslušie, což chce dobrého činiti? Protož die Izaiáš: Běda kto repce proti stvořiteli svému! A potom die: Is. 45.
I zdaliť die bláto hrnčieři: Co činíš? Neb vie, že reptati proti pánu bohu jest též, jako nelíbiti, co bóh spravedlivě činí.

A že jest bóh, jenž dobře činí tomu reptáku; neb což kolivěk útrpného komu kolivěk od boha sě přihodí, to jest k jeho dobrému a úžitku, jako: k vyčištění, k odplatě rozmnožení, k ode zlého vystřežení, aneb k pěknému pomstění, tak daleko, že zatracenec, věda pěknosť božie spravedlnosti, v svém zatracení měl by sě radovati a voliti, aby radějie ta pravá pomsta byla, než by on netrpěl; protož reptánie jest F.
hřiech zvláštní dětem a zatracencóm. Neb dětem nelíbí sě slovo otcovo: ale rozumným nemocným líbí sě ukrutné lékařstvie. A že reptánie jest obtiežením reptákovi, vědomé jest; neb čím viece repce, nepřestane mučenie, ale brž roste tak, že což by v dobré trpělivosti bylo k zaslúžení člowěku, jenž trpí, to obráceno jest k prohřešení a k utrpení duši pro reptánie. Neb repci člowěk, což chce, boží súd a úmysl vždy jde před sě. Protož pokořme sě pod jeho mocnú ruku a nerepceme; nebť die David prorok: Pan jest kraloval, nechť sě hněvají lidé! jenž sedí nad angely. Třes sě země, neb musie kralowánie tak velikého pána mieti, což on ustaví; hněvaj sě lid, jakž koli chce. A kdyby lidé to znamenali, tehdy by nereptali ani pro ztrátu zbožie, ani proti powětří, ani proti dešti, ani proti nemoci, neb proti moru.

A já znám sě, že dokavad sem rozumu toho neměl, že G.
často sem sě mútil pro smrť dobrého člowěka, neb proti nechvíli reptal sem, jako bych chtěl lépe jednati než všemohúcí bóh, jenž všechny věci z věčného úmysla bez pochybenie zpravuje. Ale když sem srozuměl, že nic nemóž přetrhnúti zprávy božie, tehdy sě již toho ostřiehám, a ne tak již pečuji o budúcích věcech, kterak budú, maje za to, že což bóh ráčí způsobiti, to vždy bude; a což neráčí, aby bylo proti jeho zpravowání, to nebude; neb on die, že z ruky jeho nemóž nižádný Joh. 10
co vytrhnúti. Ně mám za to, že najmenší kuchtič to vyzná, že nemohl by husi upeci, když by pán bóh nepřepustil jie

péci, né brž ani jie pércě najmenšieho vytrhnúti. Protož milý spasitel posiluje svých věrných, die: Budete v nenávisti všem lidem pro jmeno mé, a vlas s hlavy vašie nezahyne. A bychom to pomnéli, nereptali bychom, což by nás kolivěk potkalo, buď chudoba, potupenie i smrť; neb nám reptánie nic nepomóž,
Sap 10. ale škodí. Protož die Šalomún: Varujte sě od reptánie, nebť nic neplatno jest; a od utrhánie kroťte jazyk. Protož želejme hřiechu, proňž máme pomstu, a pro spravedlnosť pomsty radujme sě, a nikoli nerepceme proti bohu; ale chvalme ho vždy ze všeho, což na nás přepustí, a což dobrého utěšeného nám pójčí. Job svatý, tenť jest to učinil, řka v nemoci, v oblúpení, i dětí i sluh ztracení: Pán dal a pán vzal, buď jmeno pána požehnáno! A neváží-li kto rúhánie a reptánie pro ty řečené věci, ale važ pro hroznú pomstu; neb rúhavého kázal jest
Lev.24. buoh ukamenovati, a reptavé kázal angelu zbíti. Protož die
Num.11. svatý Pavel: Nerepcete, jako sú někteří reptali, a zahynuli sú
1 Cor. 10. od zbitele, to věz od angela, jenž je zbil.

II. Jest ještě jedno rúhánie, jenž jest hřiechu svého bráněnie řečí; a to jest těžké, proto že jest proti všie múdrosti božské, a zvláště syna božieho, tak že branič svého hřiechu činí sě jako stranú proti bohu, aneb jako by múdrosť božie nevě-
Gen. 3. děla, coj' on učinil. A tak Adam a Eva cpali sú vinu na boha, proto že on přepustil jest, že sú oni shřěšili. Adam vymlúval sě Evú, a ona hadem; a protož pomsta těžšie na ně dána. Protož nižádnému hřiech(u) nebude odpuštieno, jedné tomu, kterýž opustě vymlúvánie, pokorně bohu sě dá na milosť, a hřiechu želé a zpoviedá sě. Protož velmě jest nemúdrý, ktož hřiech, jenž jest největší nepřietel boží, vymlúvá, jako ďábel a každý, jenž konečně jest zatracený.

Kapitola LXII.

Pak druhý hřiech jazyka, jakož sem řekl, mluvenie proti
A. bližniemu; a to sě dělí na tři strany: Prvá strana jest, když kto mluví zle o bližniem bez jeho slyšenie; druhá, když mluví zle při něm; třetie, když zle dobré o něm mluví při něm. Prvá strana troji sě: v utrhánie, v lživé svědectvie, a v křivú neb

zlú radu, tak že bližniemu člověk bez něho neb utrhá, neb lživě naň svědčí, aneb zlú radu proti jemu dáva. A jest utrhánie, zlé mluvenie o člověku bez jeho při tom bytie; a to mnohým obyčejem bývá: Prvé, když kto z závisti zlosť praví o druhém. Druhé, když kto zlosť slyše o kom, praví jiným, přidada viece. Třetie, když kto lež na koho složí. Čtvrté, když kto o bližniem, jeho skutky dobré věda, jich z závisti zatají, neb jich zapří. Páté, když kto dobrých skutkóv zjevných bližnieho umenšuje. Šesté, když dobré jeho skutky řeči ve zlé obracuje. A slove utrhánie: neb taký jako po kusu trhá ctnosť neb chválu bližnieho, chtě aby jemu nic chvály neostalo.

A těmi všemi kusmi utrhali sú kněžie a zákonníci panu Ježíšovi; neb sú zle o něm pravili, a jeden ot druhého zlosť slyše, o něm viece přidávali, lži na něho skládali, skutky jeho dobré tlačili, a jich tajili, umenšovali a ve zlé proměňovali. Sami sobě škodili a jiným, svodiece je, ale panu Kristovi sú chvály a dobroty neumenšili! Neb tak jest, že B. utrhač sobě a posluchači obecné škodí; ale tomu, jemuž utrhá, trpí-li míle, k spasení a k životu svatému neškodí, ale brž prospievá. Protož die spasitel: Blažení budete, když haněti Mat. 5. budú vás lidé, a řkú všelikaké zlé proti vám, lžíce. Radujte sě a veselte sě, neb odplata vaše mnohá jest v nebesiech. Škodí také tomu, jemuž utrhá, tiem, že někdy popudí ho k smrtedlnému hřiechu; a tak zabíjie sě, a toho, jemuž utrhá, a toho, jemuž praví. A přirovnává písmo utrhače psu, svini, a hadu: psu, že bez svého úžitka a s svú škodú darmo často štěká, a že svój rod, kdy jiní psi počnú kúsati, kúsá, a že jako oheň ďáblóv, i stádo, i toho, jenž chce ho obrátiti k dobrému, jednak kúsá, jednak mu sě posmievá. A o těch psiech die Kristus skrze Davida: Obklíčili sú mě psi mnozí. A ve čtení die: Nerodte Ps. 21 svatého dávati psóm. A svatý Jan v svém vzjevení ty psy Mat. 7. žene z miesta cierkvi svaté, řka: Ven psi jedovatí! O, co jest Apok. 22 těch psóv kúsavých! Protož die svatý Jeremiáš: Každý maso Jer. 21 bližnieho svého jie. A svatý Řehoř na ono slovo svatého Job: Masa mého sě nasyťte, die: Ktož cizím utrhaním sě pase, bez pochybenie cizím sě masem nasycuje. Protož věda svatý Pavel, že mnoho žravých psóv bude, řekl jest: Nekúsajte sebe; pakli sě kúsáte, vizte, a(ť) sebe neszžěrete.

C. Pohřiechu! nynie velmě sú sě psi kusaví rozmnožili; a již tak jest v obyčej utrhanie vstúpilo, že již ho nemají za hřiech. Neb již kněžie, ještě chtiece sě obleci v mešné rúcho ke mši, a obláčiece sě utrhají; bóh mi jest svědek, že sem sám to slýchal! A po mši k stolu sě sejdúc, prvé sě masa živého nažerú než vařeného. A které těžšie utrhánie, než bližnieho nazvati kacieřem? A tak slúžie viece ďáblu než pánu bohu, nejsúc hodni jiesti chleba, jako die svatý Augustin, pro své utrhánie. Také světští, mnišie i mnišky, málo meně aneb snad viece utrhají, veškeu svět způsobie, živé i mrtvé, ale sebe zapomenú. O by pomněli, co řiekají na hodinách, jako die svatý David: S utrhajícím svému bližniemu, s tiem sem nejiedal. O s kým by nynie věrný člowěk jedl, by nechtěl jiesti s utrhačem, ano všudy na stole krmě jest utrhánie, a zvláště na stole kněžském? u něhož odpočívajice jedie, kus v ústa vlože, a desět slov utrhavých vypustě! A protož nemilostivějie žerú bližnieho než vařené maso; neb na maso nevzškřipie zuby jako na bližnieho. Protož die spravedlivý skrzě Davida: Škřipěli sú na mě svými zuby.

D. Druhé přirovnává pismo utrhače k svini: Prvé proto, že jakož svině jie svój plod, též utrhač žěře svój rod, i syna, i bratra,
Mt. 7. i otcě, a zvlaště jako zteklý jie a kúsá sám sě. Protož brání pán Ježiš perel metati před ty svině. Perly jsú svatá naučenie, jichž nejsú ty svině hodny, neb jich nemilují. Druhé, proto jsú jako svině utrhači, neb jakož svině radějši(e) voli lajna, než jiné věci, jenž vonějí: též utrhač opustě všechny ctnostné skutky bližnieho, chopí sě zlých, a těmi sě i jiné krmí s chutí; a tak spolu směji sě, když utrhají, jako svině chrochci, když lajna požívají. A jakož svině pará hluboce v lajně pyskem: též utrhač, co móž najhlúbe dosahnúti hřiechu, para svým jazykem. A jako svině nechajíc vody čisté, valé sě s libostí v bláte: též utrhač, opustě ctnosti čisté, valé sě v hřieše. A jakož svině najprvé pysk vstrči v lajno: též přivyklý utrhač, kam přijde mezi lidi, najprvé žadosť i jazyk vstrči v bližnieho hřiechy z domněnie, a někdy take ze tak jest, ač on nemá utrhati. A že taci utrhači jsú svině ďáblovy, protož znamenitě tma, to jest šest tisícóv, šest set a šestdesát a šest ďáblóv, jenž je byl vyhnal pán Ježiš z člowěka, prosili

sú, aby je pustil v svině. Jako die svatý Marek: Hyběť tém Mr. 5
sviniem a vepřóm tučnýu, toť je budú pařiti, páliti i vařiti.

Třetie, přirovnává písmo utrhače k hadu; neb jakož had E.
chce uštnúti nevidomě: též on utrhnúti nezjevně. Protož had
nalez Evu samu, jie pokusil. Druhé, jakož had leze křivé
svijejě sě: též utrhač od chvály člowéka počne, řka, že jest
člowěk dobrý, a ihned vyrazí utrháme, řka: Než .... a tiem
slovem „než" všichnu chválu prvú porazí. Právě učiní, jako by
krásně ho zmyl, a ihned hovnem jemu tvář zaplištil. Protož
prosí spravedlivý skrzě Davida, řka: Pane! vysvoboď mě od
rtóv zlých, a od jazyka lstivého. Také had jie zemi ustavičně, Gen. 3
jako bóh jemu řekl: též utrhač ke zlému tohoto světa vždy
chvatá, neb hřiechy a zemské věci miluje. A těmi hady jest
nynie země naplněna, neb řekl jest bóh skrzě Jeremiáše: Aj Jer. 8
jať pustím na vás hady velmě zlé, jimž nenie zakletie. A kteří
jsú nynie lidé, aby mohli utrhače zakleti, aby neštípali? Neb
utrhači, že sú ucho k zemi obrátili, nepřijmú slova nebeského;
neb psáno jest: Člowěk zvyklý v slovách haněnie, po všechny dny Ecc. 33.
svého života nenaučí sě. A pro rozlitie jedu té šelmy utr-
hače svatý Augustin byl napsal nad svým stolem takto: Ktož
kolivěk miluje, těch jenž tu u stola nejsú, řeči hlodati život,
tohoto stolu věz že nenie hoden.

O kterak by bylo těžko, se psem, s sviní a s hadem sto- F.
liti, a s jedné mísy jiesti! Věrně svatému člowěku tieže jest
stoliti s utrhačem, a mnohem škodlivějie; neb onde by sě tělu
stala škoda snad a hanba: ale tuto škoda na duši, neb utr-
hač mnoho jich u stola raní až do smrti. Protož kto by s sva-
tým Augustinem držel tu zprávu, nemnoho by kněží zval
k stolu; neb ti u stola netoliko maso, jako kněžie židovští Kri-
stovo jedie, ale i kosti zhlozí a zhryzú, neb hlozí svatých
druhdy lidí život. A když člowěka nemohú kterým zlým skut-
kem v pravdě uhaněti, hyzdie jeho úmysl, řkúce, že úmyslem
porušeným, neb z žádosti pomsty, neb pro úžitek tělestný,
neb pro chválu svú, jako by byl svatý, aneb aby sě ukázal
múdrý, tak činí.

O kterak marně požíva taký člowěk úst svých i jazyka, G.
jemuž dal jest bóh i ústa i jazyk, zvlášté způsobiv nad ho-
vada, aby sě jemu vyznával, jeho zvlášté chválil, jemu ěs

modlil, bližnieho dobrému učil, s ním o bohu míle mluvil, a svú potřebu a žádosť srdečnú oznámil a v dobrém potvrdil. A ovšem zle úst a jazyku požíva, že maje jej ke vší ctnosti obrátiti, i obrátí k hřiechu, jenž bohu nic nenie ohavnějšieho, nic smrdutějšieho, a člowěku nic škodlivějšieho, a ďáblu nic milejšieho. A z toho máš, že jazyk hřiechem zprzněný jest velmě před bohem ohavný, a zwláště jazyk kněze; neb jeho jazyk má býti úd hlasu božieho, k swěcení poswátných wěcí, k těla božieho častému přijímání, a k slowu božiemu k zwěstowání. Neb to slowo jest swaté, jenž nemá býti dáno psóm; neb
Mt. 7. jest přikázanie pána světlé, jímž slepí widie, klecawí chodie, málomocní sě čistie, hluší slyšie, mrtwí wstáwají, a chudí sě blažie. Protož slušie na kněze, aby měl ústa a jazyk nezprzněný swú řečí; neb tak jazyk jeho byl by klíč nebeský, jímž by dóstojně otwieral písmo lidu, a tak i nebeské kralowstwie.

H. A wěz, že newiece plískánie marné jazyka jest od boha potupné, než mlčenie zlé, a zwláště na kněžích, a owšem na biskupiech; neb plískánie nestatečné ubudí spanlivé a často prospěje z nékaké příčiny, ale mlčenie zlé jest blizké k neužitku. Neb jazyk dán jest člowěku k wzwykání*): protož kto mlče hanebně, jazykem dobrého dobře nemluwí, ten nadarmo jazyk má zde na světě. Ale musieť jazyk býti zpraven i v mluwení i v mlčení rozumem, neb jest posel rozuma. Protož die Ša-
Eccl. 3. lomún: Jest čas mlčenie, a čas mluwenie. Neb kterak poselstwie pána swého dobře zděje posel nenaučený? Protož die dobře mudrosť: Smrť i život w rukú jazyka, to jest w moci jazyka. Protož stráž má býti położena ústóm, aby ani úžitečného slowa nezawřela, ani škodliwého wen nepustila, a tak aby k životu wěčnému wedla, a od smrti wěčné táhla. A že kněžie úřad držie proroków a pastýřów a strážných, z božieho přikázanie, wědomé jest, že jich mlčenie jest dušu i božie zrazenie. Protož
Ezech. 33. die skrze Ezechiele: Uzří-li strážný meč jdúci, a nepotrúbí hledaje lida, a přijda meč zahubí člowěka, jistě on w swém hřiechu popaden jest, to wěz na smrť: ale krwe jeho z rukú strážného požádám, to jest winu jemu z mordéřstwie dám. A od toho
Act. 20 mordéřstwie wymlúwá sě swatý Pawel, řka: Čist jsem já od

*) Po straně připsáno: ad exercitium.

krve všech vás, neb sem neutiekal, abych vám nevzvěstoval každé rady božie.

A v tomto mordu mnozí preláti a kněžie vpadli sú v nehodnosť *) kněžstvie, a v kletbu božť; neb die svatý Pavel: Nemiluje-li kto pána Ježíše Krista, kletý neb zlořečený, neb od boha odlúčený buď. A toho boje sě Isaiáš, die: Běda mně, že sem mlčel! A svatý Pavel: Běda mně, nebudu-li kázati čtenie! O poňavadž tito hrozili sú sě, kázavše do smrti. Isaiáš až do pilu rozřezánie, a Pavel až do mnohého bičovánie, i kamenovánie, i stětie; kterak já neb druhý nemame sě strachovati, jenž nesmieme sě proti zjevným nepřátelóm pravdy a zákona božieho postaviti? Věrně jsme psi němí, nemohúce štěkati, neb jsme nejsúce boha hodni; neb nejsme Krista hodni, nemilujeme-li ho viece než zbožie všeho světa a než přátel, a než život svój vlastní, o němž máme takú jistotu, že vlásek najmenšiemu z nás, ač ho konečně milovati budeme, nezahyne. Protož nedostatek viery jest v nás, že sě nepostavujem proti Jezu Krista protivníkóm. 1 Cor. 16. Is. 6. 1 Cor. 9.

I.

A netoliko my kněžie, ale i nekněžie jsme zrádcé pravdy, jako svědčí svatý Jan zlatoústý na ono slovo spasitele našeho: Nerodte sě báti těch, jenž tělo zabíjejí, a potom nemají, co by viece učinili. A die takto: Nerodte sě báti těch, jenž tělo zabíjejí, aby snad pro bázeň smrti nesvobodně mluvili, co ste slyšeli, a snad aby nedoufadlně kázali všem, což ste uchem sami slyšeli. Protož jakož z těchto slov ukazuje sě, netoliko ten zrádce jest pravdy, kterýž přestúpě pravdu zjevné, miesto pravdy mluví lež; ale také i ten, kterýž nesvobodně praví pravdu, kterúž svobodně praviti musie, aneb (ne)svobodné pravdy brání, jiež hodné jest brániti, zrádcě jest pravdy. Neb jakož kněz dlužen jest, aby pravdu, kterúž jest slyšel od boha, svobodně kázal: též laik, to věz světský člověk nekněz, dlužen jest, aby pravdy, kterúž jest slyšal od kněží jistě dovedenú z písma, branil věrně. Pakli toho neučiní, zrazuje pravdu; neb srdcem sě věří k spravedlnosti, ale vyznávánie úst jest k spasení. De opere imperf. 11 q. 3. Mt. 10. Rom. 10.

Aj také mluví ten veliký svatý. A má založenie i na

*) Po straně: in irregularitatem.

Luc. 9. kněží, i na laiky ono slovo spasitele našeho: Ktož kolivěk ne-
Mr. 8. vyzná mne před tiemto pokolením cizoložným, a mého čtenie, toho já nevyznám, když přijdu v oslavě otcě mého, před angely božími. Neb před túto řečí píše svatý Marek, že Ježíš svolav zástup veliký s učedlníky svými, řekl jest jim: Chce-li kto mě následovati, zapři sám sebe, a vezmi kříž svój a poď po mně. Jako by řekl milostivý spasitel: Ját sem přišel, abych pravdě svědectvie vydal až do smrti; protož kto chce spasen býti, musie až do smrti mé i mé svědectvie vyznati. A to přikázanie apoštolé a prví věrní křesťané plnili sú; ale již pohřiechu řiedko nalezne sě křesťan, jenž by na smrť sě o boží zákon postavil a upřiemo sě protivníkóm božím ostudil. Protož budeme od spasitele, ač nepokajem sě, na věky tresktáni!

Kapitola LXIII.

O zlé radě.

Ještě pro lepšie poznánie zlého mluvenie proti bližniemu,
A. že jest veliký hřiech zlá rada o bližniem, bez jeho vědomie; neb taký rádcě jest zrádcě toho, jemuž radí, i zrádcě pravdy i cierkve svaté, a vrah osoby, na niž zle radí. Neb má rádcě povědieti pravdu, tomu jemuž radí úžitečnú, a prospěšnú sobě, obci, i tomu o němž radí; neb jinak radě byl by mordéř. Neb
Prov 27. die Šalomún: Jakož vinen jest, ktož púšťie šípy a kopie k smrti: též muž, jenž lstivě škodí přieteli svému. O by naši biskupové, mistři, i kněžie kazatelé, jenž radie k bojóm a popúzejí, i odpustky dávajíce, v tom jistú radu písma svatého znamenali, a zvláště k životu spasitele a svatých apoštolóv patřili a táhli, jisté ne tak by lidi proti lidem k boji popúzeli; neb ač nynie nevědomě smrť nevinným způsobují, jako biskupové, mistři, kněžie a zákonníci Kristovi sú způsobili, mnějíce že by spravedlivě tak radili, však to bude ukázáno konečně, že sú zle radili!

A již pohřiechu! tak jest svět v zlosti pohřížen, že kazatelé, mistři, a věrní jiní křesťané, jenž písmo božie ohlašují, přikázanie a rady spasitele svého, jsú nazváni bludní ka-

cieři a svódcě prokletí; tak že když kto počne mluviti z písma božieho, neb přikazanie božie, ihned psi kúsavi řkú: Toť také kacieř! A dávají sobě znamenie, řkúc: Toť jsú vše kacieři, kteříž káži božie přikázanie, a kteříž je píší v svých domiech! A tak sú již zavrhli boží zákon, jejž jest náš spasitel ohlásil, že obyčejem těch knéží a zákonníkóv, jenž sú Krista umučili, viece váží ustavenie lidské než boží zákon, a učedlníky Kristovy mají za prokleté. Ale věrní majíce z písma utěšenie, pravdy proto Kristovy neopustie; neb die utěšený spasitel: Poňavadž mě sú pudili, i vaš budú puditi. A opět die: Ne- Mt. 10. přišel sem, abych pustil pokoj, ale meč; neb sem přišel, abych rozlúčil otcě od syna, a matěř od dcery. A to sě nynie děje, B. že v Praze otec proti synu a zasě, a dcera proti otci i matěři stojí; jedni rádi božie slovo slyšie, a druzí kacéřují a klnú, jakož to jest očité svědomo. Ale ufám bohu, že ti, kteříž vedlé slova božieho stojie, dokoncě setrvají, kterýmž dá on ten dar, a protivníci také někteří přistúpie k pravdě; neb viem, že již mnozí, byvše protivní, jsú již vedlé pravdy. A také mnozí sú již poběhli, jenž sú pokrytě vedlé pravdy stáli. Plní sě řeč svatého Jana v jeho epištole, jenž die: Synáčkové! 1 Joh. 2. najposlednie hodina jest; a jakož ste slyšeli, že antikrist jde, a již mnozí antikristové učiněni sú, protož vieme, že najposlednějšie hodina jest. Z nás sú pošli, ale nebyli sú z nás; neb by byli z nás, ostali by ještě s námi; ale aby byli oznámení, že nejsú všichni z nás.

Aj teď máš řeč zjevnú, že kteříž odstúpili sú od písma a od života apoštolského, že ti nebyli sú údové s apoštoly, ač sú byli mezi apoštoly; že sú byli praví antikristové, to jest protivníci Kristovi, a jsú zjevní jako lakomí svatokupci, pyšní, smilní, háncě, utrhači, obžerní. A těch sě velí svatý Pavel varovati, řka: Následovníci moji buďte, bratřie! a následujte Phil. 3. ty, jakož máte příklad náš; neb mnozí chodie, jež sem vám často ukazoval. A již i pláče praví, že jsú nepřietelé kříže Kristova, to jest ukřižovánie Kristova, a tak nepřietelé Krista, a tak i antikristové. A kteří jsú ti, ihned die: Jichž konec zatracenie, jichž bóh břicho jest, a chvála v pohanění jich, jenž zemské věci čenichají.

Aj teď máš, že Kristovi nepřietelé a tak antikristové

C. jsú, jenž břich pasú a zemských věcí pilni jsú. A kteří lidé viece pasú břicho v rozkoši, než biskupové, preláti, kněžie a
Am. 4. mnišie? Nevěř mně, věř Amos proroku, kopáči krčóv a pastýři, jenž die kněžím: Volové neb krávy tučné, slyšte slovo božie! jenž núzi činíte chudým, jenž řiekáte pánóm svým: Přineste a budeme píti! Přisáhlť jest bóh na svém svatém, že aj přijdú dnové na vás, a vzdvihnú vás na tluky, a ostatky vaše v hrncích vřivých! Věrně hrozné odpustky dává pán bóh kněžím tučným, jenž núzi činie chudým, zjiedajíce a zpíjejíce, co by měli chudí jiesti a píti. A die jisté odpustky svatý tento prorok, řka, že přisáhl jest buoh na svém svatém, to věz Kristu, že vzdvihnú vás na tluky neb na kyje, aby kože odbili, jako činie volóm, a kosti jich v hrncích vřivých vařili. Běda voluom tučným, jenž ani oří slovem božím lidských srdcí, ani vozie, bližních práci táhnúce, ani trú nohami klasuov, zrno slova božieho co plev lidských ustavení lúčiece! Kam sě hodie? jistě do Luciperovy kuchyně; neb die Amos, že ostatky jich vařiti budú v hrnciech vřivých: neb běl jedie, najlepšie pijí pitie. Neb die svatý Bernard na ono slovo svatého Davida: V práci lidské nejsú, a s lidmi nebudú mrskáni.
D. Protož zachvátila je pýcha, že kněžie a mnišie vše, což jest libé a rozkošné, to volé a držie; ale což protivné, toho sě varují. Neb s rytieři pýchu a velikú čeleď a krásnú přípravu, na koních krytie a jestřáby, vrhcaby, a také věci pilně strojie, a někdy snad na hrdle myšie kožky, krásná lože, lázni rozkošné a měkkosť; a také od ženek krásné rúcho přijímají, to věz že s nimi sě v rúše sjednávají: ale velmě chytře varují sě těžkosti pancieře, a v noci nespanie a pótek v zemi bojovných, a ženského studu a ctnosti, aneb jiné práce, kteréž ženské pokolenie má! Potie sě oráči, kopají vinaři: a oni jsúce v prázdnosti, když čas přijde požitkóv, káží sobě obnoviti stodoly; a špižierny jich plny, bóhdaj neviece nežli oněch! to věz rytieřóv a dělníkóv; živi jsú pšenicí, pijí víno najvýbornějšie. Ještě málo jest: tučnějí sě a rozšiřují sě běl obilé, a kořením víno cizí má vóni, a přidává sě oleje na kamna.

Aj také vypravuje svatý Bernard rozkoš kněžskú a mnichovskú, že najlepšie zjedie a zpijí v rozkoši, a v prázdnosti,

a v lenosti, ti jenž by měli najukrutnější život mieti! Protož die dále svatý Bernard: Jiní pracují, a naši chytrci v tu dobu sladce spie, bych neřekl na svých ložiech smilně. A v svátek nalezeno bude, ano sluhy jich v obú rukú zlaté a stříbrné orudie nesú, tlumoky a bidla rozličným zbožím naplněny a obtieženy, a v truhlách tak mnohé miešky, tak že kdyby na stuol vystavil, mněl bych, by peněz měniči byli. Co bych kováře, neb vápenníky, a jiné dělníky vyčítal? nenie třeba; pokrmu sobě velikú praci hledají: a oni, to věz kněžie, vláhnú rozkošmi. A dále die: Když vstanú z mrtvých lidé, každý v svém řádu, což sě zdá, kde bude postaveno pokolenie toto? Obrátie-li sě snad k rytieřóm, odženú je, že sú s nimi nepracovali; tak i oráči, tak těžaři, a všichni řádové lidští od sebe je požení, aby ti, jenž s lidmi v práci sú nebyli, a jež od sebe každý řád lidí žene a na ně žaluje, to miesto přijeli, kdež nižádný řád, ale věčný strach přebývá. Takť praví svatý Bernard.

Kapitola LXIV.

Pak jako sem řekl, že druhdy hřiech jazyka jest proti bližniemu, jenž jest při jeho přítomnosti, to jest když při tom jest, že jemu mluví, dělí sě na šest hřiechóv: Prvý jest ha- A.
nění z obyčejóv, druhý haněnie v rodu, třetí nařčenie velikého hřiechu, čtvrtý lánie, kletie neb zlořectvie, pátý popúzenie, šestý posmievánie. A ty všechny protivnosti trpěl jest náš milostivý spasitel velmě pokorně, ač sú zli proti němu činili ty hřiechy velmě zle. O prvém, o hanění z obyčejóv, sám die ve čtení svatého Matúše: Přišel jest Jan, ani jeda, to věz Mt. 11.
masa, ani pije, to věz vína, a řkú: Ďábla má! Přišel jest syn člověka, jeda a pije, a řkú: Aj člověk žráč a piják vína, totiž opilec, zjevných hřiešníkóv a hřiešníkóv, to věz tajemných, přietel! Pak o hanění jeho rodu die svatý Marek, že sú řekli: Však Mr. 6.
tento jest tesař, syn Marie, bratr Jakubóv a Josefóv, a Judy a Šimonóv; však i sestry jeho zde s námi jsú! O třetiem, o nařčení hřiecha velikého, die svatý Jan, že sú řekli: Však my Joh. 8.
dobře dieme, že Samaritán jsi ty a ďábla máš! Pak o kleti

Mt. 12. neb zlořectví die svatý Matúš, že sú řekli: Belzebubem, knie-
žetem ďábelským, ďábly vymietá! Tú řečí sú jeho skutky tu-
Joh. 7. pili. A svatý Jan praví, že když sú sluhy kněžské vydali
svědectvie spasiteli, řkúce: Nikdy nemluvil člowěk tak, jako
tento člowěk mluví! tehdy řekli sú jim kněžie a zákonnici:
I zdali i vy svedeni ste? i zdalić kto z kniežat v něho věří,
aneb z zákonníkóv? jedné zástup ten, jenž zákona neumie:
zlořečeni jsú! Pak o popúzení píše svatý Jan, že když jest
Joh. 2. penieze rozsypal, stoly převracel a trhovcé vymrskal z chrámu
božieho, tehdy řekli sú jemu židé, kněžie a zákonnici: Který
div ukazuješ nám, že to činiš? Také lotr rúhavý, jako píše
Luc 23. svatý Lukáš, řekl jest na popúzenie jemu: Jsi-li ty Kristus,
spas sě i nás! Pak o posmievání jest mnoho písma: neb píše
Luc 16. svatý Lukáš, že když jest chudý spasitel tupě lakomstvie řekl:
Nemóžete penězóm slúžiti a bohu, že uslyševše to zakonnici,
jenž sú byli lakomí, posmievali sú sě jemu. A svatý Matúš
Mt. 27. píše, že když jest na kříži pněl, řekli sú: Vach, jenž rúšíš
chrám boží a třetí deň je(j) ustavuješ, spas sě, jsi-li syn boží,
sstup s kříže! Též i kniežata kněžská s mistry a staršími řekli
sú. Pak co sú sě rúhali, tupiece ho před lidmi i před bo-
Joh. 9. hem, řkúc, jako svatý Jan die: Nenie tento člowěk od boha,
Luc 23. jenž svátku nedrží! A že sú na něho lživé svědčili, svatý Lu-
káš die, že sú řekli: Nalezli sme tohoto, an převracie lid náš, a
brání dáti daní ciesaři. A že zlú radu také od sebe zahnal,
Mt. 16. svědčí svatý Matúš, že když jest pravil, že jde do Jeruza-
léma na zrazenie, bičovánie, uplvánie a umučenie, a Petr dal
jemu radu, řka: Odstup od tebe to, pane! tehdy řekl jest Pe-
trovi: Poď po mně Šathane! pohoršenie jsi mi; neb nesmyslíš
těch věcí, kteréž božské jsú, ale ty, kteréž jsú lidské!

B. Aj věrný spasitele následovníče! tedť sem položil lék,
jímž móžeš strpěti od jiných hřiechy jazyka; neb jinak nestr-
pí-li kto, tehdy urazí sě i na duši i na těle; ale následuje
Krista trpělivého v pokorném setrvání, v trpělivosti zíště od-
platu, a vyčištěnie i z dušě i těla. Protož die svatý Petr:
1 Pet. 2. Kristus trpěl jest pro ny, nám ostaviv příklad, abychom na-
sledovali šlépějí jeho; jenž když sú mu láli, nelál, když je tr-
pěl, nehrozil jest. Protož zlořečená pomsta jest, jenž toho,
kterýž sě mstí, činí protivna bohu! duši jeho tupí, nic jemu

nepomóž, ale viece ho zkazí. Ale lánie, hanění i kletie následovníky Kristovy čistie, rez s nich stierají jako s nebeského orudie, a jako drahé kamenie, aby k najdražšiemu kamenu, Kristovi, v chrámě nebeského království na věky přileželo. Protož pan bóh rozpúštie jazyky utrhačóv na své vyvolené, zdali by co chlúbky v ně vpustilo, aby jazyk utrhačóv to vyčistil. A to znamenav kral David, když mu lál Semej, řekl jest: Nech ho, ať laje, neb̀t jest pán buoh přikázal jemu, aby 2 Reg. 16.
lál Davidovi; a kto jest, jenž by směl řéci, proč jest tak učiuil?

A z toho maš, že dobrým lidem všechny věci pomáhají k dobrému, i ďábel, i zlí lidé, i jich zlosti; neb když proti ďablu, proti světu, proti zlým lidem a proti jich zlostem učedlnici Kristovi bojují, tehdy vítězie, a vítěziece přemáhají, a tak v dobrém odplatu mají. Protož dobře die svatý Pavel: Milujícím boha všechny věci pomáhají k dobrému, těm, jenž úmyslem božím nazváni sú světi, to věz těm, kteříž sú od boha vyvoleni.

Kapitola LXV.

Také že tresktánie neb kárànie nezřiezené trpěl jest spasitel náš, proto že řádem tresktal jest zlosť lidskú, a zvlášté A.
kněžskú; a lidé velmě blúdie v tresktání: jedni, že netrpie míle i zlého i dobrého tresktánie, kteréž jest Kristus míle trpěl; druzí, že neřádně treskcí; protož úžitečno jest tresktánie oznámiti. Věziž, že tresktati jest, z bludu sě neb jiného kárati. Z toho máš, že nižádný nemá tresktán býti, jedné pro blud. A tak v tresktání zavierá sě zpravenie, tak že každý, ktož chce tresktati, ten má zpraviti: ale ne zasě ovšem. Neb někto móž zpraviti bez tresktánie, jako mistr móž dietě zpraviti, aby sě učilo psáti, čisti, ač jest nepoblúdilo. Též lékař móž zpraviti nohu křivú, ač netreskce.

Dale věz, že ktož chce jiného tresktati, má sám od toho B.
bludu, z něhož chce tresktati, čist býti. Druhé, má jist býti, že ten vinen jest, kohož chce tresktati. A třetie, aby to učinil pro chválu boží, pro prospěch obcě svaté, a pro prospěch

toho, jehož treskce, a z dobrého úmysla, ne z pýchy, ani z závisti, ani pro který požitek tělestný. Ktož tyto věci do sebe jmá, písmo umie, a vědomě do sebe hřiechu smrtedlného nemá, ten jiné treskci. Pakli písma neumie čísti, ale snad dal mu bóh rozum veliký bez písma; proč by ten rozum nadarmo od boha vzal, by jím bližniemu neprospieval?

C. Také věz, že jest tresktánie troje: prvé lásky, druhé bázni, třetie studu. Lásky, když kto bližnieho sám bez jiných kárá. Bázni, když již k hróze jiné k tomu přivolá. Studu, když ho již obci ohlásí. A tento řád tresktánie miení spasi-
Mt. 18. tel milostivý ve čtení svatého Matúše, když die: Shřěší-li nad tebú bratr tvój, jdi a potreskci ho mezi ním a mezi sebú samým. Aj toť miení laskavé napomenutie. Uslyší-li tě, získal's bratra svého; pakli tebe neuposlúchá, přijmi k sobě jednoho neb dva, aby v ústech dvú neb tří stálo každé slovo. Aj tuť miení báznivé tresktánie, to jest, aby sě bludný bál. Pakli neuslyší, ale pověz obci. Aj to máš tresktánie k studu, aby ustyděl sě obcě. A když toho trojieho tresktánie neuposlúchá, a vždy blúdí zjevně, nedrže božieho přikázanie, tehdy již maš sě ho varovati. Protož die spasitel: Pakliť obcě neuposlúcha, buď tobě jako pohan a zjevný hřiešník; to jest, měj ho za zlého dotud, a neobcuj s ním, dokud neuposlúcha.

D. O bychom tuto zprávu našeho milého spasitele drželi, kto by směl zjevně božieho přikázanie nedržeti? kto by směl zjevně smilniti, lichviti, svatokupčiti, v kostky hráti, neb jiné hřiechy páchati, když bychom tak vyobcovali zjevné hřiešníky? Věrně nebylo by třeba lidských ustavení, ani súdóv mnoho duchovních i světských. Ale že sme povrhli tú zprávú, najlepší k obci i k bližniemu, protož nakydali sú ustavení, ono jiných a ono jiných, že jim konce nenie.

E. Dále věz, že tři věci jsú, jenž mají hnúti člowěkem, aby jiného tresktal. Prvá věc písmo božie, jenž velí neb die spasitel: Shřěší-li nad tebú bratr tvój, treskci jeho. Druhá věc jest úžitek, jenž z tresktánie pochází; a ten jest troj: Prvý, že mnoho hřiechóv přikrývá tomu, jenž treskce, tak že pro ně nebude pohaněn v súdný deň, ani zatracen; neb die svatý
Jac. 5. Jakub: Ktož by obrátil hřiešného od bludu cěsty jeho, spasí duši jeho od smrti, a přikrývá množstvie hřiechóv. Druhý

úžitek, že bude milován od toho, jehož *) treskce; neb die Šalomún: Treskci múdrého, a bude tě milovati. Třetí úžitek Prov. 9
jest, že člowék nebude účasten hřiecha z netresktánie; neb die
svatý Augustin: Toho, jenž hřéší, bez pochybenie vinu má ten, Dist. 86.
jenž móž tresktati, a meška polepšiti. A Ezechiel prorok die:
Strážný vida hynutie neb přiestrachu a nepověda, dá počet Ez. 33
neb odpověď za krev. A svatý Jeronym die: Ktož móž překaziti zlým, a nečiní, nic jiného nenie než přietel zlosti jich.
A proto prorokové světí i pán Ježíš s apoštoly zamordováni
sú, že sú lid z hřiechu tresktali. Dajž ten milosrdný spasitel, aby nás mnoho bylo, jenž bychme právě tresktali!

A že svár bývá mezi kněžími a nekněžími o to, kto má F.
tresktati, a pravie kněžie, že jedné oni mají tresktati laiky, ale zasě nic; a také pravie, že nižší nemá vyššieho tresktati; protož věz, že ono slovo Kristovo: Shřéší-li bratr tvój nad tebú, potreskci ho, ne samého Petra dotýká, ale každého křesťana, jehož bratr to věz každý křesťan neb člowék má býti. A poňavadž každý křesťan má býti každého křesťana bratr, a tak každého kněže, tehdy když kněz shřéší nad neknězem, buďto muž neb žena, tehdy má ho z lásky tresktati; a kněz, jest-li vinen, má míle přijieti a vděčen býti. Neb viem to, že kdyby veliký trn uvázl v nohu knězi, aneb šíp v prsy, rád by viděl, kto kolivěk by jemu z lásky opatrně vytáhl: ovšem má rád viděti, když trn**) z duše, jímž raněn jest do smrti, kto kolivěk jemu vytrhne, aby obžil.

Aj z této řeči máš, že kněze móž a má z lásky muž neb žena tresktati, když vidí na něm kterú nehodu, a zvláště kdyby kněz pudil neb velel co zlého učiniti. A toho dovodie světí příkladem oslicě, jenž jest proroka Baláma tresktala, když jest ji bodl, aby šla, a ona nechtěla proti vóli angela, jenž jest jí byl cestu zastúpil. Neb psáno stojí v knihách čtvrtých Num. 22.
Mojžiešových, že když jest Balám jel na oslici k králi pohanskému, aby z peněz dal zlořečenstvie na lid boží, tehdy angel boží stál jest na cěstě proti Balámovi; a oslicě uzřěvši angela stojicieho na cestě s vytrženým mečem, odešla jest s cesty a šla přes pole. A když ji bil Balám, chtě ji na cestu navesti,

*) Rkp. genz ho. **) ten.

stál je angel v cestě úzké mezi dvěma vinicěma; a uzřevši ho oslicě přitiskla sě k stěně, a přitřela Balámovi nohu. A on ji opět bil; a angel opět na úzké miesto šed, kdež jest ani na pravú ruku, ani na levú nemohl sě Balám uhnúti, stál jest v cestě. A když uzřěla jest oslicě angela stojícieho, padla jest pod ním; a on rozhněvav sě, bil jest kyjem boky jejie. A otevřěl jest pán buoh ústa oslicě, a mluvila jest: Coť sem učinila? proč mě tepeš aj již třetie? Aj teď máš, že oslicě tresktala proroka a pána svého, a to z božie vóle pro zlý skutek, že on na zlé jel; a ona poznavši, že angel boží brání, nechtěla ho ke zlému nésti.

6. Též má učiniti věrný křesťánek, jenž zná vóli boží, a vidí angela božieho s mečem vytrženým; to jest, zná Krista s jeho slovem svatým, jímž brání, aby poddací nebyli příčina k hřiechu svým prelátóm, jichž lakomstvie nynie oslicě, to jest najsprostnější člověk, jemuž angel boží sě ukázal, znamená. A tak jest znamenitý Balám s túto oslicí, že svatý Petr při-
2 P. 2 vodě příkladně na nynějšie lakomé prelaty a kněži, die: Budú mezi vámi mistři lživí. A potom ihned die: A mnozí budú následovati jich smilstvie, skrze něž cesta pravdy v rúhání bude; a v lakomství lživými slovy budú lakomstvie od vás své pluniti, jímž súd již nikdy nepřestává, a zatracenie jich nespí. A potom dále die svatý Petr, že jsú v rozkoši hojni a smilni, majíce oči naplněny cizoložstvím a nepřestálého hřiecha, klamajíce duše neustavičné, srdce majíce v lakomství zvyklé, zlořečenstvie synové, opustivše pravú cěstu, zblúdili sú, jdúc cěstú Balámovú z Bozor, jenž jest mzdu zlosti miloval. Ale tresktánie jest měl svého bláznovstvie, neb poddané němé hovádko člověčím hlasem mluvilo, a bránilo prorocké nemúdrosti. Aj takť mluví svatý Petr o následovnicích Baláma v lakomství a v jiné zlosti, jež móž dobrý člověk tresktati, ale aby sám nebyl vinen.

11. Protož nalezneš-li kde, že který svatý die, že menší nemá tresktati většieho, rozuměj, když menší jest také vinen; neb každý, kto chce jiného tresktati, má býti něco vyšší než ten, jehož treskce. U příkladě: jest-li biskup v smilstvi, a laik, jenž nevie do sebe nižádného hřiecha smrtedlného, a jest pilen, aby nikoli smrtedlně neshřěšil, a tak že nemá hřiechu

smrtedlného, tehdy tak laik, buď to chudý sedláček, neb žena chudá, již jest větší před pánem bohem. Dóvod jest Kristóv, jenž die často: Kto sě níží, ten bude povýšen, a ktož sě Luc. 14. výší, ten bude ponížen. A že sedláček dobrý ten níží sě, po- Luc. 18 slúchaje pana boha, nechtě nic proti němu učiniti, protož před bohem jest povýšen: a biskup ten sě výši pýchú, že boha neposlúchá, veda smilstvie, protož jest před bohem ponížen: a tak sedláček ten dobrý jest vyšší a dóstojnější než biskup. Toho jest příklad na leckterém sedláčku, jenž jest spasen, a na Jidáši biskupu, jenž jest zatracen.

Ale snad vytasí sě kněz neb zákonník, a die: Kak móž to býti, aby hubený chlap byl dóstojnější než biskup? Věru těm odpovieda najdóstojnější biskup, Ježiš, řka: Vy jste, jenž Luc. 16. spravedlivy sě činíte před lidmi, ale bóh znáť srdcě vašě; neb což lidem vysoké jest, ohavnosť jest před bohem! To věz: vy jste vysocí před lidmi, ale ohavní před bohem. Dává jim příklad na chudém Lazaru a na bohatci: že Lazar byl ohavný, chudý, nežitóv plný před lidmi, a bohatec velebný; shledáno, když sta umřela, kto jest vyšší a dóstojnější, že Lazar, a kto nižší, že bohatec: onoho v radosť angelé k bohu, a tohoto ďáblé v muku věčnú nesli sú. A jest-li kto tak hlúpý na světě, by nechtěl raději býti dobrým sedláčkem, než biskupem zlým? musil by býti bláznem oslepeným ot ďábla, aby neznal, co jest lepšie! A že nevieme, kto zde na světě mezi námi jest najdóstojnější před bohem, a jedné ku povýšení v světě střepíme; protož mylné mníme, by ten byl dóstojnější, kterýž jest v úřadě neb v zboži povýšenější. Ale svatý Řehoř ne tak, neb die: Před bohem ne stav povýšenější, ale života lepšieho skutek člověka činí dóstojnějšieho. A tato řeč má založenie v slovách Kristových: neb když sú učedlníci jeho tázali ho, řkúc: Kto větší jest v nebeském králevstvě? a on postavil jest mládence mezi nimi, a řekl jest: Věru pravi vám: neobrátíte-li sě a Mt. 18. nebudete jako mládenci, nevejdete v královstvie nebeské. Aj teď pýchu učedlníci poraziv, ihned dává odpověď, kto jest dóstojnější, řka: Ktož kolivěk poníží sě jako mládenec tento, ten jest větší v kralovstvi nebeském. Neb poňavadž pokora činí velikého, větčie pokora činí větčieho.

Pak mějž tento dóvod, aby dokázal, kto jest větší: Ktož

kolivěk jest Kristovi podobnější v prospěchu cierkvi svaté a v pokoře, ten jest lepší; neb jest před bohem dóstojnější. Neb buoh tiem viece má člověka vzácna, čím viece jeho následuje;
2 Cor. 10. a proto jest dóstojnější. Neb die svatý Pavel: Ne ten, jenž sě sám chválí, hodný jest, ale kohož bóh chválí. Protož die
De op. imp. 29 svatý Jan zlatoústý: Ne vše, což před lidmi spravedlivé sě zdá, ihned před bohem spravedlivé jest; neb čím bóh lepší jest než člověk, tiem hlubší jsú boží súdové.

Aj z těchto dóvodóv máš, že každý, jenž chce jiného tresktati, má býti větší, neb má býti dobrý, aby hřiešného
Luc. 6. tresktal; neb jinak řekl by jemu pán Ježíš: Pokrytče! vyvrz najprvé břevno z oka svého, a tehdy prozřiž, aby vyvrhl mrvu z oka bratra svého. O běda nám kněžím pokrytcóm, že kdy smieme jiné tresktati z hřiechóv malých, a jsúce naplněni velikých! pohřiechu, vedlé slova Kristova, jest mezi námi veliká věc pokrytcóv!

Kapitola LXVI.

Tři přiekazy tresktánie.

A. Věz ještě, že tři jsú překážky dobrého tresktánie: Prvá překážka jest nerozumná pokora, to jest útulnosť. Proti té
Tit. 2. die svatý Pavel Titovi: Mluv, napomínaj a treskci. A pán
Mt. 18. Ježíš die: Shřěší-li bratr tvój nad tebú, a ovšem proti bohu, treskci jeho. Druhá překážka jest strach pohoršenie. Proti
Mt. 15. té die spasitel, když sú mu řekli učedlnici: Mistře! vieš, že zákonnici uslyševše to slovo, pohoršili sú sě, řekl jest: Nechte jich, to věz ať sě horšie; slepíť jsú a slepých vódcě, a povedeli slepý slepého, oba v jámu upadneta. A toto váže svatý Řehoř, die: Od pravdy vzniká-li pohoršenie, jistějšie jest přeSuper Ezech. stúpiti, aby vzniklo pohoršenie, než pravdu opustiti. Též die i svatý Augustin.

Tohoto neumějí nynější prelátové a kněžie, jenž řkú, že nemá kázanie býti, od něhož bývá pohoršenie. Věrně taci lehcě by Krista shladili, kdyby jim ta řeč stála; neb od Krista neb na Kristu vzeli sú pohoršenie biskupové, mistři, zá1 Pet. 2. konnici, židé obecní, i jeho učedlnici. Protož svatý Petr, jenž

také byl sě nad ním pohoršil, die o něm, že jest kámen urážky a opoka horšenie tém, kteříž urážejí slovem, to věz i sě i jiné. Neb židé a pohané, řkúc že Kristus nenie bóh, urážejí sě i jiné o ten kámen, jímž jest spojeno křesťanstvo, pošlé z židóv a z pohanóv. A křesťané urážují sě na Kristovi, že přikázanie jeho neplnie, a zvláště kněžie, jímž pravda Kristova, chudoba, čistota i pokora jest již v pohoršenie. A to jest prorokoval on sám učedlníkóm svým, kdy sú ho tázali o súdném dni, řka: Tehdy dadie vás v zamúcenie a zabijí vás, Mt. 24. a budete v nenávisti všem lidem pro jmeno mé. A tehdy horšiti sě budú mnozí, a zrazovati sě budú a nenáviděti, a mnozí lživí kazatelé vstanú a svedú mnohé; a že přemnoží sě zlosť, rozmařie láska. Aj teď máš, což praví Kristus o pohoršení mnohém; protož znamenitě jest řekl milý spasitel: Blahoslavený, kterýž sě nepohorší na mně! Mt. 11.

Třetie překážka tresktánie jest nezřiezené milovánie. A v tom pohřiechu! jsú matky, otcové, páni i panie k svým menším. A ti sě mají lekati příkladem Eli, toho kněze z starého zákona, jenž jest měkce své syny kněží kázal, proto že sú lidem bezděky z hrncóv brali maso, a s ženami léhali u chráma, jako psáno jest v knihách prvých královských. O tom Eli die svatý Jeronym: Eli, že synóv hřešících nechtěl tresktati před najspravedlivějším súdcí, sám sě s syny ukrutným zatracením porazil. Aj slyšíš pomstu! A die písmo o něm, že sedě na stolici tázal sě, kaký hřmot jest u městě? a muž jeden, jenž od boje byl přiběhl, řekl jemu, že utekl jest lid Izrahelský před Filistíny, těmi pohany, a že pád veliký stal sě jest v lidu; a také že dva syny jeho, Ofní a Fineés, umřela sta, a archa božie vzata jest. A když jest uslyšal, spadl jest s stolice, a rozraziv témena umřel jest. Proč jest tento tak umřel a synové? Proto že vlažně tresktal syny z hřiecha, řka: Proč činíte také věci, totiž že s ženami ležete, ty věci najhoršie v lidu? Nerodte, synáčkové moji! neb nenie dobrá pověsť, kterúž já slyším, aby příčina byli k přestupu lida božieho, to věz svým zlým příkladem. Shřeší-li muž proti muži, móž sě bóh nad ním smilovati; ale shřeší-li proti bohu muž, kto zaň bude sě modliti? A nechtěli sú slyšeti hlasu otcě svého, neb chtěl je bóh zabiti. B. 1 Reg. 2 et 3. 1 Reg. 4. 1 Reg. 2.

Aj teď máš biskupa s kněžími, jenž sú božieho přikázanie neplnili*). Co pak nynie biskupové? sami smilnie! A jakýž otec, tací synové; on jich netreskce, jedné ač na penězích, jakož činie i arcipřěštové a jiní úředníci. Črt črtu oka nevykline, a zmek oba do pekla vezme! A běda bude pastýřóm,
Ez. 34 jakož die pán bóh Ezechielovi: Synu člowéka! prorokuj a řci pastýřóm: Toť die pán buoh: Běda pastýřóm lida, jenž sě sami pasú! A dále die: Po wší zemi rozptýlena sú stáda má, a nenie kto by pohledal. Protož pastýři slyšte, slyšte slowo božie! Živ jsem já, die pán bóh: proto**) stáda má učiněna sú v lúpež, a owcě mé v sežránie všech zwěří polských, proto že nebylo pastýře; neb sú nehledali pastýři stáda mého, než pásli sú pastýři sami sě, a stada mého sú nepásli. A potom die pán bóh, že chce učiniti, aby nebyli ti pastýři, a že chce sám své owcě pásti.

C. Pak jest čtwrtá přiekaza tresktánie, jenž jest bázeň, pro niž člowěk nesmie pravdy powědieti, a to aby přiezni neztratil, neb pożitka tělestného, neb nebyl pohaněn, neb urażen, a owšem aby nebyl umořen. A w té přiekaze jsú mnozí u knieżat, mnozí kněžie, mistři a kazatelé: a já pohřiechu! byl sem, że nesměl sem proti zjewné zlosti mluwiti, boje sě nemúdře póhonów, kleteb, odsúzenie, a smrti sé lekaje. Ale milosrdný spasitel, jenž mě připustil k swému úřadu, již mi dáwá smělosť, abych sě již nestrachoval, ale již pravdu mluwil proti każdému, jenž by byl proti zákonu Jezu Krista.

Kapitola LXVII.

Tresktánie přijmi rád.

Také wěz, że tresktanie má mile přijato býti: Prwé proto,
A. że písmo welí; neb die bóh skrzě Davida: Přijměte tresktánie, ať sě někdy pán nehněwá, a nezahynete s cesty spraweďlivé.
Prov 15. A Šalomún die: Ktož nenawidí tresktánie, umře, to wěz na wěky. Druhé proto, neb ktož rád slyší tresktánie, ten bywá
Prov 15 dobrý. Protož die Šalomún: Ucho, kteréž slyší tresktanie.

*) Rkp. naplnili. **) Proto že.

jest ucho života, to jest, vede k životu dobrému. Třetie, že ktož zamietá tresktánie, ten sobě škodí Protož die Šalomún: Ktož zamietá tresktánie, ten nenávidí duše své; ale ktož přivoluje tresktáním, vladař jest srdcě. Příklad již byl jest na synech Eli; a také jest na králi Farao, jenž jest netbal tresktánie božieho, skrzě Mojžieše daného; a na kněžích, jenž sú netbali tresktánie spasitele milostivého. Prov. 15.

A věz ty, ktož jsi, že máš-li na sobě hřiech vědomé smrtedlný, a jedné neodmlúváš-li, když sě na ten hřiech mluví, a mile přijmeš, jest na tobě někaké znamenie, že budeš sě káti toho hřiecha. Pakli sě hněváš a odmlúváš, a ovšem bráníš sě v hřiechu, a protiviš sě tomu, jenž proti tomu hřiechu mluví, jako sú činili kněžie proti Kristovi a nynie také činie, věru zlá čáka; neb takým řekl jest spasitel: Zemřete v hřiešiech vašich! Jáť nižádného neodsuzuji, bohť súdí; hleď každý k sobě. Slyší-li pak kto tresktánie, a želé hřiechóv, které páchal, a miluje toho, jenž ho treskce, již má veliké znamenie, že mu pán bóh ty hřiechy z duše vyčistil; neb by ještě ti hřieši v duši byli, tehdy by neželel, ani by miloval tresktánie; neb nestojí želenie hřiechu pravé a libosť spolu v duši. Dóvod maš, že smilník, dokud má vóli k smilství, neb lakomec k lakomství, neb jiným hřiechem obklíčený, jakž kolivěk uslyší, ano mu někto chce v tom překaziti, ihned neb sě lekne, neb zamúti, neb sě hněvá. Ale ktož hřiechu nepoznal jest smrtedlného, ten slyše jest vesel; pakli sě dopustil a již sě kál, tehdy opět jest vesel, že jest ho ostal; pakli ještě sě nezpoviedal, ale již želé a míle slyšie, již v tu dobu duch svatý jím hýbá svým slovem, aby hřiechu ostal. B. Joh. 7.

Již máš příčiny, pro které máš míle trpěti tresktánie. Ještě věz, že tresktánie má býti řádné, a zvláště od preláta, to jest od vyššieho; neb ma povolati najprvé a řéci: Co to slyšim o tobě? A tak má vzvěděti pravdu; neb die písmo: Prvé než otiežeš, nehaněj nižádného. Druhé má tresktati tiše a skrovně, neb die David: Přijde tichosť a budeme tresktáni, to jest z tresktánie tichého budeme polepšeni. Třetie laskavě, ne aby potupil, neb oblúpil, neb pohaněl, ale aby navedl a polepšil. Čtvrté řádně, jako spasitel přikázal: Shřěší-li nad tebú bratr tvój, i tak dále, jako prvé řečeno. Neb na to slovo die svatý Augustin: C. Eccl. 11. M. 18.

Znáš-li sám, že shřěšil nad tebú, a ty chceš přede všemi tresktati, již nebudeš opravcě hřiecha, ale zrádcě. Ale ty věci mají tresktány býti před lidmi, kteréž sě dějí před lidmi, a ty tajemně, které sě dějí tajemně. A jinde die svatý Augustin: Jest-li hřiech skrytý, skryté treskci; jest-li zjevný, tehdy zjevně treskci, ať sě ten polepší a jiní sě bojie. A tak tento svatý sjednává písmo, neb Kristus die: Shřěší-li bratr tvój nad tebú, treskci ho sám mezi ním, a tak dále. A svatý Pavel die: Hřešície přede všemi treskci, ať sě jiní bojie. Již vybeř: kto, kdy, kterak, koho, proč, kterým řádem má tresktati, a proč má míle člowěk tresktánie přijieti.

De verb. dom. 15

1 Thi. 5.

Kapitola LXVIII.

O lání.

A. Již o lání, jenž jest troje, slyš. Některé lánie jest zjevné hodné, jakožto jest v písmě položené; neb laje prorok všem, kteříž přikázanie božieho neplnie. A tiem obyčejem ktož laje, sám do sebe hřiecha smrtedlného nevěda, ten hodné laje, když z lásky pro chválu boží to činí. Druhé lanie jest zjevné nehodné; jako když kolivěk kto laje bližniemu svému bez viny. A třetie lánie jest přikryté, jako jest kletba kněžská, již klnú někdy křivě, aby naplnili své lakomstvie.

O druhém lání chci nynie řeč vésti, neb toho lánie má sě každý varovati: Prvé proto, že lajci škodí, a tomu, jemuž on laje, neškodí, jedné ač by byl hoden lánie. Protož přikazuje svatý Pavel neláti, řka: Dobrořečte neb chvalte, a neroďte láti. A svatý Petr také přikazuje, řka: Nedávajte zlého za zlé, ani lánie za lánie, ale zpět dobromluvte neb chvalte. A dává nám na příklad Krista tichého, řka, že když sú mu lali, nelál jest. A odtud vzal jest svatý Pavel za zprávu, že die: Lajť nám a dobrořečíme: to jest, dobré za ty mluvíme, jenž nám lají, jako Kristus mluvil, řka: Otče! odpusť jim, neb sě nevědie, což činie. A tato jest jistá zpráva k odplatě; neb najspravedlivější súdcě nenechá, aniž móž nechati svých věrných následovníkóv bez odplaty.

Rom. 12.

2 Pet. 2.

Luc. 22

B. Druhé, má sě každý varovati lánie proto, že pán buoh

nedal jest jazyka, ust, rtóv i jiných údóv k láni nehodnému, jenž jest netoliko neplatné, ale škodlivé; ale dáni sú údové k dobrořečení, i moc, abychom mohli dobré, úžitečné a svaté věci mluviti. Protož ten řád od boha daný převrátiti v neřád, jest velika nevděčnosť a ohavnosť, a tak i škoda tém všem, jenž tak laji. Protož die svatý Pavel, že ani lajci, ani lapaci 1 Cor. 6 králoustvie božie budú mieti; neb velmě daleko jest lánie od nebeských měšťénínóv. Neb svatý Judas, apoštol Kristóv, píše v své epištole, že když Michal s ďáblem sě vadil o tělo Mojžiešovo, nesměl jest ďáblu láti, ale řekl jest: Přikázal tobě pán buoh. Neb poňavadž ďábel jest v svém bytu stvořenie dobré božie, zjevno jest, že láti jemu bez božieho přikázanie bylo by haněti stvořenie, a tak i stvořitele v stvoření. Protož i die apoštol Judáš svatý, že nesměl jest Michal archangel ďáblu*) dáti rúhánie, to jest nesměl sě jest jemu rúhati; neb jest božie stvořenie k němu podobné. A k témuž die svatý Jakub apoštol v své epištole, že jazyk jest nepokojné zlé, jímž Jac. 3. lajeme lidem, kteříž v podobenství boha učiněni sú. Protož die pismo: Když laje zlý ďáblu, laje i své duši. A tomuto Ecc. 21. by pismu lépe rozuměl, kdyby znamenal, že každého člověka duše, jenž jest v smrtedlném hřiešě, jest zlý duch. Že duše C. jest duch, nemóž toho proti pismu kto právě řéci; neb o Kristovi die svatý Matúš: Ježiš křiče velikým hlasem, vypustil Mt. 27. jest duch. A že pro smrtedlný hřiech jest duše zlý duch, to ukazuje spasitel, když die: Já sem vás dvanadcte vyvolil, a Joh. 6. jeden z vás ďábel jest. — mieně Jidáše pro hřiech. Protož milý brachu! chceš láti ďáblu, a neznamenáš, že jsi sám ďábel, jsi-li v hřiešě smrtedlném; ale dělíš sě od ďábla zatraceného tiem, že máš tělo, a on nic, a že móžeš k milosti, dokud jsi živ, přijíti, ač bóh ráčí, a on nic, a že s Kristem maš bratrstvie člověctvím. A kdy toto lidé poznají, vzvědie, co jest duchóv zlých a ďáblóv vtělených! totiž že již jest mnoho, ač nynie počtu nevědie.

Třetie, má hnúti člověkem řád lásky, jíž každý člověk má bohu poddán býti, a jeho zřiezenie milovati. Neb poňavadž bóh pluě mstí nad neumnými, měl by člověk radějé sě slito-

*) Rkp. sudu.

vati nad tiem, nad nímž bóh mstí, a prositi za něho, než by viece pomsty přidal proti zápovědi boží, jako súdce bohu nepoddaný. A proto taký lajcě, laje bez božieho přikázanie, škodí sobě. Protož i die múdrý: Když zlý laje ďáblu, laje své duši. Neb tak laje bez milosrdenstvie a bez pokorného poddánie božiemu řádu, sám sobě ujímá dobroty; a to jest zle činiti, a tak i zlořečiti samu sobě. A mél by taký lajcě
Ecc 8. pomněti, že die písmo: Nezamietaj člověka, jenžť sě obracuje od hřiecha, aniž laj jemu; pomni, že všichni v porušení jsme. Neb za bližnie své, o nichž nevieme, odpustí-li jim bóh hřiechy, máme sě modliti, aby ostali hřiechu; a že ďábel trpí, máme toto rádi viděti věru, a neprositi,*) aby jemu bóh odpustil hřiechy neb muku. A tak má rozumieno býti ono slovo Šalo-
Prov. 26. múnovo: Jako pták, jenž vysoko letí, a vrabec leckam letící, též lánie darmo řečené. Neb jakož pták vzhóru sě zdvihna, musie na zemi padnúti: tak lánie daremné musie sě na hlavu
Ecc. 27. lajcě navrátiti, vedlé onoho písma: Ktož nahoru lučí kamenem, na hlavu jeho padne.

D. A že lánie tieží sě z nevinnosti osoby, jíž laje kto, a také tieží sě z zavázánie člověka toho, jenž laje, k tomu člověku, jemuž laje, zjevno jest, kterak těžce ženy břěšie, jenž svým dětem nevinným lají, otcové synóm, páni sluhám, mistři žákóm, posluchači kazatelóm, a zasě též; neb také lánie móž škoditi jiným, ne proto, že oni láním chtie uškoditi, ale proto, že lajíce sami hřěšie, a tak jiným pomoci ujímají. U příkladě, tiehne-li jeden s jinými vóz, a zabývá sě, a pro zabývanie oni mají újmu pomoci; též tuto. Neb všichni spolu máme táhnúti vóz ctnosti k věčnému životu; a lajcě zlí jako zabyh ujímají pomoci a tak škodie, ač jich slova dobrému neuškodie, jakož
Gen. 27. oni mnějí, by uškodili; neb die písmo: Ktož tobě bude zlořečiti, ten buď zlořečený. A že nemá spravedlivý láti, zasě die písmo: Láti budú oni, a ty budeš dobrořečiti. A odplatu
Mt 5. jistí pán Ježíš, řka: Blahoslavení budete, když vás nenáviděti budú lidé, a zlořečiti budú vás. Protož věrný křesťane! prospievaj v následování svého spasitele, a buď s ním nazván zlořečený; a neboj sě, byť uškodilo zlořečenstvie jich.

*) Rkp. neprosili.

Pak lánie, jenž slove kletba, to jest velmě lacino od žá- E.
kovstva, a nezřiezeně běží; jenž vedlé písma nemá nikdy býti,
jedné pro hřiech smrtedlný a zjevný. A slove vyobcovánie,
proto že má hřiešný člověk zjevny, smrtedlným hřiechem obklíčený, od svaté obcě odlúčen býti jako zjevný hřiešnik a po-
han, vedlé slova Kristova prvé řečeného: Neuposlúchá-li obcě, Mt. 18
buď tobě jako pohan a zjevný hřiešnik, to věz: neobcuj s ním.
A tak klne a vyobcuje svatý Pavel smilníka, jenž jest s svú
macechú hřešil, přikazuje Korintóm, aby zberúce sě ve jmeno 1 Cor.
pána Jezu Krista, dali toho člověka v pohubenie těla, aby duch
spasen byl. A nerozuměj, byť kázal ho zabiti svatý Pavel,
než jako die svatý Augustin, aby ho vyobcovali, a ďáblu nad
jeho tělem moc dali, aby ho na těle trápil, ale duši neuško-
dil, a tak aby ku pokání přišel; neb tu moc měl jest svatý
Pavel nad těmi, kteříž sú zle byli živi. A praví svatý Jan
zlatoústý, že pravie někteří, že ten smilník byl jest kněz. O
by nynější kněží smilnú obec tak vyobcovala, a ďáblu trápenie
moci boží poručila, jako svatý Pavel, zdá mi sě, že by mnozí
kostelé neměli mše do tého dne! A netoliko svatý Pavel toho
smilníka vyobcoval, ale i jiné smilníky a hřiešníky; neb ihned
potom die: Ač kto, jenž křesťanem slove, mezi vámi jest smil- 1 Cor. 5
ník, neb lakomec, neb modlosluha, neb lajčě, neb opilec, aneb
lapák, s takami ani pokrmu beřte.

Aj teď maš založenie spravedlivého vyobcovánie, jenž
slove kletba, jíž nynie vydavají na ty, ktož Krista vyznávají,
jako sú židé byli vydali na Krista i na ty, jenž by ho vyzná-
vali; neb piše svatý Jan ve čtení: Již sú sě byli schukli židé, Joh. 9
to věz biskupové a kněžie, že ktož by vyznal, že on jest Kri-
stus, aby ven byl z obcě vyvržen; a toho sú dokázali na sle-
pém již na vidomém, jehož byl pán Ježíš osvietil, že když jest
pravdu vyznal o Kristovi, ihned sú ho ven vyvrhli. Ale velmě
sě jemu zle stalo, neb ihned nalezl ho spasitel! Zlosynové vy-
vrhli a bóh přijal, oni chtěli ztratiti a Kristus nalezl, oni zlo-
řečili a Kristus dobrořečil, oni z viery bludné vyhnali a Kristus
v pravú uvedl, řka jemu: Věříš ty v syna božieho? ten jest,
jenž s tebú mluví.

Toto znamenajíce světi: Augustin, Jeronym, Jan zlato- F.
ústý, Řehoř, píši, že spravedlivému lidské vyobcovánie, jenž

21 q 3. slove kletba, neškodí; né i práva řkú, ustavená po jich naučení, že křivá kletba tomu neškodí, jehož klnú, ale tomu, jenž klne. Protož die svatý Řehoř, že sě pastýř má báti svazovati neb rozvazovati nerozumně; neb móž nerozumné kléti: prvé pro zisk tělestný, druhé pro svú chválu, třetie pro svú pomstu, čtvrté z poblúzenie, jsa zle naučen, páté upřiemo z zlosti. A kdy tyto kusy budem pilně vážiti, shledáme, co jest křivých kleteb; a že obecně viece škodí tém, jenž klnú, než tém, jež klnú, příklad prvý máš, že všichni biskupové, kněžie i zákonníci kromě Nikodema, klnúce Krista, viece sú sobě uškodili než Kristovi a tém, kteréž sú pro něho kleli. Též i nynie sobě škodie, klnúce ty, jenž slovo Kristovo káží.

G. A že svatý Řehoř praví, aby ten, kterýž pod mocí pastýře jest, bál sě svazovánie, to jest kletby i křivé, a aby pastýře svého súdu všetečně netresktal, protož věz, aby uměl k tomu odpovědieti, že člověk jsa jist, že nenie vinen tú věcí, pro niž ho vyobcovali sú, aneb znaje, že nemá pro tu věc vyobcován býti, vedlé řeči svatého Řehoře má sě báti kletby: Prvé proto, aby jeho starší křivě neklel a sobě neškodil; neb má mieti péči za každého, a tak i za toho, jenž ho klne. Druhé má sě báti kletby proto, aby snad pro ni od pravdy neodstúpil, a také aby snad nebyl netrpéliv. Třetie má sě báti, aby blížní jeho nepohoršili sě nad ním, mnějíc by on zle nestál. Ale nemá sě báti, by jemu ta kletba byla k zatracení, poňavadž jist jest, že klnú ho bez viny, aneb proto, aby ho od božie vóle odstrčili. A k tomuto jest požehnánie najvyššieho biskupa Krista, jenž die svým, jež klnú pro jeho
Mt. 5. slovo aneb bez viny: Blahoslaveni budete, když vás budú zlořečiti lidé, a puditi vás budú a řkú všelikaké zlé proti vám,
Luc 6 lžice pro jmeno mé. A opět ve čtení sv. Lukáš die: Blahoslaveni budete, když vás nenáviděti budú lidé, a když odlúčie vás, to věz od obcě, a pohaněji vás, a vyvrhú jmeno vaše jako zlé, pro syna člověčieho. Radujte sě v ten den a veselte sě, aj odplata vaše mnohá jest v nebesiech; neb též sú činili prorokóm otcové jich.

H. Tuto řeč má važiti každý věrný křesťan, a mile trpěti pro svého spasitele; a má býti pilen, aby nižádného hřiecha neučinil, a zvláště smrtedlného; neb tak jsa živ bez něho,

jest v obci svaté před bohem, ač jest zlořečený a vyvržený před lidem od prelátóv. A zasě ktož kolivěk jest v hřieše smrtedlném, ten jest vyobcován v ten čas z obcě svaté, tak že ten čas nenie svatý laskú před bohem, ač sě zdá dobrý a svatý před lidmi. A toho dotýká spasitel, řka kněžím a zákonníkóm lakomým a pyšným, jenž sú sě posmievali jeho kázaní: Vy jste, jenž spravedlivy sě činíte před lidmi, ale bóh zná srdcě vaše; neb což lidem vysoké jest, ohavné jest před bohem. Aj teď máš, že před lidmi byli sú zákonníci a kněžie jako spravedliví a dóstojní, a před bohem, jenž srdcě jich zná, byli sú ohavní. Též i Jidáš před lidmi zdál sě dóstojný apoštol, a před bohem byl jest zlořečený i prokletý ďábel. Luc. 16.

Též i ve čas jest; neb bez pochybenie každý, jenž lúčí sě od božieho přikázanie, jest v boží kletbě, jakož die David prorok: Zlořečení, kteříž odchylují sě od přikázaní tvých! A svatý Pavel také klne každého, jenž Krista nemiluje, jako jest každý, jenž smrtedlně hřešie, když die: Ktož nemiluje pána našeho Ježiše Krista, buď prokletý! On die řecky: anathema, to jest vyobcovaný, odlúčený, ztracený neb odsúzený; neb bez pochybenie každý, jenž jest v hřieše smrtedlném, ten Krista nemiluje, a tak jest od něho hřiechem odlúčen, oddělen, a z jeho obce vyvržen, a již odsúzen, nenavrátí-li sě zasě k milosti. I. 1 Cor. 16.

O bychom my kněžie toto vážili, rozpomenuli bychom sě, když řiekáme primu, že klneme každého, jenž božieho přikázanie nedrží; a tak každý kněz, kterýž jest v hřieše smrtedlném, klne sám sě, když řieká: Zlořečení, kteříž sě lúčie neb odchylují sě od přikázaní tvých, jako jsú: smilníci, lakomci, svatokupci, pyšní, obžerní a rozkošní. A kto viece tací, než pohřiechu! my kněžie, na něž písmo svatých prorokóv volá? Kterakž tehdy, die svatý Řehoř, ti jenž světí nejsú, jiné svaty činiti mohú? a kteříž kleti neb zlořečeni jsú, jiné dobrořečiti neb žehnati mohú? A když v těle Kristově, to věz v zboru Kristově svatém nejsú, kterak Kristovo tělo dávati neb bráti mohú? Kto zlořečený jest, žehnati kterak může? Jako by řekl: Nikoli nemóž dóstojně. K. 1 q. 1.

Již máš v této kapitole, že jedno lánie jest hodné, jenž má založenie v písmě; jako jest tresktánie z lasky, a kletie I.

spravedlivé. Druhé lánie jest zlé, jenž bývá bez příčiny spravedlivé. A třetie kletba nespravedlivá, jenž dobrému, když ji
Ps. 118 mile trpí, velmě prospievá, když die věrný s Davidem: Kléti budú oni, a ty žehnati. A sám buoh die skrzé Malachiáše
Mal. 2. proroka k zlým kněžím: Kléti budu vaše žehnánie, a vaše kletie žehnati, to jest: Co od vás bude kleto, bude ode mne žehnáno, a co bude od vás žehnáno, bude ode mne kleto.

Kapitola LXIX.

Svárové.

A. O svářiech řéci zjevno jest, že sě jich máme varovati.
Luc. 22. Ukázal to pán Ježíš, když jest tresktal učedlníky své pro svár; neb neslušie na křesťana, aby sě vadil, jakož die svatý Pavel:
2 Thi. 2. Sluha boží musí býti nesvárlivý, ale tichý má býti ke všem. A
1 Cor. 11. jinde die svatý Pavel: Chce-li kto býti svárlivý, my takého
Prov. 20. obyčeje nemáme. Protož die Šalomún: Česť jest člověku, lúčiti sě od svárov; ale vaditi sě ohavné jest. Protož sboru Kristovu v nenávisti jest svár. Nu již máš prvú příčinu, ohavnosť sváru, aby sě nesvářil.

Druhá příčina, aby sě nesvářil, jest: Svár jest zvláštní obyčej ďáblov; neb jakož Kristóv obyčej jest, aby v jednotu svedl, tak obyčej jest ďáblov, aby rozvedl. Protož die Kristus v Mt. ve čtení:
Mt. 12. Ktož nehromáždí se mnú, rozptyluje; neb svárlivý jest roz-
Prov. 6. sěvač nesvornosti, jakož jest ďábel. Protož die Šalomún: Vždy svárov hledá zlý, a angel ukrutný poslán bude proti němu. A proto Šalomún po šesti věcech, kterýchž nenávidí buoh, jako najhoršie pokládá toho, jenž rozsievá mezi bratři svary; neb proto syn boží vtělil sě jest, aby nesvorné k pravému
B. pokoji svým tělem, kteréž jest na sě vzal, v jednotu uvedl.
Luc. 2. Protož angelé, kdy sě narodil, zpievali sú, řkúc: Pokoj lidem v zemi dobré vóle! mieniec, že ten, jenž sě narodil, smieří člověka s bohem a s angelem, a člověka s člověkem. Protož milostivý pán často jest mluvil o pokoji k svým učedlníkóm, a přikázal jim, aby kdež vejdú v dóm, pozdravili ho, řkúc: Po-
Mat. 10. koj vám! Protož toto znamenaje poznáš, že člověk svarlivý nenie z školy Kristovy, a zvlaště kněz.

Třetie, měl by sě člověk varovati sváru proto, že velmě C.
lúčie od života nevinnosti; neb Adam a Eva dokud sú stáli
v stavu nevinnosti, dotud sú sě nevadili, a nynie světí v nebe-
siech sě nevadie; a angelé, jenž sú svár v nebi počeli, do
pekla sú vypadli: kterak tehdy tam vzendú svárliví? Protož
často písmo brání sváru, a zvláště aby sě člověk nevadil Prov. 18
s svárlivým, a s bohatým, a s mocným, a zvláště s svú ženú;
neb die Šalomún, že střěcha tekutá a žena svárlivá, dvé to Ecc. 8
sě sjednává: neb obé ven člověka vyhoní. A opět die Šalo- Prov. 17.
mún, že lepší jest skyvka chleba s veselím, než dóm pln krmí
s svárem. Protož svárlivých lidí, a zvláště žen, pane bože rač
nás uchovati!

Ale jest tuto otázka, má-li sě kdy člověk svaditi? Od- D.
poviedám, že má: pro pravdu viery, z lásky pokorným úmy-
slem, k chvále boží, jako sě vadil pán Ježíš s kněžími židov-
skými a s zákonníky, a potom apoštolé i jiní světí; neb die
písmo: Pro spravedlnosť bojuj, pro svú duši, a až do smrti Ecc. 4.
vaď sě pro spravedlnosť, a buoh vybojuje za tě nepřátely tvé.
Aj teď máš posilenie k dobrému sváru; ale aby marně sě ne-
vadil, ihned tu die: Neroď brzký neb popuzený býti v svém
jazyku. Aj tu brání písmo, aby nedal sebe popuditi v řeči.
O, co jest těch popuzení mezi lidmi, a zvláště mezi učenými,
jenž ne pro obranu zákona božieho, ale pro jiné věci sebe
popuzejí! A co toho ve čas běží mezi kazateli, jenž ne z lásky,
ani pro zákon boží jiné hanějí, mniece by tiem bohu slúžili,
jako sú židé Kristovi činili, a klnú s velikém hněvem; a tak
ač kdy pravdu povědie, ale neřádem vše zkazie. Protož velmě
má znamenati člověk, jest-li to k spasení platné, oč sě chce
vaditi; neb die písmo: O té věci, jenž tebe nemútí, nevaď sě. Ecc. 11.
Druhé má velmě pilen býti, aby lásky tudy neztratil, a aby
bohu chválu, a prospěch bližniemu přivedl; jinak jakž v které
věci z těch poblúdí, ihned v sváru hřiechu sě dopustí.

O, co hřiechóv v svářiech o obroky mezi kněžími, uka- E.
zuje svatý Bernart, píše papežovi Eugeniovi, kterak na jeho
sieni mnoho jest sváróv, kterak dá skřečeti právu ciesařskému,
a velí mlčeti zákonu Kristovu; a die: Kdy sě za duše modlí-
me? kdy kážeme? kdy zákon boží učíme? celý den hřmie
svárové, a o dušiech kdy pomyslenie pilné? Tak svatý Bernart

mluví. A co praví o řečníciech papežovi, slyš, neb takto mluví:
Ad Eug. lib. 1 in fine. Tento obyčej ustavičný, ohavný jest zjevně, kteryžto netoliko v kostele, ale na tržišti nehodni jsú. Věru divím sě, kterak nábožnie uši tvoji slyšeti mohú taká hádánie řečníkóv a boje slov, jenž viece k převrácení než k nalezení pravdy pomáhají! Oprav zlý obyčej, a obřež jazyky marnomluvné, a rty lstivé zavři. Titoť jsú, jenž učili sú jazyky své mluviti lež, výmluvní proti pravdě, učení k křivdě; múdří jsú, aby činili zlé, výmluvní, aby rušili pravdu. Tiť jsú, jenž učie ty, od nichž by měli učeni býti; tvrdie nejisté věci, a své tvrdie z svého, to věz nalezenie ohavnosti; neviny kazie sprostnosť, pravdy zastierají súdcem cesty. Nic tak bez práce zjevny nečiní pravdy, jako krátké a upřiemé pravenie.

Takť mluví ten svatý. A chtěl bych, aby sě ta řeč na-
F. plnila netoliko u papeže, ale u všech súdóv, v nichž najviece matú řečníci, honiece sě řečí a nehlediec pravdy; a zvláště chlapští řečníci, pliskajíc: Páni! otiežte sě, měl-li promluviti? měl-li vstáti? dobře-li prsty na kříž položil? dobře-li klekl neb poděkoval? měl-li sě odpásati? Páni! neprávěť ho jmenoval; viece jest prstóv než dva položil; na slově jest chybil! A kto by ty bobonky vypsal, kteréž vymýšlejí, aby pravdu potupili? Pán Ježiš ne tak dopúští pliskání takých; aniž by měli súdcě dopustiti, ale sprostně člověka přeslyšeti, a chybil-li by kterak kolivěk řečí, toho netbati: jedné ač by z zlosti selhal neb lál, tehdy milostivě pomstiti. Ale toho nechtie súdcě přijieti; neb když sprostný člověk z hlúposti proti jich vóli die, tehdy řkú: Hanie pány, hoden jest smrti! a ihned pomstie. A sami hanějí súd boží, avšak toho netbají; hyběť bude jim v súdný den před spravedlivým súdcí!

Kapitola LXX.

A. Že posmievánie jest také hřiech v řeči, protož věz, žeť
móž býti někdy bez hřiechu; neb die David: Ten jenž přebývá v nebiech, posměje sě jim. I móž sě někto posmievati s dobrými příčinami skrovně, k potresktání toho, jemuž sě posmievá, a k prospěchu obcě svaté; jakož sě posmieval Eliáš

modlitebníkóm Bál, té modly, a svatý Pavel Korintóm. Protož jako Kristus i jeho choť, jenž jest zbor všech vyvolených, bude sě posmievati v súdný den, jenž bude poslední, všem svým protivníkóm, jakožto najbláznivějším bláznóm, jenž sú štékali jako psi proti Kristovi a jeho choti, a nic jemu neuškodili, ale ovšem viece sú prospěli jeho choti, a sobě uškodili do smrti, chtiece proti pravdě, jiež nižádný nemóž přemoci; protož najvyšší posměje sě jim, když v súdný den odhalí, a všemu lidu, ďáblóm i angelóm, k jich pohanění a k své chvále i své choti, jich bláznovstvie i každý hřiech ukáže. Věru tu poznáme, kto byl ovcě a kto kozel smrdutý, a čím smrdí, a koliko hřiechóv, kdy, kterak, s kým, kde, proč učinil jest; tu sě ukážeme! Tu ohavnosti nezakryje rúcho krásné, ani královstvie, kněžstvie neb papežstvie; ale čím kto byl, jest viece povýšen, a toho právě nezachoval, tiem bude viece vedlé skutkóv ohaven. A tak kniežata, páni, rytieři, mistři, kněžie, zákonníci, jenž sú zde za malý časek ne mezi mnohými své chlubičky jmenem svým pojměli, v tu dobu budú přede vším světem od pána boha na věky pohanění: a ti, kteříž sú pokorni byli a za malý čas pohaněni, v tu dobu budú i od zlých vzvelebeni, že řkú: My blázni! mněli sme jich život bláznovstvie: aj kterakť jsú mezi syny božiemi položeni, a mezi svatými dědictvie jich jest!

3 Reg 18. 2 Cor. 12. Prov ult. Sap. 5.

Věrně kto by práci, núzi, krátkosť a marnosť chvály tohoto světa znamenal, a chvály věčné slavnosť, dlúhosť a oznámenie všeho světa pamatoval, jistě netbal by chvaly světské, jenž jako okamženie mine; a také kdyby pamatoval, že což kolivěk zde vede pro chválu, a což jie vezme od světa chlubně, že to vše bude jemu k hanbě obráceno. A to miení David, řka: Pán posměje sě jim, a porúhati bude sě jim. Porúhati sě bude tak, že což sú oni učinili k své chvále, to on jim obrátí vše k hanbě. Protož milosrdný spasitel, když sú učedlnici jeho s radostí řekli: Pane, i ďáblové poddávají sě nám ve jmeno tvé! řekl jim: Viděch Šathana jako blesk s nebe padúcieho! Aj dalť sem vám moc tlačiti hady a štíry, a nad každú mocí nepřietele, a nic vám nebude škoditi. Avšak neroďte sě v tom radovati, že duchové sě vám poddávají: ale radujte sě, že jmena vaše psána sú v nebesiech! Že teď brání

B. Luc. 10.

spasitel učedlníkóm radovati sě pro poddánie ďáblóv, jisto jest, že sú neřádně sě radovali z moci pójčené. Druhé jisto jest, učil je spasitel, marnú chlúbu od nich pudě, dávaje příklad, že Šathan pro chlúbu s nebe jest spadl jako blesk. A třetie ukazuje, proč a kterak sě mají radovati: že mají ufati že sú připsáni v počet rytieřstva nebeského. A to připsánie přesahá všichnu chválu světskú bez koncě; neb oné konec jest, ale této chvále, jenž jest připsánie k věčnému dědictví a radosti věčné, koncě nenie.

Kapitola LXXI.

A. Pak o hřiechu jazyka, jenž jest k chvále člowěka, věz, žeť slove pochlebenstvie; latině slove: adulatio, jako adversa laudatio, to jest protivné chválenie, proto že proti pravdě. Druhý pochlebník chválí člowěka v oči; a že proti jeho duši, i proti své pochlebuje, protož die svatý Jeronym, že pochlebník jest sladký nepřietel; neb sladké a libé praví, ale viece než zjevný nepřietel škodí. Česky pochlebník zvláště slove ten, jenž pro chléb, to jest pro úžitek tělestný, člowěka chválí. A slove pochlebenstvie v písmě olej hřiešníka, proto že ohavně i pochlebníkóv rozum, i toho, jemuž pochlebuje, poražuje; neb oběma rozumu ujímá: onen bláznivě chválí, a tento bláznivě přijímá, a tak rozum jich poražen bývá. Protož die David: Olej hřiešného netuční mé hlavy, to jest mého rozumu, jenž jest v mé duši nad jiné moci jako hlava.

A věz, že rozličné jest pochlebenstvie, pro příčiny i s strany pochlebníka, i s strany toho, jemuž pochlebuje: neb někteří pochlebují, aby svedli; jako mistři, kněžie a zákonnici
Mt. 22. s herodiany, posláni jsúc k Ježišovi, řekli sú: Mistře! vieme, že pravomluvný jsi, a cestu boží v pravdě učíš, a nenie tobě péče o nižádném. Aj kterak pochlebují, aby pána Ježiše nebo
B. židóm, aneb pohanóm v nenávisť uvalili! Druhé pochlebují
Mt. 8. lidé pro své požitky; jako mistr řekl jest pánu Ježišovi: Mistře! pojdu po tobě, kam kolivěk pojdeš. Řekl jest jemu Ježiš: Lišky dúpata mají, a ptáci nebeští hniezda; a syn člowěka nemá, kde by hlavu svú schýlil. Proč jest jemu tak odpo

věděl? Jedné že chtěl ten jistý bohat býti a veleben v světu pro Krista; protož znaje Kristus jeho srdce, řekl jest: Lišky dúpata mají; jako by řekl: Chytří mnoho domóv mají: a ty chceš chytré mnú požitek mieti. A ptáci nebeští, to jest pyšní, jenž větru chlúby hledají, také svá hniezda mají: a ty chceš mnú býti v světě velebný. Věziž, žeť já jsem tak chudý, žeť nemám domu svého; protož tiem úmyslem nechoď po mně.

O, co jest takých pochlebníkóv Kristových, jenž pro zbo- C.
hacenie a pro vzvelebenie svétské chtie býti duchovní: onen papežem, onen arcibiskupem, onen jiným duchovním úředníkem, onen knězem, onen mnichem! Jistě dúpat hledají jako lišky, a vysoko úmyslem lecí jako ptáci, chtiece své hniezdo nad jiné vzvelebiti! Protož takých Kristus nechce následovníkóv mieti; ale kteraké chce mieti, ukázal jest ihned, řka k jinému: Poď po mně! A on vece: Pane! nech mne jíti, prvé ať pohrabu otcě. Luc. 9.
I vece jemu Ježíš: Nechaj ať mrtví pohrabávají mrtvé své, a ty jdi a kaž královstvie nebeské. Aj že tento ne všetečně, ani pro zbožie a chlúbu chtěl jíti po Kristovi, a že byl milosrdný a držěl poslušenstvie božie, miluje otcě, protož Kristus volal ho po sobě, a naučil ho, že lépe jest slovo božie kázati, jímž mrtví na duši obživují, než mrtvé na těle hrabati v zemi. Protož řekl jest jemu: Nechť mrtví, to věz na duši, mrtvé na těle pohrabávají. Neb chtie-li smrtedlní hřiešníci, aby jim mrtvá těla nesmrděla, musějíť je pohrabati. Protož ty nezameškávaj lepšie věci, jdi, kaž královstvie nebeské.

Třetie pak pochlebují, aby v pokrytství lásku ukázali; jako
mistr jeden řekl jest Kristovi: Mistře! věrně dobře's odpově- Mt. 12
děl, že jediný bóh jest. Takých pochlebníkóv jest pln svět, jenž v oči chválé člověka, že dobře káže, jako by lásku měli k němu, a súkromé haněji, kacěřují, a by mohli, rádi by uškodili.

Čtvrté pochlebují, aby svú vóli s člověkem v hřieše měli; D.
jako smilník své frejieřce, řka, že vše chcě pro ni učiniti, což požádá, a že nemá na světě milejšie. Též frejieřka svému, řkúc: že ty jsi mé utěšenie, ty jsi najmilejší! A druhdy lže krásně. Né byl mi jeden žák dal listy, které psala jemu jeptiška, jeho frejieřka, že jakž jsem živ, neslyšal sem také chvály od ženské hlavy: že nad angely, i nad archangely, i nade všechny kóry vznesla řečí toho biedníka! Protož třeba jest

každému pilně sě varovati toho pochlebenstvie, aby neupadl v osidlo ďáblovo, a nebyl svázán v své žádosti.

E. A jsú příčiny, pro kteréž má sě člowěk ostřiehati od pochlebenstvie: Prvá příčina, že pán Ježíš tupil jest ten hřiech
Luc. 4. i řečí i skutkem. Skutkem, že nechtěl jest býti chválen od ďáblóv, kteréž jest vyvrhl; též i od lakomých a zlých kněží, jako máš ve čtení: Lukáše v desáté, Jana v šesté, Matúše v dvadcáté hlaviznách. Protož výklad na ono slovo: Opustiv je, šel jest z města, takto mluví: Že Kristus chudý bieše, a nižádnému nepochlebil, protož nižádného v tak velikém městě nenalezl hospodáře; ale u Lazara přijat jest. A ta jest příčina smrti jeho byla, že kněžím nepochleboval, ale viece pro výstrahu jich zlého ostře je tresktal; neb musie sě kazatel
1 Thes. 2. varovati pochlebenstvie. Protož die svatý Pavel: Nikdy sme nebyli v řeči pochlebenstvie, jakož viete, aniž v příčině lakomstvie, buoh svědek jest! A proč to die? Jedné aby ukázal, že věrně jim kázal slovo božie; neb pochlebný kazatel jest zrádcě těch, jimž káže, neb jim ujímá věcí potřebných k spasení. Protož die svatý Jeronym, že ktož písmo lidu obměkčuje, ten jim jedu u víno nalévá.

F. Druhá příčina, jenž lúčiti má od pochlebenstvie, jest tato: že pochlebník jest ďáblova dojka, jenž prsmi jedovatými krmí ty, jimž pochlebuje; a to ssánie jest ohavné starým bra-
Prov. 1. dáčóm a babám. Protož die Šalomún: Budú-li tě dojiti hřiešní, nepřivoluj jim. Budú-li tě dojiti, to jest, jako dojka dietě, tak
Prov. 16. oni tě pochlebenstvím krmiti. A opět die Šalomún: Muž zlý doji přietele svého, a vede ho cestú nedobrú. Tehdy zlý přietele jako dojka děti krmí, když ho pochlebenstvím neprávě vede.

G. Protož die svatý Augustin: Jest hněv veliký boží, kdež jest pochlebenstvie a nenie tresktánie. A opět die: Viece škodí jazyk pochlebníka, než nepřietele ruka. Protož kto chce sě ostřieci nepřietele velikého, ostřiehaj sě pochlebníka sladkého, neb ten urazí viece než nepřietel: onen v duši rány činí, ale tento v zboží neb v těle, a potom také i škodí i na těle i na zboží.

Třetie mělo by hnúti od pochlebenstvie to, že pochlebník, najvtipnější ďáblóv řečník, rúhá sě bohu; neb slovem svým, jenž jest slovu božiemu protivno, činí spravedlivého, jenž jest

nespravedlivý: a toho buoh nemóž učiniti, jedné ač by sě prvé obrátil. Protož die písmo: Ktož spravedliva činí zlého, a tupí spravedlivého, oba jsta ohavna před bohem. A pro kluzkosť oleje pochlebenstvie, jímž proražie i kosti lidské, slovú pochlebnici kněžie kejkléři a kupci ďáblovi. Kněžie proto, že když ďábel vie o kom, že jest jemu ostr, pochlebník olejem pochlebenstvie ho pomaže a ďáblu ho obměkčí. Také pochlebnici jsú slědnici ďáblovi, že což ďábel nepozná, oni oslédie; neb pochlebenstvie své kladú jako podušku pod hlavu, jakož die Ezechiel, a hřiešný zpolehna na jich pochlebenstvie, i dá sě ďáblu v osidlo. Protož die písmo: Ktož lahodnými a vymyšlenými řečmi mluví, sieti jest rozbil blížniemu svému. Neb líbí sě to hřiešnému činiti, v čem ho chválé, a nebojí sě toho, jenž ho treskcě. Prov. 17. Ez. 13. Prov. 3.

I. Jest také pochlebník ďáblóv kupec najbláznivější, že chválí člowěka samému jemu, nevěda druhdy, co do něho jest. Protož die jeden takto: Co mě mně chváliš? zdali prodati mě mně chceš? Protož často zná ten, jehož pochlebník chválí, že uprodává ho, když lživé chválí; jako Jidáš, jenž jest, řka: Zdráv mistře! polibením zradil mistra. Také pochlebník pilen jest, kupčením převráceným získati milosť od toho, jehož chválí, ano die písmo: Ktož treskce člověka, milosť nalezne potom u boha viece nežli ten, který pochlebenstvím jazyka klamá; neb činí tak, že milosť ztratí. A třetie bláznovstvie, že mnějí pochlebnici, by rázem lži slušelo kúpiti pravdu, ano musie to býti, aby tudy nalezli marnosť. Protož die písmo: Kteříž treskcí, budú chváleni, a přijde na ně požehnánie. A opět die písmo: Lepe jest od múdrého tresktánu býti, než bláznóv pochlebenstvím zklamánu býti. Prov. 27. Prov. 21.

K. A od počátka světa nebylo jest potřebnéjé, žákóm zvlášté, varovati sě toho hřiecha; neb vyšší v úřadě, opustivše naučenie Kristovo, nehledie míle jedné na ty, kteříž olejem, jenž na samého boha slušie, je mažíc, jako die písmo, tak že některý v tom má líbosť a tiehne k sobě, aby slul otec najsvětéjší, a že má moc nesmiernú, a že ho nižádný nemá tresktati. A pak jiní to tvrdie písem*) svých nálezem, ale v božiem písmě ne-

*) Rkp. písmem.

mohú toho naleznúti; neb jedné bóh jest otec najsvětější a moci nesmierné, a jehož nižádný nemóž tresktati, ač jest Pilát řekl, že ho chce potresktati a pustiti. Také pochlebují lidu, řkúc: Blaženi budete, když penieze dáte! zbaveni budete i hřiechóv
Isa. 3. i muk! Ale pán bóh die: Lide mój! ti jenž tě blažie, ti tě
Isa. 9. klamají. A opět die skrzě téhož proroka: Budú ti, kteříž lid tento svodie*), i ti, jež blažie, strčeni neb poraženi. A před tiem die bóh: Rozptýlé pán od Izrahele hlavu a ocas křivici a zdržující v jeden deň. A vykládaje prorok Isaiáš, co jest ta hlava a ten ocas, die: Starý a poctivý on jest hlava, a prorok, jenž učí lež, ten jest ocas. Teď zjevně máš, koho miení pán buoh hlavú: že toho, jenž otec starý a poctivý slove; a koho ocasem, jenž kříví lid: že kazatele lživého. Neb nynie otcové, jenž slovú od lidí světí, mají kazatele lživé, jež rozsielají, aby lid blažili, kdyby jim penieze dali, svodiece je
Apok. 12. svými lživými řečmi; a ti jsú onen drakóv ocas, o němž die svatý Jan, že drak ocasem svým táhl jest třetí diel hvězd nebeských, a pustil je na zemi. A k tomu dřéve položeno, že die buoh: Budú i ti, jenž blažie lid tento, i ti, jež oni blažie, strčeni. Neb ti, jenž by sě v cierkvi svaté jako hvězdy stkvěli, a v nebi úmyslem přebývali, ti odpadnú od nebeského obco-
Mt. 24. vánie k zemskému. A o tom prorokoval jest Kristus, řka, že hvězdy padati budú s nebe. Ktož chce rozuměj, co die duch boží v té řeči.

Kapitola LXXII.

Řeč zlá proti sobě.

Napřed řečeno, že třetie strana jazykového hřiecha jest
A. hřiech člověka, jímž hřeší proti sobě; a ten hřiech má tyto strany: slovo prázdné, slovo pověstné, slovo hrozenie nemúdrého, slovo slibu bláznivého, mnohomluvenie, oplzlosť, a mrzkomluvenie. Slovo prázdné jest slovo v sobě dobré, jenž promluveno jest bez úžitka toho, jenž mluví, i toho, jenž slyší; proto že řečeno jest bez příčiny, již by to slovo bylo pro-

*) Rkp. suodiece.

spěšné. Protož die svatý Jeronym: Ktož oplzle často mluví, a smiechem neb chechtaním ústa rozpúšťie, již něco vydává mrzkosti; již nenie vinen prázdným slovem, ale brž hřiešným. O běda nám! co prázdných slov, a netoliko prázdných, ale škodlivých promluvíme: dvořky a dvořené, kněžie krčemní i zavření, mnišie i jeptišky. Měla by ústa naše býti jako nebesa, aby nikdy sě darmo neotevřela. O nebesách die David: Dvéře nebeská otevřel jest. Darmo-li? jistě nic, neb ihned die: a spustil jim manu, aby jedli. Též neměl by nižádný, a zvlaště kněz, úst otevřieti, jedné ku pózitku naučenie, utěšenie duchovnieho, a k dobrému popuzení; neb jazyk jest rafije, neb péro ducha svatého, jako die David: Jazyk mój péro písaře brzy pišicieho. Kto spieše píše než duch svatý, jenž okamženě nauči, což ráči? Protož spasitel řekl jest učedlníkóm: Když stanete před králi a před súdcěmi, neroďte mysliti, co Mc. 10.
by mluvili; neb v tu hodinu bude vám dáno, co budete mluviti; neb ne vy jste, jenž mluvíte, ale duch otcé vašeho, jenž mluví v vás.

Druhé mělo by námi hnúti od slova prázdného, odpověď božieho súda, neb die Kristus: Z každého slova prázdného, Mc. 12.
kteréž promluvie lidé, vydadie počet v den súdný. Neb v súdný den každý člověk, jenž jest rozumu došel, vydá počet z svých skutkóv, a to neb k své chvále, neb k hanbě. A že múdrý a spravedlivý súdcé nepoloží k chvále prázdného slova, protož i musie, aby neb jazyk dosti zde učinil, aneb aby odsúzen byl; protož svrchovaná múdrosť nenávidí prázdnosti i každého skutka i slova. Protož znamenati také má věrný člověk Kristóv, kterak duše jeho obkličena jest všudy nepřátely, a kterak má drahý poklad, ale v křehkém orudí, v němž ústa jsú dvéře; protož aby jich neodvieral, jedné k ostrazě a ku potřebě hradu svého, a k zachování pokladu ctnosti.

Třetie má hnúti námi, že netoliko prázdným slovem křivda sě bohu děje a bližniemu, jimaž v tu dobu měl by prázdnomluvcě úžitečně slúžiti, ale že také prázdna jeho slova jsú jiným příčina k hřešení; neb dává příčinu slyšením neúžitečným, příkladem marným, rozpuštěním hanebným. Neb Mc. 12.
poňavadž z hojnosti srdcě ústa mluvie, zjevné jest, že úmysl, jenž jazyk zpravuje, prázdní v srdci, a poslúchánie jiných, jenž

slyšie, jest neúžitečné; neb ti v tu dobu měli by sobě i jiným prospěti. A že blázni, jichž jest počet nečíslný, jako opice sě následují, zjevně na nich jest poslúchánie neúžitečné, příklad marný, a tak tresktánie hodný, a rozpuštěnie v mysli zatracenie hodné. Ale snad die někto: Však pro slovo marné nebude člověk zatracen, neb jest hřiech všední. Tomu já diem: Nechť utnú tobě prst, však proto neumřeš; nebť nenie to utětie rána smrtedlná. A utna jeden, nechť utnú druhý, nebť také nenie rána smrtedlná. Aneb nechť tě bodú jehlú, však tebe do smrti nezabodnú. Ale snad dieš: Bolelo by mě; a snad by dotud utínal a bodl, až by i zabil. A já tobě diem: Též každé slovo prázdné činí rány a bolesť v duši, ač ty nechceš čiti. Jako die písmo: Bil si je, a nebolelo jich. A jakož mohl by dotud jehlú bósti, že by umřel: též móžeš dotud
Ecc. 19. prázdně mluviti, až duši umrtvíš. Protož die písmo: Ktož maličkých věcí netbá, pomalu zahyne. Neb který rozdiel jest že lodě sě potopie velikým kamením, neb pieskem? a čím by méně umřel, když by byl pieskem zasut, nežli by byl kamením přikladen?

B. Pak slovo pověstné, to obecně jest hřiešné; neb obecně jest neúžitečné, a viece lživé než pravé. Protož ktož jest pilen pověsti, opustě neviny duše své, zjevně ukazuje na sě, že jest pilnější těch věcí, jenž k spasení nepřislušejí, než těch, jenž k spasení pomáhají. Protož taký jest člověk rozpuštěný. A v tomto kusu jsú obecně lidé prázdní, jako: kupci, kněžie, a zvlaště jeptišky a mnišie; neb sem to shledal, že prvé obecnie noviny věděli sú v klášteřiech zavřených, než v uliciech zjevných. A co to činí? jedné pokrm hojný a život prazdný.

Také tieží sě slovo pověstné proto, že obecně jest některému člověku na hanbu, kterážto nemá míle býti opěčována. Protož pověsti obecnie zlé jsú; a ti kteříž je vymýšlejí, s těmi jenž je opěčují a viec přimýšlejí, a tak množie pohoršenie a lži, mají chutně býti pohaněni. Neb z takých pověstí velicí lidé v královstvích a v krajinách jako kúdele jiskrami budú popaleni v své cti před lidmi, a úmyslové těch, jenž slyšie, budú zapa-
C. leni, a tak k bojóm a k hněvu lidé budú popuzeni. O by lživí pověstnici do toho času nosili žrnovy na chřebtě, dokud by nedovedli, a když by ve lži shledáni byli, aby hodně utrpěli! ne-

smiem řéci: aby jim jazyk týlem vyvlekli, jako slyším, že to v řečiech činie!

Ještě tiežť slovo povětné tiem, že i rozum i žádosť člověka povětného lúčí ot duchovních věcí a k zemským tiehne. Protož měl by člověk znamenati, kteří požitkové odtud přijdú: a shledna, že úžitkové nejsú dobří, proč chce povětná slova rozsievati? A mám za to, že pro těch neúžitkóv umenšenie mlčenie jest v klášteřiech položeno zákonníkóm. Protož svatý D. Bernard mezi dvanadcti ohavnostmi zákonnickými pokládá poslúchánie pověsti, neb die: Tyto jsú ohavnosti: prelát netbalivý, učedlník neposlušný, mládec prázdnivý, stařec zatvrdilý, mnich dvorný neb připravný, zákonník súdný, rúcho drahé, krmě vymyšlená, pověsť v klášteře, svár v kapitole, to jest v zboru mnišském, rozpuštěnie v kóře, jako šeptánie neb smiech, běhanie, vrtěnie, neb i sěm i tam hleděnie, a nepoctivosť u oltaře. O svatý Bernarte! by nynie vizitoval, to jest navštievil kláštery (a) ohledal je, nalezl by těch dvanadcte ohavností v klášteřiech, a jiných mnoho ohavnějších, jichž hrozno jest psáti. A ač každému křesťanu hodné jest, varovati sě pověsti, však zvláště knězi, jenž má býti muž pravdy mluvče písma svatého. Protož die svatý Bernard, že lži mezi svět- E. skými jsú rúhánie mezi knězími.

Pak slovo hrozenie nemúdrého jest také zlé a pyšné, neb die Šalomún: Ktož netrpělivý jest, pozdvihuje bláznosti své. Prov. 14.
Protož o Kristovi, jenž zamietá pyšné, die svatý Petr, že když 1 Pet. 2.
jest trpěl, nehrozil jest. Druhé hrozenie nemúdré jest zlé, že leze cěstú ďáblovú; neb cěsta Kristova jest: při bohu poručiti a na něho česť vložiti, jakož on sám svú při otci jest poručil.
A die: Mně pomsta, a já odplatím. Protož die písmo: Treskci Ecc. 19.
přietele prvé než hrozíš, a daj miesto bázni boží. A to činí, ktož chce lidi od zlého odlúčiti bázní boží radějie, než hrózú lidskú. Třetie, že z hrózy mnoho zlého pochodí; neb hrózú ten, jenž hrozí, v srdci sě povýší, bližnieho ke zlému popudí, mnoho jiných svadí, a ke zlému skutku znova sě i jiné strojí.
Protož die písmo: Před krví lánie, hanění a hrózy. A Ecc. 22.
obecně ti bývají pohanění, jenž neopatrně a pyšně hrozie; a obecně nejsú múdří, jenž hrozie, neb činie jako děti rozumu nepožívajície.

Kapitola LXXIII.

O slibu nezřiezeném.

Slovo slibu nemúdrého také velmě škodí, a bývá dvojím
A. obyčejem: prvé, když kto slíbí co zlého; druhé, když slibí dobré, ale neopatrně. A že velmě lidé blúdie v slibiech, protož hodné jest, něco aspoň kratičce o slibu položiti. Věziž, že k slibu dobrému, jenž člověka vieže, aby držal ten slib, čtverá věc příslušie: Prvá, aby najprvé byl slib bohu; neb nemá býti slib nižádnému svatému, jedné jakož konečně chýlí sě k boží chvále. Protož v písmě vždy sě píše o slibu božiem, neb bohu slíbeným. Druhá příčina, aby slib byl o dobré věci a prospěšné. Protož slib zlé věci nevieže, jako napřed řečeno jest v třetiem přikázaní. Protož die svatý Isidorus: V zlých slibiech přetrhni věrnosť, v mrzkém slibu proměň ujištěnie, a což's neopatrně slíbil, nečiň. Třetie příčina, aby byl slib s rozmyslem, tak aby úmysl nebyl zle zpraven; neb bude-li slib bláznivý a lepšiemu dobrému překážlivý, nemá držien býti,
Ecc. 5. vedlé onoho písma: Nelíbí sě bohu nevěrné a bláznivé slibenie. A jinde: Slibové bláznivých věcí rušeni mají býti. A
Lib. 2 do sacr. p. 12 c. 4. kteří jsú tací slibové, praví svatý Hugo, řka: Jisté sliby bláznivých věcí rozumieme, jenž v sobě zlé jsú; neb ač dobré jsú, ale zřiezeně slíbeny nejsú; neb když větčie zlé z nich jest než dobré. U příkladě: slíbila-li by žena bez vóle muže, aneb muž bez vóle ženy čistotu, aneb poddaný proti řádné zprávě neřádný pošt, a tak jiné věci neopatrné, ti slibové nikoli nemají držieni býti, ale brž opuštěni, aneb v jiné proměněni, vedlé dobrého naučenie. Čtvrtá příčina, aby slib byl z vóle svobodné. Protož přinuzený slib neslove volné slibenie. Aj teď máš čtyry příčiny dobrého slibu. Protož varuj sě, aby něco dobrého neslíbil neopatrně, jako mnozí slibují: někdy z bázni, někdy z tesklivosti, někdy z horlivého krátkého nábožeństvie, a to bohu aneb člověku, a pak neplnie; tací svému svědomí
Prov. 12 meč připravují. Protož die písmo: Jest někto, jenž slibuje, a jako mečem sě bode svědomie. A protož také die písmo:
Ecc. 5. Lépe jest neslibovati, než po slibu slíbenie nedržeti.

Ještě věz, že někdy jest slib upřiemo k hřiechu, a ten B.
nikoli nemá držien býti; jako slíbí-li kto scizoložiti, neb selhati, neb člowěka z hněwu zabiti. Pak druhé, slib jest upřiemo k wěci některé, jenž jest dobrá, ale nenie ctnosť; jako jest kněžstwie, jenž jest úřad dobrý, ale nenie ctnosť w sobě. Třetie, bywá slib upřiemo k ctnosti; jako slibuje každý na křtu, že chce ctnostný býti a nechce hřiešný býti. A tak činí slib ku pokoře, k trpělivosti, k nesmilnosti; a ten slib má wždy držeti. Aniž móž ho kto od toho slibu zprostiti, ani sám buoh; neb ja(k)ž by bóh odpustil hřešiti, tak by ihned hřiech nebyl hřiechem, a to nemóž býti.

O prostředniem slibu jistě neumiem z písma, aniž wiem C.
raditi; neb mnozí slibují, aby byli kněžie, a nejsú hodni, aby pásli swině, jsúc zprzněni smilstwím, cizoložstwím! A swětí prawie, že ktož sě w kněžstwě smilstwie dopustí, ten má s kněžstwie ssazen býti. O poňawadž má pro smilstwie ssazen s kněžstwie býti, kterak smilník slibem chcě w ně wstúpiti? zdá mi sě, že nenie slibem zawázán. Neb poňawadž ten, jenž manželsky wdowu měl, aneb dwě panně, slíbí-li potom býti knězem, slib ho newieže: kterak pak nečistého smilníka, jenž pak i s manželkami i s prázdnými ženami hřěšil, má slib k kně(ž)stwí zawazati? Také poňawadž kně(ž)stwie jest úřad najwyššieho krále a najdóstojnějšie, neviem, kterak bez jeho zjewenie chce sě nestatečný plésti. A též móž slibiti, aby papežem byl, kardinálem, arcibiskupem, neb králem; a mnozí by rádi k těm dóstojenstwím slibowali, kdy by mohli dojiti; ale že kněžstwie lehcě sě jim naměte, protož slibují, aby kněžie byli. Awšak wědomo jest, že papež nic wiece knězem nenie, než najmenší kněz, jedné že jest bohatější, a že wiece k němu lidé zřie, a jest wiece wzácen swětu, a mocí swú, již má, wiece wládne. A že ktož sě zawieže slibem ke kněžství, jenž jest úřad, také sě zawieže i k těm wěcem, jenž k tomu úřadu slušejí; a že kázanie, nesmilnosť, mše slúženie a dobrowolná chudoba, slušejí wěci wšechny ty na kněžstwie, protož také k těm sě zaslibuje, ač toho w úmysle nemá. Protož jest těžko takým raditi, jsú-li zawázáni, aby slib drželi; dobré by bylo, aby takým řekli: Mluw s bohem, chce-li tě úřednikem mieti; a kdyžť powie, že chce, tehdy buď knězem!

D. Ale snad by řekl někto: Tehdy by neslušelo slíbiti panenstvie, neb vdovstvie slíbiti, jedné až by bóh povědél, že chce? Tu diem, že nenie rovné tuto; neb panenstvie a vdovstvie nenie úřad, ale jest stav, k jehož zachování jest dosti na vóli s pomocí boží; ale ne tak kněžstvie. Druhé, že písmo
1 Cor. 7. radí ku panenství i k vdovství; neb die svatý Pavel: Radu dávám: prázden jsi ženy, neroď hledati ženy, to věz ku pojetí, buď panic neb nepanic. Též zasě ženo neb panno! nemáš muže, neroď hledati muže. A dovodí toho dlúze svatý Pavel, a na konci die: Blahoslavenějšie bude, to věz panna i vdova, ač tak ostane, vedlé mé rady. Protož panno neb vdovo! slíbila's Kristovi, králi velikému, jenž jest bóh, čistotu do své
Eccl. 5. smrti, držiž jemu; nebť die písmo: Slíbil-li's co bohu, drž jemu. A David die: Drž najvyššiemu sliby své, a béda tobě, pojmešli jiného žebráka! Jinéť cesty lepšie neviem, než ač's pojala pro slib,*) aby vždy slib držela; neb die písmo: Pád jest čloProv. 20. věku oslibovati **) svaté, to jest slibem svatých popúzeti, a potom slibu nedržeti. Ale snad dieš: Již majíc muže, kterak mám učiniti? Odpoviem řka: Móžeš-li na muži obdržeti, aby s tebú bydlil jako angel bez skutku, bydli s ním, ať sě lidé nepohoršie; pakli nepřivolí, ale nebydli s ním. Ale dieš: Bude hanba veliká od přátel, a budú mě kléti, a potom vsadie mě v žalář! Věru drahá cěsta tebe! Proč jsi od boha Krista, krále věčného, najbohatějšieho, najkraššieho, najutěšenějšieho, šla za biedníka nestatečného? Však by byla jinému ru(o)znu slíbila, měla by mu držeti a musila, když by dovedl: kterakž pak Kristovi chceš nedržeti? Protož již trp míle i hanbu i kletbu, a nečiň proti svědomí, a proti svému choti. Ale snad dieš: Slíbila sem jemu panenstvie a již sem je ztratila; což mu budu držeti? Odpoviem, že nesmilnosť neb čistotu, již kdy přerušiš, vždy smrtedlně shřešiš; neb když si panenstvie slíbila, tehdy's slíbila, aby nikdy s mužem skutku neučinila, né brz aby nikdy mysli nepřivolila, že by muže pojieti chtěla. A snad opět dieš: Však nižádný toho nevie na mě. O drahá! nevie otec, syn, a duch svatý? kam's ty svědky děla, ač by angelé a jim světi tvého slibu nevěděli? A snad opět dieš: Papež mě rozhřěšil,

*) Rkp. přeslib. **) Po straně poznamenano: devotare.

abych muže měla. A já tebe tieži: Propustil-li tě Kristus z slibu, a odpustil tobě, aby hřešila, tehdy chutně měj muže; ale toho slehka nedočakáš, až duši neb Kristovi neb ďáblu dáš! Snad ještě dieš: Oficiál, to jest úředník duchovní, přisúdil mě. Věru ten přisúdil, jenž srdce tvého nezna: a Kristus odsúdil, jenž jest v tvém srdci svědek jistý. Vrtiž sě, kam chceš, vždyť jest naplniti, co's bohu s dobrým smyslem dobrého, jež móžeš naplniti, slíbila, ač chceš býti spasena. A slíbila-li's slavně, to jest před kněžem v kostele, neb jinde před lidmi, přivolavši je na svědomie, tehdy tieže hřešíš, jiným dadúc příčinu reptánie, a na sobě pohoršenie; pakli's slíbila tajemně před lidmi, ale netajemně před bohem, nic nenie: bohu jsi *) zavázána, aby držela. Pakli on tě propustí, a ty to tak vzvieš, jako vieš jistě, že's mu slíbila, tehdy jsi od slibu rozvázána. A věz také, že slib s rozmyslem, buď hlasem vyrčen neb nebuď, před bohemť vieže. Protož panny, vdovy, jenž ste tak ostati s velikým rozmyslem umienily, a již chcete muže pojímati, neb snad ste druhé pojaly, haha! kto vás umieněného slibu propustil? bylo pomněti, že lépe jest neslíbiti, než slíbiece nedržeti. E. 17 q. 1. Qui bona per Greg. Ecc. 5.

A věz, že velmě jest těžko kněžím raditi v slibiech; neb slíb hodný odvolati neb odvoliti, hynutné jest, to jest nejisté, k zahynutí na duši blízké jest. Avšak věz, že k slibu polehčenie neb odpuštěnie jsú mnohé příčiny, jakožto: mladosť dětinská, starosť nemocná, chudoba veliká, stavu velikosť, a jiné příčiny hodné. A co slibu polehčenie, neb vyplacenie, neb proměnénie, aby bylo neb úplně sě zdalo lepšie a bohu vzácnějšie, nežli slibu naplnénie, a to člověku rozumnému, jenž jest k tomu spósoben, naučiti a proměniti? Řekl sem: mladosť dětinská; neb dietě robě, mladice neb mládec, spieše z lehkosti než z rozumu a s rozmyšlením ledacos slibuje. Pak starosť nemocna; neb starostí poraženým a nemocným (móž sě prominúti), že nemohú břémen zákona snésti, jako silní. Pak stavu poddánie; že děti poddané rodičóm, a ženy mužóm, a mniše staršim, bez jich přivolenie, jenž právě je zpravují, nemají slibovati, a zvláště věci, jenž v sobě nejsú ctnosti, jako: púti, F. G.

*) Rkp. negsi.

postové, almužny. Pak stavu velikosť; jako když slíbí člověk stavu velikého púť nešietnú, aby mnoho dobrého nezmeškal v svém lidu, aneb snad neztratil hrdla, a nebyl hrdlován od nepřátel a od zlodějóv, a také aby marně neutratil mnoho zbožie, móž jemu slib púti obrácen býti v jiné, jako v almužny lidí chudých. Též má býti i chudému i nemocnému, nemóž-li plniti, co jest slíbil; neb v slibu obecně jest ta výmluva: ač kterak řádně plniti bude moci.

Tak jest pán Ježíš svým učedlníkóm pósť odpúštěl, a
Mt. 12. v svátky klasy trhati, a rukama mnúti, a zrna zobati, pro hlad. Protož reptali sú naň zákonníci, řkúc: Aj učedlnici tvoji činie, což neslušie v svátek. A on přivedl jim na příklad Davida, jenž kdy lačen byl jednú s svými sluhami, všed v chrám jedl jest chléb posvátný, jehož neslušelo mu jiesti, to véz bez núzě. Protož potom řekl jest pán Ježíš k zákonníkóm: Byšte věděli, co jest: Milosrdenství chci a ne oběti! nikdy byšte nebyli potupili nevinných; neb pán jest syn člověka i svátka. Aj teď máš, že pán Ježíš v svátku svěcení milostivě učinil s učedlníky. A o postu také máš, že je vymlúval, proto že
Mt. 9. sú ještě byli nepřivykli; a že on s nimi přebýval, jenž jest jim odpúštěl. Věru jistý byl tento prelát, neb jest pán nad svátkem, nad postem, i nad člověkem; protož on má moc slib proměniti i odpustiti, jakž ráčí. A jeho příkladem z milosrdenstvie, ale ne z peněz, ani z libosti tělestné, pro lepšie dobré, rozumný biskup, kněz, farář neb zpovědlník móž některé sliby proměniti, k boží chvále a prospěchu obcě, jenž
2 Cor. 2. jest choť Kristova. Protož die svatý Pavel Korintóm: Já pro vás odpustil sem v osobě Krista, abychom nebyli zklamáni od Šathana. Aj die znamenitě: pro vás! to jest pro vaše lepšie, pro výstrahu ot ďábla, a tak pro vaše spasenie.

Jižť viece nechci psáti tuto o slibu, ale toto pomni: aby nechvátal k slibóm. Druhé: slíbil-li's co zlého, nedrž. Třetie: slíbil-li's co dobrého, drž, a zvláště panenstvie, vdovstvie, i manželstvie, kto jsi kterú věc z těch slíbil. Čtvrté véz, žeť sem tuto psal o slibu jako rádcě k svědomí, a ne jako súdcě; neb jinak vedlé písma božieho rádcě radí, a jinak súdcě práv súdí. Páté pomni, aby také slib svému bližniemu plnil, když jest hodný
Ecc. 20. a móžeš; nebť die písmo: Jest někto, jenž pro stud slibu přie-

teli, a získal jest na něm nepřietele darmo. A před tiem die písmo: Neslibuj nad moc svú. O bohdaj sě aneb chutně slibóv varovali, aneb chutné slibiece dobré, i plnili! neb tolik jest zmatkóv v slibiech, že jim koncě nenie, a v manželství pro sliby. A jistě tito tři kusové jsú nam kněžím těžci k zpravení: zmatkové v slibiech, zmatkové v manželství, a zmatkové v navracování cizích věcí; ti nechť nynie odpočívají, a já o jiném popíši. Ecc. 19.

Kapitola LXXIV.

Mnohomluvenie také obecně bez hřiechu nenie: najprv proto, že všechny věci čas mají: mlčenie i mluvenie; protož obé musie rozumem zpraveno býti, jako die Šalomún. A vedlé řeči svatého Jeronyma a svatého Řehoře: Mezi mluvnými viece mluvnější jsú méně úžitečnější; jako mezi psy najneúžitečnější najviece štěká. Protož mnohomluvenie činí člověka nenávistného lidem, ale málomluvenie, rozvážené rozumem, činí člověka lidem milého a vážného. Protož die písmo: Hrozný v městě svém člowěk, svárlivý a všetečný, v slovu svém nemilý jest. A. Ecc. 3. Ecc. 19.

Druhé zlé, že mnohomluvný aneb blekotný nadarmo poddává sě v nejistoty mnohé jazyka. Protož die písmo: V mnohomluvení nenedostane sě hřiecha. A jinde: Ktož mnohých požívá slov, urážuje duši svú; a v mnohých slovách nalézá sě bláznosť. Protož pro nedostatek poslúchánie, a pro rozličné řeči rozsievánie jedva taký blekotník vezme naučenie. Protož die svatý Job: I zdaliť muž mnohořečný bude spravedliv učiněn? Prov. 11. Ecc. 20. Job. 11.

Třetie zlé, že mnohomluvný, když sě mu nedostane, o čem by mluvil, vyrazí leť, a vynese tajemstvie, a dá sě na prázdné řeči. A věrně jakož žrnov, když běží a nemá pod sebú zrna, jedné větrem hýbá a sám sě třě a kazí: též blekotný, když pravdy nemá pod svú řečí, lže vymýšlí. A že tajemstvie jemu pověděné jest mu znamenito v srdci, protož blekotnému jest brzy na jazyce. A kterú odplatu má, že zjeví tajemstvie, die písmo: Ktož odhaluje tajemstvie bližnieho, Ecc. 16.

vieru tratí. Protož tajemstvie vzjeviti jest hřiech, z řeči aneb psaním; a jest těžký hřiech, neb člowék ohlášený nemóž cti
Prov. 25. zasé najíti, jako die písmo. Protož nestatečný a bláznivý jest člowék blekotný, neb die David svatý: Muž blekotný nebude zpraven v zemi.

Kapitola LXXV.

Oplzlosť.

Oplzlosť v mluvení jest potupnějšie, než řeč prázdná neb
A. mnohomluvenie. A od toho chtě nás svatý Petr vystřieci,
1 Pet. 4. die: Mluví-li kto, má mluviti jako řeči božie. A oplzlá řeč nenie řeč božie; protož ktož oplzle mluví, ten nemluví jako řeči božie, a tak mluví, jakož nemá mluviti. Protož oplzlosť řeči neslušie na kněží, jenž mají zvláště mluviti řeč boží; také
Ad Eph. 5. neslušie na panny a na panie. Protož die svatý Pavel, aby nebyla jmenována mezi Efezskými, a tak ani mezi jinými křesťany ani mrzkosť, ani oplzlosť, ani bláznomluvenie, jenž nic sě nehodí. A který úžitek oplzlosti? Věru marný smiech, chechtánie, myšlenie šeradné, popuzenie k smilství, a tak času zmařenie, v němž člowék jako u vězení biedného světa jsa, měl by mysliti, kterak by z vězenie vyšel, a plakati po své vlasti v tomto slzivém údolé: a pak sě směje z řeči oplzlých!

B. A věz, že někto sě směje z závisti, někto z nevěry, to hemišně, někto z zabylstvie, někto z nemúdrosti, a někto múdře. A mezi smiechy jest největší hřiech, ktož sě vesele směje z toho, že sám hřěší, neb že jiný hřeší; neb jakož blahoslaveni jsú,
Mt. 5. kteříž lkají na své i na cizie hřiechy, tak zasé zlořečeni jsú, jenž sě smějí z hřiechu. Protož pozdravuje jich pán Ježíš.
Luc. 6. řka: Běda vám, kteříž sě smějete! O bychom pomněli, že Kristus plakal třikrat, a nikdy sě nesmal, a plakal na hřiech, jistě plakali bychom na své skutky, z nichž jest každý s nedostatkem! Protož smějíce sě svým skutkóm, ukazujem své bláznovstvie, jako děti usrané, jenž zlé učiniece i smějí sě.
Ecc. 21. Protož dobře die písmo: Blázen v smiechu povyšuje hlasu svého, ale muž múdrý jedva tajemně sě zasměje.

Kapitola LXXVI.

Mrzkomluvenie.

Mrzkomluvenie také jest ot ďábla uvedeno, a jest posel mrzkého srdce a poklad duše nečisté; protož jest větčie v zlosti než prázdnomluvenie, a mnohomluvenie, a oplzlosť. Protož die svatý Pavel: Smilstvie, a všelikaká nečistota, a lakomstvie, aniž buď jmenováno mezi vámi, jako slušie na svaté; neb těmi třmi hřiechy mrzkomluví prznie sě. Také mrzkomluvenie netoliko przní toho, jenž mluví, ale i bližnieho, jenž slyší; neb v tu dobu, když slyší, vezme řeč nečistú v paměť, z niež potom z popuzenie ďábelského a hnutie tělestného, potom bude hotov k též mrzkosti, aby ji dokonal, jakož toho jest očitý dóvod každý deň. Protož proti bohu i proti láscě bližnieho jest, tak zprzniti jeho mysl. A jest dóvod tento také: že hlas z přirozenie, v duši vzat z obyčeje o velmě mrzké věci, stud vyhánie, a tak úzdu svaté stydlivosti přětrhuje, neb velmě jie ke zlemu popúzie; jako jest mezi prazdnými ženami, mezi dvořany, mezi druhými měšťany i kněžími, jenž nekázaně mluvie, popuzujíce žen a panen nehodnú řeči; a také mezi dvořkami, jenž dávají sobě s pacholky oplzlé pohádky, aby pokryté sebe popúzeli. A tak rušie s obú stranú v sobě dobré obyčeje; neb die svatý Pavel: Rušie dobré obyčeje spolumluvenie zla. Neb jakož oheň sě veliči, když k němu paliva přikládají: též mrzkomluvenie, čím viece ho přibude, tiem viece mysl i tělesenstvie páli, a zvlášťě v smilstvě. Ad Eph. 5. I Cor. 15.

Protož die svatý Augustin: Těžkého nepřietele má nesmilnosť: ženu, jemuž nepřieteli nenie obrany; neb žena podnécuje, když ji muž slyší, škvrní, když ji vidí, a jedovatí, když sě jie dotýká. A též ženo zasě rozuměj o muži; ty vieš, kak sě máš, když muže slýcháš, vidíš neb dotýkáš. Toť viem, že sem nenalezl nikdy ještě, by tak náramně túžením byl poražen muž po ženě, jako sem nalezl ženu; že když jest v kostele svého, jehož jest milovala, jedné uzřela, ihned jest omdlela. Naplnila kantiku Šalomúnovu, v niež die: Duše má omdlela jest, když milík můj promluvil jest ke mně. A opět, jenž Cant. 5.

die: Milík mój ztáhl ruku svú děrú, až sě břicho mé třáslo dotknutím jeho. A také naplnila pieseň jedné jeptišky, v níž die: Omdlévám já, když svého milika nevídám. Protož varujme sě mrzkých a oplzlých řečí, z nichž takměř všichni hřiechové smilstvie pocházejí; i také sě ostřiehajme od každé řeči neplatné, jíž jest takměř každý nynie člowék vinen. Neb kto jest z nás, jenž jest prázdného slova nepromluvil? jest-li kto, luč na mě kamenem!

Kapitola LXXVII.

Deváté přikázanie jest toto: „Nepožádáš domu blížnieho
A. svého, ani ženy jeho.“ Když die bóh: Nepožádáš domu, věz, že dóm blížnieho drží ženu, čeleď a statek blížnieho. A také tiem slovem: nepožádáš domu, zapovieda bóh nezřiezenú žádosť čeledína, ženy i statku blížnieho. A diem: nezřiezenú žádosť, neb móž člowék požádati řádně každé té věci: blížnieho domu, chtě s jeho vóli kúpiti; ženy, aby byla kmotrú, a také, že kdy by on umřél, a kdy by byla vóle božie, že by ji pojal: ale aby jeho smrti nežádal. A tak i o jiných věcech. A že nezřiezená žádosť ženy jest větčie zlosť, než nezřiezená žádosť statku blížnieho; protož přikázanie o nepožádaní ženy prvé položil bóh, než přikazanie o nekradení. Protož ihned die: ani požádáš ženy jeho. A že žádosť jest kořen všech zlostí,
1 Tim. 6. svědčí svatý Pavel, řka: Kořen všech zlostí jest žádosť, to
B. věz zlá; a jest žádosť zlá, když kolivěk svrchovane dobré bude opuštěno a menšie dobré žádano. Neb poňavadž svrchované dobré, jenž jest bóh, má najviece žádáno býti, neb jest najlepšie, a pak člowék opustě to dobré, i chopí sě žádostí dobrého stvořeného, již má nezřiezenú žádosť; neb rád jest, aby najlepšie dobré najviece v žádosti člowéka bylo, a méně v menšiem dobrém.

Protož nelzě jest člowéku smrtedlně zhřešiti, než když
C. vóli odvrátí sě od najlepšieho dobreho, a přichýlí sě k menšiemu dobrému. Protož hřiech smrtedlný slove to odvrácenie.
Tit. 2. Protož hlas boží jest k duši odvracene od boha: Obrať sě ke mně! A ke všem hřiešným spolu die skrzě Johele proroka:

Obraťte sě ke mně cělým srdcem svým! A v tu dobu sě obrátíme, když boha ze všeho srdcě, to jest vší vóli, nade všechny jiné věci milovati budeme. A že žádosť nezřiezená cizie věci překažie, protož die buoh: Nepožádáš domu bližnieho svého, ani požádáš ženy jeho.

Z toho přikázanie dále rozuměj, že v tom zapovieda buoh i dotknutie i políbenie, i hledénie nezřiezené cizie ženy. Neb poňavadž zapovieda bóh menší hřiech, zapovieda i větčí; a že těžšie jest dotknutie, viděnie i políbenie nezřiezené cizie ženy, než toliko požádanie, když od jinud nenie viece přičiny, protož ovšem dotknutie, viděnie i políbenie zapovieda. Z toho máš, D. že každé viděnie, dotknutie i políbenie nezřiezené z té zlé žádosti jest hřiech smrtedlný, jakož i každé zlé požádanie s přivolením. Nu cizoložnici! zečtěte své hřiechy smrtedlné; a též i cizoložnicě, i jiné smilnice i smilnici!

Dále máš z toho, že každý hřiech smrtedlný má pochpo a hniezdo v vóli, a koná sě v skutku. Protož die spasitel Slyšeli ste, že řečeno jest starým: Nesesmilníš! Ale já pravi Mt. 5. vám: ktož uzří ženu ku požádání jie, to vez s přivolením zlým, již sesmilnil jest ji v srdci svém. A též řečeno jest prvé i o vraždě, že počíná sě v srdci, a koná sě v skutku. A nezapoviedá Kristus viděti ženy, ale zapoviedá nezřiezeně viděti: neb slušie ženu viděti, jakožto božie stvořenie, pro něž má bóh chválen býti, ale neslušie ženy viděti ku požádání jie. Kteréžto žádanie tehdy jest plně dokonáno, když vóle rozum přemóž, aby skutek byl dokonán; a pomsta toho přivolenie má býti poručena pomstě božieho súda, jenž sám srdcě zná; a skutkové zjevní, ti jenž z nečistého srdcě pocházejí, mají pomstu mieti od člověka. A co rozumie sě o vidění ženy ku požádání od muže, též má sě rozuměti od ženy k muži.

A věz, že jsú tři obrany od cizoložstvie: prvá, zavr- E. ženie myšlenie rozkošného; druhá, neobcovánie s ženami; třetie, churavenie těla. O prvé vědomé jest, že ta jest najprvnějšie obrana. Neb die svatý Augustin, že třmi věcmi Lib. 1. in serm. dom. de monte. koná sě hřiech: vnuknutím neb pomyšlením, kochánim a přivolením. Protož vědomo jest, že když nenie v mysli libého myšlenie, tehdy nenie i zlého přivolenie, jímž najprvé hřiech jest dokonán. Protož že Kristus chtěl jest i daleká příčinu

Mt. 5. hřiecha od nás odlúčiti, neřekl jest: Ktož požádá ženy; ale ktož uzří ku požádání, již sesmilnil jest ji v srdci svém. Neb
Gen. 3. od viděnie pocházie žádánie: jako Eva uzřela ovoce (k) vidění pěkné a k jedení chutné, i požádala jest, požádavši přivolila jest, přivolivši jedla, a tak plně božie přikázanie přestúpila.

F. Druhá obrana od cizoložstvie jest neobcováníe s ženami, a zvláště v dotýkání; neb obcováníe v vidění a v mluvení jest popúzenie k chlipnému myšlení, a dotýkánie jest k velikému zapálení. Protož pokládají světí, že čistí, to jest od smilstvie zachovaní, a zvláště kněžie mají býti od ženského obcováníe vzdáleni. Neb die jeden: Proti hřiechu móžeš čakati boje, o člověče! a móžeš vítězem býti: jedné nic proti ženě, s níž bojovati jest utiekati, ale nepřistupovati. Neb kto silnější než Sampson? kto světější než David? kto múdřejší než Šalomún? a všichni tito smilstvím sú páleni! Protož všetečnú smělosť má, ktož bez strachu súkromné má mluvenie neb seděnie s ženami, a zvláště bez nuzné a hodné potřeby, a bez jiných lidí při tom bytie. Protož buď kterak kolivěk starý, má mieti

G. opatrnosť, aby v přivolenie nevpadl; neb kolikkrát kolivěk nestudatě uzří ženu ku požádání jie, jako sem řekl, tolikkrát smrtedlně zhřeší, a vstrčí hřeby smrti hlúbe v mysl duše své.
Eccl. 7. Protož Šalomún bitý od ženy die: Nalezl sem hořčejší nad smrť ženu, jenž osidlo lovcóv jest, a vrš srdcě jejie, púta jsú ruče jejie. Ktož sě líbí bohu, znikne jie; ale ktož hřiešný
Prov. 6. jest, popaden bude ot nie. A jinde die Šalomún: I zdalí móž člověk skrýti oheň v lónu svém, aby rúcho jeho nehořělo? aneb choditi na řeřeví, to jest na živém uhlí, aby neopálil pat svých? tak ktož vchodí k ženě bližnieho svého, nebude
Jer. ad Nepot. čist, když sě jie dotkne. Protož die svatý Jeronym: Prvá pokušenie kněžská jsú přistupové k ženám; a ženám bydliti s kněžími, nižádnú příčinú nemá dopuštěno býti obcováníe. Já súdím, budú-li s ženami mužie přebývati, osidlo bude ďáblovo; od nich od počátka loven jest hřiech, a železná srdcě chlipnosť krotí. Přivieže-li kto oheň v lóno své, i zdali rúcho jeho nebude hořeti? aneb bude-li kto choditi na uhlí ohnivém, a noh svých neopálí? Věř mi, nemóž celým srdcem přebývati s bohem, ktož ženskými přistupy jest svázán.

Aj takť mluví svatý Jeronym. A to slyše, kněže, žáku

i panoše! nemnoho obcuj s ženami; slyš bitého Šalomúna, jenž die: Synu mój! slyš mě, a neodchoď od slov úst mých. Prov 6.
Daleko učiň cěstu svú od ženy, a nepřibližuj sě koncóm domu jejie. A proč? ukazuje napřed, řka: Plástka strdu tekúcie- Prov.5.
(ho) rtové jejie, a stkvúcejšie než olej hrdlo jejie; ale najposlednějšie věci jejie hořké jako pelyněk, a ostré jako meč na obě straně ostrý! Nohy jejie sstupují k smrti, a do pekla chodové jejie dochodie.

Aj teď máš příčinu, proč sě varovati máš ženy. Važ po- II.
slednie věci hořké, a krátkú libosť jejie. Brzy libosť mine, a dlúho oheň věčný páliti bude; sladké s ní rozmlúvánie, ale hořké na smrti ďáblóv čakánie; líbé rukú dotýkánie i jiných údóv, ale hořké bude u věčném ohni i duše i všech údóv pá- 3 Reg.
enie! Šalomún mudřec bit jest od žen: kto vie z lidí, jest-li 11.
spasen? Sedm set královen a tři sta kuběn neb podběh měl, boha zapomněl, modly jim zdělal a pro né sě jim klaněl. Veliký mudřec velice padl: ty sě varuj, ať sě též nepřihodí! Slyš svatého Bernarda: S ženú vždy býti a ženy nepoznati, Bern. sup. cant.
viece jest než mrtvé křésiti. Ktož menšieho nemóž, aniž vět- I.
čieho móž. Chceš abych věřil tobě? Každý den bok tvój u boka mladiče u stolu, lože tvé u lože jejieho v komoře, ruka tvá u jejieho diela, oko tvé k oku jejiemu v mluvení: nesmilný chceš mnien býti? buď což chceš, ale jáť bez domněnie nejsem!

Takť mluví Bernášek: neměj jemu za zlé, milý kněže! jenž s svú zpovědlničkú, aneb s kuběnú, tak pěkně okolo jdeš. Aniž máš výmluvy, řka: Jest mi sestra; neb Amon sestru 2 Reg. 13.
Thamar porušil jest. A věř mi na mé svědomie, že sem mnoho shledal kněží, jenž s vlastnimi sestrami takměř každý deň, i na vánoce, i na velikú noc shřešili sú. A také sem nalezl, jenž (s) svými duchovními dcerkami též sú přebývali! A zda světšti též neklesají? Jistě velmě mnozí; né shledal sem, že otec se dcerú, a bratr se třmi vlastními sestrami. Odkud to pochazie? jedné z obcovánie. Protož mnoho jest ustavení, aby kněžie s ženami neobcovali; ale netbánie, oblehčenie, lesť, chytrosť a darovánie jest jich staršim, i jim, i osadním, i pánóm na věčné zatracenie. Protož, milý brachu! varuj sě ženy; nebť mudřec Sekundus vypisuje ženu: že žena jest neskrocená Phil. Sec.
šelma, ustavičná škoda, pohaněnie člověcké, ustavičný boj, sud K.

drahý, a živočich neb zvěř velmě ukrutná. Kdy die: šelma, to věz pro hřiech. Kdy die: neskrocená — neb když jí co přikážeš, neuposlúchá; pakli ji tepeš, ale dief: Kate, zabij a najez sě masa! Kdy die: škoda ustavičná — neb co viece mužóm škodí než žena? a co viece uškodilo než žena, jenž jest lid vešken, kromě Krista, v prvosť hřiecha zavedla? Kdy die: pohaněnie člověcké — a odkud naše hanba než od ženy? Kdy die: ustavičný boj — viz co bojóv pro ženy sě stalo, a oč sě tepú i světští i kněžie najviece! Sud drahý, die — neb každého muže, kromě Adama, v sobě nesla. Zvěř velmě zlá — Ecc. 12. neb die písmo: Nenie zlosť nad zlostí ženskú. A opět die: Ecc. 7. Muže jednoho z tisíce sem nalezl, ženy ze všech sem nenalezl.

I. A toto věda ďábel Šathan, neprosil jest boha, aby odjal svatému Jobu ženu, jako jest prosil odjetie zbožie a síly tělestné jeho; ale brž žádal Šathan, jakožto nejpevnějšie ku pokušení příčiny, aby ona ostala s Jobem. Neb žena netolik jest posěl zvlášti a řečnice, ale i mistryně ďáblova. Protož když sě ďáblu umění řemesla k svedení nedostane, móž poslati posly ďáblovy, jenž jsú neušlechetné baby, ďáblovy matky, jenž zvláště strojie k smilství. A jsú lžice ďáblovy, jimiž jiné jie; ale dotud bude jiné lžící jiesti, až i lžíci snie. Jako já kdy sem byl žáčkem laćným, udělaje lžíci z chleba, dotud sem jedl hrach, až sem i lžíci snědl; protož hyběť bude svódni- Gen. 3. ciem! A žeť ženy jsú poslové ďáblovi a řečnicě, máš příklad Mt. 27. na Evě, na ženě svatého Job, a na ženě Pilátově.

M. A věz, žeť nic neškodí panně Mariji a jiným svatým pannám i paniem, že jich pohlavie jsú tak zlé ženy; jakož ani Kristovi, ani svatým jiným. Neb netupí sě člověk žena neb muž v svém přirození, než hřiech; né brž v pravdě řkuc, jest svatým ženám k veliké chvále, že ony jsúce křehkého pokolenie, hřiech, tělo a ďábla přemohly sú. A mužie že jsú v svém přirození lepší, hřešiece mají veličejšie než ženy pohaněnie; neb čím jest stvořenie rozumnějšie a hřeší, tiem jest horšie; jako angel, že zhřešil jest, ďáblem jest horším než člověk.

Třetie obrana od smilstvie jest churavenie těla. Neb vědomé jest, že tělo vypasené, syté a plné hotovo jest k smilství. Jakož die svatý Ezechiel, mluvě k lidu svému

Tato byla jest zlosť Sodomy, sestry tvé: pýcha, sytosť chleba, Ezech 16.
a hojnosť vína, a prázdnosť. Neb v Sodomě, tom městě, byli sú lidé pyšní, syti a prázdní, a proto smilni. Protož jako blázen by byl, ktož by misterné pochodně činil, aby poklady svého domu spálil: též veliký blázen jest, kterýž vymýšlé krmě, jimiž poklady duše své pálí. Protož die písmo, že osten smilstvie jest oheň. Protož die Job: Oheň až do skonánie Job. 31.
žravý. A Sirach die: Z ženy žadosť jako oheň zapálí. Protož Eccl. 9.
žena nešlechetná jest jako poklička na hrnci vřivém, v němž Prov. 6.
voda vře; kteréžto hrnec vrúcí musie ukrotiti neb vody studené přilitím, neb od ohně odstavením, aneb drev od ohně ujetím. Protož die mistr Alan: Ujmi drev ohni, chceš-li uhasiti plamen. Vody na vrúcí hrnec smilstvím přilitie jest múdrosti přivzetie, aby člověk v pokličku rozuma svého vzal sladké a pilné myšlenie o božství a o člověčství pána Ježíše, kterak jsa věčný buoh, svú vóli chtěl býti člověkem, aby jsa nesmrtedlný vedlé božstvie, byl smrtedlným vedlé člověčenstvie, a tak aby umřel za hřiešného, a vykúpil ho ukrutnú smrtí od rozkošného hřiechu smilného, a dále myslil o něm, kterak on duši živí, pasa ji svým tělem svatým; neb die: Tělo mé jest pravý po- Joh. 6.
krm, a krev má jest pravý nápoj. A tato voda uvedla by druhú vodu, to věz žalostivé slzy na hřiechy, a tak by ulel oheň smilstvie, jímž tělesenstvie vře, aby skutek byl dokonán. A bude-li třetie voda, jenž jest zamúcenie, opět bude pomoc. Protož mnozí dobrým úmyslem rozpuštěným lidem činie zamúcenie, aby tudy zdrželi je od smilstvie. A to jest dobrá opatrnosť, když z lásky bude učiněna a řádem; neb učinil-li by kto neřádem, již by učinil zlé, ač by učinil pro dobré. Ale jisté jest, že pán buoh přepúštie na své syny i dcerky zamúcenie a tudy je lúčí od hřiechóv; neb zamúcením zdržie sě od marného veselé, spieš spomínají na zatracenie věčné, a budú nabožnějšé a volají spieše ku pomoci boží.

Kapitola LXXVIII.

Desáté přikázanie jest toto: „Nepožádáš věci bližnieho A.
svého.“ Tiem přikázaním zapovieda pán bóh žádosť nezřiezenú 1 Tim. 6.

které kolivěk věci stvořené, kterážto žádosť jest kořen všech zlostí. A tehdy jest ta žádosť v sobě zlá, když žádá člověk toho, čehož nemá žádati, aneb tak žádá, jakož nemá žádati. A aby člověk viděl, že zapovědá jemu buoh zlú žádosť všech věcí, protož die pořád: Nepožádáš věcí bližnieho svého, ani požádáš ženy jeho, ani pacholka, ani děvky, ani volu, ani osla, ani kterých věcí, jenž jeho jsú. Věziž, že žádosť, již nezřiezeně žádá člověk dobré věci bližnieho, jest proti tomuto přikázaní desátému; kteréžto žádosti když sě člověk vystříže, ďábel nenalezne na něm, čím by měl sě ho chopiti. Protož ďábel s zástupem svým, s knieżaty a mocmi, jenz jsú také ďa-
Eph 6. blové, proti nimž jest nám boj, jako die svatý Pavel, bojuje proti údóm pána Krista, aby je zavedl v žádosť zbožie světa.

Proti jeho boji věrný křesťan má tři pomoci k obraně:

B. Prva jest chudoba pána Ježíše, jehož musime následovati v řeči i v skutciech, ač chceme spaseni býti. Druhá pomoc jest, znamenánie marnosti věcí tohoto světa, že brzce hynú. A třetie pomoc jest, řád pomsty božie, jenž zřiezeně msti a muči pro nezřiezenú žádosť časných věcí. A tak Kristova chudoba, marnosť světa, a veliká božie pomsta jsú na pomoc člověku proti ďáblu a jeho roté, aby sě žádosti marné obránil.

C. Chudoba Kristova dosti jest věřicím známa, jenž věřie, že jest byl na světě pro ny velmi chudý; neb i starý i nový zákon to ukazuje, jehož příkladem apoštolé, a jiní po nich světí drželi sú chudobu. A poňavadž máme následovati Krista v chudobě dobrovolné, jenž jest stav najpovýšenější člověku putujiciemu k kralovství nebeskému, což tehdy žádame bohatstvie? a zvlášté my kněžie, jenž máme od zbožie tohoto světa
1 Tim. 6. sě vzdáliti, a majíce co jiesti a skrovný oděvec, na tom dosti mieti?

D. Ale proti té pravdě nalezl jest chytrý Antikrist pět omluv, jimiž oslepil jest lid; neb pravie, že bohatstvím a rúchem krásným Kristus, jehož náměstek jest papež, biskup, kněz viece bude od lidi ve cti jmien, a ne tak, kdyby papež, biskup, kněz byl chudý a krasně neoděný. Druha omluva, že lid k náboženství bohatými a oděnými kněžími bude popuzen. Třetie, že kněžské povýšenie tiem sě ukazuje, příkladem kněží starého zákona. Čtvrta, že tiem množí sě křesťanstvo; neb

by kněžie byli chudí, laikové by jich za nic neměli, k viefe by nepřistúpili a jich by sě nebáli. Pátá omluva, že kněží viece přibývá, jiniž cierkev svatá viece prospievá v modlitbách, ve mšech, v zpievání krásném a v jiných věcech, jenž by ne tak mohla prospievati, když by kněžie nebyli bohatí a oděni krásně.

Ale všecky tyto chytré omluvy zkazil jest pán Ježíš E.
svým chudým obcováním a mnohým kázaním, a apoštolé chudí, odraní, biskupové velmě dóstojní, jenž sú slovem božím a chudobú takměř veškeň svět v tu dobu k viefe obrátili; neb lidé vidúce, ani zbožie nehmatají, viece sú jim věřili. A že my kněžie, chudobu opustivše, vpadli sme v žádosť cizích věcí, protož zamátli sme sě v osidla ďáblová; neb die svatý Pavel: Majíce pokrm a čím bychom sě oděli, mějme na tom 1 Tim. 6.
dosti. Neb ti, jenž chtějí bohatí býti, upadujíť v pokušenie a osidlo ďáblovo, a v žádosti mnohé neúžitečné a škodlivé, jenž pohřižují lidi v zahynutie a v zatracenie; neb kořen všech zlostí jest žádosť, jiež někteří žádajíce, zblúdili sú od viery a vpletli sú sě v bolesti mnohé. Aj teď máš velikého svědka, jenž ukazuje, na čem mají kněžie dosti mieti, a co zlého činí žádosť zbožie, jenž sě nynie pohřiechu! velmě rozšířila v světě, a zvláště mezi duchovními, jenž by rádi veškeň svět pohltili.

Pak znamenánie marnosti také pomocno jest proti ďáblu, I.
proti tělu i proti světu. Neb ktož pilně znamená krátkosť utěšenie tělestného, a pominutie zbožie, ten velmě lehce zdrží od žádosti zbožie svú vóli; a k tomu má zvláště mieti v paměti slovo svého chudého v světě pána a mistra i spasitele, jenž die: Co platno jest člowěku, ať veškeň svět zjiště, a své Mt. 16
duši uškodí? aneb kterú dá otměnu člowěk za duši svú? By jine nižádné písmo nebylo než toto, dosti by mělo člowěkem hnúti, aby zlú žádosti zbožie nežádal. Avšak musiem příklad dáti: Aj král Šalomún měl jest od boha múdrosť nad jiné 3. Reg. 3
všechny krále, jakož mu jest řekl pán buoh: Dám tobě múdrosť, jiež jest neměl nižádný před tebú, ani bude mieti po tobě. Měl jest také zbožie dosti, tak že leželo zlato a střiebro v Jerusalémě jako kamenie po ulicech. Měl jest i rozkoš tělestnú, neb jest měl sedm set královen a tři sta ženim; avšak die: Já Eklesiastes byl sem králem v Jerusalémě, a položil Eccl. 1.

sem v své mysli, hledati a stihnúti múdřě o všech věcech, jenž pod sluncem jsú. To zaneprázdnění najhoršie dal jest bóh synóm lidským, aby zaneprázdnili sě v něm. Viděl sem všechny věci, kteréž sě dějí v světě, a aj všeliká marnosť a trápenie ducha! Převrácení těžce sě zpravují, to jest tresktáním polepšují; a bláznóv nekonečný jest počet. Mluvil sem v srdci svém, řka: Aj velikým učiněn sem; a předšel sem múdrostí všechny, kteříž sú byli přede mnú v Jerusalémě. A Ecc 2. potom dic: Protož řekl sem v srdci svém: Pojdu a vzmnožím sě rozkošmi, a požívu dobrých věcí. A uzřech, že i to také jest marnosť, smiech sem měl za blud, a radosti sem řekl: Co sě darmo klamáš? A potom dic: Veličil sem diela svá; sadil sem vinice, zdělal sem sady a štěpnice, a nasadil sem je všeho porodu štěpóv, a udělal sem sobě rybníky, abych smočoval les štěpóv plodných. Vládl sem pacholky i děvkami, a mnohú sem čeleď měl; stáda mnohá hovad, i veliká ovcí nade všechny, kteříž sú byli přede mnú v Jerusalémě. Shromáždil sem sobě střiebro i zlato králóv a vlastí, ustavil sem sobě zpěváky a zpěvačky, a rozkoši synóv lidských, čieše, kotlíky a mísy neb vědercě k nalévání vína. A přesáhl sem zbožím všechny, kteříž sú byli v Jerusalémě přede mnú; múdrosť také trvala se mnú. A všech věcí, kterýchž požádale sta oči moji, neodpověděl sem jima, aniž sem bránil srdci svému, by ve vší vóli rozkoší nemělo v těch věcech, kteréž sem zpósobil. A ten diel mněl sem svój, bych užil prácě své. A když sem sě obrátil ke všem věcem, kteréž udělale sta ruce mé, a k úsilím, v nichž darmo sem sě potil, uzřěl sem ve všech marnosť a trápenie ducha, a nic neostati pod sluncem. Šel sem k poznání múdrosti, a bludóv a bláznosti. Co jest, řekl sem, člověk, aby mohl následovati krále a stvořitele svého? A spatřil sem, že by tak velice přesahla múdrosť bláznovstvie, kterak velice dělí sě světlo od temnosti. Múdrého oči v hlavě jeho, blázen v temnostech chodí. A naučich sě, že jedno obú jest zahynutie, i řekl sem v srdci svém: Poňavadž jeden i bláznóv i mój jest západ, což mi platno, že sem veličejší přiložil k múdrosti pilnosť? A mluviv s mysli svú, znamenal sem pilně, že i to také jest marnosť; neb nebude paměť múdrého, též i blázna na věky, a budúci časove všichni

zapomenutim budú spolu přikryti. Umierá učený, též i neučený. A protož steskło sě mi nad životem mým, vidúcím všechny věci že jsú zlé pod sluncem, a všichnu marnosť a tesklivosť duše. Opět vzmrzela mé všechna vtipnosť má, a vše což jsem pod sluncem pilně upracoval, mieti chtě dědice po sobě: neb neviem múdrý-li čili blázen bude, a uvieže sě v úsilé má, jimiž potil sem sě a pilen sem byl, i jest co tak marné. Protož přestal sem, a odvolilo srdce mé viece pracovati pod sluncem; neb poňavadž jiný pracuje v múdrosti, a v učeni, a v pilnosti, a člowěku prázdnému dobytých věcí necha, protož i to marnosť a veliké zlé. Neb co platno bude člowěku ze wšie prácě a tesknosti ducha, již pod sluncem mučen jest? Všichni dnové jeho bolestmi a psotami naplněni jsú, aniž přes noc mysli odpočinu. I to zdali marnosť nenie?

Aj teď dosti praví o marnosti veliký mudřec a král dlúhú G.
řečí, již všichnu zavierá větčí mudřec a král, spasitel náš, řka:
Co platno člowěku, ač wešken svět získě, a své duši uškodí? Mt. 16.
Wešken svět řka, mieni spasitel všechno utěšenie zlé v světě;
jako jměnie všeho panstvie, rozkoši tělestné, tak že by člowěk
byl pánem všeho světa, po své wóli bez přiekazy vládna, a měl
od počátka světa utěšenie všechna, kterých by mohl požádati,
a měl je až do súdného dne, a v súdný den aby šel do wěčného ohně: což by bylo platno, jako die spasitel, když by potom byl u wěčných mukách? I zdali sebú vezme zbožie, aneb
které utěšenie? jistě nic! Máš dówod na bohatci, jenž nemóž Luc. 16.
v plameni obdržeti sobě od Lazara jedné kropě. A by nynie otázal Šalomúna, a on tobě odpowědieti mohl, snadť by viece o marnosti uměl powědieti, než's nynie od něho slyšal!

A by Alexander, jenž jest wešken svět pod sě byl podbojoval, by mohl mluwiti mrtew, mohl by řéci: Aj toť já, jenž wesken svět válkú sem přemohl, Alexander řečený, přemožen sem v hodinu krátkú! Každé drže královstwie, nade všechny sem panoval v světě: již sebú newládnu, aniž mi sě královstwa hodie. Krále sem porážel: mě již smrť biedná porazila. Wše sem zabijal: již sem zabit biedně. Všeho sem pokúšal: mne již čerw pokúšie i kúsá, mě črwie hlozí; črw sem na světě já byl! Wše sem brával: mě již smrť wzala, jenž wšecky lidi béře. Ničímž wlásti nemohu, jsa prach a stien, jież již tlačie.

Nestačil mi svět ode mne osažen: již mě malý hrob osáhl, mněž jest mal byl svět! Pod nebe sem od noha vnesen: již s najnižšími pekla nízkého dotýkám. Mé moře čilo ve stkle hlubokosti, když sem pokúšel: již korba krátká mě nadutého a křehkého zavřěla! Proč člověče, jenž mřeš, žádáš povýšen býti? Čím viece dobudeš, viece držeti žádáš. Všechny věci minují, hyne také rozkošný životek. Čím výše sě pozdvihneš, najvyšší najníže spadneš. Patři na mě biedného, jemuž sú všichni přieli: již korba v úzkém súžila mě hrobci. Kto jsem a kaký, mě ktož slyšíš, již vieš.

II. Aj teď máš druhého krále velikého, jenž marnosť na svém životě aspoň skrzě mě ukazuje. Protož znamenaje, že vše jest marnosť nad marností, což pod sluncem jest, nežádaj zbožie a v světu povýšenie, neb̊t die svatý Isidor: Vysokosť v světu cti, jest velikosť hřiechóv. U větčiem stavu bez pochyby jest veličejšie muka, neb mocný mocné muky trpěti bude. Patři a věz, kde jsú ciesaři, králové, knieżata mocná, bohatci velicí: všichni jako stieň zhynuli sú, a jako stieň z paměti pominuli. To váže, také važ krátkosť života, jako vážil jest svatý Job. 11. Job, řka: Člověk urodě sě z ženy, krátký čas živ jsa, naplní sě mnohými psotami, jenž jako květ vzniká, a potřien bývá a utieká jako stieň. A svatý Jakub die, který jest Jac. 4. život náš: že pára neb dým, na málo jenž sě ukáže. O poňavadž tak jest život náš zde krátký, biedný, a vše marnosť, oč tehdy stojíme, a zbožie neb cizie věci neřádně žádáme, čakajíce každú hodinu na sě smrti? Protož když staří Římané měli sú obyčej, že když sú ciesaře kterého korunovali, v tu hodinu kamene tesci před ciesaře kaménky rozličného mramora sú nesli, řkúce: Z kterého kamene Tvé Ciesařstvie hrob mieti chceš? A musil jest on ihned voliti, tak že ten deň, v kterýž jest korunován, jest jemu hrob dělán, proto aby pýcha ho marná nepozdvihla. Aj teď slyšíš druhú pomoc proti žádosti zlé, aby marnosť znamenaje, neupadl v žádosť marnú, věda, že nikdy nemají pokoje ti, jenž sě v zemské věci pletú. Neb zbožie nikdy aneb nebrzo bývá bez hřiechu dobyto, a velmě jest řiedké, aby bohatí rádi umřeli; neb nižádný nemóž mieti spolkem i slávy nebeské, i chvaly světské.

I. Třetie pomoc proti žádosti zlé jest řád pomsty božie,

jenž zřiezeně mstí a mučí pro nezřiezenú žádosť, tak že pro zlú žádosť člověka, ač sě nepokaje, bude mučiti na věky. A ať bych řeči ukrátil, položím před sě i před každého zde v světě hřiešného, jako pán Ježíš klade, oheň věčný, temnosti věčné, pláč a skřehot zubóv; neb kterúž kolivěk muku móžeš vymysliti, buďto člověka vařenie v smole, pečenie v oleji, sěkánie neb jiné mučenie: všechny ty muky zavierá oheň věčný, jenž všechny údy skrzě a skrzě člověka bude páliti, i maso, kóži i kosti proskočí. A že jest věčný, jakož sám spasitel praví, protož tu věčnosť má vždy člověk před sě bráti; též věčnosť temnosti, odlúčenie všie radosti, a zvláště viděnie božieho, kteréžto odlúčenie svatý Augustin a svatý Jan zlatoústý pokladají za najvětčie muky.

A pak poznánie těch muk a zufánie, jenž bude najviece K.
duši trápiti, to bude přehrozná muka; jako jest muka veliká v duši člověku, když vie, že ho mají upáliti a vidí již oheň, a nižádné nemá naděje k vysvobození. Co sě pak mučí, vida věčnosť odlúčenie radosti nebeské, věčnosť temnosti, věčnosť ohně palenie, věčnosť s ďábly přebývánie! A tu věčnosť takto u příkladě važ: By vešken svět mákem neb pieskem od země až do nebe, neb jakož móž najdále byl nasut, a po tisíc tisíciech (letech) jedno zrncé odloženo bylo, ještě by vesele člověk vysvobozenie po počtu všech zrn makových z muk čakal, neb vždy někdy konec by přišel; ale u věčnosti, v níž koncé nenie, které móž býti zatracenci utěšenie? Protož kdy na to věčné zatracenie vzpomenu právě, vždy mi sě srdcě velmě lekne. Protož die písmo: Synu! pomni konečnie věci, a nebudeš nikdy hřěšiti. Protož pomněme na muky věčné, a zavržem všechny žádosti zlé. A vědomé jest, že ktož tohoto desatého přikázanie nenaplní, ten těch muk nezbude, o nichž nynie jest řečeno: poňavadž ktož jednoho přikázanie božieho nedrží, všemi jest vinen.

Dokonal sě výklad delší na desatero přikázanie, a počíná sě výklad kratší.

Kapitola LXXIX.

Aby jiné ty, jenž umieš čísti, kratičce božiemu přikázaní naučil, takto je slož: Nebudeš mieti bohóv jiných; to věz, jediného boha měj, jenž jest stvořil nebe i zemi; v něhož máš v samého věřiti, to jest, máš ho nade všechny jiné věci milovati, proto že on jest najlepšie dobré; a proto nižádné věci nemáš tak velmě jako boha, ani viece než boha milovati, ani bohem svým nazývati.

Nevezmeš jmena pána boha svého nadarmo; to jest, nepřimieníš ho ke lži, ani k marné řeči, ani ho budeš jmenovati z lehkosti, ani budeš jmenem jeho z lehkosti přisahati.

Pomni, aby deň sváteční světil; to jest, aby v svátek, a zvláště v neděli, již jest sám buoh ustavil, nehřěšil, nesmilnil, netancoval, ne v kostky neb v jiné hry hrál, nefrejoval, neprázdnil v řeči marné, ani v lenosti dne zmařil, ale světil, to jest svatými skutky svat učinil; co's celý týden zmeškal, aby to postihl myšlením o bohu, slova božieho slyšením, rozmlúváním, kněz kázaním a v písmě čtením, a laik jakýmž mu bóh dá dielem dobrým.

Cti otce svého i máteř svú, tak: Jest-li otec živ neb mátě, uč je, jest-li potřebie, ať boha poslúchají, a ty jich poslúchaj v dobrém, a měj sě k nim poctivě; a jsú-li nuzni, a ty móžeš, pomáhaj jim, a jsú-li nemocni, stel jim, jiesti daj, a jako sú tě kakat nosili, jest-li potřebie, i ty je nos; pakli sú umřeli, ale pros boha za ně. Také takto: Cti otcě svého nebeského Ježíše Krista, i matku svú cierkev svatú, jenž jest zbor všech vyvolených k blahoslavenstvi. A toho otcě i matku ctiš, když přikázanie jeho plniš: a tehdy nectiš, když kolivěk smrtedlné hřěšíš.

Nezabiješ, rozuměj člověka křivě. Kříže zabijie, ktož bez viny, neb nemaje prava k němu zabijie. Protož ty nezabieš křivě: ani skutkem, ani radú, ani ponuknutím, ani odsúzením, ani zradú, ani neobráněmm, když by mohl, ani zlým příkladem, ani v hřiech dobrovolným zavedením, ani ženo plodu zkažením volným, ani hladem umořením chudého, jemuž móžeš dáti, ani ty, kněže, slova božieho zadržením: neb kněz kolikо

duší slovem božím zmešká, toliko jich zamorduje, die svatý Řehoř.

Nesesmilníš, ani vólí, ani skutkem. Ten smilní, kterýž k skutku tělestnému nemanželsky přivolí.

Nepokradeš; to jest, bez vóle božie bližnieho svého věci nevezmeš. A tak neoblúpíš lichvú, násilím, šacováním, křivým odsúzením, lstivým obžalováním, mzdy zadržením i dluhóv, odpustky na penězích dáváním, mší z peněz slúžením, zpoviedáním, křtěním i olejováním. Toho lúpeže velmě lstivého kněžie nepravie, ani toho, jímž lúpie chudé, odvracujíc od nich almužny; o té krádeži jest mnoho písma, ale čaká jinde miesta.

Nepromluvíš proti bližniemu svému křivého svědectvie; to jest, nebudeš svědčiti křivě na něho. Křivě svědčí, ktož křivdu na druhého praví, neb pravdu z zlosti, aby jemu uškodil. Křivě kněz svědčí, když pravdu boží v hřieše smrtedlném lidu praví; neb božie pravda jest božie svědectvie. Protož die buoh hřiešnému: Proč ty pravíš spravedlivosti mé, a béřeš svědectvie mé skrzě ústa tvá? A tu věz, že někto křivě svědčí, pravě pravdu, jakož die buoh hřiešnému; a někto křivě svědčí, křivdu pravě, věda že jest křivda: a to jest velmě těžky hřiech; a někto svědčí křivdu, nevěda jest-li křivda: a to jest menší hřiech; a někto svědčí pravdu, nevěda jest-li pravda: a to jest také hřiech. Protož věrný křesťan varuje sě svědčenie, kdež jist nenie.

Nepožádáš domu bližnieho svého, ani požádáš ženy jeho. Řečeno jest prvé, že dóm drží ženu, čeleď, a statek bližnieho; i mieni buoh, aby nezřiezeně nepožádal člověk bližnieho svého ani čeledína, ani statku; a ženu zvláště jmenuje pán buoh proto, aby pilnějé sě varoval jejie požádánie, proto že žena jest bližnieho věc, kterúž má po své duši najdražšie, a proto že najspieše člověk požádá ženy, když jest pěkná; neb viece z přirozenie jest muž přichylen k ženě než k jiné věci, a tak spieše žádá. Též ženo nežádaj cizieho muže: trhne-liť sě kdy vóle, nepřivoluj; neb nikdy tohoto přikazanie nepřestúpíš, ač pomyslíš, když jedné nepřivolíš. Věz také, že pán zapoviedaje žádosť muži cizie ženy, znamenal jest v tom, že obecné viece mužie žádají cizích žen, než ženy cizích mužóv. A jist sem toho, a diem to, že spieše nalezl sem desět i dvadcět

manželek pravých, neporušených zlú žádostí cizieho muže žádáním, než jednoho manžela: neb pohřiechu! velmi sú mužie poraženi smilstvím.

Nepožádáš věcí bližnieho svého, to věz neřádně aby mu odjal, buď ta věc pacholek, děvka, vól, osel, kóň, neb která kolivěk jiná, kterak kolivěk malá, jemu úžitečná: buď pes, kočka, holub, slepice, hrnec, poklička neb vajce; neb poňavadž chceš, aby tobě nic dobrého tvého neodjěl, přejž téhož i bližniemu. Když tak přikázanie tato naplníš, tehdy jsi křesťan pravý, dvořenín i syn Kristóv; a již budeš moci hodně jeho milosti prositi, ať by život věčný ráčil dáti.

Dokonal sě jest výklad kratší na desatero božie přikázanie.

Výklad na páteř.

Kapitola LXXX.

Po vieře a přikázaní již přistúpím k modlitbě, jiež jest milo-
Luc. 11. stivý mistr sám svými ústy naučil své učedlníky; neb když sě modlil v jednom miestě a přestal od modlenie, tehdy řekl mu
A. jeden z učedlníkóv: Pane! nauč nás sě modliti, jako Jan naučil jest učedlníky své. A on řeče k nim: Když sě modlite,
Mt. 6. řiekajte: Otče náš, jenž jsi v nebesiech, a tak dále. Dobrý pán a dobrý mistr, i milostivý otec, učil své sluhy, žáky, syny, kterak mají věřiti, co mají z přikázanie činiti, a kterak a zač mají prositi. O by ho v tom páni, mistři, otcové následovali, jistě by jeho náměstkové věrní byli, ač by prvé sami drželi,
Mt. 5 což by jiné učili; neb on die: Ktož přeruší jedno z přikázaní těchto najmenších, a tak učiti bude lidi, najmenší slúti bude v královstvi nebeském. To jest: ani malým bude nazván v zboru svatém, v němž nebeský pán milostí kraluje. Ale kterýž učiní, to jest skutkem naplní přikázanie, a bude učiti, ten velký bude slúti v království nebeském.

Tuto řeč spasitele kto váží, ten znamená, kto jsú velici v zboru svatém Kristovu; a shledá, že ti, jenž slovú najvyšši a najdóstojnéjši, jako jsú papeži, biskupi, kardináli a tak i jiní velici, nazváni sú malí v zboru Kristovu, proto že mnoho rozkazují, a sami přikázanie božieho neplnie; jakož dovodí svatý Augustin na čtenie o velikých rybách, jenž sú sieti nerozedřely, vykládaje, že ty ryby veliké jsú vyvolení k věčnému spasem, a preláti, jenž přikazují a sami neplnie, jsú rybice malé. Protož milý spasitel po té řeči: „Ktož učiní a bude učiti, ten bude velikým nazván v nebeském královstvě,“ ihned řekl svým učedlníkóm: Nebude-li hojnějšie vaše spravedlivosť než mistróv a zákonníkóv, nevejdete v královstvie nebeské. Mistrové, jenž mnoho rozkazují, sediec na stolici dóstojenstvie duchovnieho, a zákonníci, jenž ustavují svá ustavenie, a pilnějie je držie než božie přikázanie, buď to v súdu neb v modlitbách! Protož die spasitel naš svým učedlníkóm: Když sě modlíte, nebudete jako pokrytci smutni, kteřížto to milují, v zbořiech a v kútiech uličných stojiece, modliti sě, aby byli vidieni od lidí; věrně pravi vám, vzelit sú odplatu svú. Ale ty, když sě modliti budeš, vejdi v odpočivadlko své, a zavra dvérče, modl sě otci svému v skrytě, a otec tvój, jenž vidí v skrytě, odplatí tobě. A modléce sě neroďte mnoho mluviti, jako pekelníci činie; neb mnie, by v mnohém mluvení byli uslyšeni. Protož neroďte sě jim připodobniti, nebť vie otec váš, co vám jest potřebie. Protož takto sě budete modliti: Otče náš, jenž jsi na nebesiech. Takť jest mluvil před modlitbú svým učedlníkóm, uče je, kterak mají způsobni býti, když sě chtie právě jako on velí modliti.

Super Job

Mt. 6

A věz, žeť nezapoviedá dlúho sě modliti, když die: Modléce sě, neroďte mnoho mluviti, jako pekelníci činie; nebť on sám celú noc sě jest modlil, jakož die svatý Lukáš; ale vyrážie blud, jímž blúdie muozí, mnějíce, že modlitba hlasitá čím jest delšie, tiem lepšie. Protož mnozí milují dlúhé, krásných řečí vymyšlených modlitby, mnějíce, že čím jest řečí kraššie a delšie, tiem bohu neb svatému, jemuž sě modlé, vzácnějšie, jakož sú mněli zákonníci starého zákona, že jakož jest oběť veličejšie, tak jest lepšie. A to domnénie i dnes kněžie, zákonníci, i jiní hlúpi mají; a mají též domnénie, že

B.

Luc. 6

světský člověk, ně i duchovní, čím jest bohatější, tiem jest
Mr. 12. lepší. Ale prvé domněnie porážie spasitel náš, řka, že vdova chudičká, obětujíc dva šarty, viece než všichni jiní pustila jest v pomoc chráma. Viece, to věz jelikožto k dóstojnosti
Luc. 12 odplaty. Druhé bludné domněnie ruší, řka: Vizte a varujte sě od každého lakomstvie; neb ne v hojnosti zbožie kterého kolivěk člověka život jeho jest ze všech věcí, kteréž má. Neb hojnosť ctnosti činí život poctivý a dóstojný, dobrý a svatý, ale ne hojnosť hanebného zbožie, ač někdy bývá dobrým lidem pomocno k životu dobrému.

Pak domněnie třetie bludné, jímž lidé mnie, že modlitba čím delšie tiem bohu vzácnějšie, porážie milý spasitel tiem, že krátkú modlitbu složil, jież nemóž nižádný polepšiti. Avšak nebrání dlúho dobře sě modliti, ale brání tiem obyčejem, jímž pohané sú sě modlili, jenž sú byli v bludě svým modlenm; neb prvý dóvod měli sú tento: Poňavadž modlitba některak dlúhá jest dobrá, tehdy dvakrát delšie jest dvakrát lepšie, a tak dale bez koncě. A nerozuměli sú, že ve všech věcech, v nichž jest dáti prostředek neb smiernosť, taký dóvod sě nehodí, jakož die přísloviе české: Vše vhod dobro. Protož modlitba hlasitá, jakož popúzie k náboženstvi člověka vnitřnieho, jenž sě modlí, tak jest úžitečná; pakli překáží, tehdy jest neúžitečná.

Druhé sú mněli, by modlitba hlasitá v sobě sama byla člověku spasitedlná, jakož i dnes mnie bláznivi křesťané. Ale vědomo jest, že modlitba učiněná nehodně, jakožto v smrtedlném hřiešе, neb bez modlenie srdečného, od něhož má vzieti přičinu zaslúženie, taká modlitba netoliko nenie úžitečna, ale jest škodlivá.

Třetie sú mněli pohané, modléce sě modlám, by krásnú řečí a výmluvnú, a veličejšimi hlasy buoh spiešе sě hnul k uslyšení. A tomu blaznivému domněnи posmievaje sě pro-
3 Reg. 18. rok, svatý Eliáš, řekl jest prorokóm Baal: Bóh váš jest, a snadť s jiným mluví, volajte hlasem veličejším; nebť snad v pokoji jest, aneb na cestě, a nebť snad spí, aby ho ubudili. A nerozuměj, byť Eliáš svatý tak mluvil kunštuje jimi, ale přísně mluví, aby jich blud byl oznámen. Protož ihned potom die pismo: Protož volachu hlasem velikým, a řezáchu sě vedlě obyčeje svého nožmi a kopíčkami, až sú sě zkrvavili. Aj tito

pohanští prorokové mněli sú, vedlé řeči Eliášovy, by bóh jich veličejším hlasem spieše k uslyšení sě hnul, a že pro obět ; rve, jakož čarodějníci obětují ďáblóm, raděje by je slyšal.

Čtvrte bludili sú, množiece prosby vedlé množstvie tělestných věcí časných, jichž sú vedlé svého bludu potřebovali; protož jich modlitby byly sú přieliš dlúhé. Protož vypravuje Mt. 7. pán Ježíš, kterak pohané pilní jsú tělestného oděvu a rozkosného pokrmu, učí své učedlníky, aby těch věcí nebyli pilní, íka: Hledajte na(j)prvé králevstvie božieho a spravedlivosti jeho a ty všechny věci budú vám přidány. A na potvrzenie, že chce ten čtver blud zrušiti, die: Mnějíť, byť v mnohomluvení svem uslyšáni byli: protož nerodte sě jim připodobniti. A poražuje jich kacieřstvie, kteréž sú měli o bohu, jenž vždy a všudy jest a zná všechny věci, tak die: Neb vie otec váš co potřebie jest vám, prvé než prosite. Protož takto sě budete modliti: Otče náš, jenž jsi na nebesiech, a tak dále.

Kapitola LXXXI.

Než vyložím modlitbu Kristovu, prvé položím, co jest A. modlitba. Druhé, kde sě ma člověk najradějie modliti. Třetie, v který čas. Čtvrté, proč sě má člověk modliti. Páté, proč modlitba nebýva uslyšána. Šesté, proč modlitba Kristova jiné modlitby jest přesahla. Sedmé, proč jest ta modlitba nám od pána Krista dána krátká.

Věziž o prvém, že modlitba jest řečenie neb činěnie, kterýmž mysl člověka v boha neb k bohu nábožné sě povzdvíhá. Ale zvlástnéje lidé nazývají prosebné řeči neb hlasy modlitbú; ale světí ne tak, neb viece hledie k povzdvižení mysli k bohu, nežli k hlasu. A sprostní nemnie, by dobří skutkové byli modlitba, jedné hlasové, aneb napsané řeči: ano písmo všechno od boha vydané, i každý skutek v milosti boží od člověka učiněn jest jakožto modlitba, jíž člověk spasenie žádá. A tak hodné jest člověku, aby jednak sě modlil, jednak početl, jednak podělal něco úžitečného, jednak o bohu mluvil, jednak myslil, kterak jest spravedlivý, milostivý, a nesmiernė dobrý.

Protož to znamenaje člověk, modlitbú hlasitú promluví

k bohu; kterážto modlitba má oheň lásky, jenž ji k bohu silně vzdvíhá, a dvě křídle, to věz poznánie našie psoty a božieho
B. milosrdenstvie. Tě dvě dobřě křídle neséta vzhóru modlitbu k bohu s láskú; neb nenie-li lásky, modlenie vzhóru k bohu nejde; a nenie-li svaté myšlenie, jenž modlitbu jasní, a k tomu náboženstvie, tehdy modlitba smrdutě sě kúří. Protož milý brachu! nemáš-li lásky, myšlenie svatého a náboženstvie, nesmraď a nekuř. O milý bože! kolikokrát já hřiešný tvé milosti svaté zasmradím a zakúřím! Protož já prvý, a jiní se mnú, máme znamenati svú biedu, a řéci s Davidem: Milostiv mi buď, pane bože! neb jsem nemocen; uzdrav duši mú! Neb pravý osten k popuzení, abychom sě modlili, jest pilné spatřenie našie nemoci; neb die svatý Bernard: Která žádosť člověcká má viece popuditi nás, abychom boha chválili, nežli psota, bieda, a množstvie zlostí, jimiž sme potlačeni? A tiem ostnem jsa David uboden, křičí řka: Milostiv mi buď, pane bože, neb jsem nemocen! A tak jakož člověku třeba jest vysvobozenie z nemoci, tak také jest třeba jemu modlenie: a k obému potřebie jest žádosti, a žádosť ta má pojíti z pilného nemoci znamenánie.

A aby zjevnějé oznámena byla nám naše nemoc, znamenajme, které jest pravé zdravie; abychom znamenajíc své vzdálenie od pravého zdravie, spatřili, kterak hlubocě pohřížení jsme v nemoc. Aj pravé zdravie jest, kteréž jest měl člověk v ráji před pádem v hřiech; a dokonalejšie zdravie
C. bude u věčné radosti. V zdraví prvém tak velikú milosti člověk byl obdarován, že nic nebylo, by čich jeho vnitř neb zevnitř urazilo, neb by bolesť trápila, prácě zemdlila, neb hanba pohaněla, horko pálilo, zima uškodila, neb hróza zstrašila; nebylo v těle jeho mezi mokrostí a suchosti, mezi teplostí a studenosti sváru neb protivnosti, z niež pocházějí neduhové a nemoci a mdloba těla; ale ty protivné věci tak sú božú mocí byly v těle člověka sobě povolny, že bez odpory daly sú byly Adamovi i Evě tak váhu u mieře, že ani nemoc, ani bolesť, ani starosť jich těla trápila. Byla v nich také živosť bez mrtvenie; mohli sú také mnoho uměti bez prácě; nebyl v nich zákon těla protiven zákonu duše, ale plné ukrocenie žádostí, kteréž sě duchu protivie. Neb poctivý způsob

ráje nedopustil jest nic nepěkného, ani jest trpěl co nekrotkého. Byla jest v něm paměť, jenž mohla býti bez zapomenutie; rozum nebludný v svobodě rady. Měl jest moc člověk nehřešiti, a v svobodě libé měl jest moc nezamúcen býti. A tak v tom blaženém životě, jenž byl jest bez hřiecha poznánie nebludného, a skutku nevinného svolenie, a pod zákonem zřiezeným zřiezené poslušenstvie.

Aj teď stav prvého člověka před pádem jest zdravie, od něhož pro hřiech kterak jsme vzdáleni, a v kterakú nemoc sme upadli, každý sám na sobě poznaj. Protož k naší nemoci přiD. slušie, aby náš čich i vnitřní i zevnitřní bodla, bolesť trápila, neb mdlilo úsilé, haněla hanba, pálilo vedro, úžila zima, strašila hróza, a odporné věci v nás, jako mokrosť, suchota, teplosť a zima neměly pokoje. Protož mdlé v nás síla, a neduhové nečíslní v nás sě množie, a měhoděk všem peněžným lékařóm, ať zabránie! Co pak práce v učení, ano paměť biedná; co psoty v boji těla proti duchu, co zlosti v žádosti, co bludu v rozumu! A ještě najviece pláče hodné, že jest v člověku moc k nehřešení pohynula; neb prvé před pádem měl jest moc nehřešiti, a již jie nemá; neb obecným během, vedlé řeči svatého Pavla, každý sě v hřiešě rodí, a nenie člověk bez hřieRom. 5 cha, to věz zde na světě, i dietě okřtěné, rozuměj bez hřiecha všednieho. Neb nižádný, dokud zde jest na světě, jakož die svatý Augustin, toho přikázanie úplně ovšem nenaplní: MiloMt 22 vati budeš pána boha svého ze všeho srdcě svého, ze všie duše své, a ze všie mysli své. A tak trápí i mučí zde člověka neposlušenstvie zákona božieho; protož jest na všechny strany neduživ, že o něm die Izaiáš: Od paty až do vrchu Isa. 51 hlavy nenie v něm zdravie. A na tu nemoc mládě když sě rodí, z břicha sě vyvale, ihned kvičí; a ještě jsa nemúdré, treskce staré, jenž sě v té nemoci smějí, majíce plakati té psoty tak náramné. Protož die Šalomún: A já urodiv sě, Sap 8 obecné sem přijal povětřie, a též sem padl v stvořenú zemi, a prvý sem hlas vypustil, jako jiní všickni pláčie. A tak jest člověku bolesť, i kdy v svět leze, i kdy v světě bydlí, i kdy s světa schodí. A tak živosť člověka jest kratká, biedná a neustavičná, tak že pro troje nedostatky móž býti řečeno lidem zde v světě přebývajícím ono slovo: Vé, vé, vé! neb: Běda, Apok. 8.

běda, běda přehlývajícím v zemi! A na tu biedu pacholíkové urodiece sě, jakožto silnější volají, řkúc: A, a, a! a děvčičky E. jakožto mdlejšie a v ústech užšie, řkú: E, e, e! Protož die Laborint: E křičie neb A, koliko jich porodila Eva. A snad pacholíkové křičie na otcě Adama, a děvčičky na matku Evu: neb jakož Adamovo jmeno počiná sě od A, a Evino od E, tak počátek lkánie i pláče jde na ně, že od nich počatek biedy spadl jest na děti.

Aj již máš oznámenú biedu, nemoc, i způsob na jeho počátku; co pak má bydle v světě, a mrá jda s světa, toho nechám, abych pilnějšieho něco neopustil; než to pamatuje, a jako sem v desátém přikázaní položil o marnosti a o věčném zatracení: hni sebú, aby poznal sě, v kteraké jsi nemoci, a F. utec sě k nesmiernému božiemu milosrdenství; a nedaj sebe ukojiti rozkoši tělestné, jenž činí, abychom i své nemoci, i biedy, i věčného zatracenie zapomněli. Neb potřebie jest nám poznánie božieho milosrdenstvie, aby lénie naše mysl, bázní nejsúc poražena a miláváním zlým nejsúc okojena, nebyla k modlení zpozděna, a také aby zufáním od modlenie neodpadla.

Protož znamenajme nesmiernosť božie'ho milosrdenstvie, proti němuž naše psota dosti jest malá, a ihned příčina zufalstvie přestane. Neb poňavadž milosrdenstvie božie jest vole božie, aby vzdvihl biedného z jeho biedy, zjevná věc jest že jeho milosrdenstvie jest jemu vnitřnie a věčné, a tak nesmierné, jehož což kolivěk v skutku ukáže, nikdy neubude, neb jest nesmierně veličejšie, než psota neb bieda všeho stvořenie; neb by ho mohlo ubyti, tehdy by buoh mohl sě proměniti a to jest blazniva věc řéci; neb die sám skrzě proroka: Ja jsem bóh, a neměnim sě. A to i pohané mudrci držie, že bóh jest neproměnný. Aniž po vtělem jest viece milosrdny, ač viece skutkóv činí milosrdných; neb jakož nenie viece mocný, když ukazuje mocné skutky, též nenie viece milosrdný, ač viece činí skutkóv milosrdných. Protož věda, že jeho milosrdenstvie jest nesmierné větčie než naše všecka nemoc, strasť, psota, misera neb bieda; neb die David: Slitovánie jeho nade všechny skutky jeho; a jinde die: Milosrdenstvie pana plna jest země! i ktož tehdy biedný, buď žid, křesťan neb pohan, znamenaje, že bóh

jest plu milosrdenstvie, tak že ho mu ani móž ubyti ani přibyti, a znamenaje také, že hotovosť slitovánie jest nesmiernė větčie, než naše psota móž býti, zufal by nad tak velikú, plnú a nesmiernú studnici milosrdenstvie? Protož o ďable! kterak si sė známil s syny svými, že's z té studnicė nesmiernė milosrdenstvie sė nenapil?

Také z skutkóv trojice svaté, a zvlášté z vykúpenie člověka od věčného zatracenie, móž býti povýšena naděje božieho milosrdenstvie v skutku. Neb povéz mi, kterak móž ukázáno býti zjevnějšie znamenie nesmiernėho milosrdenstvie božieho, že když Adam se vším svým pokolením, zprzněným pro hřiech těžký, byl jest nepřietel boží, a pak trojicė svatá umučením ukrutným a ohavným syna božieho jednorozeného smieřila jest ho s bohem, kterýžto nemóž nic nenavidėti než hřiech: ten bóh pro nevýmluvnú lásku, jíž jest člověka miloval, člověctvie na sė vzal, a to pro hřiechy s synem neb na synu ukřižoval, a tak zápis hřiecha zedral, jakož píše svatý Kol. 2. Pavel k Kolocenským. A poňavadž člověk zhřěšiv, nemohl jest G. sám od sebe sė smieřiti s bohem, ani dosti učiniti; neb před hřiechem tak mnoho byl jest dlužen, kak mnoho učiniti jest mohl, a nemohl jest býti smieřen bez dosti učinėnie, pro nesmiernosť nesmiernė spravedlnosti; prorazil jest bóh hřiech člověka mečem bolesti v svém synu i v matičcė jeho: ne by on neb ona byl neb byla prohřěšila, ale že člověctvie prohřešilo v Adamovi a v Evė; protož člověctvie v synu božiem a v jeho mateři utrpělo a dosti učinilo, tak že ta osoba, jenž před hřiechem člo- H. věka službú bohu nebyla dlužna, tak velmė sė službú pokořila neb ponížila, kak velmė prvý člověk sám sebe pýchú mylnė povýšil. Protož die svatý Pavel, že sám sebe ponížil, způsob Fil. 2. sluhy vzem, to jest vzem člověctvie, aby jsa člověkem mohl slúžiti, jenž v božství nemóž slúžiti, neb jest rovný otci.

Protož kterak veliká byla jest všetečnosť člověka proti bohu aneb k bohu, že chápal sė člověk neposlušenstvie, to jest aby neposlúchal, a to jest bohu samému zvláštnosť: tak velikė bylo jest pokořenie božie k člověku, že vzal na sė službu, jenž na samo stvořenie slušie. A tak milostivý otec psíka tepe, aby neskrocený lev byl tresktán. A poňavadž nenie přijímanie osoby u bohu, dóvod jest, že nenie nižádnému

I. příčina k zufání, jedné ač by chtěl kto nevděčný volně s ďáblem zatvrzeným zufati; neb tak jest veliké milosrdenstvie božie, že i zatracené milosrdně mučí, neb jim ještě dává byt, že jsú. Né pravie světí, že by ďábel neb jiný zatracenec chtěl sě o brátiti k milosrdenství božiemu, on by milostivě přijal. Dóvod jest tento: neb bóh nemóž nenáviděti svého stvořenie, jedné pro hřiech; a poňavadž každý hřiech záleží na svobodě, vědomo jest, že by zatracenec chtěl sě obrátiti ku pánu bohu úžitečným pokáním, buoh by ho přijal k milosti; ale že nechcě, neb svrchovaná pýcha v zatracenci jest největčie muka. protož nenie nic ani zevnitř, ani v něm, jenž by ho nabádalo neb jím hnulo k pravému pokání. Ale nám, dokavad jsme v čestě k smrti, jenž hřešíme, ještě jest naděje ku pokání.

Z těchto řečí móž člowěk lékařstvie velmě úžitečné sebrati, že ktož by plnú naději položil v bohu, nechaje doufání v stvořenie, v něž doufá, a jeho milosti konečně slúžil, nemóž býti, aby ho která psota potlačila, ale brž ho povýší. Dóvod jest tento: neb poňavadž služba božie jest břiemě lehké a jho velmě sladké, jenž jest milováníe boha přeutěšené, protož když sluha konečně to břiemě a jho volí a nese, bóh by byl nevděčný, by takého sluhy zasě nemiloval; a dále by byl nevšemohúcí, by tomu sluze proti všem věcem protivným nepomohl. A tato naděje jest v lónu položena ve všech protivnostech, obveselujících svaté lidi; neb vědie, že každý, jenž přebývá v pomoci najvyššieho, to věz boha, nemá sě báti nižádné psoty kromě hřiecha; neb ani ďábel, ani člowěk móž uškoditi člowěku pohoršeje ho, jedné ač by hřiechu přivolil. Protož varujme sě hřiechu, a nižádná nám neuškodí protivnosť,
Rom. 8 ale brž prospěje. Protož die svatý Pavel: Vieme, že milujícím boha všechny věci pomáhají k dobrému. A to božie milováníe a plné zachováníe té služby božie záleží na zachování božieho přikazanie; protož die pismo: Ktož zachovává přikázanie, neokusí nic zlého. Protož obrana najsilnějšie jest zachováníe božieho přikázanie tomu, komuž bóh da
Ps. 26 osviecenie. A to mieni David, řka: Pán osviecenie me a spasenie mé! koho sě budu báti? Osviecenie mieni rozumu, neb die: že výklad a osviecenie řečí tvých, bože! osvěcuje, a že jest zdravie, jenž ukojuje žádosť, a jest odpočinutie duši

neb to osviecenie jest múdrosť, o níž die spasitel: Dám vám Luc. 21
ústa a múdrosť, jíž nebudú moci sě protiviti ani ostáti všickni
protivníci vaši. Ústa ta pána našeho jest múdrosť boha otcě,
s kterúžto múdrostí, jakož die Šalomún, přišly sú nám všechny Sap. 5.
dobré věci. Protož zlořečený člověk, kterýž ufá v člověka, a po- Rom. 8.
kládá tělo, rámě své, to jest tělestného člověka pokládá za Jer. 17.
obranu a za sílu svú, opustě přikázanie božie; neb věrný sluha K.
boží die s Davidem: že v hodinu smrti, když otec mój i mátě
má opustili sú mé, ale pán vzal mě k sobě. Protož milovati
tě budu, pane, sílo má! a nebudu sě báti, co by mi učinil člo-
věk, věda že nižádný nemóž k úžitku co dáti, jedné ač ty prvé
dáš, aniž móž muče a sápaje, dra a morduje tělo, komu
uškoditi, když štítem pravdy tvé bude obráněn. Protož tohoto
sě pána bojte!

O bychom sě tak k bohu povzdvihli pravú nadějí, plniec
jeho přikazanie, a nechajíc pečlivostí světských a falešných
přátel, tehdy bychom dobře stáli, neb ufali bychom jemu a on L.
by učinil: ješto dadúce řečníku neb zemskému pánu kterak
kolivěk veliké penieze, neb službu velmě pracovitú, budem
zmeškáni. Nebť pán taký neb řečník po vzdáli přie, aby
viece vzal, aneb z netbánie zmešká, aneb od nepřietele vezma
viece, die: Nemohu tomu nic učiniti! aneb chtě učiniti tě
křiva, aneb že nebude tebe moci obrániti. Protož opustiec
svět a žádosť jeho, nepoddávajme sě přielišně službě lidské,
abychom tak milostivého pána nezapomenuli; neb máme vě-
děti, že bohatější lidé v světě jsú proti spasení svému větčie
sluhy. Ale pan buoh ten vysvobozuje sluhy své, nemóž také
býti nedostačen svým sluhám; neb věrný sluha jeho má všudy
pána, jehož najviece žádá a miluje, má všudy útočiště, v něž
doufá, a má všudy utěšitele, jenž posiluje. Který toho dóvod?
Tento: že buoh všudy jest; a tak věrný sluha má ho, kdež
kolivěk jest, sobě k utěšení, ku pomoci a k posilení. Protož Mt. 28
řekl jest svým učedlníkóm: S vámiť jsem až do skonánie světa. M.
A zpět sě má, ktož boha netbá, polože sobě stvořenie za
stvořitele; neb vrť sě kam chcě ten, jenž miluje ch(l)ipnosť,
nikdež nenalezne, co by jeho žádosť nasytilo neb ukojilo, ano
v každém hřiechu ihned lpí zamúcenie; a kdež lidé mají naj-
viece libosti, tu najviece mají tesknosti, jakož vědie smilníci,

jenž v žadosti své mají viece bolesti než utěšenie. Ale věrný sluha boží i v utrpení má utěšenie. Nevěříš-li, ale slyš svatého
Act 5 Lukáše, jenžť die, že šli sú radujíce sě apoštolé ot zboru židovského, když sú byli mrskáni a vyhnáni. A proč to? Neb buoh byl jim popuzenie k dobrému, byl jim konec v dobrém, a byl jich úžitek, jenž je konečně ukojil. Ale hřiešníkóm který konec a který úžitek, jenž by ukojil je, jedné ač věčné zatracenie?

Aj tak máme vážiti božie milosrdenstvie. A ty sprostný
N. takto: že by ty byl zlosyn a nepřietel kterého krále, a že by tě popadli a již na šibenici neb na oheň vedli, a od nikudž nenaděl by sě vysvobozenie; a pak ten král, jehož's ty nepřietel, aby tě vysvobodil od ohně a od šibenicě, nemaje nižádné potřeby tebe, ani jsa tobě dlužen, ani jsa co vinen, podstúpil by všecky biedy bez hřiecha, a ne jeden deň, ale let tří a třidcěti; a kdy by tě již vedli na šibenici, tehdy král řekl ten by: Nechť já najukrutnější a najohavnější smrť trpím, a před svými přátely budu ohaven za něho, a na šibenici oběšen! nu milý, učinil-li by ten věrný král tobě veliké milosrdenstvie, čili nic? Takť jest učinil tobě i mně biednému nepřieteli svému, ne král český neb uherský, jenž také jest hřiešný, ale král nad králi, spasitel hřiešných, kral všeho světa a král věčný, milosrdný syn boží, pravý buoh a pravý člověk, Kri-
Luc 1. stus Ježiš, jenž jako na kříži visě u veliký pátek, volá: O vy všickni, jenž jdete cestú, to věz neb k spasení neb k zatracení, znamenajte a vizte, jest-li bolesť taká jako bolesť má! A opět die, jakož zpievají nesúc u veliký pátek kříž od oltářě: Vinicě má vyvolená, kak si mi učiněna hořka přieliš! A opět die: Lide mój! co sem tobě učinil? odpověz mi, a čím sem tě zamútil? co sem měl viece učiniti a neučinil sem? odpověz mi: připravil's kříž spasiteli svému! Aj tak váž jeho milosrdenstvie. Jest-li co, byť se v jeho milosrdenství nedostalo, odpověz jemu; ale v pravdě nenalezneš, jedné ač by s ďáblem řekl, žeť tobě křivdu činí!

Něco sem tuto prodlil o milosrdenství, a zda mi sě, že nevelmi zle, neb jest nesmierne; a také že mně hřiešnému jest utěšenie, mysliti, mluviti i psáti o jeho svatém milosrdenství; a také (že) nižádný mi v tu dobu, když sem psal, nepřekazil.

Kapitola LXXXII.

O miestu modlitby.

Majíce již mnohé hnutie k modlení, již vizme o miestu a A.
času, a o způsobu k modlení: Miesto jest kostel, čas sváteční den, a způsob náboženné modlenie. Neb die David: V kostelích dobrořečte pána. A jinde die: Chvalte pána v sieni svaté jeho. A proč v kostele máme sě modliti zvláště, jsú mnohé příčiny: Prva, že člowěk jda do kostela něco sě utrudí, a že každý náš skutek k spasení hodný má býti něco s utrpením; protož dobro jest jíti do kostela, aby bylo někaké utrpenie. Druhé, že z poslušenstvie božieho jest tu bohu vzácnější, a tak k zaslúžení úžitečnější. Třetie, že kostel jest vzdálen od obyčejóv a skutkóv tělestných: protož v něm mysl spieše bude vyprázdněna od tělestných věcí, a k bohu lépe obracena. Čtvrté, že v zboru jedni druhých k modlení, k chválení, i k duchovnemu veseli popudie příkladem svatým, neb napomenutím, a tak v kostele spolu modlenie dobré sě hodí. Páté, že kostel jest miesto posvátné, v němž ďábel nemá tak veliké moci překaženi; neb tu jsa od mnohých přemožen, ne tak smie pokúšeti. Šesté, že chod do kostela jest památka a znamenie chodu mravného a nebeského; neb kostel tělestný znamená mysl čistú a vlasť nebeskú, a chod do kostela znamená naše nynějšie do nebes putovánie. Neb věrní křesťané putujíce v svatém životě, následujíce svaté, znamenají, že die svatý Pavel: Nemáme zde přiebytečného miesta, ale budúcieho hle- Heb 13.
dáme. A znamenají, že dnové naši dáni sú nám ku pokání, abychom s potem svého úsilé chlebem sě krmili, pro hřiech prvého přestúpenie. Protož die buoh za pokánie Adamovi s jeho syny: V potu tváří své sytiti sě budeš chlebem svým. Gen. 3.
A Job die: Člověk k dielu rodí sě, a ptak k létání. A svatý Job 5
Pavel die: Každý vedlé své prácě mzdu vezme. A k Thesa- 1 Cor. 3
lonickým die přikazuje, aby ktož nedělá nejedl. A tak že čo- 2 Thes. 3
věk jest hřešil, a nenie čím by oděmil, nemá jiné cesty, jedne aby trpěl tak, aby dal pánu bohu libú modlitbu s utrpenim, s almužnú, s potem a s úsilím. Sedme, spasitel vódcě náš dal

jest nám příklad, chodě sám do kostela, né brž po veliké
Mat. 21. poctě v květná neděli všed do chrámu najprvé, mocně vymrskal kněží lakomú, řka jim: Psáno jest: Dóm mój, dóm modlitebný jest. Osmé proto, aby příklad jiným dal k modlení;
Mat. 5. jakož die spasitel: Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidie dobré skutky vaše, a chválé otce vašeho, jenž v nebesiech jest.

B. A proto kněžie a žáci proměňují v kostele obyčej, že jednak zpievají, jednak čtú, jednak na varhany hudú, aby i jim, i lidem jiným z proměny bylo chutnějé sě modliti. Protož kněžie a žáci mají pěkně a nábožně státi před lidem jako zrcadlo, a mají, když čtú, právě, cěle slova řékati, a koncě plně slov druhé strany, jenž čte, sčakati, prvá přestánie zpievání a čtení činiti, aby i učeným i neučeným bylo mílo slyšeti, a aby mohli rozum vzieti. Neb co jest platno, když skovlíme jako štěňata u pytli, nerozumějíce co skovlíme? majíce mysl na ulici neb v krčmě, a tělo v kostele? jazyk v slovách neb v hlasitém zpievání, a žádosť mezi ženami neb v kuchyni? a kvičíme-li jako svině, aby dali jiesti? Jistě když tak jsme nezpósobni, nejsme hodni, abychom od boha byli uslyšeni; usly-

C. šíme odplatu, jako sú slyšeli mistři, kněžie a zákonnici od
Mat. 15. Krista, jimž jest řekl: Pokrytci! dobře o vás prorokoval Izaias,
Is. 29. řka: Lid tento rty mě chválí, ale srdcě jich daleko jest ote mne; nadarmoť mi sě modlé! Bojím sě pohřiechu! že v té kapitule, to jest v zběři, mnozí nynie jsú; neb někteří kněžie, přijdúce do kostela, i stojie neb sedie jako obrazi němi namalovaní; jiní šepcí, sobě i jiným škodiece, praviece sobě lži, marné věci i běhy světské, zpravujíce lidi dobré, přemietajíce v srdci i v řeči ženy pěkné, a smlúvajíce sě, kde sě po mši sejdú v krčmě, smějíce sě, druzí lajíce nekázaně, a ač kto chce sě právě mieti, ale nedadie, jeden druhým strká, aneb na něho ošklebě sě krká! O milý spasiteli! ti-li uprosie sobě i lidu kralevstvie nebeské, jenž jako pohanstvo mají sě v tvém svatém miestě, udělavšě jeskyni lotrovú z tvého domu? Dobřě
Ps. 78. die David s žalosti: Bože! vešlit sú pohané v dědictvie tvé, poškvrnilit sú chrám tvój svatý! Asi nenie-li to boha mileho posmievánie, že v domu jeho za modlenie jest jemu pohrzenie, za modlitbu rúhánie, za nábožensťvie zabívánie, za Kristovo vykúpenie ďábla v srdcě uvedenie? I zdali taci jsú pravi lide?

Jistě nic; než jsú vlcie hltaví, psi kúsaví, svině nečisté, před Mt. 7
něž nemá býti položeno tělo svaté; neb die spasitel: Nerodte svatého dáti psóm, ani perel sypati před svině. O ohavnosti veliká, na miestě svatém již spatřená, že tě kdy trpí spasitel milostivý! O tobě, veliké ohavnosti, mluví starý, a mám za to, svatý Odo*), takto: Zeď cierkvi svaté obořila sě, psi a D
svině vchodie a kostel škvrnie; psi němí, preláti porušení, jenž nemohú štěkati, a vepři nečistí, jiné jenž kálejí, a hovadné jsúce živi, v kostele sú ustaveni! Která větčie ohavnosť opuštěnie neb zpuštěnie v miestě svatém, než kdy vepř v rúcho sě obléká v svaté, mše neb nešpory slúžie božie, psi a lišky štěkají, chlupáč proti chlupáči křičí, lev pyšný jako panuje nad kněžstvem vše jedná, had závistivý sipí, jenž všem utrhá; klapá zuby kanec hněvivý, v lenosti stojí osel divoký, hrdlo rozevřěl vlk hltavý, jenž pro oběti mše množí; běhá nedvěd obžerný, aby břicho naplnil, a řeve hlasem velikým; svině nečistá v bláto sě pohřížie; liška chytrá, majíci dúpata mnohá, všem kterak bude slúžiti! A když umřé bohatý, procesie zvěří, již v podobenství na stěnách malují, naplněna bude: vepř, vlk, svině a jiná hovada kříž nesú a sviece, a ve všechny zvony zvonie, lev sě dobřé najie; neb čím viece řevú a vyjí, tiem viece ďábli duši lakomcě mučie.

Aj také vypsal jest ten dobrý muž zpósob ohavnosti, jenž sě děje v kostele od kněží nynie, a ve vší cierkvi svaté. A to jest veliké znamenie, že již den súdný jest blízko; neb to znamenie dal jest spasitel učedlníkóm, když sú ho tázali o súdném dni, řka: Když uzříte ohavnosť pustoty, ana stojí tu, Mr. 13.
kdež nemá státi. Ktož čte ten rozuměj. Veliká ohavnosť, že všie ctnosti prázdní a opuštění stojie na miestě svatém, na němž nemají státi, a slovú otcové světí, a tak lidé mají ohavnosť za svatosť; a co již móž býti větčie zklamánie lidu od Antikrista? Protož milostivý spasitel řek: Když uzříte ohavnosť zpuštěnie, ana stojí tu, kdež nemá státi, na miestě svatém, jakož die ve čtení svatého Matúše; ihned, abychom pilné znamenali, die: Ktož čte, to věz Daniele proroka, die spasitel, Mt. 24.
rozuměj, to jest rozum pilně přilož, proto že pod jmenem

*) Poznamenáno po straně: Odo florait anno d. 920.

svatým přikryto jest ohavenstvie, a pod krású šerediné zmýlenie.

E. Co pak činie zjevné nekázni v kostele, strojiece krabošky, jakož i já v mladosti byl sem jednú pohřiechu kraboškú! kto by vypsal na Praze? Učiniece žáka potvorného biskupem, posadie na oslici tváří k uocasu, vedú ho do kostela na mši; a před ním misu polévky a konev neb čbán piva, i držie před ním, an jie v kostele. A viděch, an kadí oltářě, a vzdvih nohu nahoru, i vece hlasem velikým: Bú! A žáci neséchu před nim veliké pochodně miesto sviec, a chodí oltař od oltáře, tak kadě. Potom uzřěch, ano žáci vše opak kukly kožišné obrátili, a tancují v kostele; a lidé sě dívají a smějí, a mnějíce by to bylo vše svaté neb právě, že to mají v své rubrice, to jest v svém ustavení. Věrné pěkné ustavenie: nekázeň, ohavenstvie! Pán Ježíš vyhnal a vymetal ty lidi a věci z chrámu, jenž su byly potřebné chrámu, a mohly býti dobřě: co by pak měl učiniti těmto, jenž vedú nehody neřku potřebné, ale škodlivé
Ps. 39. i chrámu i dušem, falešné nekázní? o nichž die David: Blažený muž, jehož jest jmeno božie naděje jeho, a nehleděl jest na marnosti a nezabylstvie falešné.

Aj teď dotýká dívánie těch zabylství a marností, a blaženým nazývá, ktož k nim nepřihlédá, to jest, ktož sě s libostí jim nedívá, ale brž za ohavnosť má. Dokud sem byl mlady v letech i rozumu, také sem byl z té rubriky bláznivé; ale když mi dal pán buoh poznanie v písmě, již sem tu rubriku,
F. to jest ustavenie toho zabylstvie, z své hlúposti vymazal. A svaté paměti kněz Jan arcibiskup, ten jest pod kletbu ty hry
Dist. 33 in can. de consecr. d. 3 a nekázni zapověděl, a velmě dobřě; neb jest křesťanske ustavenie, že k řádu knězskému nemá dopuštěn býti, ktož ty hry v svátky strojí. A opět die ustavenie: Hra a skakanie na hody svatých, zvlaště jenž duchovniemu řádu překažie, nekřesťansky jest; protož od kněží ze všech krajin má huaná býti.

Aj teď máš rubriku dobrú, jenž má založenie v písmě
G. svatém. Protož ty, věrný křesťane! když jsi v kostele, vedlě naučenie svatého Augustina nečiň jiného v kostele, než to, k čemu kostel jest ustaven; a k čemu jest ustaven, písmo die: k chvále boží. Protož nic jiného nečiň v něm, než čím by chválil boha. Čím? Modlením, o bohu myšlením, slova jeho

slyšením, zpievaním, kázaním, jiných učením, o bohu rozmlúvaním, zpoviedáním a hřiechóv želením, neb pro ty věci jest kostel ustaven. Protož Morál uče dietky, die: Jakž v kostel vejdeš, vzpomeň člověkem proč jsi učiněn: neb čti, neb zpievaj, neb bohu modlitby vzdávaj. Toho neposlúchají svrchu vypsaní, a také frejeři a frejeřky, né brž smilníci a smilnicé, jenž mnohokrat v kostele spolu leží, a zvláště kněžie ďáblovské smělosti, jako by byli přisvěceni k té zlosti. Ale dieš: Křivdu mluvíš, kněží hanieš! A já odpoviem, že za mne v kostele u matky božie v Týně popadli sú s manželkú kněze prostřed dne, a musili sú kostel ihned jinak světiti. A by měly všechny proto světiti, snad by málo bylo klášterov i kostelov, by neměli svěceni býti! O by bylo hodné povědieti, co jistého zlého viem, jenž sě děje! ale poručím to spasiteli svemu jenž všechny zlosti vidí, a hroznějé pomrští takých lotrýň a lotrovstva, než jest pomrštil z chrámu bičem židovstva: neb pomrští jich takto: Jděte zlořečeni do věčného ohně, Mt. 25
jenž jest připraven ďáblu a sluhám jeho!

Toho biče aby znikl, radímť, měj sě v kostele svatě: najprvé H.
aby úmyslem dobrým do něho šel i v něm byl, a nic nehodného ani činil, ani zle myslil, a bez hřiechu smrtedlného aby veň chodil. Však viem, že zmaže sě vešken v hovnách vědomě, nesměl by před krále, aby jemu nesmrděl a nechuti neučinil: i kterakž smieš před krále všeho světa v jeho dóm jíti, jsa hřiechem smrtedlným vešken na duši zkalen, a velmě jeho obraz učiniv mrzek? nesmierně viece, než by před krále jiného, tak hovny jsa zmazán, jemu sě mrzek ukázal: neb máš věděti, žeť bohu najviece smrtedlný hřiech smrdí, tak že sě jemu nelíbí. Ale jsi-li v hřiešě smrtedlném, jdi tiem úmyslem do kostela, aby milosť uprosil sobě u milostivého pána: a přijda zpoviedaj sě jemu, řka: Bože milostiv buď mně hřiešnemu! Nebť praví spasitel, že tak hřiešník zjevný Luc. 18.
modlil sě, a přišel jest domóv jsa spravedlivý. Ale k té modlitbě slušie pokora, aby styděl sě člověk (boha) a říše nebeské a nesměl oči vzhóru k nebi povzdvihnúti; a slušie, aby ihned odvolil hřiech, tak aby již nikdy k hřiechu nepřivolil.

Aj již máš, proč a kterak máš sě v kostele modliti. Ale snad dieš: Nemohu do kostela choditi, že jest daleko, a že

Mt. 6. slúžím a jsem nemocný; a také že die pán Ježíš: Ty když
sě modliš, vejdi v odpočivadlko neb v komórku svú, a modl
sě otci svému, a otec nebeský, jenžť vidí v krytě, ten odplatí
1. tobě. Jistě slovo Kristovo odpoviedá k tomu, když dieš: Ne-
mohu do kostela jíti, že jest daleko, a že jsem nemocný a
služebný. Ú! ale vejdi v odpočivadlko, to jest ukoj sě vnitř
v duši, zavřiž dvérce čichóv svých od hřmotu čitedlných věcí,
jenžť překážejí modlení, aby nebylo statečné, a pros otcě svého
a onť uslyší. Neb jistě ktož sě tak modlí, ten učinil jest
Sup. Joh. chrám z své duše bohu, jakož die svatý Augustin: Hledáš-li
Om. 15. kterého miesta vysokého neb miesta svatého, vnitř daj chrám
bohu; neb chrám boží svatý jest, jenž jste vy. V chrámě sě
chceš modliti? v sobě sě modl, ale prvé buď chrám boží; nebť
Om. 10. tě uslyší on v svém chrámě modlícieho. A jinde die: Vyčisť
odpočivadlko srdcě, kdež kolivěk modliti sě budeš; vnitřť jest
ten, jenž slyší, ne kromě tebe jest: nechoď daleko, ne vysoko
sě tiehni, aby ho dosáhl. Otecť takých hledá, jenž by sě jemu
modlili ne na hoře, ne v chrámě, ale v duchu a v pravdě;
neb buoh jest duch. Takť mluví svatý Augustin.

K. Mějž rozum, že poňavadž bóh jest duch, jenž jest všudy,
i nad tebú, i v tobě, i pod tebú, a tak jest tobě hotov vždy
aby před ním sě duchem a myslí polože, modlil sě jemu: oč
pak máš tesklivosť, aby ho jinde hledal? a kdyby v kamenném
chrámě sě nemodlil, by tebe neuslyšal? Věz, že die svatý Jan
Deut 28 zlatoústý: Miesto svaté nečiní člověka svata, ale člověk svatý
činí svaté miesto; protož buď svatý. Co jest: buď svatý?
L. Nechaj hřiecha a miluj boha, a bude tobě kuchyně svata,
pivnicě svatá, chlév svatý, stodola svatá, pole svaté, a kam
sě obrátíš, každé tobě miesto bude svaté. Nevěříš mně? ale
věř bohu, jenžť die skrzě Mojžieše: Zachováš-li přikázanie
Deut 28 božie, požehnaný ty budeš v městě, požehnaný na roli, pože-
hnaný plod břicha tvého, i obilé země tvé, i plod hovad
tvých, i stáda bravóv tvých, i ovčinci tvoji; požehnané stodoly
tvé, i požehnaní ostatkové tvoji; požehnaný budeš ven chodě,
i zasě sě vracuje.

Aj teď máš svědectvie, že když přikázanie božie zacho-
váš, že budeš svatý, požehnaný, a bude tobě každé miesto
k modlení svaté, a ty budeš pravý modlitebník. Nebť die spa-

sitel, biskup náš, uče milostivé pohanku i nás o miesté modlenie: Ženo! věř mi, že přijde hodina, že ani na této huoře, Joh. 4
ani v Jerusalemě modliti sě budete otci. Vy sě modlite co M.
neviete, my sě modlíme co vieme; neb spasenie z židóv jest. Ale přijde hodina, a již jest, že pravi modlitebnici modliti sě budú otci v duchu a v pravdě; neb i otec takých hledá, jenž by sě mu modlili. Duch jest bóh, a ti, kteříž sě mu modle, v duchu a v pravdě musejí sě modliti.

Aj teď maš plné naučenie od spasitele, komu a kterak sě ma modliti pravý modlitebník. Řka: Ženo! věř mi, že ani na této hoře, ani v Jerusalémě budete sě modliti, uči ji, že bez chráma k modlení ustaveného věrni modlitebnici budú sě modliti. A dále řka: Věrní modlitebnici modliti budú sě otci v duchu a v pravdě, dotýká tři osob trojice svaté, již sě máme modliti. Když die: modliti sě budú otci, máš otcě boha. Když die: v pravdě, máš syna boha, jenž jest pravda, jakož sám die: Já jsem pravda! A když die: v duchu, mieni boha ducha Joh. 14.
svatého. A že die ihned, že otec takých modlitebníkóv hledá, to věz žádá, aby sě mu modlili, ukazuje, že chce, aby věřili v otcě i syna, i svatého ducha. A že die: duch jest buoh, ukazuje, že jeden buoh jest tři osoby, a že buoh, to věz božstvie nenie tělestné, ač syn boží Ježíš, pravý buoh jsa, jest tělestný jelikožto člověk. A že bez té viery nelzě sě právě modliti, protož dále die, že ti, kteříž sě mu modlé, v duchu a v pravdě musějí sě modliti. Aj takť jest milosrdný spasitel, sedě nad studnicí, učil pohanku vieře o modlení: daj bóh, abychom ji tak uměli, a pravi modlitebnici byli, modléce sě otci v duchu a v pravdě!

Kapitola LXXXIII.

Čas modlenie.

O času modlenie věz, že každý čas myslí, slovem, neb skutkem máme sě modliti, avšak zvláště v svátky, a najzvlášt- A.
nějé v neděli; neb nikdy nemáme prázdniti ot dobrých myšlení, řečí neb skutkóv. Protož die jeden skladač: Uč sě neb sě modl, uč jiné, nebo čti, nebo dělaj. A má sě člověk mieti

podobně k stavu nevinnosti, mysle o bohu a o jeho přikázaní;
Deut. 6. neb přikazuje buoh, řka: Mysliti budeš slova zákona, sedě v domu svém, a chodě na cestě, spě i vstávaje. Protož nemáme mnieti, by křesťan měl jedné v kostele a v svátek modliti sě; neb má sě vždy a všudy modliti, ale některý čas a
Luc. 18. v některém miestě jinak a viece. Protož die spasitel: Musí
1 Thes. ult. býti modleno a nepřestávati. A svatý Pavel die: Bez přeJac. 5. stánie modlte sě. A svatý Jakub die: Za mnoho stoji, neb mnoho sě hodí modlitba spravedlivého ustavičná. A dokazuje toho na Eliáši proroku, k jehož prosbě přestal jest déšť v zemi Izrahelské tři léta a šest měsiecóv; a opět k jeho modlitbě
3 Reg. 18. dal jest (bóh) dosti deště. A die-li kto: Však die pán JeMt. 6. žiš: Modléce sě neroďte mnoho mluviti, jakoť pekelníci neb pohané činie, mnějice by mnohomluvením byli uslyšáni! o tom jest již dřéve řečeno, kterak nezapoviedá sě mnoho modliti, ale neřádně mnoho modliti, obyčejem pohanským. Protož die svatý Augustin, že pan Ježíš nezapoviedá dlúhé žádosti, poňavadž sám jest v takém modlení přenocoval. A David die:
Ps. 33. Chváliti budu pána v každý čas. Ale brání mnoho neužitečně mluviti. I die svatý Augustin: Ač nemá býti v modlitbě mnohé mluvenie, avšak bude mnohé prošenie, když horlivý trvati bude úmysl; neb mnoho mluviti v modlení, jakož mieni Ježiš, jest úžitečnú neb potřebnú věc přielišnými ploštiti slovy. Neb mnoho sě modliti jest, toho, jemuž sě modli kto, ustavičně z srdcé napomínati; neb častokrát modlenie viece lkánmi, než řečmi, viec pláčem než větrem brtě sě koná!

B.

Miení tú řeči svatý Augustin ukázati, že modlitba hlasitá
Mt. 15. jest jedné vzácná, když s modlitbú srdečnú sě sjedná. Protož řekl jest spasitel zákonníkóm, že lid ten boha rty chvalí, ale
De sum. bono l. 3. srdcé jich daleko od něho jest; nadarmo ho chvalé, jakož jest dřéve řečeno. Protož die svatý Isidorus: Co platen jest šmot rtóv, kdež srdcé jest němé? Jako by řekl: Nic nenie platen! A to mieni spasitel, řka: Darmo mi sě modlé. Protož die obecné přísloviе: Darmo jazyk pracuje, když sě nemodlí srdce.*)
Lib. de simil. Svatý Anzhelm přirovnává člověka takého, jenž sě modlí ústy

*) Pozn. po straně: Si cor non orat, in vanum lingua laborat.

a ne srdcem, k mlynáři, jenž pustě na žrnovy vodu, i jde pryč; a když zrno vypršÍ, tehdy sě bez úzitka jeden zrnov o druhý kazí. Též ten bez úzitka zuby a rty slova mele; a jakož ve mlýně žernov hřmí, vzně: tr, tr, tr! též taký modlitebník. A v tom mlynářském kusu pohřiechu! jsme my kněžie. A jakož žernov, když nenie právě zkřesán, nedobře mele zrn, než na přeskáčku, nedotkna sě některých zrn: též my řiekáme ne všech, kteráž máme řiekati slov. Protož jest přísloviе toto: Úlomky hodinných slov zbierá Skřietek. O, co jich nazbierá po druhých! někteří počátek, nechajíce prostředka, ihned s koncem složie, řka: Deus mad tende. Domine ad festina. Gloria patri sancto. Česky dietky sem slýchal, ani řiekají pateř, neumějíce slov cele řéci; jako za „Osvěť sě jmě tvé" řiekají: „Osvět tvé;" a za „pokušenie", řiekají „pošenie."

Tak pohřiechu! kněžie a žáci řiekají a zpievají hodiny; jakož i já, když sem byl žákem a zpieval sem s jinými vigilie, tak sme zpievali, jedné abychme odbyli: neb jiní sú penieze brali, a nami zavláčili i zaorali. Běda nám, nepokajem-li sě s obú stranú, neb sme sě velmě zklamali a bohu sě posmievali! Neb die svatý Augustin: Nesjednává-li sě srdcě s ústy, ne- D.
toliko nechváliš boha, ale rúháš sě neb pošmievaš bohu. A
svatý Jan zlatoústý die: Ten sě modlí, který již nehřeší, to Cris. or. 15
věz smrtedlně: ale ktož sě modlí a hřéší, neprosí boha, ale
klamá bohem. Protož buďme pilní pro své spasenie; mějme
vieru bez hřiechu, a srdcě k bohu vzdvižené, a budem sě tak
dobřě modliti. Máme dóvod na Mojžiešovi, že když jest měl Exo. 14
vieru velikú, a ujistil lid svój, aby sě nebáli Egyptských, usly-
šal od boha, an jemu die: Co voláš ke mně? An ústy nevo-
lal, ale věrú velikú k bohu sě byl vzdvihl. Neb die svatý Heb. 11.
Pavel, že viera sě dobře modlí. A máme o světě Anně písmo,
jenž jest u boha uprosila plod, že urodila Samuele, že modlila 1 Reg. 1
sě srdcem a hýbala rty jekcici, ale hlasu nebylo slyšeti než
pláč; protož i Eli kněz, muž jejie, všetečně domnél sě, by
sě byla opila, a řekl jí: Dokavád opilá budeš?

Sběřiž kratičcé tuto kapitolu takto: že vždy jest čas sě modliti mysli, slovem, neb dobrým skutkem; a že v hřiechu smrtedlném modlitba netoliko jest neplatná, ale škodlivá, jakož die David: Modlitba jeho buď jemu k hřiechu; ně brž Ps. 108.

neslove v pravdě modlitba, neb nenie rozumem a dobrú myslí
F. omaštěna. Protož ač straka neb jiný pták řieká slova modlitebná, však v pravdě nemodlí sě; a varhany ač vznie, však sě nemodlé: a též i jeptišky, jenž štébecí a nevédie co, jako straky. Protož aby dobrá byla modlitba hlasitá, slušie k nie věc šestera, jakož máš v těchto veršich:

Hospodina když chváliš, chvále jeho šest věcí schovaš:
pošli srdcě vzhóru, řiekaj právě, a patři k smyslu;
buď mysl povýšná, nozě spolu, a oči nízko.

Prvnie tři věci, ty má vždy mieti člowék, když sě modlí, to věz: aby mysli povzdvihl, řiekal slova právě, a rozum řeči patřil. Ale jiné tři věci, to věz: aby mysl byla povýšna, to jest o bohu myslná, a aby nozě byle spolu, to jest, aby nechodil, a aby oči dolóv držěl, ty někdy mohú dobře proměněny býti; neb někdy móž člowék jda sě modliti, někdy oči jako Kristus v nebe vzdvihna, a někdy mysle o jiné věci než o bohu, jakož kdy pán buoh dá: ale vždy najprvé, aby modlitba, jako i jiný každý skutek, byla bez smrtedlného hřiecha.

Kapitola LXXXIV.

A. Proč sě máme modliti. Prvá příčina, že to pán buoh chce od nás mieti, ne pro svú potřebu, ale pro naši, a hodné jest, aby jeho milosti česť z hlasu člowéka byla dána. Druhá příčina, aby pomocí modlitby hojnějie dobrota božie lidem byla ukázána. Třetie, aby modlitebníka nábožeństvie a žádosť byla viece zapálena a k svému stvořiteli výše povzdvižena. Čtvrtá, že modlitba zaneprázdní modlitebníka, aby od zlého sě odchýlil. Pátá, že popúzie mysli toho, jenž sě modlí k bohu, aby dobřě činil. Šestá, že ctnosti prvnich pochováva a potvrzuje. Sedma, že hodnú věc, za niž prosí, uprošuje. Osmá, že jiným příklad, aby sě modlili, dává. A takú moc ma svatá modlitba, že nemóž člowék nic prositi, že když spravedlivě prosí u boha, vždy budé uslyšen. A toho dovodí spasitel ve čtení svatého
Luk. 11 Lukáše: že otec dobrý nedal by synu dobremu nuznému, když by prosil za chleb, kamene, a za vajce štíra, neb za rybu hada, když by chtěl jiesti. Protož i takto zavieká: Poňavadž

vy jsúce zli, umiete dobré věci dané dáti synóm svým, čím viece otec váš, jenž jest v nebesiech, dá ducha dobrého těm, jenž ho prosie! Neb on pojednú dá ducha, jenž jest chléb života, múdrosti voda, i všechno, což jest potřebné dóstojné prosiciemu. Aj již máš krátce položeny příčiny modlenie.

Kapitola LXXXV.

Modlitebník nebývá uslyšen pro mnohé věci: Prvé proto A.
že jest nehodný. Toho jest dóvod na pyšném zákonníku, jenž
přišed do chramu chlubil sě, řka, že nenie jako jiní lidé; a Luc 18.
také ukázav na jednoho, řka: ani jako tento hřiešník! mienil,
že on jest najdóstojnější. A v tom prvém a nehodném kusu
jsú nynie mnozí kněžie a zákonníci, jenž sě chlubie životem
z svého zákona. Protož kterak platna byla modlitba onoho
zákonníka, též i jich; neb jsú z jedné kapitoly, to věz zběři
chlubné, čeléce proti přikázaní spasitele, jenž die: Když všechno Luc. 17
učiníte, co vám jest přikázáno, řcete, že jste nestatečné sluhy.

Druhé nebývá uslyšána modlitba, když jest ten člověk
nehodný. Jakož Samuelovi prorokovi zavržena byla prosba, 1 Reg 16
když jest sě modlil za krále Savle, jenž jest byl neučinil bo-
žieho přikázanie; neb byl jemu buoh přikázal, aby v boji zbil
všecky Amalechity i s králem, an pak jem krále, k vóli lida
svého nezabil ho. Protož pán bóh zbavil ho královstvie a dal
je Davidovi; a když sě modlil za něho Samuel, řekl mu bóh:
Nepros za něho, neb sem ho zavrhl.

Třetie neslyší buoh modlitby, když kto za nehodnú neb
neúžitečnú věc prosí. Protož synové Zebedei, Jan a Jakub,
že sú prosili Krista, aby tělestně prví byli s ním, jeden na
pravici a druhý na levici, vzěli sú odpověď od Krista: Ne-
viete, co prosíte.

Čtvrté pro nenáboženstvie toho neb těch, jenž sě modlé.
Jako die buoh: Lid tento rty mě ctí, ale srdcě jich daleko Isa 29
jest ote mne; darmoť sě mi modlé, učiece lidská ustavenie.
A to písmo přivedl jest spasitel zákonníkóm, dovodě, že bo-
žieho přikázanie nedržie tohoto: Cti otcě svého i máteř svú. Mt 15
Neb sú učili lid, aby radějše jim obětovali, než otci a mateři

v núzi pohanali. A v tom obyčeji jsú mrozi kněžie i zákonníci; neb přídúce k nemocnému ihned vedú ho na to, aby najprvé bohu odkázal, totiž jim, a netbají, že má chudého otce neb máteř, neb dietky, a jiné chudé přátely.

Páté proto, aby ten, jenž sě modlí, pilnějie sě modlil, a tak aby líbějie vzal, začě sě je modlil; a také aby jiným příklad byl k pilnému modlení. A proto pán Ježíš prodlil
Mt. 15. jest odpovědí i uslyšením pohanče Kananejské, jenž jest běžec
1 Cor. 12 po něm volala, řkúc: Smiluj sě nade mnú, pane, synu Davidóv! neb mú dcerku ďábel trápí. Též také svatý Pavel, když jest prosil, aby otjal od něho pán osten, to věz nabádánie tělestné k smilství, měl jest odpověď boží: Dosti máš na mé milosti, neb ctnosť sě v nemoci dokonává; to jest, v pokušení ctnosť silnější a s větší odplatú bývá. Neb jměnie nepřietele, jenž zvykánie dává v boji k slavnému vítězství, jest častokráť úžitečnějšie nežli nejjměnie; neb kdež nenie nepřietele, tu nenie boje; kdež boje nenie, tu nenie vítězstvie; kdež nenie vítězstvie, nenie odplaty. Protož ďábel na dobrém člověku velmě sě klamá; neb jeho bojovánie přijde onomu k velicé odplatě, a ďáblu k přemožení. U příkladě: Některý panoše doufá své síle, chtě obdržeti česť a zbožie, pozove druhého k sedání; a on nechtě hubeným slúti, povoh, tepe sě s ním o penieze, zíšté i česť i zbožie. Odkud jemu to? jistě od onoho, jenž ho pozval a pokusil. Protož pán buoh týmž obyčejem přepustí pokušenie na člověka, a neuslyší ho, když
B prosí, aby ho zbavil, chtě aby větší odplatu vzal, a také aby
1 Cor. 12. nezpýchal. Svatý Pavel die: Aby velikosť vzjevení nepovýšila mne, to věz v pýchu, dan mi jest osten Šathanóv. Protoz die k Římanóm: Co bychom prosili, jakož hodno jest, nevieme; ale duch prosí za nás, to věz, duch svatý ukazuje nám, začě bychom prosili; neb máme prositi za blahoslavenstvie a za ty věci, jenž upřiemo nás vedú k němu. Protož die milo-
Jak. 16 srdný a štědrý spasitel: Proste a vezmete, aby radosť vaše byla plná! Neb ja(k)ž bychom co prosili, jenž by nás nevedlo k té plnosti, tehdy by nebyla hodná prosba, a tak ani ve
Jan. 15 jmeno syna božieho učiněna; neb die syn boží: Ač co budete prositi otcé mého ve jmeno mé, dáť vám. A svatý Jan
1 Joh. 3 v své kanonice die: Vieme, že což kolivěk poprosime, vezmem

od něho. Rozuměj: což kolivěk poprosíme bez nedostatku prosby.

A věz, že nedostatek prosby na tré móž býti sveden: C.
na toho, jenž prosí, a na tu věc, za niž prosí, a na toho, od něhož prosí. Neb když kolivěk jest nedostatek který na jedné věci z těch tří, tehdy ihned prosba jest nehodná; neb jest-li nedostatek na tom, jenž prosí, již prosba jest nehodná; též prosí-li u toho, jenž nemá dáti, neb jest jinak nehodný; též když zač prosí, ješto sě nehodí. Protož die svatý Jakub: Pro- Jac. 4.
síte a nebéřete, proto že zle prosíte. Z této řeči vynímám, že zač kolivěk prosíme, což by nemienilo sě zjevně v Kristově modlitbě, to věz u páteři, za to máme prositi pod tiem umiěněním: ač jest nám úžitečné a bohu líbé. Protož jest-li nám užitečný pokoj tělestný, a bohu líbý, daj nám jej, spasiteli milý! pakli jest příčina k chlipnosti, k rozpuštění a k světské radosti, nedaj ho, pane bože! ať sedláci v svátky netancují, ať sě neobžierají, a sami sě nevláčie za vrch; ale ať je jiní obierají a tlukú! neb vlcky vyjí, když svú vóli mají. Též i kněžie, měštěné, i kupci, i jiní činie mnozí.

Kapitola LXXXVI.

Modlitba páně Ježíšova jiné modlitby v pěti věcech přesahá: v dóstojenství, v krátkosti, v úžitku, v hlubokosti a v dobrotě. V dóstojenství: neb stvořitel všeho světa sám ji učinil, A.
a sam ji najprvé svými ústy učil; a poňavadž modlitba má dóstojenstvie a moc od skladače svého, zjevno jest, že ta modlitba: „Otče náš“ jest najdóstojnějšie. A pro dóstojnosť tu nemáme jie řekati ústy poškvrněnými od hřiechu smrtedlného; a ústa jsú poškvrněna, když srdcě jest poškvrněné. Protož jakož dřieve řečeno jest, ktož v smrtedlném hřiešě ji menuje neb řeká, ten sě skladači jejiemu, jenž jest pravda, posmievá. Protož buďme pilni, abychom hřiechu smrtedlného neměli; a také když ji řekáme, abychom nepřetrženě, co řekáme, myslili; neb přetrženie v řeči, a zvláště v mysli, hyzdí modlitbu. Protož blúdie, ktož pravie, že dosti jest tomu, jenž sě modlí, na počátcě modlenie úmysl mieti, aby právě, dóstojně a nábožně

sě modlil, ač potom mysl k jiným věcem, než co mienie slova modlitby, sě obrátí; neb každé také mysli blúzenie jest hřiech.

B. Protož diem, že těžko jest aneb nelzě jest nám padlým, a zvláště k světu obráceným a přichýleným, řéci tu krátkú modlitbu bez hřiecha všednieho; protož hřěšíme ustavičně, když sě modlíme. Jáť o sobě hřiešný s žalostí vyznávám, že pro svú nestatečnosť nižádného skutku neučinil sem v boží službě plně bez nedostatku; neb kdy sem učinil který skutek, neb páteř spěl, že bych v ničemž nedostatečen nebyl? jisté nikdy!

Ale snad die někto: Poňavadž každým modlením hřešíme, tehdy lépe jest, abychom sě nemodlili, neb bychom méně hřiechóv měli; a také co uprosíme u boha modlením, poňavadž každé modlenie jest hřiech? Tu znamenaj příkladem: Aj dělník na vinici dělá, a mohl by lépe dělati, než dělá. Což moha lépe dělati opustí, již nedostatek na sobě v diele má; avšak za dielo odplatu neb peniez nádenní vezme: a kdyby z hrdosti neb z lenosti nedělal, nic by nevzal. Též v duchovnie vinici,

Mt. 20. v zboru křesťanském, v níž vinici velí Kristus hospodář dělati z peniezě dennieho, člowěk pěje modlitbu neb jiný skutek čině s hřiechem všedním, odplatu vezme za skutek neb za modlitbu: ale za hřiech všední vezme pokáránie od pána, jenž znaje všechny nedostatky, die: Brachu! mohl's lépe, kdyby velikú pilnosť přiložil, učiniti, než's učinil. A tak lépe sě jest modliti, ač vždy s hřiechem všedním, než nemodliti z lenosti aneb z hrdosti; neb tak nižádné odplaty by nevzal, jakož onen, jenž by na vinici nedělal. A v tom sě ukazuje veliká dobrota pána boha, že tak biedným sluhám za nestatečné skutky dá odplatu větší jistě, než kdy kto z milosti nestatečnému dělniku dá plnú mzdu. Protož vyznávajme svú nestatečnosť, neb tak

Luc. 17 velí pán, řka: Když všecky věci učiníte, kteréž sú vám přikázány, řcete, že jsme nestatečné sluhy. A když sě tak v pravdě pokořime, tehdy svých skutkóv i modliteb polepšíme.

C. Druhé, modlitba ta: „Otče náš" přesaha jiné modlitby v tom, že v krátkých slovách viece zaviera smyslu neb pravdy, než která jiná tak krátká neb delšie. A mám za to, že syn boží, múdrosť věčná, tak jest u mieře tu modlitbu položil, že by co najměně byla delšie, byla by z miery vystupiec člověku přielišná; a by čim kratčie než jest byla, tehdy by potřeb-

ného rozumu úplně nevypravila. Protož syn boží, Ježíš, prostředek drže mezi bohem a člowékem, že jest pravý buoh a pravý člowěk, uhodil jest v pravý prostředek ctnosti, aby v skládání modlitby ani kterého skutku nepohřešil. Protož jakož nemóž býti zákon lepší než od něho ustavený, též i modlitba nemóž býti lepšie, než od něho složená. A jest krátká, aby D. sě jí žák Kristóv brzy naučil; druhé, aby ji dobře pomněl; třetie, aby ji často řiekal; čtvrté, aby sobě s ní nestýskal; páté, aby výmluvy z neuměnie pro dlúhosť neměl; šesté, aby krátku modlitbú ukázal, buoh aby brzo uslyšal; sedmé, aby jí druh druha raději, a zvláště otec neb máť a kněz syny naučil. A ač jest krátká, však křesťané mohú ji prodliti neb kratiti, jako jim pán buoh da náboženstvie v srdci. A ta modlitba, kterúž jest Kristus vydal, jest exemplár, to jest příklad jiným všem, kterak sě mají modliti. A ktož ji u větči milosti a v po- E. kořě die, ten ji řieka Kristovi podobnějie, a tak lépe, ač by řeči byl zajiekavý, šeplavý neb bublavý. A rozum té modlitby Kristóv, jenž jest týž v každé té modlitbě hlasité neb psané, jest modlitba Kristova; a vedlé toho táž jest modlitba Kristova, i každého, ktož ji řieká, ač jiný hlas a jiná slova každý řieká; neb slehka ústy svými tělesně pán Kristus ani latině, ani česky, ani německy neřiekal. Haha! kde jsú utrhači a pliskači, jenž bránie českým neb jiným hlaholem mieti čtenie? Musějí to čtenie: „Otče náš," jenž je židovsky Kristus mluvil, a svatý Matheus židovsky napsal, česky učiti, ač chtie Mt. 6. spaseni býti!

Třetie přesahá tato modlitba jiné v úžitku; neb všecko, což kolivěk jest potřebné duši nebo tělu, zde i na onom světě, to vše v sedmi kusiech té modlitby jest zavřieno. A divným obyčejem, že nic neprosí, než což každému jest přepotřebno, protož bezpečně móžeme jie poddati pánu bohu. Má také zvláštní úžitek tento, že učí i rozum náš i žádosť naši, které dobré věci máme najviece žádati; neb poňavadž Kristus, otec náš najmilostivější, neučí nás, abychom sě modlili za panstvie, ani za zbožie tohoto světa, ani za sílu, lepotu neb krásu těla, zjevná věc jest, že těch věcí nemá(me) tbáti; a za které učí nás sě modliti, máme ho pilně prositi. Neb nemúdrý otec a mistr byl by ten, kterýž by nechaje potřebnějšie věci a lepšie, učil

by své děti prositi za nepotřebnější věc a za méně dobrú, a zvláště od tak velikého krále, jehož darovánie jemu nic neumenší, a jenž pro svú velikú štědrotu nemóž svému synu, jenž jest v milosti jeho, nic dáti, by mu nedal ducha svatého,
Luc. 11. a tak což jest v světě najlepšieho. Protož znamenité die ve čtení svatý Lukáš, že otec nebeský dává ducha dobrého těm, jenž ho prosie. Má také tato modlitba úžitek zvláštní v tom, že každý člověk z přirozenie miluje dielo své, to věz věc tu, kteráž má byt ot něho, a zvláště s jeho vólí, a proto také miluje ty, kteříž mají žádosť k té věci; neb jakož skladači milují svá skládánie, a zpěvači svá zpievánie, a otcové a matky své děti: též Kristus miluje svú modlitbu, již je složil, a ty, kteříž ji miluji a řiekají, a radějie je uslyší. A také zasé synové milují svých otcóv a mistrov skládánie; protož my svého milého otce a mistra, mimo něhož nemame v zemi nazývati ani otce ani mistra, máme jeho modlitbu nad jiné modlitby milovati, a velmě rádi řiekati i zpievati, neb on die: Takto řiekajte: „Otče náš, jenž jsi v nebesiech," a tak dále.

Z tohoto máš čtvrté, že modlitba ta přesahá jiné v hlubokosti: jenž jest tak veliká hlubokosť, i pro ty věci, o nichž jest, i pro způsob člověka k těm věcem, že nižádný z nás zde na světě nestatčí, aby najmenší stránku plně stihl, dokovad jest v smrtedlnosti.

A páté máš z toho, že přesahá jiné modlitby v dobrotě: neb i v dobrotě dobrého, jenž slove úžitečné, i dobrého, jenž slove utěšené, i dobrého, jenž slove poctivé; to věz, že prosi za dobré úžitečné, i za dobré utěšené, i za dobré počestné: za dobré úžitečné, jenž jest potřeba tělestná, bez niež nemóžem býti; za dobré utěšené, jenž jest blahoslavenstvie; i za dobré počestné, jenž jest ctnosť, již máme konečně počestni býti. Ty věci řečené, jenž slušeji k modlitbě Kristově, znamenajic, již rozum (jejjie, jakýž bóh dá, máme vzieti.

Kapitola LXXXVII.

Otče náš.

A. Modlitba ta: „Otče náš" na dvé sě dělí: Prvá stranka jest tato: „Otče náš, jenž jsi v nebesiech." Druhá stranka

ostatek až do konce. Prvá slove pokorná, poctivá a ochotná přímluva, jíž žádáme dobrovolenstvie pana svého, jehož prosíme těmito slovy: „Otče náš, jenž jsi v nebesiech.“ A že všechna ta modlitba Kristova jest v sobě modlitba, protož každý diel té modlitby jest modlitba; a tak ta částka: „Otče náš, jenž jsi v nebesiech“ jest také modlitba. Neb mají nuzní a chudí ten obyčej, chtiece sobě otce svého neb hospody volí milostivu přichýliti, jiež žádají, že dóstojenstvie napřed jmenují, aby tak pána svého ukojili. A tak přijdúc, poctivé řkú: Hospodo naše milostivá! A syn koře sě otci, die: Tatíku neb otče milý! Protož milostivý spasitel, uče nás klaněti a modliti sě trojici svaté, učí nás též učiniti, když die: Otče náš, jenž jsi v nebesiech! Otče, v též věříme, náš, v též ufáme, jenž jsi v nebesiech, v též ufajíc láskú tiehneme; neb tyto tří věci: viera, naděje a laska, činie modlitbu bohu vzácnú. A skrze to slovo: „Otče“ znamená sě buoh otec; a skrze to slovo; „náš“ znamená sě syn, jenž jako die Isaiáš, jest syn nám dán Is. 9. a skrze to slovo: „jenž jsi v nebesiech,“ znamená sě duch svatý. A tak že otec, dlužni jsme jemu milováním; a že náš, a ne mój toliko, milostivým vyvolením, dlužni jsme jemu bázní a že v nebesiech, v tak krásné sieni bydlí, dlužni jsme jemu poctivosti. Protož milujme ho, bojme sě ho, a ctěme jeho. zeť jest on otec náš v nebesiech, jemuž míle, báznivé a poctivé máme řekati: „Otče náš, jenž jsi v nebesiech!“

Ale ještě pro lepší rozum a milé o otci myšlenie věz, že B.
v písmě někdy slove otec proto, že stvořil, že zachovává a zpravuje; druhé, že opět stvořil; třetie, že urodil; čtvrté, že sobě za syna vyvolil; a páté, že naučil aneb dal příklad následovánie v dobrém. A těmi všemi obyčejmi, kromě třetieho, to věz, že nás tělestně neurodil, buoh svrchované jest otec náš. Jest otec stvořením, a nizádný jiný, neb die písmo: A Deut. 32
zdali on nenie otec tvój, jenž tě stvořil, i učinil, i vládne tebú? Jest otec, že druhé stvořil; to věz stvořeného, a pak hřiechem v nic u milosti obráceného, a tak zničeného, opět jako znova stvořil, když jest od hřiechu vykúpil. Protož die jemu Izaiáš: Ty pane, otče náš, vykupiteli náš! Jest otec, Gal. 1.
že nás za syny sobě vyvolil, jakož die svatý Pavel: Požehnaný otec pána našeho Jezu Krista, jenž jest požehnal nás

každým požehnáním duchovním v nebeských věcech, v Kristu Ježíšovi; jakož vyvolil jest nás v něm před světa ustavením, abychom byli světí a nepoškvrnění před obličejem jeho v lásce, jenž vyvolil nás v syny skrze Ježíše Krista. Jest také otec náš, že učí nás a dal nám příklad, abychom ho následovali;
Joh. 13. jakož die: Vy mě nazýváte: pane a mistře! a dobře; neb dal
Mt. 11. sem vám příklad, abyšte též činili. A jinde die: Učte sě ote mne, žeť jsem tichý a pokorný srdcem. A že jest výborný otec i mistr, protož nehledajme milostivějšieho otcě, ani lepšieho
Mt. 23. mistra; neb on die: Otcě nenazývajte sobě na zemi, neb jeden jest otec váš, jenž v nebesiech jest; aniž nazývajte sě mistři, neb mistr váš jeden jest Kristus.

C. Z těchto milostivých věcí znamenitě poznáme, že k velikému popuzení svých synóv, aby žádostivě, míle, pokorně a poctivě sě modlili, najprvé položil jest: „Otče náš.“ Neb proto máme svrchovaně milovati, svrchovaně ufati, a svrchovaně ctiti toho pána, jenž ne hrozně jako v starém zákoně, velí sě modliti jako pánu, ani jako sůdci, ale milostivě jako otci; neb které větčie dokázánie přiezni, než sluhy hřiešné učiniti syny vyvolené? O kdyby zemský ciesař neb král vyznal sedláčka sobě v rodu, a učil ho, aby mu řiekal: „otče,“ kak by divně byl sedláček vděčen! I kterak nenie nesmierně veličejšie, vážnějšie a dóstojnějšie vzácnosť, že přikázaními spasitedlnými a božím ustavením naučeni smieme řéci i zpievati: Otče naš, jenž jsi v nebesiech! Věrně převeliké povýšenie a převeliký
Rom. 8. úžitek, že tak jsme synové boží. Protož die svatý Pavel: Nevzeli ste ducha služby opět v bázni, ale vzeli ste ducha vyvolenie synóv, v němž voláme: Otče, otče! A ihned k našemu úžitku dále die: Poňavadž synové, tehdy i dědici. A této ve-
1 Joh. 3 liké milosti divě sě svatý Jan, die: Vizte, kterakú lásku dal nám otec, abychom synové boží sluli i byli. A že toho velikého urozenie úžitek ještě zde v světě skryt jest, protož ihned die dál: Najmilejší! nynie synové boží jsme, a ještě neukázalo sě, co budeme. Vieme, že když sě ukaže, podobni k němu budeme; neb uzřime ho, jakož jest.

O bychom to znamenali, o tom myslili, a to pamatovali a milovali, a pomněli, že on jest náš otec stvořením, vykupením, vyvolením, učením, krmením i chováním, a znamenali bla-

hoslavenstvie, jenž jest radosť věčná a nasycenie bez nedostatka, k němuž dojdeme jeho pomocí skrze tak veliké urozenie, že jsme synové boží, jistě zapálilo by sě naše srdce, abychom pokorně, mile, horlivě a často modlili sě jeho milosti svaté, řkúc: Otče náš, jenž jsi v nebesiech. Neb máme velikú naději svrchovanú, že svrchované milosrdný, a jenž nemóž selhati ani vóle své proměniti, ani móž nedostatečný svým synóm býti, vyvolil nás za své syny. Protož die svatý Jan po dřievní řeči: Každý, ktož má tu naději, v něm sě svat činí, 1 Joh. 3.
jakož i on svat jest. Jako by řekl, že jmeno toho synovstvie neplatno jest, ale škodí, protivíme-li sě jsúc hřiechem zprznění; neb jeho spravedlivosť nepřepustí, aby hřiech angelóv učiněný v nebi, aneb člověka kterého byl bez pomsty; ale brž že čím jest mu kto miléji a hřéší, viece nad ním pomstí. Neb tak velmě hřiech ho mrzí, že ho na svém synu jednorozeném velmě ohavnú a ukrutnú smrtí pomstil.

Aj znamenajíce tak veliké jeho k nám dobrotivenstvie, spatříme dále, že z viery, naděje a lásky jest veliká česť tak velikému otci, kteráž záleží na tom, abychom plniece jeho přikázanie, jakož poslušní a pokorní jeho synové varovali sě pýchy. Neb tomu na znamenie, že jedné pokorní jsú praví jeho a hodní modlitebníci, velí říkati: Otče náš! aby všickni D.
lidé, ciesařové, papežové, kralové i kniežata nestyděli sě najchuďšími a najzavrženějšími, proto že jsú jich bratřie, jim rovni v milosti a v přirození. Neb všickni z též země týmž obyčejem od Adama pošli sme, všickni týmž povětřím i týmž nebeským zpravením živi jsme, všickni k témuž otci nebeskému túž psotú poraženi voláme.

A poňavadž vieme, že bóh osoby nepřijímá, protož neříekáme odlúčeně od jiných: Otče mój! ale pokorně a společně: Otče naš! Neb jakož duostojenstvie v světě nelúčí ani vymietá koho od biedy a smrti: též nelúčí ani zamietá od rovné účastnosti v milosti boží; ale brž jakž kolivěk to duostojenstvie dá povýšeným příčinu pýchy, tak ihned činí je před očima najspravedlivějšieho súdcě viece nehodné a zavržené. A z toho domnievám sě, že v světě velicí pyšní z své nepokorné modlitby jsú před milým bohem zavrženější; neb poňavadž všemohúcí spasitel nestydí sě nazývati nás biedných bratřími, ja-

Heb 2 kož die svatý Pavel, a on die: Ktož kolivěk učiní vóli otcě
Mc 12. mého nebeského, ten matka má, sestra ma, i bratr mój jest: kterak biedníci nadutí stydie sě slúti všech křesťanóv bratřie? co jest, jedné že chtie býti nad Krista, ač toho ústy neřkú. Ale ne tak pokorní synové, jenž míle a pokorně, pamatujíc svého tatíka naučenie, řiekají: Otče náš, jenž jsi v nebesiech! otče mocný v své moci, jenž (jsi) stvořitel! otče sladký v milování, otče bohatý v dědictví, otče milosrdný v vykúpení otče
Luc 21. umělý k vystřežení, otče vždy hotový k uslyšení! Aj kaký jest otec náš, jenž jest v nebesiech!

Tu také věz, že nebesa v písmě svatém někdy slovú ta
E. těla okrúhlá nad námi, v nichž slunce, měsiec a jiné hvězdy bludné, jenž slovú planéty, jsú; a jiná nebesa, v nichž jiné hvězdy jsú, jenž sě hýbají s nebem; neb nenie toliko jedno nebe. Protož die sě v modlitbě: jenž jsi v nebesiech. Druhé nebesa slovú v písmě duše svaté, v nichž pán nebeský přebýva. Třetie nebesa slovú angelé světí. Protož jakožto nebe tělestné nad námi slove přiebytek boží, v němž přebývá, jakož die mudřec Averrois, že všichni zákonové v tom sě sjednávají, že buoh jest v nebi, ne na zemi: též podobně angele svatí a lidé svatí jsú zvláštnie stolice a přiebytek boží milosti jeho, kterúž tak slavně v nich přebývá. A tak v modlitbě když sě die: „jenž jsi v nebesiech," móž býti všemi těmi obyčejmi rozumieno.

F. Ale viz sprostný, zda by mněl, by bóh byl v nebi a ne v zemi, zklamal by sě, neb bóh všudy jest bytem i mocí; neb bóh jest duch nesmierný, jenž sebú naplnil jest veskeu svět. Protož die David: Vstúpím-li v nebe, ty jsi tam; sstúpím-li do pekla, jsi tu. Ale však věz, že ač boh všudy jest, však jinak a jinak; neb v sobě jinak, neb tak jest od věčnosti, a v stvořených věcech jinak, neb v nich jest od věčnosti. Také jinak jest v nerozumných věcech, a jinak v rozumných; opět jinak jest v svatých, a jinak v hřiešných. Dává příklad svatý Augustin: že jakož král zemský jest všudy v svém království mocí a zpravením, též bóh jest ve všem světě; a jakož král zemský jest přítomně zřějmý,*) kdež všechna obec móž

*) Místo pochybné. V rkp. psáno: zřieime, a ke slovu přítomnie po straně poznamenáno: principaliter.

ho viděti, ač jinak jeden než druhý: tak buoh jest ve vší obci G.
stvořeni rozumných, kteráž to stvořenie rozumem vidie ho neb znají aspoň v podobenství, ale jinak a jinak; neb jinak angelé a světi v nebesiech, jinak zde lide světí, a jinak toho světa mudrci. Neb svatý sprostný sedláček lépe ho zná, než najvětší zlosyn mistr neb mudřec.

Ale snad dieš: Poňavadž bóh jest všudy, a jest svrchované dobré, tehdy kdež on kolivěk jest, dobré jest s ním býti a tak i v pekle. Pravdu dieš, kdyby v pekle ty s ním byl v milosti, hřiecha nemaje, aby tebe tam nemučil. Protož pilen, buď, aby hřiechu neměl, a kdež kolivěk budeš, dobřě s pánem svrchovaně dobrým budeš; pakli jsi v hřiešе smrtedlném, tehdy kde jsi, vždy i s bohem zle jsi; a pojdeš-li do pekla v hřiešе, tam naleznеš sobě u boha spravedlivú pomstu.

Ještě otiežeš: Poňavadž buoh všudy jest, proč nepoložil jest spasitel, abychom řekali: Otče náš, jenž jsi všudy? Diem tobě, že proto položil jest: „jenž jsi v nebesiech," aby dal rozdiel mezi otcem zemským a nebeským, a že on jest zvláštní otec synóv těch, jenž slušejí k radosti nebeské, v níž oni budú s otcem milým přebývati. A tak máš, že tato pokorná, poctivá a ochotná přímluva aneb předmluva: „Otče náš, jenž jsi v nebesiech", povzdvihuje viery, posiluje naděje, zapaluje lásku, tiehne k poctivosti, vede k následování otcě, pudí ku pokoře, zove syny k milosti a učí je otci dieky vzdávati; a konečně ať zavru: učí, což kolivěk jest potřebie tomu, jenž sě má modliti.

Kapitola LXXXVIII.

Druhá strana, jenž jest pravá modlitba, již něco prosime A.
drží sedm modliteb, jakož sedm jest věcí, jichž žádáme a za ně prosime, a sedm zlostí, jichž sě varovati máme: sedm darów ducha svatého žádáme, a sedm hřiechóv smrtedlných sě varovati máme. A ty modlitby, jakož sem řekl, zavierají vše, zač má prošieno býti; neb každá dobrá prosba má býti aneb proto, aby dobré bylo zachováno neb dáno, a zlé aby bylo odvedeno. A to zlé jest troje: jedno hřiech, druhé ne-

pokoj, třetie muka neb utrpenie. A móž takto zřiezena býti žádosť, že duši nic nenie potřeba, než některé věci z těchto sedmi: Prvá věc, hřiechóv vyčištěnie; za to jest tato modlitba: Osvěť sě jmě tvé. Druhá, skutkóv zpravenie; za to jest tato modlitba: Buď vóle tvá jako v nebi i v zemi. Třetie, jest vin dlužných odpuštěnie; to sě prosi túto modlitbú: Odpusť nám naše viny, jako i my odpúštieme svým vinníkóm. Čtvrtá, nepřietele přemoženie; to sě teď prosí: Neuvoď nás v pokušenie. Pátá, plné od zlého zachovánie; to sě žádá túto modlitbú: Ale zbav ny od zlého. A šestá věc jest konečná odplata, a za tu jest tato prosba: Příď královstvie tvé. A pak všechny věci tělu úžitečné mají zasě tuto prosbu: Chléb náš vezdajší daj nám dnes.

B. Také móž takto řečeno býti: že prvá modlitba, jíž člověk opúštie všechny jiné věci, povzdvihna sě v bohu, prosí najprvé za chválu boží, řka najprvé: Osvěť sě jmě tvé. Druhú modlitbú prosí obecného dobrého vší cierkvi svaté, to jest všem vyvoleným k spasení, když die: Příď královstvie tvé. Třetí modlitbú prosí za dobré cierkvi rytěřící, to jest všem, jenž na světě bojují proti ďáblu, proti světu a proti tělu, když die: Buď vóle tvá jakož na nebi, takéž i na zemi. Čtvrtú modlitbú prosí za dobré tělestné, když die: Chléb náš vezdajší daj nám dnes. Pátú prosí za dobré duše i těla, když die: Odpusť nám naše viny, jako i my odpúštieme svým vinníkóm. Šestú prosí zvláště za dobré k duši, když die: Neuvoď nás v pokušenie. Sedmé prosí za dobré vóbec, jenž jest zbavenie všeho zlého, když die: Ale zbav ny od zlého; buď zlé hřiech, neb jiné zlé, a zvláště zatracenie věčné, jenž jest položeno člověku pro hřiech věčný.

Kapitola LXXXIX.

A. Prvá prosba jest tato: „Osvěť sě jmeno tvé.“ Netbam toho, že někteří řiekají „jmě,“ druzí „jmeno,“ a třetí „meno,“ když týž rozum jest. I prosíme najprvé, aby jmeno božie bylo svato v nás; ale pro rozum větší, že buoh nemóž osvětiti sě viece nežli jest svat, věz, že v písmě svatem trojím

obyčejem jest nazváno svaté. Prvé, každé stvořenie rozumné, jenž v mysli jest od hřiecha smrtedlného čisté; jako angelé a lidé neb duše jsú svaté. Protož die pán buoh: Svatí buďte, Lev. 20.
nebť já svatý jsem. Svatí, to věz od hřiechu čistí. Druhým obyčejem slove svaté to, jenž jest duchovné, od tělestné i duchovnie nečistoty nezprzněné čisté, a jenž zpravuje stvořenie rozumné, aby bylo svaté. A tak buoh jest svrchovaně svatý, a tak svatý Pavel nazývá zákon svatý. Třetím obyčejem slove Rom. 7
svaté věc ta, kteraž k službě boží z vóle lidské jest připravena, jakožto: kostel, oltář, rúcho mešné, a jiné kostelnie přípravy. A tak v starém zákoně každý prvorodný samec slul svaté, že mělo býti bohu obětované, jakožto: pacholík, beránek, telček, a tak i jiní samečkové. A zdá mi sě, že nynie kněžie tak nazývají almužnú svatú vše, což jim jest dáno, buďto lúpež, lichva, zle dobyté neb získané: ale pán buoh nazývá ty věci zlořečené!

Aj již možeš rozuměti, že slove svaté, jenž jest v mysli čisté; neb ješto činí v mysli svaté, jako písmo a ctnosti; aneb třetie, jenž jest nástroj, aby lidé byli svatí, jako oltáři, kalichové a jiné věci, a také skutkové, jako zpievánie, kázanie, mší slúženie slove svaté, že proto jest, aby lidé skrze ně byli světí. A tak ač smrdutý hřiešník zpievá v kostele neb káže pravdu, i zpievánie i kázanie slove svaté, ač s strany jeho jest jemu prokleté; jakož mučenie Kristovo a zrazenie jest s strany Kristovy svaté, ale s strany Judášovy i kněží jest prokleté, neb sú je ze zlosti učinili.

To věda již věz, že ač jmeno božie, to jest on sám buoh, nemóž sě osvětiti, neb jest od věčnosti nesmierně svatý, avšak móž v nás sě osvětiti, to jest v nás svat myšlen býti, jmenován i potvrzen, tak abychom svaté o něm myslili, mluvili, a v jeho viece, naději a lásce stvrzeni byli. A tak i jmeno jeho, jenž ho znamená, jako to slovo buoh, napsané neb hlasité, světí sě v nás, když my čtúce neb slyšiece to jmeno, od hřiechu sě čistíme, a nadarmo ho nebéřeme. A tak die svatý Jan zlatoústý, že svata činíme boha v sobě, když vědúce, že on jest svat, bojíme sě a pilni jsme, abychom jeho svatosti zlými skutky neporušili v sobě. A móž býti tento příklad o jmena božieho v nás osvěcení: aj slunce to vždy v sobě jest světlo;

avšak když mlhy jsú, neb oblaci, neb slepota, aneb jiná zástěra, tehdy dieme: Osvěť sě, milé slunéčko! Co mieníme, než aby nám svietilo a v nás světlo učinilo? Též ač bóh neb jmeno jeho v sobě jest svato, však my žádáme, aby v nás sě osvatilo aneb osvětilo, aby mrákoty rozumu našeho, to jest hlúposti a mhly, a oblaky, to jest vóle, naše hřiechy, to drahé slunce pán Ježíš svými paprslky: věrú, nadějí a láskú porazilo, a tak nás v duši osvětilo a svaty učinilo. Protož řiekáme: Osvěť sě jmeno tvé, ať majíce čisté srdce, na věky chválíme tě.

Kapitola XC.

Druhá prosba jest tato: „Přiď královstvie tvé!“ Tu dobré jest věděti, co jest královstvie nebeské, o němž spa-
A. sitel často ve čtení zmienku činí. Věziž, že královstvie nebeské, někdy slove miesto v nebesiech, v němž pán buoh v svatých jakožto král najvětčí kraluje; to jest, vóli svú má v nich, a oni tak chtie jako i on. A tak jest mienil onen člověk kra-
Luc. 14. lovstvie božie, když jest řekl sedě s Kristem za stolem: Blahoslavený ten, který bude jiesti chléb v králevství božiem. A tak lidé obecně rozumějí, když jim jmenují královstvie nebeské, jakož zemi, v níž Čechové bydlé, jmenují kralevstvie České; a tak v této prosbě nenazývaj králevstvie nebeskeho, nebť miesto nebeské k nám nepřijde. *)

Někdy pak králevstvie nebeské slove vešken lid, nad
2 nímž pán nebeský kraluje; jako onde, když die pán Ježíš:
Mt. 13. Pošle syn člověka posly své, a vyberú z královstvie všechna pohoršenie, a ty jenž činie zlosť, a uvrže v pec ohně; tu bude pláč a skřehot zubóm. Tehdy spravedliví budú sě stkvieti jako slunce v kralevství otče svého. Aj teď die spasitel, že vyberú z královstvie jeho všechna pohoršenie, a ty jenž činie
In or. zlosť. Tu svatý Řehoř die, že v království nebeském onom, jenž jest miesto v nebesiech, nenie pohoršenie, ani těch jenž činie zlosť; protož mušie rozumieno býti, že zbor, v němž jsú i dobří i zlí, slove královstvie nebeské. Též v onom čtení:

*) Po straně: nesende dolov.

Podobno jest královstvie nebeské vrši puštěné v moře, jenž v sě béře všeho plodu ryby. Též i v onom: Podobno jest Mt. 13.
královstvie nebeské desieti pannám.

Třetie slove královstvie nebeské zbor svatých lidí, jenž slove cierkev svatá. A ten zbor proto slove královstvie nebeské, že v nich nebeský král kraluje milostí, že vóli jeho plnie. A k tomu vzní ono slovo Kristovo: Spravedliví budú sě stkvieti jako slunce v království božiem. Neb ve čas spra- Mt. 13.
vedliví jsú zatměni mezi zlostníky, ale v súdný den budú sě stkvieti; neb již zlosynové nebudú jich haněním moci zatmíti, když oni v oslaveném těle i v duši budú i od boha i od zlých svědectvie mieti, že jsú synové boží, k nebeskému království vyvolení.

Také slove královstvie nebeské, blahoslavenstvie nebeské; jako v tom slově, když die spasitel: Poďte požehnaní, přijměte královstvie nebeské; to jest blahoslavenstvie, jenž jest nasycenie bez nedostatka radosti věčné.

Také slove pán Ježíš královstvie nebeské; neb kdy sú ho tázali židé, řkúc: Skoro-li sě přiblíží královstvie nebeské? Luc. 17.
odpověděl jest, řka: Královstvie božie mezi vámi jest! Mienî, že on jest královstvie nebeské. A k tomu království aby přišlo, žádosť máme mieti a prositi, aby přišlo, řkúc pánu bohu: Příď kralovstvie tvé, to jest syn tvój, jenž jest královstvie plné všech pokladóv, múdrosti a uměnie božieho. A k tomu výkladu jest řeč svatého Tomáše, jenž die: Móž Col. 2.
Kristus býti královstvie božie, jehož aby přišel každý deň žádáme, aby sě nám brzy ukázal prosíme: neb jakož v něm z mrtvých vstaneme, takéž v něm kralovati budeme.

Tu také znamenaj, že jakož trój jest příchod Kristóv: B.
prvý v tělesenstvie, že sě vtělil, druhý v mysl duši, to jest, že milostí jie navštievil, a třetí na súd poslední, takéž musie býti položen trój příchod toho královstvie. Protož otcové starého zákona žádali sú, aby jim přišlo to královstvie Kristus. Izaiáš řka: Vypusť beránka, pane! pána země. A Is. 16.
věrní, jenž nábožně táhnú k spasení, prosie, aby jim přišlo to královstvie osviecením milostí duše, a aby oni došli k vítězóm v nebeské královstvie, umrúce. Z těch byl svatý Pavel, jenž jest žádal umřieti a býti s Kristem. Pak třetie přijde Phil. 1.

království celé otci bohu v súdný den, o němž die svatý Pavel:
1 Cor. 15. V Kristu všichni budú obživeni, a každý v svém řádu: najprv Kristus; potom ti, kteříž jsú Kristovi, a kteříž sú o příchodu Kristovu věřili; a potom syn, když dá království bohu otci, když vyvrže všechna kniežatstva a vladařstvie i moci; neb musie kralovati, když neb dokavadž položí nepřátely své pod nohy své. Mluví svatý Pavel tú řečí, že bude v súdný den plně a dokonale vyčištěno království Kristovo, jenž jest zbor všech vyvolených, v němž ve čas jest směsice; a bude do dne súdného, pro ukrutnosť ďáblovu, pro hřiech a pro neustavičnosť synóv toho království. A bude plně dokonáno to království před súdným dnem, v kteréžto den kniežata ďáblové a jich vladařstvie i moc přestane nad syny království. A k tomu rozumu mluví Origenes takto: Příď království tvé! to věz, ať vyvrže sě a vyprázdní kniežatstvo, moc i vladařstvo, i království světa, i hřiech, jenž panuje v našich smrtedlných tělách; a Kristus, v němž kralují všichni světí, ať kraluje v našich srdcích. Tak die Origenes.

Již ze všie té řeči rozuměti móžeš, že když prosíme, řkúc: Příď království tvé! že prosíme, aby pán buoh ráčil naplniti počet vyvolených svých, aby všickni vstanúc z mrtvých, i byli s ním v radosti na věky. A tato modlitba vyhánie závisť a vnadí lásku, jakož prvá modlitba vyhánie pýchu a dává pokoru. Protož pyšní zle prvú modlitbu řiekají, řkúc: Osvěť sě jmeno tvé! a pro pýchu nechtiec býti svati. A závistiví zle řiekají tuto druhú modlitbu; neb ti nepřejí, aby jiní též jako oni měli, a majíce věděti, že každý pro účastnosť psoty, již s jinými trpí, pro pomoc od jiných, a pro obecnú radosť všech vespolek má složiti s sebe závisť. Také věz, že jakož viera jest potřebná k prvé prosbě, též k této druhé potřebná jest naděje; neb každý má mieti naději, že jim sě také některak naplní to království.

Kapitola XCI.

A. Třetie prosba jest tato: „Buď tvá vóle jako na nebi takéž i na zemi," neb „jakož v nebi, takéž i v zemi." V prvé

modlitbě prosili sme neb prosíme, aby jméno božie bylo svato v nás paměti blahoslavenstvie. Druhú modlitbú pamatujem s žádostí naplnénie královstvie. Již túto třetí modlitbú zprávě boží sě porúčieme, aby nás ráčil pravú cestú vésti. A za to máme pilně pána boha prositi, neb die svatý Tobiáš: V každý Thobí 4.
čas chval boha a pros, ať cesty tvé zpraví, a všechny tvé rady ať v něm vždy jsú. Protož prosíme, aby jakož angelé a světí v nebesiech plnie vóli boží, abychom my zde takéž plnili; za to prosíme, když tak dieme: Buď vóle tvá jakož v nebi takéž v zemi. Svatý Augustin die: Totiž abychom co ty nenávidíš nenáviděli, co miluješ milovali, a co přikazuješ, abychom naplnili, a tak s tvú sě vólí sjednali.

Tuto znamenaj: i kterak tato prosba nenie daremná? poňavadž prosme my neb neprosme, aby sě jeho vóle stala, vždy sě stane; jakožto darmo bychom sě modlili, aby slunce B.
svým během běželo, poňavadž vždy svým během běží. A vóle božie jest mnoho mocnější nežli slunce v svém běhu, jenž k vóli boží běží. A znamenav tak velikú moc božie vóle Jozef, řekl jest bratřím: Nemóžem protiviti sě vóli boží, neb Gen. 50.
jinak buoh nebyl by bohem. Protož David die: Všechny Ps. 134.
věci, kteréž chtěl, pán jest učinil. A svatý Pavel: Vóli jeho kto protivě sě ostoji? Jako by řekl: Nižádný nemóž protivě Rom. 9.
sě ostáti, neb by musil mocnější býti. Protož múdrý Mardocheus řekl jest, a bratranu Hester královú naučil tak sě mo- Hest. 13.
dliti: Pane bože všemohúcí! v moci tvé všechny věci položeny sú, a nenie, kto by mohl protiviti sě vóli tvé.

A by rozuměl, tu znamenaj, že vóle božie v písmě někdy C.
slove on sám buoh volný; a někdy slove božie vóle to, co buoh volí, jako teď, když die David: Nauč mě činiti vóli svú! Ps. 142.
Aj tuť miení David, aby ho buoh naučil učiniti tu vóli, jenž jest věčná, jakož i buoh věčný jest; ale prosí boha, aby ho naučil činiti to, co on svú vólí chce od něho mieti, aby bylo učiněno. U příkladě chce král, aby ty pobil lid, a tak má vóli v sobě k pobití. Té vóle ty neučiníš, aniž móžeš učiniti, ale co tú vólí on chce, to móžeš učiniti; a potepa lid učiníš vóli jeho, to jest to, co on volí. Též bóh má vóli, jíž volí, aby ty ďábla a hřiech pobil, miluje boha a bližnieho. Vóle božie, jenž on jest a jíž on volí, nelze tobě učiniti; ale

to, co on volí, můžeš učiniti: neb můžeš pobiti ďábla a hřiech, miluje boha a svého bližnieho. A toho žádá David, řka: Nauč mě činiti vóli svú, to jest to, co ty volíš. A k témuž die
1 Thes. 4. svatý Pavel: Tať jest vóle božie: osviecenie vaše; to jest, chce bóh, aby vy svati byli. A tak kdy my svati budem, plniece přikázanie božie, tehdy vóle božie bude v nás naplněna; a toho žádáme, řkúc: Buď tvá vóle jako v nebi takéž i v zemi. To jest, v nebeských lidech jest naplněna, že jsú svati: ať tak jest v nás naplněna, ať jsme svati. Takť sě mieni tiem slovem: Buď tvá vóle.

D. A z toho odpověď máš k otázce, jenž die: I kterak tato prosba nenie daremná? neb prosme my neb neprosme, vždy jeho vóle bude: Že vóli božie, jíž on volí, té nižádný nemóž sě protiviti, tak aby nebyla, jakož dřéve přivedená pravie písma, neb ta vóle vždy před sě jest plná: avšak hřiešní ti mohú sě protiviti vóli boží v tom, co on volí; a to činie, když jeho přikázanie a rady neplnie. Protož řekl jest svatý
Act. 7. Štěpán biskupóm, kněžím a zákonníkóm: Tvrdé hlavy a neobřezaní na srdcích a na uších! vy vždy duchu svatému sě protiviťe; to věz, neplniece toho, co duch svatý volí. Neb kdyby nižádný tak nemohl sě protiviti vóli boží, nižádný by nebyl proti bohu, a to jest zjevně proti písmu; neb die spasitel náš:
Mt. 12. Ktož nenie se mnú, proti mně jest. A Izaiáš die: Každý ja-
Is. 54. zyk, jenž sě tobě protiví, na súdě budeš súditi. A tak maš, že tehdy sě člověk bohu protiví, když jeho přikázanie a rady neplní; neb chce bóh, aby všichni lidé spaseni byli, neb všem velí, aby dobře činili, a jeho přikázanie a rady plniec, tak spaseni byli. Protož má buoh mnoho vóli nenaplněných, to věz: chce přikázaním a radú, aby sě mnohé věci staly; avšak hřiešník neposlušný ne tak jich učiní, jakož buoh velí.

Z toho maš, že jiné jest řéci: vóle božie jest, aby člověk byl spasen, a jiné řéci: vóle božie jest, že člověk jest spasen. U příkladě: jina vóle božie jest, abych ja byl spasen, a jina, že svatý Petr jest spasen. Na mně příklad ten plnějé vezmi: Aj chce buoh, abych byl spasen, neb přikazuje a radí, abych přikázanie a rady jeho naplnil, a tak byl spasen; ale nechce, že jsem spasen; proč? neb nejsem ještě spasen. A tak vole jeho, jíž volí, abychom dobří byli, vždy jest, a té sě nižádný

nemóž protiviti, neb on od věčnosti to volí; avšak my vóle jeho neplníme, když přikázanie jeho nečiníme. A z toho dále máš, že velmě k spasení jest nám úžitečné prositi, aby vóle božie byla v nás naplněna; neb vóle božie jest, abychom nikdy jeho přikázanie nepřestúpili; a přikázanie jeho jest, abychom nikdy nehřešili, ale abychom sě plně bez hřiechu zachovali. Protož prosme milostivého pána, ať nám dá svú vóli činiti, to jest, co on velí, plniti; nebť die náš milosrdný otec a bratr, pán Ježíš: Ktož kolivěk učiní vóli otcě mého, jenž Mt. 13.
v nebesiech jest, ten mój bratr, i má sestra, i mátě jest. A tak plněním vóle božie, pokolenie božie a rod nebeského královstvie najlépe sě zachovává; a jmeno božie sě v tom rodu světí, když sě vóle božie naplní.

Ještě věz dále, že poňavadž mnozí pilni jsú, chřadnú i E.
blúdie v prosbách nehodných a škodlivých, tato prosba: buď tvá vóle! učí nás, že máme sě ve všech věcech poddati vóli boží, tak abychom nic kromě blahoslavenstvie našeho neprosili, jedno což by bylo z božie vóle, aby sě to stalo; neb tak darem ducha svatého, jenž slove rada, máme položiti na vóli ducha svatého, co prositi máme. Neb sami od sebe, jakožto 2 Cor. 3.
od sebe, nejsme statečni, abychom co sobě dobrého pomyslili. A když tak učiníme, tehdy tú prosbú: Buď tvá vóle, hněv vyrazíme; neb bez hněvu, držiece jeho přikázanie, volně sě jeho vóli ve všem poručíme.

A zdá mi sě, že prvá prosba někakú zvláštností příslušie bohu otci, když die: Osvěť sě jmeno tvé; neb syn boží tú prosbú vzdal jest chválu a česť otci bohu, jakož die: Chvá- Mt. 11.
lím tě, pane otče nebe i země! A druhá modlitba někakú zvláštností příslušie Kristovi, když die: Příď tvé královstvie; neb on poslaný od otce k dobytí a k získání toho královstvie jest počátek, prostředek i konec toho královstvie. A třetie prosba, jíž prosíme řkúc: Buď vóle tvá! někakú zvláštností příslušie duchu svatému, neb on jest dobrá vóle boha otce k synu bohu; neb duch svatý učí nás všem věcem k spasení, jakož Kristus slíbil, řka: Duch pravdy, kteréhož já vám pošli, Joh. 16.
naučí vás každé pravdě, totiž potřebné k spasení. A ten duch dobrotivý a sladký vyhánie z nás hněv, uče nás hrdlo poddati sladkému jhu božiemu.

Kapitola XCII.

A. Čtvrtá prosba jest tato: „Chléb náš vezdajší daj nám dnes.“ Aby rozuměl té prosbě, věz, trój jest chléb: jeden, jenž tělo krmí, druhý slovo božie, jenž jest písmo svaté, a chléb života věčného. A tak modlitba tato, vedlé výkladu svatého Augustina, móž trojím obyčejem vedlé písma vyložena býti: Prvé o chlebu, jenž tělo krmí, tak že chléb náš vezdajší miení sě každá potřeba tělestná, jíž sě zbor křesťanský zde na světě drží; jakož jest pokrm a oděv, jež by byl člověk nepotřeboval, by byl v nevinnosti stál; neb byl by dosti měl na ovoci rajském, bez jiného pokrmu, nápoje i odévu tělestného. Protož aby ukázal spasitel, že my padli v hřiech máme potřebu tu s větší prací, nazývá všicku tělestnú potřebu chlebem; neb kdyby toliko mienil chléb pečený, nebyla by prosba plná. Ale že miení všichnu potřebu tělestnú k živení zde na světě, protož nazývá ji chlebem vezdajším. Protož netřeba jest množiti řečí, abychom prosili řkúc: Daj nám rúcho, daj nám píti, daj nám masa, jako děti řékají otcóm a materám, jenž druhdy nevědie, co jest dětem potřebie. Protož bráně spasitel té dětinské péče a výmluvy každé věci potřebné,
Mt. 6. die: Neroďte pečlivi býti, řiekajíce: co budeme jiesti? aneb co budeme píti? aneb čím sě budem odievati? neb těch věcí všech pohané hledají; však vie otec váš nebeský, že všech těch věcí potřebujete.

Mt. 4. O druhém chlebu řekl jest spasitel ďáblu, když ho pokusil, chtě v lakotu ho vehnati, řka: Jsi-li syn boží, řci ať kameni tito chlebové budú: Ne samým chlebem živ jest člověk — to věz tělestným, o němž ty chceš mieti dokazanie, jsem-li syn boží, kdybych ho z kamenie nadělal, proměně kamenie v chléb — ale živ jest člověk slovem božím, to věz duchovně a svaté, jenž pochazie z úst božích. A vedlé tohoto již řečeného chleba jest druhý výklad, že když dieme: „Chleb nas vezdajší daj nám dnes,“ prosíme za naučenie a nasycenie slo-
B. vem božím; a ten chléb jest potřebnější než prvý, jakož duch člověka jest dóstojnější než tělo jeho. A nakrmenie slova božieho jest veličejšie, než chleba tělestného; neb ono krmenie jest

pro toto druhé, jenž blaží člověka, ale ne tak prvé; neb die pan Ježíš ženě, jenž mu řekla jednú na kázaní, když sú jemu Luc. 11 řekli kněžie a zákonníci, že ďáblem ďábly vymietá: Blahoslavený břich, jenž tě nosil, a blahoslavené prsy, které's ssál! on jí odpověděl: Ovšem, neb jisté dieš; ale blahoslavení, jenž slyšie slovo božie a ostřiehají ho. A máš dóvod také velikosti toho chleba, jenž jest slovo božie, že ten chléb, ktož jej mile přijímá, nikdy neuškodí, ani kdy člověk objie sě ho, jakož die písmo: Ktož mě jedie, ještě budú lačni, to jest vięce Luc. 21. žádostivějše; ale chléb tělestný, i ten jejž jedie, i žádostná těla potřeba jiná než chléb, ta obtěžuje a přějiedá sě. Protož toho chleba brání pán Ježíš pečlivosti, jako dřéve řečeno: Nerodte pečlivi býti, co by jedli a co by pili, a čím by sě odievali. Ale druhého chleba velí pečlivosti pilnu býti.

Ale ďábel zpět: prvým chlebem netbal by, by sě každý objedl, protož pokusil jest nelakotného Krista, aby tiem chlebem v lakotu upadl; druhého chleba rád by, aby nižádný nejedl, ani jiným lámal. Protož nynie pasě preláty, kněžie a tu C. rotu hojné prvým chlebem, aby je zbavil druhého chleba; a oni bojiece sě ztratiti prvého, i chtie lid odraziti od druhého chleba. Protož klnú mé, že toho chleba skrze mě buoh lidu udielé; a lid klnú, aby nepřijímali toho chleba ote mne. A světští druzí, a zvláště Němci s některými Čechy, ti sú o to stáli, aby i miesto, v němž ten chléb sě rozdává, obořili: kaplu Betlém. Kam sú smysl děli? peci by nesměli obořiti súsédu, a pak chrám chtěji bez viny obořiti bohu! Jisté ti neradi toho chleba jedie, poňavadž netoliko rozdavače chtie vyhnati toho chleba, ale miesto k tomu chlebu velmě dobřé připravené obořiti. O by zbořili hřiechy, kopeřstvie, smilstvie, a jiných zlostí, tehdy by mohli ten chléb, jenž jest slovo božie, jiesti, a prositi zań pána Ježíše, řkúc: Chléb náš vezdajší daj nám dnes!

Třetí chléb jest života věčného, o němž ten chléb sám D. die: Já jsem chléb života. A o tom chlebu také móž býti Joh. 6 rozumiena ta modlitba, jíž prosime otcě nebeského, řkúc: Chléb náš vezdajší daj nám dnes! to jest Krista, jenž živí všechny svaté v milosti, jehož kto požívá konečně, neumřé na věky. A k tomu smyslu die svatý Tomáš: Chléb, zaňž

prosíme, buoh jest, jenž jest pokrm angelský na sycenie svatých, jenž s nebe dán jest, v zemi jej jedie; jehož kto požívá, smrti neokusí na věky, neb on die: Já jsem chléb živý, jenž sem s nebe sstúpil; bude-li kto jiesti z toho chleba, smrti neokusí na věky. Také svatý Augustin nazývá chléb v té modlitbě sacramentum corporis Cristi, to jest: posvátnú věc těla Kristova, již nazývá chlebem, řka: Což oči ukazujeta, chléb jest; ale což viera žádá k naučení, chléb jest tělo božie.
1 Cor. 10. A svatý Pavel die: Chléb, jejž lámáme, obcovánie neb spolu požívánie těla pána jest; neb jeden chléb a jedno tělo mnozí jsme všickni, kteříž jednoho chleba a jednoho kalichu účastni jsme. Tu rozuměj, že chléb nazývá svatý Pavel posvátnú věc, v níž jest tělo Kristovo, a kalich posvátnú věc v kalichu, v níž posvátně jest krev Kristova. Pak když jeden chléb jsme, die, a jedno tělo, kteříž všickni jednoho chleba, to jest posvátné věci, v níž jest tělo božie, a jednoho kalichu, to jest jedné věci v kalichu, účastni jsme, chléb jedúc, a krev v posvátné věci z kalichu pijíc; a tak všickni věrní, jenž tělo Kristovo přijímají, jsú jeden chléb, tak že slušejí k jednomu chlebu; a jsú jedno tělo duchovnie skryté, že jsú zbor křesťanský svatý, a tak tělo, kteréhožto těla Kristus jest hlava, a všichni světí údové.

Aj již máš o chlebu, jehož žádáme, řiekajíce: Chléb náš vezdajší daj nám dnes. A každého z těch chlebóv žá-
Luc 11. dáme. A tomu na znamenie svatý Lukáš nazývá jej chlebem
Mt 6 vezdajším; a svatý Matheus nazývá jej chlebem nadpodstatným. Nadpodstatný proto slove buoh, že jest nad každú podstatu stvořenú; a naddobrý, neb jest nad každú dobrotu stvořenú, jakož svatý Dionysius, veliký mudřec, die. Pak o kterém chlebě jest úmysl najprvnější pána Krista v té modlitbě, zaňž máme prositi, neviem; než viem, že i za tělestnú potřebu,
Super Mt. i za slovo božie, i za posvátný dar, i za tělo Kristovo máme pána boha prositi; neb die svatý Augustin takto: Ač kto o pokrmu těla potřebném, neb o posvátné věci paně, to jest Kristova těla, tento výklad bude chtieti vzieti, musie, aby spolkem všechny tři věci byly vzaty; totiž abychom chléb vezdajší spolu prosili: i potřebný tělu, i posvátnú věc, již viděti možem, i slovo božie, jehož nevidíme. Tať jsú slova svatého Augustina.

Již vážme, že prosiec za ty chleby, prosíme sobě za nesmierné dobré, abychom tak dosáhli blahoslavenstvie, to jest sytosti v radosti věčné bez nedostatka. A rozuméjíce slova modlitby k chlebu potřeby tělestné, máme znamenati slova, že die: „chléb,“ a nedie maso, rybu, ani které věci jiné přielišné jmenuje. Protož die svatý Jan zlatoústý: Potřebné věci mají žádány býti od boha, ne pokrmóv sladkosti, ani vína vonná, jenž přielišně rozkoš dávají, břicho obtěžují a mysl rmútie neb zamucují; ale ty věci, kteréž tělce zdržievají. Protož slove chléb nadpodstatný, to jest tělu přidaný k tomu, aby živo bylo. Druhé die znamenitě: „náš,“ ne mój, proto že máme vóbec společně za sě i za všechny syny božie prositi. A také proto, že nemáme, jsúc bez lásky, prázdni chleba jiesti; neb tak bychom jedli chléb cizí, ne svój. A třetie proto, že máme chleba toho chudým udieleti, a ne sami zvláštně jiesti, poňavadž jest společně náš, a ne zvláště mój neb tvój. Třetie die znamenitě: „vezdajší,“ k naznamení, že netoliko jednú ho potřebujem, ale každý den, a zvláště slova božieho a těla jeho; neb ktož kolivěk netoliko den jeden, ale brž okamženě zmešká sě krmiti slovem božím a chlebem života věčného pána Krista, bez něhož nemóž nic učiniti, vpadne v nemoc a v smrť mnoho těžší než tělestnú.

A tuto měl bych něco psáti o tělu Kristova přijímání, E.
ale dlúho by bylo, protož toho nechám do jiného času; než toto diem, že zlé jest velmě přijímati nedóstojně, a také velmě zlé nepřijímati pro hřiech dlúho aneb pro netbánie, a dobré jest přijímati často dóstojně. Ale abych k tomu radil neb chválil přijmati každý den, toho neumiem; než to diem, že velmě jest dobré, ktož přijímá, čím móž častějie, buď to ob den neb každý den. Protož die svatý Ambrož: Každy den přijmaj, aby každý den tobě prospělo; tak buď živ, aby každý den přijieti byl hoden. I neumiem já nižádnému miery položiti, kolikokrat má do roka, u měsiec, neb v týden přijímati: neb tú měrú duch svatý vládne, a žádosť veliká ta k té mieře saháš. Proto neviem lepšie zpravy k tomu, než jest vydal svatý Pavel, řka: Zkus sebe sám člověk, a tak ten chléb jez a z ka- 1 Cor. 11.
lichu pij. Die: „zkus,“ to věz u vieře, v naději a lásce, tak aby měl vieru živú, a než by hřiech smrtedlný učinil, že by

z milosti, již máš k bohu, a v naději radějí umřel; a zkus sebe, již-li Krista, k jehož tělu sě a k stolu táhneš, následuješ, jehož následovati co jest, ukazuje svatý Řehoř na ono slovo
Mt. 9. Kristovo: „Poď po mně," řka: Ktož die, že v Kristu přě-
F. bývá, má jako on jest chodil též choditi, to jest: nežádati zemských věcí, nepadúcích ziskóv hledati, varovati sě cti i najmenších, potupenie každé světa tohoto pro věčnú slávu míle přijieti, všem prospěti to milovati, nižádnému křivdy nečiniti a sobě křivdy učiněné trpělivé snésti, a tém, jenž křivdu činie, milosti prositi, nikdy své, ale svého spasitele chvály hledati, kolikož může k milování nebeských věcí s sebú povzdvihnúti: to činiti, jest šlápěje Kristovy následovati. Tak die svatý Řehoř. Protož v tom každý sebe zkus, a tak jsa způsoben, chléb ten jez a kalich pij, máš-li žádosť a nábožeństvie, každý den.

O běda nám kněžím, jenž často přijímáme, a Krista tak, jakož teď od svatého Řehoře řečeno jest, nenásledujeme! A blazě tém, kteříž Krista následujíc i prosiece tak: Chléb náš vezdajší daj nám dnes, toho chleba požívají: buďto v posvátnosti
Ci. přijímaní, aneb v duši jeho svaté pamatování; neb jeho tělo jiesti a krev jeho píti jest jeho milovati, umučenie pamatovati, a tak v jeho milosti přebývati. Protož die svatý Augustin: I co připravuješ břicho? věř a jedl jsi. To jest, vieru měj živú, milováním omaštěnú, a jedl si duchovně a dóstojně, ač si v břicho způsobu chleba s oltáře nevzal. A věz, že ktož chleba písma svatého nejie, a tak přikázanie božieho neplní a dále i Kristova těla nepožívá, tenť živosti duchovnie v sobě
Joh. 6 nejma: neb die ten chléb věčný: Nebudete-li jiesti těla syna člověčieho, a krve jeho píti, nebudete mieti v sobě života, to věz svatého, a tak uvadnete a zhynete. Věděl to David raněný cizoložstvím, protož die: Bit sem jako sěno; uvadlo srdce mé, že sem zapomenul jiesti chleba svého! Zapomenul byl tohoto chleba požívati: Nesesmilníš, nepožádáš cizie ženy, nezabiješ, když jest ženy svého dobrého rytieře požádal a s ní scizoložil, a rytieře o život připravil. O co jest takých, jenž toho chleba jako i David nepožívají! Vrz ten kus chleba mezi kněží i mezi jiné: „Nesesmilníš, a nepožádáš cizie ženy!" a shledáš jich málo, kteříž ten chléb jedie! A pak chtie jiesti

tělo božie! Jisté uvadlé srdce mají, zapomenuvše jiesti chleba svého. A takť chleba Krista nejedie, jenž jest chléb posilující cestníkóv, jenž tahnú k životu věčnému. Protož této modlitbě: „Chléb náš vezdajší daj nám dnes," přileží dar ducha svatého, jenž slove síla, a vyhánie sě jí tú modlitbú lenosť.

Kapitola XCIII.

Tuto hněvnící slyšte.

Pátá prosba jest tato: „Odpusť nám naše dluhy, jako i my odpúštiemy svým dlužníkóm." Znamenajme řád položený od Krista v prosbách, že v prvé prosbě položil chválu boha otce, v druhé chválu boha syna, v třetí chválu boha ducha svatého, a pak po té chvale řád čtyř proseb: neb chvály svaté trojice prvé prosíme, jakožto synové milého otce, za chlebem, s nímž bychom mohli jíti a putovati až do najvyššie hory. A někteří, jakožto dietky ještě nerozumné, jimž mléka ještě jest potřebie, chleba tělestného prósie: jakožto dietky řiekají: Tata, papu! mama, papu! Druzí, jako dorostlejší, rozumnějie chleba slova božieho prosie a žádají, jímž by duši svú krmili v ctnostech. A třetí, již jako dospělí žáci Kristovi, chleba života věčného prosie a žádají, jenž by je krmil i zde na cěstě, i u věčné vlasti. Neb milý spasitel jest cěsta, pravda i život; Joh. 14. protož on v té cěstě učí nás choditi. Jest cěsta, neb na sobě drží mocí svú všechny počěstné; a jest pravda, uče nás, kterak máme choditi; a jest život ten, jenž jest již konec cěsty, jenž počěstných posiluje. A ač on jest cěsta velmě pěkná, ale však převeliká, od niež mózem lehce poblúditi; protož on jest také pravda, jenž nás učí cěstu pravdy vyvoliti. A třetie, abychom nezufali, stesknúce sobě pro dlúhosť cěsty, jest život, jenž nás k sobě tiehne ochotně, abychom brzce běželi a upřiemě, a odplaty konečné doběhli, a tak na věky s ním a v něm odpočívali. A tak již majíce chléb počěstnému silnému, ještě potřebie jest synu, oblehčiti sě od břemene, jenž ho na cěstě meškú; protož již prosíme oblehčenie od břemene našich hřiechóv. A že ani chleba hojnosť, ani oblehčenie od břemene nestačí, protož třetie prosba po túto dvú jest, abychom byli A.

zachováni od nepřátel, jenž nám zálohy činie v cěstě, když dieme: Neuvoď nás v pokušenie. A čtvrté konečně, abychom mohli mieti ten chléb, jenž velmě dobře krmí, a svrci s sebe břiemě velmi těžké, jenž nás meška v cěstě, a abychom mohli nepřátel zniknúti tak velmě ukrutných, a potom abychom neupadli v některé nezčestie, jakožto noh uraženie aneb v pohoršenie, protož čtvrté prosíme od zlého zproštěnie, řkúc: Zbav ny od zlého. Neb přebývajícieho tak v pomoci najvyššieho pána přikázal jest angelóm ostřéhati, aby neurazil o kámen nohy své. A divným obyčejem ty čtyři věci uprošené ujistily by pútníky nebeského královstvie; protož my pútníci máme o tak potřebné věci pilně státi.

B. Ale pro pátú modlitbu neb prosbu znamenaj, že poňavadž dluh jest ta věc, kterúž dlužník má dáti neb zaplatiti: buďto dar milosti božie, neb dobré člověku přirozené, neb zbožie, neb pomsta, neb služba, nezdá sě, by kterým obyčejem hřiech byl dluh; neb by hřiech byl dluh, tehdy bych ja ten dluh měl dáti tomu, komu jsem dlužen, a tak měl bych bohu dáti hřiech; a to sě nezdá, neb ani mi dal buoh hřiechu, ani mi pojičil hřiechu. Protož die svatý Pavel: Dlužníci jsme ne tělu, ďáblu a světu, abychom dávali tělu, světu i ďáblu hřiechy, jsúc živi jako velé. Protož těžký jest rozum v té prosbě: „Odpusť nám hřiechy naše," jakož die svatý Lukáš; a svatý Matúš die: „dluhy naše;" i móž vedlé výklada svatého Augustina, jenž die, že dluhové jsú hřiechové, rozum móž býti tento: Odpusť nám hřiechy neb dluhy naše, totiž viny, pomsty a hanby, jimiž jsme dlužni pro hřiechy naše. Protož já řiekam, uče lid modlitbě: „Odpusť nám naše viny." to věz, jimiž jsme vinovati, abychom trpěli za hřiechy. A pán buoh tehdy ty hřiechy, dluhy neb viny odpúštie, když nad modlitebníky nepomstí věčným zatracením, neb v očistci mučením; jakož člověk druhému dluh neb vinu odpustí, když nad ním sě nemstí, ani sě miení mstíti, ač mu jest zavinil.

C. Ale věz, že pán buoh jest tak spravedlivý, že ihned nad člověkem pomstí, když najprv smrtedlně shřěší: ale té pomsty lidé hrubí neznamenají, ana jest mnoho těžšie pomsta než která tělestná. Která jest ta pomsta? Otiež sě, proč slove zlosť smrtedlný hřiech? Proto, že proto duše ihned umře.

Kterak? Takto: Živosť těla jest duše, že jí živí, a živosť duše jest milosť božie. Vezme buoh duši od těla, a mrtvo ostane; vezme buoh milosť od duše pro hřiech smrtedlný, a mrtva jest duše. Važiž pomstu: větčie-li pomsta, aby té na těle umrtvili, čili větčie, že na duši mrtev jsi? a máš-li v sobě duši rozumnú, poznáš již velikú pomstu, jíž jest hrozil pán bóh Adamovi a Evě, řka: V kterú kolivěk hodinu jiesti budete, to věz Gen 3
přes mú zápověď, smrtí umřete. Jedli sú, a v tu hodinu umřeli sú: na těle nic, ale na duši: a v tu hodinu své, totiž syny z sebe tělestným skutkem pojdúcie, zmrtvili sú. Aj máš již pomstu hřiechu smrtedlného hotovú! Protož varuj sě hřiecha, ať tebe nezachvátí tak hrozná vina.

Také věz, že hřiech najprvé jest proti bohu; a tak že D.
buoh hřiechem bude urážen a člověk spravedlivě vinen a pomsty hoden, prosíme, aby pán buoh svój úraz otpustil a vinu spustil. A nerozuměj, by boha mohl hřiech v božství uraziti, tak aby ho zamútil, bolesť neb tesklivosť kakú jemu učinil, ale urazí ho v jeho stvoření; a tak my všichni hřiešní urazili sme boha v člověctví, ranili, umučili i zamordovali. Protož die písmo: Uzřie, v koho sú bodli: ač ne kopím, aneb hře- Joh 19
bím svú rukú, ale svým hřiechem, proňž jest Kristus trním boden, kopím i hřebím. Protož die písmo: Vida buoh, že Gen. 6.
mnohá zlosť lidská jest v zemi, a že všechno myšlenie srdcě přichýleno jest ke zlému, po vešken čas zbolelo ho neb steskliło sě mu, že člověka učinil v zemi. Rozumieš-li, milý! kdy ho zabolé, neb kdy byl teskliv buoh a udeřen bolestí v srdci? v tu dobu-li, kdy chtěl svět potopiti? Jistě nižádná bolesť, ani tesklivosť, kteráž na vás bývá, v tu dobu boha nedotkla. A kdy zvláště ve čtvrtek a v pátek veliký teskliv byl bóh, řka: Zamúcena duše má až do smrti! bolestiv byl buoh, když kr- Mt. 26.
vavým potem sě potil; an jest ve čtení svatého Lukáše: Křtem sě mám křtíti, a aj, kakť mi jest úzko neb teskno, dokud sě neskoná! Coj' to: křtem sě mám křtíti? O! umučením mám umrtven býti, a jest mi těžko, těžko krvavým potem sě potiti, až jako do smrti; těžko uplvánu, ubičováno, i pohaněnu i zvrtánu býti bez viny, od přátel za nepřátely! Protož volá k těm, jenž jdú cěstú neb do nebes neb do pekla, řka: O vy všickni, kteříž jdete cěstú, pilně znamenajte a vizte, jest-li bolesť Treu. 1.

Tren I. jako bolesť má! To znamenajíc duše věrná, die svatým Jeremiášem: Aj, lisici jest tlačil pán panně dcerky Juda; protož ja plačtiv jsem a oko mé vylévá vody. Málo pohřiechu! takých duší nynie nalezneš plačtivých, jenž by znamenaly, kterak ukrutnú lisici, to jest kříž, tlačil pán všeho světa, ano mu po patách červené víno teče! A tlačil jest tu lisici panně čisté, choti, jenž s ním bude na věky, jenž jest dcerka Juda, to jest vyznánie pravého, že zná spasitele svého, a váží pilně bolesť jeho. Aj již móžeš rozuměti, kterak buoh hřiechem jest uražen; pro kteréžto uraženie byli sme dlužni věčným zatracením a mukami, pro něž řiekáme: Odpusť nám naše dluhy, neb hřiechy, neb viny. A chtěl bych, aby kněžie lidem nepřekáželi na té modlitbě, kterak kolivěk řiekají, když jedné týž rozum mají; ano svatý Matheus die: „chléb nadpodstatný," a svatý Lukáš die: „vezdejší." A opět svatý Mat. die: „dluhy," a svatý Lukáš die: „hřiechy." Avšak v obú duch svatý mluví bez pochybenie.

E. Ještě věz, že po odpuštění hřiecha neb provinění zóstává pokuta. U příkladě: ranil tě někto, a ty odpustiš mu proviněnie a miluješ ho; ale dal's mnoho lékaři, uťalť jest ruku, jíž's živil dielem ženu i patero dětí s sebú, a již nebudeš moci: a bez viny uťal ji tobě. Pokuta ostala: ty móžeš žádati, a on má dáti, jest-li bohatý; má vešken nedostatek, kterýž pro nejmenie ruky máš, zastati, tě s ženú i s dětmi krmiti i odievati, a najprvé milosť u pána najprvnějšieho, to jest u boha naleznúti. Též věz při jiném hřiešě smrtedlném, v němž znamenaj skutek, druhé poškvrnu duše, třetie vinu. U příkladě: v smilstvi jest skutek, ten brzy mine; a jest poškvrna, ta v duši ostane; a jest vina zavázánie k věčnému zatracení, ač želenie pravého nebude, a k tomu pokuta. Nu když jest skutek minul, ostala poškvrna v duši, a vina k zatracení a pokuta duši. Sám buoh vyčisti, ač bude smilník želeti. A když želé a prosi pána boha, řka: „Odpusť nám naše dluhy," tehdy milostivý pán duši vyčisti, vinu zavázánie k zatracení také odpusti; ale ostane pokuta. Která? Dostiučiněnie modlitbú, postem, almužnú a jinými dobrými skutky svatého pokánie: aby modlitbú panu bohu sě pokoril, postem nad sebú pomstil, a almužnú bližniemu dosti učinil, jakož jest shřešil proti bohu, proti bližniemu a nad sebú.

Aj již móžeš rozuměti, zač prosíme, řkúc: Odpusť nám naše viny. A že nemóžem sobě zaslužiti, nejsme-li v milosti, a tak jedně ač milujeme boha a bližnieho; protož abychom to milovánie znamenali k každému synu božiemu, protož znamenitě přidává spasitel přirovnánie v odpuštění, řka: jakož i my Ecc. 28
odpúštieme svým vinníkóm. Písmo die: Odpusť bližniemu svému, jenž škodí tobě, a tehdy když budeš prositi, hřiechové F.
budú rozvázani. Člověk člověku zachovává hněv, a od boha hledá uzdravenie; k člověku k sobě podobnému nemá milosrdenstvie, a za své hřiechy bude prositi, a on jsa tělo zachovává hněv! A týž smysl pokládá spasitel ve čtení svatého Mt. 18
Matúše o sluze zlosynu, jenž po slitování a odpuštění pána svého svých dluhóv, ukrutně jest hrdlil svého dlužníka. Neb kterak větčí jest dluh desět tisíc hřiven než sto peněz, tak větčie jest vina proti bohu než proti bližniemu. A chtě milosrdný spasitel, aby naše modlitba nebyla nám k hřiechu a provaz na naše hrdlo, ihned po skonání té modlitby: „Otče náš“ die takto: Jistě odpustíte-li lidem hřiechy jich, odpustí vám otec Mt. 6.
váš nebeský hřiechy vaše; pakli neodpustíte lidem, aniž otec váš odpustí vám hřiechóv vašich. Z této Kristovy řeči máš, že každý nemaje bratrské lásky, řiekaje tu prosbu: „jako my odpúštieme,“ velmě hřěší a slehka smrtedlně, i proto že řieká ji v hřiešě, i proto že lže, a zvláště proto že prosí svého zatracenie, ač ho nemiení. A k tomu takto mluví svatý Augustin: Když dlužníkóm svým, totiž těm, kteříž proti nám hřešie, neodpustíme, svú modlitbú sě viníme a boha k hněvu proti sobě popúzieme, a sami na sě uvodíme zlořečenstvie viece než požehnánie. A tak sě děje, že modlitba, jenž by měla býti spasedlivá, bude škodná, a hřiechóv kterých sme umenšiti měli modléce sě, ty rozmnožíme. Tak mluví svatý Augustin. Protož to věda hřiešný, má řékati modlitbu, ale ne v hřiešě smrtedlném, ač někdy méně by shřěšil tak sě v hřiešě smrtedlném modle, než jinak prázdně.

A ještě úžitečné naučenie na to slovo: „Odpusť nám“ G.
a dále, die svatý Augustin, že ne proto každý dlužen jest penieze odpustiti dlužníkóm, ale ktož by proti jemu zavinil: neb penieze odpustiti přikázáno jest nám oniem přikázaním, jenž die: Ač kto bude chtieti tobě sukni tvú vzieti, daj jemu

i plášť. Nenie tobě nuzno, každému peněžnému dlužníku odpustiti dluh, ale tomu, jenž by navrátiti nechtěl tak daleko, že by chtěl sě vaditi ; a na sluhu božieho neslušie sě vaditi, jakož die apoštol. A ktož ani dobrovolně ani bezděčně peněz dlužných nechtěl by vrátiti, mají mu odpuštěni býti; neb snad ze dvú příčinú nechce vrátiti: prvé, že snad nemá, druhé, že snad lakomec jest, jiné věci cizie žádostivý. Obé příslušie k chudobě, neb prvá chudoba jest domovitá, a druhá chudoba jest duše. Protož ktož kolivěk tak chudému dluh odpustí, chudému odpustě skutek*) křesťanský činí zjevně tú Kristovú zprávú: aby v duchu hotov byl ztratiti, což jest jeho. Pakli co činí, aby jemu bylo vráceno, tak smierně a skrovně čiň, aby radějie dlužníka potresktal a popravil, než aby jemu dluh navrátil, znamenaje, kterak ohavno jest nevrátiti, když móž vrátiti. A tak tato prosba: „Odpusť nám naše dluhy jako i my odpúštieme" a dále, netoliko o penězích rozumie sě, ale o všech věcech, jimiž proti nám kto hřěší. Kteréhožto hřiechu neodpustíš-li, nemóžeš řéci: Odpusť nam dluhy naše, jako i my odpúštieme svým dlužníkóm. Tak vše mluví svatý Augustin.

II. Z té řeči máš, že kněžie, súdiece sě a pohoniece sě pro obroky, a pohoniec svých osadných z desátkóv a z jiných věcí tiem úmyslem, jedné aby měli, nejsú z hřiechu vymluveni; neb kterak ti plnie radu obecným danú, ale jim přikázanie, jakož die svatý Augustin, od pána Krista, jenž die: Chce-li kto vzieti rúcho tvé, nebraň jemu i sukně; každému, jenž tebe prosí, daj, a ktož vezme tobě tvé, ne zasě žádaj. O Kriste! tato svatá zpráva jižť jest v kněží uhašena; neb mají jiná práva, na něž přisahají, aby jich velmě bránili; a mají mnoho koblúčkuov, jimiž přikryti chtie lakomstvie, řkúc, že to činie pro spravedlivosti, pro boží pomstu, pro dobré obecné cierkvi svaté. Ale lakomstvie, pýcha a pomsta hniezdo drží; neb nechtie z pýchy nic potrpěti, lakomství chtie dosti učiniti; protož nutie chudé z desátkóv, poplatkóv a z mnohých nálezkóv, jimž by měli sami nefku desátky dávati, ale všechno, co by jim mimo rovnú potřebu tělestnú ostalo. A kteříž toho sě pohonění držie a

De contemptu mundi. Luc 6.

*) Rkp. otpuštie a skutek.

dránie, a nuzným nedávají, všichni tací jsú zloději, lotři a svatokrádci. Toť praví na ně svatý Bernard a svatý Jeronym a jiní světí; a mají založenie v Kristově řeči, jenž die: Což jich je přišlo, všichni jsú zloději a lotři. Proč? Neb Joh. 10
nejdú skrzě Krista. Který dóvod? Tento, jakož die svatý Řehoř, na to slovo Kristovo: Ktož nesmie zbožie tělestného za ovce dáti, i kterak by za ně život dal? A oni netoliko chtie za ně života dáti, ale brž nesmějí jim, to jest nechtie, nuzným odpustiti; a majíce dosti, nechtie jim jich dědictvie uděliti.

Také bohatí světští jsú v jich hanebném zákoně, jenž I.
nuzným neodpúštie úročce, a nuzie je a hrdlují; a měšťéné, jenž chudé dlužníky mučie, a vědúce, že nemají čím zaplatiti. Také v témž hřiešе stojie mistři, chudé žáky nuziece, mnoho od nich berúce, aby v pyšném rúše chodili a rozkošně sě pásli; protož převzdělí sú penězóm, jež berú, pastus, to jest: pastva. Daj buoh, aby sě na duši pásli, ale ne tělestné, jedné ku potřebě!

Ještě věz, že máme svým vinníkóm odpúštěti viny pro K.
mnohé příčiny: Prvé pro vóli boží, že chce to mieti. Dóvod té vóle jest smrť jeho; neb on chtěl jest za ny hřiešné, své vinníky, umřieti ukrutnú a ohavnú smrtí, aby nám dal příklad, svým vinníkóm odpúštěti. Jakož die svatý Pavel k Ti- Tit. 2.
tovi, že Kristus dal sě sám za nás, aby nás vykúpil ode všie zlosti, a vyčistil sobě lid vzácný a následovný dobrých skutkóv. Aj die: Kristus dal sě za nás, za lid následovný dobrých skutkóv. I nezdáť sě, by byl dobrý skutek, že Kristus netoliko odpustil jest svým vinníkóm, a trpěl za ně smrť velmi ukrutnú a ohavnú? Kdy ty to učiníš, poňavadž nerad viny malé odpustíš? a co pak, že zavině svému bližniemu ještě sě naň hněváš? Druhé proto máme rádi odpustiti, že nám veliký úžitek z toho přijde. Prvý, že odpustíme-li my, tehdy nám buoh také odpustí; jakož sám Kristus svědčí, řka: Jistě odpustíte li lidem jich hřiechy, otec váš nebeský od- Mt. 6.
pustí vám vaše hřiechy. Druhý úžitek, veliký zisk, že když my odpustíme vinu jednu, on nám jich odpustí sto, ba i tisíc, ještě i bez čísla našeho rozumu. Dóvod toho jest čtenie o Mt. 18.
zlém služě, jemuž pán byl odpustil desět tisíc hřiven. Tře-

tie máme odpustiti, abychom nebyli dáni katóm ďáblóm u věčný oheň.

L. Také věz, že člověk móž vinu blížniemu sobě učinénú odpustiti, ale viny proti bohu nemóž. U příkladě: raní sedlák Petr Jana bez viny. Petru móž Jan odpustiti, co proti němu učinil, ale nemóž, co proti pánu zavinil, přestúpiv jeho přikázanie, jenž jest zapověděl, aby nižádný (s) zbraní nechodil, a ovšem aby neranil. Též nemá moci člověk, aby vinu odpustil blížniemu, jelikož jest proti bohu tu vinu učinil. Protož svatý biskup Hajmo, jenž také slove Remigius, na ono slovo: Shřeší-li blížní tvój proti tobě, potreskci jeho, takto die: Shřeší-li bratr náš nad námi, móžeme jemu odpustiti, ne i jisté dlužni jsme, abychom mu odpustili; ale shřeší-li proti bohu, nenie na naší moci, ale na boží vóli záleží. Neb psáno jest: Shřeší-li muž proti muži, odpustiti móž jemu buoh; ale shřeší-li proti bohu, kto prositi bude za něho? To Hajmo. K té-
23 q. 4. muž die svatý Řehoř: Ty viny, kteréž proti nám sě stávají, lehce dlužni jsme odpustiti; ale ty, které sě proti bohu dějí, s velikým rozeznáním, aniž bez pokánie móžeme odpustiti. To svatý Řehoř.

M. Z toho umni, že každý člověk zde na světě móž hřiechy odpustiti. Proč? Neb móž proti každému někto zaviniti, a tak on móž jemu odpustiti. Protož die spasitel všem nám: Odpustíte-li vy lidem hřiechy jich, tehdy otec nebeský odpustí vám vaše hřiechy. A učí nás všechny řiekati: „jako i my odpúštieme svým vinníkóm.“ A tak móž bába knězi hřiechy odpustiti, když proti ní zaviní, ulúdě jie dceru, neb nechtě jie zpoviedati bez peněz; ale nemóž bába, ani má zpovědi slyšeti, a tak rozhřěšovati od hřiechóv, jakož móž kněz.

N. Dále z toho máš, že ač kněz móž odpustiti, však nemóž, kdy kolivěk by chtěl, a jakž by chtěl, a komu by chtěl: proto že nemóž odpustiti viny proti bohu učiněné, jedné ač buoh odpustí; druhé, že nemóž mocí svú duše hřiešného od poškvrny vyčistiti; třetie, že nevie, jest-li k odpuštění vóle božie; čtvrté, že nevie, jest-li v člověku hřiešném, jenž sě zpoviedá, pravé skrúšenie, ani vie, pravdu-li praví na zpovědi čili lež: protož tieže sě, kterak jest hřěšil?

O. Z toho dále máš, že v toto léto zklamali sú kněžie lživí

mnohý lid, jistiece jim, že ktož by kolivěk dal papeži pomoc proti Napulskému králi, že by měl i hřiechóv všech i muk zbavenie. Druhé máš, že všetečně a rúhavě řiekali sú: Já dávám tobě odpuštěnie najplnějšie od hřiechóv a od muk! Neb jakož sem řekl, nemohú odpustiti hřiechóv neb viny proti bohu učiněné, jedné ač buoh odpustí. Druhé, že nemohú duše od poškvrny vyčistiti; a že nevědie, jest-li k tomu vóle božie, ani vědie, má-li ten, jenž jest penieze dal, skrúšenie, aniž vědie, jest-li k spasení vyvolený, čili k zatracení předvěděný. A také že za penieze dávají, pod tiem slovem: mají-li pravé skrúšenie a ústy vyznánie; a tak kdyby čert přída dal penieze, vezma na sě podobenstvie člověka, a zpoviedal sě, kněz právě též by jemu řekl, jako i jinému: Dávámť odpuštěnie plné ode všech hřiechóv, i ode všech muk, ač máš skrúšenie. A pro to řečenie a dávanie řečí ďábel by vždy v hřieše i v mukách věčných ostal. Jistě veliké přieliš všetečnosti nad svaté Antikrist sě chopil, jíž mámí lidi! Světí nesměli jistiti takých odpustkóv, než pravili lidu, aby sě káli právě hřiechóv, a trpěli mile protivnosti v světě až do smrti. Protož P. nižádný svatý nepoložil v písmě takých odpustkóv na letech na penězích, ale na pravém pokání, jenž jest hřiechu želeti srdečně, od něho sě odvrátiti, tak aby nechtěl viece hřešiti, doufánie k milosrdenství mieti, přikázanie božie plniti, a dosti za hřiechy učiniti. Neb milostivý pán buoh die: Učiní-li Ezech. 18. hřiešnik pokánie ze všech svých hřiechóv, kteréž jest učinil, a bude ostřéhati všech přikázaní mých, a učiní-li súd a spravedlnosť, životem bude živ a neumře; na všechny jeho zlosti, které jest učinil, nevzpomenu.

Aj teď máš ohlášeny jisté odpustky pod túto úmluvú: Q. učiní-li hřiešný pokánie. Co jest pokánie? Za hřiechy dosti učiněnie od hřiešného. Kolik kusóv má pokánie? Tři. Které? Bohu zpoviedánie, srdečné želenie, a dosti učinění. Protož řekl jest bóh: Učiní-li hřiešník pokánie. A Kristus počínaje kazati, řekl: Čiňte pokánie, neb sě přiblíží nebeské královstvie. Mt. 3. A jinde řekl učedlníkóm: Neučiníte-li pokánie, všickni též za- Luc. 13. hynete. To vězte, jako ti, kterých jest Pilát krev s prsti smiesil, jenž jednoho člověka byli za boha vzěli. A svatý Jan Křtitel die: Čiňte hodné úžitky pokánie.

R. Na té řeči všichni světí, kteříž sú psali o pokání, zakládají, že nelzě člowěku spasenu býti, než hřěšil-li je, že musie dosti za hřiechy učiniti. Protož světí: Augustin, Jeronym, Řehoř a jiní, nikdy sú nesměli koho, by mu byli hřieši odpu-
Dan. 3. štěni, ujistiti, jakož ani svatý Daniel, ani Johel, ani svatý
Jan 2. Petr; ale řiekali sú: Učiň pokánie, zdali snad budú odpu-
Act 8. štěni hřiechové tvoji! Ale papež v své bule, to jest v svém listu, každému slibuje, ktož sě zpoviedá a má skrúšenie a dá, že ihned má plné hřiechóv odpuštěnie; to vykládají jeho úřednící a poslové: že to jest zbavenie plné všech hřiechóv i všech muk. Ale viz, že nepokládá bula třetieho kusu pokánie, jenž jest dosti od hřiešného za hřiechy učinénie; a tak kuse bez ocasa položili pokánie, proti onomu písmu, jímž buoh přikazuje, aby oběť bohu cělú i s ocasem dávali: ale miesto toho ocasa naplatili peněz dávánie. Která jest jistějšie oběť, suď to i dietě: s ocasemť jest jistá. Neb die buoh: Učiní-li hřiešník pokánie, jenž jest vyznánie před bohem, želenie a dosti učiněnie, za všechny hřiechy, kteréž jest učinil, za všecky zlosti jeho já sě nevzpomenu tak, bych chtěl nad nim mstiti. Neb buoh dvakrát nemstí. I bylo by dobré, aby kteříž sú chtěli mieti odpustky, aby kněžie jim zaručili, když penieze dadie, že ihned budú i hřiechóv všech i muk prázdni. A nedostalo by sě jim rukojmí, a svatý Petr, jenž jest musił sě káti hřiechóv, za ně neslíbí; jakož jest nesměl slíbiti Šimonovi, jenž
Act 8. jest chtěl mieti moc od Petra i od jiných apoštolóv, řka: Vezměte penieze a dajte mi tu moc, ať na kohož vložím ruce, vezme ducha svatého. Jemuž vece Petr: Peniezi tvoji buďte s tebú na zatracenie, že dar boží domněl si sě za penieze mieti! Nenie tobě diel ani účastnosť v řeči té, neb srdce tvé nenie právé před bohem. Pokánie čiň od té zlosti své, a pros boha, zdať snad odpuštěno bude tobě to myšlenie srdce tvého; neb v žluči hořkosti a v zavázaní zlosti vidím tě, že jsi. — Aj teď máš Petra apoštola, ducha svatého plna, jenž jest nesměl Šimona ujistiti, by jemu hřiechové byli odpuštěni, ač jest Šimon řekl apoštolóm ihned po té řeči Petrově: Proste vy za mě boha, ať nic na mě nepřijde těch věcí, kteréž ste řekli.

S. V toho Šimona rotě jsú kněžie, kteříž sú odpustky papežovy najeli, aby penieze těželi, kladuce lidem ruce na hlavu,

aby ducha svatého přijeli, bez něhož nelze člověku mieti odpuštenie hřiechóv. V jeho také roté jsú všichni, kteříž sú odpustkóv na penězich do klasterów i do jiných kostelóv dobývali. O by znamenali řeč Petra svatého, jenž die: Peniezi tvoji buďte s tebú na zatracenie, že's dar boží domnél sě za penieze kúpiti! I kterak oni nejsú hodni zatracenie, najímajíc i kupujíc odpustkóv dávánie? i kterak jsú vyněti od svatokupectvie, jenž jest veliké kacieřstvie, na penězich berúce moc, aby komuž ruče vložie, vzal ducha svatého? Nic nemají, nic T.
nedadie! tak praví svatý Lev papež. Srdcé jich nenie právé
před bohem, jakož Šimonovi řekl svatý Petr. Proč? Že chtěl
na penězich vzieti moc, aby viece utěžel. Křivé srdcě lakomé,
též i jich, proti přikázaní spasitele, jenž die: Darmo ste vzeli, Mt. 10.
darmo dajte! to jest, ne pro penieze. To řečeno apoštolóm,
jenž sú byli darmo vzěli a darmo dávali, kromě Jidáše, jenž
jest Krista darmo vzal, ale židóm za třidceti peněz prodal.
Oni sú nic nevzěli, jako die svatý Lev papež, což tehdy dávají? jistě duch lživý. Tak die ten dobrý svatý. Protož lží
směle a lžmi lid lúpie; kterakž sě pokají? Nechť poslúchají
svatého Petra, jenž die Šimonovi: Čiň pokánie od své zlosti.
Jemu pokánie bylo lehčejšie než těmto, neb onen nenie dlužen navrátiti, ani koho zklamal, ani jest měl výstrahy: ale
oni lid sú zklamali, majíce již výstrahu, mnoho sú lhali a od
lidu lúpežně brali. Protož až želeti budú a navrátie penieze
lidu — neb die svatý Augustin: Hřiech nebude odpuštén, jeliž
bude navráceno, co jest křivé vzato — dajž jim buoh, aby sě
právé káli, a od věčného zatracenie pokáním byli odvázáni;
Neb Šimonovi řekl jest svatý Petr: V zavázání zlosti vidím
tě, že jsi. Zlost v tom miestě znamená zatracenie věčné, k němuž sě byl zavázal Šimon zlým, lakomým, svatokupeckým myšlením.

A od toho Šimona vzato jest to slovo simonia, i slove: Šimonovo svatokupectvie. Pak všickni, kteříž nezřiezeně du- V.
chovní věc za tělestnú chtie kúpiti, jsú Šimáčkové, to jest:
Šimonovi dědicové. Jsú také dědici Jezí, jenž jest vzal dvé 4 Reg. 5.
hřivně a dvoje rúcho od Namana pohana, jehož byl uzdravil
od malomocenstvie rozkázánim svatého proroka Elizea, aby sě
zkúpal sedmkrát v Jordáně. Pak po uzdravení vzal Jezí pe-

nieze a rúcho; proto svatý Elizeus vydal jest na něho kletbu, aby obmalomocněl tělestně. A jeho pokolenie v hřiechu, jenž béře dary tělestné z úmysla za dary duchovnie, to jest duchovně malomocné. A slovú z jeho pokolenie po něm Jezité, a jest jich mnoho; nebrzy nalezneš biskupa, byť neměl toho Jezity: světí-li kalich, ornát, neb co, ačť on nic nedie, ale Jezi stojí u dveří; káže-li biskup stvrditi k obroku, ihned Jezi hotov k šacování. Také jich drahné u papeže, věru i u farářóv, jenž napominají, aby dali od svátosti, od pohřebu, i ode křtu, i od zpovědi, tak že nic nepoostavie, by co bylo dáno darmo pro boha bez peněz. Protož die jeden: Darmo nižádný nedá, neb jest darmo nižádný nevzal. O tom jinde bude viece řeči.

Protož navrátiece sě k prosbě, prosme pána boha, ať nám i s nimi hřiechy odpustí, řkúc: Odpusť nám naše viny, jako i my odpúštieme svým vinníkóm; neb neodpustí-liť on nám hřiechóv, a my neodpustíme-li svým bližním, a nebudeme-li sě káti statečně svých hřiechóv, pojdeme do pekla jako do svého domu, byť na nás všichni listové papežovi leželi, a všichni ti kněžie pravili, že budem neb že jsme hřiechóv i muk zbaveni. A věz, že této modlitbě přieleží dar ducha svatého, jenž slove uměnie, a vyhánie lakomstvie; neb dar uměnie hodí sě velmě lakomcóm, jenž sě vadie o zbožie. A kdyby kněžie zvláště měli božie uměnie, nevadili by sě o zbožie, ale míle by odpustili svým vinníkóm, a nesvatokupčili by, jakož svatokupčie.

Kapitola XCIV.

Šestá prosba jest tato: „I neuvoď nás v pokušeni(e).“ Tú prosbú již pominulé zlosti v svobození prosíme výstrahy od zlého,
A. jenž by nás mohlo potkati, řkúc: „I neuvoď nás v pokušenie,“ nebo druzí řiekají „u pokušenie.“ Tu znamenaj, co jest pokušenie a od kterého pokušenie žádáme výstrahy. Věziž, že pokušenie jest vytíkánie k seznání věci rozumné, aby sě vzjevilo to, co prvé bylo neznámo neb skryto. A by srozuměl, věz, že rozumná věc jest ta, kteráž rozum má, neb jenž jest ta věc sama rozum, jako buoh, a angel, a člověk; a tak tři jsú věci rozumné: buoh, angel a člověk. A když diem: angel, rozumie

sě, že i zlý angel, ďábel. Pak řekl sem, že pokušenie jest vytíkánie k seznání, jímž rozumné stvořenie tiká neb vytíká neb vzpytuje, aby bylo oznámeno na rozumné věci, co prvé bylo neznámo. U příkladě: některý muž nevie, chtěla-li by jemu přivoliti Běta k manželství; a on chtě tu véc skrytú, neznámú, sobě již oznámiti, tiká, vzpytuje řečí, dary i nasielánim, chce-li ho pojieti. Aj to jest pokušenie, že rozumna věc pokúšie.

A to pokušenie bývá trojím obyčejem, vedlé úmysla po- B.
kušeče neb pokusitele, (k) kterému konci neb proč pokúšie: neb někdy bývá pokušenie, aby ctnosť toho, jehož pokúšie, byla oznámena a odplata rozmnožena; a tak buoh pokúšie svatých. Druhé bývá, aby ten, jehož sě pokúšie, byl v hřiech uveden; a tak pokúšie ďábel. Třetie bývá pro seznánie pravdy, jież pokušeč nezná; a tak pokúšie člověk.

Viece znamenaj, že pokušením ďábelským, jenž slove zlé pokušenie neb lákánie, proto že ke zlému miení a táhne tiem pokušením, někto bývá pokúšen, ale nic pokušením nepoškvrněn, že stojí proti pokušiteli a nedá sebú hnúti od ctnosti. A tak Kristus jest pokúšen od ďábla, jakož čtenie svědčí. Ně- Mt. 4.
kto pak pokušením bývá potřien, tak že přivolí k věci hodné; jako svatý Job, jenž v ďábelském pokušení byl jest na zboží, na dětech i na tělu poražen, a míle to přijal. Někto pak bývá v pokušenie uveden, a to když duše přivolí k hřiechu. Protož prosme boha, aby nepřepustil nás tak uvesti v to pokušenie, jímž bychme přivolili k hřiechu, padnúce v duši a urazíece sě sami vnitř; neb nižádný nemóž uražen býti na duši, když sě sám najprvé neurazí.

A pak buoh uvodí v pokušenie tehdy, když na pomstu našeho hřiecha milosť neb pomoc odtrhne, aneb přepustí svému stvoření, neb přikáže, aby pokúšělo: ale nepřikáže, aby pokušením ten, na němž jest pokušenie, padl neb klesl. Neb spra- C.
vedlné jest, aby hřiešník byl pokúšen, proto že božieho přikázanie nesdržel; ač nenie spravedlivé, aby v pokušení nesetrval. Protož die svatý Augustin: Nemodlíme sě, aby nepřišla pokušenie, ale abychom nebyli uvedeni v pokušenie, to jest, abychom nepadli přivolením. Neb pokušenie to nenie hřiech, rozuměj toho, jehož pokúšie, ale jest příčina k ctnosti; neb když člověk setrvá, nepřivole pokušení smilstvie, pýchy, lakomstvie, neb

jiného hřiechu, tehdy má ctnosti viece, a setrvá-li, bude mieti viece odplaty. Neb jakož prvé jest řečeno: kdež boje nenie, tu nenie vítězstvie, a kdež nenie vítězstvie, nenie korunování z vítězstvie.

A věz také, že nemóž nic býti neb státi sě, jedné což buoh učiní neb přepustí; protož že ďábel nemóž nás uvesti v pokušenie, nepřepustí-li buoh, prosíme, aby nepřepustil nám padnúti v pokušení, když říekáme: I neuvoď nás v pokušenie. A že slýchám mnohé a zvláště duchovničky, ani repcí z pokušenie, a druhé, ani chtie zufati, když na nich jest ustavičné pokušenie, protož řku jim tuto řeč svatého Jana zlatoústého:
D Ktož nebude pokúšen, nebude jako hodný ohlášen; ktož repcě z pokušenie, nechť repce také z odplaty. V nižádném obchodu*) nemóž býti nalezeno odpočinutie, nepředejde-li práce: ovšem viece v duchovenství, nepředejde-li pokušenie, nebude statečné odplaty dovedenie. A mnohá jsú pokušenie; neb pokúšeni bývají lidé nemocmi, škodami, aneb svých milých smrtmi, jako Job a Thobiáš; a jiní v převrácených myšleních. To die ten svatý.

A že dotekl sě tu myšlení převrácených, a lidé najviece tu klesají, a duchovní mievají vnitřnie pokušenie, proto že ďábel, vida ani tělestným hřiechóm odolávají, i chce je podtrhnúti myšlením v duchovenství, protož věz, že nižádné pokuše-
E. nie v mysli, kterak kolivěk nehodné, hřiechem nebude, když nepřivoliš, ani libiš toho myšlenie: buď to že padne komu na mysl, že Kristus nenie pravý buoh, a Maria že nenie pravá panna, jakož židé držie; aneb padnú-li jini blúdové, jako aby sesmilnil, zabil člověka; neb že křesťanská viera jest zlá; neb když uzříš, ano mladý s mladú ochotně mluví, a tobě tane na mysli, že o smilství sě smlúvají, a ty braniš sě a nepřivoliš, tehdy to myšlenie bylo jest pokušenie, ale tobě neuškodilo. Aj dámť dvá pevná svědky: prvého svatého Řehoře, jenž die: Myšlenie kterak kolivěk bude nečisté, mysli nepoškvrní, když rozum nepřivolí. To ten. Pak svatý Augustin die: Nic mi nebude škoditi, když mám pokušenie o hřiechu, když jedné zlého přivolenie nemám a milováníe. To ten. A jinde die:

*) Po straně připsáno: běhu.

Hřiech tak jest volný, že nebude-li k němu přivoleno, nenie hřiech. A pohan Aristotiles die, že nižádný nenie zlý nechtě. A mají všickni tito založenie v řeči pána Ježíše, jenž řekl jest, přivolav k sobě zástupy: Slyšte a rozumějte: ne co vchodí Mt. 15
v ústa, poškvrnuje člowěka, ale což pocházie z úst, to poškvrnuje člowěka. A když sú ho otázali učedlnici, aby jim to wyložil, řekl jest jim: Ještě i wy bez rozumu jste. Nerozumiete, že wše, což w ústa wcházie, w břicho jde a ven bývá wypuštěno; ale kteréž wěci pocházějí z úst, z srdcě wycházějí, a ty jsú, jenž poškwrnují člowěka. Neb z úst wycházejí myšlenie zla, wražedy, cizoložstwa, smilstwa, zlodějstwa, swědectwie křiwá, rúhanie: tať jsú, jenž poškwrnují člowěka.

Aj teď pán Ježíš ukázal jest, kde má hřiech hniezdo, že w srdci, to jest w srdečné wóli, z niež pocházejí jako z břicha matky své. Protož die swatý Jakub: Žádosť když Jac. 1.
počne, urodí hřiech. A že w žádosti rodí sě hřiech, zapowiedá pán buoh, aby člowěk zle nepožádal; protož die: Nepožádáš cizie ženy. Neb ktož požádá s přiwolením, maje úmysl, aby přestúpil to zapowědénie, již jest smrtedlně shřěšil, jakož on sám die: Slyšeli ste, že řečeno jest starým: Nese- Mt. 5
smilniš! ale pravi já wám, že každý, který uzří ženu ku požádání jie, již sesmilnil jest ji w srdci swém. Aj teď máš dówod, že w žádosti hřiech má hniezdo a založenie, ale neurodí sě, dokud nebude přiwolenie. Protož wáží swatý Augustin, že Kristus nedie: „Každý ktož požádá ženy," ale die: „Ktož Super Mat
uzří ženu ku požádání jie," totiž pro ten konec a tiem úmyslem patřiti bude, aby jie požádal; ješto již nenie huutu býti tělestnú libosti, ale plně přiwoliti k chlipnosti, tak že nezdrží sě zlá žádosť, ale bude-li dána moc, učiní sě. Neb tři jsú wěci, ji- F.
miž plní sě hřiech: wnuknutie, libosť a přiwolenie; wnuknutie buď paměti neb tělestnými čichy. To swatý Augustin. Aj tak rozuměj, že najprw tane člowěku na mysli smilstwie: buďto paměti, že někdy widěl neb slyšal ženu krásnú, neb žena muže, neb že widí neb dotýká sě. Potom aneb z toho urodí sě libosť, ještě nenie hřiech smrtedlný; ale jakž kolikěk přiwolí, tehdy ihned w duši jest hřiech smrtedlný; neb již žádosť zlá přemohla jest i wóli i rozum.

Dále máš z toho, že žádosť tělestná jest troje: Prwá, G.

když vóle plně přivolí k hřiechu, ač skutkem nekoná. Druhá, když žádosť zlú skutkem koná. Třetie, když tu žádosť skutečnú bez přetrženie v obyčeji jmá. Protož potřebie jest nám, abychom kořen hřiecha, to jest žádosť zlú, vypudili; neb mezi všemi obranami proti pokušení ďábelskému ta jest najlepšie, aby člověk, zdráv jsa v duši, zaneprázdnil sě myšlením o bohu, o těch věcech, jenž táhnú k spasení, a tak aby tlačil netoliko žádosti, ale i neúžitečná myšlenie, jenž vkluzují v duši, aby ani v obyčej vešla ta myšlenie, aby ani k skutku poskočila. A to miení svatý David, když die: Blažený,
II. který držeti bude a ztepe své děti o kámen. Neb jakož v duchovniem smyslu všichni skutkové jsú synové, dcerky neb děti jeho, tak myšlenie vnitřnieho člověka jsú dietky neb mládenci jeho. A ty mládencě o kámen tluče a zabíjie, když o kámen spravedlivosti, jenž jest Kristus, zabíjie, když ta myšlenie zamietá, pilně mysle o životu pána Krista; neb také myšlenie jest zvláštnie pomoc k držení těch mládencóv, aby neběželi v duši a nerozplodili sě v ni hluboce, a také aby potom ven sě nevyrazili ti mládenci. A proto každý deň v křesťanství čte sě čtenie, jenž jest řeč Kristova a o něm, a má býti často nerozumným vykládáno, aby pamatujíc jeho svatý život, marná myšlenie zmořili; a ktož jich nezmrtví, ten nebrzy bude blažený. A táž pomoc jest i zastaralému v hřiešiech; neb kdyby myslil o bohu, o pánu Kristovi, co jest mu dobrého učinil a kterak byl jest chudý pro něho, tichý, nesmilný, dobrotivý, ztlúkl by staré syny své: lakomstvie, hněv, smilstvie a jiné syny, co jich mátě, žádosť zlá, s přivolením k vóli tatíka ďábla urodila. Protož každého věku člověk má tu pomoc, chce-li ji přijieti. Protož milí křesťané! zbime o Krista ty hanebné děti, prvé nežť rozsílece sě nás zdávie. A vězme, že zde v tomto biedném životě nemóžem býti bez pokušenie; protož každý den máme sě modliti, aby nedal buoh padnúti v pokušenie, řkúce: I neuvoď nás v pokušenie.

I. A vězme, abychom nereptali, ani chtěli zufati, když máme pokušenie, že čím lépe budem bohu služiti, tiem na nás spadne
Ecc. 2. hrubějšie pokušenie; protož die pismo: Synu! přistúpě k službě božie, stój v spravedlivosti a v bázni, a připrav duši svú ku pokušení. Aj die: „synu!“ Proč? Neb synóv svých pán buoh

pokúšie utrpením, ne by on nevěděl, setrvají-li, ale aby oni, majíc pokušenie, k svému sě otci utekli, řkúc: Neuvoď nás v pokušenie! A die dál: Přistúpě k službě boží, připrav sě ku pokušení. Kterak? Stój v spravedlivosti, jako věc čtverohranatá, jež kam ji vrhú, stane upřiemo. Čtyři hrana jsú čtyři ctnosti, v nichž sě spravedlivý obracie jako dvéře v stežejí; a jsú tyto: Opatrnosť, jíž člověk rozum zpravuje, aby K.
nic zle neučinil. Druhá spravedlnosť, jíž dává každému, co na něho slušie: bohu nade všechny jiné věci milovánie, a svému bližniemu jako samému sobě. Třetie skrovnosť v jedení i v pití, jenž jest ctnosť, jíž sě člověk střiedmě, smierně neb prostředně má v tělestných rozkošech. Čtvrtá statečnosť, jíž člověk ve všech prvních ctnostech pevně sě drží, že by radějie jako statečný rytieř umřel, než by hanebně od ctnosti poběhl. Aj na těch ctnostech záležie všechny jiné, a v nichž syn boží, člověk svatý, přistúpiv k službě boží, má státi v bázni boží, boje sě jako milý syn, aby otce nerozhněval.

I maji věděti synové boží, že pokušenie, kteréž na nich jest, jest jako oheň na zlatě ku pokušení, jest-li dobré, prosté, a plně dobré. Protož spravedlivý, když nad pokušením těžkým svitězí, die s Davidem: Ohněm si mne zkusil, a nenie na Ps. 16.
mně nalezena zlosť, to věz, pro kterú bych zatracen byl. A Om. 5.
k tomu mluví svatý Jan zlatoústý: Pokušenie dobrým často L.
sě hodí, neb synové ďablovi ohněm sě nečistie. Proč? Neb nemóž býti, aby složiece nečistoty byli vyčištěni, neb jsú úplně nečisti. Vezmi cihlu nevypálenú a myj, i zdali ji vyčistíš? ale viece hna blatem znečistíš. Neb ten sě vyčistí, v němž jest něco dobrého, co má učištěno býti; jako bude-li dobrý člověk kterými hřiechy zprzněn, pokúšen bývá, aby to zlé bylo vyčištěno; ale v tom, v němž nic dobrého nenie, co má býti čištěno? Též když uzříš některého převráceného křesťana, an nikdy sě nezamútí, ani kdy pótky má; když uzříš kacieřského člověka, an nikdy protivnosti nemá, neřiekaj: Kterak jest, že nikdy kacieři protivnosti netrpie? kterak zlí nikdy nehynú, ale dobří? Věz, že ti, kteříž synové boži jsú, tiť M.
sami v pokušeních sě jako v ohni čistie. Přiď tobě v paměť, co tě učil Pavel, řka: Všichni, kteříž chtie bohovně živi býti, v Kristovi protivnosti trpie; ale zlí lidé a svódce prospievají,

v věčie zlé blúdiece a v blud zavodiece. To svatá zlatá ústa pravie.

Z té řeči máme, že veliký jest vtip a dóvod, když člověk trpí protivnosti v světě, že jest syn boží. Protož svatý
Heb. 12. Pavel píše k židóm, již dobrým jenž sú trpěli křesťanóm, řka: Složiece každé břiemě, a jenž obklíčil nás hřiech, skrzě trpělivosť, běžme k boji před nás položenému, patřiece na stvořitele viery a dokonavače Ježíše, jenž předloživ sobě radosť, strpěl jest kříž, na pohaněnie netbav, a na pravici boha sedí. O! rozpomeňte sě na něho, jenž strpěl jest od hřiešníkóv proti sobě odpornosť, abyšte nezustávali úmysly svými hynúce; neb ještě ste až do krve neprotivili sě proti hřiechu bojujíce, a zapomenuli ste utěšenie, kteréž vám jako synóm mluví, řka: Synu mój! neroď zmeškati tresktánie božieho, ani zustavaj, když od něho tresktán jsi. Neb kohoť miluje buoh, tohoť treskce, a mrskáť každého syna, kteréhožť přijímá v své učenie. Trvajte, jakožto synóm vám ukazuje neb dává sě bóh: neb který jest syn, jehož netreskce otec? To svatý Pavel ukazuje, že buoh své syny mrská zde na světě pokušeními: ale kteříž jeho synové nejsú, těch netbá, jako sebránkóv neb cizoložných dětí. Protož ihned dále die svatý Pavel: Pakli bez tresktánie jste, tehdy cizoložní, ne synové jste.

N. To pamatujíce všechno, patřiece k svému spasiteli Ježíšovi, buďme veseli, když nás potíkají pokušenie od lidí; neb
Jac. 1. die svatý Jakub, bratr jeho: Všelikakú radosť mějte, bratřie! když v rozličná pokušenie upadnete. Aj velí veselé mieti, když v rozličná pokušenie upadneme, jenž jsú protivna tělu, ale duši nic: jakožto zbožie, přátel i cti od světa zbavenie, hanění, kletie, vyhnánie z obcě. Proč velí veselu býti? Proto, neb co činí píla rzavému železu a cěp zrnu, to činí pokušenie dobrému člověku: že rez z něho hřiechu vyrazí, a z plevy ku pózitku jako zrno, a oznámí tě, kaký si byl pode rzí a pod
De v. d. s. 6 plevú. Jakož die svatý Augustin, že tak daleko přepustí buoh, aby ďábel tebe pokúšel, kterak daleko tobě prospievá, aby zvykal, aby byl poznalý, aby ty, jenž's sebe nevěděl, sám sě nalezl. To svatý Augustin. Protož jakož slyšíš, že člověk sám sebe nezná, pán buoh dá protivnosť, aby sě poznal, mohl-li by volně trpěti pro pána boha, čili pokrytstvie v tobě

jest. I jest velmě úžitečno pokušenie lidem svatým, bohu vzácným; protož angel Rafael řekl jest svatému Tobiáši: Že's byl vzácen před bohem, musělo to býti, aby pokušenie zkusilo tebe.

Věz také, že zamúcením, to jest těmi věcmi, jenž člověka mútie, pokúšie buoh pro pět příčin: Prvá jest, aby nezpýchal; pro tu příčinu dal pokušenie na svatého Pavla, jakož sám die: Aby velikosť zjevení mne nepovýšila, dán mi jest osten Šatanóv, aby mě zášijkoval. Druhá příčina, aby odplatu dal; jako svatému Job a Tobiáši. Třetie, aby hřiechy vyčistil; jako na Mariji, sestřě Mojžiešově, na niž dal malomocenstvie. Čtvrtá, aby bóh byl vzveleben; jako na urozeném slepém, o němž sú otázali Krista učedlníci: Ktoj' shřešil, on-li čili rodiči jeho? Odpověděl Kristus, řka: že ani on ani rodiči jeho shřešili sú, aby sě slepý narodil, ale aby syn boži byl vzveleben. Pátá příčina, aby muka zde časná byla a potom věčná; jako na Farao králi s jeho lidem, jenž sú v moři zavřieni, a na Erodesovi králi, jehož sú črvie snědli. Pro prvnie čtyři příčiny máme rádi a míle trpěti. A také abychom sě jako hrnci nečisti vypálili; neb die písmo: Orudie hrnčieřova, to jest hrncóv, pokúšeji kamna, a lidí spravedlivých pokušenie zamúcenie. A že svatý Pavel die: Skrze mnohá utrpenie musieme vjíti v královstvie nebeské. A milostivý spasitel prorokoval, řka: Dadie vás v utrpenie a zmordujú vás, a budete v nenávisti všem lidem pro jmeno mé; a tehdy pohoršie sě mnozí, a budú sě zrazovati a v nenávisti mieti, a mnozí falešní proroci vstanú a svedú mnohé. A že rozmnoží sě zlosť, rozmařie láska mnohých: ale ktož setrvá, ten spasen bude.

O. 2 Cor. 12. Num. 12. Joh. 9. Exo. 14. Act. 12. Ecc. 37. Act. 14. Mt. 24.

Jistě toto Kristovo proroctvie plně nynie běží. I zdalić nejsú v trpení, ktož pravdu milují a káží? zdalić jich nemordují, aneb nejsú-li v nenávisti lidské, ani kacéřují obecně každého, jenž Krista jmeno aneb jeho slovo mluví neb slyší? I zdali sě nehoršie mnozí, protiviece sě slovu božiemu? neb zdali sebe nezrazují a nenávidie? Kdy větčie a hustějšie byly zrady a nenávisti než nynie? Zdali také nenie falešných kazatelóv, jenž volají, že lid má ve všem papeže a jiných prelátóv poslúchati? že oni, kohož chtie, pošli do pekla neb do královstvie božieho? že oni jsú stvořitelé boži a dóstojnější

P.

než panna Maria? že každý kněz jest dóstojnější než panna Maria? a že jich kletba, buď pravá neb křivá, člověka vieže k zatracení? a že mají v papeže věřiti, a že on jest zemský buoh? Proti témto bludóm jinde sem psal, v nichž ti falešní kazatelé stojiec, mnohé sú svedli s pravé viery.

Q. Pravá viera jest, že nižádného, ani papeže, ani koho máme ve zlém poslúchati. Proč? Neb pán buoh, najvyšší pán, ten nám každú zlosť zapovědél. Pravá viera jest, že nižádného dobrého všichni kněžie spolu nemohú poslati do pekla, a též zlého v zlosti nemohú poslati do nebes. Pravá viera jest, že jediný jest stvořitel, a že všichni kněžie spolu vší svú mocí nemohú blchy stvořiti! A pravá viera jest, že panna Maria, proto že hodna jest byla z daru božieho, aby pannú ostanúc matkú boží byla, netoliko všichnu kněží nynější chlubnú, ale i apoštoly svaté, i patriarchy, i všechny kóry angelské dóstojenstvím přesáhla, a tak po svém synu naše pomocnice jsúc prvá, nám jest, ač máme žádosť čistú k bohu a k ni, řečnice ustavena. Pravá viera jest, že kohož buoh vidí bez viny, jako spravedlivý súdcě nikoli ho nezatratí; a klnú-li oni, on žehná, zlořečie-li oni, a on blaží, řka: Blaženi jste, když vás budú zlořečiti lidé, a řkú každé zlé na vás — jako kacieřstvie i věčné zatracenie. Radujte sě a veselte sě, neb odplata vaše veliká jest v nebesiech — ne v pekle, jakoť oni pravie!

R. Pravá také viera jest, že nemáme v nižádnú věc věřiti jedné v boha, jakož u výkladě sem na vieru dovedl. A pravá viera jest, že jediný jest bóh nebe i země; a že papež nenie buoh zemský, ale člověk hřiešný, a bude-li živ apoštolsky, tehdy bude svatý, a setrvá-li, tehdy bude spasen; pakli protiv životu Kristovu jest živ a jeho nenásleduje, tehdy nenie svatý, ale jest Antikrist zlořečený.

A že takými kazateli rozmnožila sě zlosť, jenž nevedú lida ku poslušenství pána Jezu Krista, než velebie poslušenstvie prelátská, protož die dále spasitel: A že rozmnoží sě zlosť, rozmařie láska mnohých. Zlosť sě rozmnožila v kněžích, a proto láska zmenšila sě v lidech světských: Prvé proto, že jim božieho slova netoliko nekáže, ale bránie, a klnu je, ktož slyšie; ani měvše veliku horlivosť k slovu božiemu,

S. odpadli sú, a mnozí odpadnú. Druhé proto rozmařeli sú, že

bojie sě ztratiti zbožie tělestného: neb sě rozmnožila zlosť, jenž brání slova božieho. Třetie proto, že vidie velikú zlosť kněžskú: v pýše, v lakomství, v smilstvi; protož v lasce rozmařeli sú, a řkú: Ano kněžie tak jsú živi, proč bychom ne též živi byli? Čtvrté proto, že pacholkóm, dévkám bránie choditi na kazanie, i podruhóm, a oni nebožátka bojiece sě chlebce ztratiti, i opustie slovo božie. I bojim sě, by neupadli v boží kletbu, jenž die: Zlořečený ten, kterýž pro skývu chleba opustí pravdu. A že takých mnoho jest, jenž sú počeli dobře a nesetrvali, protož die potom spasitel: Běda těhotným a krmicím v ty dny! Neb jakož žena počne v břiše a nosí, jsúc obtiežena, a nedonosí-li, že potratí, má bolesť a žalosť, že plodu k konci nedonesla: též běda, kteříž počnúce Krista milosti, i potratie nesetrvajíce: neb die před tiem Kristus, že ktož setrvá do koncě, ten spasen bude. A že v tom rozmařeni a ustavení v lidském, na němž sú lidé zpolehli, mnozí klesnú, pobělnúc od Kristova přikázanie, protož die dále spasitel svým věrným: Modlte sě, aby nebylo vaše pobiehánie v zimě a v sobotu. V zimě, to jest v nedostatku horlivého milovánie; a v sobotu, jenž slove židovské odpočinutie, aby v odpočinutí lidského ustavenie nezpoléhali: jako ktož dá penieze, ten odpuštěnie všech hřiechóv i muk má. V tom sú velmě lidé nynějších časóv ulehli, majíce za to, a tak od pravého pokánie sú poběhli; také pro odpočinutie tělestné v světě, aby nižádný jim nepřekazil, mnozí sú od pravdy Kristovy i života pobéhli. Protož aby věrní tak nepobiehali, velí sě jim modliti spasitel; a ihned die dále, že bude tehdy zamúcenie, neb trápenie, neb násilé veliké, kterakéž nebylo jest od počátka světa až dotud, aniž bude. A jedné ač by ukráceni byli dnové ti, nebyl by spasen nižádný člověk; ale pro vyvolené budú ukráceni dnové ti.

Ba milý spasiteli! které jest to tak veliké násilé neb trápenie, že by jemu nebylo podobné od počátka světa? Však sú ještě před tvú ukrutnú smrtí tvé svaté i pálili, i kamenovali, i pilami třeli, i pekli, i vařili, i po kúsku řezali; tobě nohy, ruce, bok i hlavu zvrtali, i tvým po tobě brzce co sú neučinili! Takéž pak má ještě býti větčie mučenie, násilé, trápenie, hubenie neb mordovánie? Snad to, o němž mluví svatý T.

Řehoř: že v ony časy světí, když sú trpěli, divy sú tvú moc činili, a mordéři jich též sú činiti nemohli, a v tom sú tvoji světí utěšenie a posilenie měli; ale v čas tento Antikristóv tvoji světí již divóv nečinie, a jich mordéři divy činie a slovú světí a v té vieře najduostojnější! A jest jich velmě mnoho, tak že světí tvoji mohú řéci, tvým slovem jsúce naučeni: Bože, bože mój! i zdali si mne zapomenul? O poňavadž tvój svatý Řehoř die, že pro ty již řečené příčiny slavnější jsú mučedlníci času Antikristova nežli prvé, tehdy pro ty také příčiny jest tvým věrným trápenie veličejšie, než jest kdy bylo prvé, aniž bude potom také; protož ukrátíš dnóv svých vyvolených, tak že jim nedáš dlúho živu býti. A že jsú tvoji vyvolení, nedáš jim v blud konečně uvedenu býti, pro divy veliké falešných kazatelóv a falešných Kristóv, jimž sě nynie veškeu svět diví, kterak jsú mocni, praviece, že nemá jich nižádný tresktati, neb jsú bohové, boží stvořitelé! O by nebyli bohové Mamon v lakomství, Bél v obžerství, Asmodeus v smilství, Luciper v pýše, Šatan v protivnosti Kristové! ale by šli po Kristovi v pokoře, znajíc, že jsú toliko stvořenie božie a ne stvořitelé jeho, a že jsú, když vše učinie, což on přikázal, sluhy nestatečné; a když by nechali pýchy, smilstvie i lakomstvie, a tak řiekali: I neuvoď nás v pokušenie!

U. Ještě věz, že pokušenie zlé jest, jímž kto pána boha po-
Deut. 6. kúšie proti božiemu přikázaní, jenž die: Nebudeš pokúšeti pána boha svého. Na to slovo die výklad: Boha pokúšie ten, kterýž má neb vie, co by učinil, (a) bez příčiny dá sě v nejistotu, aby dokázánie vzal o bohu, mohl-li by neb chtěl-li by ho vysvoboditi. A to jest nám zabráněno; protož svatý
1 Cor. 10. Pavel die: Nepokúšejme Krista. A věz, že pokúšiemy boha Krista někdy skutky, někdy řečí, když ho prosíme, zjevně a ovšem jisté chtiece mieti, čehož nejsme hodni, aneb že nevieme, jest-li nám, aby uslyšal, úžitečné. Skutky pokúšieme boha, když bez núze božie vóle chceme jisti býti, neb moc jeho seznati, neb jeho slib naplni-li vzvěděti, a sě neb své některé věci v nejistotě k zahynutí ostaviti. U příkladě: někoho chtie zabiti, a on móž ujíti, avšak die: Ty, vsak buoh jest mocný, móž mě obrániti a zachovati: vzviem, jest-li vóle božie; a slíbil jest svých brániti: vzviem, učiní-li to. Ten tak

učině, boha by pokúšel. Protož die svatý Ambrož: Tomu rozumějte, bratřie! že prvé nemá čakána býti pomoc božie, jeliž prvé nedostane sě pomoci člověčie; neb nemá nižádný čakati božie pomoci, když má, co by činil, aby boha nepokúšel, příkladem svatého Pavla, jenž nečekaje zjevného obránenie božieho, utekl jest v koši z Damaška skrzě okno, spuštěn přes zeď. A svatý Augustin die: Ktož by nejistoty zahynutie sě moha nevaroval, viece by boha pokúšel, než v něho ufal. To ten svatý. Protož abychom i v to pokušenie boha svého nebyli uvedeni, prosíme ho, řkúc: I neuveď nás v pokušenie. A této prosbě přileží dar ducha svatého, jenž slove dobrotivosť neb bohomilosť, neb hasí rozkoš tělestnú a chlipnosť těch, jichž buoh břicho jest; a tak hodí sě proti pokušení, o němž řekáme bohu: Neuveď nás u pokušenie. De civ. dei I. 16 c. 19

Kapitola XCV.

Sedmá prosba jest tato: „Ale zbav ny od zlého. Amen.“ Túto prosbú, jenž jest poslednie zavřenie jiných proseb, přibiera to slovce: „ale,“ jenž znamenává plnosť modlitby; jako A.
by řekl člověk: Ale, totiž ovšem, učiň ten konec, zbav nás zlého. Neb tehdy plné jsme*) zbaveni zlého, když přěstane každé nám pokušenie; a to nebude, dokavadž putujem ku pánu bohu. Neb tělo vždy žádá proti duchu, ač za čas ďábel a svět ukrotnú; avšak dokud jsme zde živi, bojiece sě, aby nás nepodtrhli ti nepřieteli, neúplně jsme svobodni. Protož svatý Bernard v svobodě ducha našeho pokládá tři vstupně:
Prvý, svobodu od přinucenie bezděčného, od něhož každá vóle B.
jest svobodna, tak že nižádný ke zlému skutku, aby jie volila, nemóž připuditi. Druhý stupeň, svoboda od hřiechu smrtedlného, již má člověk zde na světě. Třetie stupeň, svoboda ode všie psoty; ale toho stupně nemá než blahoslavený, již jsa u věčné radosti, neb jedné ten jest plně svobodný. A pro tu svobodu, aby jie dosáhla cierkev svatá, věrní spolukřesťané na mši řekají tu modlitbu. A té modlitbě příslušie dar

*) Rkp. gsuc.

ducha svatého, jenž slove bázeň, kterážto jest počátek múdrosti božie. Neb v životě věčném dokonává sě bázeň synovská a hřiech těla: bázeň aby na věky synovská ostala, a hřiech již vyvržen, aby nikoli synóv božích nezamútil.

A ač v této prosbě: „Zbav nás od zlého," móž býti rozum, aby buoh zbavil od každého zlého budúcieho, jenž jest hřiech, jehož bychom sě mohli dopustiti, avšak móž rozumieno býti, že prosíme výstrahy od nekonečného kánie, jenž
C. jest největčie zlé člověku v tomto světě; neb nad tiem zlým, konečným nekáním, bóh nepřestane mštěním. Prosmež milého pána boha, ať vedlé modlitby jeho stane sě: ať nám sú minulí hřieši odpuštěni, a abychom od budúcích zlých pótek byli vystřeženi a všeho zlého konečně zbaveni, a s milostivým otcem kralovali. Diem: vysvobozeni od zlosti světa, aby nás
1 Joh. ult. neporazil žádostí lakomstvie, jenž vešken v zlosti jest položen: a od zlosti těla, aby nás nepožřelo rozkoší; a od zlosti ďábla, ať nás neporazí konečným nekáním. Neb ti jsú naši nepřietelé zlostní: svět, tělo a ďábel, pro něž pán buoh slove každého spravedlivého vysvoboditel, jemuž die David: Vysvoboditel mój z nepřátel mých hněvivých.

D. A navrátě sě na všechnu modlitbu spravedlivý, s pomocí vysvoboditele srozumie, že prvá prosba ukazuje viery stálosť, na niž slušie srdcě svata učiniti. Druhá prosba ukazuje pilnosť naděje, na niž slušie čakati královstvie. Třetie ukazuje lásku žádosti, na niž slušie k vóli boží vše sjednati. Čtvrtá prosba ukazuje potvrzenie silnosti, na niž slušie pútníkóv posilovati. Pátá ukazuje upřiemosť spravedlivosti, na niž slušie, každému což na něho slušie dáti. Šestá ukazuje pilnosť opatrnosti, na niž slušie od zlostí, jenž by mohly potkati, vystřéhati. Sedmá ukazuje utrpenie skrovnosti, na niž slušie plně tří nepřátel zlosť vyraziti. A tak prvá prosba jest proti nečisté smilnosti. Druhá proti lakomství, jenž jest tohoto světa krále žádosť. Třetie, jenž žádá naplněnie vóle božie, jest proti lenosti. Čtvrtá, jenž chleba žádá, jest proti lakotě. Pátá, jenž hřiech odpustiti má, jest proti hněvu. Šestá proti nozě pýchy, již všichni uvedeni sú v pokušenie, kteříž sú od boha odpadli. A sedmá proti závisti, jenž zlého svému bližniemu žádá, a dobrého mu nepřeje. A tak v krátké modlitbě Kri-

stově máme sedm darov ducha svatého uvedenie, a sedm hřiechov smrtedlných vyraženie. A ještě věz, že v každé těch sedm proseb neb modliteb vše dobré sě zavierá, a vše zlé hřiecha zamietá; neb ctnosti sú spolu spřežény proti zlostem.

Pak na konci pokládá pán Ježiš potvrzenie, jakož někteří v bibli mají, řka: „Amen;“ to jest: jakož žádá ta všecka prosba sedmera v pravdě, tak sě staň! A to slovce „Amen“ židovské jest, o němž máš prvé u výkladě viery na konci.

Kapitola XCVI.

Výklad menší na páteř.

Pro sprostné a neprázdné v práci krátký buď tento výklad:

„Otče,“ jenž's nás stvořil, od hřiecha a od věčného zatracenie z moci ďablovy vykúpil; „otče,“ jenž nás krmíš a k dědictví věčnému chováš; „náš“ všech spolu, jenž budem na věky s tebú; „náš,“ ať bohatí, urození a povýšení chudými nepýcháme.

„Jenž jsi v nebesiech,“ abychom znali, že ty jsi pán a otec najvyšší, neb jiní jsú otcové v zemi; v nebesiech jsi s svatými v radosti, a v zemi s dobrými svú milostí, a všudy jsi svým bytem, mocí i múdrostí.

„Osvěť sě jmeno tvé,“ tak abychom v tě právě věřili i ufali a té z plného srdcě milovali, a tak duostojné tvé jmeno jmenovali i chválili, řkúc: Mocný buoh, věčný buoh a milosrdný buoh, otec náš, jenž svat jest u věčnosti, a nás činí svaty.

„Přiď královstvie tvé;“ to jest: ať sě po tvé vóli naplní počet svatých, jenž jsú a budú královstvie tvé, ať z mrtvých vstanúce, s tebú kralují. A přiď královstvie tvé, ať my zemrúce, královstvie máme tvé.

„Buď vóle tvá jako v nebi takéž v zemi,“ abychom s tvú vólí my sě sjednali, jako světí v nebesiech; abychom hřiechu nevolili, a což ty voliš, to ať volíme.

„Chléb naš vezdajší daj nám dnes:“ chléb tělestné potřeby, chléb svatého naučenie slova božieho, chléb těla svého

svatého, chléb nasycenie věčného daj nám dnes, to jest, každý den, abychom silni jsúc, proti ďáblu bojovali.

„I odpusť nám naše viny, jako i my odpúštieme svým vinníkóm.“ Odpusť nám všem spolu, kteříž žádáme, naše viny, jenž jsú hřiechové naši; naše viny, jenž jsú provinénie za hřiechy. A odpusť nám všednie hřiechy, jimiž každý deň hřešíme, jako i my odpúštieme svým vinníkóm. Tuto hněvivý pomni, a(t) na sě sám zatracenie neuprosíš a neselžeš, a sám sebe neodsúdíš, a hřiechóv sobě viece nepřispořiš; protož odpusť málo, ať buoh odpustí mnoho, a aby mohl vesele řéci: Odpusť nám naše viny, jako i my odpúštieme svým vinníkóm.

„I neuvoď nás u pokušenie,“ to jest: nepřepusť padnúti v zlém pokušení, jímž ďábel, svět a tělo nás od tvé vóle lúči; nedaj padnúti v pokušení, když nám berú, nás hanějí, tepú, klnú a mordují.

„Ale zbav ny od zlého. Amen.“ Zbav od zlého, to věz všelikakého, jenž by nás potkati mohlo, a zvláště od konečného nekánie, a tak od věčného zatracenie. „Amen,“ to jest: tak sě staň! A matka má učila mě řiekati: Amen, tak bóh daj!

Najmilejší! jenž chcete býti Ježíše Krista rytieři: jakož on z své milosti pójčiti ráčil, tak sem tyto napsal knižky, v nichž jsú tři stránky: Prvá učí výkladem viery právě věřiti; druhá výkladem desatera božieho přikázanie učí právě činiti; třětie výkladem modlitby pána Ježíše Krista učí věrně právě sě modliti; aby tak z těch tří strau pomoci boží, majíc vieru čistú, v skutciech lásku plnú, a modlitbu nábožnú, přemohli ďábla, svět a tělo, otce boha moci, syna božieho múdrostí, a ducha svatého milostí, skrze pána našeho, Ježíše Krista, jenž jest pravý buoh i pravý člověk, požehnaný na věky.

Jehož léta tisícieho čtyřstého dvanadstého před svatým Martinem jest toto dokonáno.

Zpravidlo k Výkladu *).

Ktož budeš čísti v těchto knihách, věz, že sem nepsal obecným obyčejem, jež sú vzěli Čechové a nedobřě, proto že latinskú abecedú chtie plně českú řeč psáti, ano nelze; ale psal sem jiným něco obyčejem, i proto, abych uvedl jiné v ten obyčej, i proto, že jest skrovnější. A věz, že kde sem psal *c* a *z*, a znameníčko svrchu, takto: *čz*, jako teď: čzeleď, **) maje psáti vedlé abecedy k české řeči položené takto: čeleď, a to sem učinil pro písařě, jenž sú ještě nepřivykli tak psáti, aby nezblúdili.

Také věz, že nechtěl sem v řádciech neb v záhonciech psáti, co kde který svatý píše, neb bylo by neskrovno psáti jmena jich i knih, i rozdielóv neb kapitol; ale psal sem na meziech podlé záhonóv, aby latinník, neuvěřil-li by, nalezl sobě, kde jest psáno. A že by tesklivi byli moji milí, kteříž by četli, nevědúce který svatý a v kterých knihách jest psal; protož aby aspoň věděli, co jest v biblí, jenž vešken zákon boží v sobě drží, psáno, položil sem jmena knih a svatých latinského pisu proti českému, a počet hvězdářských běhóv proti počtu obecnému, aby kdy by nalezl slovo knih neb svatého a kapitulu, to jest rozdiel, a neuměl by čísti, aby ihned utekl sě k tomu položení. U příkladě: Nalezneš takto psáno: Gen. 1, to sě mieni Genesis, prvé knihy Mojžiešovy u biblí v prvé

---

*) Toto zpravidlo položeno jest v rkp. Budišinském na počátku (fol. 1—10) místo předmluvy.

**) Přepisovatel chybně napsal čeleď.

kapitule. Též nalezneš psáno: Exo. 12, to sé mieni Exodus, druhé knihy u biblí v dvanadsté kapitule. A tak o jiných knihách, jakož teď uzříš napsáno:

Genesis Gen. Judith Jud. Exodus Exo. Hester Hest. Leviticus Lev. Job Job. Numeri Num. Proverbia Prov. Deutronomus Deut. Ecclesiastes Eccles. Josue Jos. Cantica Cant. Judicum Jud. Sapienciae Sap. Ruth Ruth. Ecclesiasticus Eccl. Regum Reg. Isaias Isa. Paralipomenon Paral. Jeremias Jer. Esdrae Esdr. Baruch Bar Neemiae Neem. Trenorum Tren. Thobias Thob. Ezechielis Eze. Danielis Dan. Ad Romanos Ad Rom. Ozeae Oze. Ad Corinthios Cor. Johel Johl. Ad Gallatas Gall. Amos Amos. Ad Ephesos Ephe. Abdias Abd. Ad Philippenses Philp. Jonas Jon. Ad Collocenses Coll. Micheas Mich. Ad Thessalonicenses Thes. Naum Naum. Ad Timotheum Thim. Abakuk Abak. Ad Titum Tit. Zophonias Zoph. Ad Philemonem Phile. Aggeus Agg. Ad Hebreos Hebr. Zacharias Zach. Actus apostolorum Act. Malachias Malach. Jacobi Jac. Machabeorum Mach. Petri Pet. Matheus Mt. Johannis Joh. Marcus Mr. Judae Jud. Lucas Luc. Apokalipsis Apok. Johannes Johnes neb takto: Joh.

Aj již máš napsaná jmena knih a svatých cěle, a podlé kterak píšíce krátíme, že jedné počátek klademe knih a svatých, jichž jsú knihy; a jsú jmena některá řecká, jako: Genesis, jenž slovú o stvoření světa prvé knihy Mojžiešovy. Druhé Exodus, to jest: východ, že píše, kterak sú synové Israhelští vyšli z Egyptu. Třétie Leviticus, neb píše o obětech Levi, to jest kněžských, jenž sú pošly od toho, jenž jest slul Levi. Čtvrté latině slovú kniehy Numeri, to jest: počtu; neb Numerorum, to jest: počtóv, proto že sě v nich počítají národové neb pokolenie Židóv. Páté slovú Deutronomium řecky, česky: druhé vydanie zákona; neb v těch knihách položeno jest, kterak jest pán buoh zákon vydal, a zvláště o mnohých věcech. Ta jmena jsú na(j)těžšie. A ještě toto: Paralipomenon řecky, česky: kniehy ostatnie; proto tak slovú, že což jest v knihách královych nepopsáno, a tak ostalo, to jest v těch knihách psáno. A ty knihy jsú dvoje. A kralové knihy, to věz, jenž píší o králich, kterak který byl živ, co zlého neb dobrého učinil, a co sě dálo za kterého. ty knihy jsú čtvery.

Protož když takto uzříš psáno: 1 Reg. 1, to jest: v prvých královýchknihách v prvé kapitole; a kdy takto: 2 Reg. 4, to jest: v druhých královýchknihách v čtvrté kapitule. Též rozuměj i o třetích i o čtvrtých. Pak že svatého Pavla epištoly, to věz listové, latině sě jmenují, protož takto píše k Římenínóm: Ad Romanos, krátcě takto: Ad Rom., neb takto: Rom. Pak když nalezneš takto psáno: Rom. 8, to jest: Římenínóm v osmé kapitole. Pak Korintským měštěnínóm takto: Ad Corinthios, krátcě takto: Ad Cor. A že dvě jsta k nim epištole, protož kdy takto nalezneš: 1 Cor. 2, to jest: v prvé epištole v druhé kapitole; ale kdy nalezneš takto: 2 Cor. 2, to v druhé epištole v druhé kapitule. Pak Gallatóm slove: Ad Gallatas, k těm měštěnínóm, k těm jest jednu psal; protož když nalezneš takto: Ad Galla. 1, neb takto: Gall. 1, to jest: k Gallatóm v prvé kapitule. Pak Ephezským měštěnínóm takto: Eph. 1. Collocenským měštěnínóm takto: Ad Coll. 1, neb takto: Col. 1. Pak Philipenským takto: Phi. 1. Pak Thessalonicenským takto: Ad Thess. 1, neb takto: Thess. 1. A k těm psal jest dvě epištole; protož též znamenaj jako i Korintským počet, jest-li takto: 1 Thess. 1, to jest v prvé epištole v prvé kapitule; pakli takto: 2 Thess. 1, to v druhé epištole v prvé kapitule. Také k Timoteovi biskupu jsta dvě epištole; kdy nalezneš takto: 1 Thi. 1, to v prvé epištole v prvé kapitule; pakli takto: 2 Thi. 3, to jest: v druhé epištole v třetí kapitule. Pak svatý Petr ten ke všem křesťanóm psal jest dvě epištole, a svatý Jan dvé velicě; protož týmž obyčejem počty znamenaj. Pak k Židóm svatý Pavel: Ad Hebreos, tak sě píše, krátcě takto: Hebr. 3, to k Židóm v třetie kapitule. Pak svatý Lukáš popsal skutky apoštolské, jenž slovú Actus, to jest, co sú činili apoštolé, a tak sě píše krátcě: Act. 1, to jest: v skutciech apoštolských v prvé kapitule. Pak svatého Jana Apokalipsis řecky, česky slove: vzjevenie; neb Jan svatý psal jest řecky, co mu buoh vzjevil, kterak sě bude dieti mezi křesťany, a zvláště v čas Antikristóv. Jiné kniehy mají jmena od skladačóv, kromě některých, jako: Ruth, neb zvláště o ní psáno v nich; též Hestr; též Judith; neb ty ženy učiniły sú zvláštnie věci, jenž jsú v těch knihách psány: Pak knihy Judicum, to jest: súdcí; neb ty knihy ukazují, kto sú byli súd-

cie lidu a obrance, když jest králóv nebylo. Pak Machabeorum ty kniehy dvoje jsú, a mají jmeno od těch lidí.

Aj takť sem položil ku poznání, kdy budeš čísti, a budeš-li mieti biblí aneb které ty kniehy, aby uměl sobě naleznúti. Pak aby počet znal, napíšiť počet proti počtu aspoň dotud, dokud najdéle kapitola v biblí jest psána, aby sě k němu utekl, když nalezneš na mezi *) vedlé písma který počet: I — 1, II — 2, III — 3 . . . . **) CVIII — 108, CIX — 109, M — 1000.

Již sě zpravuj tiemto počtem i na kapitolách, jichž jest šest a devadesát, v nichž máš hledati, a také zpravuj sě na počtiech, jenž sú položeni na spacium, to jest na meziech, aby věděl, v které kapitule kterých knih biblie stojí psáno: pomniž dobřě jmena knih a počty.

A že mieti mnoho peněz, a nevěděti, kde leží v komoře, bývá teskno hledati, když přijde potřeba, a mieti rybník veliký, z něho nemóž člověk ryb prodati jinému, než aby sám lovil, a pak nemieti ani sieti, ani saku, ani nevodu, bylo by dost těžké ryb k jiedlu dobývati; protož aby v těchto knihách, ktož je bude mieti, věděl, kde jako v komoře leží poklad duše, a jako v halteříku ryba, aby ji ku požitku sobě i jinému popadl, připravil sem sieti, to věz zpravidlo neb ukazadlo, jenž tě zpraví a ukáže tobě, kde co stojí v knihách. Protož věz, že počet položený v tom zpravidle ukazuje kapitolu v knihách, a čtena, latině littera, ta ukazuje v té kapitule to, co ty chceš jmieti. A to dobřě pomni, že ne ihned bude konec řeči o té věci, jiežs žádal, u druhé čteny; ale někdy až do koncě kapitoly máš vždy o té věci. Protož pomni, aby ne ihned odpadl řeči, když k druhé čteně dočteš. Nuž když chceš co naleznúti, znamenaj, od které čteny počíná sě slovo té věci, jiež ty žádaš. U příkladě, chceš mieti o bohu: aj to slovo „buoh" počíná sě od B; tehdy ihned hledaj v kapitule od B v zpravidlu neb v ukazadlu. Pakli co chceš mieti o Adamovi, že „Adam" počíná sě od A, hledaj v kapitole prvé od A. Tez chceš-li mieti co o knězi, hledaj v kapitole od K, neb „kněz," to slovo, počíná sě od K. A tak i o jiných věcech, a nechy-

*) Rkp. nazemi. **) Ostatní čísla tuto se pomíjejí.

buď, jedině ač písař chybí, zle píše počet v zpravidlu, neb sázeje jinde čtenu na mezi, neb proměníli čtenu. Protož prosím vás, písaři, kteří budete psáti, aby sieti těchto vdole psaných nezedrali; nebť by lovčí nepopadli, co by chtěli, i až by sieti ztrhali.

Strana
Adam na dřevě ztratil a Kristus získal. 53 E. 199
Alexander král marnost ukazuje. 78 G. 283
Amen co jest. 25 A. 43
Angel boží zbil sto tisícův a osmdesát a pět tisícov. 46 D. 162
Antikristovy sluhy. 63 B. 235
Baby svódnicě jsú ďáblovy lžice. 77 L. 278
Bázeň brání tresktánie. 66 C. 246
Bati sě nemá dobrý, by jemu mohlo co škoditi, neb bůh obrání. 81 K. 297
Bazeň živostná, t. dobrá, má pět článkov. 30 D. 60
Bazeň jest dvoje. 30 C. 59
Beránek proč znamenává Krista. 39 A. 110
Buoh vidien móz býti trojím obyčejem. 31 E. 61
Boha milovati co jest. 31 C. 60
Buoh skrzě zlé sluhy móž dobré činiti. 6 D. 8
Buoh co jest. 9 B. 12
Buoh jest všemohúcí. 9 B. 12
Buoh neb božstvie údov tělestných nemá. 9 C. 12
Buoh co nemóž, že naň neslušie. 9 D. 13
Buoh nemóž přikazati hřešiti. 36 H. 88
Buoh kterak byl teskliv i bolestiv. 93 D. 335
Buoh hřiechem kterak móž býti urážen. 93 D. 335
Buoh kterak jest odpočinul od diela. 40 V. 135
Buoh milostivě zatratí zlé lidi. 41 F. 141
Buoh kterak má býti milován. 31 K. 62
Buoh syny své treskce. 94 M. 349
Buoh jinak jest v sobě a jinak v jiných věcech. 87 F. 318
Buoh všudy jest. 82 K. 87 F. 304, 318
Boha jinak znají angelé, jinak sprostní, jinak chytří. 87 F. 319
Boha pokušeti jest zlé. 94 V. 354
Bohy jiné kto mají. 33 B. 65
Buoh to jest člověku, co najviece miluje. 33 C. . . . . 65 — 66
Bohy mají rozličné lidé. 33 E. 67
Bohové proč slovu ďábli a modly. 33 B. 65
Bohati, jenž múzie chudé, jsú násilníci. 93 I. 339
Bozstvie tělestným okem nevidíme. 31 G. 61
Bozstvie nenie hmotné neb tělestné. 31 H. 61
Bozie jméno kto nadarmo béře. 63 A. D. 82
Bozieho těla přijímánie dobrým často dobré jest. 92 E. 331

Strana
Božie tělo duostojně přijímá, ktož milosti v bohu přěbývá, ač k oltáři nepřistúpí. 92 G. 332
Božie slovo zmařiti jest hřiech větší než němý. 55 A. 204
Božie jmeno nadarmo berú v naději. 69 E. 85
Božie jmeno bera nadarmo hřěší proti svaté trojici. 83 M. . 109 — 110
Biskup zle všed v biskupstvie nepokaje sě, jeliž vzdá. 56 F. . . . 211
Biskup zlý, lotr a zloděj jest. 56 E. 211
Bojovati chceš-li, zřěď hněv. 47 D. 167
Boj svój nečistě a nedobřě vedú. 47 F. 168
Bojují mnozí zle proti pohanom. 47 E. 168
Bojovati kněžím slušie-li, duovodové jsú. 48 A. 169
Bojovati kněžím neslušie. 48 B. . . . . 169 — 170
Bojující obě straně býváta křivě. 46 B. 161
Bojovati kněz má duchovně. 48 C. . . . . 170 — 172
Bojovati bez hřiecha nemóž brzo. 47 C. 167
Bojoval Kristus, kterak? 47 C. 166
Bojovati slušie světským, kdy? 46 A. 160
Bojovati že by neslušalo, jsú dóvodové. 46 A. 160
Bojovati kto chce, najprvé co má mieti? 46 F. 164
Bojovníci křiví ani viery ani naděje nemají. 46 F. . . . . 163 — 164
Bojovník každý má mieti lásku. 46 C. 161
Bojovníci rozličně hřěšie. 46 B. 161
Blažený jest, kto přikázanie božie plní. 82 L. 304
Blahoslavenstvie co jest. 24 E. 43
Blahoslavený co jest. 24 E. 43
Blekotný člověk velmě jest biedný. 74 A. 271
Bludové o zmrtvých vstání. 23 C. 39
Brániti sě má kněz slovem božím. 48 L. 178
Brániti sě od smrti kněz kterak móž. 49 A. . . . . 184 — 185
Brániti sě kdy slušie. 45 F. 159
Brániti sě mohl Kristus, ale nechtěl. 45 F. . . . . 159 — 160
Brániti sě móž světský. 46 A. 160
Bránie slova božieho kázati i slyšeti. 94 S. 353
Bulla papežova na odpustciech pokánie, najlepšieho kusu, zapomněla, proto aby peněz viece vylúdila. 93 R. 342
Bydlo naše zde biedné a krátké jest. 78 H. 284
Chvály lidé těžce dobývají. 46 E. 162
Chvála světská biedná jest a marná. 70 B. 257
Chleba rozlični od boha prosie. 92 A. 328
Chléb života věčného Kristus jest. 92 D. 329
Chléb, zaňž prosime, jest troj: tělesná potřěba, slovo božie Kristus, a také radosť věčná. 92 A. 328
Chléb slovo božie jest lepší než tělesný. 92 B. . . . . 328 — 329
Chlebem tělesným ďábel hojně krmí kněži, aby potlačil duchovní. 92 C. 329

Strana
Choditi do kostela máme čistě i v něm býti. 82 H. 303
Chlúba jest čtvera. 61 C. 225
Chlúba zákonníkov a kněží. 61 D. 226
Chválé boha všechny věci. 36 D. 84
Chudoba nám na Kristu ukázána. 78 C. 280
Chudého Krista kněžie v chudobě mají následovati. 78 C. 280
Chrám, v chrám jíti v hřiešе smrtedlném, ohavné jest. 82 H. . . . 303
Chrám svatý, bohu velmi vzácný, jest duše svatá. 82 I. 304
Chrámu nechtěl buoh od Davida krále. 48 D. 173
Chrám boží kterak ctie. 82 D. 301
Chudobu kněžie pěti výmluvami zamietají. 78 D. 280
Cizoložstvie aby sě nedopustil, máš tři obrany. 77 E. 275
Cizoložstvie kterak jest těžký hřiech. 55 D. 206
Cierkev svatú apoštolé krví svú sú štěpili. 48 N. 108
Cierkev věřiti, ale ne v ni. 18 E. 26
Cierkev svatá co jest. 18 A. D. . . . . 25 – 26
Cierkev svatá najdostojnějšie stvořenie. 18 B. 25
Cierkev svatá ještě nenie všecka. 18 D. 26
Cierkev svatá na tré sě dělí. 18 C. 25
Cierkev svatá má rozličná jmena. 18 A. 25
Ctíti jest jiné než modliti. 35 A. 72
Ctěnie jest troje. 35 C. 73
Ctnosť má-li kto jednu, má jich mnoho. 40 B. 119
Ctnosti čtyři jsú, na nichž záleží dobrý život. 94 K. 349
Ctíti mají lidé bohati chudé. 41 C. 139
Ctíti máme otce Krista a matku cierkev. 41 C. . . . . 139 – 140
Ctíti mají otce a máteř trojím obyčejem. 41 D. 140
Ctíti otce a máteř učí němá tvář. 42 D. 150
Ctěn kto má býti viece. 43 B. 152
Česky mají sě v Čechách učiti. 40 R. 133
Člověk v smrtedlném hřiešе jest ďábel. 68 C. 249
Člověk pro hřiech jest nestatečný. 36 C. 84
Článek prvý viery. 9. 11
Článek druhý viery. 10. 14
Článek třetí. 11. 15
Článek viery čtvrtý. 12. 16
Článek pátý. 13. 17
Článek šestý. 14. 18
Článek sedmý. 15 19
Článek osmý. 16. 20
Článek devátý. 17 22
Článek desátý. 18 24
Článek jedenadstý. 19 26
Článek dvanadstý. 20. 29
Činiti co máme v neděli. 40 H. 126

Strana
Darmo co bývá. 36 A. 82
Darmo jmeno božie kto béře. 36 A. 82 D. . . . . 82 — 84 — 85
Darmo béřem jmeno božie. 36 F. 86
Den súdný hrozný. 16 D a dolov. 21
Den sváteční co jest. 39 A. 110
Deky přikázanie božieho. 32 A. 63
Dietě když sě urodí, ihned pláče; jest-li pacholík, dic: á, á, á! a děvečka é, é, é! 81 E. 294
Děti zlé duchovnie zmordovati. 94 H. 348
Ďáblóm rozličně lidé slušie. 40 F. . . . . 122 — 123
Den súdný nebude výmluvě. 16 E. 21
Den sváteční vešken kterak má býti. 40 E. 122
Dělati v svátek móž odpustiti prelát. 40 P. 131
Diela která sú zapovědiena v neděli. 40 A. 118
Dielo služebné které slove. 40 C. 120
Diela která mohú býti v neděli. 40 C. 120
Dielo najslužebnějšie hřiech. 40 F. 122
Dluh co jest, na to slovo: Odpusť nám dluhy naše. 93 B. 334
Dlúhověčnosť odplata zachovánie přikázanie božieho. 42 A. 146
Dobroděnstvie veliké božie. 30 A. 58
Dobré jsú všecky věci. 36 B. 83
Dobrému člověku vše jest svaté. 82 L. 304
Dobré čině v hřieše smrtedlném těžce hřeší. 40 M. . . . . 129 — 130
Dosti učiniti za hřiech nemohl člověk, by buoh sě byl nevtělil. 81 G. 295
Duostojenstvie zle přijma zle zpravuje. 56 G. 212
Dosti za hřiechy učiněnie. 93 E. 336
Dosti učiniti nemóžem bohu, otci a mistru. 41 F. 142
Dóstojnější kto jest. 43 B. 152
Dóstojnější jest ten, kterýž jest lepší. 65 H. . . . . 243 — 244
Dóstojné před bohem zavržené jest v světě. 65 H. 243
Dostojná ctnosť jest, ne stav veliký. 65 H. 243
Potknutie nesvé ženy s žádostí zlú a s přivolením, jest hřiech smrtedlný. 77 D. 275
Dóstojnosť světská mnoho hřiechóv má. 78 H. 284
Duše každá v smrtedlném hřieše jest zlý duch. 68 C. 249
Duch svatý co jest. 17 A. . . . . 22 — 23
Duše nemóž nic nasytiti než boh. 31 L. 63
Duch člověka má v svobodě své tři stupně. 95 B. 355
Duch svatý nepřebývá v člověku, jenž jest v smrtedlném hřiechu. 17 D. 23
Duch svatý živí duši, jsa v ní. 17 E. 23
Ducha svatého nevyhánie všední hřiech. 17 E. 23
Duše kterak živie kněžie. 20 B. 31
Jazyk mnoho zlého činí. 61 B. 225
Jazyka kterak má člověk požívati. 62 G. . . . . 231 — 232

Strana
Jeptišky hodiny říekají latině jako straky. 83 E. 308
Jezité slovú svatoprodavači a jest jich mnoho. 93 V. . . . 343 — 344
Ježíš jest spasitel. 10 A. 14
Jiesti v neděli mohú lidé lepe. 39 K. 40 D. 116, 122
Jmeno božie nadarmo berú. 36 A. D. . . . . 82 — 85
Haněnie Lhžnicho. 64 A. 237
Haněnie vščcka trpěl Kristus. 64 A. 237
Hlava jest Kristus cierkve svaté. 18 D. 26
Hněv někdy jest dobrý. 44 B. 154
Hněvivi služie Vehemot, tomu ďáblu. 40 F. 124
Hněv jest boží veliký, kde jest pochlebenstvie a nenie tresktánie. 71 G. 260
Hodiny kněžské nehodné. 83 B. C. 307
Hodovanie nedělnie neb svátečnie hřěšie. 40 I. 128
Holúbek, jenž nad Kristem sě ukázal, nebyl jest duch svatý. 17 C. 23
Hřiechy kto odpúštie. 20 A. . . . . 29 — 30
Hřiechóv odpuštěnie. 19 C. 27
Hřěší někto dobre čině. 40 M. . . . . 129 — 130
Hřiech velmi člověka nuzí. 48 F. 183
Hřiecha kterak jsú lidé účastni. 44 D. 155
Hřiechy kterak kněz odpúštie. 19 D. 28
Hřiechóv nemóž odpustiti kněz, když buoh neodpustí. 20 B. . . . 30
Hřiechóv co má odpuštěnie mieti. 20 G. H. 33
Hřiech každý najprvé jest proti bohu. 93 D. 335
Hřiech smrtedlný co jest, a proč slove smrtedlný. 77 C. 93 C. 274, 334
Hřiechy každý každého pozná na súdě. 70 A. 257
Hřiech sě koná třmi obyčeji. 77 E. 275
Hřiech smrtedlný má při sobě skutek, poškvrnu a vinu. 93 E. . . 336
Hřiechy kněz móž odpustiti, ale ne kdy chce, ani komuž kolivěk chce. 93 N. 340
Hřiech každý smrtedlný má v sobě zamúcenie. 81 M. 297
Hřiechy odpustiti móž každý člověk zde na světě. 93 M. 340
Hřiechy každého člověka pozná veškeu svět. 21 B. 35
Hřiech proč slove těžký. 39 G. 114
Hřiech smrtedlný kto jeden má, má jich mnoho. 40 B. 119
Hřiech smrtedlný nikdy nenie bez přivolenie. 51 B. 77 D. . . 191, 275
Hřiech má hniezdo v srdci, to jest v voli. 51 A. . . . . 190 — 191
Hřiech němý proč slove. 52 B. 194
Hřiech němý pro tři věci jest těžký. 54 C. 201
Hřiechové němí velici jsú. 52 A. 192
Hřiechóm odpuštěnie jest plné, když jest plné pokánie. 93 P. . . . 341
Hřiechóv odpuštěnie světi nesměli sú jistiti nižádnému. 93 L. . . . 340
Hřiech třmi kusy sě plní: vnuknutím, libostí a přivolením. 94 F. . 347
Hřiechu svého bráněnie jest rúhánie. 61 H. 228
Hřěšie lidé tiežc než Adam shřěšil. 38 L. 108

Strana
Hřiechové jsú břémena těžká. 39 H. 115
Hřěšiece smrtedlně v svátek svátku nesvětie. 40 D. 121
Hřěšie lidé najviece v svátek, kterak? 40 F. . . . . 122 — 123
Hřiešný kolik má hřiechóv smrtedlných, tolik pánóv. 40 H. 126
Hřěšie velmi v svátek, v neděli. 40 H a dolóv. . . . . 126 — 128
Hřěší člověk někdy, plně vóli boží. 50 B. 189
Hroziti nemúdřě jest zlé. 72 E. 265
Hry v kostele nemají býti pod zbavením kněžstvie. 82 F. 302
Kázanie nemá opuštěno býti pro zlých horšenie. 66 A. 244
Kazatelé falešní lživí. 10 A. 15
Kazatelé lživí co káží. 94 P. 351
Kacieři u vieře. 28 A. . . . . 47 — 52
Kají sě právě hřiechóv. 19 C. 27
Kánie hřiechóv. 20 G. H. . . . . 32 — 34
Každý musie býti neb žák boží neb ďáblóv. 41 B. 139
Kazatelé lživí a pochlební jsú ocas, jímž hřiech ďábel zakrývá. 71 L. 262
Klaněti jest jiné než modliti. 35 A. 72
Klaněti sě lidem slušie. 35 B. 73
Klaněnie jest troje. 35 C. 73
Klekánie před pány a preláty. 35 D. 74
Klíče dva duchovnie co jsta. 20 G. 32
Klíče svatého Petra co isú. 20 E. 32
Kletba neplatná. 20 D. 31
Kletba neškodná dobrému. 20 C. 31
Kletba co jest a proč má býti. 68 F. 251
Kletba křivá kletému na duši neškodí. 68 F. . . . . 251 — 252
Kletý má sě báti preláta. 68 G. 252
Kletý nevinně proč sě má kletby báti. 68 F. 252
Kletbu nevinný má míle trpěti. 68 G. H. . . . . 252 — 253
Kletý jest každý smrtedlný hřiešník. 68 H. J. 253
Klne sě sám kněz na primě, který je v smrtedlném hřiešě. 68 K. . 253
Kleti kterak móž kněz a žehnati, a sám jsa zlořečený, die svatý Řehoř. 68 K. 253
Kletému neumnému jest kletba prospěšna. 68 L. 254
Kletbu kněžskú a žehnánie buoh zamietá. 68 L. 254
Klamají kněžie lid, blažiece jej. 71 K. 262
Kněz kterak těmi kliči otvierá. 20 G. 33
Kněz kterak smilstvím hřěší těžce. 55 C. 205
Kněžská lúpež chytrá velmi škodná. 58 D. 220
Kněžská řehola neb zpráva k spasení. 78 D. 280
Kněžie súdní z hřiechuov nejsú vymluveni. 93 H. 338
Kněžie s ženami bydleti nemají. 77 G. H. 277
Kněžské s ženami obcováníe svatý Bernard vypisuje a práva braníe. 77 J. 277
Kněžie čím sě chlubie. 61 D. 226

Strana
Kněžie pastýři netreskci, hyběti jim. 66 B. . . . . 245 — 246
Kněžie proč slovú volove tučni. 63 C. 236
Kněžie mají největší rozkoš. 58 E. 220
Kněžie služi-li Bél, tomu bohu. 40 F. 123
Kněžie jsúce zle živi, ač ústy vyznávají Krista, však tanec vedú Antikristov. 59 B. 222
Kněžie súdní, a jenž nutie chudé, jsú zloději, lotři a svatokupci. 93 H. 338
Kněz zle všed vuobrok nebrzy sě pokaje. 56 G. 212
Kněz neb biskup, vstúpiv z lakomstvie v obrok, na věky bude zatracen, nesstúpí-li před smrti. 56 F. 211
Kněz každý, jenž jest pro zbožie, neb pro chválu, neb pro tělestné bydlo v kněžstvie neb v biskupstvie vstúpil, jest zloděj a lotr. 56 F. 211
Kněži mnoho lotrov, vedlé slova Kristova. 56 G. 212
Kněz každý zlý jest zloděj a lotr. 56 E. 211
Kněžie čím jsú bohatéjší, tiem méně prospievají. 48 Q. 182
Kněžie by byli chudi, nesahali by na ně světští. 48 Q. 182
Kněžím neslušie bojovati. 48 B. 169
Kněžstvie jest nehoden vinný smrti. 48 D. 173
Kněžske oděnie sjedná-li sě s Kristovým. 48 F. 175
Kněžské oděnie k boji které jest. 48. K. 178
Kněžie trojím obyčejem pány nuzie. 48 Q. 182
Kněži málo by bylo, kdyby chtěli Krista následovati. 48 R. . . . 182
Kněži málo dobrých ukazují světi. 48 R. 182
Kněz zlý k niečemuž sě nehodí. 93 H. 338
Kněz kupciti nemá, neb co jest na laika lichva, to na kněži kupectvie. 58 B. 219
Kněz lichevný má kněžstvie býti zbaven. 58 B. 219
Kněži nemají trpěti páni smilstvie. 40 S. 134
Kněžským neřadem jsú světští vinni. 40 T. 134
Kněžie, neřadní úředníci. 40 T. 134
Kněžstvie nehoden kto jest. 45 D. 158
Kněžie v kostele mají sě nehodně. 82 B. C. 300
Kniežata mají lid puditi, aby neděli světili. 40 Q. . . . . 132 — 133
Kniežata, páni, obec mají kněži tresktati. 40 S. 134
Knihy nemají býti zlatem okovane. 34 E. 72
Kostel k čemu jest ustaven, co má křesťan v něm činiti a nic jiného. 82 G. . . . . 302 — 303
Kostelnie nekazeň od zákov. 82 E. 302
Kostelnie ohavnosti od kněží. 82 D. 301
Kostel jest miesto zvláště hodné k modleni. 82 A. 299
Kostelna příprava pase čichy. 35 G. 77
Kostelnie přielišnosť. 35 I. 78
Kosti svatých proč ukazují. 35 K. 79

Strana
Kostel kterak ctie zle. 40 N. 130
Kristus sebe ponížil tak velmě, jako sě Adam křivě povýšil. 81 H. . 295
Krádeže tělestného hrubě mstie, a duchovnicho nic. 56 D. . 209 — 210
Krádežník jest každý smrtedlný hřiešník. 56 B. C. . . . . 208 — 209
Král Ezechiáš dobrý modly kazil, hada měděného zetřěl. 46 D. . . 162
Královstvie nebeské rozličné věci znamenává v pismě. 90 A. . . . 322
Krašší chtiec býti, než buoh dal, jsú modlosluhy. 33 F. 168
Krádež jest troje. 57 A. 213
Krádež co jest. 56 A. 208
Kristus kámen urážky zlým. 66 A. 245
Kristus co jest. 10 C. 14
Kristus z mrtvých vstal. 22 A. 36
Kristus proč sě připodobnuje k beránku. 39 A. 111
Kristovo rozenie dvoje. 28 A. 48
Křesťané sloveme od Krista. 10 C. 14
Krista proč znamenává Šalomún. 48 E. 174
Kristus jest hlava cierkve svaté. 18 D. 26
Kristus proč slove prvovstánek. 22 B. 37
Kristus vyhnal z chrámu zlé. 40 O. 131
Kristovo tělo jiesti jest, v něm milostí přěbývati. 92 G. 332
Kristus kterak jest ukrutně trpěl. 93 D. 335
Kristóv jest trój příchod: vtělením, a dušě milostí navštievením, a k súdu posledniemu. 90 B. 323
Kristóv bojovník kterak vítězi. 47 C. 166
Kristus kterak jest bojoval proti ďáblu. 47 C. 166
Kristus na kříži obdržal, co Adam na dřěvě ztratil. 53 E. . 199 — 200
Krista následovati co jest. 92 F. 332
Křivého svědka pomsta, jenž bohem hrzie, súdcí klamá a bližniemu škodí. 60 A. 223
Křiví svědkové odpustky dávají často, by měli rukojmě. 60 B. . . 224
Kristus příkladem učí ctíti otcě a máteř. 42 E. 150
Křest jest trój. 28 B. 50
Křesťané jinak mají neděli světiti než židé. 40 Y. 136
Kupci jsú obecně lichevníci. 58 A. B. . . . . 217 — 219
Laje-li dietě otci neb mateři, má zabito býti. 41 G. 142
Lajice ženy svým dětem, těžce hřěšie. 68 D. 250
Lakomstvie jest zjevné kněžské. 65 G. 242
Lánie proč sě má každý varovati. 68 A. B. . . . . 248 — 249
Lánie těžký hřiech. 68 A. B. C. D. . . . . 248 — 250
Láti nemáme nižádnému stvoření. 68 C. 250
Lenochové neb lení slúžie Šathanovi. 40 F. 124
Leží mezi světskými jest rúhánie mezi kněžími. 72 E. 265
Láska má šestnadste kusov. 46 C. 161
Lazarovo vzkřiešenie. 20 B. 30
Lidé hlúpí pasú čichy v kostele. 35 G. 77

Strana
Lidé múdří rozum pasú. 35 G. 77
Lidé troji mají boha v svátek ctiti. 40 V. 135
Lichva jest krádež veliký. 57 C. 213
Lichevník kto jest a kterak hřeší. 57 C. 214
Lichva božie jinaká jest než lidská. 57 E. . . . . 215 — 216
Lakomci služie Mamon ďáblu. 40 F. 122
Lichva kak jest nepoctivá, škodlivá a těžká. 57 F. 216
Lichva rozličná kterými obyčeji běží. 58 A. 217
Lichvu žak bera nemóž býti knězem, a kněz lichevný má býti kněžstvie zbaven. 58 B. 219
Lichvy výmluva. 57 D. . . . . 214 — 215
Lotr jest každý, ktož drží dóstojenstvie a smrtedlně hřeší. 56 E. 210
Lúpež co jest. 56 A. 208
Lúpež kněžský svatokupectvie veliký hřiech. 58 C. D. . . . 219 — 220
Machomet pro panovánie od viery mnohé odvedl. 48 N. 150
Malují v domiech zlé radějšě nežli dobré. 35 H. . . . . 77 — 78
Malovanie potvor. 35 H. 78
Marné tracenie v svátky. 40 J. 128
Marnosť veliká v světě. 78 F. . . . . 281 — 283
Marnosť Kristus krátce ukázal. 78 G. 283
Maria stála za všechny preláty i za kostely. 42 F. . . . . 150 — 151
Marnosť král Eklesiastes, jiným jmenem Šalomún, vypisuje dobře. 78 F. . . . . 281 — 282
Manželka smilna co chytrosti pro smilstvie vydá. 54 F. . . . 202 — 203
Manzelstvie dobrého znamenie jest, když manželé řádně spolu bydlé. 54 B. 201
Manželský skutek móž hodný býti trojím obyčejem. 53 B. 197
Manželstvie co jest a co znamenává, a proč má býti. 53 C. 197 — 198
Manželstvie tři věci dobré v sobě má. 53 D. . . . . 198 — 199
Manželstvie kdy jest skonané mezi mužem a mezi ženú. 53 C. . . 198
Manželstvie proč má býti zvláště. 54 A. 200
Manzelé paterým obyčejem hřešie. 54 A. 200
Máti má milovati dietě. 43. C. . . . . 152 — 153
Máteř má dietě ctíti, proč? 42 B. 148
Mátě kterakú práci má s dietětem. 42 B. 148
Matku ctíti Kristus příkladem učí. 42 F. . . . . 150 — 151
Maria u veliký pátek vieru zdržela. 42 F. 150
Mátě má učiti dietě božiemu přikázaní. 29 B. C. 53
Meč i každa věc jest všech spolu v cierkvi svaté. 48 J. . . 176 — 177
Meče dva mají-li knězie. 48 F. 175
Meče dva má cierkev svatá. 48 G. 175
Meč páni nesú, aby nad zlými mstili. 48 H. 176
Mečem duchovním braniti sě má kněz a sieci. 48 L. . . . . 178 — 179
Meče duchovnicho kto požívá, jest zlořečený. 68 M. 179
Milosrdní skutkové duchovní. 41 J. 144

Strana
Milosrdní skutkové kteří jsú. 41 E. 140
Milostivě ale nemilosrdně bóh muči zatracencě. 41 F. 141
Milosrdenstvie božie veliké kterak má člowěk wážiti. 81 F. 294 — 298
Milowati proč Krista. 10 C. 14
Milowánie jest dwoje. 32 A. 63
Milowati boha co jest. 31 C. 59
Milowánie zlé brání tresktati. 66 B. 245
Milowati i hněwati sě móž spolu člowěk s člowěkem. 44 C. 154
Miluje neprávě bližnieho, ktož ho miluje wiece proč než proto, že jest božie stwořenie. 44 C. 154
Milován kterak má býti bóh. 31 K. 62
Milowati stwořenie řádem, kterak? 31 K. . . . . 62 — 63
Miesto swaté nečiní člowěka swata, ale člowěk swatý činí miesto swaté. 82 K. 304
Milowati koho má člowěk wiece. 44 G. 156
Miesto modlenie ukázal pán Kristus. 82 A. . . . . 299 — 300
Mysliti o bohu dobré jest člowěku. 31 J. 62
Myšlenie zlá máme zbíti o Krista jako dietky o kámen. 94 H. . . 350
Mluwenie jest troje: myslí, ústy a skutkem. 59 A. 221
Mluwiti ostražitě má člowěk. 72 A. 262
Mluwenie prázdné jest welmi zlé. 72 A. 262
Mluwie proti bližniemu křiwé swědectwie každý w smrtedlném hřiesě. 59 A. 221
Mluwie zwláště proti bližniemu trojím obyčejem. 59 C. 222
Mluwenie hřiech trojí sě, neb jest proti bohu, proti bližniemu a proti sobě. 59 A. 221
Mluwenie mnohé zlé proti bližniemu. 62 A. . . . . 228 — 229
Mlčenie a zwláště kněžské owšem biskupské od prawdy jest zle. 62 H. 232
Mlče prawdy laik, již jest poznal z pisma, jest zrádcě prawdy. 62 J. 233
Mnohomluwenie nebrzo jest bez hřiechu. 74 A. 271
Modliti sě co jest. 34 B. 69
Modliti sě obrazóm slušie-li. 34 A. 69
Modlitba proč má býti, jest osm příčin. 84 A. 308
Modlitba hlasitá, aby byla dobrá, slušie k nie šestera wěc. 83 E. . 308
Modlenie srdečné bez úst mluwenie jest dobre. 83 D. 307
Modlenie nesrdečné ústy jest posmiewanie a rúhánie božie. 83 D. . 307
Modlitba sě počíná. 80 A. 288
Modlenie dlúhe kterak jest dobré. 80 B. . . . . 289 — 290
Modlitby způsobenie. 80 A. 290
Modlitba dlúhá kterak lidi klamá. 80. B. 290
Modlitba co jest. 81 A. 291
Modlitebník nebýwá uslyšien pro mnoho wěci. 85 A. 309
Modlitby nedostatek třmi wěcmi jest. 85 C. 311
Modlitba Kristowa Otčenáš jiné modlitby w pěti wěcech přesaha. 86 A. 311

Strana
Modlitby Otčenáš neriekáme, bychme všedně nehřešili. 86 B. . . . 312
Modlitba Kristova jest bez nedostatka. 86 C. 313
Modlitba Kristova jest krátká pro mnohé věci. 86 D. 313
Modlitbu Kristovu najlépe řiekú, ktož u větčie milosti a v pokoře
ji řiekú. 86 E. 313
Modlitba Otčenáš vykladá sě. 87 A. . . . . 314 — 315
Modlitba Otčenáš má sedm proseb, jakož sedm darov ducha svatého
žádáme. 88 A. 319
Modlitba krátce vyložena. 88 A. 95 D. 96 A. . . . . 319, 356 — 357
Modloslužení co jest. 33 B. 65
Modly jsú rozličným věcem. 33 D. 67
Modlosluh mnoho křesťanov jmenem. 33 F. 68
Modloslužení pyšní páni a kněžie přijímají. 33 F. 68
Modlosluhy jsú, jenž popravují sebe. 33 G. 68
Mnich Sergius blud pohanský uvedl. 48 N. 180
Monstranci co jest? ukazadla proč dělají? 35 K. 79
Mstie lidé pro svá ustavenie viece než pro božie. 42 C. 149
Modlenie kněžské jest dosti oškapělé. 82 B. 300
Modlitba hlasitá vzácna nenie, když sě s modlitbú srdce nesjedná.
83 B. 306
Modlenie čas vždy jest, ale zvláště v svátek a najprvé v neděli.
83 A. . . . . 305 — 306
Modlitba má dvě křídle. 81 B. 292
Modlitby miesto zvláštnie jest kostel. 82 A. 299
Modlenie kněžské odplata kaká jest. 82 C. 300
Modlenie v duši čisté kdež kolivěk jest vždy dobré. 82 J. 304
Modlenie jest troje. 35 C. 73
Moci býti synem božím větčie jest moc než moci býti papežem neb
králem. 8 B. . . . . 10 — 11
Moc hřiechy odpustiti. 20 A. 29
Mrzkomluvenie jest ot ďábla. 76 A. 273
Msti páu boh ihned hřiechu nad člověkem, ale on to(ho) nezna-
mená. 93 C. 334
Muky věčné veliké. 78 J. 285
Mučedlnici poslednieho času proč budú dóstojnější. 94 T. 354
Muž velmě jest biedný, jimž žena pro smilstvie vládne. 54 E. . . . 202
Naděje přielbice jest, a jest čtvera. 48 K. 178
Nadarmo berú lidé dary a jmeno božie. 36 F. 86
Nadarmo jmeno božie běřem v řeči. 36 F. 86
Naději kterak mařie lidé. 36 E. 85
Naději máme mieti velikú k milosrdenství božiemu, proč? 81 J. . . 296
Následovati Krista co jest. 92 F. 332
Násilnici a ukrutnici jsú bohati, kteříž hrdlují dlužníky. 93 J. . . 339
Násilé panně učiněné těžké jest, proč? 55 C. 205
Naučenie nemá nižádný zavrci. 41 K. 144

Strana
Násilné bránie cizích věcí co jest. 56 A. 208
Následníky Kristus také chce mieti. 71 C. 259
Nebesa v písmě co slovú. 87 E. 318
Neděle proč jest přeložena od soboty. 39 C. 112
Neděle proč má býti svata. 39 C. 112
Neděle jest den slavný. 39 D. 113
Neděle zachovánie jest troje. 39 E. 40 E. 113, 122
Neděle ženy kterak nesvětie. 40 J. 128
Neděle kto nectie. 90 H a dolov J. . . . . 126 — 129
Neděle proč slove. 39 E. 114
Nedělnie odpočinutie. 39 J. 40 E. 115, 122
Nehodnosť kněžstvie činie války. 48 D. 173
Nemoc, v niž sme upadli pro hřiech, kak jest veliká. 81 D. . . . 293
Nekázeň v kostele žáci a kněžie kterú činie. 82 E. 302
Nenáviděti otce neb jiného člověka pro hřiech jest ho milovati. 44 D. 155
Nekánie hřiechóv konečnie jest najhoršie zlé. 95 C. 356
Nepřietelé člověka tři jsú. 95 C. 356
Nepřietel veliký pochlebník. 71 A. 258
Nenávisť někdy jest dobrá. 44 B. 154
Neposlušný otcě má trpěti. 41 G. 142
Nestatečnosť člověka. 36 C. 84
Nepřietel ten jest největší, jenž k hřiechu člověka tiehne. 59 D. . 223
Nepřietele jměnie jest druhdy úžitečné. 94 B. 345
Nezabiti přikázal buoh. 44 A. 153
Němý hřiech proč slove. 52 B. 194
Němý hřiech proč jest veliký. 52 C. . . . . 194 — 195
Němí hřieši kteří jsú, a že mají proti nim kázati. 52 A. 192
Němý hřiech proč jest těžký. 54 C. 201
Nohy duchovnie kto má obúti. 48 K. 178
Noviny lživé zlé. 72 B. 264
Núze činí všecky věci ku požitku obecny. 56 D. 210
Obrance najlepší bóh. 81 L. 297
Obrazy kterak máme ctíti. 35 F. L. . . . . 75 — 81
Obrazóm slušie-li sě modliti. 34 A. 69
Obětí proč buoh nelibí našich. 40 L. 129
Oběť kněžskú kterak buoh zamietá. 40 L. 130
Obcovánie svatých co jest. 19 A. . . . . 26 — 27
Obcovánie mužóm s ženami zlé věru, i zasě také ženám s muži. 77 G. . . . . 276 — 277
Obrana proti ďáblu a hřiechu vypuditi žádosť hřiecha zanepráždněním dobrého myšlenie. 94 G. 348
Obrazi v starém zákoně proč sú nebyli. 34 D. 71
Obrazi čemu sě hodie. 34 C. 70
Obrazu co nepřislušie. 35 B. 73

Strana
Očima dobre jest přivierati. 39 F. 114
Odpočinuti od diela které věci mají. 40 Q. 132
Odpočinutie pravé. 39 H. 115
Obžerní služie tomu bohu Bél. 40 F. 123
Obyčeje které mají v kostele zlé. 40 N. 130
Odpočinutie nedělnie co znamená. 40 D. 121
Odpuštěji hřiechy, kto? 20 A. . . . . 29 — 30
Odpuštěnie jisté hřiechov co má mieti. 20 G. H. . . . . 32 — 34
Odpuštěnie hřiechov jest plné, když jest pokánie plné. 93 P. . . . 341
Odpuštěnie hřiechov světu nesměli jistiti nižádnemu. 93 R. 342
Odpustky jisté buoh dává právě kajícím. 93 P. 341
Odpustky kněžie najímali, aby utěžali. 93 S. 342
Odstupují od pravdy mnozí. 94 R. 352
Odpustkové hřiechov jistí. 20 H. . . . . 33 — 34
Odpustiti bližniemu kto nechce, buoh jemu neodpustí. 93 F. . . . 337
Odpustiti svárlivému dluh peněžný. 93 G. . . . . 337 — 338
Odpustiti máme svým vinníkom pro mnohé věci. 93 K. 339
Odpustiti móž člověk vinu proti sobě učiněnú, ale viny proti bohu učiněné nemóž. 93 L. 340
Odpustiti móž každý člověk zde na světě hřiechy, to jest viny. 93 M. 340
Odpustkov dávaním od hřiechov i muk mnoho lidí klamají. 93 O. . 341
Odpustkóv takých, jako dávají nynie kněžie, nižádný svatý nepoložil v písmě. 93 P. 341
Odplata pro zachovánie přikázanie čtvrtého. 42 A. . . . . 146 — 148
Odplata, kto ctie otce a matku. 42 G. 151
Odplatiti trojím nemóžem. 41 F. 142
Oděnie knězské v železe. 48 F. 175
Oděnie kněžské právé. 48 K. 178
Oděnie ktož kolivěk má duchovnie, svítězi. 48 K. 178
Ohavnosti dvanadste zákonníčich. 72 D. 265
Ohavnosť v kostelí(ch) od kněží, která jest? 82 D. 301
Ohavné jest jíti do kostela v hřieše smrtedlném. 82 H. 303
Oheň věčný hrozný. 78 J. 285
Oklamánie lidské od kněží. 71 K. 262
Oplzlosť v mluvení jest velmi šeradná. 75 A. 272
Oslice mluvila a proroka tresktala. 65 F. 241
Opatrnosť jest ctnosť, jíž člověk rozum zpravuje, aby nic zle neučinil. 94 K. 349
Otec v písmě jest, proč a kto slove. 87 B. 315
Otčenáš vykládá sě. 87 A. . . . . 314 — 315
Otce máme ctiti trojím obyčejem. 41 D. 140
Otcě kterého máme viece milovati. 43 A. 151
Otcové proč slovú kněžie. 41 A. 138
Otec má děti milovati. 43 C. 152
Otec náš že buoh sě nazval, velika milosť. 87 C. 316

Strana
Otce proč Kristus v zemi nenazval. 41 A. 138
Otec má učiti děti přikázaní božiemu. 29 C. 53
Otec rozličně móž býti, kto? 41 A. 138
Otvierá nebesa kněz, kterak? 20 E. 32
Pán velmi dobrý jest bóh. 31 D. 60
Pán najmilejší a najlepší jest buoh, jemuž opustiec pomoci lidské, máme slúžiti. 31 K. 62
Pány maji kněžie i lid navesti, aby svátek ctili. 40 Q. 132
Páni pyšní a kněžie jste modly, jenž dáte před sebú klekati. 33 F. 68
Páni mají zákon dobrý. 40 R. 133
Pány mají kněžie zpraviti. 40 S. 134
Páni mají brániti kněžím plésti sě v úřad svój. 48 O. 180
Páni kterak hřěšie nad svými poddacími. 42 C. 149
Papež proč slove svatý. 6 E. 8
Papežem lidi strašie kněžie. 6 F. 8
Papež bóh světský nenie. 7 C. 10
Papeži věřiti, kterak a kdy? 6 C. 8
Papež Blažena. 6 C. 8
Papež nenie bóh, ale jest-li živ apoštolsky, tehdy jest dobrý. 94 R. 352
Papež svárov nebrání domácích. 69 E. 256
Papež plískánie práv dopustí, ale svatého písma nedopustí. 69 F. . 256
Papež proč slove otec svatý. 41 A. 138
Pekla sú čtyři byla. 13 A. 17
Pekla ještě zlým ostala. 13. C. 18
Panna oplzlá co obyčejov zlých má. 54 H. 203
Panny porušenie kterak jest těžký hřiech. 55 E. 206
Políbenie ženy nesvé s žádostí zlú a přivolením jest hřiech smrtedlný. 77 D. 275
Pochlebníkóv pln jest svět kněží, zvláště jenž lid blažiece řeči klamají. 71 K. 262
Pochlebníci velicí jsú kněžie. 71 C. 259
Pochlebují mnozí, aby hřiech vedli. 71 D. 259
Pochlebenstvie kde jest, tu jest hněv boží. 71 G. 260
Pochlebenstvím nynie jsú lidé zkaženi. 71 K. . . . . 261—262
Pochlebníci podušky kladú a sieti rozbíjejí těm, jimž pochlebují. 71 H. 261
Pochlební kněžie jsú sledníci ďáblovi. 71 H. 261
Pochlebenstvie Kristus velmi tupil. 71 E. 260
Pochlebenstvie zlé a co jest. 71 A. 258
Pochlebenstvie, jímž pochlebují člověku, má sě člověk velmi varovati 71 E. 260
Pochlebník jest ďáblov kupec. 71 J. 261
Pochlebník jest ďáblova dojka. 71 F. 260
Pochlebník jest sladký nepřietel. 71 A. 258
Pochlebují, proč? Tudiež. 258

Strana
Pochlebenstvie slove olej hříešníka. 71 A. 258
Pochlebník jest najvtupnější ďablov řečník. 71 H. 260
Pochlebují mnozí pro své pozitky. 71 B. 258
Početie Kristovo. 11 A. 15
Podobenstvie člověka k bohu. 31 F. 61
Pomnieti svátek světiti proč buoh zvláště přikázal. 40 X. 136
Pomsta toho, jenž nectí otce a matky. 42 G. 151
Pochodí duch svatý od otce i od syna. 17 B. 23
Pomsta hřiechu hrozného. 78 J. 285
Pomoc člověka proti ďáblu mnohá jest. 94 G. 348
Pokušenie přepuštie buoh pro odplatu větší. 94 B. 345
Pomsta božie nemeškú nic, kdy člověk shřěší. 93 C. 334
Plače každý, když sě narodí. 81 E. 294
Pokánie pravé jest hřiechóv želeti, nechtěti hřěšiti a přikázanie božie plniti. 93 P. 341
Pokánie tři má kusy tyto: bohu zpovieďánie, srdečné želenie a dosti učiněnie. 93 P. 341
Pokánie pravé ma odpuštěnie jisté. 20 G. H. 33
Pokoj Kristus miluje. 69 B. 254
Pokušenie větčie spadá na ty, kteříž bohu viece slúžie. 94 J. . . . 348
Pokušenie, jimž boha pokušeji, co jest. 94 V. 354
Pokúšie buoh člověka zamúcením neb bolestí pro pět věcí. 94 O. . 351
Pokušenie zlí ďablovi synové protivného nemají. 94 L. 349
Pokušením synové boží sě těšie. 94 K. L. M. . . . . 349 — 350
Pokušením synové boží mají veseli býti. 94 N. 350
Pokušením kto chtie zuřati, kteréž buď, zle činie. 94 D. 346
Pokušením zkúšen velikým setrvaje má velikú odplatu. 94 C. 345 — 346
Pokušenie jest jiné než uvedenie v pokušenie. 94 C. 345
Pokušenie spravedlivé jest na člověku hřiešném. 94 B. 345
Pokušenie bývá trojím obyčejem. 94 B. 345
Pokušenie co jest. 94 A. 344
Pokušenie nižádné neškodí, když člověk nepřivolí. 94 E. 346
Poslúchati boha najprve, a nižádného ve zlém. 30 B. 59
Poslúchati prelátov a starších, v čem? 36 H. J. . . . . 87, 89 — 91
Poslušenstvie jest dvoje. 36 J. 88
Poslušenstvie bohu najlepšie, proč? 36 J. 89
Poslušenstvie troje. 36 K. 91
Poslúchati boha proč máme. 29 D. 54
Poslúchati mají děti rodičov. 41 G. 137
Poslúchati nemá ve zlém syn otce. 41 H. 143
Poslušenstvie přiestup nižší člověka. 36 J. 89
Posmievánie někdy jest hodné. 70 A. 256
Posmievanie v súdný den zlí budú trpěti. 70 A. 257
Pověsti lživé mnoho zleho činie. 72 B. 264
Požehnaní v súdný den. 16 G. 22

Strana
Pozná každý všeho světa hřiechy. 21 B. 35
Potvor malovánie v klášteřiech. 35 H. . . . . 77 — 78
Požehnaný jest každý, jenž přikázanie božie plní. 82 L. 304
Poznáme v súdný den hřiechy všechny. 70 A. 257
Poznánie jest dvoje. 24 C. 42
Pravdy kto ustúpí božie, běda jemu. 29 F. 55
Pravda nemá býti opuštěna pro pohoršenie. 66 A. . . . . 244 — 245
Pravdy vyznánie láčí rózno přátely. 63 B. 235
Pravdy kto nesmie kázati a brániti, jest zrádce pravdy. 62 J. . . 233
Pravda konečně vysvobodí. 5 D. 7
Prázdného slova jest počet dáti každého. 36 G. 87
Přijde súdit Kristus. 16 A. 20
Přikázanie najprvnějšie a největčie. 31 B. 59
Přikázanie prvnie. 33 A. 64
Přikázanie druhé. 36 A. 82
Přikázanie třetie. 39 A. 110
Přikázanie čtvrté. 41 A. 137
Přikázanie páté. 44 A. 153
Přikázanie šesté. 51 A. 190
Přikázanie sedmé. 56 A. 207
Přikázanie osmé. 59 A. 221
Přikázanie deváté. 77 A. 274
Přikázanie desáté. 78 A. 279
Přikázanie božie lehké jest. 29 B. 53
Přikázanie božieho naplněnie v nebesiech. 24 D. . . . . 42 — 43
Přikázanie božieho zde nižádný nenaplní bez nedostatka. 24 D. 42 — 43
Přikázanie aby držal člověk, má popuzenie mnohá. 29 A. 52
Přikázanie božie kto drží, jest požehnaný. 29 D. 54
Přikázanie své buoh velmě přikázal. 29 B. 53
Přikázanie božie mají otec a mátě děti učiti. 29 B. 53
Přikázaní všech desieti krátké vyložení. 79 A. 286
Přikázanie božieho kto nedrží, jest ve všem zlořečený. 29 F. . . 55
Přikázanie božie aby držal, má tebú hnáti dobroděnstvie božie. 30 A. 59
Přikázanie starého zákona v etnostech stojí ještě. 39 B. 111
Přikázanie křesťané lepí mají držeti než židé. 39 B. 111
Přikázanie kto jedno přestúpil, všecka je přestúpil. 40 B. 119
Přikázaní tolik jest božích, kolik jest dobrých věcí. 32 B. . . . 64
Přikázal buoh v starém zákoně něco v podobenstvi a něco jinak. 39 A. 110
Přikázati hřešiti člověk nemá a bóh nemóž. 36 H. 88
Při svú najlépe jest poručiti bohu. 40 J. K. L. . . . . 128 — 129
Přebývati duchu svatému v člověku. 17 D. 26
Přietel věrný jest, jenž brání hřešiti. 44 B. 154
Přísaha co jest a přisahati. 37 A. 93
Přisahati skrzě které kolivěk stvořenie vždy jest boha na svědectvie bráti. 37 B. 94

Strana
Přisahá-li kto k jinému úmyslu, než ten mieni, jemuž přisahá, křivě přisahá. 37 B. 94
Přísahu kto přijímá od druhého, pudě ho, mordeř jest ten každý. 37 B. 95
Přisahati křivě jest, s úmyslem zklamánie lháti, s přidánim přísahy. 87 C. 95
Přisahati příslušie-li člověku. 38 A. 97
Přísaha aby byla hodná, musie mieti tři podpory. 38 B. 99
Přísaha bývá pro dobré, aby bylo, a pro zlé, aby nebylo. 38 B. . 99
Přisahati ktož nikoli nechce, hřeší. 38 C. 100
Přísahy hajie officialové a juristé. 38 D. 101
Přisahači kakú mají výmluvu. 38 E. 102
Přisahati na stvoření. 38 F. 103
Přisahačův pomsta. 38 F. 103
Přísaha na boha učiněná vięce než na stvoření. 38 G. 105
Přísaha nekažďá má držiena býti. 38 H. 105
Přísaha každá lživá jest smrtedlný hřiech. 38 J. 106
Přísaha bezděčna zavazuje-li? 38 K. 107
Přiseżnik křivý jest každý, jenž smrtedlně hřeší. 38 M. 109
Přiseżnici křivi zvlaště hřěšie proti synu božiemu. 38 M. 109
Propadla sě města pro hřiechy. 52 A. 192
Pro mnoho věci bývá přísaha hodná. 38 B. 99
Pro pokoj vtělil sě syn boží. 49 B. 186
Prvovstánie jest Kristus. 22 B. 37
Prositi máme jedné za to, což sě bohu hlí. 91 E. 327
Prosby nedostatek na trém záleží. 85 C. 311
Prosie chleba u boha někteří jako děti a druzí dorostlí. 93 A. . . 333
Pýchú každý smrtedlný hřiešník majprvé hřeší. 35 E. 75
Pyšni slúžie Luciperu. 40 F. 123
Pyšni nemají býti ciesařové, králi i jiní, proč? 87 D. 317
Rada zlá jest veliký hřiech. 63 A. 234
Rada k bojování jest nebezpečná. 63 A. 234
Radosti věčné zbavenie jest muka najvětčie. 78 K. 285
Radost věčná. 24 A. B. . . . . 41 — 42
Řeč českú již sú zkazili němčinú. 40 R. 133
Řeči česky měly by sě (učiti) děti v Čechách. 40 R. 133
Řečnici kterak jsú velicí zlosynové, ukazuje svatý Bernard. 69 E. 256
Reptanie proti pokušení nenie dobré. 94 D. 346
Reptánie proti bohu jest nepravé odmlúvánie. 61 E. 226
Repták velmě blúdí. 61 E. 226
Reptánie jest zvláštní hřiech dětem. 61 F. 227
Reptati nemáme pro mnohé věci. 61 G. 227
Repcí lidé nemúdřé pro mnohé věci. 61 G. . . . . 226 — 228
Rodu jednoho jsme všichni, protož nemame býti pyšni. 87 D. . . 317
Rodiči mají děti milovati. 43 C. 152

Strana
Rodiči mají děti tresktati. 43 C. 153
Rozkoš největší mají kněžie a zákonníci. 58 E. 220
Rozvázáni jste, řiekáť kněz; ne: Rozvázám. 20 F. 32
Rozenie Kristovo dvoje. 28 A. 48
Rúcho lepšie v neděli proč mohú nésti. 39 K. 116
Rúhánie jedno jest svého hřiechu bráněnie. 61 H. 228
Rúhánie trojím obyčejem bývá. 61 A. 224
Rúhánie pro mnohé věci jest těžký hřiech. 61 B. 225
Rytieř pravý kto jest. 47 B. 165
Seděti na pravici co jest. 15 A. 19
Skryl tři věci před námi boh. 16 C. 21
Skryto jest zatracenie před zlým, proč? 16 C. 21
Skrovnosť jest ctnosť, již člowěk má. 40 B. 119
Skutek vždy ma býti v lásce učiněn. 46 C. 161
Slib ve zlém nemá držien býti. 73 A. B. . . . . 266 — 267
Slib dvojím obyčejem bývá. 73 A. 266
Slibu příčiny, aby byl držen, jsú čtyři. 73 A. 266
Slibu, jenž jest upřiemo k ctnosti, nemóž ani buoh rozhřěšiti. 73 B. 267
Slibuji mnozí kněžem býti, jsúc nehodni. 73 C. 267
Slib panenstvie i vdovstvie má vždy držien býti. 73 D. 268
Slib s rozmyšlením buď vyřčen hlasem, nebť vždycky vieže. 73 E. . 269
Sliby roztýkati a v nich raditi, těžké jest. 73 F. 269
Slibu mnohému mož býti polechčenie. 73 F. 269
Slibovati žena, manželka a děti a poddaní, bez vóle starších, některých věcí nemohú. 73 G. 269
Slova prázdného pro mnohé věci má sě člowěk ostřichati. 72 A. C. . . . . 262 — 264
Slova pověstného lživého pověstníci by měli pomstu. 72 C. 264 — 265
Slova ta kak sě rozumějí: Co svieżete na zemi, bude svázáno. 20 D. 31
Slovo prázdné jest slovo dobré bez úžitku pověděné. 72 A . . . 262
Slovo prázdné které jest, z něhož počet dáme. 36 G. 87
Slovo pověstné obecně jest hřiešné. 72 B. 264
Slovo hrozenie nemúdrého jest zlé. 72 E. 265
Služebné dielo které slove. 40 C. D. . . . . 120 — 121
Sluha boží věrný má utěšenie i utrpenie. 80 M. 298
Slúžie ďáblóm rozličně lidé. 40 F. . . . . 122 — 124
Slúžil pán Jezús věrné člowěku. 11 B. 16
Smrtedlný hřiech velmi škodi. 19 B. 27
Smrtedlný hřiešnik každý jest modlosluha. 35 E. 75
Smrtedlný hřiešnik neduostojně má, co ma. 56 B. 208
Smilstvie nemají kněžím trpěti. 40 F. 123
Smilnící slúžie tomu ďáblu Azmodeus. 40 F. 123
Smilstvie výstraha jest utieci obcowánie. 77 E. F. G. . . 275 — 276
Smilstvie obrana jest těla churavenie. 77 M. 278
Smilstvie po vtělení syna božieho jest těžšie než prvé. 55 G. . . 207

Strana
Smilstvie tělestné co jest. 51 A. 190
Smilstvie jest dvoje, tělestné a duchovnie. 51 A. 190
Smilstvie rozličné jest tělestné. 52 A. 192
Smilstvie kterak lupi smilníky. 54 D. 202
Smilstvo každé má své zvláštnie obtiežením. 55 B 205
Smilstvie mezi příbuznými neb mezi přátely těžký hřiech. 55 F. . 207
Smiech rozličný jest, ale najhorší, když pro hřiech jest. 75 B. . . 272
Smrť proč nám jest skryta. 16 C. 21
Spravedlivosť, již člowěk dá, co na každého slušie. 94 K. 349
Stav vysoký jest hřiechu veliký. 78 H. 284
Statečnosť jest ctnosť, již sě člowěk tak pevně drži, že by raději umřěl, než k hřiechu smrtedlnému přivolil. 94 K. 349
Stvořil buoh všecky věci. 9 E. 13
Staří mají pospiechati k bohu. 39 M. 117
Stvořenie každé jest člowěku úžitečné. 36 B. 83
Stvořenie každé jest řebří ku poznání boha. 36 B. 83
Stvořiti co jest. 9 E. 13
Stvořiti sám buoh móž. 9 E. 13
Stvořiti nemož kněz syna božieho. 9 F. 13
Súditi bude živé i mrtvé, kak sě rozumie. 16 B. 20
Súdcě křivého nic nevymluví. 50 A. 187
Súditi k potupení vědomě nevinného nemá súdcě pro mnohé křivé svědky, ani proč pro jiné. 50 A. 187
Súdcě mají výmluvu, aby vědomě pravdy nepomohli. 50 A a dolov. . . . . 187 — 189
Súditi sě kněžím bez hřiechu nepřihodí. 93 H. 338
Súdcě buoh spravedlivý ihned hřiechu mstí. 93 C. 334
Súdce těžce hřěšie, dadúce řeči houiti řečníkom. 69 F. 256
Súdov sě varovati dobré jest 93 G. 338
Súdu kněžského buoh nenásleduje, ani brž oni zasě mají následovati. 20 B. 30
Súdcě, křivě odsuzuje, súzen bude každý v súdný den vedlé své zlé vole. 50 A. 189
Svatokupectvie pokají sě těžce. 93 T. 343
Svatokupci jsú Šimonovi dědicové a Jezi. 93 U. 343
Svatokupectvie jest kacieřstvie. 93 S. 343
Svatokupci i svatoprodavači kteří jsú. 93 S. . . . . 342 — 343
Svatá věc slove trojím obyčejem. 89 A. . . . . 320 — 321
Svatému člověku vše jest svato. 82 L. 304
Svatosť neb ostatky svatých proč kněžie ukazují. 35 K. 80
Svátku nesvěti, ktož v svátek hřěší. 40 D. 121
Svátečnť den co jest. 39 A. 110
Svátku kterak ženy nesvětie. 40 J. 128
Svátečnieho dne zachovánie jest troje. 39 E. 113
Svátkov pán buoh křesťanských kdy nelibí. 40 L. 129

Strana
Svátky kněžské buoh zamietá jako hovno. 40 N. 130
Svázánie kletby které vieže. 68 E. 251
Svátka najlepšie zachovánie jest nehřešiti v svátek. 40 K. 129
Svatým slúžíme proto, že nám mohú pomoci. 40 K. 129
Svár jest pro mnohé věci. 69 A. 254
Svár jest obyčej ďáblóv. 69 A. 254
Svár lúči od stavu nevinnosti. 69 C. 255
Svářiti sě má člověk o pravdu řádem. 69 D. 255
Svárov kněžských o lakomstvie mnoho. 69 E. 255
Světí jsú nám pomocní, ač my chceme sami dobři býti. 40 L. . . 129
Světi kterak sú trpěli, aby božieho přikázanie nepřestúpili. 23 A. . 38
Světiti jinak mohú neděli než židé. 40 Y. 136
Světie židé sobotu a my neděli, proč? 39 C. 112
Světa tohoto psota má nás tisknúti z něho. 23 B. 39
Svědectvie křivá věrní mají míle trpěti. 60 B. 224
Svědectvie křivé pomstu má. 60 A. 223
Svědčiti co má člověk. 60 B. 224
Svódnicě baby jsú ďáblovy lžíce, jimiž jiné jie a potom i baby snie. 77 L. 278
Synové boží věční jsú. 41 B. . . . . 138 — 139
Synové ďáblovi jsú zlí. 41 B. . . . . 138 — 139
Šalomún měl sedm set královen a tři sta ženim, a modlám sě pro ně modlil. 77 H. 277
Šalomún znamená Krista. 48 E. 174
Šalomún proč slove pokojný. 48 E. 174
Těla božieho v způsobu chleba přijímánie dobrým časte dobre jest. 92 E. 331
Těla vzkřiešenie co jest. 21 A. 34
Těla svatých budú slavná jasná. 23 C. 40
Treskce buoh syny své. 94 M. 350
Třetí den Kristus vstal. kak sě to rozumie. 14 A. 18
Trhovec slove, jenž trhem hledá získati a na zisk. 58 B. 219
Trpělivostí Kristus přemohl, a my po něm měli bychom též trpěti. 45 F. . . . . 159 — 160
Trpěti musíme, chceme-li býti spaseni. 40 G. 125
Trpěti pro Krista najlepšie bojovánie. 49 B. . . . . 185 — 186
Trpěl Kristus ohavně. 94 M. 350
Trpěl Kristus velmě. 12 A. 17
Trpěti máme míle protivenstvie. 61 G. 228
Trpěti míle hanění, jako Kristus trpěl. 64 B. 238
Tresktánie nemá nižádný milosrdného zavrci. 41 J. K. . . 144 — 145
Tresktati milosrdně z lásky muož menší vyššieho. 40 K. 145
Tresktánie kto odjímá, vida hřiech a moha tresktati, hřěší. 41 K. 145
Tresktati mají otec a mátě děti. 13 C. 152
Tresktánie má býti řádné. 67 C. 247

Strana

Tresktánie kto zamietá, zlé ho potká. 67 A. B. . . . . 246 — 247
Tresktánie kto mile trpěti (chce) a jest vinen a neprotiví sě, má znamenie k spaseni. 67 B. 247
Tresktánie má mile přijieti každý. 67 A. 246
Tresktala oslice Baláma proroka. 65 F. 241
Tresktánie aby nebylo od menšieho na jeho vyššieho, kterak to má rozumieno býti. 65 H. . . . . 242 — 244
Tresktati dobrého tři jsú přiekazy. 66 A. 244
Tresktánie dobré brání nezřiezené milovánie, ale hybět jemu. 66 B. 245
Tresktati kto nechtie, a zvláště kněžie, ti utrpie. 66 B. . . 245 — 246
Tresktánie co jest. 65 A. 239
Tresktati kto chce jiného, má sám nevinen býti. 65 B. 239
Tresktač potom milost má od toho, jehož treskce, a u boha milost nalezne. 71 J. 261
Tresktánie jest troje. 65 C. 240
Tresktanie řádné od Krista vydané by drželi lidé, malo by zjevně hřěšili. 65 D. 240
Tresktánie jsú tři věci, jenž hýbají člowěkem, aby tresktal. 65 E. 240
Tresktati móž nižší v světu vyššieho, a tak nekněz kněze. 65 F. 241
Tresktánie má rád kněz přijieti od každého. 65 F. 241
Tresktánie laskavé jest každému přikázáno od Krista. 65 F. . . 241
Trúba svatého Jeronyma. 16 E. 21
Trúbiti kto bude k súdu a trúba kaká bude. 23 F. 40
Učenie sě od viery počiná. 9 A. 11
Ústa kněžská kterak maji čista býti. 62 G. 232
Ustanovenie svá viece vážie lidé, než přikázanie božie. 42 C. . . 149
Utěšenie hřiešni konečně nemají v nižádném hřěšení. 81 M. 297 — 298
Utrhánie co jest? že zlé mluvenie o člověku, bez jeho při tom bytie. 62 A. . . . . 228 — 229
Utrhač sobě s posluchači obecně škodí. 62 B. 229
Utrhač přirovnává sě psu, svini a hadu. 62 B. 229
Utrhají kněžie velmi lidem. 62 C. 230
Utrhač proč sě připodobnává psu. 62 B. 229
Utrhač přirovnává sě svini. 62 D. 230
Utrhač podoben jest k hadu. 62 E. 231
Utrhačov spolu stolenie jest horšie než psie, hadové a svinie. 62 F. 231
Utrpenie veliké. 12 A. 14 B. 16, 18
Vaditi sě zlé jest, ukazuje písmo. 69 A. 254
Vaditi sě jest obyčej ďabluov. 69 A. 254
Vaditi sě slušie řádem o pravdu. 69 D. 255
Vaděnie lúči od stavu nevinnosti. 69 C. 255
Viděti kto tělestným okem nemož božstvie. 31 G. 61
Viděti těla božieho okem tělestným na mši nemožem. 31 G. . . . 61
Viděnie božie jest dvoje. 24 C. 42
Vidien móž býti buoh trojím obyčejem. 31 E. 61

Strana

Věčný život co jest. 24 A. 41
Věčný život na čem záleží. 24 B. 42
Věkov člověk do starosti poslednie má šest. 39 L. 116
Viera pravá. 94 P. 351
Viera z mrtvých vstánie. 23 A. 38
Viera co jest. 3 B. 3
Viera trojně pocházie. 4 A. . . . . 4 — 5
Viera jest troje. 4 A. . . . . 4 — 5
Viery založenie co jest. 5 A. 6
Věřiti co jest dosti sprostnému. 29 C. 53
Věří v buoh, ješto zpievají. 27 A. 46
Věří v buoh krátce vyloženie. 26 A. 44
Věří v buoh. 2 A. 2
Věřiti co máme z kořen. 2 B. 2
Viery který kus položil který apoštol. 2 C. 3
Věřiti co jest. 3 A. 3
Věřenie má tři stupně. 5 B. 6
Věřiti bohu jest jiné než věřiti v boha. 6 A. 7
Věřiti nemáme jediné v boha. 6 B. . . . . 7 — 8
Věřiti jest jiné bohu než v boha, jest dovod. 7 A. 9
Vieru Marta dobře uměla. 7 B. 10
Vieru kněžie zle učie. 7 B. 10
Viery úžitek který jest. 8 A. 10
Věřiti v boha co jest. 6 A. 7
Vole božie kterak má býti, a dvoje jest vole božie. 91 B. C. . . 325
Voli boží protiví sě, kteří přikázanie božieho neplnie. 91 D. . . 326
Voliti nemámy, než což buoh volí. 91 E. 327
Voli boží někdy sě člověk protiví, avšak smrtedlně nehřěší. 50 B. 189
Vóle sva proč slove i peklo i ráj. 51 B. 191
Vdova smilná co zlosti vydá. 54 G. 203
V milosti boží jsme-li, nevieme jistě bez zjevenie. 16 D. 21
Vražda jest troje: myslí, jazykem a rukú. 45 B. 157
Vražedlníkov mnoho jest kněží. 45 D. 158
Vražedlník sám svój jest každý smrtedlný hřiešnik. 45 E. . . . 158
Vstal třěti den Kristus z mrtvých. 14 A. 18
Všedni hřiech nevyhánie ducha svatého. 17 E. 23
Vzkřiešenie těla co jest. 21 A. 34
Vyvedl dušě z pekla Kristus, z kterého? 13 B. 18
Zabiti bez viny brání buoh. 44 A. . . . . 153 — 154
Zákonníci čím sě chlubie. 61 D. 226
Zabitie člověka jest troje. 44 B. 154
Zabiti člověka jest proti přirození. 45 A. 156
Zabiti člověka vedlé práv světských jest velmi nejisté. 45 A. . . 157
Zabiti bližnieho duchovně. 45 D. 158
Zabiti sě sám móž-li kto bez hřiechu smrtedlného. 45 E. . . . 158

Strana
Zabitie bývá hodné trojím obyčejem. 45 F. 159
Zatracenie věčné jest hrozné. 16 F. 78 J. . . . . 22 , 285
Zdravie veliké měl člověk před pádem v hřiech v ráji. 81 C. . . 292
Zákonníčích ohavnosti dvanadst. 72 D. 265
Zamúcenie největčie poslednie časy proč jest. 94 T. 354
Zatracenie člověku proč jest skryto. 16 C. 21
Zaviera kněz, kterak? nebesa. 20 E. 32
Zavistiví služie Astaroth, tomu ďáblu. 40 F. 124
Zbožie velmi uškodilo kněžstvi. 48 N. 180
Zle jest troje: hřiech, nepokoj, utrpenie. 88 A. 319
Zkusiti sebe kterak má člověk, aby tělo božie přijal. 92 F. G. . 332
Zlost kterak sě rozmnožila. 94 P. 351
Zlosť kterak a proč sě rozmnožila. 94 S. 353
Z mrtvých vstal, proč? Kristus. 22 A. 36
Z mrtvých vstánie dóvod. 22 A. . . . . 36 — 37
Z mrtvých vstánie pamatovati dobré jest. 23 A. 38
Z mrtvých vstánie zle věřie mnozí. 23 C. 39
Z mrtvých vstánie bude v témž těle. 23 D. . . . . 39 — 40
Z mrtvých kterak vstanú. 23 F. 40
Z mrtvých vstanú a hlas Kristóv uslyšie. 23 F. 40
Znají boha jinak v nebesiech světi, jinak zde světi sprostní, jinak chytří 87 F. 318
Zpievati kterak mají kněži a žáci v kostele. 82 B. 300
Žádosť tělestná jest troje: plné přivolenie, a skutkem naplněnie, a obyčejem konánie. 94 G. . . . . 347 — 348
Žádosť zla když jest. 77 B. 78 A. G. . . . . 274, 280 — 283
Žena, jenž dá před sebú klekati. 33 F. 68
Žena přípravná jest jako modla. 33 F. 68
Žena zklamala Sampsona, Davida i Šalomúna. 77 F. 276
Ženy varovati má sě obcovánie, ktož chce prázden býti smilstvie. 77 F. 276
Ženu nestudatě kolikkrát ji uzří ku požádání, vždy smrtedlně hřěší. 77 G. 276
Žena zlá zvěř, dle Šalomún. 77 G. 276
Ženy hyzdí Šalomún, a pak sě sám zklamal. 77 F. G. . . 276 — 277
Ženy s kněžími bydliti nemají. 77 G. 276
Žena má sě varovati kněžského obcovánie. 77 J. 277
Ženu vypisuje mudřec řečený Secundus. 77 K. 277
Ženy zlosť velikú. 77 G. K. . . . . 276 — 278
Ženy nechtěl ďábel svatému Jobu otjieti, neb jest jeho pomocnicě, řečnicě a mistřině. 77 L. 278
Ženám dobrým a pannám neškodí ku pohanění zlosť ženská. 77 M. 278
Život náš zde biedný a krátký. 78 H. 284
Život věčný na čem záleží. 23 C. 39
Život věčný co jest. 24 A. 41
Žráči slúžie tomu bohu Bél. 40 F. 123

Nu již máš ukazadlo položeno, aby nalezl, co v které kapitole jest položeno. Protož když budeš chtieti co naleznúti, jako prvé sem položil, znamenaje, od které čteny počíná sě slovo, kteréž znamená tu věc, o níž žádáš co naleznúti, ihned hledaj v tomto ukazadlu, v té kapitule, která sě počíná od též neb túž čtenú, a neodpadaj nalezenie až právě do druhé kapituly. U příkladě, chceš mieti o utrhači: aj to slovo počíná sě od *U*; hledajž ihned v kapitule, jenž sě počíná od *U* (v) ukazadlu, jako chceš mieti toto: Utrhač přirovnává sě psu, svini, hadu. To nalezna, máš tento počet podlé: 62. Ten počet ukazuje v knihách kapitulu, a čtena *B* podlé v té kapitole tu řeč o utrhači. A tak i o jiné věci hledaj, kterúž budeš chtieti mieti. Amen.

O SVATOKUPECTVÍ.

Z rukopisu na papíře v 4 asi z konce XV věku, v bibliotéce Gersdorfské v Budišíně.

O svatokupectví.

Kapitula I.

Svatokupectví, jenž se rozmnožilo, aby věrní tupili, od A
něho se ostříhali, a také zdaby kteří svatokupci se pokáli, chci s boží pomocí o svatokupectví psáti knieżky. A že svatokupectvie jest kacieřství a že zlí dobré za kacieře mají protož dobrým na výstrahu a na potvrzení, a zlým na polepšení chci najprvé položiti, co slove kacieřství, aby lidé poznali, jsú-li ti, kteréž oni nazývají, kacieři, čili sami sú kacieřstvím poraženi.

Véz, že kacieřství jest učení bludné, svatému písmu od- B
porné, neústupné bráněné. Tak vypisují kacieřství a zvláště Sv. Augustin. Ale že by sprostnému bylo těžko brániti, neb řekl by někto, že (by) kacieř nebyl nižádný, kdyby spal aneb mlčal, neb v tu dobu kdyby pravdu mluvil, a také že by němý drže blud kacieřský, neb člověk, jenž neučí bludu, ač drží, nebyl kacieřem, protož k rozumu lehčejšímu diem: že kacieřství jest držení neústupné bludu proti písmu svatému. Diem: „držení bludu," neb bez toho nemuoži býti kacieřem; a že držení nemuož býti bez přivolení, protož nemuož býti v člověku kacieřství, jedné ač k bludu přivolí. A tak kacieřství, jakož i každý hřiech smrtedlný, má hniezdo a založení v srdci, to jest v vóli srdečné; jakož die spasitel, že z srdce vycházejí myšlení zlá, Mt. 15
vraždy, cizoložství, smilství, krádež, křivé svědectví a rúhání.

Aj teď dí, že rúhání, jenž jest kacieřství, z srdce pochází. Z toho máš, že nižádný člověk, ani pán buoh nemóž člověka bez jeho přivolení kacieřem učiniti. Druhé z toho maš, že kacieřství není jediné v duchu rozumném, kterýžto duch vuolí stojí proti pravdě písma svatého; neb poněvadž každý hřich smrtedlný jest v duchu rozumném a každé kacieřství jest smrtedlný hřich, tehdy každé kacieřství v duchu rozumném.

Dále řečeno jest, že kacieřství jest držení neústupné, to jest, jehož člověk nechce ustúpiti za některý čas aneb nikdy; neb ač by člověk držal blud, mně že by byla pravda, ale tak držel, že jakž by najspíše poznal, že to jest blud, což má za pravdu, ihned by měl za blud, tehdy není kacieřem. Protož dí Sv. Augustin, že kterak kolivěk by někteří poblúdili a snažně by pravdy hledali, a naleznúce ihned by bludu nechali, tací nikoli nemají býti kacíři nazváni. Proč? Proto že sú nedrželi bludu, ale byli sú hotovi, aby bludu nedrželi a pravdu míle přijali. Protož má věrný křesťan míti v své mysli, že nechce nic proti písmu svatému držeti; pak-li by z hlúposti upadl, že chce ihned rád ustúpiti. A tak mistři v školách, kdy jiným mistróm odpovídají, neb kdy co píší, osvědčují, že nemíní nic křivého držeti. A tímto kusem jsú i sprostní lidé z kacieřství vysvobozeni, z nichž mnozí mní, by svatá trojice byla žena, a by otec buoh byl muž starší než syn jeho, buoh. Protož neustúpení bludu činí kacieřství.

C. A že někdo drží blud proti písmu svatému skutkem, a někto řečí, protož netoliko jest ten kacieř, jenž by řečí držel blud, ale i ten, jenž skutkem drží. U příkladě: by Petr řekl, že smilšství není hřiech, ale nesmilnil by, a Jan by řekl, že smilství jest hřiech, ale smilnil by neústupně, tehdy by Jan byl v skutku kacieřem a Petr v řeči; a pak třetí kdyby i pravil, že smilství není hřích i smilnil neústupně, ten by byl dvenásobný kacieř. A jakož ten, jenž uče jiné bludu proti písmu svatému, vede je v kacieřství a jest kacieř: též ten, kterýž svým zlým činem svodí mnohé od následování Kristova, jest kacieř; neb skutkové pevnéji a více uči, než holá slova. A takový, jenž skutkem jest kacieř, bojuje proti tomu kusu víry písma svatého: „Věřím v buoha.“ Protož dí Sv. Pavel, že tací vyznávají, že by boha znali, ale skutky zlými zapírají. Protož

Ad Tit. 1

horší jest byl Jidáš kacieř, řka pánu Ježíšovi: „Zdráv buď mistře!“ když ho zradil, než Petr, jenž jest přisáhl a klel se řka: že nezná toho člověka, jehož minie.

Z té řeči maš, že každý, ktož neústupně smrtedlně hřeší, jest kacieř, proto že neústupně drží blud proti písmu svatému: najprv proti tomu: „Věři v buoh,“ a jest-li smilník, tehdy proti tomu písmu: „Nesesmilníš;“ pakli jiný který kolivěk hřiech smrtedlný drží, tehdy ihned jest proti některému písmu. O hospodine! ty vieš, kterak mnozí jsú v skutku kacieři, jenž mají se říci za pravé křesťany, a jiné lidi dobré kacieře nazývají!

Dále vez z té řeči, že by nebylo svatého písma, tehdy by nebylo kacieřství, jakož by nebyla noc, by den nepředšel noci. A dále, jakož nemuož člověk poznati kacieřství, jedné ač pozná písmo svaté, proti kterému jest to kacieřství: takéž nemá nižádný svého bližního kacieřem nazvati, jedné ač po- D.
zná písmo svaté, proti kterému mluví neb činí neústupně; a že nezná úmysla jeho, protož nemá všetečně, temerarie, nazvati ho kacieřem.

Více máš z té řeči, že každý, jenž drží blud neústupně proti písmu svatému řeči neb skutkem, každý taký jest kacieř. Ale snad díš: Tehdy každý žid i každý pohan, jenž v Krista již nevěří zde na světě, jest kacieř? a to zdá se, že není pravda; neb jedné ten, kterýž byv křesťanem i odstúpil od některého písma svatého, slove kacieř. Tu diem, že každý pohan i každý žid, jenž drží blud neústupně proti písmu svatému, jest kacieř; ale umře-li v kacieřství neb nic, bohu porúčiem. A tak když řečeno jest, že by jedné ten byl kacieř, kterýž by prvé byl křesťanem, není to pravda. Dále dím, že každý od boha vyobcovaný, a tak od boha kletý, stoje v tom vyobcování a kletí neústupně, jest kacieř: neb jest od boha i od jeho cierkve svaté odřezaný, ač snad před lidmi stkví se jako svatý; a zase mnohý před lidmi jest kletý a zlořečený, a před bohem jest veliký svatý. Protož varujme se bluduov, nenazývajme bližnich svých všetečné ani ze zlosti kacieřóv, ač chceme býti konečně požehnáni!

Kapitula II.

A. Kacieřství má najprvé tři kmeny, tak že jest troje kacieřství, to jest: odstúpení, rúhání a svatokupectvie. Odstúpení jest od zákona božieho odvrácení. Rúhání jest moci božské hanění, a to bývá trojím obyčejem: Prvním, když člověk na boha cpá, což na něho neslušĺ; jako kdyby kto držel, že buoh jest lživý, neb že muož hřešiti. Druhým obyčejem se rúhá, ktož by moci boží neústupně v mysli ujímal a tak řekl neb učil, že buoh nemuož kdy a kde a koho chce nasytiti. Třetím obyčejem se rúhá, ktož to, což na samého boha sluší, moci lidské neb jinému stvoření přidává.

V tom rúhání jsú kněží, kteříž praví, že jsú stvořitelé boží, že stvoří tělo Kristovo, když chtí, že odpustí hřiechy, kdy chtí a komu chtí, a pošlí do pekla, koho chtí. A tací méně písmu rozumějí než židé, jenž majíce za to, že hřiechy odpúštěti sluší na samého boha, a majíce za to ale bludně,
Mt. 9. by Kristus nebyl bohem, když jest řekl dnú zlámanému,
Luc. 5. jehož jest uzdravil: „Doufaj synu! odpúštějí se tobě hřiechové tvoji;“ řekli sú: Tento se rúhá; kto muož hřichy odpustiti než sám buoh? V tom také rúhání jsú, kteříž praví, že papež nemuož blúditi, a že ho lidé mají ve všem poslúchati, a že on muož koho chce do nebes, a koho chce do pekla poslati; neb ta moc na samého boha sluší. V tom také rúhání jsú, kteříž praví, by papež byl buoh zemský, tak aby činil zde v zemi, což kolivěk račí, a vládl lidmi všemi, jakž chce; a kteří praví, že on muož proti zákonu božiemu jiný ustanoviti, neb proti svatým apoštolóm co hodně přikazati. A také praví, že nižadný na světě nemá proti němu, což kolivěk činí, mluviti. Ale požehnaný buď mocný pán buoh na věky, že jest přepustil Petrovi u veliký hřiech upadnúti k našemu naučení, abychom věděli, že poněvadž ten prvý jeho náměstek od něho volený, ustavený, ujištěný a potvrzený tak hrubě jest hřešil, a potom po seslání ducha svatého opět že jest poblúdil, byl jest tresktán od S. Pavla, jakož die S. Pa-
Ad Gal. 2. vel: Přede všemi protivil sem se Petrovi, neb jest měl tresktán býti. I kterýž jest ten papež nad S. Petra povýšený, by

nemohl zde hřešiti? a nad S. Jana, miláčka božieho, jenž dí: Dime-li, že hřiechu nemáme, sami se svodíme, a pravda v nás nenı. A jisté tiem rúhavým pochlebenstvím Antikristovi poslové mámi i papeže i lidi, že mnějí, by tak bylo, jakož oni praví. 1. Joh. 1.

V tom rúhání jest Antikristovo položení, jímž se vznese nade všecko, což slove buoh, to jest i nad božství Kristovo i nad Krista člověka, chápaje se moci božské a zamietaje pokoru a chudobu, i jiné ctnosti i práci Kristovu, tak že jakož milý Kristus zde bydle byl jest otce ve všem poslušný, tak on bude ve všem protivný Kristovi; a proto slove Antikristus, to jest: protivník Kristóv. O němž něco, dá-li pán buoh, napíši.

A pro to kacieřství rúhání zabili sú pána Ježiše, pravice, by se rúhal; neb když sú chtěli ho kamenovati jako ruhače, řekl jim jest: Mnoho sem vám dobrých skutkóv ukázal od otce mého, pro který z nich mě kamenujete? Odpovědělí sú mu židé: Pro dobrý skutek tebe nekamenujeme, ale pro rúhání, a že ty jsa člowěkem činiš se bohem. A opět když ho tázal biskup Kaifáš, řka: Zaklínám tě bohem živým, aby nám pověděl, jsi-li ty Kristus, syn boží? Vece jemu Ježiš: Ty's řekl. A však pravím vám, potom uzříte syna člověka, an sedí na pravici moci boží a příštího v oblaciech nebeských. Tehdy biskup rozedřel rúcho své, řka: Rúhalť se, co ještě potřebujem svědkuov? Aj jistě slyšeli sme rúhání, co se vám zdá? A oni řekli sú jemu: Hoden jest smrti! A ihned plvali sú v tvář jeho a zášijky mu dávali, a palmami anebo jehnědem v tvář bili a řekli sú: Prorokuj nám, Kriste! kto jest, jenž tě bil? Aj teď ukázáno jest, že pro rúhání; ale zli ruhači nevinného Krista na smrť sú odsúdili. Také sú na něho žalovali před Pilátem z odvrácení od zákona božieho, řkúce: Tohoto nalezli sme, an převrací lid náš! a dále řkúc: Hnul jest lidem, uče po vší židovské zemi, počna od Galilee až sem! Aj tau žalobau vinili ho z kacieřství, jenž jest odvrácení od zákona božieho. Ale z svatokupectví nedali sú mu viny, neb sú nemohli na něm míti nižádného znamení k lakomství. Joh. 10. Mt. 26 Luc 23.

Třetí kacieřství jest svatokupectví, a to jest zlé přivolení k směnění duchovní věci za neduchovní, o němž bude delší B.

řeč. A věz, že to troje kacieřství není úplně od sebe odlúčeno, ale brž jedno vleče se po druhém; ale takto se dělé zvláště ta kacieřství: že odvrácení jest zvláště odstúpení od zákona božieho, rúhání jest víry božské hanění, a svatokupectví jest kacieřství, jímž svatokupec chce řád boží rušiti. A tak tím trojím kacieřstvím všecka svatá trojice jest pohaněna: buoh otec pohaněn jest odvrácením, neb on zákonem čistým a nepoškvrněným mocně zpravuje a sjednal jest choť Kristovi, jenž jest zbor všech vyvolených; buoh syn, jenž jest boží múdrosť, druhým kacieřstvím, rúháním, jest pohaněn; a buoh duch svatý, že z svrchované dobroty múdře a pokorně zpravuje duom svój, zlořečeným svatokupectvím, jenž se protiví jeho řádu, jest pohaněn; neb svatokupec protiví se duchu svatému, mní rušiti dobrý řád ducha svatého a tak i pokoj. A že vedlé svědectví
Mt. 12. Kristova hřiech proti duchu svatému jest neodpuštědlný i na tomto světě, i na onom; protož o tom hřichu budu psáti. Neb svatokupectvie jest malomocenství duchovní, kteréžto nebrzo z duše muož vyhnáno býti, jediné divem zvláštním božím. A že to malomocenství leze s jednoho na druhého, tak že jeden svatokupec mnoho jiných zprzní; protož věrní křesťané mají se pilně vystříhati. A že neostřeže se člověk brzo zlosti, kteréž nezná; protož musí svatokupectví býti oznámeno.

Svatokupectví, jakož slovo to vzní, jest svaté věci kupování. A že kupec slove i ten, jenž kupuje, i ten, jenž prodává; protož také svatokupec slove ten, jenž svatú vicku prodává, i ten, jenž kupuje. A tak svatokupectví slove svaté věci kupování i prodávání. A že muož býti dobré kúpení i prodávání svaté věci, neb muož člověk sobě kúpiti královstvi nebeské; protož nekaždé kúpení neb prodávání jest svatokupectví. Protož řečeno jest napřed, že svatokupectví jest zlé přivolení k změnění duchovní věci za neduchovní. A že muož člověk kúpiti dobře královstvi nebeské, jenž jest blaho-
Is. 55. slavenstvie, dí pán buoh skrze Izaiáše proroka: Podte a ku-
Mt. 13. pujte bez střiebra! A spasitel dí, že podobno jest královstvi nebeské člověku kupci, jenž hledá dobrých perel, a když nalezne jednu drahú perlu, jda prodá všecky věci, kteréž ma, i kúpí ji. A tak sluší člověku kúpiti svatú věc, ne brž nebude míti radosti nebeské, nekúpí-li jie. Též také muož kazatel neb

mistr pilné proměniti učení za potřebu tělesnú; neb dí S. Pavel: Poněvadž my vám dáváme duchovní věci, nevelika věc jest, že bychom vaše tělesné věci brali. Protož aby věděl, že svatokupectví má pochop neb hniezdo ve zlé vuoli, řečeno jest, že svatokupectví jest zlé přivolení k směnění. A z toho také maš, že netoliko kdy již trh se stane, neb mlčedliva směna duchovní věci za neduchovní, jest svatokupectvie, ale když má člověk nezřízenú vuoli k tomu k směnění; jakož smilství prvé jest hřiech smrtedlný v duši, a potom v skutku. 1 Cor 9.

Ale jest tuto jedna těžkosť v tom, co slove věc duchovní? C. Poněvadž každý, jenž smrtedlně hřeší, jest svatokupec, neb prodává duši svú ďáblu a dóstojenství člověcké, jenž jest duchovní věc; protož tu věz, že zvláště slove svatokupectví nezřízené směnění mezi lidmi vedlé duchovnieho úřadu domu božieho. A sprostní mnějí, že by nikdy nebylo svatokupectví, jedné když by se tržil kněz o tělo boží, řka: Co chceš dáti, a dámť tělo boží? neb: Zač dáš ten oltář, kostel neb jiný obrok? Ale světí, jenž písmo umějí, ti váží zlú vuoli, jíž D. člověk za duchovní věc žádá odplaty tělesné, neb přízně a chvály. Protož die S. Řehoř: Jsú mnozí, jenž peněžitých darov od svěcení neberú, a však svěcení pro lidskú přiezeň dávají, a z toho dávání chvály toliko lidské odplaty hledají. Toho daru, jejž sú darmo vzali, darmo nedávaji, poněvadž z daného úřadu svatého penieze přízni žádají. Protož když spravedlivého muže prorok vypisuje, dobře dí: Blažený, kterýž odrazí ruce své od každého daru. Znamenitě dí: od každého daru; neb některý jest dar od služby, některý od ruky, některý od jazyka. Dar od služby jest podání nehodné; dar od ruky, to jest, což za penize se kúpiti muož, jsú peniezi; dar od jazyka jest přízeň neb zaslíbení nezřiezené. Protož ktož světí, tehdy od každého daru ruku odrazí, když v božských věcech netoliko peněz, ale také i přízni lidské nežádá. To S. Řehoř. A mní, že když kolivěk kto duchovní dar sám neb skrze jiného nezřiezeně, a to buď zjevně neb skrytě za službu neb za dar tělesný neb pro přízeň lidskú dává, tehdy svatokupči proti tomu písmu a přikázaní Kristovu: Darmo ste vzali, darmo dajte. Apoštolové sú darmo, bez daruov, bez služby nehodné i bez přízni tělesné vzali; protož také oni darmo, Om. 4 d. Mt. 10.

to jest bez těch daruov dávali sú. Ale že nyní darmo neberú, protož také darmo nedávají i rozhřešení, i svěcení, i olejování, i jiných věcí duchovních.

A z této řeči muož poznáno býti a z obyčejóv, kteréž zjevně vidíme v žákovstvu, že málo jest kněží, by svatokupecky nebyli svěceni a obrokóv nedošli, a tak že ti s jedné strany, a jich biskupové s druhé strany v svatokupectví sú upadli. A že svatokupectví jest kacieřství, protož když by se právě ohledali, spatřili by, že jsú muozí kacieři; aniž jest rozdíl, jedné kteříž sú výše v úřadích duchovních, že ti hojnější, ustavičnější a tučnější jsú svatokupci a tak kacieři; aniž jest pochybení v tom, by svatokupci nebyli kacieři, jakož světí praví. A pa-
1 q. ult. pež, řečený Pascal, dí, že zjevno jest, že svatokupci jakožto najprvní a najvyšší kacieři ode všech věrných mají zavrženi býti, a když napomenuti jsúc neodstúpili by, od světských mocí mají potlačeni býti; neb všickni hřiechové proti kacieřství svatokupectvie jakožto za nic se nemají. To die ten pa-
Greg. om 17. sup. ev. pež. A S. Řehoř: Vám kněžím pláče mluvím, že mnohé vás, pro dary svěcenie že činíte, poznali sme, dar duchovní prodáváte a z těch zlostí hřiecha*) zisk tělesný hromáždíte. Proč**) tehdy vám na paměť nepřijde, co hlas boží die: Darmo ste vzali, darmo dajte? proč před oči své nepoložíte, že v chrám vykupitel náš všed, stoly prodavačóv holubic převrátil a peníze peněžoměncóv rozsypal? I kteří jsú v chrámu božiem dnes, jenž holubice prodávají? Jediné ti, kteříž v křesťanství peníze od vložení ruky berú, skrze kteréžto vložení duch svatý bývá dán z nebe. Protož holubice se prodává, když dar du-
Mt. 21. cha sv. za peníze se dává. Ale vykupitel náš stoly prodavačóm holubic převrací, neb takých kupcóv kněžství kazí. Protož svatá ustavení svatokupecké kacieřství potupují a zbaviti jich kněžství přikazují. Tak vše dí S. Řehoř. A věda, že mnohými chytrostmi kněží se vymlúvají, protož ihned přidává řka: Přijde jistě ten den, aniž daleko jest, v kterýžto den pastýř nad pastýři ukáže se a každého skutky na jevo vyvede; a ten, jenž nyní skrze vyšší poddaných hřiechy treskce, tehdy vyšších sám hříchy potupí. Protož všed v chrám, sám bičík

*) Rkp. hrziecha sskoda. **) Protož.

z provázkuov učinil a z domu božieho zlé trhovce vyvrhl, stoly prodavačóv holubic převrátil; neb poddaných viny mstí skrze pastýře, ale pastýřských zlostí sám pomstí. Neb ten jistě súdce přijde, před nímž mlče žádný se neskryje, jehož zapírajíc nemuož oklamati.

Aj tak píše ten veliký svatý papež, ukazuje, žeť kacieřsky svatokupci, kteříž dar ducha svatého, jenž se skrze holubici znamenává, za peníze neb za přízeň tělesnú, neb pro chvalu světskú dávají. A k témuž mluví S. Remigiáš na též čtení, jako S. Řehoř, a die takto: Slyšte a znamenajte toto, kněží cierkve svaté, t. sboru křesťanského! a varujte se, aby domu božieho v jeskyni lotrovú nepřevrátili. Neb lotr jest, jenž zisku zákona hledá a služby svátosti pilen jest (z) příčiny kupčení. Protož majíť se báti, aby nebyli vyvrženi z chrámu duchovnieho, jako oni sú vyvrženi z chrámu tělesného; neb každý den pán duom otce svého, t. svatú cierkev, navštěvuje a zaneprázdnění s zisky zlými vymítá, a jedním hřiechem vynímá kupce i prodavače. A prodavači jsú, kteříž svěcenie za odplatu dávají; a kupci jsú, kteříž za pravdu penieze dávají, a dadúc penieze prodavačóm, kupují hřiech.

Znamenáno má býti, že die čtení: Stoly penězoměncóm, a stoly prodavačóm holubic převrátil jest. Co skrze stoly penězoměncóv? jedné oltáři se rozumějí, kteříž lakomstvím zlých kněží činí se stolové penězoměncóv. A co skrze stolice prodavačóv holubic? jedné mistrské duostojenství v cierkvi svaté se znamenává, kteréžto duostojenství, když bude k zisku obráceno, bude v nic obráceno. A co skrze holubice? jedné duch svatý se znamená, jenž se nad pánem Ježíšem v holubičím podobenství ukázal. A kteří jsú, jenž holubice prodávají? jedné ti, kteříž ducha svatého, ruce vzkládajíce, za dary dávají. Ale pán stoly prodavačóv holubic převracel, neb takých kněží dary kazí. Neb kterýž kolivěk biskup dar ducha svatého prodává ještě, ač před lidmi biskupským rúchem stkví se, již před božíma očima kněžství zbaven jest. Protož i svatá ustavení svatokupecké kacieřství klnú, a kněžství zbaviti přikazují ty, kteříž za dání dar ducha svatého peněz hledají. Tak píše bez přetržení ten svatý biskup.

Kapitula III.

A. Pro lepší poznání svatokupectví hodné jest ještě položiti, odkud se počalo. A máme písmo, že i v starém zákoně i v novém to kacieřství bylo jest. A ač dva jsta otce toho hřiecha: jeden v starém zákoně, řečený Jezí, druhý v novém, řečený Šimon: prvý, jenž jest vzal dary již za uzdravení od malomocenství od Námana; druhý, jenž jest podal peněz apoštoluom, chtě moc míti, aby ruce na lidi kladl, aby ducha sv. přijímali; a však chci oznámiti svatokupce zjevněji, kteří jako synové ti, zlé otce majíce před sebú, v jich škorně se obúvají.

B. Věziž, že jako od Šimona slovú Simoniaci neb Simonité, též od Jezí slovú Jezité, od Baláma Balamité, od Jeroboáma Jeroboamité, od Judáše Judité. Pakli právě chceš je jmenovati, řiekaj jim: Jezí, Šimonovi, Balámovi a Judášovi dědicové. Balámovi, jenž z peněz pohanskému králi prorokoval, jsú ti dědici, kteříž z peněz káží a na peníze, jako ti ludaři, kteří dávají odpustky za penieze, o nichž prorokoval Mt. 24. spasitel, řka: Vstanú lživí proroci a svedú mnohé. A svatý 2 Pet. 2. Petr také die: Byli sú lživí prorokové v lidu, jako i mezi vámi budau mistři lživí, kteříž uvedú roty (v) zatracení. A potom die, že toho, jenž je vykúpil, zapierají, uvodíc sobě brzké zatracení. A mnozí budú následovati jich smilstva, od nichž cesta pravdy bude rúhána; a v lakomství lživými slovy vymyšlenými budau s vámi kupčiti, jimž saud nepřestává, a zatracení jich nespí. A potom die: Srdce zvyklé lakomstvím majíce, zlořečenství synové, opustivše cestu pravú, zbludili sú, jdúc cestú Balámovú, jenž jest mzdu zlosti miloval. Num. 22

Takť vypisuje S. Petr syny Balámovy, a těch jest mnoho. Poznaj je, že die: budú lživí; druhé, že uvedú po sobě roty, že budú mistři lživí; třetí, že toho, jenž je kúpil, zapirají; čtvrté, že budú smilní, jichž smilství budú následovati mnozí; páté, že od nich cesta pravdy bude rúhána; šesté, že vymyšlenými řečmi v lakomství budú s lidmi kupčiti a v nich těžeti, že mají v lakomství srdce zvyklé; sedmé, že opustili sú cestu pravú a cestú Balámovú jdú; osmé, dává jim odpustky řka, že jsú synové zlořečení, a že jich saud nepřestává a za-

tracení nespí, to věz nemešká. Na kterých ty kusy shledá člověk, ti jistě jsú, jež míní S. Petr: jakož sú letos byli lživí, smilní, lakomí, jenž zlými skutky Krista sú zapřeli, a pravé cestě Kristové se posmívali, lidi lživými odpustky lúpili, vymyšlujíce divné řeči a rozhřešování, odpustky ode všech hřiechóv i od muk dávajíce; a mistři sú jim toho potvrdili, bránice jich i píšíce, že papež muož hodně bojovati i odpustky od hřiechóv i od muk davati. A tak ti majíce mistry na pomoc, směleji sú lidi svými řečmi lživými lúpili, a jakož sú chtěli, tak sú lhali. A však milý pán buoh dal jest dobrým kněžím ducha svatého, že sú směle proti těm lhářóm kázali, a věrným laikóm, že sú hrdel svých směle nasadili a tří životy své bohu obětovali: Martin, Jan a Stašek, jenž sú pro odvolání lživých kázaní v Praze stínáni, a jiní rváni, mrskáni i kyjováni na Pražském kostele od žákuov kuorních, a jiní kleti, pohaněni i žalařováni. Chvála buď tobě milý Kriste, že ještě dáváš svým věrným také dary, aby tvú pravdu vyznali!

Jezí dědicové kteří jsú, aby znal je, věz, že Jezí byl jest C.
sluha svatého proroka Elizea, jenž jest uzdravil Námana, kníže 4 Reg. 5.
pohanské, od malomocenství a nechtěl jest daruov vzíti. A když Náman jel pryč jsa zdráv, tehda Jezí řekl jest: Odpustil jest pán muoj syrskému Námanovi tomu, že jest nevzal od něho, co jest přinesl; živ jest pán t. buoh, že poběhnu po něm a vezmu od něho něco. I běžel jest Jezí za Námanem, a když ho uzřel, an běží k němu, skočil s vozu proti němu a vece: Právě-li jsú všecky věci? A řekl jest Jezí: Právě; pán muoj poslal mě, řka: Nyní přišla sta ke mně dva mládence s hory Efraim, synové prorokóv; daj jim hřivnu střiebra a rúcho rozličné dvoje. Vece Náman: Lépe jest, aby vzal dvě hřivně. I připudil ho a zavázal mu dvě hřivně ve dva pytle a dvoje rúcho, a vložil na dva sluhy, kteříž sú nesli před ním. A když přijde k večeru vzal jest z jich rukú, a položil jest v domu a pustil muže a odešli sú. A on všed stál jest před pánem svým. I vece Elizeus: Odkud přišel jest Jezí? Kterýž odpověděl: Nechodil jest sluha tvój nikam. A on vece: Však mé srdce při tom bylo, když jest člověk vrátil se s vozu svého proti tobě. Nu již's vzal střiebro a vzal's rúcho, aby kúpil

Olivetské zahrady a vinice, a voly a ovce, a pacholky a děvky: ale i malomocenstvie Námanovo přídržeti se bude tebe i tvého pokolení na věky! I vyšel jest od něho malomocen jako sníh.

Aj tak písmo vypisuje Jezí, jehož plémě jsú všickni, kteříž daróv žádají již po duchovním daru daném. Protož dí Petrus Damianóv, kardinál: Jsú mnozí, kteříž před svěcením a před súdu vydáním neumluvili sú, neb nežádali sú řečí odplaty; ale potom jako dlužníky napomínají: ti vězte, že v Jezí hřiech upadli sú, kterýž když Náman byl jest uzdraven a již se domóv vracoval, za dar ducha svatého peněz směl jest požádati. A jakož on nejinú ranau než malomocenstvím bit jest, kteréžto lidi vymítali z měst: též tento nelehkým, ale těžkým hřiechem oblit bývá, jenž od svatých věcí lúčí svaté cierkvi. Tak die Petr Damiani. Z toho poznáš, že všickni, kteříž po zpovědi, po křtu, po svatém oleji, po mše slúžení, po pohřebu, po posvěcení kostela, oltáře, kalicha, ornáta, po stvrzení k obroku, po kázaní (berú dary): všickni takoví jsú v hřiechu podobném Jezí. O nastojte! co jich má papež, biskupové, faráři, jenž ne jako Elizeus potreskcí z hřiechu sluhy, ale brž s nimi se dělé i o tělesné úžitky i o hřiechy! Pakli kdy který nevezme jako Elizeus bohdaj nikdy, ale Jezí selže vyběhna a die, že pán jeho chce míti. A tolik jest těch Jezit, že u papeže ono kardinál jest, ono písař, ono kancléř, ono vrátný, ono bulař, to jest pečetník, ono přímluvce. A kto by je sčetl i u biskupuov i jinde!

D. Pak od Jeroboáma Jeroboamité. O králi Jeroboámovi
3 Reg. 13. jest psáno, že ktož kolivěk chtěl jest naplniti ruku Jeroboámovu, ten jest byl kněžem nad modlami. A potom die písmo, že proto duom t. království vyvráceno jest a shlazeno s země. Ktož tak berú penize a dělají biskupy a kněží, aneb jiné dávají obroky, jsú následovnici Jeroboáma, a daj buoh, aby nebyli jako on tak zkaženi!

E. Pak Judášovi dědicové jsú, kteříž dar boží duchovní prodávají, řkúc řeči neb znamením někakým: Co chcete mi dáti, a já vám kostel posvětím, mši odslúžím, rozhřešim, okřtím, biřmuji, tělo boží dám, k faře i k biskupství stvrdím? A o těch
1 q 1. psáno jest: Prodavači jako sluhu ducha svatého prodavají, a ovšem Judášovi zrádci, jenž jest Krista prodal, připodobněni

jsú. O, co jest toho plemene! Onen se prodává na penězích mši zpievati, onen kázati, onen, jakož řečeno, jiných posvátných věcí dávati. A tací jsú horší v některých kusích než Judáš zrádce; jakož Parisiensis die: že Jidáš zrádce tajemné prodal jest pravdu a velikým lidem, a v těle smrtedlném; ale svatokupci činí zpět, neb zjevně a leckakýms lidem nesmrtedlného již Krista prodávají.

Simoniaci neb Šimonovi dědicové zvláště slovú ti, kteříž F. za moc duchovní, neb za dar ducha svatého peněz neb daróv jiných neb služby nezřiezené podávají, někdy zjevně a někdy tajemně, a někdy přivolice, že by rádi dali, by mohli obdržeti; jako otec jich Šimon čarodějník, jenž jest byl křtěn a přidržel se S. Filipa, podal jest peniez apoštolóm, aby jemu dali moc. O němž takto píše S. Lukáš: Když jest viděl Ši- Act. 8 mon, že skrze kladení ruk apoštolských dáván byl duch svatý, podal jim peněz, řka: Dajte i mně tu moc, ať komu kolivěk vložím ruku, přijme ducha svatého. Aj teď máš Šimona, od něhož slove latině simonia zvláště svatokupecství, a simoniaci svatokupci; a již všickni, kteříž kolivěk dary boží kupují neb prodávají na penězích neb na jiných dařích, neb jsú pomocníci k tomu kupčení vědomě, ti všickni slovú simoniaci, a česky svatokupci. Protož die mistr hlubokých smyslův: Ač simoniaci, to věz Šimáčkové, zvláště slovú, kteří Lib. 4. d. 25. jako Šimon čarodějník neprodajný dar penězi najíti chtie; a kteříž za službu svatú peníze berú, od Jezi Jezité slovú: a však i ti jenž dávají, i ti jenž berú, simoniaci, to věz, svatokupci slovú, a obojí týmž súdem poraženi sú. Tak píše ten mistr.

Již muožeš rozeznati, kteří jsú dědicové Balámovi: že ti, jenž pro peníze káží a klnú neřádně lidi, neb také zlú radu dávají, jako Balám dal králi Balákovi zlú radu, aby smilstvím G. lid boží svedl s božího přikázaní. O, co kněží jest v té cestě! málo-liť jest smilníkóv, jenž almužnú panny, vdovy i manželky v smilstvi zavodí, a kurvy krmí a odievají pyšnějé než manželé své manželky? Ale co se stalo Balámovi, die písmo: Balám, syn Beor, zabit mečem. Ale to by nic nebylo, by nebyl zatracen: tieže mu v pekle! Též jeho dědicóm se stane, kteříž se statečně nepokají. Neb píše svatý Jan, že řečeno mu:

Apok. 2. Angelu, to věz biskupovi zboru Pergami, piš: Toť die ten, jenž má meč na obé strany ostrý: Viem, kde přebýváš, že tu, kdež jest stolice Šathana, a držíš jmeno mé a nezapřel si víry mé. A dále dí: Ale mám proti tobě málo, že maš tu ty, jenž drží učení Balámovo, jenž jest učil Baláka, aby položil pohoršení před syny Israhelskými, to jest jísti a smilniti. Též také kaj se, neb jinak přijdu k tobě brzo a bojovati budu s nimi mečem úst mých.

O ty pane! mečem ostrým na obě strané chceš bojovati, mečem úst svých s těmi Balámitami? meče slova tvého se nebojí, ani směle i lživě káží i smilní! A nenič biskupa, angela tvého, aby jich netrpěl: nebť biskupi sami smilní! Ale
II. ty víš, kdy bojovati s nimi budeš ostrým mečem, když jej na ně vytrhneš, řka: Jděte zlořečení do věčného ohně! Dal si na Jezí a na jeho plémě zlořečenství skrze Elizea, sluhu svého, aby se ho drželo malomocenství na věky. Dal si Jidášovi i jeho pokolení požehnání skrze Davida, řka: Ustav nad nim hříšníka, a ďábel stój na pravici jeho. Když súzen jest, ať vyjde odsúzen, a modlitba jeho buď k hřiechu! Buďte dnové jeho nemnozí, a biskupstvie jeho vezmi jiný. Buďte synové jeho sirotci, a žena jeho vdovú; neustavični přenešeni buďte synové jeho a vyvrženi buďte z příbytkuov svých. Nebuď jemu pomocník, aniž buď, kto by se slitoval nad sirotky jeho. Buďte synové jeho k zatracení!

Aj tak David prorok dává požehnání Jidášovi a jeho synuom následovníkóm, jenž chudým almužnu Kristovu kradú, lakomství vedú a pána Ježiše zrazují a prodávají, jako die S. Bernart.

Pak Šimonovi a jeho plemeni dal jest S. Petr požehnání, když jest požádal moci za penieze, řka k němu: Penězi tvoji buďte s tebú na zatracení, že dar boží domněl si se za penieze
Act. 8. míti. Není tobě diel ani účastnosť v řeči té; neb srdce tvé není právé před bohem. Protož pokánie čiň z této zlosti své a pros boha, zdať snad odpuštěno bude toto myšlení srdce tvého; neb v žluči hořkosti a v zavázání zlosti vidím tě, že jsi. — Tak S. Petr požehnal jest Šimona a jeho synóv svatokupcóv. Ne tak již náměstkové Petrovi; ale brž kto více peněz poskytne, ten moc spiše k biskupství neb k jinému duchov-

nímu úřadu vezme. Ne tak S. Lev papež, jenž die, že svatokupci jedné ducha lživého dávají a berú; a S. Řehoř, jenž die, že svatokupci kacieři jsú, v nichž kněžství nestojí; a S. Ambrož, jenž die, že prokleti sú a od účastnosti těla božieho odlúčeni sú; a Pascalis papež, jenž die, že svatokupci největší kacieři jsú; a Gelasius papež, jenž die, že v Šimonovo zatracenie uvaleni sú; a Řehoř Naz(i)anzenský die, že v kněžství ostati nemohú a od Elizea proroka malomocenstvím obliti sú, od Petra v zatracení položeni sú a od Krista z chrámu vyvrženi sú. Tak položeno jest v knihách práv ustavených. Ale pohřiechu! již toho nic neváží. A však přijde čas jiný, v němž budú vážiti, až své zatracení poznají. A že velmi se to kacieřství rozmnožilo, protož dobře jest oči protříti sprostným, aby poznali svatokupce a jich se varovali. I sluší počieti od hlavy a ohledati ji, jest-li tím malomocenstvím zprzněna, a potom k jiným údúom přizříti; a snad se shledá, že od hlavy až do pat po těle malomocenství jest rozlito. 1 q. 1 Quia ergo

Kapitula IV.

Ohledajme, muož-li papež býti svatokupcem? a zdá se, že nemuož: proto že on jest pán všeho světa, jemuž sluší bráti jakž chce, a činiti jakž chce: a také že jest otec najsvětější, jehož se hřích nemóž chopiti. Tu věz, že mnozí papežové byli sú kacieři a jinak zlí, a sú s papežství ssazeni; a ty bylo by dlúho psáti. Protož neměj v tom pochybení, byť papež nemohl svatokupcem býti. A ktož by to držel, řka, že papež nemuož svatokupčiti neb jinak smrtedlně hřešiti, ten by ho minil nad Petra i nad jiné apoštoly vznésti. A k duovodu, jenž die, že on jest pán všeho světa, jemuž sluší bráti jakž chce, a činiti jakž chce, odpověď jest, že jediný jest pan všeho světa, jenž nemuož hřešiti, a jemuž sluší po světě vlásti a činiti, jakž chce: a ten pán jest buoh mocný. A dále když die dóvod, že papež jest otec najsvětější, jehož nemuož se hřích chopiti, přim toho: neb jediný jest otec náš najsvětější, pán buoh, jehož se hřiech nemuož chopiti. A.

Ale snad díš: Zde na světě papež jest otec najsvětější!

Tu diem, že když dovedeš, že on najsvětějí jest živ, následuje Krista v chudobě, v pokoře, v tichosti, v nesmilství a v práci, tehda tobě puojčím, že jest najsvětější: ale očité lakomství, pýcha a jiní hříchové činí lidem domnění, že on není otec najsvětější! — Ale dieš: Vešken svět nazývá ho otcem najsvětějším, a ty sám nic; kterak má tobě viece věřeno býti? Tu diem, že příliš tu saháš, řka: Vešken svět. A jedva snad stý díl lidu má ho za Římského biskupa. A však buď to, že by všickni lidé svatým neb najsvětějším ho nazývali: když by v skutcích Kristu se protivil, tehda pro jich nazývání nic by svat nebyl. Protož die pán buoh: Lide mój! ti jenž tě blaženým nazývají, ti tě klamají. A kto jsú ti, než pochlebníci, jenž chtíce míti od lidu, i nazývají je svatým a slibují, že bude svatý lid, ač jim dá! Též kněží a žáci, chtíce míti od papeže, nazývají ho najsvětějším; a on mní, by to tak bylo, i přivolí, že jemu tak řiekají vuoči i píší. O běda jemu, že se dá tak klamati!

Ale mají tuto výmluvu, říkúc, že pro úřad jest najsvětější. Ale tu světí odpovídají, že úřad člověka svata nečiní; jakož duovod jest na Jidášovi apoštolu, a na biskupích a kněží, jenž sú Krista zamordovali. Také praví světí, že čím jest úřad duostojnější a člověk v něm hřeší, tiem více jest zlořečený. Protož to znají světí, že kněžství a tak i biskupství jest najduostojnější úřad zde v světě: ale běda jemu, ktož je kterým smrtedlným hřiechem poškvrnil! I znám to, že apoštolové po Kristovi byli sú zde na světě najsvětější otcové, a že jim mohli v pravdě tak říkati; ale oni sú bránili. Též byl-li by který papež tak živ jako apoštolové, tehda by byl otec svatý; ale lidé měli by se varovati pochlebenství k němu a on pýchy, a tak aby s obú stranú od hřiechu se vystřiehli. Neb co platno jest, že člověka svatým nazývají, an jest před bohem zlořečený? Co platno Antikristovi, že se nad boha vznosí, poněvadž ho Kristus do pekla porazí? A zase též co člověku uškodí, že ho svět zlořečí, když pan buoh velebí?

B. Položic to již, že papež muož býti svatokupec, vizme, kterým obyčejem muož býti svatokupcem. A jest prvý obyčej, žádaje pro zboží a pro zvelebení v světě papežského duostojenství. Neb není nižádný stav v křesťanstvu ku pádu bližší; neb když

Krista a Petra nenásleduje v životě nad jiné, tehdy ne apoštolský následovník, ale apoštolský protivník má slúti. Protož každý, kterýž k tomu dóstojenství pro zisk tělesný a pro vzácnosť v světě chvátá neb kvapí, jest v sobě poražen svatokupectvím. Ale že ta žádosť muož býti před lidem skryta, protož zmeška-li zboru křesťanského v práci, kterú by měl míti, jako Kristus měl a S. Petr, a přichýlení k zboží světa a k životu tělesnému ukazuje lidu, že jest upadl v tu cestu svatokupectvie. Druhý obyčej toho svatokupectvie jest rozličné ustanovení, kteréž vydává pro zisk tělesný proti zákonu božiemu, ač ne zjevně, ale že muož přivedeno býti proti zákonu božiemu. I zdali není proti řádu božiemu, že ustaví, aby jeho kuchaři, vrátní, maštaléři i těkaři byli první k obrokóm většieho dóstojenství v zemiech, jich jazyka neumějíce? neb opět, aby nižádnému nebylo ohlášeno dánie, jeliž by položil penieze? a co jiných jest ustavení. Třetí obyčej papežova svatokupectví muož býti, že biskupy i faráře ustavuje pro peníze. A toho dóvod v čas nynější nám položen zřejmě, že mnoho tisícuov zlatých za arcibiskupství Pražské dáno jest.

Aj tím trojím muož býti papež svatokupcem! Pakli se toho který papež vystřeže a následuje svého v životě svatém spasitele, tehda má právo ku požívání všech věcí v světě, tak jako sú měli apoštolé, a nemá tiem hrd býti. Neb ktož jest světější než on, ten má před bohem lepší právo nežli on, jakožto milejší a dóstojnější syn pána boha, jenž jest král všeho světa; a kromě toho práva ku požívání světa má ještě právo, aby slúžil cierkvi svaté, a aby ji zpravoval, učil a řídil vedlé písma svatého. Ale toť jest jiné než panování světské, v němž C. lehce blúdí lidé a zvláště duchovní. Ale úřad papežský jest, jako i apoštolský: slovo boží kázati, posvátné věci pósobiti a pilně se bohu za lid modliti; ale zboží světa tohoto zpravovati, to na nižší stav sluší, na světský. Protož má patřiti papež, kterak Kristus a Petr nepletli sú se, aby zbožím světským vladli; neb řekl jest jednomu, jenž jest řekl: Mistře! Luc. 12. řci bratru mému, ať rozdělí se mnú dědictví. A on vece jemu: Člověče! kto mne ustavil súdci aneb děličem nad vámi? A opět kdy jeden řekl k němu: Pojdu za tebú, kam kolivěk puojdeš. I vece jemu Ježíš: Lišky dúpata mají a ptáci nebeští hnězda, Luc. 9.

a syn člověka nemá, kde by hlavu svú sklonil! A také řekl jest Pilátovi, když mu řekl: Lid tvój a biskupové tvoji dali sú mi tě; co's učinil? Odpověděl Ježíš: Království mé není s tohoto světa; by s tohoto světa bylo království mé, sluhy mé jisté postavili by se o mě, abych nebyl dán židuom. Ale není království mé odsud.

Aj teď má papež příklad, má-li súditi svět o penieze, a královstvím vlásti a vešken svět pod se kasati, a mnohými
Act. 3. poklady vlásti, čili říci jako řekl S. Petr: Střiebro a zlato není mně, ale co mám to dám: Ve jmeno Ježíše Krista vstaň a choď. A tak muož dobře věrný křesťan rozvážiti, že papež, a tak i každý biskup, má Krista následovati, duchovní dary pro chválu boží rozdávati, ale v rozdávání světských věcí se neplesti. A též jest o rozdávání biskupství, farářství a jiných prelátství; neb muož to hlúpý člověk rozsúditi, že papež člověka, jehož nikdy nevídal, jenž od něho jest sto neb dvě stě mil, nezná, dobrých-li jest obyčejóv, aniž ví, hodí-li se tomu lidu, nad nimiž chce ho posaditi za biskupa neb faráře, aniž ví, přijme-li ho míle lid dobrý, jenž má od něho duchovně pasen býti: což se tehdy plete? Pakli die, že dá listy své, a který se prvé uteče, ten právo má: to opět uvede, že Jidáš lakomý, jenž nespí, uteče se prvé k biskupuom anebo k zbožím, jakož obecně vidíme, nežli druhý, jenž také listy má. Neb by jich bylo sto, poněvadž sami o to stáli, aby biskupství neb jiného dóstojenství dosáhli, tehdy všichni sú proti řádu učinili, a tak všickni mají zahnáni býti! Neb dí S. Pavel: Nižádný
Heb. 5. nebeř sobě dóstojenství, ale který povolán jest od boha jako Áron. A S. Řehoř die, že jakož ten, jenž od dóstojenství, ano ho hledají, utieká, má připuzen býti: tak ten, který kvapně žádá a nestydatě se plete, bez pochybení má zahnán býti. Ale když se ty řeči svatých naplní? ano Antikrist střepí, tak že čaká i očekává, aby dal tomu dóstojenství, kterýž více peněz dá; a s druhé strany toho strojí k dóstojenství, který by byl nehodnější, aby po své vuoli lid vedl svú cestú!

Ještě die někto: Papež po smrti biskupa muož držeti, pokad chce, biskupství a zachovati sobě požitky, a též i jiné obroky: proč by pak nemohl hodně vziti prvních požitkov od toho, jenž chce býti biskupem neb jiným prelátem? A že to

muož učiniti, jest dóvod, že on jest v světě najvyšším pánem; druhé, že bez úmluvy jedné hodným dává dóstojenstvi, a tak nesvatokupči, poněvadž své béře; třeti proto, že poněvadž papež to ustavil, tehda nemá žádný proti tomu mluviti — jakož jeho heroltové, kněží, praví a jeho práv učedlnici.

Tu jest brzká odpověď k tomu. Když die: „papež po smrti biskupa muož držeti, dokud chce, biskupství a chovati požitky," tu diem, že papež hodně vedlé zákona božího nemuož toho učiniti, aniž má jemu cierkev svatá křesťanská toho trpěti; neb mohl by tak býti lakomý papež, že což by mřelo biskupuov a jiných kněží, on by zachoval všecky úžitky sobé a nechal by lidu bez pastýřóv. A tak sám by nepracoval, a jiných by nevydal, jedné ač by vydal ty, jenž by v své pytle ziskuov hledali, ale ne spasení duší a chvály spasitele Jezu Krista. Z toho jest odpověď k prvnímu dóvodu, jenž die: „papež jest v světě najvyšším pánem," že jako prvé jest řečeno, že jest-li spravedlivý, svatý a následovnik Kristóv, tehda má hodnosť vedlé čtení Kristova, a(by) jsa sluhú věrným všeho křesťanstva, byl pánem světa, tak jako apoštolové světí sú byli: ale ne aby hmatal zboží tělesného, jehož jest Kristus nehmatal, a od něho učedlnikóv povolal.

Protož ač S. Pavel ukazuje Korintským, a tak i jiným dobrým křesťanóm, že vešken svét jich jest: však ne proto, jsa dóstojnější nad nimi, velebil se, by chtěl jich zbožím vlásti, né brž nechtěl jich zboží bráti, a káže jim dělal*) rukama, aby nedal nad sebú kázaní svému pohoršení, jakož sám die. A že praví, že vešken svět jich jest, slyš že takto die: Nižádný nechlub se lidmi, neb všecky věci vaše jsú, buďto Pavel, buďto Apollo, buďto Petr: i svět, i život, i smrť, i nynější věci i budúcí; jistě všechny věci vaše jsú, a vy Kristovi, a Kristus boží. D. 1Cor. 3 1 Cor 9

Aj teď máš, že spravedlivého člověka jest vešken svět, a tak i papežóv, ač jest kdy spravedlivý. A však ne proto má se nazývati pánem najvyšším všeho světa, ale učině všecko, což mu buoh přikázal, má řéci, že jest nestatečný sluha, jakož jest Kristus přikázal učedlnikóm, řka: Když všecky Luc 17.

*) Rkp. Ale dielal.

věci učiníte, které sú vám přikázány, řcete, že jsme nestatečné sluhy. A má jím hnúti příklad Kristóv, jenž jest tresktal učedlníky své proto, že sú se vadili, kto by byl větší mezi
Mt. 20. nimi. Povolav jich k sobě řekl jim: Víte-li, že knieżata pohanská panují jedna nad druhými, a kteráž větší jsú, moc činí nad jinými? Ne tak bude mezi vámi; ale kterýž kolivěk bude chtíti mezi vámi větčí býti, buď váš sluha; a kterýž kolivěk mezi vámi bude chtíti první býti, buď váš sluha: jakož syn člověka nepřišel jest, aby mu slúžili, ale aby slúžil a dal duši svú na vykúpení za mnohé.

O milý sluho, drahý pane všeho světa! jižť sme odpadli my kněží od tvého následování; služby tvé netbáme, panství se přílišně více než pohanstvo chápáme, všechna tvá přikázaní přestúpíce ještě se chlubíme, že jsme páni světa, že jsme najdóstojnější v cierkvi svaté! Ne tak apoštolé, ani S. Řehoř papež, jenž jsa svatě živ, vždy se nazýval nestatečným, a on najprvé nalezl i psal se sluha všech sluh božích: ale položil, aby se nižádný tak nepsal, jedné ač by skutkem ukazal službu boží. Protož nevím, v pravdě-li píše papež každý, že jest sluha sluh božích. Následuje-li Krista v ctnostech, tehda právě píše; pakli protivně živ jest Kristovi, tehda lživě píše.

Dále že řečeno jest, že papež dává obroky neb dóstojenství jedné hodným a bez úmluvy: té řeči muož zjevný dóvod odpovědieti, jímž znají i hlúpí, že nedóstojni bývají i biskupi, jenž nejsú svini hodni pásti! A bez úmluvy komu které biskupství dá, jedné ač plášť vykúpí? Za Puchníka k Pražskému arcibiskupství stali sú rukojmie ještě po jeho smrti: Kbel a Malesič a jiní, a musili sú platiti, an nepoživ nic bi-
E. skupství, aniž v ně vstúpil, umřel jest! A buď to, že papež napřed netrží ani sám, ani skrze Jezi: ale již jest prvé ustanoveno od papeže Jana dvamezcietmého, co který biskup má dati. Neb ten papež najprv jest nalezl a kázal sobě dáti prvé požitky všech obrokuov, to jest, což užiti muož každý prvni léto; a byl jest sehnal ten lakomý papež velikú věc pokladuov v svú komoru!

Pak když třetí jest řečeno: „Což papež ustaví, nemá žádný proti tomu mluviti,“ toho by věrný křesťan pójčil, když

by papež nic zlého neustanovil. Ale ustaví-li co zlého, kto chce věrný k tomu přivoliti? ano toho sami jeho heroltové museji puojěiti, neb to i v svých školách uči, že co jeden papež ustaví, to druhý zruší, a potom opět jiní toho rušení zavrhnú. A kto věrný chce řéci, že jest to dobré ustavení papežovo, aby v kaplach slovo boží nebylo kázáno, ani jinde, jedné u far a v klášteřiech? Však to ustavení jest upřiemo proti Kristovu ustavení. A to ustavení vydal jest v buli papež Alexander pátý, a vydav ihned skuoro umřel jest. Proti té buli postavil sem se a odvolal, aby slovo boží nebylo potupeno. A z této řeči bez duovodóv jiných vědomo jest, že když kolivěk by papež ustavil neb přikázal co nehodného, a zbor křesťanský by to poznal, tehda ihned ten zbor, a tak i každý křesťan, poznaje že to ustanovení jest nehodné, má je miti za nehodné, a nikoli ho v tom nemá poslúchati, aby jda za slepým v šachtu věčného zatracení neupadl.

Ale snad se vypaří škřietek a die, že nižádný nemá súditi skutkóv papežových, ani jemu říci, proč tak činíš? Tomu škřitku má řečeno býti, aby umlk od rúbání, a nepřidával člověku hřiešnému, co na samého boha sluší. On sám ten jest, jehož nižádný nemuož tresktati, ani jeho skutkóv, jako by byli zlí, súditi, ani jemu říci, proč to činíš? Ale aby člověk zlých skutkuov zjevných u mysli své neměl za zlé, buďte papežovy neb jiného-člověka, kterak škřítek muož toho hodně zabrániti? ano všecko takměř rozumné křesťanstvo súdí, že Petr, prvni náměstek Kristóv, smrtedlně jest hřešil, pod přisahú zapřev svého milostivého spasitele! A také súditi máme všecky, že všickni sme se všemi papeži zblúdili a (jsme) porušeni až do jednoho, jenž zlosti neučiniv, nás poblúzené od smrti věčné vykúpil. A S. Jan, miláček boží, jehož svatosti nedosáhnú papežové nynější, ten die: Dieme-li, že hřiechu 1 Joh 1.
nemáme, sami se svodíme a pravdy v nás není.

Věziž konečně, žeť papežovu moc vieže zákon boží, zá- F.
kon přirozený a ustanovení svatých, kteráž mají založení v písmě božím: zákon boží, aby nic proti němu nečinil, a tak aby darmo duchovní věci rozdával, jako apoštolé sú činili; a zákon přirozený, jenž jest poznání v rozumném stvoření, jímž se má zpravovati, aby nic nehodného se nedopustil; a ustano-

vení svatých, jenž písmu božiemu rozumějíce, na něm sú založili. Dajž pán buoh, aby papež jedné pro chválu boží, pro prospěch spasení lida, darmo pro boha dával pravé naučení křesťanstvu, a nepletl se v boje a nedával obrokóv za peníze nestatečným, a aby Krista následoval, buď nynější papež i potom jiní! Ale zdá mi se, že nebrzo Kristovú cestú v pokoře, v chudobě a v práci pojde který, až se písmo Kristovo i naplní; neb biedné světa zboží zalehlo jest cestu Kristovu, a všecky zmatky v duchovenství rozplodilo, pro něž jest svatokupectví plno lakomství a svárov. Protož nebude svatokupectví z cierkve svaté vypuzeno, dokavadž zboží a panováni od kněží nebude opuštěno. A že lakomství vždy přibývá, a zvlášté mezi duchovními, protož třeba věrným se opatřiti, aby v lakomství a v svatokupectví neupadli, a pilni byli ďáblových chytrostí, jimiž vymlúvají svatokupectví i lakomství, aby je rušiti mohli.

Má ďábel ještě tuto výmluvu, že když po dóstojenství biskupské neb jiné ku papeži přijdú, tehdy netrží nic, ani o peníze mluví, aby bylo co dáno, jedné což bude chtíti dáti ten, jenž žádá dóstojenství; a tak papež neučiní svatokupectví, aniž bude vinen. K řeči té odpovídá skutek S. Petra, jenž nechtě vzíti peněz od Šimona, aby nebyl účasten jeho
Act. 8 kupectví, řekl jest: Penízi tvoji buďte s tebú na zatracení, že's mněl dar boží za peníze kúpiti! I kto by mohl Petra a jiné apoštoly vymlúvati, by byli od Šimona peníze vzali?

Ale snad die Lucek: Šimon jest řekl: „Vezměte peníze a dajte mi tu moc;“ ale tento nedie, než mlče dá prvé aneb potom, když již bude jemu dáno, a tak není kupčení. Ale tomu Luckovi Hodek pekař neb Huoda hokyně odpoví: že když má chléb před sebú, a přijda někdo, prvé než vezme chléb neb potom položí peníz mlče, die Hodek neb Huoda, že ten kúpil jest chléb. Též i tuto jest. Protož dobře položeno, že svatokupectvie jest zlá vuole k směnění duchovní věci za tělestnú.

Ale die Lucek: Papež jest neměl vuole, aby penieze vzal. Lucku! jestli-lí tak, tehda řekl jest jako Petr: Peniezi tvoji buďte s tebú na zatracení! A tak nepokusí se nižádný s penězi u papeže, jako po Šimonovi nepokusil se nižádný u Petra. Ale kterak tomu uvěříme, a my za Pražské arcibi-

skupství do Říma veliké penieze vždy nosíme, když nového arcibiskupa máme míti?

Ještě snad někto die: Papež musí míti mnoho peněz, aby neposlušné a protivné moci ku poslušenství připudil; protož musí dobývati peněz jak muož, a nemá podobnějšího obyčeje, než aby tak bral za obroky, poněvadž dávají dobrovolně; a také aby dal odpustky, aby lidé dadúce peníze, sobě nebeské království kúpili a papeži na zlé lidi pomohli. — K tomuto duovodu odpovídá život chudý Kristuov a svatých apoštoluov, jenž sú nesměli míti mnoho peněz, aniž sú chtěli moci neposlušné a protivné ku poslušenství puditi. Aj spasitel, jenž jest mohl jedniem slovem neposlušné a protivné poraziti a k sobě obrátiti, když sú na něho s meči, s kyji a s jinú brani přišli, pokorně řekl jim: Jako na lotra vyšli ste s meči Mr. 26.
a s kyji, a já každý den byl sem mezi vámi uče v chrámě a
nepopadli ste mne! A opět řekl jim: Koho hledáte? A oni J... 18.
k němu: Ježíše Nazarethského. A on jim řekl: Já́ť jsem; a poněvadž mne hledáte, nechte těchto odjíti. Petr také, jsa v Římě, moci netiskl neposlušných k víře, ale kázaním slova božieho. Též i jiní apoštolé, jenž svú krví štípili cierkev svatú. A buď to, že by mocí měl papež puditi neposlušné k poslušenství: protoť není vymluven, aby tak peněz dobýval; neb nemá nižádný zlého co činiti, aby tudy dobrého co vyvedl, jakož die S. Pavel, přivodě ty, jenž řiekají: Činíme zlé Rom. 3.
věci, ať přijdú dobré. A kto chce, znamenaj, že nic neprospívají papežové mocí násilnú neb světskú. Čti kroniku a patř k časuom, že vždy viece ubývá moci světské papežóm, jakž sú počali bojovati; a jakož die S. Hildegardis: že papežovi panství ubude, že jedva biskupská čepice na hlavě ostane. — Bude-li to či nebude, ty víš dobře, pane Kriste!

Pak o rozdávání odpustkuov na penězích: že jsú ne- G.
hodni takoví odpustkové, dosti ukazuje S. Petr, jenž jest nechtěl na penězích pójčiti moci Šimonovi, aby ruce kladl na lidi, aby tak dar ducha svatého přijímali; ale kladli sú apoštolé ruce na lidi, ne pro penieze, ale darmo pro jich spasení, poslúchajíce svého spasitele, že jim řekl: Darmo ste vzali, Mt. 10.
darmo dajte. A tak znamenitě přijímali sú dar ducha svatého; neb apoštolé byli sú hodni biskupové, a lidé sú, pravě

úvěříc, právě káli se hřiechóv. Ale nyní kněží pro lakomstvo překupují odpustky; a lidé chtí hřiechóv zbýti, dadúc penieze, a neprávě se kají. A tak s obú stranú se klamají: kněží prodávajíce a lidé kupujíce. Kněží lež prodávají, jakož die S. Lev papež: Dar není-li darmo dán aneb vzat, dar není. A svatokupci nedarmo berú, protož daru, jenž velmi v kněžských řádích prospívá, neberú; a poněvadž neberú, nemají; a poněvadž nemají, ani darmo, ani nedarmo komu dáti mohú. Což tehda dávají? Jistě to, což mají. A co mají? Jistě ducha lži! Kterak toho dovodíme? Neb poněvadž duch pravdy, jakož svědčí Pravda, od niž pochází, darmo vzat bývá: bez pochybení, duch lži že jest, se dokazuje, kterýž nedarmo vzat bývá. Tak píše Lev papež, ukazuje, že svatokupci ducha lživého prodávají a kupují. I kterak mohú ti vymluveni býti, kteříž za peníze odpustkóv dobývají, aby více utěželi? anebo kteříž na zpovědi sedají, najímajíce z určených peněz? A v Římě zpovědlníci, kněží světští i mniši, běhúnové neučení a nestateční, sedají na zpovědi, když jedné umluví, aby určené zlato dali od zpovědi, a lidi, odkud přijdú s kterými koli hřiechy, neumějíce jich zpraviti, rozhřešují!*) O hospodine milosrdný! kterak malá péče jest o dušech, kteréž's ty svú svatú krví vykúpil a smrtí ukrutnú! Mají pohřiechu! veličejší pilnosť, aby měšec naplnili, než aby duši od zatracení tobě přivedli. Protož die S. Bernart ku papeži Eugeniovi: Padne oslice, a jest kto pozdvihna: hyne duše, a není kto by pomyslil! Znamenal S. Bernart, že kněží jsú pilnější papežovy mezkyně, aby neupadla, než duše, aby nezahynula! Podobni jsú kněžím židovským, jimiž dóvod učinil spasitel, že když jim osel upadl v jámu v svátek, že sú jej ihned vytáhli a neřekli, by byl hřiech: ale kdy milosrdný spasitel uzdravil nemocného v svátek, tehdy sú položili za hřiech. Dovedl jim spasitel, že sú měli k oslu větší pilnosť nežli k bližniemu. O, co jich, jenž jsú pilnější**) krav, voluov, ovci, sviní, peněz i koní, nežli neřku cizích, ale více nežli i svých duší! Daj pán buoh, aby všickni k spasení svých duší statečně se obrátili, i jiných spasení pilni byli!

1 q. 1. cap. 1.

*) Rkp. rozhrzessowali. **) pilnieysse.

Kapitula V.

Hodné jest již spatřiti, kterak biskup muož v svatokupecstvi upadnúti. Věziž, že muož býti svatokupcem v biskupství vstupuje; druhé, v něm přebývaje; třetie, z něho vystupuje. Prvé, vstupuje, muož býti svatokupcem tak, že když koli přijme biskupství úplně anebo více pro zisk časný, neb pro chvalu světskú, neb pro rozkoš tělesnú, než pro zaslúžení blahoslavenství, pro chválu boží, pro spasení své a pro duše bližních, aby je příkladem dobrým a slovem božím bohu přivedl. A vstúpí-li skrze dary, neb skrze službu, neb skrze přízeň tělestnú, tehda již chopilo se ho svatokupecství: neb již má nezřiezenú vuoli k směnění. A jistě, tak vstupuje v biskupstvie, hanebně jest směnil, dav duši ďáblu zadarmo, to jest za hřiech. Protož má-li kto býti biskupem božím dóstojným, musí prvé býti života svatého, a pak povolán od boha skrze lidi a bez daruov; a jsa povolán, aby se měl za nehodného; a jsa připuzen, aby pro chválu boží, pro lidské spasení a pro své pokorně přijal, a peněz nižádných za potvrzení nedal. Neb když tak biskupství (přijme), jsa života svatého, umění pln k lidu učení, volen jsa od boha skrze lidi, a svěcen a potvrzen bez daruov, tehda právě vstúpí v biskupství. Ale než tak nyní kto v biskupství vejde, aby i on tak řádný byl, i aby tak volili, i papež aby tak stvrdil: spíše se most Pražský oboří, než takým během svatým v Pražské biskupství kto vstúpí! A.

A však pravím, že pán buoh muož to způsobiti, kdy ráčí; neb ač již mezi lidským během jest to velmi nesnadno, však bohu mocnému způsobiti jest velmi lehko. A že má takový biskup býti, ukazuje S. Pavel: že každý biskup z lidí vyvolený, za lidi ustaven bývá v těch věcech, kteréž slušejí k bohu, aby obětoval dary a oběti za hřiechy, a jenž (by) s nimi trpěti mohl, kteříž nevědí a blúdí, že i on jest obklíčen nemocí; a protož má jako i za lid, též i za se obětovati za hřiechy. Aniž beř kto sobě dóstojenství, ale kterýž bude povolán, jako Aron. A opět k Titovi píše, řka: že musí biskup bez smrte- B. Heb 5.

Tit. 2. dlného hříchu býti jako dobrý vladař boží, nepyšný, nehněvivý, neopilý, nebijící, t. jenž nemá býti mrzkého zisku žádostivý, ale hospodářný, dobrotivý, střízlivý, spravedlivý, svatý, nesmilný a držeti řeč věrnú v učení, aby mohl napomínati učením zdravým, a ty, kteříž se protiví, trestkati. A též píše
1 Tim. 3 k Timoteovi a přidává, že má míti svědectví dobré od těch, kteříž zevnitř jsú, to jest od cizích, aby v posměch neb v nenávisť neupadl a v osidlo ďáblovo.

Aj teď máš vypsání S. Pavla, kteraký má biskup býti, a ukazuje, že má býti bez každého hřiechu smrtedlného, a od boha povolán, a z lidí vybrán, ctností XV pln, jakož je jmenuje: a
Joh. 10. k tomu, jakož die spasitel, aby života svého za ovce nasadil. A vstúpí-li jinudy než Kristem, a tak než tú cestú, jako jest řečeno, tehda jest zloděj a lotr.

Druhé, muož býti biskup svatokupcem, v biskupském úřadě přebývaje, a to trojím obyčejem: Prvé, po vstúpení svatokupeckém opustí-li práci biskupskú a nebude-li tak živ, jako S. Pavel položil každému biskupu. A to obtíži prvnie svatokupectvie, neb již více hřiechóv přidá. A dieš-li, s kým svatokupčí? diem, že s ďáblem, proto že i duši svú i úřad duchovní zlú vólí prodává ďáblu. Druhé, velmi těžce hřeší v svatokupectví, když zboží, jenž na chudé sluší, nezřízeně na sobě neb na čeledi utracuje, na přátely nakládá; neb tak již
5 q. 3. biskupství zle požívá. Protož die S. Řehoř: Přišla k nám po-
16 c. 7. věsť zlá, že někteří biskupové ne kněžím svého biskupství desátky a oběti křesťanské dávají, ale brž radějše laikóm, rytieřóm neb služebníkóm, né brž ještě huoře: přateluom svým. Protož ač který potom biskup bude nalezen tohoto božieho přikázaní přestupce, mezi největšími kacieři a mezi Antikristy za najmenšieho buď jmien. A jakož Nicenské svolání o svatokupciech ustavilo: i biskup, jenž dává, i kteří berú od něho laici, buď za službu neb za dar, k věčnému pálení ohňóv buďte odsúzeni. Také praví veliký S. papež Řehoř.

A když právě biskupové vzezří v své svědomí a v toto svaté ustanovení, shledají, každý chopě se za svú hlavu, jsú-li mezi kacíři a mezi Antikristy položeni. Také kněží, kteříž by od svatokupectví se zachovati chtěli, nemnozí by k biskupství chvátali, poněvadž bídným zbožím jest tak zapleteno, že

pro ně i zle vcházejí, i zle v stavu přebývají: protož mnozí v duši malomocnějí a jako jedem se otravují. A tomu na vědomí, když jest císař Konstantin najprvé zbohatil Římského biskupa, dav sbožíť, tehda slyšán jest hlas s nebe tento: Dnes jed vlit jest v zbor křesťanský! O, co jich již zemřelo na duši pro ten jed! co zmalomocnělo svatokupectvím! co i na těle zmordováno!

Třetí, biskup bývá svatokupcem, nezřízeně bera peníze neb dary tělesné. A to se děje velmi mnohými obyčeji, vedlé chytrosti Lucipera, jenž dávno se učil v tom umění. Neb není v tom pochybení, by biskup nebyl svatokupcem, když od svěcení kostelův, oltářův, žákův a jiných věcí béře neřádně peníze, a zvláště když umlúvá se o to, neb cení, aneb aby dali, nutí. A že to jest svatokupectví, kostela, kaply neb oltáře z peněz svěcení, die S. Řehoř: Kostel, kterýž s úmluvú svěcen bude, raději vysvěcen než posvěcen řečen má býti. A papež Innocentius die: Když kto prebendy, neb převorstvie, neb děkanství, neb jiného dóstojenstvie duchovnieho, neb kteréž koli posvátné věci, jakožto křížma neb oleje svatého, a posvěcení oltářův neb kostelův skrze zlořečenú žádosť lakomství penězi dobyl jest, cti zle dobyté neměj, a i kupec, i prodavač, i úmluvce neb přímluvce znamením pohanění potupeni buďte. A ani za ztravu, ani z kterého obyčeje napřed ani potom buď co požádáno, aniž on dáti směj: neb svatokupectví jest!

C. 1. q. 1. 1 q. 3. c. fin.

Aj tak slovo od slova ten papež mluví. A to jest svaté v právích duchovních ustanovení, neb jest založeno na tom slovu Kristovu: Darmo ste vzali, darmo dajte. Ale pohřiechu! již to svaté ustanovení umřelo jest mezi biskupy; neb sú již ustanovili sobě zákon, aby od oltáře najméně vzali dvě kopě, a od kostela, jakž mimo dvě kopě učiní. A to již pevněji drží než Kristovo přikázaní; on přikázal, řka: Darmo dávajte! A oni za penieze dávají umluvujíce, a nezaplatí-li jim po jich vuoli, světiti nechtí: pakli světí a oni nezaplatí, tehda nad nimi mstí póhony i kletbami. I ktož je před bohem vymluví od svatokupectví? poněvadž zjevně prodávají žehnání a svěcení, netoliko za přiezeň, jakož die S. Řehoř,

Mt. 10.

ale za penieze: a tak prodávají duchovní věc za požitek tělesný!

D. Ale tu mají klobúček Šimonuov, jímž se přikrývají, řkúc obecně: že práci tělesnú prodávají, ale ne žehnání, ani svěcení; a také že berú penieze za ztravu, ale ne za svěcení. Ale ta omluva jest podobná k té, když krčmařka lakomá, dadúc jiesti, i káže sobě jedné pivo zaplatiti: v kterémžto zaplacení i ztravu i pití přesáhne. A také podobná jest ta omluva k této příhodě, jakož jeden píše: že jeden lakomý pán přijel na roční trh. Tehdy řekl mu jeden služebník, že v tom městě hospodářové u stola dávají darmo husi velmi tučné, ale hovězie maso a telecí a jiné krmě dávají draže. Tehdy pán ten přikázal služebníkóm svým, aby jedli husi darmo dané, a že sám chce jísti krmě hrubé, jimž jest přivykl. A když bylo po obědě a sta se počet, telecí maso bylo tak draho u počet položeno, že i husi biechu drahé na placení! Též svatokupci chtie lid boží zklamati tú odpovědí, řkúce: že práci prodávají; ale požehnání, svěcení neb potvrzení darmo dávají! Protož proti té chytrosti die svaté ustaC. 1 q. 3 in princ. novení: Ti, jenž tělestné věci kupují a duchovních nekupují, nikoli svatokupci nemají slúti. A ihned dále die: Ale odpověď jest: že netoliko, kteříž duchovní věci, ale také kteříž tělestné věci, jenž sú duchovním věcem přilnuli, za penize berú, svatokupci slovú.

Tak die to ustanovení, aby rozuměl, že práce v kázaní, mše slúžení, v svěcení, v olejování, v křtění, v zpovědi poslúchání, v těla božieho dávání, ta práce jest s duchovenstvím, to jest s boží mocí a úřadem tak spojena, že nemá, aniž muož býti za penieze hodně prodána. Ač mají lidé v té práci kněží živiti, ale oni nemají té práce prodávati, ani šacovati; neb tak by každé svatokupectví vymluvil, řka: Práci prodávám! Pro-Mal 1. tož die pán buoh skrze Malachiáše proroka: Kto mezi vámi jest, jenž by zavíral dvéře a zapaloval oltář muoj vděčně? Není mi vóle v vás, die pán buoh nad zástupy, a oběti nepřijmu z ruky vaší. Tu die Gracianus, jenž jest dekret složil: že dvéře zavierati není svaté oběti úřad, ale přisluší k duchovnímu úřadu. Protož není hodná výmluva, již se brání, řkúce, že práci prodávají.

A jest ještě tento duovod proti té omluvě: Poněvadž biskup prodává práci, tehda mají dáti za rovné penieze. A že osada od jiného za mnoho menší penieze mohla by takúž práci kúpiti, tehdy biskup zle činí s syny svými, že jim tak draze prodává práci.

Opět takto: Laik utesav a ustaviv oltář, měl jest větší práci než biskup, jenž ho málo požehnal a pomazal; a laik zlehka jest méně vzal od své práce: proč pak biskup, jsa otec od synóv, více béře? Aniž jest výmluva již, kto by řekl, že biskupova práce jest hodnější než laikova tesáka neb zedníka; neb práce biskupova nebyla by vzácnější jediné proto, že (s) duchovní věcí jest spojena. A poněvadž proto ta práce jest draha, tehdy duovod jest, že pro duchovní věci béře biskup ty penieze; neb jinak měla by býti veliká hanba biskupu, že jsa velmi nadaný a duostojný, pracoval by z peněz u sedlákuov!

Opět takto: Poněvadž biskup jest nadán v zemi, aby maje čím živ býti, řád duchovní ve všem svého duchovenství naplnil, tehdy nehodně béře za tu práci od lidí ty penieze: jako dělník, vezma jeden nájem za práci, kázal by sobě druhý dáti!

Opět otázal bych, kterak draze má býti vážena jeho práce od svěcení jednoho oltáře? A poněvadž prvé nebyla tak draha, a také že jest lacinější na chudém biskupu než na bohatém, a na sufraganu, to jest na pomocníku, méně se váží než na samém biskupu: tehdy čím bude biskup bohatější, bude ta práce dražší; a tak nebude penězóm smiera, i pro ty věci, i proto, že obec potřebuje svěcení; a tak bude bráti, co bude chtíti, jakož pohřichu tak se děje! — Aj již maš, kterak biskup, světě kostel neb oltář, muož býti svatokupcem.

Pak že muož býti svatokupcem, světě na kněžstvo jiné, E.
řečeno jest napřed, že netoliko kteříž z peněz světí žáky, ale
i pro přízeň, i pro chválu svú, jakož die S. Řehoř a S. Remigius. A S. Ambrož die, že když jest svěcen, to věz, ten
jenž jest dal penieze, co jest dal, to jest zlato bylo, a co jest 1 q. 1. Reper.
ztratil, to jest duše byla; když jest jiného světil, což jest vzal,
to jest zlato bylo, a co jest dal, to jest malomocenství bylo.
Aj tuť ukazuje S. Ambrož, že svatokupectvím oba sta zmalo-

mocněla, když on dá a tento vezme penieze od svěcení. Protož die žalostivě S. Ambrož: Věrně to jest, že mě bolí, že arcibiskup, t. papež, tělestně biskupa učinil, neb jest pro penieze duchovně malomocného světil. Penězi buďte s tebú na zatracení, že dar ducha svatého za penieze kúpil si, a kúpi divnú dušem na zatracení dokonal si! A opět die: Jesté očima tělestnýma zdá se jako biskup veliký, a božiemu vidění jest malomocný; veliký penězmi dobyl nehodného kněžství, a před bohem ztratil duši; tělo přijelo dóstojenství, a duše ztratila poctivosť! To S. Ambrož. A opět die: Nalézají se mnozí, trhem daru chtíc kúpiti dar ducha svatého, když penieze dávají, aby biskupské duostojenství vzali, nepomníc slov Petrových, jenž jest řekl k Šimonovi: Penězi tvoji buďte s tebú na zatracení, že's se domněl dar boží za penieze míti. To S. Ambrož.

A tak již máš, že ani kosteluov, kapel, oltářuov, ani žákóv má biskup světiti z peněz. Protož k obému die ustanovení: Ustanovujem, že jakož od svěcenie oltářóv, kosteluov a od svěcenie kněžského nic nemá vzato býti: též také ani za balsam t. k svěcení, ani za světla aby kněží, kteříž olej t. svěcení berú, nic nedali; ale biskupové kostelními nábytky balsam ať kupují i světla každý v svém kostele. To ustanovení kdy naplní ti, jenž za olej svatý penieze berú, a ti, kteříž jej vezmúce draze prodávají, a tak v kacieřství upadují? A ta prodávání tupí zbor Triburský a ustanovení, jenž die:
1 q. 1. Conc. Trib. Řečeno jest, že obykli sú v některých městech za brání křižma neb oleje penieze dávati, též za křest, i za božieho těla přijímání. To že svatokupecství jest, pohaněl jest svatý zbor a proklel jest, a ustanovil jest, aby potom ani za svěcení, ani za křižmo neb za olej svatý, ani za pohřeb, ani za božieho těla přijímání co bylo žádáno; ale darmo darové Kristovi dobrovolným rozdáváním buďte rozdáváni. — Aj teď máš velikého zboru ustanovení, jenž má založení na Kristovu přiMt. 10. kázaní, jenž die: Darmo ste vzali, darmo dávajte. Protož nemají výmluvy, by nebyli svatokupci, kteříž ty věci na penězích dávají; též kteříž světí ornaty, kalichy, neb jiné služby boží připravují.

Pak na biřmování, proto že jest krátké, stydí se biskuF. pové peněz žádati, že jest také zjevné to biřmování: a však

někteří mají pacholky Jezí, jenž přikazují, aby od biřmování oférovali po peniezi, a připraví biskup kazatele k své vuoli, aby nahonil; jakož i kdy kostel neb oltář světí, an praví, že mají se vložiti oférú v účastnosť těch svatých, jimiž jest založení, a jiné účastnosti a odpustky vypravuje: a to vše vzní na penieze! A tak sluhy s biskupem za posvěcení oltáře poberú plátno, čbery i penieze.

A na svěcení žákovstva tu písaři těží, tak že od prvnieho svěcení za list berú po groši a po peniezi, od druhého po dvú groší a po dvú penězích, od třetieho po třech i od čtvrtého; a není jiná příčina za písmo, než že svěcení jest dóstojnější. Někde také dávají zlatý, a někde více, a jinde méně. A někde i holiči i vrátnému musí dávati, i tomu jenž je přijímá. A to vše hřešení klade se na biskupa! A tak sobě ty sluhy své (k) honění peněz tvrdí, že nedopustí k svěcení; pakli dopustí, ale nevrátí jemu listóv prvních, až i zaplatí; aneb provolá biskup, aby pod kletbú listy vyplatili. A tak když se v hromadu zběře to roztrúšené svatokupecství, bude do roka drahně hřiven! Aniž jest vymluveno svatokupecstvie tím, ža málo druhdy vezme; neb poněvadž vdova chudá, jakož jí svědčí spasitel, viece jest dala než všickni jiní, davši dva Mat 13.
šarty měděná, neb jest z té veliké žádosti dala: též kněz aneb písař z veliké žádosti vezma peniez neb dva, bude poražen velikým svatokupecstvím. Protož die S. Řehoř, veliký papež: Jakož nesluší biskupovi vložení ruky prodávati: též In rc-
sluha neb písař nemá na svěcení jeho, hlasu svého ani písma prodávati. Z té řeči máš, že jakož biskup jest svatokupec, světí-li z peněz: též písař, napisuje-li z peněz.

Ale die někto: Má písař každému darmo psáti? kde vezme potřebu? Tu jest lehká odpověď: že má biskup potřebu dáti jemu; neb proto nadán jest sbožím, aby maje čím býti živ s sluhami svými potřebnými k řádu duchovnímu, dada jim potřebu, cierkvi svaté věrně slúžil, dary duchovní bez peněz rozdávaje.

Ale jest tu výmluva, jíž bránie biskupa, řkúc: že se to děje bez jeho vědomie. Druhá, že sluha jeho nenutí k dávání, ale béře, což mu dobrovolně dadí; a to není hřiech, jakož die S. Řehoř: že dá-li co ten, jenž jest svěcen, bez

úmluvy, ani bezděky, ani jsa prošen, ale z milosti za listy neb za plášť, toho vzíti nebráníme; neb jeho dánie nižádné poškvrny hřiechu nečiní, kteráž z lakomé prosby nepošla jest. K té výmluvě jest odpověď: že biskup, jest-li pilen, aby nižádný sluha nesvatokupčil, tehda bude vymluven: ale ví-li, neb maje věděti, i nedbá, a tak nepomstil, jako pomstil S. Elizeus nad Jezí, to věz, že nepotreskce a od sebe nezažene, tehdy jest účasten toho hřiechu. Pak k druhé výmluvě odpovídá skutek sluhy biskupovy: neb druhdy vymlúvají, druhdy napomínají, i základy berú sluhy i písaři; a ty, kteříž nemají neb nechtí dáti, preč zahánějí! Protož velmi dalecí jsú od S. Řehoře odpuštění, jenž jest odpustil, kdyby kto ani pod úmluvú, ani připuzen, ani jsa prošen, za listy neb za plášť,
G. to jest za šle, co dal. Ale pohřiechu! již bule neb listové na biskupství, a šle, jež biskup na sobě, kdy mši slúží, mievá, příliš draho prodávají, tak že místo buly kúpil by biblí, a místo šle kúpil by dvanadcti apoštolóm, by zde ještě biskupili, sukně! a již bez bul a bez šlí nedopustí k biskupství.

Také vymlúvají se planí biskupi, že by neměli nač státi a živi býti, by tak od svěcení nebrali. Ale jest odpověď prvá: že poněvadž jest náměstek biskupa aneb pomocník, nechť jemu biskup potřebu dá — poněvadž jiné krmí panoše a mnohé, jenž k biskupskému úřadu nepřislušejí. Druhá odpověď: aby planý biskup, jsa v chudobě živ, jako Petr neb Pavel apoštol, slovo boží kázal. A třetí odpověď: aby tam šel kázat tomu lidu, od něhož má jmeno biskupské. Ale pohřiechu! jmeno mají, a jakož by měli, v lidu, k němuž sú se biskupili, neprospívají! Protož Čech, který jim dal to jmeno: „planí biskupové," snad proto učinil, že málo v lidu a zvláště svého biskupství lidu prospívají. A čtvrtá odpověď: aby mu řekli, proč se jest světil, věda, že tam nemíní k lidu, a také že neumí jich řeči? A slehka kdyby pravdu pověděl, vyznal by, že pro vzácnosť světskú, pro rozkoš tělestnú a pro svobodu dosáhl jest biskupství. A protož mniši bývají ti planí biskupové a patriarchy, jakož zjevno jest: neb tudy znikají poslušenství starších svého zákona.

H. Ještě řekl by: By těch biskupóv nebylo, kto by světil žáky, kostely, oltáře i jiné věci? Odpoviem, že arcibiskup neb

biskup svého biskupství; neb k tomu jest ustanoven. Ale dieš: Některý neumie, a některý není knězem, a některý nechce světiti. Věrně tak řka ukazuješ na ně, že nejsú hodni biskupství, a že nepokají-li se, těžce zaplatí. A divně již zjednáno jest, že prvé čím byl vyšší v dóstojenství, tím jest více pracoval v svém úřadu, cierkvi svaté k prospěchu. Ale již jest opak: již práci pustivše hodují a jinými chtie naplatiti, tak že biskup má jiného, aby za něho světil, kanovník, aby za něho slúžil, farář, aby za něho kázal i slúžil; a mnich jakž bude opatem, prvé často slúživ, již řiedko bude slúžiti a ustaví sobě kaplana; a již sú to položili jako za zákon. A mají tuto výmluvu: Proto kovář má kleště, aby se neožehl. Ale k tomu odpovie sprostný, řka: že čert nechaje kleští i chopí se kováře!

Druhú mají obranu od pravoukóv, jenž řkú: Kto skrze jiného činí, jako by sám činil. Tu věz, že ktož dobrého co činí skrze jiného, neopustě z marnosti, z lehkosti neb z lenosti úřadu svého, tak že svú snažnosť přičiní, aby byl dobře živ vedlé stavu svého, a tak jest živ, a druhdy nemoha sám podobně stačiti i ustaví jiného, ten má dobře pomocníka. Též ve zlém: ktož jiného připraví k hřiechu pomocí, neb přikázaním, neb zmeškáním, že neobrání, ten jest vinen, jako by sám učinil. A tak písmo die, že židé ukřižovali sú Ježíše a Pilát bičoval, a král Herod dietky zmordoval. A tak tím duovodem tací ukazují, že úřadu svého nevedúce, a jiné za se v práci majíce, nic nebudú za cizí práci darováni. Protož die S. Bernart: Ktož má náměstka v úsilí, bude míti náměstka v odplacení. Proč? Neb die písmo, že každý vezme odplatu za práci, kterúž jest měl v svém životě. Protož dobře die spasitel, že pán vinice kázal povolati dělníkóv a dáti ka- Mt. 20.
ždému za jeho práci, kterú jest měl u vinici. A jinde die, že přijde syn člověka, a každému odplatí vedlé skutkuov jeho, ale ne vedlé Mt. 16.
cizích. A věrně, kdyby dosti bylo, že by jiný dosti učinil za druhého, jako by on učinil v svém úřadě, tehda mohl by býti biskupem neb farářem švec neb jiný který kolivěk člověk, a mohl by míti hodně mnoho obrokóv; neb posadě náměstka u každého, dosti by učinil k oku lidskému vedlé jich duovodu.

Ale vědí to věrní křesťané, že každý biskup i farář i

jiní preláti musí počet sami vydati z ovcí, kterýchž sú se pastýři nazývali; a poněvadž tak musí učiniti, tehda mají-li spaseni býti a vymluveni, musí sami ovce pásti. Protož kteří
Ezech. 34. nepasú sami, mají pozdravení od boha, jenž die: Běda pastýřóm, jenž pasú sami se, a mých ovcí nepasú! I kterak jest ten dobrý pastýř, jehož ovce ani slyší, ani vidí, aniž on jich zná,
Joh. 10. ani krmí? Však pastýř nad pastýři die, že dobrý pastýř zná ovce své, a ovce slyší hlas jeho, a on před nimi jde a vede je na pastvu, a ony jeho následují. A také řekl jest Petrovi
Joh. 21. třikrát: Miluješ-li mě, pas ovce mé, pas ovce mé, pas
J. ovce mé! Pas prvé dobrým příkladem, pas druhé mým slovem, pas třetí, když máš, tělestným pokrmem. I kterak ti pasú, jenž jsúce zle živi, neučí a ovšem tělestným pokrmem nekrmí ovcí, ale brž ovce střihú? I muož rozsúditi to sedlák, že ktož nikdy sám ovcí nepase, že ten pastýř ovcí neslove. Pakli stádo přijme, by měl deset přípasí, zahyne-li ovce, tehda on ji tomu, čí jest, musí zaplatiti. Též jest tuto, žeť musí každý taký sám za každú ovci, již zmešká, počet vydati, byť měl tisíc náměstkóv. Neb poněvadž má ji pásti dobrým příkladem, božím slovem a tělestným pokrmem, ač má, a to jest jeho břímě, jakož když přijímá kněžství, a úřad ten
K. jemu to praví, a druhdy na tom přisahá: protož neponese-li toho břemene, běda jemu bude, a zvláště tomu, kterýž jest zle živ a opustě ovce Kristovy, na ně netbá, aneb usadí zlosyna zjevně zlého aneb nestatečného, aneb že opustě svój úřad, chopí se světského. A mnozí mohú se domněti, že taký pastýř neb prelát má ďábla náměstka, jenž znamená, co se stane hřiechóv jeho zmeškáním, aby potom před najvyšším pastýřem vyznal, čím jest vinen. Protož běda jemu, kto se pase a ne ovcí; kto peněz hledá, a ne duší! Neb die buoh: Běda pastýřóm, kteří sami se pasú a mých ovcí nepasú. Znamenal to S. Bernart; protož die papežovi Eugeniovi, že má úřad, duše pásti, ale ne panovati, a že musí za všecky duše odpoviedati.

Již z těch řečí máš, kterak běží svatokupectví biskupské ve zlém dobývání, a také ve zlém utracování. Ale snad dieš: Chceš, aby biskupi žebrali? Odpoviem, že nechci, ale brž chci, aby majíce pokrm a oděv hodný, jako die S. Pavel, měli

na tom dosti; a mají-li zboží nadané, chudým aby je rozdávali, skrovnějí jsúce živi. Ale dieš, že sluší na biskupa, aby měl rúcho krásné, panoší mnoho a ztravu bohatú. A já odpoviem tobě: že dóstojenství Krista biskupa a jeho apoštolóv v chudobě bez komonstva a bez rozkoší v životě svatém se stkvělo; protož Kristova chudoba, práce a pokora lépe by oděla, než která pyšná rúcha, jakož die S. Řehoř. Než to vím, že Antikristovi synové posmívají se Kristově práci, pokoře i chudobě, tak že ktož chce Krista následovati a jeho apoštoluov, toho mají za blázna; neb tak chce Antikrist jich otec míti. Protož nyní hlédaj i přehlédaj, zdali nalezneš biskupa, jenž by následoval Krista. Véru, oné sám die: Což jich kolivěk přišlo, jsú zloději a lotři! 1 Thi. 6. Joh. 10.

Ještě die někdo: Řekl si, že biskupové jsú svatokupci, vedlé řeči S. Řehoře, kteříž dávají panošem a přátelóm; však přirozený jest zákon, že člověk má pomoci otci a mateři a potom jiným přátelóm: kterakž tehdy biskup mezi největšími kacieři a mezi Antikristy má jmien byti, dává-li přátelóm? K tomu by odpověděl S. Řehoř: že byl-li by přítel biskupóv v núzi tak u veliké neb u větší než jiný, jenž nenie jeho příbuzný, tehda dada jemu biskup z milosrdenstvie kostelní almužny pro pána boha, aby mu z núze veliké pomohl — ne proto, aby k světu ho povýšil a zvelebil, neb aby život lehký rozkošný vedl, proto že jest příbuzným jeho — tehdy takovým dáním biskup nemá mezi najvyššími kacieři a mezi Antikristy položen býti; ale učiní-li zpět, tehdy upadne v řeholu Antikristovu.

A tak již máš, kterak biskup muož svatokupec býti, v biskupstvie vstúpě, druhé v něm přebývaje; pak již a třetí muož býti východem, a to dvojím obyčejem: prvý, že příteli neb jinému na penězích sstupuje, a tak nezřízeně vstúpě nezřízeně sstupuje; druhé, že vstúpiv zle v biskupstvie, nepokaje se tak umře. A znamení toho veliké má, když véda do sebe, že zle jest všel, toho se nekaje, a jiné, kteříž proti tomu svatokupecství mluví, těm se až do smrti protiví. A k tomu takto píše S. Řehoř: Ač kto nestkví se svatými mravy, ani od žákovstva, ani od lidu povolán, ani prosbú připuzen, nestydaté Kristovo kněžství, již některým hřiechem poškvrněn, nepravú L. Regist. 1 q. 1.

srdce žádostí, neb nečistými prosbami úst, neb hlukem, neb tělestnú službú, neb lstivým darem, ne pro zisk duší, ale marné chvály žádostí obkličen jsa, biskupské neb kněžské duostojenstvie přijme a jeho za svého života dobrovolně neopustí, a smrť ho v ukrutném pokání nenalezne, bez pochybení na věky zahyne.

Aj tak píše slovo od slova S. Řehoř papež, a má založenie v Kristovu slovu, jenž die: Nebudete-li se káti, všickni
Luc. 13. zahynete! A že ktož sú zle vešli v dóstojenství, a mohú je
Joh. 10. pustiti, jsú zloději a lotři, a dokavadž nevrátie, vždy zle drží; protož die S. Řehoř, že nevzdá-li před smrtí a smrť ho nenalezne v ukrutném pokání, bez pochyby na věky zahyne. Dajž pán buoh, aby se právě káli ti, kteříž svatokupectvím jsú zmazáni!

Kapitula VI.

A. Zákonníci kterak mohú býti svatokupci, v zákon vstupujíce, v něm přebývajíce, a třetí z něho vystupujíce. Prvé, vstupujíce bývají: i ten, jenž do zákona přijímá, i ten, jenž přijat bývá. Onen přijímá je pro penieze, pro přízeň tělestnú, neb pro jinú příčinu neduchovní; neb tak již má zlú vóli, jíž prodává zákon, jenž má býti věc duchovní. A též jest o přijímání v zákon z úmluvy na penězích, neb z obyčeje, aby dal ztravu, neb rúcho které, neb prsten, neb koflík střiebrný, neb postav sukna. Protož aby se toho vystříhli zákonníci,
1 q. 1. přikazuje Urban papež, aby nižádný opat nesměl peněz žádati, ani bráti od těch, kteří do zákona chtí přijíti. Neb die: Zákon starý následuje, aby nižádný nic nebral, za zákon ustavuji. A jest jiných mnoho ustanovení a duovoduov, ale pro dlúhosť nechám jich. Než mají znamenati zákonníci, kteříž kvapie žádostivě k vyššímu duostojenství v zákoně skrze dary, skrze tělestné přízně, skrze úklady neb které kolivěk nehodné pomoci, aby byli nad jiné povýšeni, že tak bývají svatokupectvím poraženi. Též ktož chce vjíti do zákona, aby měl tělestnú rozkoš, aby jist byl pecencem, a aby nedělal, neb aby vzácnější v světě byl, než bez zákona jest: jako aby byl opatem, proboštem neb jiným úřednikem, jest tak vchodě v zákon svatokupcem, proto že duchovní duostojenství neb zákon přijímá

nezřízeně pro neduchovní úžitek. Protož potřebie jest, aby B.
se s duchem svatým radil, kto chce v zákon vjíti, aby poznal, kterým úmyslem chce vjíti v zákon; neb nejde-li pro ty věci, jako řečeno jest, tehda upadne v svatokupectví. A také má vážiti, co chce v zákoně činiti, aby prospěl v zákoně cierkvi svaté; a shledá-li, že jsa knězem, apoštolským obyčejem veda lid, a jsa živ v skrovnosti, že by více prospěl, aby v zákon nevchodil, a zvlášť hodil-li by se lidu v kázaní slova božieho, aby světla písma svatého pod káď nepodstavil.

Pak jsúce v zákoně, rozličně padají v svatokupectví, kosteluov k svému zákonu dobývajíce od papeže neb od pánuov penězi neb jinými dary. A že to činí z lakomství, jest dóvod tento: že jedne těch kosteluov dobývají, kteříž mají veliké požitky, ale chudých nechtí. A to mi se událo jednú řieci zákonníkóm: Proč stojí o jeden kostel, davše faráři XXX kop a ztravu do života, aby jim kostela sstúpil, že má jim již v zákoně ostati? Odpověděli sú mi, řkúc: že proto, že jest vedlé jich sboží a přileží jim. Řekl sem jim: Poněvadž ta jest příčina plná, proč onoho bližšího sobě nedobudete? Oni mlčechu a ja řečech: Více snad proto, že nemá mnoho platu a požitkuov! Druhé jim vecech: Nu již ten kostel chcete míti, proto že vašemu zboží přileží; a když ten budete míti, tehdy jiný opět tomu přileží, a tak ten budete chtíti míti; a tak dálež dálež, až by vešken svět chtěli míti! Oni se zastyděchu.

A co z toho sobení kosteluov přichodie dobrého, kto vie? Než očitě vidíme, že mniši se kazí: neb druzí bývše v zákoně, nesmilnili; když se ven vyvrú, bývají smilní. Také u starších svých z peněz se najímají, lidu božieho neučí, neb obecně sami neumějí; a druhdy když kostel i zboží zahyne, tehdy jej opustí, a tak lid boží bývá zmeškán. A že tak činiti jest proti bohu, kto v tom pochybuje rozumný? A poněvadž tak činice mají zlú vuoli, již duchovní věc kupují za tělestnú, a zase prodávají duchovní za časnú, protož svatokupectvím jsú zmazáni.

Co také dávají peněz za odpustky, dobývajíce svým zákonóm, neb zvlášť klášteróm dobývajíce infúl, to jest koruu, jako biskupských, aby opat, probošt neb převor byl korunovaný! A který toho prospěch v cierkvi svaté, než jich pýcha

a chlúba? A přibude jim více kupčení, že musí dávati biskupuom od svěcení neb od korunování. A co práce přibude biedné a lakomství, aby mohli drahú berlu a korunu připraviti svému zákonu!

C. Co pak lží učiní před papežem a před jinými osobami, aby se u papeže přimluvili, řkúce: že jsú velmi chudí, že nemohú se živiti pro chudobu v kláštеře a té práce snésti! I tak prosí, aby jim kostel některý přisobil. A když by rozčetl v jich kláštеře osoby, pluhy, rolé, rybníky a platy, shledal by, že na každého dostalo by se XX kop neb XXXti platu, a druhé k tomu po pluhu a po rybníku! A vím to, že Kristus a jeho učedlníci, i jich otcové první zákona mnoho na menší(m) měli sú dosti. Druhé praví před papežem, že když oni budú míti kostel, že učiní veliký prospěch v cierkvi svaté; neb jinak neměl by jim dopustiti, jedné aby lidu božiemu viec prospěli. Třetí slibují, jakož sluší, že chtí brániti práva kostelnieho a polepšiti, a tak prospěti cierkvi svaté; neb jinak nemělo by jim přivoleno býti. A tak prvá jich příčina, aby jim byl kostel připsán, jest jich chudoby ukázaní; druhá, že oni nad jiné jsú nuznější; a třetie, cierkve svaté polepšení. A kdyby ty tři příčiny byly v pravdě, měly by někaký koblúček, že by jim byla jich žádosť dopuštěna. Ale kto vie, bude-li tak či nebude, neb kto vie, že oni tak prospějí cierkvi svaté? Co pak běží svatokupecství na penězích, aby to došlo: ono papeži, ono podaciemu pánu, ono přímluvciem, ono písařuom, ono řečníkuom, a tak i o jiných, jenž k tomu pomáhají! A když dosáhnú, tehdy obecně kostel taký v plat jako v právo městské dávají, a tak u věčný plat zavazují. A tak s obú stranú svatokupecství dlúho trvá: oni berú bez práce, a ten který drží, musí druhdy od nich vykúpiti, a vykúpě na lidech honiti, aby jim zaplatil a sobě také uhonil!

D. A to osobení duostojenství neb kosteluov a platuov jest takto uvedeno: neb u prvé lid, jenž jest měl zpravován býti vedlé zákona božieho, volil sobě biskupa, neb jiného preláta, faráře neb duchovnieho vuodci. A tímto obyčejem voleni sú světí biskupové a kněží, jichž svátek světí zbor křesťanský. Pak potom světská kniežata a páni, že se jim zdálo k jich v světě povýšení, jakožto podací, že sú sami biskupství neb

kostel nadali, sami sú biskupy neb faráře volili. Třetí potom, že jim šlo k svědomí, že by druhdy zle dávali, dali sú podacie své pod kláštery, a tak tudy sú kostely v platy podrobili. Páni mnéli, že by tudy znikli zlého podání, a druhé mnéli, by oni lépe podávali! Potom pak, ani oni mají, ani páni neb jich podaní, obrátilo se ku papežovi; ten pak dává těm, jichž nezná a kteříž sami se trú k kostelóm: ne by žádali spasení lida, kterýž bíše k tomu kostelu, ale zboží, aby rozkošně bydlili vedlé těla.

A tak ďábel pytluje mezi lidem svatokupecství, a bude je množiti až do skonání světa; neb Elizeus prorok řekl jest k Jezí: Malomocenství přídržeti se bude tebe a plemene tvého až na věky. A plémě Jezí jsú všickni, kteří ne úplně a ne upřímě pro boha, ale pro jiné věci dávají kostely, tak že dary berú: oni chválu, oni přízeň tělestnú, a oni penieze neb jiné věci, tak že mniší dávali sú kostely nehodným, za něž sú páni světští neb přátelé prosili, to vedlé vuole Lucipera, chtíc býti velební. Pak vedlé vuole těla dávali sú svým příbuzným, těm jenž sú se k zpravení lidu božieho nehodili; a vedlé vuole světa, dávali sú služebníkóm svým kterak kolivěk nehodným, jedné který po jich vuoli byl jest živ aneb pensionem, to jest úrok roční chtěl větší dáti. A tak majíce dáváním slúžiti bohu otci i synu i duchu svatému, slúžili sú ďáblu, tělu a světu.

4 Reg. 5.

E.

A tak již víš, kterak běží svatokupecství v dobývání a v rozdávání kosteluov mezi zákonníky; pak již kterak běží v utracování zboží. Neb poněvadž die S. Řehoř, že biskupové, kteříž utracují zbožie na mnohých sluhách, na rytieřiech a na přáteléch, že jsú z počtu největších kacieřóv, že jsú svatokupci, a to písmo neméně zavazuje opatóv, proboštóv, převoróv a jiných zákonníkóv: kterakž tehdy mohú býti od svatokupecství vymluveni? A že neméně jsú než biskupové vymluveni, proto že slibem svým jsú více od světa odlúčeni, z položení zákona k chudobě více zavázáni; a že chudobu a zavržení světa svými znameními, jako kapí, plešem a jinými znameními vyznávají; protož utracujíce nehodně zboží, jenž jest pro boha chudým dané, jsú jako biskupové, i viece, svatokupecstvím vedlé řeči S. Řehoře poraženi. Neb již zákon, jejž

16 q. 5.

sú slibili v chudobě, v utrpení, od světa odlúčeni plniti, rozkoší a jiným zlým obyčejem potupili; neb což by(li) slibili bohu a svému patronu, toho nedrží, a tak i bohu, i cierkvi svaté, i svému patronu nad přísahau jsú nevěrni. A že zle utracují, svědčí na ně S. Bernart často: že netoliko k světu přílišně utracují, ale že přílišné a nepotřebné věci v klášteřích dělají a malují.

A ktož nemá kněh S. Bernarta, ale čti na jich skutciech: že, jakož vidíme, oni na svých obědech i sluhami, i krměmi i přípravami, misami i koflíkami, pitím i lžícemi přesahají zemské pány, a v jízdě na vozích i na koních přesahají V. zemské pány i rytieře. A pak v hodování a v kvasech s přátely a s jinými lidmi, kteříž jsú jim povolni, utracují almužnu velmi chlipně. A co pak utratí se psy druzí a s tistami? Kto móž psáti, kterak také mají pití z cizé vóně rozličné? To vypisuje S. Bernart, mnich, že ono víno s pelynkem, ono s rosmarínem, ono s bobkem, ono s šalvějí, ono s omanem, ono s zázvorem, ono sladké, ono vonné; a to přelévají z pivnice do pivnice. A v Čechách také, S. Bernarte! ač si nebyl, ale jáť poviem, žeť mají pivo i staré i mladé, i husté i tenké. Když světští k nim přijdú neznámí, tehdyť jim dadie tenkého pivce, aby mněli, že oni to pivce pijí, a také aby méně vypili. Pakliť koho čijí, že u nich snad chce po smrti leželi, aneb že mají čáku, že jim chce néco dáti, tehdy podtočí dobrého z pitancie, aby jedna pitancie druhú přitáhla, a pitancie slove hojné u nich piti a rozkošné jedenie. A tak nebožátka ustúpili sú (v)rozkoší tělestné od světa, že není lidí v světě, by měli k tělu bydlo rozkošnější! Králi, páni, knieżata nemají pití a jedení vždy tak dobrého a tak hotového; světským pivnice někdy se vyprázdní: jim nikdy; králi se pány bude nepečeno, nevařeno i chleba se nedostane: jim chléb z běli najlepší vždy jest hotov. Jich zima nepřeschne, neb mají boty i kožichy; vedro neurazí, neb mají chladné cely i ambity, to jest: rajské dvory! Protož

kto chce dobré bydlo míti,
slib se do zákona jíti. *)

*) Dole poznamenano: Felices, claustra; miseri, qui castra sequuntur.

A ne jáť sám to pravím, ale S. Bernart, a oni sami to praví, kdy chtí koho v zákon vlúditi, jakož vluzují: děti, pacholíky i děvčičky, jenž smysla nemají. O by pomněli, co die papež řečený Bonifacius, řka: Nikdy nečteme, by páně t. Kristovi učedlníci, neb jich kázaním k vieře obrácení, koho k boží vieře kterým darem popudili, jedné ač kto (komu) z chudých pokrm co vóbec by(l) dal; neb nižádnému, kterakýž kolivék jest byl, pokrm tělestný nebyl jemu zapřien. 1 q. 2. Quamp.

Aj teď maš, že zbožím a tělestným utěšením apoštolé a jiní světí nevnadili sú, ani volali u víru Kristovu, jakož ani Kristus volal; ale brž volal k utrpení a k chudobě. K utrpení, řka: Ač kto chce po mně přijíti, vezmi kříž svój každý den a poď po mně. A k chudobě volaje, řekl jest: Jedné ač kto neodřekne se všeho zboží, nemuož býti mým učedlníkem. Protož jakož nesluší u vieru neb v zákon vstúpiti pro zboží a pro rozkoš, ani pro dary, tak nesluší nižádného ponúceti u vieru neb v zákon dary: zbožím a rozkoší. Protož já vyznávám svú zlú žádosť, že když sem byl žáčkem, tehdy měl sem mysl, abych brzo byl knězem, abych tak měl dobré bydlo a rúcho, a byl lidem vzácen; ale zlú tu žádosť poznal sem, když sem písmu srozuměl. Luc. 9. Luc. 14.

Druhé naučení z té řeči Bonifacia papeže jest toto: že za apoštolóv a za jiných obrácených křesťanóv všecky věci tělestné k potřebě byly sú každému potřebnému obecny, jakož píše S. Lukáš, řka, že byly sú jim všecky věci obecny. Ale tak není mezi zvláštními zákonníky; neb netoliko jich zboží chudým nenie obecno, ale brž mezi nimi druhdy jedno dvéře kostelnie a k tomu některé věci jsú obecny: ale hrnček, tobolici, groš, peniez, měšec i kapice, to vše zvláštnie! A chce-li kto dále pomysliti, muož u mnichuov i u mnišek neb u jeptišek zvláštní platy naleznúti. Drží krásně zákonníci o zvláštnosti přísahu, jako žena prázdná čistotu! A vždy se hřiechóv jiných zpovídají: ale na křivú přísahu nic netbají! Ej by drželi, co sú přísáhli, t. nesmilství, poslušenství a chudobu v bezzvláštnosti, a pak potom jiných hřiechóv se varovali a zpovídali! G. Act. 4.

Ale praví, že nemohú býti živi bez zvláštnosti. A já odpoviem: jest-li tak, proč sú se bláznivě zavázali? Ale že není

tak, protož tak říkúce, zle se vymlúvají. Protož lépe by bylo v zákon nevstúpiti, než po vstúpení přísahy nedržeti. Patřmež, kto chceme život zákonničí vésti, a jděme na púšť, a mějme utrpení v jedení a v pití, v léhání a v práci, jako sú první zákonníci činili; a nesaďme sobě klášterov a domuov prostřed měst najbohatějších, ani na místech najrozkošnějších! Držme poslušenstvie otce našeho najprvnějšieho, Ježíše Krista, následujme ho v pokoře, v nesmilnosti i v chudobě, neb tak nikoli nezblúdíme.

Ale ještě o utracování zbožie mají výmluvu: že kdyby tak s lidmi neutracovali, že by jim potom jiní nedávali; a druhé, že se bojí jich, aby jim neuškodili na zboží. Protož musíme jim dávati a s nimi tak hojně bydliti. Ale jistě ta výmluva
H. jim nepomóž od hřiecha; neb tak říkúce, jsú z té roty, o níž
Rom. 13. die S. Pavel, že říkají: Činme zlé, ať se stane dobré. Neb mají to věděti, že nemá člověk nikoli k zlosti přivoliti, skrze niž by co dobrého mohl přivesti; neb praví S. Anshelm, veliký učitel, i jiní také: že nižádný neměl by volně hřešiti, by měl vešken svět spasiti, proto že nemohl by se bohu tiem hřešením líbiti; jakož buoh nemuož hřešiti, aniž muož přikázati komu hřešiti. A poněvadž tak jest, kterú výmluvu mají, říkúce, že musejí pro zachování zboží tak živi býti? né měli by se radovati, kdyby jim zbožie pobrali, proto že by nechtěli zle živi býti; jakož i jiní věrní křesťané mají to učiniti. A věrně ta výmluva, jíž ďábel lidí mnoho jest porazil, že říkají: Musil sem to učiniti, neb by mi pobrali! mnohé uvede na věčné
Mat. 18. zatracení. Neb die spasitel: Běda světu pro pohoršení! musí býti, aby přišla pohoršení; ale běda člověku, skrze kterého pohoršení přijde!

J. Ještě jest skúla, jíž zákonníci svatokupčí: že listy dávají lidem, činíce je účastny jich dobrých skutkóv, jakož na listu praví: postuov, modliteb, mší, utrpení i jiných dobrých skutkóv. Ale v tom se klamají, že píší, říkúc: Činíme tě účastna; neb činiti účastna koho dobrých skutkuov, aby k spasení prospěli a duši, sluší na samého pána boha. Věděl to veliký svatý prorok David; protož neřekl jest: Já činím účastny jiné lidi svých činóv! ale prosil boha, řka: Účastna mě učiň, pane! všech bojících se tebe a ostříhajících zákona tvého. Druhé

se klamají, že velebí skutky své před jinými, proti slovu spasitele, jenž die: Když všechna přikázaní učiníte, kteráž sú Luc.17.
vám přikázána, řekajte: Nestatečné jsme sluhy! A tak sú řekali apoštolé. A S. Pavel, ten jest nedával listuov takového účastenstvi; ale brž i Římenínóv, i Korintských, i ve všech svých epištolách kromě té, již jest psal židóm a Timoteovi a Titovi, vždy jest žádal prosby za se od věrných křesťanóv: ale oni, jako by jim již zbývalo, jiným dávají! Ale divné jest, že těm dávají, jenž jsú bohati a od nichž mají čáku, aby něco od nich vzali: ale chudým nedávají! A též i v bratrství táhnú. Ale mají to věděti, že všichni věrní křesťané, plníce přikázaní K.
svého otce, Krista spasitele, jsú synové boží a zvláštní bratří v duchovním porození; neb sú od téhož otce, Krista, a od též matky, choti Ježíše Krista, milostí boží urozeni, a jsú bratří Kristovi; jakož on sám svědčí, řka: Kto činí vuoli otce mého nebeského, ten bratr mój, i sestra i mátě jest. O, oní jest Mat.12.
věrný bratr, o němž die S. Pavel: Vidíme Ježíše pro utrpení Heb.2.
smrti slávú a ctí korunovaného, aby z milosti za všechny smrti okusil. A protož nestydí se jich bratřími nazývati, řka: Oznámím jmeno tvé bratřím mým. Toho bratrství i po smrti vstav slavný potvrdil jest, řka Marii Magdaléně: Jdi k bratřím mým a rci Joh.20.
jim: Vstupuji k otci mému i k otci vašemu, k bohu mému i k bohu vašemu.

Protož majíce tak bratra dobrého i otce milostivého, všichni věrní křesťané milují se spolu z jeho přikázaní, a mají túž ztravu duchovní, tělo jeho svaté, i týž nápoj, krev jeho svatú; a všichni jsú odieni jedním rúchem, totiž láskú, a jsú v jednom domu, jenž jest cierkev svatá; a mají všickni dobré L.
činy spolu, tak že každý jich požívá, jakož mu otec milostivý dáti ráčí. A to slove svatých obcování, jež věříme, tak že což dobrého se stane od koho, že to všickni milosti synové mají spolu: spěje-li kto, v milosti jsa, páteř, tehdy světí v nebesích chválé z toho boha, a u předpeklí, ač kteří jsú, ti spíše zproštěni budú; a kteří zde jsú, ti pomoc mají proti ďáblu, proti světu a proti tělu. A tak jest to obcování od boha položeno, že jakž by kto kolivěk chtél, aby jiný syn boží nebyl toho obcování účasten, tak ihned sám byl by toho účastenství zbaven. Protož věrný křesťan pilen jest, aby přikázaní

boží naplnil, a tak aby všeho bratrstva křesťanského byl účasten. A netřeba jest peněz a listóv od koho na to bráti, neb má jistotu od Krista; a čím více otce a bratra, Krista, miluje a jeho plní přikázaní, tím jest více účasten svatých obcování.

M. Ale není lidu oznámeno to svaté obcování, proto že nemnozí o něm káží; a také proto, že bratrství od lidí vymyšlené jest velmi pro lakomstvie zvelebeno. A tak již to bratrství roste, že koliko jest řemesl v městě, toliko chtí míti těch bratrství. A jedno slyším bratrství mezi farářemi a mezi panošemi, jež sú v to bratrství vtáhli, že sjedúce se k jednomu jeden den, a potom k jinému jiný den, a tak pořád, velmi v jedení a v pití se bratří sami objedí neb opijí a obžerú: a na chudé nezpomenú, doma mše zmeškají, a vrátiece se z bratrských hodóv, za několiko dní neztřézvějí! A tak přestupují svými hodováními zákon a bratrství Kristovo, najprv proti tomu slovu činíce, jakož die S. Pavel: Zavrzme skutky temRom. 13. mnosti a oblecme se v odění světlosti; jako ve dne poctivě choďme: ne v hodováních, ani v opilstvích. Aj teď nazývá S. Pavel hodování a opilstva skutky temnosti, proto že vedú do věčné temnosti a že zatmievají rozum člověka, aby neznal sebe sám i pána boha. Což tehdy ta hodování jsú pomocna těm bratřím? Divná věc! chtí sobě častú rozkoší dobyti odLuc. 13. puštění hřiechuov a pekla zbavení: ano bohatec, jako svědčí spasitel, že hodoval každý den skvostně aneb hojně, jest pohřben v pekle! Co pak jiných hřiechóv v tom bratrství učiní, že za stolem hodujíce nekázané, utrhavé a marné, lživé řeči mluví, to poznáme, až v súdný den za své činy odplatu vezmem.

Ještě kterak svatokupčí v pohřebě zákonníci, měl bych psáti, ale bylo by dlúho; protož nechám toho, a ještě více jiného mnoho. Ale snad otieže se některý zákonník, jenž boha miluje, řka: Kterak mám učiniti, jsa pod starším, abych nebyl hřiecha svatokupectví účasten? Tu diem: že má odmluviti a proti tomu státi. A die-li: Budu v žaláři! a ja odpoviem: že blaze jemu, bude-li pro pravdu trpěti a nepřivoli k zlosti; a umře-li v žaláři, co ho muož lepšieho v světě potkati než svaté mučedlnictvo? A viem to jistě, že když se postaví o to, aby chudobu, nezvláštnosť, čistotu, nesmilnosť, a lásku

Kristovu drželi, že i hned se naň obořie! a die-li, aby zbožie nehrabali a jiných se hříechóv varovali, jakož jest napřed řečeno, tehdy bez pochybení položí ho za kacieře! Neb tak již sú v těch obyčejích zvykli a od svatých ustavení se vzdálili, že život ten, jenž sú světí vedli, jest jim k činění v ohavnosť!

Kapitula VII.

Kterak faráři a třídníci také svatokupecstvím hřeší, z prv- A.
ních řečí a z jich skutkuov muož shledáno býti. Neb muož býti svatokupec, vstupuje v farářství, jako dřieve řečeno, když pro vzácnosť světskú, pro zbožie, neb pro rozkoš tělestnú, a snad nehodný pro hřiechy jiné a pro neumění k zpravení lida vstúpí v farářství; a opět, dá-li penieze neb které dary, neb služí-li proto, neb moci dosiehne li, neb pro přiezeň tělestnú vezme-li, tak vstúpě jest svatokupecstvím poražen: neb má vóli zlú k směnění neduchovní věci za duchovní, a to jest svatokupecství. Dal-li jest penieze papežovi, biskupovi, neb jinému člověku, tehdy jest velmi zjevné šimonstvie; neb dal jest penieze, jako Šimon podal, aby měl moc klásti ruce na lidi, jako v zpovědi, ve křtu, v svátosti kladení, neb to sluší na faráře; a tak jest svatokupec. A tak jest to svatokupecstvie hrubé, že jiných svatokupecství neváží lidé, jedné to; ale když darem jiným, neb službú, neb náramnú prosbú, neb mocí vejde nehodný, a pro zboží a pro život tělestný přijme faru, toho neváží! Ale světi váží, jenž sú duchem svatým naučení, a zvláště S. Řehoř, jakož jest napřed řečeno. A o tom hrubém peně- 1 a. 1.
žitém svatokupecství die takto: Kněz obdrží-li kostel penězmi, netoliko buď kostela zbaven, ale i kněžství buď oblúpen. O S. Řehoři! zbav je nyní kosteluov a oblup od kněžství, i ostaneť málo farářóv! Neb ač jsú kteří nedali peněz papeži a patronóm, totiž podacím pánóm, ale dali sú od stvrzení biskupóm neb jich úředníkóm; neb nechtí jim dáti curam animarum, totiž moci nad dušemi duchovnie, jedné ač dadí penize. I není-li duchovní věci v tom prodání, že nemá moci křtíti, zpovídati, kázati a lidi z hřiechóv vésti, jeliž jim da penieze? Divná věc! pán dá knězi moc k požívání almužny tělestné bez peněz, aby jsa jí živ lidi vedl k spasení: a ducho- B.

vní nechtí dáti moci duchovnie, jíž by blížním na duších prospíval!

Ale tu sem slyšal od jednoho mistra svatého písma omluvu, když sem jednomu knězi radil před jeho pánem, jenž mu dal pro buoh, kostel, aby peněz za potvrzenie nedával, že řekl ten mistr: Co ty mluviš? mají mu darmo psáti? proč by nedal? Odpověděl sem jemu: Netřeba jest písma, jedné spatřiti kněze, jest-li života dobrého a obyčejóv ctných, tak že má od lidí dobré svědectství, a že není komu vědomí, by zle živ byl, a umí-li lid zpraviti písmem, tehdy ve jmeno boží poručiti jemu mají duše a řéci: Jdi, kaž lidu slovo boží a buď sám prvé dobře živ; neb tak jest i Kristus apoštoly poslal, i apoštolé posielali sú jiné svaté. A pakli vždy co má jemu psáno býti, tehdy řku: mají mu pro pána boha napsati. Vece mistr: Čím mají písaři živi býti? Vecech jemu: že arcibiskup má jim potřebu dáti; neb proto má několik tisícuov platu, aby úředníky potřebné choval k zpravení a potřebě lida; neb nenie arcibiskupství nadáno, aby pýchu vedli v komonstvu, a v mnohé čeledi, nepotřebné k úřadu, zboží pro boha nadané tratili a mařili. Tehdy rozhněva se ten mistr na mě a vece: Ty vždy chceš, aby po tvé vóli bylo! A já odpověděch: Ne po mé vóli, ale po Kristově, jenž die: Darmo ste vzali, darmo dávajte! a po vóli apoštolské a jiných svatých. A tak s hněvem necha mne.

A kdyby písař, jako S. Řehoř položil, nic nežádal, a tento, jenž kostelní moc přijímá, dal co z dobré vuole svobodné, tehdy by mohl vzieti. Pakli by vždy řekl, že písmo má zaplatiti, tehdy diem, že stane list za dva penieze; zač tehdy musie dáti onen dvě kopě, onen pět, onen čtyři? nemóž řéci v pravdě kto, by papier, neb vosk, neb písmo tolik platilo; a jiné věci mimo ty nedadie, jedné moc duchovní: kterakž muož řečeno v pravdě býti, by té moci za penieze nedali? A že list tak drahý nenie, to se ukáže, že když jej vezme, potom povrže jej v kúté neb v blátě.

Ale die kněz: Jest mi kostel dán, a nechtí mi moci dáti bez peněz; kterak mám učiniti? Odpovídám, jakož sem mnohé naučil, aby šel k arcibiskupovi a řekl: Kněže! povolán sem, abych u toho kostela lid boží zpravoval. Prosím také pro

pána boha, daj mi požehnání, ať ten lid vedu boží cestú. Dálit, buď chvála bohu, přijma požehnání; nedá-lit a pošle té mezi písaře, rci jemu: Kněže! pán mě neb obec poslala bez peněz; také ty maš mi dáti duchovní věc bez peněz. A že nechceš, aj jdu a chcit vzdáti tém, jenž sú mě poslali. A přijda před podací, i dic jim neb pánu: Vy ste mi dali moc k té almužně i toho kostela, abych lid zpravoval, a biskup nechce mi moci duchovní dáti bez peněz; proto vzdávám vám zase, neb nechci svatokupectvím vjíti.

Ale ihned proti tomu dieš: Má-li to tak býti, tehdy nižádný neměl by peněz dáti, a úředníci nedopustí; když by každý tak učinil, nebyl by nižádný farářem. Tu diem, že by tak každý učinil, tehdy by musili úředníci bezděky je připustiti. Ale opět dieš: Nedám-li já peněz, ale dá jiný. Tu diem, že chceš-li tiem duovodem se vymlúvati, tehdy se i kat, i bířic, i prázdná žena vymluví; neb každý z nich die: Nebudu-li já katem, biřicem, ale bude jiný; nebudu-li já kurvú, ale bude jiná. Ještě snad dieš: Však jiní obecně penieze dávají. A já odpoviem, že jiní obecně hřeší, a však proto nemáš ty hřešiti. Ještě dieš: Však jest ten obyčej dávný. A já diem, že obyčej zlý čím více trvá, tím větší pomstu od boha má, jakož potom dovedu. A divím se, proč staršieho obyčeje dobrého svatých apoštolóv nedržíme, jejž sú vzali od Krista, když jim řekl: Darmo ste vzali, darmo dávajte? a proč se nebojí S. Petra požehnání, kteréž jest dal Šimonovi, řka: Penězi tvoji Act. 8.
buďte s tebú na zatracení, že's se domněl dar boží za penieze míti? a také že se nelekají malomocenství, které jest vydal S. prorok Elizeus na Jezi a na jeho hřiešné plémě? a třetí, že se neboji kletby, kterúž sú světí vydali na svatokupce? a konečně že se nebojí věčného zatracení?

Druhé muož býti farář svatokupcem, nutě lidi, aby dá- C.
vali od křtu, od zpovědi, od pohřebu, od božieho těla, od svatého oleje, od oddávání manželuov, od třídcíti mší, od úvodu; a když nutí, nechce zpoviedati, než aby na kostel nemocný prvé něco odkázal. A túž cestú běží-li třiedník, tehdy také svatokupčí, a zvláště také, když vezma biskupovu moc i velí sobě dáti od zpovědi po groši, řka: Já sem musil dáti za list, také mi musíte dati! Ale viz kupčení velikého: dá za list groš

na deset lidí, a vezme od každého groš, i získtě devět grošuov na jednom groši! Pakli šacuje výše, bohatější po dvú neb po třech groších, tehdy více, jakž kdy chytře umie, získtě. A tak prodává holubice v chrámu božím, udělav jeskyní lotrovú, jakož napřed jest dovedeno, že holubice prodávají, kteří dar ducha svatého, kladúce ruce na hlavu, za penieze dávají. A jeho výmluva, když die: Já sem musil dáti za list! to více ho viní než výmluva; neb žaluje na se, že jest hřiechem Šimonovým vinen, žádav moci a dav penieze, aby kladl ruce lidem na hlavu rozhřešuje, aby brali odpuštění hřiechóv, a tak i ducha svatého. A nevím, čemu jest ten list, jedné aby penieze s obú stran brali. Ale takto by mělo býti, že farář svatým úmyslem měl by řieci biskupovi: Kněže! mámť lidi zašlé v hřiechy veliké; daj požehnání, ať je rozhřešuji. A biskup spatře, jest-li rozumný farář neb třídník, měl by řieci: Dajť buoh požehnání! darmo si vzal, darmo dávaj. A věz, kněže! budeš-li žádati peněz od zpovědi, žeť nad tebú pomstím vedlé svatého ustavení.

Olej svatý také draze prodávají nad jiný olej, a to ne pro jiné, než že jest svatý: někde dva groše, někde XII pe-
D. něz a někde groš berú. Pak za XXXti mší obecně třidceti grošóv berú; a snad jest památka Jidášova, jenž jest prodal spasitele za XXXti střiebrných peněz! A někteří kněží toliko mší nabéře na se, že, by na každý den pět nebo šest neb jich deset slúžil, za padesáte let nemohl by jich vyplniti! Ale řiekají: Kterak mám učiniti, když přijde kto ke mně a chce XXXti mší míti a prosí mě? A já odpoviem, že máš řieci: Milý brachu! mše všechny na světě jsú tvé, jsi-li v milosti božie. A jáť sem tak svěcen, abych, když mohu, vždy z boží milosti mši slúžil, tak že nic více jich nemám slúžiti pro penieze, než co mám slúžiti z milosti; protož nemohuť se tobě, aniž mi sluší, zavázati. Jdiž s milým bohem! Ale viem to, že lakomému srdci bude těžko od sebe penieze pustiti; protož lakomi tieží: mohú-li třidciti mšemi dvú neb tří člověkú odbyti? druhé, mohú-li kolektú, totiž modlitbú, vložeji ve mši, dosti za celú mši učiniti? A tak vrtí se sem i tam. Ale kněz duchu svobodného, nebera takých peněz na se, jest jist, že nesvatokupčí a nema těch na duši obtížení. Protož když sú, ke mně přijdúc, dobří kněží

tázali, kterak se mají v tom míti? řekl sem, aby se toho varovali. Pakli by prosil kto, řka: Prosím pro pána boha, vezmi tyto penieze a služ mi XXXti mší, neb kolik by jich jmenoval; aby jemu řekl: že na penězích nechci mše slúžiti, ani řádu ustaveného rušiti; protož nechci tvým penězóm. A die-li: Ale vezmi pro boží milosť penieze! tehdy vedlé S. Jeronyma řeči, jest-li nuzen, aby vzal bez zavázání; pakli není nuzen, aby řekl: Nenieť mi potřebí; daj chudým nuzným, jako buoh přikázal.

A kak těžce synové Mamonovi přijmú to naučení! neb sú daleko odpadli od Kristova přikázaní, jenž die: Darmo ste vzali, darmo dávajte; a od S. Pavla zprávy, jenž die: Majíce pokrm a oděvec, mějme na tom dosti. Neb kteří chtí bohati býti, padají v pokušení a v osidlo ďáblovo a v mnohé žádosti i neúžitečné i škodlivé, jenž pohřižují člověka v zahynutie a v zatracení; neb kořen všech zlostí jest žádosť lakomství, jiež někteří žadajíce poblúdili sú od víry a upletli sú se v mnohé bolesti. Ale ty člověče! těch se věcí varuj. Tak jest položil S. Pavel Timoteovi knězi, a tak i nám. Protož ty člověče boží, kněže! varuj se lakomství na všechny strany, a zvláště v duchovenství. 1 Tim. 6.

Ale die chudý kněz: Jsem u faráře a nemám nic, jedné ztravu; kterak mám se odievati, a knieżky sobě, abych mohl kázati, kúpiti? Odpoví k tomu David prorok, řka: Nikdy sem neviděl spravedlivého opuštěna, ani by siemě jeho hledalo chleba. A odpoví spasitel, řka: Najprvé hledajte království nebeského, a potom všechny tyto věci, totiž pokrm a rúcho, budú vám přidány. Protož milý kněže, člověče boží! vidíš-li, že lidu prospievaš, doufaj jeho svaté milosti, žeť tebe naha nenechá. A věrně jsú faráři velmi v tom hanební, že svým bratřím, jenž jich práci nesú, dadí núzi trpěti, majíce míti to spolu ku potřebě tělestné; neb v pravé pravdě, ten jenž s lidem pracuje statečnějé z milosti, jsa dobře živ, prospívá, ten jest hodnějí pózitkóv, kteréž ten lid dává. A tak mnoho jest snad třídníkóv, jenž jsú hodnější pózitkóv kostelních než jich faráři. A to svědčí spasitel, řka: Nerodte sobiti sobě ani střiebra, ani zlata, ani peněz, neb jest hoden pracovník pokrmu svého. A tak věrný pracovitý kněz hoden jest i oděvu i pokrmu; a Mat. 6. E Mat. 10.

farář nepracuje-li, není hoden, aby požíval: jedné ač by prvé pracoval a již nemohl, neb jinú měl překážku hodnú vymluvání. 2. 3. Protož die S. Pavel k Tesalonickým měšťanóm: Vy víte, kterak máte nás následovati, že nebyli sme k nepokoji mezi vámi, ani sme chleba darmo jedli od koho. A potom die: Když sme byli s vámi, to sme vám rozkazovali, že nechce-li kto pracovati, aniž také jez. — O, hybět kanovníkóm, farářóm, biskupóm i jiným kněžím i prelátóm, jenž jedie, žerú, lokají, tučně se pasú, a v duchovenství nic neprospívají! Svatý Pavle! byť ti nejedli, kteříž neprospívají, jisté mnozí by zemřeli: jedné ač za práci počtú hojné pití, neskrovné jedení a jiné tělestné utěšení; jakož sem slýchal, ani objedúce se říekají: O kterak mnoho trpíme pro cierkev svatú boží!

F. Ale že v tom napřed řečeném svatokupectví mají výmluvu, říkúc, že jest slavný obyčej, aby dávali za zpověď, za pohřeb, za svátosť, za křest, a tak za jiné věci posvátné napřed řečené; k tomu jest odpověď: že není obyčej slavný, za ty věci dávati penieze, ale brž svatokupecský; jako die Innocentius papež: že ani napřed, ani potom pro obyčej má co žádano býti, neb svatokupectví jest. A opět die ustavenie: že obyčej, za ty věci dávati, svatokupecké kacieřství jest a prokleté. A opět die ustavení: Za pohřeb a za olej přijetí nižádný nuzenie neb třenie se nepokúšej, aniž pod kterým kolivěk obyčejem hřiechu svého kto braň; neb dávnosť časóv nemenší hřiechóv, ale věčší. A mnějí, by z toho neb proto slušelo, že zákona smrti z dávného obyčeje se dommívají, neznamenajíce, že tím těžší jsú hřiechové, čím déle drží duši nešťastnú přivázánu. — Té řeči tento jest rozum: že mnozí položili sú sobě některý hřiech v obyčej, že drží jej jako zákon, an jim jest k smrti věčné; a čiem od dávnější neb déle duši držie přivázánu k ďablu i svázánu, aby tak jsúc v něm nic dobře nečinila, tím jest těžší ten hřiech: neb dávnosť a obyčej hřiecha nikdy nepolehčuje, ale obtěžuje. Protož ktož kolivěk obyčejem hřiech vymlúvá, ten by tím duovodem každý hřiech vymluvil; neb kdyby dóvod byl dobrý, vymluvil by i smilství, říka: Dávný obyčej jest smilniti! Jakož sú Sodomští muži svatému, když jim řekl, aby nějakým hřiechem nehřešili, (odpověděli) říkúce: Aby s námi bydlil, přišel's k nám,

q. 3. cap. fin. 1 q. 1. Dict. est.

ne aby zákon dával! A pohřiechu! nyní vymlúvají smilství řkúce, že jest přirozeno; ale lží. Neb nižádný hřiech, ani zlosť protivná ctnosti není přirozen, ani přirozena, ač člowěk svým přirozením jest více k jednomu hřichu přichýlen než k druhému. A tak obecně lidé jsú k smilství přichýleni jeden více než druhý; též k hněvu.

Protož to pomni dobře, že ani obyčej, ani přirození, ani G.
přichylnosť muož vymluviti, aby hřiech hřiechem nebyl: ač přirození a přichýlení z přirození jednomu člowěku více než druhému obtěžuje, neb něco oblehčuje hřiech. Tak někto má srdce hotovější než druhý, a ten prchne, a druhý také bude se hněvati; protož ten tak prchna lehčejé shřeší, položie rovné jiné příčiny. Též jest v smilství: někto má tělo velmi bujné z přirození, a druhý ne tak; protož prvý klesna, móž lehčejé shřešiti dopustě se, ale vždy smrtedlné smilstvem shřeší. A poněvadž hněvu a smilství nemuož obyčej dávný vymluviti, kterak muož vymluviti svatokupectví? Protož velmi zlý mají obyčej světští i duchovní, jenž se obyčejem z hřiechu vymlúvají, Čechové řkúce: Tej však od starodávna tak jest. A Němci uvedúc zlý obyčej, i nechtí nikoli ustúpiti, řkúc: Ist unze rech, t. řkúc: To jest naše právo. A tak sú lidé na tom spolehli, že těch obyčejóv nikoli nechtí ustúpiti, a brání jich do smrti; a týmž obyčejem brání svých ustavení více než zjevného přikázaní pána boha.

Ale věrní křesťané varují se všech obyčejóv, jenž jsú proti obyčejóm jich spasitele a proti jeho radě, neb proti přikázaní; a uzří-li který obyčej, an jest proti pravdě, i hned jej zavrhú. Protož die S. Augustin: Darmo někteří, jenž ne- d. 8
rozumným dóvodem jsú přemoženi, nám předkládají obyčej, jako by obyčej větší byl než pravda, aneb v duchovních věcech nemělo býti následováno to, což lepší od ducha svatého zjevno jest. Mieni ten svatý, že darmo se brání lidé zlým obyčejem, jako by byl hodnější než pravda. Však rozum přemáhá, že pravda má přemoci obyčej. A opět když co dobrého se děje v duchovenství, a duch svatý ukáže něco lepšieho, tehdy máme ihned to přijíti. Opět die S. Augustin: Více pravdu než obyčej máme následovati, neb rozum a pravda obyčej vždy vyhánějí. Také S. Cyprian, veliký mučedlník a biskup, jehož velmi chválí S. Augustin, ten die: Obyčej bez d. 8

pravdy starý blud jest: protož opustíc blud, jděmež po pravdě. A opět die: Ne člověčí blud má následován býti, ale boží
L. 2 de vitiis d. 11. pravda. A S. Ambrož die: Noviny všechny, kterých jest Kristus neučil, potupujem. A S. Isidor die: Obyčej zlý zákon boží a rozum přemáhají. A S. Řehoř die: Poněvadž Pavel
1 q. 1. die: Založení jiného nižádný nemuož položiti mimo to, kteréž položeno jest, jenž jest Kristus Ježíš; tehdy dóvod jest, že kde Kristova není založení, že tu není dobrého činu stavení. To S. Řehoř.

H. Aj teď máš velikých svědkóv mnoho, že nižádný zlý obyčej, kterak kolivěk dávný, nemá držien býti; neb každý taký jest proti bohu, proti jeho zákonu, a proti rozumu. A že nemuož nižádné dobré stavení býti, kdež Kristus není založení; a že Kristus založil jest, aby duchovní věci dávali darmo pro spasení, řka: Darmo ste vzeli, darmo dávajte; protož ďáblovo jest zpětné založení, jenž die: Darmo nedávajte, ale beřte! Máte křest, zpověď, olej svatý, svěcení, mše i rozhřešení, pohřeb, modlitby i vigilji, prebendy, oltáře, kostely i kázaní, těla božieho dávání i biřmování, v zákon přijímání i stvrzení, odpustky i súdu vydání: to vše prodávajte! Sami ste kupovali, nemuožte darmo dáti, a naplňte mi tato slova: Darmo nižádný nedávaj, neb nižádný jest darmo nevzal. Tak radí ďábel, jenž jest obyčej nehodný ustavil, aby kněží darmo daróv ducha svatého nedávali; ale aby napomínali, cenili, prodávali, i pro ně lidi pohonili. Protož ten zlý obyčej má rušen býti. A kterýž kolivěk obyčej sjednává se s zákonem Kristovým, ten jest slavný, velebný a chvály hodný, a toho nižádný nemá bořiti. Neb jakž by jej bořil, kterak by proti Kristovi nebyl? a držel by neústupně proti Kristovu obyčeji, kterak neupadl v kacieřství? A že tento obyčej Kristóv jest slavný, aby kněžie darmo dary ducha svatého dávali, za ně ani napřed ani potom nenutili; protož tomu obyčeji odporný obyčej jest zlořečený. Protož věrní kněží! netbajme, což jiní mluví, ale což Kristus přikazuje, to plňme. Darmo dary boží dávajme; neb jsúc dobře živi a tak dávajíce, od něho nesmírně lepší odplatu vezmeme po své smrti.

J. Kterak také kněží kanovnici neb faráři zle utracují almužnu pro boha danú, jeden obyčej jest: že přátely nadávají,

aby lidé mněli, že jsú urozeni: a druhdy jiným dávají než přátelóm, aby z jich rodu byli nazváni. A tudy velmi zavržení v světě bývají povýšeni, a druhdy otcóv svých a jiných chudých přátel se odříekají, aneb stydie se jimi. A že přátelóm pomáhají, jako prvé sem řekl, mají ten dóvod: že z přirozeni i z božieho přikázaní má více člověk milovati otce a máteř a příbuzné nežli jiné. A ten dóvod mnohými hýbá, aby mnoho jeden shrabal obrokóv; jakož sami znají, řkúc: že to přijímají, aby mohli chudým přátelóm pomáhati. Ale to velebení v světě tupí víra pána Ježíše Krista; neb ač Kristus jest člověk najdóstojnější, však ráčil jest se narodíti z chudého pokolenie. Neb kto sú byli zavrženější, než synové Israhelští, čtyry sta let v Egyptě a více? jakož písmo ukazuje, tak že i Kristus i David, otec jeho, jsú z lidu zavrženého urozeni! A však Kristus byl jest najšlechetnější, a David také šlechetný ve ctnostech a tak dóstojný; ale svět toho neváží, ale zamítá. Neb kto jest v starém zákoně nad Davida ušlechtilejší král? ač jest byl z mládí pastýřem a v svých otcích v Egyptě zavržený sluha, jakož z písma se ukazuje.

Protož co člověku, a zvláště knězi, jest prospěšno, že chlubé se rodem, aneb nejsa urozený podlé světa, i chce slúti urozený? I zdali nemní, by těžce nezhřešil, stydě se svým pokolením a chtě se chlubiti cizím lživě? Aj Kristus die: Kto miluje otce neb máteř, a ovšem dalejší přátely viece než mě, není mne hoden. Protož tací, jenž z pýchy předkládají v milování nad Krista své přátely, nejsú praví Kristovi následovníci. A poněvadž pod velikú pomstú všichni Krista máme následovati, a on jsa najvyšší biskup a všemohúcí, nezbohatil jest v světě matky své tělestné, ani přátel svých zvláštních, ale nechal na čas v znamenité chudobě trvati: kakož tehdy následuje kněz Krista, jenž své přátely bohatí? Opět jakož světí praví, co kněz má nadání, že to jest chudých almužna; protož nesluší, aby odtrhna od chudých jich almužny, své přátely bohatil. A tak máš, že kněží hřeší, když přátely své kostelním nadáním bohatí. Pak k dóvodu, když die: z přirozeni i z božieho přikázaní má člověk více milovati otce a máteř, a jiné přátely více než cizí; tu muož býti odpověď: že jest-li otec neb mátě, neb jiný přítel nuzný a božieho mi-

lovník zákona, tehdy kněz muož z milosti boží pomoci jemu, aby núze netrpěl. Ale to jest daleko od zbohacení a od pýchy povzdvižení; neb by již učinil tak vedlé božieho přikázaní.

Ještě jinými obyčeji hřeší kněží. Prvý obyčej jich, že krmí mnohé pochlebníky, aby je chválili, že jsú štědří, a zovú
Luc. 14. bohaté, proti tomu Kristovu naučení, jenž die: Když činíš oběd neb večeři, neroď volati přátel a bohatých. Druhý obyčej, že chovají čeleď nepotřebnú úřadu kněžskému, jako: střelcóv, komorníkóv a mnoho panoší. Třetí obyčej, že kupují mnoho nepotřebných orudí, jako: mísy střiebrné, koflíky, lžice, polštáře a lože pyšné, a jiné věci mnohé. Čtvrtý obyčej, že stavějí domy přílišně nákladité; bořie dobré, v nichž by mohli dobře bydliti, a stavějí jiné; a jakž se nebude líbiti, ihned obořie a jiné náklady učiní: ale oboří-li se co v kostele, toho netbají, by opravili, ale chudé lidi pudí, aby naložili! Pátý obyčej, že chovají koně krásné, a přípravu pyšnú na ně strojí, a pak psuov mnoho lovčích, jimiž chudých almužnu maří.

I muož znáti člověk velmi hlúpý, že těch lichých pět obyčejóv neostavil jest kněžím spasitel, a že úřadu kněžskému nic nejsú pomocni, ale brž že jsú svazkové ďáblovi, jimiž je víže a pudí ku pýše, a vede je jako slepé k zatracení. A tak jsú ty sluhy ďáblovy duchovní slepotú poraženy, že když jich otieže: Proč tak činíte? odpovídají: že svět neb česť světská chce tak míti! A poněvadž ďábel mnoho lepší jest než ta česť světská, byla by něco ozdobnější a pravější odpověď, by řekli: že ďábel chce tak mieti. Protož kto tak odpověď dává, ten ihned bláznivě zná, že jest přemožen od ďábla, že tak na obranu svého hřiecha přivodí svět, jímž ďábel zlého požívaje přemohl ho; neb to víme, že ďábel světem a tělem proti nám bojuje. Protož jako člověk nemá omluvy z smilstvi, řka: že tělo tomu chce; též nemá omluvy, řka: že tomu svět chce. Neb podobná-li by byla omluva rytieři před jeho králem, kdyby dal se jieti volně nepřieteli jeho, a král by ho otázal, řka: Proč si se dal jieti? a on by odpověděl: že nepřietel chtěl tak mieti? I jest velmi divné, že lidé jsú tak oslepeni, že svých nepřáteluov plní vuoli, slúžíce ďáblu, světu a tělu pro velmi marnú odplatu, totiž pro chválu světskú, za niž se vleče jiná odplata, jenž jest odlúčenie chvály věčné radosti a

zatracenie s ďábly v ohni, v temnosti, v tesknosti a v neskonalé bolesti. A čím více kto a marněji záduši utracuje, tím více bude, ač se nepokaje, muky trpěti věčného ohně.

A kterak se vymluví kněží, kteří kolivěk v smilství záduší hanebné tratí? připravujíce krásně(jé) své kuběny, kuchyně neb ženimy než v kostele oltáře a obrazy, dávajíce jim sukně, pláště i kožichy, berúce desátky chudých i oběry! A tak již v obyčej sú své smilstvo položili, že již bez studu ženy mají, někteří pokrytě nazývajíce je sestrami — a sestře-liť smilství odpustí? jakož i písmo i vobyčej ukazuje. A není, kto K.
by požehnal statečně té veliké nehody! Starší neopatří, neb by musili prvé sami téhož nechati; páni netbají, neb druzí sami tak živi jsú, a někteří pro přízeň tělestnú; a jiní, ač jim žel, ale mní, by nebyli povinni polepšiti; a někteří počnúce odpadnú, s jedné strany že se bojí pohonuov, s druhé strany že prelatové ihned zlosyny propúštějí; a pak lid osadní ten aneb nedbá, aneb nesmí, aniž umie se proti zjevné zlosti statečně postaviti. Ale měli by učiniti vedlé Kristova přikázaní: najprvé Mt. 18.
několiko jich, neb pán podací napomenúti kněze; neuposlúchal-li by, potom měli by všickni sjíti se a říci jemu, aby pohoršení vyvrhl; pakli by toho učiniti nechtěl, ale aby se ho varovali jako zjevného hříšníka a pekelníka — tak jest Kristus přikázal. Nad to ještě vznesli by na biskupa, aby to opravil; nedbal-li by d. 32.
biskup, tehdy nedati jemu desátkóv, aniž mše jeho slyšeti: neb jest ustavení, aby nižádný neposlúchal mše kněze, o němž vie bez pochyby, že má ženimu neb kuběnu; a to ustavenie jest pod kletbú vydáno: ne by mše nebyla svatá, ale aby kněz neslúžil neduostojně, a lid aby nebyl účasten hřiechu jeho. Pakli by to vše nepomohlo, neb snad by neslúžil, jakož to činí, a měl by dosti jísti bez jich dávání: ale učiniti mu, jako přikázal S. Pavel o smilníku, o němž die S. Jan zlatoústý, Super Ad Heb. 1 Cor. 2.
že pravie o něm, že jest byl kněz. Co přikázal Pavel? Řekl: Vymeťte starý kvas! miné toho smilníka; neb die napřed: Toho jenž tak jest učinil, ve jmeno pána našeho Ježiše Krista zberúce se, a v tom duchu s moci pána Ježíše dáti takového Šathanu v trapení těla, aby duch spasen byl v den pána našeho Ježíše Krista.

Aj teď dal S. Pavel naučení, kterak smilníka zjevného

všickni spolu vyvrci z sebe mají jako starý kvas. Ale že řiekají lidé: „My mózem bez toho dobře býti, co nám do toho? nám to neškodí!“ ihned die S. Pavel: Nenie dobrá radosť vaše. Nevíte, že malý kvas t. málo kvasnic všechno těsto ruší? Vymeťte starý kvas! Aj teď ukazuje, že nedobře sú byli radostni, trpiece toho; neb od něho byli sú nakvašeni t. jeho hřiechem zprzněni, jsúce účastni, že sú netbali. Protož dí jim S. Pavel: A vy ste se naduli t. netbajíce, aby vyvržen byl z prostředka vás, jenž jest to učinil. I kterak móž pán a osada vymluvena býti, když netbá, aby taký protivník boží zlosti své neopustil, jímž jiní svého hřiechu brání a na něho zřiec
L. též hřeší? Apoštolové Kristovi ustanovili, aby knězem nebyl ten, kterýž by po křtu smilství se dopustil, a také kněz, dopustě se smilství, aby kněžství zbaven byl: a pak apoštolští náměstkové, biskupové, sami smilní a jiným smilství nebrání! Jakýž otec, takýž i syn; syn dá a otec vezme penieze, aby syn ženimu měl; onen prodává hřiech a tento kupuje, kopu do roka od ženimy. A v Moravě kdys, *) jakož praví, kopu farář dával od kolébky; protož převzděli tomu platu cunabulales, česky: pokolebnie. A v Uhřiech platí každý farář od dietěte; a čím jich více má, tím viece biskupovi peněz dá. Tak sú mi pravili, kteříž sú v Uhřiech bývali. I mají ti slúti pastýři, lúpíce ovce Kristovy a nakládajíce na ďáblovy kurvy? berúce zboží od lidí, almužny a desátky, a obětují je ďáblovi! a majíce napřed jíti a vésti lid po Kristovi, i vedú zlým příkladem v hrdlo ďáblu! majíce za se i za lid dóstojně bohu tělo Kristovo obětovati, i smějí jako Jidáš, zrádce nevěrný, neduostojně jeho svaté tělo přijímati! Běda, běda pastýřóm takým, v pravdě zlodějóm a lotróm a hltavým vlkóm! A neviem, kterak těch cierkev svatá pozbude, nepřičiní-li se k tomu obec tím řadem, jakož jest Kristus a S. Pavel položil. Dajž milostivý spasitel, abychom všichni hřiechóv se varovali, oni ženim nechali a Krista v ctnostech následovali, nechajíc zlého obrokóv a zboží dobývání a též i zlého utracování, a dávajíce lidu činy dobrými i slovem božím naučení!

M. Ještě vzpomenuch, že měněním far svatokupčí, a najímá-

*) Rkp. když.

ním v směnění mnoho chytrostí běží. A že vždy znova každému kostelu péči duší kupují, kto je z hřiechu vymluví? Též že znajmá kostel i pase se v městě bez práce, a najemník pilen jest, aby střihl i zdojil ovce: onde zakazuje třidceti mší, jednak zaprosí deset mší; jednak u kříže u veliký pátek pět grošóv pro pět jiezev Kristových položiti velí; jednak tři libry vosku káže dáti bohu a sobě vezme, aby prodal; jednak sviece krásné káže obětovati, aby mohl je přetočiti. Kdeť se staví, dokud peněz, které má dáti z nájmu, neuhoní? Kristus die: Zloděj nepřichodí, jedné aby kradl. Kto zloděj? Die Kristus: Kto jinudy vstupuje nežli dveřmi, zloděj jest a lotr. Kterými dveřmi? Ježišem. Coj' Ježíš? Spasení. Protož ktož ne pro lidské spasení a své, ale pro své lakomství nájemníkem jest, zloděj jest a lotr. Ovcí nedbá, neb jemu nepřislušejí. Lotr lotru najal ovce: tento drží a doji a onomu podává, a ten bez práce lúpežem se krmí! O by některý se z nich rozpomenul, jako onen lotr na kříži, že Kristus bez viny své ovce vykúpil, a poželel, řka: My oba jsva vinna, že sva ty ovce Kristovy tak kúpila! Joh. 10.

Ale die některý: Musím najíti kostel, nemohu se u něho živiti. O blazne! kterak bude pak se a tě nájemník živiti? jestě lúpež naplnie obě břiše! Opět die: Nemohu u kostela seděti, musím u druhého obroka býti. O lakomče! jednomu nemuožeš dosti učiniti, a pak smieš dva držeti! Opět dieš: Musím dvořiti. A já diem: že tak míníš ďáblu slúžiti; jsi-li pastýřem, pas ovce a nechaj dvoření! Opět dieš: Mám patrona zlého. A já diem: Snad patron jest dobrý a ty zlý; protož nechaj zlosti, zbuď se s patronem i s ovcemi. Pakli patron jest zlý, tvá dobrota přemóž jeho zlosť; pakli vždy nemuožeš přemoci, hledaj od boha a od dobrých lidí pomoci. Pakli vše neprospěje, že lid snad není tebe hoden, aneb ty lidu toho, vzdada beř se jinam. Pakli muožeš směniti s dobrým knězem — ale velmi jest nejisté měnění, ač by nebral stvrzenie za penieze — směň se aneb usaď věrného kněze, ať s lidem pracuje, a ty jdi jinam kázat.

A pak o nájmu neviem, kdy muož hodně býti, a to s obú stran. Farář nemohl-(li) by nikoli ostati s osadú svú, ale měl by dobrému knězi poručiti. Neb poněvadž doufá mu X.

duší, z nichž počet má dáti najvyššímu pastýři, proč mu nedoufá bobkóv ovčích? I neviem, kterak hodně móž najíti! Pak s strany toho, ktož najímá, neviem, by mohl jinak hodně najíti, jedné tiem úmyslem, že vida v lidu nedostatek v naučení slova božieho, a vida nedostatek farářóv a znamenaje, že by mohl prospěti, i uvázal by se v práci — ale velmi se ostřiehaje, aby ho lakomství nikudy netáhlo, ani potom podtrhlo, a aby ničím nebyl ku pohoršení toho lidu — snad by tak neslul před Kristem nájemník, ale pastýř; neb by pásl ovce Kristovy příkladem dobrým a jeho slovem, varuje se hřiechu na všecky strany, a jsa pilen spasenie toho lidu.

Kapitula VIII.

A. Po dokázaní svatokupecstvi duchovních již také sluší se dotknúti svatokupecstvie světských; neb také mnohými obyčeji svatokupecstvím jsú zprznění: najprvé a najhrubějí, kteříž vezmúce dary, buďto penieze, koflíky, neb koně aneb jiné věci, aneb zapíšíce sobě platy nebo služby, i dávají biskupství, probošt(st)ví, kanovnicství neb farářství. A ti mají tatka Jero-
3 Reg. 13. boám krále, o němž die písmo: Ktož kolivěk chtěl jest ruku Jeroboám naplniti, byl jest kněžem nad horami. A ihned die písmo, že pro tu příčinu dóm Jeroboám zhřešil jest, a vyvrácen a shlazen s země. Dóm t. pokolenie jeho a království;
3 Reg. 14. neb potom psáno stojí, že poslal Jeroboám svú ženu k proroku, jenž slul Achias, aby se otázala, bude-li syn jeho živ a po něm kralovati? neb byl jest syn jeho nemocen, jmenem Abia. A když jest k němu přišla do domu, řekl ji prorok: Poď sem, poď sem, ženo Jeroboám! proč se jinú činíš? Aj já poslán jsem k tobě tvrdý posel. Jdi a rci Jeroboamovi: Toť die pán buoh Israhelský: že povýšil sem tebe mezi lidem a dal sem tě vódcí nad lidem mým Israhelským, a rozdělil sem království domu Davidova, a dal sem je tobě; a nebyl si jako sluha muoj David, jenž jest držal přikázaní má a následoval mě vším srdcem svým, a čině co se líbí před tváří mú; ale činil si zle nade všecky, kteříž sú byli před tebú, a zdělal si sobě bohy cizie a slité, aby mě k hněvu popudil, a mě si zavrhl za se. Protož aj já vzvedu zlé věci na dóm

Jeroboám, a ztepu z domu Jeroboám až do toho, co ští na stěnu, t. každého pacholika i psa, a do zavrženého a do posledního v Israheli; a vyčistím ostatky domu Jeroboám, jakož bývá dóm vyčištěn až do čistoty. Neb kteříž zemrú z Jeroboam v městě, budú je jísti psi; a kteříž zemrú na poli, budú je žráti ptáci nebeští: neb pán buoh mluvil jest! — Aj teď ukazuje písmo, proč jest pán shladil krále Jeroboám i lid jeho, jakož se stalo, že proto, že udělal lidu dvě teleté zlaté, jimž sú se modlili, nechavše božieho přikázanie, jenž die: Nebudeš míti bohóv jiných; druhé proto, že z peněz dával nad těmi telaty kněžství. A poněvadž toho kněžství neslušalo prodávati: kterak kněžství Kristovo za penieze sluší dávati? A v tom svatokupecství jsú světští i duchovní. 2 Paral. 13. Exo. 2.

Pak druhý obyčej svatokupecství jest: za službu dávání biskupstvie neb jiných dóstojenství. A proto mnozí slúží u dvorov; druzí opustíce své fary slúží, chtíce bohatější dosáhnúti. Třetí obyčej jest: pro příbuznosť dávání dóstojenství. V tom mnoho jest vládyk, jenž dávají nestatečným přátelóm, jenž nebyli by hodni sviní pásti! Čtvrtý obyčej: že dávají pro prosbu neb pro jinú tělestnú libosť; jakož někto dá pro tovarystvie, že kněz umí s ním loviti, v šachy neb jinak hráti. A mají také jiní lstivý klobúček, že vetuje se neb zakládá takto: Oč platí, pane! že nedáš mému synu kostela? A pán dí: Platí o padesát kop, že dám. A on dí: Platí. A pán: Nu, já dávám synu tvému kostel, dáš padesát kop.

A jest mnoho jiných chytrostí ďábelských, jimiž klamá i světské i duchovní, v svatokupecství je zavodě: jakožto otce, matku, jenž syna chtíce v duchovní dóstojenství uvesti, dávají dary, slúží knieżatóm i pánóm, a kupují buly u papežóv. A zdá mi se, že veliká strana lidí proto obecně dávají děti do školy, aby byli bohati, v světě velebni, a přátelóm aby pomáhali; a oni se také proto radějše učí. I vidíme, že obecně zle jsú živi, proto že nedóstojně sú v kněžství vstúpili. A že zboží vždy přibývá duchovním, protož také žákóv a kněží přibývá; neb každý chce lehko živ býti a zbohatěti. Protož drazí jsú otroci, rolí hyne, sluh není, ano každý sedlák obecně chce syna preláta míti. A kdyby kněží měli býti živi, jako prvé sú byli živi světí, málo by jich bylo! A bylo by lépe, B.

by nás bylo dobrých málo, než zlosynóv všudy plno: jakož die S. Jan zlatoústý: že lepí je jeden svatý, než hřiešníkóv svět naplněný. A že tak na obě straně hřešíme, světští i duchovní, otcové zlým úmyslem, a matky, do školy dávajíce, a synové zlým úmyslem se učíce; protož s obú stranú málo cierkvi svaté prospíváme. Protož otče a matko! chcete-li míti dítě, aby bylo knězem dobrým, proste boha, af zdaří k své chvále a k jeho spasení, a k vašemu a cierkvi svaté k prospěchu. A ty žáku! uč se pro též; neb učíš-li se proto, aby byl bohat, tehdy vede tě lakomstvi; pakli pro chválu světskú, tehdy vede tě pýcha; pakli pro tělestnú rozkoš, tehdy vede tě chlipnosť. Též i v kněžství. Ale učíš-li se pro spasenie, i jdeš v kněžstvie (a) jsi dobře živ, tehdy tvé učenie jest dobré a kněžství svaté.

C. Ale snad dieš: Poněvadž jest tak na všechny strany duchovenství zapleteno, tehdy by neslušalo ani kněžství, ani biskupství požádati? a to jest proti rozumu, jenž ukazuje, že ten stav jest najdóstojnější, jehož nemuož nižádný právě míti a
1 Tim. 3. požívati jedné s vóli; neb die S. Pavel: Ktož biskupství žádá, dobrého úsilé žádá. — Tu věz vedlé naučenie S. Jana zlatoústého, že v těch sloviech: biskup, kněz, farář, dvě věci se míníta: prvá práce, a druhá dóstojenství. Práce, jakož die S. Pavel, má žádána býti; ale druhá nemá žádána býti. Protož die S. Pavel: Ktož biskupství žádá, dobrého úsilé žádá; to jest: míní-li kto biskupem býti, tehdy by měl tím úmyslem žádati, aby cierkvi svaté prací svú chtěl prospievati. Protož die S. Řehoř na to slovo S. Pavla: že v tu dobu bylo to slovo S. Pavla držíno, když ten, ktož jest měl biskupem býti, měl jest býti hotov, každú hodinu na mučení jíti. Neb na počátku víry křesťanské najprvé sú trpěli mučení biskupové. Dóvod jest na Kristovi, na jeho apoštolích i na jiných mnohých svatých biskupiech. Ale že nynie biskupstvie uvalilo se v zbožie, protož nynie žádají zbožie a biskupstvie pro zbožie; a že biskupi již mučedlnictva se nelekají, protož směle k biskupství chvátají. Prvé nebylo kde vzíti člověka, aby byl biskupem; neb jest bylo býti chudým a v hotové mučedlnikem: ale již, když biskup umře, kterýž kolivěk má čáku, ten o biskupství stane! Jakož po smrti šťastné paměti kněze Sbynka

stálo jich o arcibiskupetvie jedné čtyrmezcietma! a ty sme byli napsali ze jmena.

Prozřiž, ktož chceš žádati kněžství neb biskupství, viziž, aby najprvé přecedil své svědomí. Jsi-li života svatého v naději, nejsi-li zprzněn smrtedlným hřiechem, jsi-li hotov písmem k lidu naučeni a životem k smrti podstúpeni, tiehne-li tě boží chvála a tvé i lidské spasenie: poručiž bohu, ráčí-li tě míti. A přistúpiš-li, viz, ať tebe svatokupectví, chlúba, rozkoš a lakomstvie, né brž i pokrytstvie nezachvátí; aniž se pokládaj, by ty byl nad jiné toho úřadu hoden. Když tak se připravíš, vstúpě v biskupství, ještě je pro mnohé nesnáze brzo poškvrníš! A to znamenajíce světí, před volením biskupstvi sú utiekali, jako S. Řehoř; a S. Marek evangelista byl sobě palec ufal, aby biskupem nebyl; a S. Lev papež byl sobě ruku ufal, že měl hnutí tělesné (i) dotekl se úst jedné ženy, když ji tělo božie dával, maje za to, že by již hoden nebyl mše služiti a božieho těla rozdávati. O kak málo se nynie před biskupstvím pokrývají! palcóv, aby znikli biskupstvi, utínají! Také nynie holubice nebrzy ukáže koho: neb jest již chamradím zbožie zastřieno okno!

Z těch řeči muožem znamenati, že nejisté a strašlivé jest D. člowěku světskému: knieżeti, pánu, neb jinému, také i duchovniemu míti podaci k biskupství, faře neb k oltáři, aneb k jiné almužně: proto že nedá-li hodnějšímu, a moha ho míti, aneb nemíni-li, aby dal hodnějšímu v domnění úmyslem pravým, tehdy těžce bude hřiechem poražen, a nebude před bohem hoden, aby to podání držel, jedné ač by se snažně pokálʒa dá-li méně způsobnému vědomě pro penieze, pro dary, pro službu tělestnú, pro přízeň světskú, pro krev neb pro příbuznosť, pro pochlebenstvie neb pro prosbu lidskú, béda jemu s tím podacím! Aj pro ty příčiny jest velmi strašlivé míti které podacie.

A věz, že podacie není kostel, ani oltář, ani která věc tělestna: ale jest moc duchovní, kteréžto moc maje pán, muož a má opatřiti, aby prvé dana almužna k chvale božie dobře stála. Protož podaci latině slove patronus, t. otec neb obrance; neb jako věrný otec má býti pilen, aby v duchovenstvi kostel, oltář, kapla neb daná almužna dobře stála.

F. A bývá patronem, to jest podacím, člowěk pro trojí wěc, t. pro
16 q. 5. dno, pro ustavení, a pro nadánie: pro dno, že je dal, aby byl kostel na něm ustaven; pro ustavení, že je(j) ustavil; a pro nadání almužny, aby ji kněz živ byl. A pro ty tři wěci má patron neb podací jiné tři wěci, t. čest, břímě a úžitek: čest od lidí i od kněze, že ho mají v poctivosti míti; břímě, že má péči míti, aby dobrému dal, aby dobře duchovenství stálo, a také aby v tom nezpýchal; úžitek má být: wěčná odplata, ač ji nezmaří. Také měl by míti úžitek i tělestný takto: ochudl-li by, že by neměl se čím podobně živiti neb dítek, tehdy hodné jest, aby od kostelního zboží měl pomoc, a zwláště byl-li by ten, jenž jest dal místo neb ustavil kostel neb nadal; a také bylo-li by které jeho dietě, jemuž by bylo ujato tím ustavením
16 q. 5. neb nadáním: a to welé práwa ustavena. Protož hanebni jsú klášterníci, faráři i jiní nadaní kněží, kteří majíce zboží, dadie velikú núzi trpěti podacím aneb jich dětem, ač jsú pěkně živi.

A že to podacie jest duchovni moc, protož nesluší ho
F. prodávati. Duchovní slove i proto, že jest k duchovenstwí jakožto k řádu na spasení duší, i proto, že w sobě nenie tělestná wěc. Ale hrubí lidé, jenž mnějí, by kostel, oltář neb kapla bylo podací, protož kupují a prodawají podací jako wuol neb krawu nehodně pro úžitek telestný, neb pro chwálu, aneb proto, aby swým přátelóm neb sluhám podawali. Wěziž, když dieš: „Mám kostela podací," že maš moc, aby kostel dobrému knězi dal a jej zpraworal, aby k božie chwále i s knězem, i s lidem dobře stál. Tu moc mievají i děti, i jim přátelé po dědictwí, a někdy z poručenství, aneb z oddání, tak že ji dá
G. jinému. A hřeší rozličně w té moci světští i duchowni: světští, nedawajíce ji sprostně pro boha, a duchowni, nepřijímajíce sprostně pro boha. A že bývají ustaweny almužny, aby byly chudým dány: podací těžce hřeší, nedawajíce. Neb někto ustaví, aby bylo sukno kupowáno chudým, neb určené krmě, neb jiné almužny: ani pak sobě zachowají, neb swým přátelóm a pacholkóm dáwají, aneb pro přízeň jiným, a jako by své dawali, chtí chlúbu míti, a nuznějších nebožátek za nic nestbají. A w tom hřiechu jsú klášterníci, faráři a měšťané obecně: klášterníci, sebrawše welké almužny, aby wydawali chudým penieze, sukno, ztravu, i nedáwají; faráři, aby chudé krmili

v suché dni neb jindy, i nekrmí; měšťané též. A tak táhnú spolu vuoz ďáblóv jako tři koni, jichž pomrskává lakomstvím, tiehna je do své stodoly. A o těch takto stojí psáno v ustavení duchovním: Kněží neb světští, kteříž statky otce a matky 13 q. 3
své neb jiných lidí, kteréž sú chudým odkázali, zadržeti chtí aneb odjíti, jakožto mordéři chudých a jakožto zloději a svatokradci kleti buďte, od kostelnov odlúčeni, dokavad nenavrátí!

Aha, poznajte se, lúpežníci chudých lidí, mordéři, zloději a svatokradci! nebo ačť vás lidé neklnú, ale pán buoh vás kline. A té klatby dokáže v súdný den, když die: Jděte Mt. 25
zlořečení do věčného ohně! Otiežť: Proč? Odpoví, řka: Lačen sem byl, nedali ste mi jísti; žíznív, a nepojili ste mě; nah sem byl, a neodili ste mé. A oni řkú: Pane! kdy sme tě viděli lačného, žíznivého a nahého, a nedali sme tobě? A on die: Co ste neučinili najmenšiemu z mých, mně ste neučinili. Na to slovo S. Augustin die: Poněvadž ten puojde do věčného ohně, jenž jest nedával svého: co se tomu stane, jenž se chapal cizieho? A že dřieve řečení chudým almužny odjímají, protož kam se ti v súdný den dějí, ač se nepokají, navrátice chudým, co sú zadrželi? A že jsú mordéři chudých, Eccl. 34.
písmo die: Kto zklamáva chudého, člověk krvavý jest; ktož odjíma v potu chléb, jako ten, to věz jest vinen, kterýž zabije bližnieho svého. A že jsú lúpežníci, to jest jisto: neb berú chudým jich statek; a že jsú zloději, jest vědomo: neb kradú cizie věci; a že jsú svatokupci, svatokrádci, to jest proto: že kradú svatú almužnu, jenž slove proto svatá, že jest pro pána boha, jenž jest svatý nad svatými: a proto, aby byl člověk svat, chudým dáva. A z toho muož člověk rozumný spatřiti, kterak hustě hřeší lidé v těch almužnách: i ti, kteří je dávají; i ti, kteříž poručníci bývají; i ti, kteříž je přijímají: první zle H.
dobyté dávajíce, druzí zadržívajíce neb zle rozdávajíce, třetí zle přijímajíce: prvé, nejsúce potřebni, druhé, přílišné nabierajíce, třetí, zle utracujíce, a všichni ti obecně o ty almužny se vadíce.

Protož dobré jest člověku, aby jsa živ, dával chudým a nestkměl, aby po sobě věčnú almužnu ostavil: neb nikdež nenie v písmě svatém položeno, aby almužny věčné lidé strojili; ale jest položeno, aby mezi chudé své almužny za živa da-

vali, aby umrúce ihned odplatu radosti věčné měli. Protož bláznivi jsú lidé, a zvlaště kněží, kteří dobývají peněz leckterak, aby almužny věčné ustavili. Také jsú blázni, kteříž peněz chovají dobře dobytých, aby věčné almužny ustavili, a vidúce nuzné, jim nepomáhají: neb taci těžce smrtedlně hřeší.

1 Joh. 3. Neb die S. Jan apoštol: Má-li kto statek tohoto světa, a vidí bratra svého, an núzi trpí, a zavře střeva svá, t. nedá-li jemu: kterak láska božie jest v něm? Jako by řekl: nikoli nenie v něm božie láska; to jest, že boha nemiluje, poněvadž dá núzi bratru trpěti, moha mu pomoci. A také jest duovod

Mt. 25. z první řeči, že Kristus die: Lačen sem byl a nenakrmili ste mě: jděte zlořečení do věčného ohně! A co sváruov i súduov i morduov pochazie z těch věčných almužen a jiných hřiechóv, kto móž popsati? A někto nabéře na se velikú věc poručenství těch almužen, a vždy drží až do smrti, a na smrti poručí jinému, a mně, by ten učinil; a on opět drží a užívá až opět do smrti; a tak vždy dále, až z nich nic nebude. Biedni lidé! Kakť jsú na rozumu poraženi, že chtie, aby jiní to učinili, co sú sami sobě, mohúce, učiniti nechtěli! Ale věrný milovník boží dává chudým, vedlé jeho přikázaní, což muož, za živa; činí sobě poklad, aby ho ihned požíval, umra; před sebú posielá, aby měl hotov, odsud vyjda. Pán Ježíš, apoštolé a jiní světí almužen věčných sú nestrojili.

Kapitula IX.

A. Aby lidé na všechny strany svatokupectví se vystříchali, ještě máme věděti, že každý, jenž přivoluje k svatokupectví, že ten hřeší a jest účasten svatokupectví. A to přivolení bývá šesterým obyčejem: pomocí, obranú, radú, potvrzením, nepomocí a netresktáním.

Pomocí v svatokupectví jest vinen, přimlúvaje se, trže mezi svatokupci, neb jinak příčiny dávaje, jako: písmem, poselstvím, peněz puojčením, při držením v súdu a jinými obyčeji. Pak druhé, obranú, to jest braněním svatokupectví. A v tom jsú velmi mnozí světští i duchovní, a zvlaště mistři a pravoukové papežovi, jenž bránie v školách svatokupectví, vymlúvajíce je rozličně, řkúc: že papež nemóž svatokupčiti; že

nenie nižádný svatokupcem jedné ten, kterýž by byl vedlé jich ustavenie před nimi přemožen a odsúzen; a jednak že za práci platí; a proto tak vymlúvají, že sami túž cestú běží a chtí mnoho obrokóv mieti. Tu výmluvu mají: že jsú mistři svatého písma, a zvlášté doktorové t. učitelé prav papežských, a mněji, by pro jich mistrstvie pan bóh hřiechu jim nevážil, aby majíce mnoho obrokuov, pýchu a rozkoš plodili, aby je v zbořiech a v školách i na ulicěch etili; protož veliké pláště s bělznami, s hranostají, s kunami a s hedbávím mají, dlúhé a široké, a to vše, aby byli vidíni od lidí! Věř pravdě Kristové, Mt. 23
jenž die: Na stolici Mojžiešově seděli sú mistři a zákonníci; protož všecky věci, kteréž povědí vám, zachovajte a čiňte: ale vedlé jich skutkóv neroďte činiti, neb praví a nečiní. Přivazují břemena těžká a nesnesitedlná, to věz, jichž nemohú sněsti, a kladú na ramena lidská: ale prstem svým nechtie jimi hnúti. A všecky skutky své činí, aby byli vidíni od lidí: neb rozšiřují nápisy své a veliké činí podolky, a milují najprvnější seděni na večeřech a prvnie stolice v zbořiech, a pozdravenie na tržišti, a nazváni býti mistři!

Teď maš krásné vypsány hřiechy mistrské. Rozumějž, že die spasitel: Na stolici Mojžišově seděli sú mistři. Když die: „seděli sú," neminí, jako by o nich mluvil, jenž sú před nimi byli; ale míní Kristus ty, kteříž jsú po něm. A mluví proto, řka: „seděli sú," jako by se stalo, aby nás ujistil, že tak sednú. Ani skrze „stolici" rozuměj dřevěnú neb kamennú stolici Mojžisovu, neb té není; ale vedlé řeči S. Augustina a jiných svatých, skrze stolici rozuměj: dóstojenství v duchovenství, v němž jsú papežové, biskupi a jiní kněží, a zvlášté mistři B.
jakož die spasitel, (jenž) jich velí poslúchati, řka: Všechny věci, kteréž vam povědie, čiňte; ale vedlé jich skutkóv neroďte činiti. Tu die S. Augustin: Což praví mého, to čiňte: ale praví-li co svého, činiti neroďte. A to míní Kristus, řka: Ale vedlé jich skutkóv neroďte činiti. Jich činové jsú, kteří jsú proti božiemu přikázaní a proti jeho radě. Protož mají lidé pilni býti a roztkati, kdy činie boží přikázaní a radu; a kdy přikazují, což není proti boží vóli, aby to zachovali a činili; ale což by bylo proti vuoli boží, aby neposlúchali. A tomu na potvrzení, že to míní Kristus, die S. Mt. 12.

Marek takto: Mnohý zástup rád ho poslúcháše. I řekl jest jim v svém učení: Varujte se od mistrov, kteříž chtí v bílém rúše choditi a pozdravováni býti na tržišti, a na prvních stolicech seděti v školách, a první sedění (míti) na hodech.

Aj teď máš, že die spasitel: Varujte se pilně od mistrov! I co se mají varovati? jedné aby jich v skutcích zlých nenásledovali a v zlém neposlúchali. A když dale die Kristus, proč jich nemá lid následovati, řka, že praví a nečiní: v tom dotýká všech prelátov a kněží, jenž jiným praví a přikazují, a sami nečiní, a zvláště mistři. Věrně slýchal sem v školách ty řeči od mistrov o pokoře, o trpělivosti, o chudobě a o statečnosti i o jiných ctnostech, že tak pilně a tuze sú vymluvili, jako by již nemohlo lépe býti, a jako by ty všecky ctnosti naplnili: a pak v skutcích nic těch ctností sem nenalezl, ano plno pýchy, lakomství, netrpělivosti a nestatečnosti! a jakož Kristus milý vypsal, veliká břemena na lidi ani kladú, vydávajíc ustavení svá, trúce se o prvnie dóstojenství v duchovenství, a když se jim neklanějí jako bohuom, hnévají se; a když na prvním místě u stola jich neposadí, divně se dmú, a o první místo v školach mnoho mají svárov. Ně viem, že jeden mistr, Mařík mnich, dobyl sobě od papeže bul, aby mu bylo dáno nad jiné mistry místo; a přikázal v bulách, to jest v listech svých, aby jemu dali místo pod zbavením obrokov i kněžství i všech dóstojenství, a pod kletbú: a však nemohl jest od nich přivolenie mieti! Oni zle nepřivolili z pýchy, a on zle o to stal; a tak pýcha s obú stranú se plnila. Neb die spasitel, že milují první stolice v zbořiech a rozšiřují své podolky v sukniech, v pláštiech a v tapartiech a v kapiech.

Pohřiechu! také sem měl ty taparty, sukně s křídlami i kápě s běliznami; neb tak sú zahradili to mistrstvi, že nelze k němu přijíti, nebude-li těch přistrojóv míti! Protož aby lide se vystříhali té pýchy, die spasitel k učedlníkom a zástupóm: Ale vy nerouſte nazváni býti mistři; neb jest jeden mistr
C. vaš: Kristus. Na to die S. Jeronym; že zle žádostí tu Kristus brání, tak aby nižádný z pýchy nežádal, aby ho mistrem nazývali. A jistě já neumim se jinak vtípiti, aby kto hodně mistrem byl, jedné tím úmyslem, aby k učení pravdy božie spíše místo měl, a pravdu směleji pravil a směleji ji bránil.

Ale již sem shledal, že sprostní kněží chudí a chudí laikové i ženy statečněji pravdy brání, než doktorové svatého písma, jenž strachy od pravdy pobiehají a nesmějí jí mluviti! I sám sem ten pohřiechu! byl, že sem pravdy upřiemo a zjevně kázati nesměl. A proč jsme tací? jedné že jsme nestateční, bojice se chvály světské ztratiti a přiezni, a druzí obrokóv; a ovšem pro pravdu bojice se pohanění od lidí a utrpenie tělestného. Jsme podobni knieżatóm židovským, o nichž die S. Jan ve čtení: Z knieżat mnozí uvěřili v něho; ale pro zákonníky nevyznávali sú, aby z zboru vyvrženi nebyli: neb sú více milovali chválu lidsku než chválu boží. — Aj teď máš, že věřili su, ale nevyznávali sú, bojice se vyobcovánie, aby hanby neměli; i radějše sú sobě zachovali od lidí chválu než od boha. O, co těch jest, knieżat, mistróv, kněží i jiných, jenž bojice se kletby, nesmějí pravdy Kristovy a tak i Krista vyznávati! a co jich, jenž bojice se biedného zboží ztratiti, nesmějí pravdy vyznati, a ovšem kteříž bojice se tělestného života na smrť podati, pobíhají od pravdy!

D.

Joh. 12

Ty tři bázni: prvá, ztratiti chválu a přízeň lidskú; druhá, ztratiti zboží; třetí, ztratiti živnosť tělestnú, odstrkují lidi nestatečné od pravdy vyznání spasitele Jezu Krista, an slibil i za česť, i za zboží, i za život. Za česť, řka: Kto mě vyzná a slova má mezi národem tímto cizoložným a hřiešným, i syn člověka vyzná ho, když přijde v oslavě otce svého s anděly svými. Pak za zboží slíbil pod přísahú, řka: Véru praví vám, nižádný nenie, ktož opustí dóm, aneb bratří, aneb sestry, neb otce, neb mateř, neb děti, aneb rolí pro mě a pro čtení, by nevzal stokrát tolikéž! A potom za život slibuje die: A na budúcím věku život věčný. A jinde die: Ktož ztratí život svój pro mě a pro čtení, spasena jej učiním. Kterak? Že bude živ na věky v radosti; neb die: Ktož nenávidí živosti své, to věz, že nedá vuoli tělestnosti v tomto světě, k životu věčnému ostřiehá ji. O běda nám, kak jsme biední, že neváżíme nekonečné chvały více než časné, hubené, kratičké! a zbożie věčného neváżíme víc než časného! O němž die spasitel: Co platno jest člověku, by vešken svět získal a své duši uškodil? A že nesmíme života nasaditi biedného, tesklivého, bolestného, jenž ma vždy umřiti, za život věčný, slavný, veselý, nebolestný!

Mr. 8.

Mr. 10.

Mr. 8

Joh. 12

Mr. 8.

A že ta bázeň jest najtěžší, protož tu chtě od svých vyvole-
Mr. 10. ných odstrčiti, die Kristus: Neroďte se báti těch, kteří tělo zabíjejí a duše nemohú zabiti; ale radějše se bojte toho, jenž móž i tělo i duši zatratiti u věčný oheň.

E. Pak radú účasten jest svatokupectví, ktož kolivěk dá dóvtip tomu, jenž chce kupčiti nezřízené, aneb tomu, jenž chce prodávati. A těch jest veliká věc u papeže, jenž vymýšlejí i papežovi i těm, jenž stojí o obroky, divné haklíky, a to vše, aby papež i oni viece peněz nabrali, a kupci aby vice dali; a tak bývá, že jeden obrok bude několikkrát prodán. A všecky ty výmysly popsati, jedné což já jich vím, bylo by příliš dlúho. Než toto sem řekal těm, jenž sú bývali zklamáni: že kdybych chtěl prositi papeže za obrok, tehdy bych položil takto v buli: že tak chce míti otec svatý — aby nižádný nemohl vymysliti co, aby toto dání přesáhl. V tomto účastenstvě jsú pravoukové; a jiné kto by vyčetl? poněvadž otec synu, bratr bratru, tovaryš tovaryši radí, aby stal o obroky; a farářové radí třiedníkóm, aby naháněli za třideeti mši, za zpověď, za svátosť; a třídníci zase radí farářóm. Ale ufám bohu, že mnozí jsú mezi nimi, jenž tím nejsú vinni.

F. Pak potvrzením neb potvrzováním šimonstva jsú účastni všickni, kteří potakají, říkúce: Tak jest dobře! A zvláště jsú tím vinni mocní krali, kniežata a páni, biskupové i jiní povýšení, kteří by měli to rušiti: a pak potvrzují aneb netbají, jako by jim do toho nic nebylo! I kterú výmluvu mohú míti před bohem, jenž jim dal moc a povýšení nad jinými, aby je zpravovali a nedali jim zlosti vésti, jakož najdále mohú? Aniž mají výmluvy, jakož potom položím, říkúce: že netbají, co duchovní činí. Neb vím, že kdyby kniežete světského *) haněl, neb jemu kradl, neb s ženú léhal, že by toho netrpěl, ne ihned by mstil, mohl-li by: i pak nechce dbáti, že větší hřiech duchovní člověk vede! I zdaliť není větší hřiech svatokupectví než krádež, neb smilstvi, aneb kniežete světského haněnie? poněvadž člověk svatokupectvím zvlášte hanie ducha svatého, jeho dary prodávaje neb kupuje, a tak ducha svatého slunú
q. 1. pokladaje. Protož psáno jest, že svatokupectvie jest těžší ka-

*) Rkp. kdyby duchowního.

cieřstvie než Macedoniovo, jenž je řekl, by duch svatý byl sluhú otce i syna: a svatokupci ti pak činí, aby duch svatý služil stvořeni! Rozuměj, Macedonius ten proto byl jest kacieřem, že držel, by duch svatý byl sluha syna božieho, a to jest kacieřství. Neb v božstvi nižádná osoba není menši než druhá v dóstojenstvi; a kdyby duch svatý služil otci bohu a bohu synu, tehdy by byl menší. A to jest proti onomu písmu: Rovný otec, rovný syn, rovný i duch svatý, to věz v dóstojenstvi. A že svatokupec davaje neb bera dary tělestné za dary ducha svatého, ač ústy nedie, ale skutkem pokládá, že by milosť ducha svatého mohla býti za penieze kúpena, a tak menší než to stvořeni položena: a to jest těžší než řeci, že by duch svatý byl sluha otce boha. Protož svatokupectvi jest těžší než Macedoniovo kacieřstvi. Ale pohřiechu! toho svatokupci nedbají, ani roztikají, neb lakomstvie to jest je oslepilo! In symb. Anast.

Pak paté, účasten jest někdo svatokupecstvie nepomocí, tak že maje moc od boha danú, i nechce té moci přičiniti proti tomu hřiechu, aby před se nešel, aneb aby byl staven. Neb poněvadž vidi bližnieho, an tone v hřichu k zatraceni, a má moc od boha danú, aby jemu pomohl, jako od téhož těla druhému údu: i kterak muož od toho hřiechu vymluven býti? neb poněvadž vida člověka, an tone u vodě, a moha jemu pomoci, nepomohl-li by, byl by vinen jeho smrti: ovšem v duchovenstvi, neučini-li pomoci, aby neutonul na duši. G.

Šesté jest někto účasten svatokupecstvi netresktánim neb mlčenim, tak že když kolivěk vyšší neb jiný křikem, kazanim neb učenim mohl by odraziti člověka od toho od hřiecha, a neodrazi; aneb ač by nemohl odraziti, a však proto aby učinil, co na něm jest. A ten hřiech zvláště jest na knieżatech, na prelátiech a na mistřiech. A tato řeč má založeni v písmě; neb die S. Pavel: Kteří také věci činie, hodni jsú smrti; nejen toliko ktož činí hřiechy, ale kteří přivolují těm, jenž činie. Protož die S. Isidorus: Ktož přivoluje těm, jenž hřeší, a brání jineho hřešicieho, zlořečený bude i před bohem i před lidmi, a bude tresktan tresktánim najukrutnějším. A také psáno jest: že činicieho toho, jenž činí hřich, bez pochybenie vinu má, ktož moha potresktati, zmeška polepšiti. Neb psáno jest: Netoliko kteřiž činie, ale i ti, kteřiž přivolují, účastni jsú, a široký uka- H. Rom. 1. 11 q. 3.

zuje těm, jenž hřeší, přístup ten, jenž zlosti přivoluje; neb na oba
15 q. 3. sluší rovná pomsta. A že najtěžší účastenství hřiecha jest na těch, kteříž bránie zlých, aby jim v hřiechu dobří nepřekáželi; protož psáno jest: že ktož jiných lidí bluduov zbraňuje, mnoho viece zatracenější jest, nežli ti, jenž blúdí. Neb netoliko ten blúdí, ale i jiným urážky bludóv připravuje a potvrzuje: proto že mistr bludóv jest, netoliko kacieř, ale knieže nad kacieři má slúti.

Z té řeči muož znamenati, ktož duchovné hledí, kto jest v svatokupecství kacieř nad kacieři, neb knieže kacieřské: že ten, jenž svatokupčí, a těch, jenž s ním svatokupčí, brání. A pod těmi jsú jeho menší, jenž ho zbraňují; a těch jest velmi mnoho. A pro lepší poznání měj tento příklad: že by bylo město některého krále, které by sám ustavil, a potom ztracené svým životem vybojoval od nepřátel; pak ktož by bez vóle toho krále to město pro penieze komu poddal: i ten, kterýž by na penězích přijal, byl by vinen, i ten, kterýž by mezi nimi trh jednal; i písař toho, jenž jest město poddal, i písař toho, jenž jest přijal; i posel onoho, i posel tohoto; i rukojmě s obú stranú, i úmluvce s obú stranú; i ten, kterýž by neokřikl obú neb jednoho, a moha, i ten, který by v tom bránil obú neb jednoho, a moha; i ten, který by radil jednomu neb oběma, aby to konala, i ten, který by k tomu puojčil peněz; i ten, který by dal papier k listóm, i ten, který skládal listy; i obec, která by se dobrovolně poddala, i hlásný, který by neodkřikl, i každý, který by rád se byl ku pomoci přičinil, aby to město tak proti vóli toho krále bylo komu dáno. — Tak jest v svatokupecství, když biskup chce a bude svatokupecsky vsazen v město, to jest v lid, jejž jest sám spasitel stvořil, a od ďábla svým životem, až do smrti na kříži bojovav, vysvobodil. Nuž nad oněmi, jenž by tak nevěrné město od krále odlúčili, kdyby je měli, velmi by nad nimi mstili: ale o městu Kristovu nedbají, když zloději a lotři je zlezú, aby lúpili netoliko na zboží, ale i na duši! O kterýchto zlodějích a lotřích die sám spasitel: Koliko jich přišlo, všichni jsú zloději a lotři!

Joh. 10. A že té účastnosti máme se varovati, píše S. Jan v svém
Apok. 18. zjevení, řka: Viděl sem angela sstupujícieho s nebe, majícieho

moc velikú, a země jest osvícena od slávy jeho. A volal jest v síle, řka: Padl jest Babylon veliký, a učiněn jest přebývaní ďabelství, a stráž každého ducha nečistého, a stráž každého ptáka nečistého a ohavného. Neb víno hněvu smilstva jeho, t. Babylona, pili sú všichni lidé, a králové země s ním smilnili su, a kupci země z moci rozkoší jeho bohati učiněni sú. — Babylon město velike jest zbor zlých lidí; neb Babylon vykládá se pohanění a přenešení: neb všickni ti zli sú pohaněni a přenešeni z milosti boží v hněv, a z života svatého v zlořečení. Angel veliký, jenž jest s nebe sstúpil s mocí velikú, od něhož země jest osvícena, jest milostivý Kristus. A ten volá mocně, že ten Babylon padl jest od milosti jeho; jakož jest řekl ve čtení svatého Lukáše: Viděl sem Šathana jako blesk s nebe padúcieho. A ten Babylon učiněn jest přibytek ďabelství; jakož dí spasitel, že zlý duch přijma k sobě sedm duchuov horších, i přebývají v člowěku: též v zboru všech zlých přebývají všelikací duchové nečistí, kteříž ostřiehají toho zboru, aby jich moci neznikl. A jest ten zbor pln nečistoty, ptactva nečistého, jako sov a kalúsuov: to jest lidí, jenž světla Kristova nemilují, jako i netopýři, jenž v temnostech hřiechóv uměji létati, ale ve světle Kristově neuměji létati; neb v etnostech neprospívají. Dále die S. Jan, že víno hněvu a smilstvi toho Babylona pili sú všichni lidé, t. z pokolení všech lidí, jako: panen, vdov, manželek, panicóv, vdovcóv i manželóv. Někteří z nich přivolili sú k tomu smilnění, t. k odstúpení od Krista; neb v písmě každý hřiech smrtedlný slove smilství, neb jim od choti Krista odstupuje duše k ďáblu. Dále die: A králové země, t. ti, jenž vladnú zemi, ti s tim zborem také smilni; a kupci země, to jest lakomci, ti moci toho zboru zbohatěli sú: neb ten zlý zbor povyšuje lakomcuov a zvlášté svatokupcóv. Od jich účastnosti mají se varovati věrní: neb ihned potom die S. Jan: A slyšal sem jiný hlas, řkúci: Vyjděte z něho, t. z Babylona, (lide muoj!) a nebuďte účastni hřiechóv jeho, ran jeho abyšte nevzeli; neb sú hřiechové jeho přišli až do nebe, a vzpomenul je pán na zlosti jeho.

Luc. 10.

Luc. 11.

Aj teď máš hlas s nebe k věrnému lidu božiemu, aby vyšel, ne nohama, ale životem svatým z toho zlého zboru, aby boží lid nebyl účasten i hřiechu, i pomsty: účasten po-

mocí, radú, obranú, potvrzováním, nepomocí t. že nepomáhá rušiti svatokupecstvie, a mlčením, jakož prvé jest položeno této kapitoly na počátce.

Kapitula X.

A. Ještě o tom hřiechu zuostává položiti, kterak by najlépe se mohli ho vystřieci. A nenie podobnější cesta, než aby bylo volení k biskupství neb k farářství vedlé boží vóle: neb tak sú volili apoštolové, neměvše zjevenie, koho by přijeli v biskupstvie za Jidáše. A k tomu vzní řeč S. Jeronyma, jenž
5 q. 1. die: Poněvadž tak veliký a taký Mojžieš nenie dopuštěn, aby svým dómyslem volil knieže lidu, aneb aby ustavil po sobě náměstka: kto jest, jenž by směl z lidu, kteréžto lid často křikem k chlúbě aneb k pożitku popuzen, bývá hnut, neb také i z kněží kto bude, aby se hodna k tomu súdil, jedné ten, jemuž by, an se modlí a boha prosí, bylo od boha zjeveno?
Num. 27. Jakož die bóh k Mojžišovi: Vezmi Jozue, syna Nun, člověka, jenž má ducha božieho v sobě, a vložiž ruku na něho: a postav ho před Eleazarem knězem, a přikázanie daj jemu před viděním všeho lidu, a přikaž oněm před nimi; a dáš slavu svú na něho, ať poslúchají jeho synové Israhelští.

Aj slyš(íš) zjevně ustavenie knieżete lidu, že netřeba jest výkladu. A týmž duchem svatý Petr ustavil jest S. Klimenta. A tak apoštolé obecně ustavovali sú biskupy neb kněží; a když se jim nedostalo zjevenie, tehdy sú volivše dva, Matěje a Josefa, pustili los, aby pán buoh ukazal, kterého by z těch dvú vyvolil: i ukázal jest pán buoh Matěje. A tak kdyby obci nedostalo se zjevenie, kterého by buoh ráčil míti, tehdy dobrým úmyslem bez přichýlenie tělesného měli by voliti několiko dobrých k biskupství, a pak modliti se pánu bohu snažně, aby ráčil ukázati, jest-li který z těch hoden; pakli nic, ale aby ráčil jiného ukázati. Ale pohřiechu! že sami se v to trú, a lid jest tělestně přichylen k známým, neb k přátelóm, neb ku pyšnému; a také že nejsú víry a naděje velike k bohu, aby jim dal hodného vladaře duchovnieho. A že by měla
8 q. 1. obec voliti, píše k tomu S. Jeronym, řka: Ač pán buoh ustaviti kněze přikázal jest, a ač také volil jest, a však také svo-

lána byla obec; protož musí býti k ustavení kněze také i lidu přítomnosť, t. aby lid byl při tom, aby viděli všichni a jisti byli, že který najstatečnější jest ze všeho lidu, který najučenější, který najsvětější, který také ve vší ctnosti najpovýšenější: ten buď vyvolen k kněžství, a to s svědectvím lida, aby zpět po tom zpečenie aneb hryzenie svědomie nezostalo. A to i apoštol přikazuje na ustavení kněze, řka: že musí míti ten svědectví dobré od těch, jenž vně jsú. Ale já něco více vizi v tom, že jest řečeno, že svolal Mojžieš veškeren zbor, aby to bylo: t. duchovné rozumějíc: sebrati všechny moci duše, a v jednotu shromážditi ctnosti, aby v knězi, jenž má svěcen býti, bděly všechny v duši moci a (byly) plny; a aby v nich nebyl nedostatek mudrosti, umění a vtipnosti, ale aby bylo v něm všechno množství smyslóv, a všechno sebrání svatých myšlení, aby, co jest biskup, co mazaní, co rúcho mešné, skládaje v tajemství srdce svého, mohl znamenati. To vše die S. Jeronym.

Z té řeči svaté muož člověk znamenati, kteraké jest převrácenie dnešní den a našich časóv (v) ustavování biskupuov. Neb prvé byl ten obyčej, že neb milý pán buoh dal zjevením biskupa; neb lid, kterýž jest měl veden býti, volil sobě biskupa neb vódci: ale již zavržena jest moc lidu, aby požádal a volil sobě hodného kněze, a otevřena jest cesta, aby lakomí a jinak neušlechetní u papeže jako bravy lidi sobě k tělestnému požitku zakúpili! A toho jest dóvod, že netáhne míti od papeže listóv, až ihned svolá žákovstvo, aby dali na pomoc zaplacenie na plášť; a někdy ještě nemá listuov, a již chce míti. Jako letos se stalo v našem arcibiskupstvi, že sú dávali jedni, a úmyslem tiem, aby ti, kteří káží slovo boží a treskcí jich hřiechy, byli vyplenění; druzí dávali, bojíce se, aby jich nehrdlovali: neb sú vydali pokutu na ně, aby do kostela nechodili, dokud Šimonovi nepolozie peněz. Ale třeti, ti hnuti duchem svatým, aneb snad bojíce se potom téhož porobenie, nechtiece dáti, odvolali sú se ku papeži: ale lépe by bylo, by se odvolali k bohu statečně, nepřivolujíce k účastnosti svatokupectví, a prosili pánuov a obce, aby se k tomu přičinili a nedali jich tisknúti v ten hřiech i v škodu tělesnú.

Jest druhé převrácenie, že ač kde mají voliti biskupa, ale to sú sobě tak utvrdili kanovníci, aby oni sami volili, a

ještě přidávají: aby z své kapituly t. z svého zboru volili. A v tom obém zastierají cestu duchu svatému, jako by řekli: My sami jsme hodni k volení, jiným toho nedal jest duch svatý! Druhé, jako by řekli: Jedné mezi námi jest biskupství hodný, jinému nižádnému nedal jest hodnosti duch svatý! A když volé, tehdy nehledí, aby ze všech najlepšieho v ctnostech volili: ale který by jich bránil na zboží, od kterého by měli požitek tělestný, který by se srovnal v obyčejích nešlechetných s nimi! A tak voléce nehodného, jsú počátek vší zlosti a všeho zmeškánie, kteréž se stane od tak voleného. Nenásledují ti apoštoluov u volení: aby vyvolili muže, jenž jest plu ducha svatého; ani toho, jenž by nad jiné stkvěl se životem svatým, uměním i učením. Neposlúchají ti písma dřieve řečeného, kterak ho mají voliti; ani S. Jeronyma, jenž die: Taký buď volen v prelátství, to jest v povýšenie nad jiné, k němuž jiní jsúc přirovnáni, jako stádo sú nazváni. A S. Augustin die: Volen k dóstojenství k biskupskému neměl by býti ten, kterýž menších úřadóv zpravovati se neučil: neb tomu zpráva lodí neměla by býti poručena, kterýž neuměl jest držeti vesla. To S. Augustin. — O milý spasiteli! ty vidíš, žeť volé ne ze všech najlepší, ale najnestatečnější!

P. Ale řekl li by kto: Dies, že nižádný nemá se v dóstojenství sám tříti; a s druhé strany díš, že má najlepší volen býti: ktož tehdy bude biskupem neb farářem, poněvadž sam se k tomu nižadný nevydá, a pan podací najlepšieho nezná, též i volenci? Tu diem, že ač nižádný bez božieho přikázaní neb zjevenie nemá se tříti v dóstojenství, však muož přijíti jsa povolán; ale musí v tom čist míti rozum i žádosť: rozum, aby jsa pozdvižen k bohu, vedlé zákona božieho vedl ovce Kristovy jeho cestú; a žádosť má míti čistú, aby vyvržen byl každý hřiech, jenž by mohl překaziti úřadu tomu, a zvlaště pýcha, lakomství a hřiechové tělestní; a třetí, aby měl velikú chtivosť k naplnění vóle boží v tom úřadu, a aby prospíval, jakž najdále móž. Ale kto jest nynie ten? a budem ho chváliti.

C. Pak k druhé straně, jenž podává dóstojenství neb volí k němu. Tu věz, že volení jest dvoje: Prvé volení jest přichýlenie k dobré osobě z přirození žádosti. A tím volením

voli člověk boha, ctnosť, milosť boží a blahoslavenství; neb z přirozeni žádosť má k těm věcem: a to volenie ostane v svatých na věky. A k tomu volení velmi dobře se hodí písmo boží; neb tak jest jistota veliká v tom volení, že nelze jest volenci pochybiti.

Pak druhé volení jest, jímž člověk přichýlen jest, aby lepší stranu volil. A to volení jest opět dvoje: Prvé slove opatrné, když člověk pravým úmyslem volí stranu, kteráž mu se zdá vedlé boha spravedlivější neb lepší k spasení. A tak vyvolení synove boží vedeni bývají duchem svatým v skutcích svých, ač jim písmo neokazuje, že by měli tak činiti. Protož die S. Pavel k Římenínóm: Kteréž kolivěk duch svatý pudí, ti Rom. 8
synové boží jsú, to jest, kteréž vede cestú blahoslavenství. A v takých skutcích, kteříž nejsú ukázáni v písmě, jest tak velmi třeba rady ducha svatého, že svatým udá se druhdy pochybiti. Jakož se stalo mezi S. Pavlem a S. Barnabášem, že Pavlovi se zdálo jiné, a Barnabášovi jiné, ač byla sta oba Act. 15.
svatá velika, tak že sta se svadila a rozešla, on do jedné vlasti a druhý do jiné: proto že S. Barnabáš chtěl pojíti s sebú jahna, řečeného Marka, a S. Pavel prosil Barnabaše, aby ho nepojímal, proto že od nich byl prvé odšel. Též když v Efezu městě popadli sú byli dva tovařiše S. Pavla, a když Act. 19.
S. Pavel chtěl vyjíti mezi lid, nedopustili sú ho jeho učedlnici a jím jeho přátelé, prosíce, aby nevychodil na rynk, a jiní jinak chtiechu. Též mi se přihodilo, že jedni mi radili, abych kazal, když pohrom byl na bratří a kletby a služby stavenie: a druzí mi radili, abych nekazal. A však sem rozuměl, že oboji dobrým úmyslem sú radili: a však z obú radú nebyl jsem jist, ktera by se sjednala s vóli boží. Protož potřebie jest člověku pilné a často se bohu modliti, aby ráčil vésti v takých skutciech; a také potřebu jest, hřiechy, jenž by mohly překážeti, od sebe hnáti, a hledětí ku písmu a čakati mile vdechnutí ducha svatého.

Druhé volení slove neopatrné, a jest: když kto volí co vedle ustavenie lidského, nehledě k zákonú božiemu. A tím volením volí obecně papeže, biskupy a jiné prelaty. A vedlé těch ustavení, kteráž nemají založení v zákoně božiem, obecně jest nedostatek. Protož volenci měli by vedlé zákona

božieho toho, kterýž by v životě svatém, v umění statečném, v práci duchovní byl najstatečnější vedlé obecného domnění, upřímo pro chválu boží, pro cierkve svaté prospěch, zavrhúc všeckny tělestné přiezně, toho voliti. Tak sú světí volili; protož biskupové sú světí bývali i lid. Ale nynie onoho papež da na penězích, neznaje kto jest a kaký jest; onoho da král neb knieže, an nehodný jest; onoho volé kanovníci pro dary neb pro jiné příčiny, a ne upřímo pro chválu boží; též páni i panoše i měšťané volé, ne vedlé naučenie písma, ani vedlé upřiemé žádosti. Protož jest neřád v křesťanstvu, mnoho lotruov v duchovenství, a naplněno jest vší zlostí křesťanstvo; a tak jest Antikrist utvrdil svú vóli v těch voleních, rozdáváních a kupčeních svatokupecských, že přesahá moc člověčí, aby jí nemohl té zlosti potresktati a odpuditi.

D. A však tři znamenávám, že by mohly býti proti té zlosti pomoci, když by pán buoh svú milosť v nich ukázal: Prvá pomoc, kdyby pán buoh dal některého papeže, jenž by všecka ta svatokupecství zrušil vedlé písma a vedlé ustavení svatých biskupuov. Ale kdeť se ten nahodí? Věrně byl by veliký div, by se taký papež nynie zjevil: a viem to, že by jemu nedali jeho apoštolé býti živu dlúho!

Protož druhá pomoc, jenž by spíše mohla býti, jest: aby světská kniežata a páni, jsúc od boha naučeni, nedopustili toho kupecstvie a neřádného nestatečných prelátuov nad lid sázenie. A to by najspíše vzvedli, kdyby svých otcóv almužen zle utracovati nedali, vezmúce je v svú moc a v svú obranu, aby jim(i) budúcí nekupčili. Neb jakož oheň vždy hoří a pálí, dokud má co páliti: též oheň ďabluov, jímž vešken svět, v něm jsa povržen, vždy hoří, dokud má, co ten oheň
1 Joh. 5. krmí. Protož die svatý Jan v své epištole: že vešken svět položen jest v zlostném, to jest ve zlém ohni, jenž jest žádosť zlá; a ta nemuož býti spíše uhašena, jedné když to bude odjato, co ona žádá. U příkladě má někto zapálenie k ženě krásné, neb žena k muži. Proč? Neb se často vídají, a snad spolu obcují. Protož ta žádosť bude brzy uhašena, když muži žena bude odjata, a muž ženě bude odjat smrtí. Proč? Proto že již nebude míti muž k ní v světě čáky, ani ona k muži. Též když by ujeli přílišné almužny a dali skrovnú potřebu knězi,

tehdy by žádosť zlú svatokupecství uhasili; ale dokud budú světští viece almužen přikládati, dotud budú vždy žákovstva v té žádosti podpalovati: oni přikládajíce, a ďábel jako kovář měchy svými podymuje. Ale od té pomoci svaté k zrušení toho hřiecha tiehne kniežata a pány světské oslepenie pokrytské, že sú je oslepili kněžie svým pokrytstvím, tak že oni řkú: Vy se nemáte v duchovenství plésti! a oni uposlúchajíce toho i netbají. Druhé tiehne spřežení: neb sú s nimi spřeženi v libosti a v přízni světa tohoto, tak že světští jich požívají, a spolu sobě pochlebují. Třetí odstrkuje světské zaneprázdnění věcí světských od té dobré pomoci duchovní, tak že více dbají, aby zbohatěli, aby byli veleb(e)ni od lidí, aby hráli, kláli, veselé světu plodili, než aby pánu bohu věrně poslúžili.

Protož třetí pomoc jest bližší: aby obec takým, jenž zjevně svatokupčí a jsú zle živi, nedala póžitkóv, aby jimi *) nekupčili; ale musila by se obec odvážiti za čas jich póhonóv a kleteb, jimiž brání své zlosti. Prosmež milostivého pána boha, ať ráčí svú mocí křesťanstvo své zpósobiti, a těmito obyčeji neb jinými, kterými on ráčí, to svatokupecství poraziti!

Ale ihned se vypaří kanec z lesa, jenž ryje vinici Kristovu a vyvrací kořenie, řka: Nemají moci králové, páni, ani kteří světští, aby oni duchovní zpravovali! K tomu odpoviem prvé takto: že ve všem starém zákoně králové vládli sú kněžími a biskupy. A Šalomún král ten jest ssadil biskupa najvyššieho Abiatara s kněžstvie, a poslal ho k rolí, a na jeho místo vsadil Sadocha; a to jest učinil vedlé vuole božie, neb die písmo: Abiatarovi knězi řekl jest král: Jdi do Anatot k své rolí, neb jsi muž hodný smrti; ale dnes tebe nezabiem, proto že's nesl archu boží před Davidem, otcem mým, a nesl si práci ve všem, v níž je pracoval otec mój. I vyvrhl jest Šalomún Abiatara, aby nebyl knězem božím, aby naplněna byla řeč boží, kterúž jest mluvil nad domem i nad pokolením Eli v Silo. — Aj teď máš, že netoliko odjal Šalomún póžitek najvyššímu biskupu, ale brž ssadil s kněžství.

E.

3 Reg. 2.

Druhé diem: že poněvadž každý král moc má od boha

*) Rkp. gini.

nad svým královstvím, aby všecko království zpravoval v pravdě a v spravedlnosti, a poněvadž kněží jsú v království: tehdy král má je zpravovati v pravdě a v spravedlnosti; a nezpravoval by jich v pravdě a v spravedlnosti, když by jim přepustil bydleti v zjevné zlosti proti najvyššímu králi jako nedbalivý sluha a tak neprávě by vedl úřadu královského. Duovod této
1 Pet. 2. řeči jest bula S. Petra, v níž přikazuje, aby všichni byli poddáni králi jakožto najvyššiemu. A proč? Proto že král i jiní páni sú od boha posláni, aby nad zlými mstili, a dobré
F. aby velebili. Protož die S. Petr: Poddáni buďte každému člověku pro boha, i králi jako najvyššímu, i vódcem neb vévodám jako od něho, to jest od boha, poslaným na pomstu zlých a k chvále dobrých. — Aj teď máš, že netoliko králi, ale i vévodám, i každému člověku mají poddáni býti pro boha, a to neb poslúchajíce v dobrém, neb trpíce od nich pro hříchy, kteréž by učinili. Neb die S. Petr: že od boha
Rom. 13. sú posláni králové i páni, aby nad zlými mstili. A toho také dovodí S. Pavel: že nedarmo knieže meč nese, ale jako sluha boží na pomstu zlých. A že snad opět kanec kúsavý klapaje zuby řekl by: že meč knieže má, ale ne nad kněžími; protož S. Pavel die: Každá duše, to jest každý člověk, jenž duši má, mocem vyšším poddána buď; neb nenie moc jedné od boha, a které věci od boha jsú, řádné jsú. Protož ktož se protiví moci, božiemu se řádu protiví; a kteříž se protiví, ti sobě zatracenie dobývají: neb knieżata nejsú k bázni dobrého skutka, ale brž zlého. A chceš-li se nebáti moci, čiň dobré a budeš míti chválu z toho: neb boží sluha jest tobě k dobrému. Pakli zlé učiníš, boj se, neb nedarmo meč nese: neb boží sluha jest mstivý v hněvu nad těmi, jenž zlé činí.

Aj teď máš druhého apoštola, jenž ukazuje, že každý člověk, a tak i kněz, i biskup, má poddán býti knieżatóm světským a báti se jich, když zlé učiní: neb nedarmo meče, to jest moci nesú, ale aby mstili nad zlými. Kterak se chcem my kněží vyníti z toho dvojieho položení svatých apoštoluov, když co zlého zjevně učiníme? O bychom ten boží zákon drželi a vzeli příklad na svém pokorném spasiteli, jenž jsa bohem, i králem, i biskupem najvyšším všeho světa, nemaje
Joh. 8. do sebe nižádného hřiecha, řekl jest zástupuom židovským:

Kto z vás bude mě tresktati z hřiecha? jako by řekl: Jest-li kto kolivěk z vás, daj mi vinu z hřiechu, a jáť chci trpěti. Protož die S. Řehoř na to slovo: Kto z vás bude mě tresktati z hřiecha? že ráčil jest dóvodem, že nenie hřiešným, dokázati ten, jenž přišel hříšníky spravedlivy učiniti. To S. Řehoř. O Kriste! toť v tu pokoru nebrzy pyšní kněží vstúpí, aby se tak poddali, jsúce vinni, obci tresktati, jako si ty se poddal, jsa nevinný!

A že mají králové zvláště svatokupecstvi puditi z cierkve svaté, ukázal jest milostivý spasitel příkladem, že když sú ho jako krále Jerusalémští měšťané přivítali, řkúc: Požehnaný králi na věky, synu Daviduov! a stelice před ním rúcho, an jede na oslíku: tehdy všel jest do chrámu a vymrskal mocně trhovce z chrámu, jenž sú přikrytěji a méně hřešili kupčením, než nynie hřeší svatokupecstvím. A tak tím činem dal jest králóm příklad, aby svatokupce a zlú kněží pudili, jenž více mnoho škodí kralovstvi, než kteří zevnitřní nepřátelé a než lapky: aniž móž kralovstvi dobře státi u pokoji, dokavad v něm svatokupecstvi stojí. Protož S. Řehoř králové Franské takto jest psal: Poněvadž psáno jest: Spravedlivosť povyšuje lidu, ale biedné činí lidi hřiech; tehdy kralovstvi stálé bude, když hřiech, kterýž poznán jest, brzy pomštěn bude. Protož že příčina ku pádu lidu jsú sami kněží zlí — neb kto za hřiechy lida se postaví, když kněz, jenž by měl se modliti, těžších se hřiechóv dopúšti? — a v našich krajinách kněží nestydatě a nešlechetně obcují: k tém zlým činóm na pomstu máme horlivé povstati, aby hřiech nemnohých nebyl zatracení mnohým. A ihned potom die, proč má to opatřiti králová a tresktati, takto: že ktož popraviti muož a zmešká, účasten se bez pochybenie hřiechu činí. Protož opatřte duši svú, opatřte děti své, jimž žádáte kralovati šťastně; opatřte krajiny, a prvé nežť stvořitel náš ruku svú k biti ztiehne, o tresktaní toho, to jest kněžského hřiecha, velmi pilně myslte! Tak píše S. Řehoř té králové. Pak králi Franskému takto píše: Jakož sme dávno psali, (že) tělesné na kněžích hřiechy a svatokupecského kacieřstvi zlosť všech biskupóv velmi těžko jest potupiti a tresktati: ty z svých krajin kažte vyklestiti, aniž více tu peněz dopusťte zachovati nežli božie přikázanie. A ihned

Luc 19.

In Regist

die: Protož jako proti zevnitřním cizím nepřátelóm, též také proti vnitřním domácím duší nepřátelóm učte se pilni býti, aby těm boha našeho nepřátelóm věrně se protivili neb proti nim bojovali, a zde šťastně pod jeho obranú kralovali a k věčným radostem, povedeni jeho milostí, aby došli. Tak píše ten
Ad Bonif. epist. 33. veliký papež S. Řehoř. A svatý Augustin takto die: Kto múdrý řekl by našim králóm: Neroďte dbáti v svém království, kto by je držal, kto by proti zboru božiemu bojoval; na vás neslušĺ, kto chce býti křesťanem neb svatokrádcem. Jimž muož řečeno býti: Však na vás slušĺ v království vašem opatřiti, kto chce býti počestný neb nepočestný. To S. Augustin. A poněvadž svatokupci již bez studu svatokupčí, kterakž tehdy nemá král neb jiné knieže proti nim státi a ven z země své puditi? A že hodni jsú toho, die papež je-
1 q. ult. den, jmenem Pascalis: Zjevno jest, že svatokupci jako najprvnější a zvláštnější kacieři ode všech věrných mají zavrženi býti; a budú-li napomenuti a neodstúpí, mají i od cizích mocí potlačeni býti. Tu die výklad na to slovo: „od cizích," to jest: od laikóv světských, jenž mají tu moc.

1 q. 5. Také sbor Toletanský v právích takto ustavil: Ustavujemy, aby, dokavadž ti jenž sú kostely ustavili, živi jsú, o těch místech péči měli pilnú, a aby oni hodné faráře k těm kostelóm vydávali biskupovi k svěcení. Pakli těmi podacími pohrzeje biskup, faráře směl by u těch kostelóv ustaviti, má věděti, že jeho ustavenie jest marné a k jeho hanbě; ti jenž sú ustavili, mají jiné vydati k svěcení faráře, kteréž hodné vyvolí. — Aj z toho ustavení svatého jest dóvod, že kdyby Římský biskup ustavil nehodného k biskupství neb k jinému dóstojenství v království, že má král moc, aby toho nepřijal, a jiného hodného ustavil. Neb proto jest král od boha ustaven, aby dobré v úřad stavěl, a nehodné aby odhánĕl; jakož S. Řehoř a S. Augustin praví, a jako S. Petr a S. Pavel napřed přivedeni sú na svědectví. A to slibuje král na svém korunovaní, když takto die v Kristově jmenĕ: Slibuji, abych přikazoval a skutkem abych mocně naplnil, aby cierkev, to vĕz zbor boží, a vešken lid křesťanský, pravý pokoj mým přikázaním neb súdem každý čas zachoval. Aj die v slibu: „aby vešken lid pravý pokoj měl;" a že nižádný nemá pravého po-

koje, když nemá pokoje s bohem; a kněží svatokupci nemají pokoje s bohem, neb svatokupectvím proti bohu bojují: protož král má kněží k tomu puditi, aby měli s bohem pravý pokoj. Neb jakž by netbal boje kněžského, jímž bojují proti bohu, tak by již byl nevěren pánu bohu: jakož i sluha králóv vinen by byl a nevěren, kdyby netbal, že by kněží krále bez viny haněli a proti němu bojovali. A také, poněvadž kral vzdvihne se proti biskupu, když proti králi bojuje a jemu křivdu činí: proč se nezdvihne proti biskupóm, když svatokupectvím neb jiným hřichem zjevným křivdu bohu činí, a věda králi, že má více cti boží hájiti než své?

A to sú vedli králi pohanští, jenž sú všecky lidi k tomu vždy pudili, aby proti jich bohóm nebyli, ale jim slúžili. Protož die S. Augustin: Znamenaj láska vaše! co diem: že to sluší na krále křesťanské, aby za svých časóv pokojnú chránili matku svú, cierkev svatú, z niž sú urozeni. A málo potom die: Nabochodonozor král přikázal, řka: Ktož kolivěk die rúhánie proti bohu Sydrach, Misach a Abdenago, zahyň, a duom jeho buď rozbořen! — Aj teď máš, kterak pohanský král přikázal jest pod smrtí, aby nižádný neprotivil se bohu Israhelskému, jenž je z ohně vysvobodil ty tři mládence: Sydrach, Misach a Abdenago, jenž jest je byl v oheň veliký uvrhl, proto že sú nechtěli přestúpiti božieho přikázaní, aby se byli zlaté soše klaněli. A poněvadž kněží, jenž svatokupectví a jiné hřichy zjevné činie, protiví se a rúhají bohu, jakož S. Petr die v svém proroctví: že budú mezi vámi mistři lživí; a potom die: a mnozí budú následovati jich smilstva, od nichž cesta pravdy bude rúhána, a v lakomství vymyšlenými slovy budú na vás tržiti; a S. Judas apoštol v své epištole die: že jakož Sodomští sú zachováni k věčnému ohni, též i ti, kteříž tělo své poškvrňují panstvím, hřiechy a božství se rúhají. — Aj poněvadž kněží zlí tak se bohu rúhají, má král mocí svú, řadem chvály božie mstě, kněží těch od hřichuov potáhnúti. A k témuž zavázána sú knieżata i páni, poněvadž mají moc od boha, aby křivdy, kterúž bohu činí lidé, mstili; neb jinak byli by nevérné sluhy krále najvyššieho. Neb die ustavenie: Ktož muož se postaviti proti zlým a mútiti je, a nečiní, nenie nic jiného, než přieti jich zlosti; aniž jest bez

Sup. Joh.

2 Pet. 3.

22 q. 3.

škralúpu t. bez poškvrny tovarystí tajemného ten, jenž s zjevnú zlostí nechce se potkati.

G. Jest jiných mnoho dóvodóv, jichž ukrátím, toto řka: že kdyby králi, kniežata, páni, jsúc v božiem zákoně naučeni, nedali kněžím svatokupčiti a kdyby sami nesvatokupčili, tehdy dal by jim pán buoh pokoj v zemi, chválu i zbožie, a potom nebeské královstvi. O věrní králové, kniežata a páni i rytieři! probuďte se z padúcieho snu, jímž sú vás uspili kněží, a vypuďte z vašich panstvi kacieřstvi svatokupecské: neb jinak bez pochybenie bude búře, a pokoj pravý nebude, kterýž dán jest v zemi lidem dobré vuole. A pomněte, že jest vám poručena zpráva lidu od boha vedlé jeho zákona; protož braňte jim svatokupčiti i jinak hřešiti; nedajte chytrostí ďábelskú lida lúpiti, nedajte z svých panstvi na svú škodu ven z země nositi. O, smíte-li se postaviti proti těm, jenž krávy berú: ovšem postavte se proti těm, jenž i skrytě peniežky na chudině vylúdíc, své duše i jich derú! O poznajte, žeť viece rozlité v lidu škodí svatokupčenie, nežli které jich v lidu lú-
Mt. 24. penie. O pomněte, žeť die spasitel: I který jest věrný sluha a opatrný, kteréhož ustavil jest pán nad svú čeledí, aby jim dal pokrm v čas? Blahoslavený ten sluha, jehož když přijde pán jeho, nalezne, an tak činí. Věru pravím vám, že nade vším bohatstvím svým postaví ho.

H. Aj páni! slyšte odplatu svú, ač věrné a opatrné sluhy budete. Odplata blahoslavenstvie jest nasycenie bez nedostatku vóle věčné radosti a všeho dobrého jměnie. Neb blahoslavený jest ten v nebesiech, jenž má, což kolivěk chce, a nic zlého nechce. Neb poněvadž bude míti každý v nebesich boha k své vóli, jenž jest nesmírné dobré, nad něž nebude moci sáhnúti vóle, aby co chtěla viece; protož to dobré, poněvadž se dá člowěku blahoslavenému, dá s sebú všechny jiné věci k jeho vuoli. A to miní Kristus, když die, že nade všecky věci dobré své postaví ho, a tak nade vším svým bohatstvím. O věrný křesťane! neztracuj toho věčného bohatství, za časné a kratičké nesmírného, za velmi malé a za tesklivé utěšeného! O, hledajte najprvé královstvie nebeského, majíce je najvíce v své žádosti, a tak stojíce o ně všemi svými mocmi: a tehdy,
Mt. 6 jako die spasitel, budú vám dány všechny potřebné věci.

Ale jest otázka: Poněvadž jest mnoho svatokupcóv, jako J.
z prvních dóvodóv a z nynějších obyčejóv vědomo jest, a duchovní ustavili sú sobě, aby nižádný neslul svatokupec, jedné ač před nimi vedlé jich ustavení bude dovedeno: kterak tehdy nad svatokupci bude kto moci mstiti, ani sami jsú súdce, a oni mají moc, že koho chtí, toho súdí, a provedúce svědky falešné, i žalařují, klnú, mučie a druhdy pálé? jakož sú Annáš a Kaifás s mistry svými a s kněžími nevinného kněze Ježíše Krista, boha pravého, za kacieře zamordovali, a dovodiece a řkuce: My zákon mame, a vedlé zákona má umřieti! A tak Joh. 19.
kacieří, písmo zlé držiece a svědky křivé vyvedše, ukřižovachu Ježíše. — K tej otázce najdřieve diem každému vóbec, jako S. Pavel die Titovi: Kacieře člověka po prvniem a dru- Ad Tit. 3.
hém tresktání varuj se, věda, že vyvracen jest. A pán Ježíš die: Buď tobě jako pohan a zjevný hřiešník. A kdy bychom to Mt. 18.
božie ustavení drželi, i kto by směl svatokupčiti, neb jinak smrtedlně zjevně hřešiti? Druhé diem: že kniežata a páni, jsúc sami čisti od svatokupectvie a obec též, nemají jich dopustiti k úřadu. A třetí, jakož napřed řečeno jest: nechtí-li ostati hřiechu, aby jim požitkuov nedávali. Ale nechci raditi, aby koho zabili, neb by snad někdy i nevinného zahubili. Protož súdce, kterýž chce súditi, aby neučinil pravdě K.
násilé, má míti moc, již by nižádnému neukřivil, podobně k moci boha otce. Druhé, má míti dobré svědomí, boje se boha synovsky, podobně k Kristovu člověčenství. Třetí, má míti poznání pravdy, podobné k múdrosti syna boha. A čtvrté, má míti čistú vóli dobrotivú, podobné k vóli ducha svatého. A když ty čtyři věci bude míti, tehdy bude moci právě súditi. A že sú kněží těch příčin neměli, protož spasitele nevinného, že jim pravdu pravil a jich hřiechy tresktal, ohavnú a ukrutnú sú ho smrtí umořili: a též i nynie se děje a bude se diti, že ti, kteříž z dobré žádosti písmem hřichy treskcí a pravdu káží, ty hubí a za kacieře mají. Ale však ti nemají odpadnúti, majíce svého spasitele před sebú jako zrcadlo a jeho těšenie.

Ale vytasí se z nich mnohý a die: že jim jakožto star- L.
ším, jenž mají súditi, a mnohým, jenž písmo uměji, má více věřeno býti, neb oni mají lid spravovati: kterakž tehdy jim

nemá více věřeno býti než kněžím chudým zavrženým? — K tomu odpoví lotr neučený v písmu, jenž jest proti všem biskupóm, mistróm, i proti rytieřóm, i proti všem, jenž sú Krista nevinného potupili a jemu se rúhali, vydal pravé svě-
Luc. 23. dectví, řka: že nic zlého Kristus jest neučinil. Aj tomu lotru jest viece věřiti, než oněm všechněm, jenž sú křičeli, že Ježíš hoden jest smrti. A k tomu podobně a vesele cierkev svatá zpievá: Věřiti jest viece samé Mariji pravé nežli židovské zběři falešné. A že milostivý pán buoh dává sprostným poznání pravdy, jenž v pokoře jeho přikázaní drží, a skrývá ji před mudrci světa; protož chválil jest Kristus otce a potvr-
Mt. 11. dil jest této pravdy, že takým jest věřiti, řka: Chválím tě, otče, pane nebe i země! že si skryl tyto věci od múdrých a opatrných, a zjevil's je maličkým t. pokorným a v světu zavrženým. I zdalit neměli sú lidé více věřiti dvanácti apoštolóm chudým, sprostným a v světě zavrženým viece, než všem biskupóm, mistróm, kněžím i zákonníkóm pohanským i židovským, jenž sú tú cestú šli, kterú šel Kristus? Protož lidé mají míti tuto opatrnosť, že ktož se lépe sjedná s zákonem Kristovým a s životem jeho, tomu mají více přichylni býti, než by jiných bylo tisíc, kteříž by se nesjednávali s zákonem a s životem jeho. V příkladě: když hrají v kúle, tehdy zmietku mecí napřed a potom kulemi kotí, a ktož bliže přikotí, ten jest získal; a když se přihodie, že nemohú rozeznati, či kúle jest bliže k zmietce, tehdy vezmú míru i měří od zmietky k kulém, a miera ukáže, která jest bližší kúle. Tak něco jest podobno o Kristovi neb o jeho pravdě: Kristus ten před námi jest v příkladě položen, a my máme se k němu volati obyčejem dobrým, a tudy získati královstie nebeské; pak chce-li kto rozeznati mezi těmi, kteříž se vadie o blízkosť Kristovu a o pravdu, kto k ní bližší jest, jedné vezmi míru od zmietky Krista, měřiž jeho přikázaním, jeho pokorú, tichostí, nesmilností, chudobú a jeho slovem, a kohož spatříš, že ty miery jako stébla k jednomu lépe přileží než k druhému, tehdy drž s tiem, že ten jest bližší, a že ten proti onomu získal. A byť jich tisíc tisícóv s oniem drželo, jemuž nepřileží přikázanie božie, ani pokora, ani tichosť, ani nesmilnosť, ani laska: všichnič zlú při drží.

A že tak blízkosť ku pánu Kristovi máme měřiti, oní die: M.
Ktož kolivěk činí vóli otce mého nebeského, ten bratr mój, Mc. 12.
matka má i sestra má jest. A opět die: Vy přátelé moji jste, Joh. 15
když ty věci učiníte, které přikazuji vám. Aj kterak blízkosť
k sobě měřiti zachováním přikázanie svého! A že lidé mají
znáti tu blízkosť, die: V tom poznají všichni, že jste moji Joh. 13.
učedlníci, budete-li míti lásku jeden k druhému. A že Kri-
stovo jest slovo toto: Darmo ste vzeli, darmo dávajte! jakož
zmietka před učedlníky a přede všemi kněžími vržená; pro-
tož měř, kto chce, od té zmietky k těm, jenž se vzdalují skut-
kem i řeči, a k těm, jenž té se zmítky skutkem drží, a ihned
Kristus ukáže, kteří sú získali, řka: Skutkóm věřte! Též jest Joh. 10.
o oné zmietce kněžím povržené: Knieżata světská panují jeden Mc. 20
nad druhým, ale vy ne tak. Též o oné: Neodřekne-li se kto Luc. 14.
všeho, což sobě má, nemuož býti muoj učedlník. Též o oné:
Neroďte sobiti sobě stříebra a zlata. A tak o jiných prav- Mt. 10
dách, kteréž sú nám před oči povrženy, abychom se k nim
skutečně valili a následovali svého spasitele Jezu Krista; neb
nemuožem míti lepšieho vódce a mistra, ani jiného založení a
čistějšieho zrcadla. Protož po něm jděmy, jeho poslúchajmy, N.
a na něm vieru, naději, lásku i všechny dobré skutky za-
kladajmy, v něho jako v zrcadlo hleďmy a k němu všemi
mocmi tiehněmy. A slyšme, žeť die: Já jsem cesta, pravda Joh. 14.
a život: cesta v příkladě, pravda v zaslíbení, a život v odpla-
cení. Cesta v příkladě, již kto jde, nezablúdí; pravda v za-
slíbení, že co jest slíbil, to naplní; a život v odplacení, že
sám se dá u věčné radosti ku požívání. Jest také cesta, že vede
k spasení; jest pravda, že v rozumu věrným svítí; a jest život
věčný, v němž živi budú na věky v radosti všichni vyvolení.
K tomu životu, a tú cestú a pravdú chci *) jíti a jiné táhnúti!

Tyto sem knieżky napsal, věda, že ani chvály, ani mi-
losti, ani úžitka tělestného od kněží lakomých i od druhých
světských neobdržím: neb těch věcí od nich nežádám, ale od
boha odplaty a jich spasenie. A potká-li mě jich hanění aneb
trápenie, to sem před se položil, že lépe jest pro pravdu smrť

*) Rkp. chtij.

trpěti, než pro pochlebenství časnú odplatu vzieti. A také
11 q.3. že die S. Pavel: Bych se lidem líbil, sluha bych boží nebyl. Rozuoměj: bych se líbil lidem pochlebenstvím, sluha bych boží nebyl. Protož varuji se pochlebenství, abych i jich i sebe nezmeškal a nezprznil pochlebenstvím. Upřiemo a sprostné sem řeč položil, zda bych co mohl svatokupectví poraziti a vypleti. K tomu rač pomoci milosrdný spasitel! Jehož léta tisícieho čtyrstého třinadctého, na den jeho v chrámě obětování od panny Marie, od Simeona na ruce vzetí, kterémužto dni Čechové říkají hromnice (knížky tyto sú dokonány).

Ktož budeš čísti, patřiž, že úmysl muoj nenie, aby dobří byli pohaněni neb nuzeni, ale aby ti od zlosti se ostřiehali, a zlí aby se pokáli. Amen.

Ukazadlo ke svatokupectví.

Strana

Almužny kto zle rozdávají. 8 G. 450
Almužny zle trojím obyčejem požívají. 8 H. 451
Almužny věčné nemají založeni v písmě. 8 H. 451
Balamovi dědicové nemají založeni v písmě. 3 B. G. 398. 401
Biskup trojím obyčejem svatokupčí. 5 A. 413
Biskup kterak biskupství jest hodný. 5 A. 413
Biskup kaký má býti. 5 B. 413
Biskupi proč mají náměstky. 5 G. 420
Biskup planý které má výmluvy. 5 G. 420
Biskupství přijíti kto by měl. 10 B. 462
Bratrství křestanské. 6 K. 431
Bratrství vymyšlené od lidí. 6 M. 432
Bule drahé jsú. 5 G. 420
Bázeň troje, pro niž pravdy nevyznají. 9 D. 455
Biskup kaký má volen býti, a kterak. 10 A. 460
Biskupství žádati a kněžství sluší-li. 8 C. 448
Blahoslavenství co jest. 10 G. 470
Chudých jsú mordéři, lúpežnici a zloději ti, kteříž jim almužny drží. 8 G. 450
Daruov ma se varovati každý v duchovenství. 2 D. 395
Dědici Šimonovi. 3 F. 401
Dědicové Jidášovi. 3 E. 400
Dědici svatokupcuov kto jsú. 3 A. 398
Dědici Balámovi. 3 B. 398
Dědici Jezi. 3 C. 399
Duchovní věc která slove. 2 C. 395
Farář kterak svatokupčí. 7 A. B. C. . . . . 433 — 435
Faráře zlého mají tresktati osadní. 7 K. 443
Faráři kterak se zle mění o fary. 7 M. 445
Jezí svatokupec i synové jeho. 3 C. 399

Strana
Jeroboámovi dědicové. 3 D. 400
Hřešiti nemá člověk, aby dobré bylo. 6 H. 430
Hříchu obyčej nevymlúvá ani přirození. 7 G. 439
Hříchu účastnost. 9 A. 452
Kacieřství co jest. 1 B. 389
Kacířem někto jest v řeči, někto skutkem. 1 C. 390
Kacířství jest troje. 2 A. 392
Kacířem bližního nemá nazvati člověk. 1 D. 391
Klášterníci almužny zadržením hřeší. 8 G. 450
Kněz který lépe pracuje, jest hodnější puožitkóv. 7 E. 437
Kněží zle utracují zboží. 7 J. 440
Kněz smilný zjevně kterak má trestán býti. 7 K. 443, 444
Kněz zlý není hoden, aby slúžil. 7 K. L. 443, 444
Kněží proč mnoho jest a vždy jich přibývá. 8 B. 447
Knězem těžko býti pro mnohá zpleteni. 8 C. 448
Knížata účastna jsú svatokupectví, že potvrzují. 9 F. 456
Kostely proč zákonníci sobě sobí. 6 B. C. 425, 426
Král má moc zlé kněží tresktati. 10 G. F. . . . . 466 — 470
Kristovi kto jest bližší. 10 M. 473
Kristus jest cesta, pravda a život. 10 N. 473
Listy zákonníci dávají, proč? 6 J. 430
Lúpí divně lid kněží. 7 M. 445
Lúpežníci chudých jsú, ktož almužny jim drží. 8 G. 451
Mistrem proč má kto býti. 9 C. 454
Mistrská pýcha veliká. 9 A. 453
Mistři svatokupectví kterak brání. 9 A. 453
Měnění o fary neb o obroky zlé jest. 7 M. 445
Mordéři chudých jsú, ktož jim almužnu drží. 8 G. 451
Mší třídceti slúžení. 7 D. 436
Mše smilného kněze proč nemá slyšina býti. 7 K. 443
Najímání kosteluov jest zlé. 7 M. 445
Najíti kostel mohli by bez hřicha. 7 N. 445, 446
Náměstka každý prelát chce míti. 5 H. 421
Náměstka má ďábla zlý prelát. 5 K. 422
Následovati Krista najlepší. 10 N. 473
Obyčej hříchu nevymlúvá, ale tíží. 7 F. 438
Obyčej zlý každý jest proti bohu. 7 H. 440
Obyčej slavný který slove. 7 F. 438
Obcování svatých. 6 L. 431
Obecné věci zákonníkuov. 6 G. 429
Odplata knížat a pánuov, by svatokupectví pudili. 10 G. H. . . . 470
Odpustkuov prodávání. 4 G. 411
Odpovědati má každý sám za své činy. 5 H. 421
Odstúpení jest proti otci bohu. 2 B. 394
Otec hřeší dada dítě na učení, aby bylo světu vzácno. 8 B. . . 447. 448

Strana
Papez muož svatokupcem býti. 4 A. 403
Papež kterým obyčejem muož svatokupec býti. 4 B. 404, 405
Papezuov úřad který jest. 4 C. 405
Papež Jan dvamecitmý najprve puožitky ustavil obrokuov. 4 E. . 408
Papezovu moc vize zákon boží. 4 F. 409
Pásti ovce kterak má prelat? 5 J. 422
Podací kosteluov kterak přišlo mnichuom. 6 D. 426
Poddaní mají býti kněží knižatuom. 10 F. 466, 467
Podací míti jest strašlivé. 8 D. 449
Podací co jest. 8 D. 449
Podací troje věc činí. 8 E. 450
Podací neb patron má tři odplaty. 8 E. 450
Podací proč slove duchovní věc. 8 F. 450
Pomocí jsú tři k zrušení svatokupectví. 10 D. 464
Pomsta svatokupcuov. 3 H. 10 J. 402, 471
Pokání toho, kto zle v obrok vstupil. 5 L. 423
Poslúchati ne ve všem papeže. 4 E. 408
Poslúchati prelátuov jedné v dobrem. 9 B. 453
Poslúchati máme knižat. 10 F. 466
Radu účastní kto jsú svatokupectví. 9 E. 456
Rúhaní co jest? 2 A 392
Rúhaní jest proti bohu synu zvlaště. 2 B. 394
Spravedlivý jest pán všeho světa. 4 D. 407
Stvrzení k biskupství neb k faře nemá kupováno býti. 7 B. . 433 — 435
Súdce má míti čtyři věci do sebe. 10 K. 471
Svatokupectví farářovo a střídníkovo. 7 A. B. . . . . 433 - 435
Svatokupectví od koho se počalo. 3 A. 398
Svatokupectví co jest? 2 B. 393
Svatokupectví jest proti duchu svatému. 2 B. 393
Svatokupec jest, kto pro chválu neb pro službu duchovní věc dává. 2 D. 395
Svatokupcuov mnoho. 2 D. 395
Svatokupcuov pomsta. 3 H. 402
Svatokupectví tupí svaté ustavení. 5 C. 415
Svatokupectví kterak vymlúvají. 5 D. 416
Svatokupectví kdy z peněz světí kněží. 5 E. 417
Svatokupčí služby biskupovy. 5 F. 419
Svatokupectví lidí světských. 8 A. 446
Svatokupectví účastní jsú lidé šesterým obyčejem. 9 A. 452
Simonovi dědicové. 3 F. 401
Trestati kterak mají osadní faráře. 7 K. 443
Účastnosť hříchu. 9 H. 457
Účastní jsú, svatokupectví kto potvrzují. 9 F. 456
Účastnosť svatokupectví sestra. 9 A. 452
Učiti proč se má dítě. 8 B. 447

Strana
Věřiti komu jest hodnějšie. 10 L. 472
Voliti by měla obec biskupa. 10 A. . . . . 460 — 462
Volení jest dvoje. 10 C. 462
Vyznání Krista a jeho pravdy. 9 D. 455
Žádati kněžství, biskupství, farářství sluší-li? 8 C. 448
Zákonník kterak má učiniti, aby nebyl účasten hříchuov. 6 N. . . 432
Zákonníci kaké listy dávají lidem. 6 J. 430
Zákon kto chce přijíti na se, má se opatřiti. 6 B. 425
Zákonníci kterak bývají svatokupci. 6 E. 420
Zákonníčí zpověď a obecenství. 6 G. 429
Zákonníčí hodování a rozkoš. 6 F. 428
Zákonníčí svatokupectví. 6 A. 424

Ktož budeš čísti toto svrchupsané ukazadlo, neklaď ihned za blud, jeliž přečteš v knížkách a uzříš, žeť na dobré kněží a na dobré zákonníky i na dobré světské nejde tresktání, ale na hříchy zlých, kteréžto hříchy má každý křesťan kaziti, jakož najdále muož.

Pak chceš-li naleznúti o které věci psané v knihách, znamenaj slovo, kteréž tu věc znamená, a znamenaj, od které čteny to slovo se počíná, a ihned hledaj. Nalezneš-li je mezi jinými slovy, kteréž od též čteny se počíná, a bude-li mezi nimi, tehdy ihned počet ukáže kapitolu, a čtena ukáže, kde v té kapitole o té věci psáno jest. U příkladě: chceš míti o bázni; to slovo „bázeň“ počíná se od té čteny *B*: hledajž v ukazadlu mezi těmi slovy, jenž se počínají od *B*, a nalezneš: „Bázeň jest troje,“ a tento počet: 9, a tuto čtenu: *D*. Počet ukazuje devátú kapitolu, a čtena ukazuje, kde o bázni v té kapitole stojí psáno.

Také věz, že v knihách na mezech vedlé řádkuov písma neb záhonuov písmo latinské ukazuje, kde písmo jest v zákoně božím neb v ustavení, a kde píší světi. Kterak knihy z biblí česky slovú, a kterak počtové mají znáni býti, psal sem na konci knih: „O božím přikázaní.“

513764

RT
H

Hus, Jan
Sebrané spisy české; ed. Karel J. Erben.
Vol. 1.

University of Toronto
Library

DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET